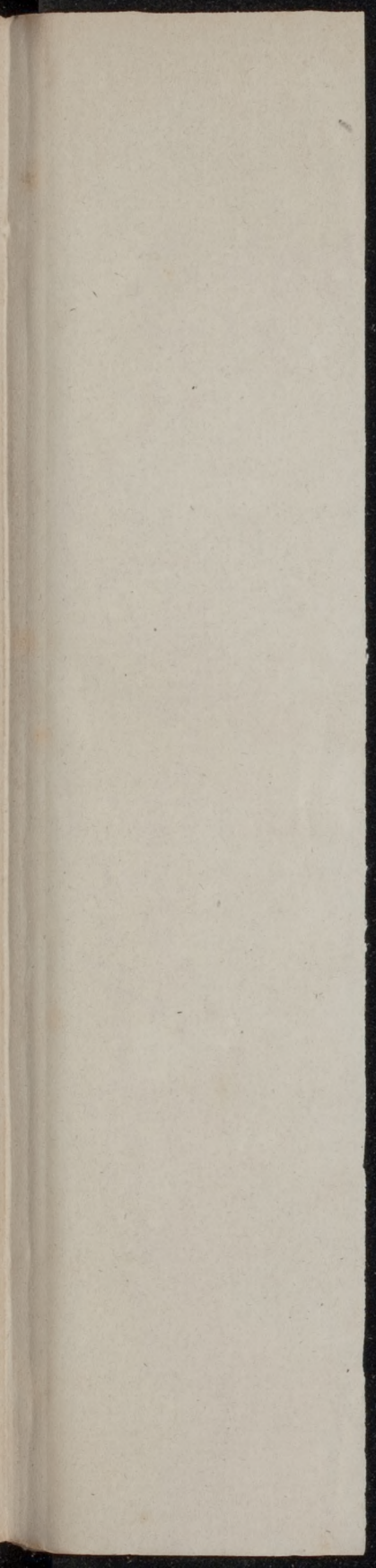
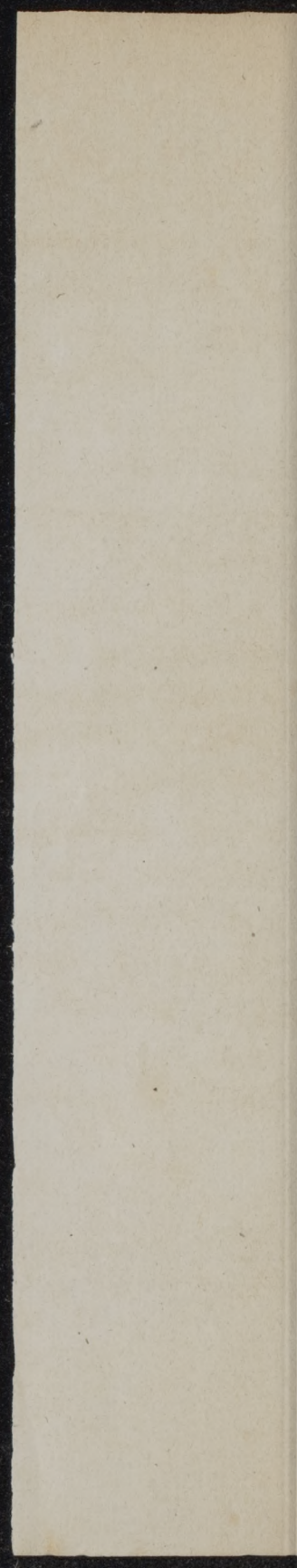


V. 0. 532.

201.

E. 2.





NEDERLANDSCHE PANDECTEN

VERZAMELING VAN WETTEN

NEDERLANDSCHE PANDECTEN

OF

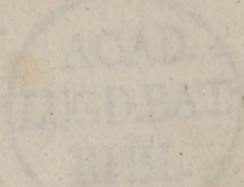
VERZAMELING VAN WETTEN,

IN HET KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

VERZAMELING VAN WETTEN

TE ROTTERDAM, BIJ

W. J. G. J. VAN DER WERF, BUCHH. EN VERK. VAN
DE WETENSC. VERZAMELING.



WEDERLANDSCHE PANDICTEN

OF

VERNAMMING VAN WETTEN

IN HET KONINGRIJK DER NEDERLANDEN

Gedrukt te 's Gravenhage, bij
Gebr.^s GIUNTA D'ALBANI.

NEDERLANDSCHE PANDECTEN

OF

VERZAMELING VAN WETTEN,

IN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

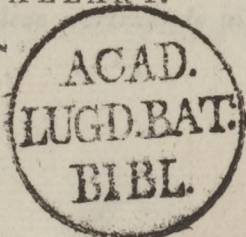
DOOR
M^r. *W. Y. VAN HAMELSVELD*,

RAAD IN HET HOOG GERECHTSHOF TE 'S GRAVENHAGE.

~~~~~  
TWEEDE DEEL, EERSTE STUK.  
~~~~~

—————
TE ROTTERDAM, bij
de Weduwe J. ALLART.

~~~~~  
1830.



NEDERLANDSCHE PANDECTEN

OF

VERZAMELING VAN WETTEN

IN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN

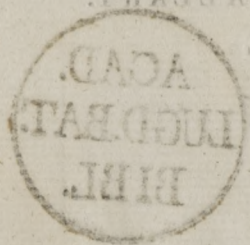
Geen Exemplaar zal vóór echt erkend worden, dat niet door de Uitgeefster, de Weduwe *J. ALLART*, of door haren zoon, uit vroeger huwelijk, *CORNELIS ROELOFFS*, daartoe door haar gequalificeerd, aldus is onderteekend:

*Widuwe J. Allart*

VERDR. DERL. EERSTE STUK.

DE ROTTERDAM, BIJ DE WEDUWE J. ALLART.

1830.





## VOORBERIGT.

\*—

*De redenen, welke tot eene zoo zeer vertraagde uitgave van dit tweede deel der Nederlandsche Pandecten aanleiding hebben gegeven, zijn van dien aard, dat dezelve voor het publiek volstrekt van geen belang zijn, waarom wij het ook geheel overbodig achten, om ze op te geven, en daarover verder uit te weiden; genoeg is het, den lezer te mogen en te kunnen berigten, dat dezelve geheel zijn uit den weg geruimd en niet meer bestaan, zoodat wij ons voorstellen, dat eene onafgebrokene en spoedig achter een volgende uitgave der overige deelen het geledene verlies in tijd dubbel zal vergoeden, en hem voor dit verlies zal schadeloos stellen; terwijl wij dan ook vertrouwen, dat op deze wijze de ongunstige indruk, welken deze vertraagde uitgave*

van dit deel bij sommigen onzer Landgenooten mogt gemaakt hebben, geheel zal zijn en worden uitgewischt en weggenomen, en een ruime afstek van dit werk de Uitgeeffter zal in staat stellen, om de meer dan gewone kosten bij voortdoring goed te kunnen maken.

Hoe onaangenaam ook voor ons dit oponthoud moge geweest zijn, wij betuigen echter, dat wij juist door hetzelfde ons in staat gesteld vinden, om, bij voorbeeld, op de algemeene wetten der schutterijen ook nog nadere, onder ons oog gekomene, inlichtingen en ophelderingen van eenige artikelen dier wetten enz. te kunnen mededeelen, en daarmede alsnu dit deel nog te verrijken en te voorzien, terwijl wij bij eene vroegere uitgave daarvan verstoffen zouden geweest zijn, en ze slechts in het vervolg in een bijvoegsel op dit deel zouden hebben kunnen opgeven.

Het zal wel aan geenen twijfel kunnen onderhevig zijn, of in dit deel, zoowel als in het vorige eerste deel, zullen enkele wetten gevonden worden, welke nog bestaan en kracht van wet hebben, doch die, na verloop van korten tijd, door andere zullen vervangen worden; ons doel echter zijnde, om te verzamelen de nog bestaande wetten, oordeelden wij

die te moeten opnemen, zonder dat de vrees daarvoor, de verwachting daarvan of het vooruitzigt, dat zulks mogelijk zou kunnen zijn, ons mogt terug houden; maar geheel anders, intuschen, hebben wij gemeend ons te moeten gedragen ten aanzien van een geheel zamenstel van wetgeving, schoon nog bestaande en in werking. Als men van den kant des Bestuurs onderrigt wordt, dat zoodanig zamenstel door een ander zal worden vervangen, of wel geheel omgewerkt, herzien en in vele opzigten anders gewijzigd zal worden, dan toch zou de plaatsing en overneming van zulk een zamenstel, op het punt staande om afgeschafte te worden, tot niets anders kunnen dienen, dan om een werk te overladen met eenige vellen druks, welke men reeds weet, dat spoedig uit hetzelfde zouden kunnen worden genomen; dan zou het tot niets anders inderdaad strekken, dan om den lezer noodeloos zwaardere kosten te veroorzaken; iets hetgeen nimmer aangenaam is.

Ieder zal ligtelijk inzien, dat wij met deze aanmerking doelen op de niet plaatsing in dit deel, onder de rubriek Verdediging van den Staat, van het Systema van militaire Justitie (gelijk het te regt genaamd wordt bij het besluit van den 15den Maart 1815, n<sup>o</sup>. 107, Staatsblad n<sup>o</sup>. 26), bestaan-

de in de algemeene wetten voor het krijgsvolk; en de wet op de wijze van procederen en geregtelijke instellingen van het Hoog Militair Gerechtshof en Krijgsraden. Wij zouden, gelijk bij onze Inleiding was opgegeven, onder deze rubriek, ook dit zamensel van wetten te zullen opnemen, ze in dit deel hebben gebragt, ware het niet, dat wij van dit ons voornemen voor als nog begrepen te moeten afzien, toen wij onlangs, bij de antwoorden van het Gouvernement op de door de Leden der Tweede Kamer van de Staten-Generaal in de Afdeelingen gemaakte bedenkingen ten aanzien van de tienjarige en buitengewone begrooting voor het jaar 1830, aan de Kamer der gezegde Staten medegedeeld, onder anderen lazen: « dat het doelmatige van het herzien « der militaire wetboeken almede wordt erkend, en « dat, zoodra de burgerlijke wetboeken zullen zijn tot « stand gebragt, eene nieuwe wettelijke bepaling op « dat onderwerp zal worden zamengesteld (\*).» Wij wilden nu liever deze nieuwe redactie afwachten, om ze dan in een tweede stuk van dit deel aan onze lezers mede te deelen; hetgeen zoo onverhoopt door onvoorziene omstandigheden en toevallige ge-

(\*) Zie Haarlemsche Courant van den 8sten December 1829, n°. 146.

beurtenisfen dezelve niet mogt volgen, anders dienen zal, om het nu nog beftaand systema van militaire justitie alsdan te leveren, hetgeen wij den lezer niet alleen hebben toegezegd in onze Inleiding voor het eerste deel geplaatst, en dus, in dat geval, het hem niet mogen onthouden, maar ook omdat wij volkomen overtuigd zijn, dat hetzelfde tot dit werk behoort, en daaruit niet gemist kan worden. Het is waar, zoolang zoekt de lezer deze wetten in ons werk te vergeefs, doch daar ze afzonderlijk bij de Uitgeeffter van dit werk zijn gedrukt, zal hij zich dit gemis zoolang wel willen laten welgevallen, en in ons genomen besluit, om de opgegevene reden, genoeg nemen, en daarin berusten.

Wij hebben dan door deze vertraging tijd verloren, wel is waar, aan den eenen kant, maar tevens aan den anderen kant daarbij gewonnen; en, ofschoon wij zekerlijk ver achteruit zijn geraakt, wij hopen echter, met verdubbelden ijver voortwerkende, dit werk, indien het God behaagt, desniet-tegenstaande te voltooijen binnen de door ons bereids opgegevene jaren. In de bewerking van hetzelfde zullen wij denzelfden ons voorgestelden gang houden, en er ons op toeleggen, om de algemeene nog beftaande wetten, met de besluiten en regle-

menten, die wij oordeelen daarmede in een onmiddellijk verband te staan, te verzamelen en te plaatsen, hetzij geheel of gedeeltelijk, met aanwijzing tevens waar verdere of andere besluiten of reglementen gevonden en gelezen kunnen worden, opdat wij dan ook, met betrekking tot onze algemeene wetgeving, dit ons werk, zoo veel mogelijk, gelijkvormig doen blijven aan het voormaals zoo bekend Groot-Placaatboek van CAU en SCHELTUS, en, dien ten gevolge, door ons een werk aan onze Landgenooten zal worden aangeboden, hetwelk wij mogen hopen, dat van duurzaam en bestendig nut zal zijn; hoezeer toch deze of gene wet, al zij het dan zelfs eene algemeene, door den drang der omstandigheden, en in het belang van den Staat, na verloop van eenige jaren buiten werking moge gesteld worden, zal echter ieder Nederlander met ons wenschen, dat de algemeene wetgeving thans, na onze zoo gezegende staatkundige herleving en wederopneming als eene zelfstandige natie, in de rij der volkeren, onder het bestuur van eenen algemeen geëerbiedigden en geliefden Koning, die bij de buitenlanders zelve den zoo zeer vereërenden naam van den wijzen Koning der Nederlanden, ja! van den wijsten Koning van Europa draagt, vast, duurzaam

en bestendig moge zijn en meer en meer worden; zoodat dezelve nog na verloop van eeuwen ten algemeenen rigtsnoer moge dienen, gelijk aan velen der wetten, welke onze Voorvaderen daarstelden, is en mogt te beurt vallen, en waar dit deel de voorbeelden van oplevert.

De taak, welke wij in dit deel moesten bewerken, was voor ons zeer moeijelijk; dit gedeelte toch der wetgeving had bijzonder, sedert de invoering van onze Staatswet, vele veranderingen moeten ondergaan, die in het belang van den Staat onvermijdelijk en noodzakelijk waren, maar die dan ook veranderingen of nadere wijzigingen in de reglementaire schikkingen en administrative besturen ten gevolge moesten hebben. Wij moesten dit een en ander nasporen en opzoeken. Het werk, getiteld *Recueil Militair*, uit twintig deelen reeds bestaande, en waarop door den Heer KEURENAAR een register is gemaakt, loopende tot het jaar 1824 toe, moest ons voornamelijk behulpzaam zijn; wij moesten daaruit grootendeels overnemen hetgeen wij meenden voor allen eenigzins belangrijk, en tevens nog in werking te zijn. Het is derhalve ligt mogelijk, dat wij ons zoowel in onze keuze hebben vergist, als dat het een of ander, door ons overgeno-

men, besluit of reglement naderhand eene andere wijziging of rigting heeft bekomen, of door een volgend besluit veranderd is, hetgeen wij echter, vernemende, of ter onzer kennis gebragt wordende, den lezer in het vervolg zullen mededeelen. Wat het belangrijke betreft, zeer gemakkelijk kan men zich in zijn oordeel wegens het belangrijke van een onderwerp vergisfen, en iets daarvoor houden, hetwelk in het oog en naar de denkwijze van een ander van minder waarde schijnt.

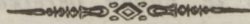
In hoeverre wij gelukkig geslaagd zijn in het volbrengen van deze onze moeilijke taak, staat ons niet vrij te beoordeelen, maar laten wij ter beoordeeling aan den goedgunstigen lezer over. Dit alleen zullen wij, bij hetgeen wij meenden den lezer te moeten berigten, voegen, en daarmede dit voorberigt besluiten; dat wij, wel voorziende, dat door ons deze of gene wet mogt worden voorbijgegaan, die in dit werk moest geplaatst worden, of dat het een of ander nader besluit of reglementaire beschikking, niet ter onzer kennis, voor als nog, mogt gekomen zijn, ons daarom hebben voorbehouden, om, na de volbrenging van dit werk, hierin te kunnen voorzien.

De vordering, om een werk van dezen aard en



dien omvang, hetwelk wij echter slechts in een bepaald getal deelen willen doen bestaan, zonder dat wij de lezing lastig maken door de gedurige verwijzing van het eene tot het andere deel, veel min door vervolgdeel op vervolgdeel te leveren, hetzelfde tot een onberekenbaar aantal te doen aangroeijen en dus zeer kostbaar te maken, reeds van den eerslen aanvang af aan, niets voorbij te moeten gaan, is een (mogen wij zeggen) onredelijke eisch; even zoo onredelijk, en zelfs ongepast zou het wijders zijn, te willen, dat er niets aan zou mogen ontbreken. Die dit van een' schrijver of redacteur vordert, vordert eene onmogelijkheid. Immers dan zou zijn werk eene volmaaktheid bezitten, die inderdaad op dit wereldrond niet gevonden wordt, en niet moet verwacht, veel min gevorderd worden, en die wij ons ook niet voorgesteld hebben in dit werk te zullen bereiken, maar wel, om, zoo veel wij konden, die wetten, welke het geheele zamenstel van onze wetgeving uitmaken, verdeeld in onderscheidene rubrieken, zoo volledig ons mogelijk zou zijn, in deze Verzameling te brengen, op die wijze volgende, gelijk wij zeiden, het door CAU aangewezen voetspoor, en willende, in zeker opzigt, een Corpus Juris Belgici vormen, het-

geen ons, bedriegen wij ons niet, nog ontbreekt, en bij ons gemist wordt. Dit was van het begin af ons voornemen, en hetzelfde zullen wij, zoo wij hopen, onder Gods zegen en voortdurende gezondheid, ten uitvoer brengen. Dit tweede deel van deze Nederlandsche Pandecten zal, zoo wij vertrouwen, reeds dat ons oogmerk meer doen uitkomen, en ons doel meer van nabij doen kennen, hetwelk wij ons met dit werk hebben voorgesteld, bij hen, die door onze Inleiding, vóór het eerste deel geplaatst, hiermede nog niet volkomen bekend schenen geworden te zijn. — Hartelijk wenschen wij, dat wij dit doel mogen treffen, waarnaar wij willen streven, en de lezer dit werk met nut moge gebruiken.



# INHOUD

VAN HET

## TWEEDE DEEL, EERSTE STUK.

---

### VERDEDIGING VAN DEN STAAT.

#### GENERALE KOMMANDO'S EN PROVINCIALE KOMMANDEMENTEN.

Besluit wegens de Generale Kommando's en Provinciale Kommandementen, van den 5den Dec. 1815. Bladz. 1

#### FORTIFICATIEN.

Besluit nopens het sloopen van Fortificatiewerken, het bouwen in de nabijheid der Vestingen enz., van den 20sten September 1814..... " 4

Wet, houdende bepalingen omtrent de militaire's Lands gronden en gebouwen, en het bouwen en aanleggen van woningen enz. in den omtrek van vestingen, sterkten, posten en linien van defensie; gearresteerd den 16den November 1814..... " 5

Besluit wegens het bouwen en graven in de nabijheid van vestingen in de Zuidelijke Provinciën, van den 4den Februarij 1815..... " 14

Besluit betrekkelijk de aanbouwingen en verbouwingen binnen den verboden kring van vestingen, van den 24sten October 1821..... " 16

|                                                                                                                                                                                                                                                                                  |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Besluit betrekkelijk het graven van steenkolen-groeven in de nabijheid der vestingen, van den 14den Augustus 1824.....                                                                                                                                                           | Bladz. 19 |
| Besluit wegens de afgifte van kaarten, plans enz. aan het Departement van Oorlog, door gepensioneerde Officieren der Genie en hunne erven, van den 14den October 1824.....                                                                                                       | ” 21      |
| Besluit, houdende verordeningen op de afgifte van kaarten, plans, memorien enz. (betreffende de verdediging van het Rijk) door de gepensioneerde wordende of de dienst bij het korps verlatende Officieren van den Generaal-Kwartiermeesters-Staf, van den 11den April 1826..... | ” 24      |
| Besluit, waarbij van kracht en toepasselijk worden verklaard de bepalingen der wet van den 8sten Maart 1810, omtrent den vorm der onteigening ten algemeenen nutte en de schadeloosstelling daarvoor verschuldigd, van den 25sten December 1816.....                             | ” 27      |
| Loi sur les expropriations pour cause d'utilité publique, du 8 Mars 1810.....                                                                                                                                                                                                    | ” 29      |
| Loi, qui prescrit des mesures pour la répression des délits, commis dans les établissemens militaires, du 29 Mars 1806.....                                                                                                                                                      | ” 35      |
| Besluit, waarbij de opzigters der fortificatien belast worden met de werkzaamheden bij de wet van den 29sten Maart 1806 aan de daarbij genoemde <i>gardes du genie</i> opgedragen, van den 6den Januarij 1825...                                                                 | ” 36      |
| Besluit, bepalende dat de bouwstoffen voor de nieuwe vestingwerken enz. niet zullen onderhevig zijn aan de stedelijke belastingen, van den 28sten Mei 1816...                                                                                                                    | ” 37      |
| Reglementaire bepalingen ter uitvoering der Koninklijke besluiten van den 28sten Mei 1816, n°. 61, en van den 5den Februarij 1820, n°. 25, vastgesteld den 9den December 1820.....                                                                                               | ” 39      |

Besluit, betrekkelijk de wijze van verhurlingen en verpachtingen van militaire gebouwen, gronden, grasgewassen en visfcherijen; tot de fortificatien behorende, van den roden December 1816..... Bladz. 43

Besluit, ter invoering van het nieuwe maten- en gewigtenstelsel; ten aanzien der vestingwerken, met den aanvang van het jaar 1818, van den 7den Aug. 1817. „ 45

Circulaire van den Secretaris van Staat voor de Zaken van Oorlog, bepalende eenen algemeenen maatregel, opzigtelijk het doen van opmetingen van gronden voor het Kadaster, van den 7den Mei 1818..... „ 46

#### LANDMAGT.

Besluit, houdende eene nieuwe inrigting van het wapen der Kavallerie op den voet van vrede, van den 25sten November 1818..... „ 47

Besluit, houdende eene verbeterde organisatie van het korps Marechaussee, van den 28sten April 1817.. „ 52

Besluit, waarbij het grondgebied van den Staat, ten aanzien der artillerie en fortificatien, provisioneel in een bepaald getal Directien wordt verdeeld, van den 2den September 1815..... „ 54

Besluit, houdende zamenstelling van de respectieve korpsen artillerie en trein der Armée, van den roden December 1818..... „ 56

Besluit, houdende eene reorganisatie van het wapen der artillerie, de pontonniers, de artillerie-garnifoens-kompagnie en het bataillon transport-trein, van den 9den Augustus 1823..... „ 60

Besluit, houdende bezuinigende inrigtingen ten aanzien der Armée en vernietiging van eenige plaatselijke Kommandementen en posten van Plaatsmajors, van den 21sten December 1818..... „ 66

- Besluit, betrekkelijk de wijze van betaling voor de huisvesting en voeding van marcherende militaire korpsen en detachementen; mitsgaders van de ten platten lande kantonnerende troepen; alsmede van de transportgelden der bagages van marcherende troepen, van den 25ten October 1815..... Bladz. 68
- Besluit wegens de huisvesting of kazernering van de troepen van den Staat, van den 26ten Junij 1814. „ 71
- Reglement op de huisvesting van de troepen van den Staat, gearresteerd door den Commisaris-Generaal voor het Departement van Oorlog, ten gevolge van het gemelde besluit van den 26ten Junij 1814.. „ 73
- March-reglement, ten dienste van alle militaire korpsen of detachementen der Armée, van den 3den Augustus 1814..... „ 92
- Reglement op de uitvoering van het gemelde besluit van den 3den Augustus 1814, houdende bepalingen op de huisvesting en verzorging der troepen, marcherende over en op den bodem van den Staat.. „ 101
- Besluit, inhoudende de invoering van één mans linnen bedkoetsen, als nachtleger bij de troepen der Landmagt enz., van den 17den Augustus 1824..... „ 114
- Besluit, bevattende eene wijziging van art. 3 en 5 van het besluit van den 26ten Junij 1814, van den 22sten Mei 1825..... „ 115
- Instructie, nopens de zamenstelling en het onderhoud van het nieuw nachtleger, mitsgaders nopens de wijze op welke het fonds, voor onderhoud en vernieuwing bestemd, zal worden beheerd..... „ 116
- Besluit, waarbij de te Leyden en te Leuven gevestigde groote 's Rijks hospitalen worden opgeheven, en te Utrecht één groot 's Rijks hospitaal wordt gevestigd, van den 30ten Maart 1822..... „ 121

Besluit nopens het opnemen in 's Rijks Vee-Art-fenijschool van Kweekelingen, voor rekening en ter beschikking van het Departement van Oorlog, van den 5den November 1823 ..... Bladz. 131

#### MILITAIRE AKADEMIE EN KWEESCHOLEN.

Besluit, houdende de oprigting van eene Militaire Akademie en twee Militaire Kweekscholen, van den 29sten Mei 1826 ..... " 134

Besluit, waarbij het daarstellen en in werking brengen van de te bouwen Militaire Akademie te Breda en de twee op te rigten Militaire Kweekscholen te Delft en te Leuven, één jaar later wordt bepaald dan bij besluit van den 29sten Mei 1826 bepaald was, van den 1sten Februarij 1827 ..... " 135

#### NATIONALE MILITIE.

Wet omtrent de inrigting der Nationale militie, van den 8sten Januarij 1817 ..... " 137

Wet, betreffende de organisatie der Infanterie van de Nationale militie, van den 28sten Novemb. 1818. " 224

Besluit, houdende reorganisatie van de Infanterie der Nationale militie, van den 3den Decemb. 1818. " 228

Wet, houdende wijzigingen in de wet van den 8sten Januarij 1817 op de Nationale militie, van den 27sten April 1820 ..... " 235

Wet, waarbij degenen, welke hunne verplichtingen aangaande de inschrijving of loting voor de Nationale militie, vroeger dan de wet van den 8sten Januarij 1817 hadden verzuimd, van alle vervolging deswege worden vrijgesteld, van den 21sten December 1824.. " 252

Wet, waarbij finale vrijstelling van de Nationale militie verzekerd wordt aan degenen, welke gedurende vijf jaren, bij de Armée te lande, of ter zee, als vrijwilligers gediend hebben, van den 21sten December 1824..... " 253

## SCHUTTERIJEN.

Wet, houdende oprigting van Schutterijen over de geheele uitgestrektheid des Rijks, van den 11den April 1827..... Bladz. 255

Besluit, houdende reglementaire bepalingen tot invoering der wet op de Schutterijen van den 11den April 1827, van den 21 Maart 1828..... " 296

Besluit, houdende verdere maatregelen tot de oprigting van de Schutterijen, van den 28sten Junij 1828. " 300

Besluit, houdende nadere reglementaire bepalingen tot invoer der wet van den 11den April 1827, van 7den September 1828..... " 307

## BUSKRUID EN OORLOGSBEHOEFTEN.

Wet, houdende bepalingen en voorbehoedmiddelen omtrent den vervoer van buskruid, oorlogsbehoeften enz., van den 26sten Januarij 1815..... " 312

Besluit op den vervoer van buskruid en andere brandbare stoffen, van den 21sten Maart 1815..... " 326

Besluit, houdende voorzieningen bij den vervoer van buskruid door het Groot Noordhollandsch Kanaal, van den 12den Junij 1826..... " 340

Circulaire van den Commisfaris-Generaal van Oorlog, inhoudende maatregelen nopens het militair geleide bij transporten van buskruid, van den 12den Maart 1822..... " 342

## PENSIOENEN EN GAGEMENTEN.

Besluit wegens de pensioenen en gagementen, mitsgaders ten aanzien der onderftandgelden aan weduwen en weezen van gefneuvelde militairen der Landmagt, van den 22sten Februarij 1814..... " 347

Besluit, ten opzigte der uitbetaling van pensioenen aan militaire Officieren in de Zuidelijke provincien, van den 3den Mei 1815..... " 353



Besluit, waarbij het Grootboek der pensioenen wordt geïntroduceerd en de wijze van betaling der daarop ingeschrevene pensioenen geregeld, van den 24sten April 1814..... Bladz. 354

Besluit, houdende voorschriften, betrekkelijk het vragen en bekomen van attestatiën de vitâ, benoodigd tot betaling van lijffrenten en pensioenen, van den 23sten Februarij 1814..... „ 357

Wet, betreffende het leggen van arresten en het vragen van kortingen op traktementen, soldijen en pensioenen bij de Hoofden der onderscheidene departementen van administratie, van den 24sten Jan. 1815. „ 359

HUWELIJKEN VAN MILITAIRE OFFICIEREN.

Besluit, betrekkelijk de toestemming tot huwelijken van militaire Officieren, van den 16den Febr. 1814.. „ 364

Besluit, houdende eene ampliatië van het voormelde besluit van den 16den Februarij 1814, van den 17den September 1824..... „ 365

WEDUWEN - FONDS.

Besluit, houdende daarstelling van eene weduwen- en weezen-kas voor de Officieren der Landmagt, van den 14den Januarij 1815..... „ 369

Besluit, houdende ampliatiën van het voormelde besluit van den 14den Januarij 1815, van den 24sten Februarij 1815..... „ 378

Instructie van den Luitenant - Generaal, Commissaris - Generaal voor het Departement van Oorlog, nopens de uitvoering van het gezegde besluit van den 14den Januarij 1815, van den 4den Maart 1815.... „ 380

Besluit, bevattende verschillende beschikkingen, relatief de weduwen- en weezen-kas der militaire Officieren, van den 4den Junij 1817..... „ 386

Besluit, waarbij aan ouders en voogden het regt wordt toegekend, om hunne kinderen en pupillen, beneden de 18 jaren, te beletten, dat zij zich bij de staande armée in dienst engageren, van den 23sten Junij 1814..... Bladz. 389

Besluit (*Uittreksel uit het*), houdende maatregelen ter opbeuring der inlandfche fabrieken van lakens en andere wollen-manufacturen, voor zoo verre de staande Armée betreft, van den 1sten Junij 1820..... „ 391

#### MARINE.

Besluit, waarbij aan het bestaande korps Mariniers eene meer doeltreffende inrigting wordt gegeven, van den 2den December 1817..... „ 393

Besluit, houdende toepassing van het besluit tot aanmoediging van 's Rijks militaire en vooral van de vrijwillige dienst, op het korps Mariniers, behoudens de daarbij gemaakte uitzonderingen, van den 18den Maart 1825..... „ 414

Reglement op het bezigtigen van 's Rijks werven voor de Marine, van vestingen en vestingwerken, geschutgieterijen enz., goedgekeurd bij Koninklijk besluit van den 10den Februarij 1825..... „ 415

Besluit, houdende strafbepalingen tegen het vernielen, afzeilen of doen afdrjven van bakken en tonnen, van den 15den Maart 1820..... „ 419

#### ZEE-LOODSWEZEN.

Nieuwe Ordonnantie en Instructie van de Staten van Holland en Westvriesland, beroerende het stuk van de Pilotage en aankleven van dien enz., van den 24sten October 1698..... „ 422

Ordonnantie, betreffende het Loodswezen en de verplichtingen der Zeeloodsen van de Maze en het Goereefche gat, van den 28sten December 1796.... „ 446

Decreet, betreffende het Loodswezen, van den 12den December 1806..... Bladz. 463

Reglement voor het Loodswezen der Monden van de Schelde, gearresteerd bij besluit van den 2den November 1818, n<sup>o</sup>. 61..... „ 476

Provisieel Reglement voor de dienst en het bestuur van het Loodswezen der Haven van Ostende, gearresteerd en goedgekeurd bij besluit van den 21sten November 1818, n<sup>o</sup>. 47..... „ 492

#### QUARANTAINE.

Publicatie, bevattende het algemeen reglement ter wering van besmettelijke ziekten, welke door middel der scheepvaart naar herwaarts zouden kunnen worden overgebracht, van den 10den Jannarij 1805..... „ 505

Besluit op het stuk der Quarantaine van den 19den November 1819, n<sup>o</sup>. 47..... „ 516

Verordeningen bij Gedeputeerde Staten der provincie Groningen vastgesteld, gepubliceerd den 21sten Mei 1827..... „ 519

#### ZEEBRIEVEN EN TURKSCH E PASPOORTEN.

Wet, houdende algemeene bepalingen op het stuk der zeebrieven en Turksche paspoorten..... „ 526

Besluit, houdende voorzieningen tegen de pogingen, welke worden in het werk gesteld, om, door middel van valsche bijbrieven, te bekomen zeebrieven voor schepen, die, volgens de wet van den 14den Maart 1819, tot de vaart onder Nederlandsche vlag niet kunnen toegelaten worden, van den 29sten October 1823..... „ 546

#### KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE MARINE.

Uittreksel uit het Reglement voor het Koninklijke instituut voor de Marine te Medemblik, voorloopig goedgekeurd bij Zijner Majesteits besluit van den 6den September 1828, n<sup>o</sup>. 56..... „ 548

NASCHRIFT.

Bestuit van Zijne Majesteit betrekkelijk het beheer van de Zee- en Landmagt van den 25sten December 1829 Bladz. 500

Nadere inlichtingen en ophelderingen, behoorende tot de Wet van de Schutterijen, van den 17den April 1829..... 500

Verordening van den 17den April 1829, houdende bepalingen omtrent de Schutterijen, van den 17den April 1829..... 500

QUARTALEN.

Publicatie, bevestigende het tijdelijk reglement van de wettiging van de schiedrijke ziele, welke door middel van den scheepvaart naar het westen, tusschen de maanden den overgang, van den 17den Januarij 1829..... 500

Bestuit op het stuk der Quarantaine van den 17den April 1829, n. 17..... 500

Verordeningen der Gedeputeerde Staten der provincie Groningen vanzelscheld, gepubliceerd den 17den Mei 1829..... 500

NASCHRIFTEN EN VERORDENINGEN.

Wet, houdende algemeene bepalingen op het stuk der rechten en Turkische passpoorten..... 500

Bestuit, houdende voorschriften tegen de pogingen, welke worden in het werk gesteld, om door middel van valsch-bijdragen, te bekomen zedigen van voor tebeden, die, volgens de wet van den 17den Maart 1819, tot de vaart onder Nederlandsche vlag niet kunnen toegelaten worden, van den 17den October 1829..... 500

KONINKRIJK INSTITUUT VOOR DE NEDERLANDSE

Uitkiesel bij het Reglement voor het Koninklijk Instituut voor de Nijderlandse, voortloepig goederkund bij Zijner Majesteits bestuit van den 17den September 1829, n. 26..... 500

# NEDERLANDSCHE PANDECTEN

## VERZAMELING VAN WETTEN

IN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

### VERDEDIGING VAN DEN STAAT.

*BESLUIT van Zijne Majesteit van den 5den  
December 1815, wegens de Generale Kom-  
mando's en Provinciale Kommandementen.*

**W**IJ WILLEM, ENZ.

Willende overgaan tot de verdeeling van het Rijk in territoriale militaire generale kommando's en provinciale kommandementen ;

Gezien het rapport van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog, van den 27ften November 1815, n<sup>o</sup>. 55 ;

Hebben befloten en befluiten :

Art. 1. Het geheele Rijk wordt verdeeld in zes generale kommando's, ieder zamengefteld uit de provincien, en tot hoofdkwartier hebbende de plaatfen vermeld op den staat sub lett. A. aan dit befluit geannexeerd.

Art. 2. Er zullen zijn achttien provinciale kommandementen, waarvan de verdeeling, mitsgaders de residentieplaatfen der respectieve provinciale kommandanten (1) zoodanig wordt vastgefteld, als op den staat sub lett. B., aan dit befluit geannexeerd, is omfchreven.

(1) Men vindt in het II. D. 4de St. van het *Bijvoegfel tot het Staatsblad*, bladz. 2099, zoowel eene Instructie voor de Provinciale als voor de Plaatselijke Kommandanten en Plaatsmajours, gearresteerd bij befluit van

2 **GENERALE KOMMANDO'S EN**

Art. 3. Van de achttien provinciale kommandanten zullen er zijn zes van de eerste en twaalf van de tweede klasfe. Wij referveren Ons deze bepaling succesfivelijk in te voeren, en bij gelegenheid der vervulling van iedere voorkomende vacature de klasfe te regelen, waaronder de benoemde kommandant zal worden gerangfchikt. Inmiddels wordt voorloopig vastgefteld de klasficatie op den ftaat lett. B. vermeld.

Art. 4. De vestingen en plaatfen van het Rijk, alwaar permanente plaatselijke kommandanten zullen zijn, die, alwaar plaatsmajoors zullen worden benoemd, en de klasficatie dier kommandanten en plaatsmajoors zullen door Ons, op voordragt van het Departement van Oorlog, nader geregeld worden.

Art. 5. Onze Commisfaris-Generaal van Oorlog is belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit enz.

Gegeven te 's Gravenhage den 5den December des jaars 1815, het derde van Onze Regering (1).

(geteekend) **WILLEM.**

Van wege den Koning,

(geteekend) **A. R. FALCK.**

Zijne Koninklijke Hoogh. van den 11den Januarij 1815, — en in het IX. D. 2de St. van dat werk, bladz. 2220, eene Instructie nopens hetgeen door Heeren Provinciale Kommandanten behoort in acht genomen te worden en verriegt bij den definitiven overgang tot de ftandte Armée van miliciens enz., gegeven bij den Commisfaris-Generaal van Oorlog, den 18den Decemb. 1821.

(1) Bij besluit, gegeven te Brusfel den 20ften Februarij 1819, heeft Zijne Majesteit nader bepaald: „De Provincie Zeeland zal van het 3de „ Generaal-Kommando afgefcheiden en aan het 4de Generaal-Kommando „ toegevoegd worden; daarentegen zal de Provincie Zuid-Brabant niet „ meer onder het 4de Generaal-Kommando begrepen, maar tot het 5de „ Generaal-Kommando overgebracht worden.”

PROVINCIALE KOMMANDEMENTEN.

STAAT A , behoorende tot nevensstaand besluit.

| N <sup>o</sup> . der GENERALE KOMMANDO'S. | PROVINCIEËN.                                                       | HOOFDKWARTIEREN. |
|-------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|------------------|
| 1.                                        | Noordholland.<br>Zuidholland.<br>Utrecht.                          | Amsterdam.       |
| 2.                                        | Gelderland.<br>Overijsfel.<br>Vriesland.<br>Gröningen.<br>Drenthe. | Deventer.        |
| 3.                                        | Zeeland.<br>Oostvlaanderen.<br>Westvlaanderen.                     | Gend.            |
| 4.                                        | Noordbraband.<br>Antwerpen.<br>Zuidbraband.                        | Antwerpen.       |
| 5.                                        | Luik.<br>Limburg.                                                  | Maastricht.      |
| 6.                                        | Luxemburg.<br>Henegouwen.<br>Namen.                                | Namen.           |

IDEM B.

| PROVINCIEËN.    | RESIDENTIEËN.     | KLASSE.         |
|-----------------|-------------------|-----------------|
| Noordholland.   | Alkmaar.          | 2de             |
| Zuidholland.    | 's Gravenhage.    | 1ste            |
| Utrecht.        | Utrecht.          | 1ste            |
| Gelderland.     | Arnhem.           | 2de             |
| Overijsfel.     | Zwolle.           | 2de             |
| Vriesland.      | Leeuwarden.       | 2de             |
| Gröningen.      | Gröningen.        | 1ste            |
| Drenthe.        |                   |                 |
| Zeeland.        | Middelburg.       | 1ste            |
| Oostvlaanderen. | Gent.             | 2de             |
| Westvlaanderen. | Brugge.           | 2de             |
| Noordbraband.   | 's Hertogenbosch. | 1ste            |
| Antwerpen.      | Antwerpen.        | 2de             |
| Zuidbraband.    | Brussel.          | 1ste            |
| Luik.           | Luik.             | 2de             |
| Limburg.        | Maastricht.       | 2de             |
| Luxemburg.      | Luxemburg.        | — voor memorie. |
| Bouillon.       |                   |                 |
| Namen.          | Namen.            | 2de             |
| Henegouwen.     | Mons.             | 2de             |

PROVINCIALE KOMMANDMENTEN.  
2

STAAT A. BESCHOUWING VAN DE VERBODENEN  
HOOR VERBODENEN  
PROVINCIE  
Zuidholland.  
Noordholland.  
Westvriesland.  
Oostvriesland.  
Zuidwestvriesland.  
Zuidholland.  
Noordholland.  
Westvriesland.  
Oostvriesland.  
Zuidwestvriesland.

**BESLUIT, NOPENS HET SLOOPEN VAN FOR-  
TIFICATIEWERKEN, HET BOUWEN IN DE  
NABIJHEID DER VESTINGEN, EN HET GE-  
BRUIK, HETWELK ALDAAR VAN 'S LANDS  
GRONDEN WORDT GEMAAKT. VAN DEN  
20STEN SEPTEMBER 1814.**

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Gezien hebbende de voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog nopens het sloopen van fortificatie-werken, het bouwen in de nabijheid van vestingen, en het gebruik, hetwelk aldaar van 's Lands gronden wordt gemaakt;

Gezien het rapport van Onzen Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, in dato den 16den September, n<sup>o</sup>. 1;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Aan alle de besturen der steden en plaatsen, welke federt de laatste vijftig jaren, tot sterkten hebben gediend of met fortificatie-werken zijn omringd geweest, wordt provifioneel en tot dat Wij dienaangaande nader hebben beschikt, geïnterdiceerd het doen sloopen van wallen, gebouwen of andere voorwerpen, tot de fortificatien behoorende, al zijn ook dezelve, bij speciale besluiten, hetzij van Ons, hetzij van eenige der voormalige Gouvernemenen dezer Landen, aan die besturen finalijk afgeftaan.

Art. 2. Eveneens wordt verboden het bouwen van huizen, loodfen of andere gestichten binnen den afstand van driehonderd roeden van voorschreven plaatsen, zonder speciaal verlof van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog, en welke geen ander consent dienaangaande zal kunnen geven, dan alleen tot het opbouwen van houten huizen binnen dien afstand.

Art. 3. Niemand, wie zulks ook zijn moge, zal, zonder vergunning van Onzen gedachten Commisfaris-Generaal van Oor-



log, op 's Lands gronden tot de fortificatiën behorende, hetzij die binnen of buiten de vestingen mogten zijn gelegen, mogen tuinieren of planten, veel minder, onder welk voorwendfel ook, dezelve gronden mogen laten beweiden.

Art. 4. De vorenstaande bepalingen zullen echter niet verbindende zijn voor zoodanige eigenaren als verlangen hunne, in de omstandigheden van den laatsten oorlog, vernielde of beschadigde panden te doen herbouwen of herstellen; waaromtrent aan dezelve de bevoegdheid gelaten wordt, die zij bevorens bezeten hebben; wel verstaande, dat gemelde herbouwing of herstelling zal zijn ten hunnen eigen perikele, zoodat zij geen aanspraak op eenige schadevergoeding te maken zullen hebben, indien het te eeniger tijd, bij een vijandelijken aanval, noodig zijn mogt, de gebouwde panden te slechten.

Art. 5. Onze Commisfaris - Generaal van Oorlog en Onze Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken worden met de uitvoering van dit besluit belast.

*WET, houdende bepalingen omtrent de militaire 's Lands gronden en gebouwen, en het bouwen en aanleggen van woningen, tuinen, boomgaarden of andere geflichten in den omtrek van vestingen, fterkten, posten en linien van defenfie. Gaarresteed den 16den November 1814, n<sup>o</sup>. 55.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Aan alle de genen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat vele der van ouds bestaande bepalingen omtrent de militaire 's Lands gronden en gebouwen in het algemeen, en bijzonderlijk ten aanzien van het bouwen en aanleggen van woningen, tuinen, boomgaarden of andere geflichten, van welken aard ook, in den omtrek der

## 6 FORTIFICATIEN EN VESTINGWERKEN.

vestingen, sterkten, posten en linien van defensie gelegen, door lengte van tijd, of geheel niet meer geobserveerd, of zoo zeer uit het oog verloren worden, dat daaromtrent veelvuldige misbruiken plaats hebben, welke behooren te worden tegengegaan, en dewijl het ook voor Onze ingezetenen van belang is, dat die bepalingen aan hen worden herinnerd, ten einde zij zich niet zouden blootstellen aan de nadeelen en verliezen, welke de overtreding van dezelve te eeniger tijd hen zoude veroorzaken; —

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg van de Staten-Generaal dezer Landen, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goetvinden en verstaan bij deze, te arresteren de navolgende bepalingen:

Art. 1. Als eigendommen van den Staat worden aangemerkt alle gronden en gebouwen, welke in den loop der laatste vijftig jaren tot de fortificatien hebben behoord, en gevolgelijk alle terreinen, waarop eenige werken van defensie zijn aangelegd geworden; alle wallen, borstweringen, grachten, bedekte wegen, glaciën of geavanceerde werken; alle pleinen, waarop militaire gebouwen gesticht zijn, voorts alle linien, posten, retranchementen, redouten, dijken, sluizen, kanalen en hunne boorden, die in het voorschreven tijdvak tot eenige vestingwerken hebben behoord.

De bovengemelde eigendommen van den Staat zijn van het resfort van het Departement van Oorlog, deconcert met zoodanig ander Departement van algemeen bestuur of van administratie, als daarbij onmiddellijk mogt zijn geconcerneerd; zullende mitsdien zoodanig Departement daarover nimmer geheel of gedeeltelijk kunnen beschikken, zonder voorkennis van dat van Oorlog, hetwelk ook daaromtrent geene dispositie zal kunnen nemen, zonder de belanghebbende Administratie alvorens te hebben gehoord; terwijl, in cas van verschil, de zaak aan Onze beslissing zal worden onderworpen.

Art. 2. In alle de vestingen van den Staat wordt als militaire 's Lands grond aangemerkt de geheele oppervlakte, begrepen:

- a. In vestingen, van bedekte wegen en glaciën voorzien; tusschen den voet van het binnentalue van den hoofdwal en den teen van den bedekten weg, en, zoo deze van eene

vóórgracht is voorzien, tot en met den buitenboord van deze gracht. De terrepleins der bolwerken zijn hieronder begrepen, volgens eene getrokken lijn door de keelen van de eene courtine tot de andere.

*b.* In vestingen zonder bedekte wegen of glacien, van den binnenteen des hoofdwals tot en met den overboord der grachten van de enveloppen of buitenwerken.

*c.* In vestingen, zonder eenige buitenwerken, van den binnenvoet des walgangs tot aan en met den overboord der daarom gelegene grachten.

*d.* Eindelijk, indien er zich achter den binnenvoet der walgangen, schei-slooten, bennen enz. mogten bevinden, zullen ook deze strooken gronds met hunne boomgewassen en andere opfallen, gerekend worden tot de militaire 's Lands gronden te behooren.

Art. 3. Alle onbewoonde forten, mitsgaders redouten, geavanceerde posten, retranchementen, linien en batterijen, zijn geheel militaire 's Lands gronden, met alle de zoo achterwaarts als voorwaarts en ter zijde gelegene gronden, bij derzelve aangeleg door het Gouvernement aangekocht.

Op de bewoonde forten enz. zijn de bepalingen toepasselijk in art. 2 vermeld.

Art. 4. In alle vestingen, forten enz., waar de afscheidingen tusschen 's Lands militaire gronden, door vestingwerken of militaire gebouwen geoccupeerd, niet duidelijk en behoorlijk zijn, zullen dezelve door de Officieren van de genie, met overleg der plaatselijke besturen, eens en voor altoos, door goede kentekenen worden bepaald.

De procesfen-verbaal hiervan zullen door de Directeuren van de fortificatiën, met de wederzijdsche consideratiën der belanghebbenden, aan het Departement van Oorlog worden ingezonden, ten einde daaromtrent, op voordragt van het gemeld Departement, door Ons te worden beflist.

Art. 5. Van alle gronden, binnen de hiervoren bepaalde limieten begrepen, die door de Gemeentebesturen of door particulieren in deze oogenblikken mogten geoccupeerd of gebruikt worden, zullen de bewijzen van eigendom of van het regt tot gebruik, binnen den tijd van zes maanden, van de dagteekening dezer wet af te rekenen, aan het Departement van Oor-

## 8 FORTIFICATIEN EN VESTINGWERKEN.

log, met de consideratien der Directeuren van de fortificatien, moeten worden ingezonden.

De verschillen omtrent de wettigheid der geproduceerde bewijzen van eigendom, zullen door Ons, op advijs van den Hooften Raad, worden beflist.

Ten aanzien van de vernieuwing van voormaals verleende concessien tot gebruik op den duur en onder billijke verbanden, zal het Departement van Oorlog aan Ons de noodige voordragten doen, ten einde, daartoe termen zijnde, dezelve bij voortdurend te blijven verleen.

Alle reclames van dien aard zullen, na expiratie van den gestelden termijn van zes maanden, als onwettig aangemerkt en buiten effect gehouden worden.

Art. 6. Er zullen voortaan geene betimmeringen, tuinen of beplantingen op eenig gedeelte van 's Lands militaire gronden kunnen aangelegd worden, zonder daartoe verkregen regt, hetzij bij aankoop, hetzij bij huur of bij concessie door het Departement van Oorlog, met de vereischte formaliteiten gewettigd; doch nimmer zal zulks, onder eenige voorwaarde hoegenaamd, in de nabijheid van pulvermagazijnen kunnen worden toegestaan.

Art. 7. Het zal aan niemand dan aan de daartoe gerechtigde militairen, of van wege den dienst der fortificatien geëmployeerde en daartoe geautoriseerde personen vrijstaan, eenig ander gedeelte daarvan te bewandelen, dan de gewone paden op de walgangen, en zoodanige pleinen, welke voor de pasfagie onvermijdelijk moeten geschikt blijven.

Ook zullen geene runderbeesten, paarden, schapen, geiten, varkens of ganzen ter beweiding ergens op 's Lands militaire gronden worden toegelaten, ten ware op die gedeelten, waarop zulks aan de pachters in de conditien expresselijk mogt zijn vergund.

De beesten, welke tegen dit verbod op 's Lands militaire gronden mogten gevonden worden, zullen dadelijk in schutstallen of verzekerde bewaring worden opgenomen, tot dat door derzelver eigenaars de schaden, aan de werken toegebracht, zullen vergoed zijn, boven en behalve eene geldboete van tien guldens, ten voordeele van diegenen, die deze ongeregeldeheid zullen aange-

bragt hebben, en ten gevolge van wier aangifte de aanhaling van het vee voornoemd zal geschied zijn.

Art. 8. Alle voerlieden van vrachtwagens en andere rijtuigen zullen gehouden zijn, de barrières, bruggen en poorten van 's Lands vestingen en sterkten nimmer anders dan bij den stap hunner paarden door te rijden; alle degradaties, door hun toedoen daaraan veroorzaakt, zullen ten hunnen koste worden hersteld, en derzelve rijtuigen en paarden zoo lang in verzekerde bewaring gehouden worden, tot dat die vergoeding van schade voldaan, of daarvoor de vereischte cautie zal zijn gesteld, behalve de betaling eener boete van drie guldens, ten voordeele van de wacht, die de ontdekking gedaan heeft; en ten einde niemand van dat verbod eenige ignorantie pretendere, zal hetzelfde aan den ingang der buiten-barrières, in leesbare letters, op een afzonderlijk daartoe bestemd bord, worden uitgedrukt.

Art. 9. Alle buitenplaatsen, stallingen, huizingen, boerenwoningen, schuren of getimmerten, van welken aard ook; alle tuiningen, boomgaarden, dreeften en andere beplantingen, welke zich bevinden op den afstand van 300 roeden der steden of plaatsen, die in den loop der laatste vijftig jaren tot sterkten hebben gediend of met fortificatie-werken zijn omringd geweest, en thans gerekend worden tot de vestingen, sterkten en linien der eerste en tweede klasfen te behooren, zullen, zoodra Wij zulks, voor de defensie van het Land, onvermijdelijk zullen oordeelen, op Onzen last afgebroken, verbrand of vernield worden, zonder dat daarvoor eenige vergoeding van schade aan de eigenaars zal worden toegelegd, evenmin als waren deze voorwerpen door den vijand vernietigd.

Voor zoo verre evenwel, tijdens den aanleg dier vestingen, sterkten en linien van defensie, zich reeds binnen den bepaalden kring van 300 roeden zoodanige voorwerpen bevonden en deze nog werkelijk bestaan, zal daarvoor, bij eventueel noodzakelijke vernietiging, van 's Lands wege, eene billijke schadevergoeding aan de eigenaren worden toegeestaan.

Art. 10. De bij art. 9 bepaalde afstand van 300 roeden, zal gemeten worden, als volgt:

a. Voor vestingen, sterkten enz. met bedekte wegen omgeven, uit den rand van derzelve borstweringen.

b. Voor vestingen, sterkten enz. zonder bedekte wegen, maar

met enveloppes of buitenwerken, uit den buitengrachtboord dezer werken. En

c. Voor vestingen, sterkten enz. die geene bedekte wegen, enveloppes of buitenwerken bezitten, uit den buitenboord van de grachten des hoofdwals.

Art. 11. De eigenaren of bewoners van zoodanige voorwerpen, in art. 9 vermeld, welke thans nog binnen den bepaalden kring van 300 roeden van de vestingen van de eerste en tweede klasfen bestaan, zullen daaraan geene verdere vertimmeringen mogen doen, dan noodig zijn om hunne eigendommen te houden in den stand, waarin dezelve zich bevinden.

De eerstaanwezende Officiëren van de genie in de bedoelde vestingen van de eerste en tweede klasfen, zullen nauwkeurig acht geven, dat aan dit artikel stiptelijk worde voldaan.

Ingeval van overtreding, zullen zij zich daarover moeten adresferen aan het plaatselijk bestuur, hetwelk alsdan de noodige maatregelen daartegen zal in het werk stellen, en zich, ingeval van verschil, daarover aan den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken adresferen.

Art. 12. Ten einde evenwel den landbouw in den gemelden kring van voorschreven vestingen, sterkten enz. zoo min mogelijk te belemmeren, zal het voortaan (echter alleen op bekomen verlof van het Departement van Oorlog) overeenkomstig het hiernavolgende 20ste artikel aan de opgezetenen vrijstaan tusschen de 100 en 300 roeden van dezelve, houten woningen en getimmerden met daken van riet of stroo op te rigten, zonder metselwerken of onverbrandbare stoffen en materialen, dan alleen het kleine ijzer en die bouwstoffen, welke voor de schoor- en haardsteden onvermijdelijk vereischt worden, gelijk ook voor de steenen fondamenten en voetingen, mits deze laatste niet hooger dan één voet boven de oppervlakte van het maaiveld optrekkende, en bij gevolg op geene heuvelen of de geringste verhooging van het terrein.

Tusschen de vestingen enz. en de eerste honderd roeden, gemeten als in art. 10 bepaald is, zal hoegenaamd geene betimmering of beplanting mogen worden uitgevoerd.

Art. 13. In de nabijheid der houten woningen en getimmerden, in het voorgaande artikel vermeld, noch ergens elders binnen den bepaalden kring, zullen eenige andere afsluitingen van tuinen

of erven gedoogd worden, dan alleen zamengesteld uit rasteringen en houten schuttingen, vatbaar voor oogenblikkelijke verbranding, en bij gevolg geene doornen- of andere heggen; terwijl de boomgewasfen alleen uit vruchtboomen zullen mogen bestaan.

Art. 14. Binnen den bepaalden kring van 300 roeden zullen voorts, noch door particuliere personen, noch door provinciale of stedelijke polderbesturen, noch zelfs door de Administratie van den Waterstaat, eenige dijken, wegen, watergangen, slooten of andere werken kunnen worden aangelegd, zonder de projecten daartoe bevorens aan het Departement van Oorlog in te zenden, ten einde derzelver voorgestelde rigting te beoordeelen, en bijaldien die schadelijk mogt bevonden worden, met gemeenschappelijk overleg zorg te dragen, dat daardoor aan den vijand nergens eenige dekking of schuilplaats verschaft worde.

Art. 15. Desgelijks zullen er in den hier boven bepaalden kring nergens eenige hoopen puin, afbraak of andere belemmerende verzamelingen kunnen geborgen worden, dan slechts voor eenen zeer korten tijd, en dan nog alleen daar ter plaats, waar zulks door den eerstaanwezenden Ingenieur, tot wiens ressort de vestingen of sterkten enz. behooren, zal aangewezen zijn.

Art. 16. De bepalingen bij artikelen 9, 10, 11, 12, 13, 14 en 15 gemaakt, zijn toepasfelijk op alle werken van defenfie, linien en posten, hetzij dezelve geïsoleerd bestaan, of tot dekking van achter gelegene vestingen en sterkten dienen. — Tusschen die werken en de vestingen of sterkten zal in gewone omftandigheden het bouwen van woningen, het aanleggen van tuinen enz. binnen den kring van 300 roeden kunnen toegelaten worden, doch nimmer zonder bekomene permissie van het Gouvernement en achtervolgens het daarin te stellen verband.

Voor zoo verre zoodanige voorwerpen bij den aanleg der werken reeds binnen dien kring bestonden en thans nog bestaan, zal daarvoor, bij eventueel noodzakelijke vernietiging ook billijke schadevergoeding aan de eigenaren gegeven worden.

Art. 17. Wanneer er, vóór de vestingen en sterkten, dorpen of buurtschappen bestaan op minder dan 300 roeden afftands, wordt alle aanbouw of betimmering naar den kant der vestingwerken stellig verboden, en wijders op de instandhouding der reeds aanwezige gebouwen de hier voren gemelde artikelen, en

wel speciaal het bepaalde bij art. 11, in alles applicabel maakt.

In de dorpen of buurtschappen, welke thans meer dan 300 roeden van de vestingen en sterkten verwijderd zijn, zal alle verdere aanbouw verhinderd worden, zoodra die dorpen of buurten met derzelver getimmeren tot aan den kring der 300 roeden zullen genaderd zijn.

Art. 18. In den kring der vestingen, sterkten enz., van de derde klasse zal het, in vreedstijd, aan de ingezetenen vrijstaan te bouwen, tuinen aan te leggen en hunne erven te amelioreren, zonder speciale permissie van het Gouvernement, met dien verstande echter, dat wanneer de omstandigheden de vernietiging dier voorwerpen te eeniger tijd mogten vorderen, daarvoor geene schadevergoeding door de eigenaren zal kunnen worden gepretendeerd. — De voorschreven vrijheid houdt op ingeval van oorlog, als wanneer zulks niet dan op verkregen toestemming van het Gouvernement zal mogen geschieden, en onder de daarbij, naar gelang van omstandigheden, te stellen verbindtenissen.

Art. 19. De watermolens, tot uitmaling der polders noodzakelijk, zullen, binnen den bepaalden kring van 300 roeden van de vestingen en sterkten der drie klassen, mogen worden gesticht, wanneer dezelve op geene andere plaatsen kunnen opgericht worden, doch zullen dezelve in dat geval niet anders dan van hout, met bekleedingen van riet of stroo mogen gebouwd zijn, en alzoo, ingeval van nood, vatbaar voor eene oogenblikkelijke destructie, voor welke echter geene vergoeding van schade zal gegeven worden, dan in het geval ten slotte van art. 16 vermeld.

Art. 20. Alle aanvragen, welke ten gevolge van de bepalingen dezer wet, zouden mogen gedaan worden om permissie tot bouwing, herbouwing, aanleg van tuinen met opgaande boomen of doornen-heggen, boomgaarden en wat verder zonder vooraf bekomene toestemming niet geschieden mag, zullen moeten worden geadresseerd aan het Departement van Oorlog, hetwelk daarop zal innemen de consideratien van de Directeuren der fortificatien.

Ingeval van bekomene toestemming, zullen de vertooners dier verzoekschriften, vóór en aler handen aan het werk te mogen slaan, zich, bij publieke acte, moeten verbinden tot nakoming



der daarbij gestelde voorwaarden, en dadelijk, ten hunnen koste, drie legale expeditien dier acte aan den Directeur der fortificatien doen toekomen, van welke er ééne zal worden verzonden aan het Departement van Oorlog, ééne verblijven zal onder de archiven van de Directie der fortificatien, en het derde bij de papieren van het garnizoen zal worden opgelegd.

Art. 21. In tijd van oorlog zullen door Ons, ter bereiking van het oogmerk dezer wet, de behoorlijke defensie namelijk van het grondgebied van den Staat, zoodanige meer efficacieuse maatregelen ter uitvoering van de gemaakte bepalingen, speciaal ten aanzien van de artikelen I en II, genomen worden, als Wij, in cas van nood, zullen vermeenen te behooren.

Art. 22. De Directeuren der fortificatien zijn speciaal verantwoordelijk voor de stipte uitvoering van deze wet. — In hunne uit te brengen advijsen zullen zij altijd de daarbij gemaakte bepalingen moeten in het oog houden, en de artikelen aanhalen, waarop zij hun advijs gronden.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geïnferceerd, en dat een genoegzaam getal exemplaren gedrukt, en naar alle de vestingen, en steden en plaatsen bij en om de vestingen, sterkten en fortificatiewerken van den Staat gelegen, zal worden verzonden, om aldaar te worden afgekondigd en aangeplakt.

Lasten en bevelen voorts, dat Onze Ministeriële Departementen en andere Autoriteiten, Justiciëren en Officiëren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden, zonder eenige conniventie of dissimulatie (1).

(1) De Heer Gouverneur van Zeeland heeft, met insertie van deze wet, den 21sten December 1825 de belanghebbende ingezetenen dier provincie herinnerd aan deze wetsbepalingen, met aanbeveling, om zich dienovereenkomstig te gedragen enz. Men vindt ze in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, XII. D. 2de St. 1825, bladz. 175.

Den 18den December 1819 heeft de Commissaris-Generaal van Oorlog aan de Directeuren der Fortificatie-directien berigt, om aan de Ingenieurs aan te schrijven, geene concessien, hoe gering ook, te verlenen, tot het opbouwen, verbeteren of vergrooten van eenige gebouwen of werken, gelegen of aan te leggen onder den verboden kring van Vestingen, te vinden in het *Rec. Milit.* II. D. 1819, bladz. 228.

Van denzelfden inhoud is ook eene aanschrijving door den Minister van Binnenlandse Zaken, krachtens deze wet, op den 31sten December 1819

*BESLUIT van den 4den Februarij 1815 (1),  
wegens het bouwen en graven in de nabij-  
heid der Vestingen in de Zuidelijke Pro-  
vincien.*

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking nemende, dat particulieren zich veroorlooven, om gebouwen, binnen eenen te zeer nabij gelegenen afstand der vestingwerken van de stad Antwerpen gefloopt, wederom te herbouwen;

aan den Gouverneur van de provincie Utrecht gedaan, te vinden in het *Bijvoegsel op het Staatsblad*, VII. D. 2de St. blad. 666.

(1) Dit besluit heeft kracht van wet in die Provincien (zuidelijke) waar-  
toe de werking van de wet van den 16den November 1814 zich niet kan  
uittrekken. Zie *Recueil Milit.* II. D. 1823, blad. 94. Eene omstandig-  
heid in de Zuidelijke Provincien gaf aanleiding tot eene nadere Koninklijke  
bepaling, „ waaruit men moest afleiden,“ zegt de Commisaris-Generaal  
van Oorlog ter aangehaalde plaats, „ dat de herstelling van bestaande gebou-  
wen in den bepaalden kring der vestingen in het algemeen kan worden toege-  
laten.“ Er was namelijk door het gemeentebestuur van *Jambes*, provincie  
Namen, aan Zijne Majesteit een verzoekschrift aangeboden, houdende, dat  
het besluit van den 4den Februarij 1815 beschouwd mogt worden niet van  
toepassing te zijn op het herstellen van de daken der gebouwen, gelegen  
binnen den daarbij bepaalden afstand der vestingwerken; waarop het Hoogst-  
dezelve, bij besluit van den 14den Junij 1823, n<sup>o</sup>. 30, heeft behaagd 1<sup>o</sup>) te  
verklaren, dat het bepaalde bij het 2de lid van het besluit van den 4den  
December 1819, n<sup>o</sup>. 73, in dezen behoorde te worden toegepast, en dat  
derhalve de noodige herstellingen, om die gebouwen in derzelver tegen-  
woordigen staat te houden, *zonder voorafgaande toestemming der Mili-  
taire Genie*, vermogen te worden bewerkstelligd; 2<sup>o</sup>) op den Minister van  
Binnenlandsche Zaken den last te verstrekken, om eene ernstige aanschrijving  
te doen aan de Gouverneurs in de Provincien, onder wier ressorten vestin-  
gen aanwezig zijn, enz., ten einde zorgvuldig te waken, dat van voor-  
schrevene bepalingen geen misbruik worde gemaakt, vooral ook dat aan de  
panden, door die herstellingen, geen meerder waarde worde gegeven; daar  
bij eene eventuele afbraak geen acht hoegenaamd op dusdanige vermeerder-  
de waarde, door ongeoorloofde verbeteringen of te ver uitgebreide herstel-  
lingen aan die gebouwen, zal worden gegeven. — Wij hebben gemeend het  
bovenstaande te moeten overnemen, omdat de bij dit besluit gemelde be-  
palingen ook in de Noordelijke Provincien des Rijks, met betrekking tot

Overwegende dat zelfs ten nutte der ingezetenen het van aanbelang is, om zoodanige wederopbouw te beletten, aangezien dezelve zich blootstellen, hunne eigendommen, welke groote kosten hebben veroorzaakt, te zien sloopen, zonder deswege schadeloos te worden gesteld;

Op de voordragt van Onzen Commisfaris - Generaal van Oorlog;

Onzen geheimen Raad gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Het is aan een iegelijk verboden, om binnen den afstand van honderd (1) toifen of 1800 voeten van de buitenfte glacien der fortificatiën in België, huizen of muurwerk te bouwen of te herbouwen, verhoogingen te maken, kelders aan te leggen, putten te graven, of eenige andere uitgravingen te doen, op pøene, dat alle zoodanige werken, op kosten van degenen, die dezelve hebben doen aanleggen, wederom zullen worden gefloopt.

---

het regte verftand van art. 11 der wet van den 14den November 1814, van belang kan worden befchouwd.

Bij besluit van den 27ften December 1818 heeft het Zijne Majesteit behaagd eene nadere verklaring te geven: 1<sup>o</sup>) dat het besluit van den 4den Februarij 1815 niet slechts eene voorziening omtrent de toen in de Zuidelijke Provinciën bestaande vestingen bevat, maar dat het als een algemeen werkend voorschrift voor de daarbij gevoegde vestingen in die Provinciën moet worden aangemerkt; 2<sup>o</sup>) dat de woorden *honderd toifen*, in art. 1 van dat besluit van den 4den Februarij 1815 voorkomende, ten aanzien van den daarbij opgegeven afstand, verkeerdelijk daarin zijn gesteld, en moeten vervangen worden door de woorden *driehonderd toifen, overeenkomende met achttienhonderd voeten*.

De Adjudant-Generaal *ad interim*, belast met de portefeuille van het Departement van Oorlog in het jaar 1819, heeft toen ook bij eene aanschrijving aan de Directeurs der 3de, 4de, 5de en 6de Fortificatie-directiën ben geïnformeerd: dat alle bepalingen, voorkomende in de Fransche wetten en reglementen, die op het onderwerpelijk geval, volgens Zr. Ms. besluit van den 29sten April 1816, n<sup>o</sup>. 19, nog in de Zuidelijke Provinciën in stand waren gehouden, of hersteld, dan alleen kracht van werking behielden, of tot rigt-fnoer zouden kunnen genomen worden, wanneer die bepalingen niet in strijd waren aan hetgeen bij het besluit van den 4den Februarij 1815, als een algemeen werkend voorschrift in de Zuidelijke Provinciën, ten opzichte van het bouwen onder vestingen is bevolen. Deze aanschrijving staat in het *Recueil Milit.* II. D. 1823, bladz. 100.

(1) Men zie de vorige noot.

Art. 2. Wij verklaren intusfchen, dat de werken, welke reeds aanwezig zijn, voorloopig en tot dat de dienst derzelve flooping zal vorderen, kunnen blijven, voorbehoudens schadevergoeding aan de eigenaren, indien termen daartoe voorhanden zijn.

Art. 3. Onze Commisfaris-Generaal van Oorlog zal de eigenaren of gebruikers van terrein, binnen den gezegden afstand gelegen, kunnen autoriferen, om aldaar hutten, of kleine houten huisjes te mogen bouwen, ten einde zoodanig terrein te kunnen gebruiken en verbeteren, echter onder verbindtenissen aan hen voor te fchrijven, en speciaal, dat deze gebouwen, de dienst zulks vereifchende, zonder eenige schadevergoeding wederom geflegt moeten worden.

Onze Commisfaris-Generaal van Oorlog en voor de Justitie zijn belast met de uitvoering van het tegenwoordig befluit enz.

---

*BESLUIT, betrekkelijk de aanbouwingen en verbouwingen binnen den verboden kring van vestingen. Van den 24sten October 1821, n<sup>o</sup>. 86.*

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Gezien het rapport van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog, van den 8ten September 1820, n<sup>o</sup>. 61, nopens de noodzakelijkheid, om voorzieningen te nemen, tegen aanbouwingen en verbouwingen binnen den verboden kring van vestingwerken, verrigt wordende zonder voorafgaande vergunning en na de dagteekening van Ons befluit van den 4den December 1819, n<sup>o</sup>. 73;

Gezien het rapport van Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en Waterftaat en van Justitie, van den 23ten September daaraanvolgende, B. 2109, n<sup>o</sup>. 510;

Gelet op het advijs van den Raad van State van den 10den November laatstleden, n<sup>o</sup>. 10;

Gezien het advijs van Onzen Minister van Justitie, van den

28sten Februarij laatstleden, La. Rs., aangaande de hem van Onzentwege gedane vraag, door welke Autoriteit zoude behooren te worden ten uitvoer gebragt de slooping of amotie van de voormelde gebouwen, wanneer die slooping na gedaan onderzoek bleek te moeten geschieden, en bijaldien door den belanghebbende aan de daartoe gedane aanzegging niet werd voldaan;

Gezien de nadere rapporten van Onzen Commisaris-Generaal van Oorlog, van den 22sten Januarij, 24sten Maart en 10den April laatstleden, n<sup>o</sup>. 1, n<sup>o</sup>. 74 en n<sup>o</sup>. 66, over hetzelfde onderwerp, zijnde het eerstgemelde uitgebragt op een rekwest van M. E. Engelberts, houdende verzoek om zekere houten loots, door hem opgeslagen in de nabijheid van het Fort Uitermeer en Weesperkerspel, te mogen behouden;

Gezien de rapporten van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Waterstaat, van den 16den April 1821, B. 2109, n<sup>o</sup>. 2, BZ., en 28sten dier maand, B. 2109, n<sup>o</sup>. 46, BZ.;

Gezien het advijs van den Raad van State, van den 10den Julij 1821, n<sup>o</sup>. 1;

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Waterstaat, en van Onzen Commisaris-Generaal van Oorlog, van den 26sten September laatstleden, B. 2109, n<sup>o</sup>. 59, BZ.;

Den Raad van State nader gehoord (advijs van den 20sten October 1821, n<sup>o</sup>. 3);

Gelet op de bepalingen van de wet van den 16den November 1814 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 106), voor de Noordelijke Provincien, en van Ons besluit van den 4den Februarij 1815 (*Journal Officiel* n<sup>o</sup>. 122), voor de Zuidelijke Provincien;

Gelet op art. 37 der Grondwet;

En in aanmerking nemende, dat volgens voormeld artikel en het bepaalde bij de Instructie, gearresteerd bij Ons besluit van den 15den December 1820 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 27), de Gouverneurs in de Provincien belast zijn met de rigtige uitvoering der wetten, en met de waarneming van het belang van den Lande;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Ten einde eensdeels die ambtenaren, daartoe, met betrekking tot het te dezen bedoelde onderwerp te beter in staat te stellen,

en om anderdeels, alle mogelijke twijfelingen omtrent Onze beoefening te dezen op te heffen; de navolgende bepalingen voor te schrijven.

Art. 1. Onze Commissaris-Generaal van Oorlog wordt belast, om alle bereids gepleegde overtredingen der wet van den 16den November 1814 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 106), of van het besluit van de 4den Februarij 1815 (*Journal Officiel* n<sup>o</sup>. 122), beide in de premissen dezer aangehaald, te constateren.

Art. 2. Hij zal Ons tabellarische opgaven daarvan doen toekomen, waarbij de gevallen, zoo veel mogelijk, in klassen en categorien zullen zijn onderscheiden, aanwijzende degenen, welke eene onvermijdelijke en dringende flooping vorderen, en de zoodanige, waaromtrent meer toegevendheid zoude kunnen gebruikt worden, alles onder bijvoeging van deszelfs verdere consideratien en advijs omtrent ieder dier gevallen.

Art. 3. Omtrent alle overtredingen van dien aard, welke in het vervolg mogten plaats grijpen, zal hij, na voorafgaande constatering, gelijke opgave, onder bijvoeging van zijne consideratien en advijs, aan Ons doen toekomen.

Art. 4. Zoodra hem Onze intentie omtrent de gevallen in de gezegde opgave vervat, zal zijn kenbaar geworden, zal hij aan de Gouverneurs der Provinciën, daarbij betrokken, ieder voor zoo veel hem aangaat, de noodige mededeeling doen, en de vereischte instructien geven, met aanschrijving om de wet, het besluit of de verordening waartegen gehandeld is, op ieder soort of categorie van overtreding respectivelijk toe te passen, naar gelang zulks door Ons, volgens de plaatselijke omstandigheden, dringend en onvermijdelijk zal zijn geoordeeld.

Art. 5. De voorschrevene Gouverneurs zullen onder derzelver toezigt de plaatselijke besturen, of wel de plaatselijke policie-beambten, of zoodanige andere daartoe geschikte autoriteiten, als zij zullen begrijpen te behooren, met de executie van die orders belasten, wordende dezelve Gouverneurs, bij dezen, wel nadrukkelijk herinnerd aan derzelver verpligting, om aan de stipte naleving van de in de premissen dezer voormelde wet of besluit de hand te houden, en om toe te zien, dat door de plaatselijke besturen, door de beambten van policie, en verdere onderhoorige autoriteiten, op de nakoming dier verordeningen behoorlijk acht worde gegeven, dezelve gelastende, om in den

aanvang en bij de eerste onderneming te keer te gaan elke poging, die tegen de bestaande voorschriften, op het stuk der militaire Lands gronden, werken en gebouwen zoude mogen worden ondernomen.

Art. 6. Onze Commisfaris-Generaal voornoemd, zal deszelfs onderhoorigen ten ernstigste aanbevelen, om een geftreng toezigt te houden op, en te waken tegen elke poging van den gezegden aard, hen inzonderheid verantwoordelijk stellende voor elke oprigting van een gebouw of getimmerte, binnen den verboden omtrek der vestingen, waartoe geene behoorlijke vergunning mogt zijn verleend, en hen gelastende, som zoodra zij zullen zijn ontwaar geworden, dat men het voornemen tot zoodanige onbevoegde oprigting mogt hebben opgevat, of dat men daarmede eenen aanvang heeft gemaakt, oogenblikkelijk het plaatselijk bestuur daarvan te verwittigen, ten einde daartegen de noodige maatregelen te kunnen in het werk stellen.

Affchriften van dit besluit, enz.

*BESLUIT van den 14den Augustus 1824,*  
*n<sup>o</sup>. 131, betrekkelijk het graven van steen-*  
*kolengroeven in de nabijheid der vestingen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog van den 12den dezer, n<sup>o</sup>. 119;

Gezien Ons besluit van den 22sten Junij 1816, n<sup>o</sup>. 100, omtrent het graven van steenkolen in de nabijheid der vestingwerken; mitsgaders Onze kabinetsorder van den 7den November 1820, n<sup>o</sup>. 55, waarbij de bepalingen van dat besluit op de steen- en kalkgroeven voorloopig toepasselijk zijn gemaakt;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

1<sup>o</sup>) Dat de toepassing van Ons besluit van den 22sten Junij 1816, n<sup>o</sup>. 100 (1), op steen- en andere groeven in de nabij-

(1) *Recueil Milit.* 1816, I. D. bladz. 445.

heid van vestingen, volgens onze kabinetsorder van den 7den November 1820, n°. 55 (1), zoodanig moet worden verstaan, dat voor deze uitgravingen binnen den afstand van 585 ellen, desniettemin de toestemming van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog moet worden gevraagd, met vermelding der voorwaarden tot verzekering der belangen van 's Rijks verdediging.

2°. Dat deze voorwaarden voornamelijk zullen moeten bestaan in het gedeeltelijk weder aanvullen der groeven, of in het slechts zoodanig uitgraven derzelve, dat uit het achterliggend vestingwerk daarin kan worden gezien, en alle de deelen daarvan door hetzelfde bestreken.

3°. Dat de uitgravingen beneden de vuurlijn der vestingwerken of het verlengde vlak der *plongée* slechts met kleine vakken zullen mogen geschieden, en na het ontgraven van zoodanig gedeelte, dadelijk moeten worden aangevuld; of wel dat ieder vak, na verloop van eenen bepaalden tijd, de bedoelde aanvulling moet hebben ondergaan, waartoe vooraf de daartoe bestemde grond moet worden aangewezen.

4°. Dat de plaatfing en opstapeling der uitgegraven steenen zoo min mogelijk belemmerend moet zijn voor de verdediging, en ten genoegte van den kommanderenden Officier der genie moet geschieden; terwijl van de opbrengst der groeven altijd eene genoegzame hoeveelheid op de plaats moet aanwezig blijven, om tot waarborg van de vervulling der voorwaarden te strekken, welke hoeveelheid alzoo niet zal mogen worden vervoerd, dan nadat de aanvulling bewerkstelligd zal zijn.

Onze Commisfaris-Generaal van Oorlog enz.

(1) Daarbij werd beflist: dat provisioneel de *bestaande* steen- en kalkgroeven uit hetzelfde oogpunt als de steenkoolputten zouden worden beschouwd. Zie *Recueil Milit.* 1824, bladz. 139.



**BESLUIT van den 14den October 1824,  
n<sup>o</sup>. 161, wegens de afgifte van kaarten,  
plans enz. aan het Departement van  
Oorlog, door gepensioneerde Officieren  
der genie, en hunne erven.**

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Op de voordragt van Onzen Commissaris-Generaal van Oorlog, van den 4den Junij 11., n<sup>o</sup>. 86, tot het daarstellen van voorzieningen ter voorkoming, dat de memorien van verdediging van eenige plaatsen of posten in het Rijk, plans van vestingen, of andere belangrijke papieren, uit de nalatenschap van gepensioneerde of voormaligè Officieren der genie in het ongeerde geraken, of in openbare omwandeling gebragt worden;

Gezien het rapport van Onzen Minister van Justitie van den 4den September daaraanvolgende, n<sup>o</sup>. 43;

Gezien de nadere rapporten van Onzen Commissaris-Generaal voornoemd van den 17den dier maand, n<sup>o</sup>. 92, en van den 28sten daaraanvolgende, n<sup>o</sup>. 19;

Gelet op de instructie voor den dienst van het korps ingenieurs, vastgesteld bij Ons besluit van den 14den Januarij 1815, n<sup>o</sup>. 31 (1);

Hebben besloten en besluiten:

Tot vermeerdering en, zoo veel noodig, tot verandering der aangehaalde instructie, de volgende bepalingen vast te stellen:

Art. 1. Wanneer een Officier van het korps Ingenieurs op pensioen wordt gesteld, of tot een ander wapen overgaat, zal hij, bij het verlaten van den werkelijken dienst, of, zoodra hij daartoe door den Inspecteur-Generaal der fortificatiën wordt aangemaand, gehouden zijn, aan den Directeur der fortificatie-directie, in welke hij laatstelijk diende, te doen toekomen, een inventaris van al de kaarten, plans, memorien enz., betrekking hebbende tot den dienst der fortificatiën of de verdediging van

(1) Te vinden in het *Recueil Milit.* 1815, I. D. bladz. 213.

het Rijk, welke aan den gepensioneerden of verplaatsten Officier in eigendom verblijven, onder bijvoeging eener schriftelijke verklaring, op den eed aan Ons gedaan, houdende: *dat in denzelfden inventaris, al de bedoelde stukken, zonder eenige achterhoudendheid, zijn beschreven, en dat hij belooft geene derzelve, aan iemand buiten het korps Ingenieurs te zullen verkoopen, geven of bij erfenis vermaken, noch gedoogen, dat daarvan, door onbevoegde personen, kopijen of calques genomen worden, waardoor deze stukken in verkeerde handen zouden kunnen geraken.*

Art. 2. De Officieren, welke den dienst bij het korps Ingenieurs geheel zullen hebben verlaten, hetzij bij eervol ontslag, hetzij op eene andere wijze, zullen verplicht zijn aan den Directeur der fortificatie-directie, in welke, of onder wiens bevelen zij laatstelijk hebben gediend, dadelijk al hunne papieren, kaarten, plans, memorien enz., betrekking hebbende tot den dienst der fortificatiën of tot de verdediging van het Rijk, toe te zenden, ten einde deze kan zorgen, dat de waarde daarvan behoortlijk bepaald, en dezelve aan den voormaligen Officier uitgelevert worde; zullende de laatst bedoelde Officier tevens eene verklaring bij de stukken moeten voegen, dat daarbij geene achterhoudendheid heeft plaats gehad.

Art. 3. Bij het overlijden van een gepensioneerd Officier van het korps Ingenieurs, zullen de in zijne nalatenschap bevonden wordende kaarten, plans, memorien enz., den fortificatiedienst of 's Rijks verdediging betreffende, zonder de geringste uitzondering, worden verzegeld, welke verzegeling zal geschieden, als het eene garnizoensplaats is, door den Kommandant der plaats of van het garnizoen, vergezeld van eenen Ingenieur, of, bij afwezendheid, door eenen anderen Officier, en, als zich geen garnizoen in de plaats bevindt, door den Vrederegter van het kanton.

Art. 4. Zoodra de bij art. 3 opgegevene verzegeling is geschied, zal degene, welke zulks heeft volbragt, daarvan dadelijk kennis geven aan den Directeur der fortificatie-directie, binnen welke de plaats is gelegen, alwaar de gepensioneerde Officier is overleden.

Art. 5. De Fortificatie-directeurs zullen de papieren, plans, kaarten, memorien enz., uit de nalatenschap van eenen gepensioneerd Officier, volgens art. 3 verzegeld, of van de Offi-

cieren, welke Onzen dienst hebben verlaten, volgens art. 2 overnemen, en daarvoor een bewijs van ontvangst afgeven, waarna zij verpligt zijn de stukken dadelijk aan het Archief van Oorlog te 's Gravenhage te zenden, ten einde aldaar de waarde der stukken worde bepaald, en voorts op het berigt van hetzelfde, door het Departement van Oorlog worde gezorgd, om het bedrag der waarde aan de erfgenamen, of aan de Officieren, Onzen dienst verlaten hebbende, te voldoen, met uitzondering der waarde van zoodanige stukken, welke door het Departement van Oorlog aan de belanghebbenden zullen kunnen worden terug gegeven.

Art. 6. Onze Commisfaris - Generaal van Oorlog zal de noodige zorg doen dragen, dat aan de gepensioneerde Officieren geen pensioen, of aan de Officieren, die volgens art. 1 en 2 het korps Ingenieurs verlaten, geene te goed hebbende traktementen worden uitbetaald, zoo lang door hen aan de bepalingen bij gemelde artikelen voorgeschreven niet is voldaan, zoo als ook nimmer aan Ons een voorstel zal kunnen geschieden, tot het verleenen van vergunning aan eenen gepensioneerden Officier van het korps Ingenieurs, *om zijn pensioen buiten 's Lands te verteren*, ten zij hij, ten genoegte van den Inspecteur-Generaal der fortificatien, hebbe bewezen, dat hij naar behooren heeft beschikt over al de stukken, waarvan hij bij het bekomen van pensioen bezitter bleef, volgens den inventaris, door hem naar luid van art. 1 ingezonden.

Art. 7. De bepalingen, in de bovengemelde artikelen vervat, zullen gerekend worden van kracht te zijn, voor zoodanige Officieren van het korps Ingenieurs, die met of sedert den 1sten April dezes jaars op pensioen zijn gesteld, of ontslag uit Onzen dienst hebben bekomen.

Affchriften dezes enz.

*BESLUIT, van den 11den April 1826, houdende verordeningen op de afgifte van kaarten, plans, memorien enz. (betreffende de verdediging van 't Rijk), door de gepensioneerd wordende of den dienst bij het korps verlatende Officieren van den Generaal-Kwartiermeester-staf.*

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Op de voordragt van Onzen Commisaris-Generaal van Oorlog, van den 7den dezer, n<sup>o</sup>. 70, strekkende om de bepalingen van Ons besluit van den 14den October 1824, n<sup>o</sup>. 161, ter wering van het misbruik, hetwelk bij het overlijden of bij het uit den dienst gaan van Officieren der genie zou kunnen worden gemaakt van kaarten, plans, memorien of andere stukken, de verdediging des Rijks betreffende, ook van toepassing te maken op de Officieren van den Generaal-Kwartiermeester-staf, onder zoodanige wijzigingen, als het verschil der dienstverrigtingen van deze laatsten vordert;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Wanneer een Officier van den Generaal-Kwartiermeester-staf op pensioen wordt gesteld, of tot een ander wapen overgaat zal hij, bij het verlaten van den werkelijken dienst, of zoodra hij daartoe, door den Kwartiermeester-Generaal, of van wege deszelfs Departement wordt aangemaand, gehouden zijn aan den kommanderenden Officier, onder wien hij laatstelijk diende, te geven of te doen toekomen, een inventaris van al de kaarten, plans, memorien enz., betrekking hebbende tot de dienstverrigtingen van het Departement, of de krijgskundige gesteldheid van het Rijk, te weten, wanneer en zoo lang hij deszelfs pensioen op het grondgebied van den Staat verteert, of binnen hetzelfde geplaatst is, doch onder bijvoeging eener schriftelijke verklaring op den eed aan Ons gedaan, houdende: dat in denzelven inventaris al de bedoelde stukken, zonder eenige achterhoudendheid zijn beschreven, en dat hij belooft geene der-

zelve aan iemand, die niet in dienst van dezen Staat is, te zullen verkoopen, geven of bij erfenis vermaken, en dit aan zoodanig een bevoegd persoon doende, dan nog steeds met voorafgaande kennisgeving aan het Departement; dat hij almede, niet gedooogen zal, dat daarvan door onbevoegde personen kopijen of calques genomen worden, waardoor deze stukken in verkeerde handen zouden kunnen geraken.

Art. 2. De Officieren, die den dienst van het Rijk geheel zullen hebben verlaten, hetzij bij een vol ontslag, hetzij op eene andere wijze, zullen verplicht zijn, aan het Departement van den Kwartiermeester-Generaal, of, wel aan den kommanderenden Officier, onder wiens bevelen zij laatstelijk hebben gediend, dadelijk al hunne papieren, kaarten, plans, memorien enz., in het vorenstaande artikel bedoeld, toe te zenden, ten einde de waarde dezer stukken (wanneer dezelve als zijn eigendom zullen kunnen beschouwd worden), bij het gezegd Departement behoorlijk bepaald, en aan den voormaligen Officier uitgereikt kunnen worden; zullende de laatst bedoelde Officier tevens eene verklaring bij de stukken moeten voegen, dat daarbij geene achterhoudendheid heeft plaats gehad.

Art. 3. Bij het overlijden van eenen werkelijk dienenden, of gepensioneerden Officier van den Generaal-Kwartiermeester-staf, zullen de in zijne nalatenschap bevonden wordende kaarten, plans, memorien enz., den meergemelden dienst van het Rijk betreffende, zonder de geringste uitzondering, worden verzegeld; welke verzegeling zal geschieden, als het eene garnizoensplaats is, door den Kommandant der plaats of van het garnizoen, vergezeld van een of twee Officieren van den staf, of van eenig ander wapen, en als zich geen garnizoen in de plaats bevindt, door den Vrederegter van het kanton.

Art. 4. Zoodra de bij art. 3 opgegeven verzegeling geschiedt, zal diegenen, welke zulks heeft volbragt, daarvan dadelijk kennis geven aan het Departement of aan den kommanderenden Officier, onder wiens bevel de Officier gesteld is.

Art. 5. De Kwartiermeester-Generaal zal aan het Departement van Oorlog berigt geven van de ontvangst en de waarde der stukken; zullende voorts op dit berigt door het Departement van Oorlog worden gezorgd, om het bedrag der waarde aan de erfgenamen of aan de Officieren, Onzen dienst verlaten heb-

bende, te voldoen, met uitzondering der waarde van zoodanige stukken, welke door het Departement van Oorlog aan de belanghebbenden zullen kunnen worden terug gegeven.

Art. 6. Onze Commisaris-Generaal van Oorlog zal de noodige zorg doen dragen, dat aan de gepensioneerde Officieren geen pensioen, of aan de Officieren, die volgens art. 1 en 2 den Generaal-Kwartiermeester-staf verlaten, geene te goed hebbende tractementen worden uitbetaald, zoo lang door hen aan de bepalingen bij de voorgemelde artikelen voorgeschreven, niet is voldaan; zoo als ook nimmer een voorstel aan Ons zal kunnen geschieden, tot het verleenen van vergunning aan eenen gepensioneerden Officier van den gezegden staf, om zijn pensioen buiten 's Lands te verteren, ten zij hij, ten genoegte van den Kwartiermeester-Generaal, hebbe bewezen, dat hij naar behooren heeft beschikt over al de stukken, waarvan hij bij het bekomen van pensioen bezitter bleef, volgens den inventaris, door hem naar luid van art. 1 ingezonden.

Art. 7. De bepalingen, in de bovengemelde artikelen vervat, zullen gerekend worden van kracht te zijn voor zoodanige Officieren van den Generaal-Kwartiermeester-staf, die met of federt den 1sten April des verleden jaars 1825 op pensioen zijn gesteld, of ontslag uit Onzen dienst hebben bekomen.

Affschriften dezes enz. (1).

(1) De Procureur-Generaal bij het Hoog Geregts-hof te 's Gravenhage heeft, bij circulaire van den 6den Mei 1826, dit besluit ter kennis gebracht van de Procureurs-Crimineel, Officieren van Justitie en Vrederegters.

*BESLUIT van den 25sten December 1816,  
 waarbij van kracht en toepasselijk worden  
 verklaard de bepalingen der wet van  
 den 8sten Maart 1810, omtrent den vorm  
 der onteigening ten algemeenen nutte, en  
 der schadeloosstelling daarvoor verschuldigd.*

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Op de voordragt van den Staatsraad, Intendant-Generaal van de Administratie van Oorlog, betreffende de wijze van voorziening in de onaannemelijke taxatien der in bezit genomen eigendommen ter bevesting van *Charleroi*;

Gezien het rapport van Onzen Minister van Justitie;

Overwegende, dat de nog bestaande wetten, en bijzonder die van den 8sten Maart 1810, ten opzigte van onteigeningen ten algemeenen nutte, mitsgaders van het bepalen der schadeloosstellingen, doelmatige verordeningen hebben daargesteld, welke behooren nagevolgd en in acht genomen te worden;

Overwegende, dat er bepalingen dienen gemaakt te worden, hoedanig er zal moeten worden gehandeld, indien, hetzij de schatkist, hetzij van hun eigendom ontzette particulieren zouden vermeenen, dat de experten, extrajudiciëlijk benoemd, bij hunne waardering, de regels niet hebben in acht genomen, welke de materie vereischt;

Den Raad van State gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Ten opzigte van het in bezit nemen van eigendommen tot den aanleg van permanente vestingwerken, en het oprigten van sterkten langs het zuidelijk frontier des Rijks, of tot het aanleggen van andere blijvende werken van algemeen nut en algemeene veiligheid, mitsgaders ten opzigte van het bepalen der schadevergoedingen deswege aan de ingezetenen, die van hunne eigendommen mogten worden ontzet, toe te kennen, zal moeten worden gehandeld overeenkomstig de wet van den 8sten Maart 1810.

Art. 2. De Gouverneurs der provincien, in welke zoodanige eigendommen gelegen zijn, zullen waarnemen de werkzaamheden, welke bij die wet aan de Prefekten zijn opgedragen, en zij zullen de werkzaamheden der Commissie, bij art. 7 dier wet vermeld, aan drie leden der Gedeputeerde Staten toevertrouwen, daartoe door hen te benoemen, benevens den Maire of Burgemeester, of het hoofd van het Plaatselijk Bestuur der gemeente, waartoe de eigendommen behooren, en eenen Ingenieur.

Art. 3. Indien de Intendant-Generaal van de Administratie van Oorlog, of wel ook particuliere personen, welke reeds werkelijk van hunne eigendommen, ten algemeenen nutte, zijn ontzet, zich bij de taxatien door experten, die extrajudiciëlijk aangenomen zijn, opgemaakt of nog op te maken, mogten bezwaard achten, door te sustineren, dat dezelve experten de som van schadeloosstelling te hoog of te laag, of in het algemeen verkeerdelijk hebben bepaald, zullen zoodanige kwestien alleen en bij uitsluiting door de bevoegde regtbanken, op het verzoek van de belanghebbenden, kunnen worden beslist; welke regtbanken, naar bevind van zaken, de gemaakte taxatien zullen kunnen geldig verklaren of dezelve verwerpen, en partijen op nieuw tot het benoemen van experten verwijzen, of anderzins beslissen, zoodanig als zij in goede justitie zullen vermeenen te behooren.

Art. 4. In het algemeen zal, zoo veel mogelijk, getracht worden, om het beloop der schadevergoeding bij onderlinge minnelijke schikking te regelen.

Affchriften dezès zullen worden gezonden aan Onze Ministers van Justitie en van Binnenlandsche Zaken, aan Onzen Commissaris-Generaal van Oorlog, aan den Staatsraad, Intendant-Generaal van de Administratie van Oorlog, en aan de Algemeene Rekenkamer, respectivelijk tot informatie en narigt: zullende voorts het tegenwoordig besluit worden geïnforceerd in het Staatsblad.

Gegeven te Brussel, enz,



*Loi, sur les expropriations pour cause d'utilité publique, du 8 Mars 1810, telle qu'elle se trouve insérée au bulletin des lois, no. 273.*

**TITRE I.**

*Dispositions préliminaires.*

Art. 1. L'expropriation pour cause d'utilité publique s'opère par l'autorité de la justice.

Art. 2. Les tribunaux ne peuvent prononcer l'expropriation qu'autant que l'utilité en a été constatée dans les formes établies par la loi.

Art. 3. Ces formes consistent :

1°. Dans le décret Impérial, qui seul peut ordonner des travaux publics ou achats de terrains ou édifices destinés à des objets d'utilité publique.

2°. Dans l'acte du Préfet, qui désigne les localités ou territoires sur lesquels les travaux doivent avoir lieu, lorsque cette désignation ne résulte pas du décret même, et dans l'arrêté ultérieur par lequel le Préfet détermine les propriétés particulières auxquelles l'expropriation est applicable.

Art. 4. Cette application ne peut être faite à aucune propriété particulière, qu'après que les parties intéressées ont été mises en état d'y fournir leurs contredits, selon les règles ci-après exprimées.

**TITRE II.**

**DES MESURES D'ADMINISTRATION RÉLATIVES A L'EXPROPRIATION.**

Art. 5. Des Ingénieurs ou autres gens de l'art chargés de l'exécution des travaux ordonnés devront, avant de les entreprendre, lever le plan, terrier ou figuré des terrains ou édifices dont la cession serait par eux reconnue nécessaire.

Art. 6. Le plan des dites propriétés particulières, indicatif des noms de chaque propriétaire, restera déposé pendant huit jours entre les mains du Maire de la commune où elles seront situées, afin que chacun puisse en prendre connaissance, et ne prétende en avoir ignoré.

Le délai de huitaine ne courra qu'à dater de l'avertissement, qui aura été collectivement donné aux parties intéressées à prendre communication du plan.

Cet avertissement sera publié à son de trompe ou de caisse dans la commune, et affiché tant à la principale porte de l'église du lieu, qu'à celle de la maison commune; les dites publications et affiches seront certifiées par le Maire.

Art. 7. A l'expiration du délai, une commission présidée par le Sous-Préfet de l'arrondissement et composée en outre de deux membres du Conseil d'arrondissement désignés par le Préfet, du Maire de la commune, ou les propriétés seront situées, et d'un Ingénieur, se réunira au local de la Sous-Préfecture.

Art. 8. Cette commission recevra les demandes et les plaintes des propriétaires, qui soutiendraient, que l'exécution des travaux n'entraîne pas la cession de leurs propriétés.

Elle appellera les propriétaires toutes les fois qu'elle le jugera convenable.

Art. 9. Si la commission pense qu'il y a lieu de maintenir l'application du plan, elle en exposera les motifs.

Si elle est d'avis de quelques changemens, elle ne les proposera qu'après avoir entendu ou appelé les propriétaires des terrains sur les quels se reporterait l'effet de ces changemens.

Dans le cas, où il y aurait dissentiment entre les divers propriétaires, la commission exposera sommairement leurs moyens respectifs, et donnera son avis motivé.

Art. 10. Les opérations de la commission se borneront aux objets mentionnés dans les articles 8 et 9; elles devront être terminées dans le délai d'un mois, à partir de l'expiration de celui énoncé dans l'art. 7, après quoi le procès-verbal en sera adressé par le Sous-Préfet au Préfet.

Le Préfet statuera immédiatement, et déterminera définitivement les points sur lesquels seront dirigés les travaux.

Art. 11. La commission et le Préfet ne prendront aucune

connaissance des difficultés qui ne porteraient que sur le prix des fonds à céder.

Si les propriétaires et le Préfet ne s'accordent point à ce sujet, il y sera pourvu par les tribunaux, qui connaîtront de même de toutes réclamations relatives à l'infraction des règles prescrites par le présent titre et le précédent.

Art. 12. Lorsque les propriétaires souscriront à la cession qui leur sera demandée, ainsi qu'aux conditions qui leur seront proposées par l'Administration, il sera passé, entre ces propriétaires et le Préfet, un acte de vente, qui sera rédigé dans la forme des actes d'administration, et dont la minute restera déposée aux archives de la Préfecture.

### TITRE III.

#### DE LA PROCEDURE DEVANT LE TRIBUNAL.

##### § PREMIER.

##### *De l'expropriation.*

Art. 13. Lorsqu'à défaut de conventions entre les parties, l'arrêté du Préfet, indicatif des propriétés cessibles, aura été par lui transmis, avec copie des autres pièces, au Procureur Impérial du tribunal de l'arrondissement où les propriétés seront situées, ce Procureur Impérial, dans les trois jours suivans, requerra l'exécution du dit arrêté, sur le vu duquel le tribunal, s'il n'aperçoit aucune infraction des règles posées aux titres I. et II., autorisera le Préfet à se mettre en possession des terrains ou édifices désignés en l'arrêté, à la charge de se conformer aux autres dispositions de la présente loi.

Ce jugement sera, à la diligence du Procureur Impérial, affiché à la porte du tribunal; il sera, de plus, publié et affiché dans la commune, selon les formes établies par l'art. 6.

Art. 14. Si, dans les huit jours, qui suivront les publications et affiches faites en la commune, les propriétaires ou quelques uns d'entre eux prétendent, que l'utilité publique n'a pas été constatée ou que leurs réclamations n'ont pas été exa-

minées et décidées, le tout conformément aux règles ci-dessus, ils pourront présenter requête au tribunal, lequel en ordonnera la communication au Préfet par la voie du Procureur Impérial, et pourra néanmoins prononcer un sursis à toute exécution.

Dans la quinzaine qui suivra cette communication, le tribunal jugera, à la vue des écrits respectifs, ou immédiatement après l'expiration de ce délai, sur les seules pièces produites, si les formes prescrites par la présente loi ont été ou non observées.

Art. 15. Si le tribunal prononce que les formes n'ont pas été remplies, il sera indéfiniment sursis à toute exécution, jusqu'à ce qu'elles l'aient été; et le Procureur Impérial, par l'intermédiaire du Procureur Général, en informera le Grand-Juge, qui fera connaître à l'Empéreur, l'atteinte portée à la propriété par l'administration.

## § II.

### *Des indemnités.*

Art. 16. Dans tous les cas où l'expropriation sera reconnue ou jugée légitime, et où les parties ne resteront discordantes, que sur le montant des indemnités dues aux propriétaires, le tribunal fixera la valeur de ces indemnités, en égard aux baux actuels, aux contrats de vente passés antérieurement et néanmoins aux époques les plus récentes, soit des mêmes fonds, soit des fonds voisins et de même qualité, aux matrices de rôles et à tous autres documens, qu'il pourra réunir.

Art. 17. Si ces documens se trouvent insuffisans pour éclairer le tribunal, il pourra nommer d'office un ou trois experts; leur rapport ne liera point le tribunal et ne vaudra que comme renseignement.

Art. 18. Dans le cas où il y aurait des tiers intéressés à titre d'usufruitier, de fermier, ou de locataire, le propriétaire fera tenu de les appeler avant la fixation de l'indemnité, pour concourir, en ce qui les concerne, aux opérations y relatives; si non, il restera seul chargé envers eux des indemnités que ces derniers pourraient réclamer.

Les indemnités des tiers intéressés ainsi appelés ou intervenans, seront réglées en la même forme que celles dues aux propriétaires.

Art. 19. Avant l'évaluation des indemnités, et lorsque le différend ne portera point sur le fond même de l'expropriation, le tribunal pourra, selon la nature et l'urgence des travaux, ordonner provisoirement la mise en possession de l'administration; son jugement fera exécutoire non obstant appel ni opposition.

### § III.

#### *Du paiement.*

Art. 20. Tout propriétaire dépossédé sera indemnisé conformément à l'art. 545 du Code Napoléon.

Si des circonstances particulières empêchent le paiement actuel de tout ou partie de l'indemnité, les intérêts en feront dûs à compter du jour de la dépossession, d'après l'évaluation provisoire ou définitive de l'indemnité, et payés de six en six mois, sans que le paiement du capital puisse être retardé au-delà de trois ans, si les propriétaires n'y consentent.

Art. 21. Lorsqu'il y aura des intérêts échus et non payés par l'administration débitrice, ou lorsque le capital ou partie du capital de l'indemnité n'aura pas été remboursé dans les trois ans, ou dans les termes du contrat, les propriétaires et autres parties intéressées pourront remettre à l'administration des domaines, en la personne de son directeur, dans le département de la situation des biens, un mémoire énonciatif des sommes à eux dûes, accompagné des titres à l'appui; cette remise sera constatée par le récépissé du directeur, ou par exploit d'huisier.

Si dans les trente jours, qui la suivront, le paiement n'est pas effectué, les propriétaires ou autres parties intéressées pourront traduire l'administration des domaines devant le tribunal, pour y être condamnée à leur payer les sommes à eux dûes à l'acquit de l'administration en retard, et sauf le recouvrement exprimé en l'art. 24.

Art. 22. Avant qu'il soit statué sur l'action recursoire dirigée contre l'administration des domaines, le Procureur Impérial pourra requérir, pour en instruire le Grand-Juge Ministre de la Justice, un ajournement d'un à deux mois, qui devra, en ce cas, être prononcé par le tribunal.

Art. 23. Si durant cet ajournement, nulle mesure administrative n'a été prise pour opérer le paiement, le tribunal prononcera après l'expiration du délai.

Art. 24. Lorsque l'administration des domaines aura, par suite des condamnations prononcées contre elle, en exécution des dispositions ci-dessus, déboursé ses propres deniers à l'acquit d'autres administrations, elle se pourvoira devant le Gouvernement, qui lui en procurera le recouvrement, ou lui en tiendra compte; le tout ainsi qu'il appartiendra.

#### TITRE IV.

##### *Dispositions générales.*

Art. 25. Dans tous les cas où il y aura des hypothèques sur les fonds, des saisies arrêts ou oppositions formées par des tiers, au versement des deniers entre les mains, soit du propriétaire déposé, soit des usufruitiers ou locataires évincés, les sommes dues seront consignées à mesure qu'elles écherront, pour être ultérieurement pourvu à leur emploi ou distribution dans l'ordre et selon les règles du droit commun.

Art. 26. Toutes les fois qu'il y aura lieu de recouvrer au tribunal, soit pour faire ordonner la dépossession ou s'y opposer, soit pour le règlement des indemnités, soit pour en obtenir le paiement, soit pour reporter l'hypothèque sur des fonds autres que ceux cédés, la procédure s'instruira sommairement: l'enregistrement des actes, qui y sont sujets, aura lieu gratis.

Le Procureur Impérial sera toujours entendu avant les jugemens tant préparatoires que définitifs.

Art. 27. Les dispositions de la loi du 16 Septembre 1807, ou de toutes autres lois, qui se trouveraient contraires, aux présentes, sont rapportées (1).

---

(1) Uit het hier voren medegedeeld besluit van den 25sten December 1816 blijkt het voldoende, zonder dat wij het behoeven aan te merken, dat de Gouverneurs der provinciën, in welke de eigendommen gelegen zijn, zullen waarnemen de werkzaamheden, welke bij deze wet aan de Prefekten waren opgedragen; terwijl de Gouverneurs voormeld de werkzaamheden der Commissie, bij art. 7 dezer wet daargesteld, aan drie leden der Gedeputeerde Staten toevertrouwen, benevens den Maire of Burgemeester of het

*Loi, qui prescrit des mesures pour la répression des délits commis dans les établissemens militaires (1), du 29 Mars 1806.*

Le corps législatif a rendu, le 29 Mars 1806, le décret suivant, conformément à la proposition faite au nom de l'Empereur, et après avoir entendu les Orateurs du Conseil d'Etat et des Sections du Tribunal le même jour.

D É C R È T.

Art. 1. Les lois, qui ont pour but la conservation de domaines nationaux, des eaux et forets, édifices et établissemens publics, feront applicables à la conservation des fortifications et

hoofd van het Plaatselijk Bestuur der gemeente, waartoe de eigendommen behooren, en eenen Ingenieur. Bij dit besluit van Zijne Majesteit deze wet als nog executoir zijnde verklaard ten opzichte van het in bezit nemen van eigendommen tot den aanleg van permanente vestingwerken, en het oprigten van sterkten langs het zuidelijk frontier des Rijks, of het aanleggen van anderé blijvende werken van algemeen nut en algemeene veiligheid, mitsgaders ten opzichte van het bepalen der schadevergoedingen deswege, heeft de Commisfaris-Generaal van Oorlog ter eenparige uitvoering der voormelde wet, in overeenstemming met gezegde besluit, eene Instructie voor de Directeuren der fortificatiën en Ingenieurs met het aanleggen van werken belast, waartoe expropriatiën van eigendommen vereischt worden, enz. gearresteerd op den 28sten April 1817. Welke Instructie gevonden wordt in het *Recueil Milit.* 1817, I. D. bladz. 338 volg.

In het jaar 1825 is door Zijne Majesteit aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal eene concept-wet voorgedragen, houdende bepalingen omtrent de onteigening ten algemeenen nutte; welke concept-wet met de Koninklijke boodschap men vinden kan in de *Staatscourant van den 20sten December 1825*, n<sup>o</sup>. 299, bladz. 1, doch dezelve is, na eenige deliberatiën door gemelde Kamer niet aangenomen. Zie *Staatscourant van den 25sten Februarij 1826*, n<sup>o</sup>. 48, bladz. 3; zoodat de wet van den 8sten Maart 1810 nog in werking is gebleven.

(1) Deze wet staat ook in het *Bulletin des lois*, 4. Serie, tome quatrième, uit hetwelk wij dezelve overgenomen hebben. Wij hebben dit mede gedaan, omdat, blijkens het hierop volgend door ons ook medegedeeld wordende besluit van Zijne Majesteit, van den 6den Januarij 1825, die wet nog moet worden achtervolgd, tot dat daarin anders zal zijn voorzien.

de leurs dépendances des cafernes, hôpitaux, magasins, arsenaux, et en général de tout ce qui constitue le domaine militaire de l'état, dans les places de guerre et la garnison de l'intérieur.

Art. 2. Les gardes du génie feront, pour l'exécution du précédent article, assimilés aux gardes forestiers et champêtres et autres agens conservateurs. Leur procès-verbaux feront foi auprès de toutes les autorités, jusqu'à inscription de faux. Les Procureurs Impériaux sont chargés, sous leur responsabilité personnelle, de poursuivre au nom du Gouvernement, par voie de police correctionnelle et sans préjudice de poursuites extraordinaires, s'il y a lieu, la réparation des délits constatés par ces procès-verbaux, sur la simple transmission qui leur en sera faite par le Directeur des fortifications.

Art. 3. Tous les procès-verbaux, que les gardes du génie dresseront dans les cas prévus par l'article 1er., relateront, afin d'être admis en justice, la date du jour et du lieu de l'enregistrement et de la prestation de serment; ces procès-verbaux seront visés pour timbre et enregistrés en débet, ainsi que les actes et jugemens qui interviendront sur les dits procès-verbaux conformément à la loi du 13 Frimaire an VII., et à l'article 70, § 1er. numéros 4 et 5 du titre II. de celle du 22 Frimaire suivant.

---

*BESLUIT van den 6den Januarij 1825,  
waarbij de opzigters der fortificatien  
belast worden met de werkzaamheden,  
bij de wet van den 29sten Maart 1806  
aan de daarbij genoemde gardes du genie  
opgedragen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op het rapport van Onzen Commisaris-Generaal van Oorlog, van den 28sten September 1824, n<sup>o</sup>. 20, houdende kennisgeving van de noodzakelijkheid, dat aan de opzigters der fortificatien de bevoegdheid worde toegekend, om op te maken in regten geldige procesfen-verbaal, wegens rooverijen en ongeregeldheden ten aanzien van 's Rijks eigendommen kunnende plaats hebben;



Gezien het advijs van Onzen Minister van Justitie, van den 10den December II., la. N 2.

Den Raad van State gehoord;

Gelet op de wet van den 29sten Maart 1806;

Gelet op het 2de der additionele artikelen van de grondwet;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De werkzaamheden, welke, bij de wet van den 29sten Maart 1806, houdende bepalingen ter beteugeling der misdrijven, welke op de militaire werken en inrigtingen gepleegd worden, aan de daarbij genoemde *gardes du genie* zijn opgedragen, zullen in Ons Rijk worden vervuld door de opzichters der fortificatien, onder verpligting om zich te gedragen naar art. 3 dier wet.

Art. 2. Onze Minister van Justitie en Onze Commisfaris-Generaal van Oorlog worden gelast, ieder in den zijnen, de noodige instructien te geven, ten einde de voormelde wet worde achtervolgd tot daarin anders zal zijn voorzien.

Onze Minister en Commisfaris-Generaal voornoemd zijn belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan kennis zal worden gegeven aan den Raad van State, en hetwelk in het Staatsblad zal worden geplaatst.

Gegeven te Brusfel, enz.

---

*BESLUIT van den 28sten Mei 1816, bepalende, dat de bouwstoffen voor de nieuwe vestingwerken en nieuwe gebouwen der fortificatien en artillerie, niet zullen onderhevig zijn aan de stedelijke belastingen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de rapporten van Onzen Commisfaris-Generaal van oorlog, van den 18den Maart II., n<sup>o</sup>. 11, en van den 25sten Mei laatstleden, n<sup>o</sup>. 11;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, gelijk Wij bepalen bij deze, dat de bouwstoffen, welke zullen worden ge-

bruikt tot den aanleg van nieuwe vestingwerken en van nieuwe gebouwen voor den dienst der fortificatiën of der artillerie, niet zullen onderhevig zijn aan de stedelijke belastingen, welke op die materialen mogten bepaald zijn, in de plaatsen, alwaar dezelve zullen moeten dienen, met aanschrijving en autorisatie evenwel op Onzen Minister van binnenlandfche zaken en op Onzen Commisfaris - Generaal van oorlog, om dien aangaande, hetzij door het doen opleggen van het beloop dier stedelijke belastingen, behoudens restitutie, hetzij op eenige andere wijze, zoodanige reglementaire fchikkingen te maken, dat geene fraudes ten dezen gepleegd en de fteden mitsdien niet verftoken worden van zoodanige belastingen, als zij wegens particuliere behoeften regtmatig kunnen invorderen.

Affchriften dezer, enz. (1).

---

(1) Bij besluit van den 5den Februarij 1820 heeft het Z. M. behaagd om dit besluit van den 28ften Mei 1816, n<sup>o</sup>. 61, te amplifiëren, en te bepalen, dat de materialen, welke tot vernieuwing, herftelling of tot iets anders, of meerder dan het gewone onderhoud van vestingwerken benoodigd zijn, niet zullen zijn onderworpen aan eenig stedelijk octrooi, maar vrij zullen wezen van alle stedelijke belastingen, doch dat ter voorkoming van fraude, die belastingen zullen worden voldaan, behoudens restitutie van dezelve, hetzij aan het rijk, hetzij aan den aannemer of aan dengenen, welke dezelve alzoo mogt hebben betaald, en zulks volgens zoodanige reglementaire bepalingen, als door den Minister van Binnenlandfche zaken met overleg van den Commisfaris - Generaal van oorlog zouden worden vastgefteld. Zie *Rec. Mil.* 1820, blad. 90. Deze reglementaire bepalingen zijn vastgefteld den 9den December 1820; en wij zullen dezelve als tot verftand van het besluit van den 28ften Mei 1816 en den 5den Februarij 1820, en, zoo het ons voorkomt, eene algemeene ftrekking hebbende, plaatsen, en laten volgen.

Bij besluit van den 22ften December 1824 heeft het den Koning behaagd om te bepalen, dat met den 1ften Januarij 1825 zouden worden ingetrokken alle bepalingen, vervat in de besluiten van den 6 Fructidor 11 jaar, en 15 Brumaire, 12 jaar, en in de latere besluiten, waarbj aanbestedingen of aannemingen, van welken aard ook, door het rijk bekostigd wordende, van het proportioneel regt van registratie zijn vrijgefteld; dat te rekenen van den 1ften Januarij 1825 dienvolgens alle aannemingen en aanbestedingen van werken, herftellingen, onderhoud, approvifionnementen en leveringen, hoe ook genaamd, voor rekening van den Staat gefchiedende, of door het Rijk bekostigd wordende, zonder eenige uitzondering, hoe ook genaamd, zullen onderworpen zijn aan de proportionele regten van registratie zoo als die bij de wet van 22 Frimaire, an VII. zijn geregeld. De Commisfaris van oorlog heeft wijders aan alle militaire en administrative autoriteiten op den 3den Januarij 1825 aanschrijving gedaan, om zoo wel in alle bestekken, die onder hunne zorg, en onder hun opzigt zouden worden gemaakt, of wanneer eenige openbare bestedingen van werken of leverantien zouden

*REGLEMENTAIRE bepalingen, met gemeen overleg vastgesteld den 6den December 1820, door het Departement van Binnenlandsche zaken en Waterstaat met dat van Oorlog, ter uitvoering van de Koninklijke besluiten van den 28sten Mei 1816, n<sup>o</sup>. 61, en van den 5den Februarij 1820, n<sup>o</sup>. 25.*

Art. 1. De bouwstoffen, binnen den kring der plaatselijke belastingen van eene gemeente, stad of vesting ingevoerd wordende, om aldaar tot den gewonen onderhoud der vestingwerken te worden gebezigd, zullen bij voortdoring aan de plaatselijke belastingen (onderworpen blijven, voor zoo veel zij volgens de reglementen en tariven op dezelve daaraan onderhevig zijn.

Door *gewonen onderhoud* van vestingwerken wordt verstaan al datgene, wat in de jaarlijksche onderhoudsbestekken der vestingwerken in iedere plaats begrepen wordt, of hetwelk, ingeval zoodanige aanbestedingen niet geschieden of gesimprobeerd worden, in plaats daarvan, op eenige andere wijze, of wel zoogenaamd in *daggeld*, wordt uitgevoerd.

worden gedaan; als in de onderhandsche contracten, welke wegens zoodanige leverantien, of wegens het aanschaffen van behoeften, of wel tot het uitvoeren van werken mogten worden gesloten, duidelijk melding te maken, dat die bestekken of contracten aan het proportioneel regt van registratie, ingevolge de wet van 22 Frimaire, an VII. zullen onderworpen zijn, en dat de betaling van dat regt zal komen ten laste van den aannemer of leverancier.

Het departement van oorlog heeft ook aan de Directeurs der fortificatien, op den 6den September 1820, eene aanschrijving gedaan, om de Ingenieurs onder hunne orders staande, te gelasten, dat, wanneer in het vervolg ongelukkige gebeurtenissen aan werken of militaire gebouwen in eene vesting, enz. onder hunne zorg geconstrueerd wordende, mogten plaats hebben, waarvan de oorzaak aan de aannemers is toe te schrijven, ten dien effecte, dat dezelve aannemers, volgens het gevoelen der ingenieurs, gehouden zijn, het herstel, voor *eigen kosten*, te doen bewerkstelligen, de eerst aanwezende Ingenieur, alsdan dadelijk zich aan de regtbank in hunne plaats, of waaronder die plaats resforteert, zoude moeten adresseren, met verzoek om *geregtelijk* de toedragt der zaak te constateren, en daarvan proces-verbaal te doen opmaken; daarbij naauwkeurig zorgende, dat vooraf door niemand, wie het ook zij, eenige verandering aan het werk of het gebouw, waaromtrent een ongeluk is gebeurd, worde toegebracht.

Art. 2. De bouwstoffen binnen den kring der plaatselijke belastingen van eene gemeente, stad of vesting ingevoerd wordende, om aldaar gebezigd te worden *tot den aanleg van nieuwe vestingwerken* zijn van de plaatselijke belastingen vrijgesteld, mits in acht nemende de formaliteiten, hierna voorgeschreven.

3. De bouwstoffen binnen den kring der plaatselijke belastingen van eene vesting of versterkte plaats ingevoerd wordende, om aldaar gebezigd te worden *aan eene geheele of gedeeltelijke vernieuwing, herstelling of tot iets anders of meerder dan het gewoon onderhoud van vestingwerken*, zijn mede van de plaatselijke belastingen vrijgesteld, mits in acht nemende de formaliteiten hierna voorgeschreven.

Art. 4. Indien de vervaardiging der werken, in de beide voorgaande artikelen vermeld, en de levering der bouwstoffen, of wel deze laatste alleen bij aanneming geschiedt, zal de vrijstelling der plaatselijke belastingen in de voorwaarden uitdrukkelijk worden bepaald, en zoo wel in dit geval, of, wanneer zoodanige werken in daggeld worden uitgevoerd, zal de eerst aanwezende ingenieur (officier en chef du genie) de plaatselijke administratie daarvan verwittigen, met opgave van den aard, en hoeveelheid der aan plaatselijke belastingen onderhevige bouwstoffen, welke daartoe gebruikt moeten worden.

Ingeval van aanbesteding der werken, zal deze kennisgeving en opgave moeten geschieden, alvorens de aanbesteding plaats heeft, en ingeval de werken in daggeld worden uitgevoerd, zoodra er een bepaald voorstel tot de executie derzelve aan het Departement van oorlog zal zijn ingezonden.

Art. 5. Zoo de plaatselijke administratie van oordeel is, dat de werken niet van dien aard zijn, dat de vrijstelling bij Koninklijke besluiten van den 28sten Mei 1816, n<sup>o</sup>. 61, en den 5den Februarij 1820, n<sup>o</sup>. 25, verleend, daarop kan worden toegepast, zal dezelve hare bedenkingen daartegen aan den eerst aanwezenden ingenieur inleveren.

Indien de ontstane bezwaren niet in der minne tusschen de plaatselijke administratie en die der genie kunnen worden weggenomen, zal daaromtrent, door het Departement van Oorlog, met overleg van dat van Binnenlandsche zaken en Waterstaat, uitspraak worden gedaan.

Art. 6. De aanvoerders der bouwstoffen, welke van de be-

lastingen zijn vrijgesteld, zullen bij de invoering derzelve binnen den kring dier belastingen alle verklaring doen, en alle formaliteiten vervullen, welke bij de belastingreglementen dier stad of plaats, alwaar de werken geschieden, worden voorgescreven.

Zij zullen bovendien eene verklaring geven, tot welk werk of voorwerp de bouwstoffen zijn bestemd, de daarvoor in de tariven gestelde regten, bij wijze van consignatie voldoen, en zich daarvoor kwitantie doen afgeven, waarbij insgelijks het werk of voorwerp, tot welke die bouwstoffen bestemd zijn, zal moeten worden uitgedrukt.

Art. 7. Naarmate de aannemer, of bijaldien de levering niet bij aanbesteding geschiedt, de officier der genie, met de directie der werken belast, door eene verklaring, door den eerstaanwezenden ingenieur afgegeven, zal hebben bevestigd, dat het werk of een bepaald gedeelte daarvan is volbragt, zullen de geconsigneerde regten tot het beloop der daaraan verbruikte bouwstoffen, worden gerestitueerd, in het eerste geval aan den aannemer, en in het tweede aan diegenen, die door den officier der genie, met de directie der werken belast, zal worden aangewezen.

Art. 8. Het beloop der verbruikte bouwstoffen aan een bepaald gedeelte van eenig werk zal slechts bij nadering (*par approximation*) worden opgemaakt, doch na het voltooijen van het geheele werk, of van het laatste gedeelte van hetzelfde, of na het afloopen der aanneming, zal deze opgave door den eerstaanwezenden ingenieur gecertificeerd, met alle naauwkeurigheid geschieden, volgens de meeste billijkheid, en met inachtneming van de wederzijdsche belangen. Men zal zich echter daarin steeds naar het bestek der werken kunnen en moeten gedragen, en naar hetgene verder ten aanzien van zoodanige werken door het Departement van Oorlog mogt worden geordonneerd.

In geen geval zal de restitutie aan den eenen kant het bedrag der, met aanduiding van het werk, waartoe de bouwstoffen moesten worden gebruikt, *geconsigneerde* noch aan den anderen kant, het bedrag der, naar gelang van de bij het bestek, en verdere daartoe betrekkelijke orders vermelde of af te leiden hoeveelheid van bouwstoffen *verschuldigde regten* mogen te boven gaan.

Art. 9. De regten, welke binnen de zes maanden, na het afmaken van eenig werk, of na het afleveren der laatste attestatie tot betaling op eenig bestek, niet zijn gereclameerd, zullen bepaaldelijk aan de gemeentekas vervallen.

Art. 10. De bouwstoffen binnen den kring der belastingen van eene stad of plaats ingevoerd, om te worden gebruikt aan werken onder het beheer der militaire genie, *buiten* den kring der belastingen gelegen, zullen *casu quo* onderworpen blijven aan de formaliteiten, voorgeschreven bij de reglementen op den uitvoer, doorvoer en entrepôt der koopwaren.

Art. 11. De misbruiken en overtredingen, welke ter zake van bij de Koninklijke besluiten van den 28sten Mei 1816, n<sup>o</sup>. 61, en van den 5den Februarij 1820, n<sup>o</sup>. 25, verleende vrijstelling zouden mogen plaats hebben, zullen overeenkomstig de bestaande wetten en reglementen worden vervolgd en gestraft.

Ingeval van verwijzing, zullen de boeten en kosten, behalve langs de gewone middelen van invordering, ook kunnen worden ingehouden van de geconfigureerde regten.

Art. 12. Om de aannemers de uitvoering van art. 6 gemakkelijk te maken, zullen de plaatselijke administratien, in betaling der te configureren regten, wanneer die in eens honderd guldens of daarenboven bedragen, door de aannemers onderteekende assignatien op de aanneemgelden, of orderbriefjes, onder voldoende borgtogt, of bons door den eerstaanwezenden ingenieur afgegeven, aannemen, alles achtervolgens hetgene door de plaatselijke administratien en die der militaire genie daaromtrent onderling zal worden bepaald.

Laatstgemelde administratie zal zorg dragen, dat de aannemers geene attestatien of certificaten ter betaling bekomen, dan na dat zij, op de bij art. 7 bepaalde wijze, de voorgeschrevene assignatien, orderbriefjes, of bons zullen hebben terug genomen, en zulks door eene verklaring van de municipale administratie zullen hebben bevestigd.

Art. 13. De voorgaande reglementaire dispositien zijn niet toepasselijk op bouwstoffen, ten gevolge van vóór de bekendmaking der gemelde bepalingen, aangegane bestedingen, geleverd; ten aanzien van die bouwstoffen zal men bij voortduring zich gedragen naar de gegeven instructien in de bepalingen,

## FORTIFICATIEN EN VESTINGWERKEN. 43

voormaals ter uitvoering van 's Konings besluit van den 28sten Mei 1816, n<sup>o</sup>. 61, gemaakt.

Art. 14. De Gouverneurs en Gedeputeerde Staten der onderscheidene provincien, de plaatselijke administratien, de Directeurs der fortificatie-directien, de eerstaanwezende ingenieurs in de plaatsen, en andere beambten, welke zulks kan aangaan, worden gelast om de hand te houden aan de nakoming van de tegenwoordige reglementaire bepalingen.

Aldus gearresteerd door het Departement van Binnenlandsche zaken en Waterstaat en het Departement van Oorlog.

Brusfel den 9den December 1820, enz.

---

### *BESLUIT van den 10den December 1816, betrekkelyk de wijze van verhuringen en verpachtingen van militaire-gebouwen, gronden, grasgewassen en visscherijen, tot de fortificatien behoorende.*

#### WIJ WILLEM. ENZ.

Op de voordragt van Onzen Staatsraad, Intendant-Generaal van de administratie van oorlog, van den 26sten der afgelopen maand, n<sup>o</sup>. 1;

Gezien het rapport van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog, van den 3den dezer, n<sup>o</sup>. 20;

Gelet op art. 22 en 24 van ons besluit van den 14den Januarij 1815, n<sup>o</sup>. 31, houdende instructie voor den dienst van het korps ingenieurs;

Hebben besloten en besluiten;

Art. 1. Te rekenen van den 1sten Januarij 1817, zullen alle verhuringen en verpachtingen van militaire gebouwen, gronden, grasgewassen en vischerijen tot de fortificatiën behoorende en door het Departement van Oorlog geautoriseerd, welke bij art. 22 van Ons besluit van den 14den Januarij 1815, n<sup>o</sup>. 31, zijn verklaard alleen te zijn van de competentie der officieren van de genie, geschieden ten overstaan van de Onder-Inspecteurs der militaire administratie, of door die, welke tot het waarnemen

van derzelve functien geregtigd zijn, en wel op gelijken voet en wijze als bij art. 22 en 23 van dat besluit is voorgefchreven.

Art. 2. De Officieren der genie blijven niettemin gehouden, om in tijds de noodige voordragten tot verhuring en verpachting aan het Commisfariaat-Generaal van Oorlog te doen, en om bij die gelegenheid telkens aan hetzelfde te onderwerpen de redactie der bijzondere voorwaarden, uit den aard en de omftandigheden van elk perceel voortvloeiende, welke aan de algemeene conditien zullen behooren te worden toegevoegd; en om tevens daarbij eene fomma op te geven, beneden welke het te verhuren of verpachte object of objecten niet zal mogen gegund worden.

Art. 3. Ook zullen, te rekenen van opgemeld tijdstip, alle geautorifeerde verkooping van 's Rijks eigendommen, tot de fortificatien behoorende, zoo ook van alle oude, en nutteloos geworden genie-materialen en artillerie-goederen, gefchieden ten overftaan van de Onder-Inspecteurs der militaire Administratie, en zonder dat daarbij de tegenwoordigheid van een Officier van de genie of artillerie vereischt wordt.

Art. 4. De Officieren der artillerie en genie blijven, dien onverminderd, respectievelijk gehouden, om in tijds de noodige voordragten tot verkooping aan het Commisfariaat-Generaal van Oorlog te doen, en om bij die gelegenheid telkens aan hetzelfde te onderwerpen de redactie van alle zoodanige artikelen, in de conditien te infereren, welke op hunnen dienst slechts eenige betrekking hebben; en om tevens daarbij eene fomma op te geven, beneden welke het te verkoopen object of objecten niet zal behooren te worden gegund.

Art. 5. Affchriften van dit besluit enz. (1).

---

(1) Sedert den aanvang van het jaar 1819 zijn aan 's Rijks Domein-administratie opgedragen alle verhuringen en verpachtingen der domeinen van Oorlog; en dien ten gevolge zijn alle bevorens gegeven voorschriften en instructien voor vervallen te beschouwen. Zie *Algemeen Regist. op het Rec. Milit. voor de jaren 1813—1824*, bladz. 95.

Betrekkelijk de remisfien van verschuldigde huur- of pachtpenningen, en wegens de wijze van constatering der opgegevene verliezen door pachters of huurders, is den 3den November 1817 door den Staatsraad, Intendant van de Administratie van Oorlog, aan heeren Directeuren der zes fortificatie-directien



*BESLUIT, van den 7den Augustus 1817,  
ter invoering van het nieuwe maten-  
en gewigten-stelsel, ten aanzien der ves-  
tingwerken, met den aanvang van het  
jaar 1818.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van Onzen Commisfaris - Generaal van Oorlog, van den 1ften dezer, n<sup>o</sup>. 14;

Gelet op den inhoud der wet van den 21sten Augustus 1816, mitsgaders op dien van Ons besluit van den 29sten Maart dezes jaars, omtrent de invoering van gelijke maten en gewigten over de geheele uitgestrektheid des Rijks;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Met het begin van het aanstaand jaar 1818 zal het maten- en gewigten-stelsel, bij de wet van den 21sten Augustus 1816 vastgesteld, ten aanzien der vestingwerken, algemeen in het Rijk in gebruik worden gebragt, met inachtneming van hetgeen omtrent de benamingen voor de nieuwe maten en gewigten, alsmede voor derzelver onderdeelen en veelvouden is bepaald, bij Ons besluit van den 29sten Maart dezes jaars.

Art. 2. In alle de rapporten, voordragten, bestekken, metingen, rekeningen en verdere stukken, welke den dienst der vestingwerken betreffen, zal dienvolgens met den 1sten Januarij 1818, de in art. 1 gemelde bepaling, omtrent de benaming der nieuwe maten en gewigten, worden gebezigt.

Art. 3. Afschriften van dit besluit enz. (1).

---

eene afschrijving gedaan, om daarbij indachtig te zijn aan art. 1769 en 1770 van het Burgerlijk Wetboek. *Recueil Milit.* 1817, II. D. bladz. 258, terwijl ook eene afschrijving op den 13den Augustus 1821 is gedaan aan gemelde Directeuren, met kennisgeving, dat afschriften van alle pachtcondiën der domeinen van Oorlog door de Administratie van 's Rijks domeinen zouden worden uitgereikt, om tot hun narigt te dienen.

(1) Aan de Directeurs der artillerie- of fortificatie-directien enz. is op den 26sten Januarij 1820, (*Recueil Milit.* 1820, bladz. 20,) door den Commisfaris - Generaal van Oorlog eene afschrijving gedaan, om in alle voorstellen, rapporten of andere stukken, waarin de questie is, wegens maten of gewigten, in wetten, besluiten, contracten enz. anterior de wet van den 21sten Augustus 1816 gegeven of gemaakt, voorkomende, steeds van de

*CIRCULAIRE van den Secretaris van Staat voor de Zaken van Oorlog, van den 7den Mei 1818, bepalende eenen algemeenen maatregel, opzigtelyk het doen van opmetingen van gronden, voor het cadaster.*

*Aan de heeren Directeurs der zes fortificatie-directien.*

Noodig geoordeeld hebbende eenen algemeenen maatregel daar te stellen, ten aanzien van het doen van opmetingen van gronden, voor het cadaster in de nabijheid der vestingen, is het dien ten gevolge, dat ik de eer heb u te autoriseren, Mijnheer, om aan de Ingenieurs van het cadaster, welke zich daartoe bij u zullen adresferen, de permissie te verleenen tot het doen van opmetingen van gronden, voor het cadaster in de nabijheid der vestingwerken, en wel onder de beide hierna gemelde voorwaarden, te weten:

- 1°. Dat de eerstaanwezende Ingenieur, in iedere vesting, behoorlijk door de geëmployeerden van het cadaster zal worden geïnformeerd, van den aanvang en het einde hunner opmetingen binnen den afstand van 300 Rijnlandsche roeden van de vesting of vestingwerken, en
- 2°. Dat een kopij van de meting binnen den gemelden afstand van 300 roeden rondom de vestingwerken, na het voleindigen derzelve, aan de eerstaanwezende Ingenieurs zal worden ter hand gesteld, om zich te overtuigen, dat de landmeters werkelijk bij hunne meting in geene *details* zijn getreden, welke wegens de zekerheid der defensie niet algemeen behooren bekend te zijn.

---

benamingen der nieuwe maten en gewigten zich te bedienen, en dus de maten of gewigten in Nederlandsche roeden, ellen, duimen, kannen, ponden enz. uit te drukken; zullende bestendig het Departement van Oorlog het daarvoor houden, dat, wanneer in rapporten, berigten enz. geviseerde of gecertificeerde stukken enz. van of door beambten tot het Departement van Oorlog behorende, gesteld, gevisieerd of gecertificeerd, *eenvoudig* van roeden, ponden enz. zonder bijvoeging van het woord Nederlandsch wordt gesproken, de steller, viseur of certificateur eenig en alleen nieuwe Nederlandsche roeden op het oog heeft enz.

---

L A N D M A G T.

---

*BESLUIT, van den 25sten November 1818,  
houdende eene nieuwe inrigting van het  
wapen der Kavallerie, op den voet van  
vrede.*

**W** I J W I L L E M , E N Z .

Willende het wapen der kavallerie op eene voor deszelfs be-  
stemming meer doelmatige, en tevens in tijd van vrede meer  
bezuinigende wijze inrigten;

Gezien de rapporten van Onzen Adjudant-Generaal, van den  
5den en 28sten Julij II., lett. G en A2, van den 25sten Septem-  
ber II., lett. B3, en van den 17den dezer, lett. F4;

Hebben besloten en besluiten :

Art. I. De vier afdeelingen kurasiers, de twee regementen  
ligte dragonders, mitsgaders de regementen huzaren n<sup>o</sup>. 6 en 8,  
zullen voortaan op den voet van vrede zamengesteld zijn uit  
vier eskadrons of acht kompagnien, volgens de formatie aange-  
toond in tabelle I, II, III, IV, geannexeerd aan het tegen-  
woordig besluit (1).

---

(1) Wij achten het voor onze lezers onnoodig, om deze tabellen mede  
op te geven. Genoegzaam zal het zijn hun bekend te maken met de op-  
schriften en den inhoud van dezelve. Het opschrift van Tabel I. is: Forma-  
tie, traktementen en soldijen van één eskadron of twee kompagnien zware  
kavallerie der staande armée, op den voet van vrede. De inhoud van het-  
zelve is: A. 1<sup>o</sup>) aanwijzing der kompagnien; 2<sup>o</sup>) getal paarden van offi-  
cieren, onder-officieren en manschappen. B. Formatie van elke kompagnie:  
1<sup>o</sup>) officieren; 2<sup>o</sup>) onder-officieren en manschappen. C. Traktementen en  
soldijen: 1<sup>o</sup>) per dag; 2<sup>o</sup>) per maand; 3<sup>o</sup>) per jaar; 4<sup>o</sup>) montant. D.  
Aanmerking, dat op den voet van oorlog het getal paarden gelijk zal zijn  
aan dat der manschappen.

Het opschrift van Tabel II. is: Formatie van een eskadron of twee  
kompagnien zware kavallerie Nationale militie, op den voet van vrede. De  
inhoud van hetzelfde is: A. Aanwijzing der kompagnien. B. Formatie der  
twee kompagnien: 1<sup>o</sup>) officieren; 2<sup>o</sup>) onder-officieren en manschappen;  
3<sup>o</sup>) het getal paarden voor officieren, onder-officieren en manschappen;  
D. Aanmerking, als op Tabel I.

Art. 2. Het 3de en 4de eskadron, namelijk de 5de, 6de, 7de en 8ste kompagnie van ieder der vier afdeelingen kurasfiers, zullen bij voortdoring blijven zamengefeld uit lotelingen der Nationale militie, met uitzondering nogtans, dat de korporaals en hoefmeden, thans tot de Nationale militie behoorende, even als de onder-officieren uit de vrijwillig in dienst getreden en zullen genomen worden, of wel, uit zoodanige miliciens, die vrijwillig afstand zullen doen van het groot-verlof, hetgeen, gepaard met een goed gedrag, hun aanspraak zal geven op verdere bevorderingen.

De twee éérste eskadrons, gelijk mede de regementen ligte dragonders en huzaren, zullen door vrijwillige werving voltallig gehouden worden.

De niet beredene manschappen van iedere kompagnie zullen bestemd zijn tot het gebruiken en verzorgen der paarden van diegenen, welke naar de hospitalen gezonden worden, of om eenige andere reden van de kompagnien mogten verwijderd zijn.

Art. 3. Bij de formatie op het terrein, exercitien en krijgsverrigtingen, zal een eskadron gekommandeerd worden door een' Ritmeester, aan wien de benaming van Ritmeester-Kommandant zal worden toegekend.

Bij iedere afdeeling of regiment, zullen de Ritmeesters, de oudsten in rang, bij de 1ste, 3de, 5de en 7de kompagnien geplaatst, van regtswegen tot Ritmeester-Kommandant benoemd worden; de vier in rang volgende, en aan welke bij vroegere be-

Het opschrift van Tabel III. Formatie van een eskadron of twee kompagnien ligte kavallerie, op den voet van vrede. De inhoud is deze: A. Aanwijzing der kompagnien. B. Formatie van dezelve als bij Tabel I. en II. C. Aanmerking als op Tabel II.

Het opschrift van Tabel IV. is: Formatie, traktementen en soldijen van een regiment zware kavallerie, op den voet van vrede, bestaande uit vier eskadrons of acht kompagnien. De inhoud is: A. Formatie: 1°) groote en kleine staven; 2°) eskadrons; 3°) officieren, onder-officieren en manschappen; 4°) paarden van officieren, onder-officieren en manschappen. B. Traktementen en soldijen: 1°) per dag; 2°) per maand; 3°) in her jaar; 4°) montant en totalen. C. Aanmerking is deze: dat bij de regementen ligte kavallerie, op den voet van vrede, per kompagnie veertien paarden minder zijn dan manschappen, dat bij gevolg derzelver sterkte bestaat in 680 paarden, hierbij gevoegd twee paarden van den kleinen staf, dit een totaal oplevert van 682 paarden van onder-officieren en manschappen per regiment.

noeming het traktement van *f* 2,400:- jaarlijks is toegeestaan, zullen hetzelfde blijven genieten, doch bij voorkomende vacature wordt het traktement van de Ritmeesters, kommanderende de 2de, 4de, 6de en 8ste kompagnien, bepaald op *f* 2000,00.

Art. 4. Een Luitenant-Kolonel zal belast zijn met de administratie en bij de eventuele formatie op den voet van oorlog, zal hij het bevel voeren over het alsdan op te rigten depôt.

Art. 5. Aan de Majoors zal in het bijzonder het opzigt over twee eskadrons opgedragen worden; zij zullen dezelve zoowel voor den inwendigen als gewonen dienst, en bij de exercitien en manoeuvres surveilleren.

Art. 6. Aan iedere afdeeling en regiment kavallerie zal een standaard worden gegeven, welke op eene plegtige wijze, door Ons of Onzentwege, aan opgemelde afdeelingen of regementen zal worden uitgereikt.

De standaard zal door een kornet gedragen worden, hebbende rang en traktement van tweeden luitenant.

De standaard zal zich daar ter plaatse bevinden, alwaar de staf van de afdeeling of van het regiment aanwezig is.

Art. 7. De kornet behoort tot den staf der afdeeling of regiment; hij zal op eene bijzondere voordragt worden benoemd; te welken einde de Chefs der korpsen aan Onzen Adjutant-Generaal zullen opgeven drie onder-officieren van een onbesproken gedrag, hebbende gedurende twee jaren als onder-officier gediend, en die door hunnen bijzonderen ijver en toelegging in aanmerking verdienen te komen, om tot den rang van officier bevorderd te worden, in welk geval Wij Ons voorbehouden eene keuze te doen.

Art. 8. Het depôt, ten gevolge der formatie bij dezen gearresteerd, gesupprimeerd zijnde, zullen de manschappen der depôt-kompagnie, in gelijken getale in vier eskadrons worden ingedeeld, met inachtneming voor de afdeeling kurassiers, om de manschappen, behoorende tot de militie, in de militie-eskadrons te doen overgaan.

Nopens de bestemming der kaders der gedachte kompagnien, wordt Onze nadere bepaling voorbehouden.

Art. 9. Wanneer de afdeelingen of regementen kavallerie op den voet van oorlog gebragt worden, zal men terstond overgaan tot de formatie van eene depôt-kompagnie, bestaande uit

1 Ritmeester, met rang van tweeden Ritmeester.

1 Eerften Luitenant.

2 Tweede Luitenants.

1 Opperwachtmeester.

6 Wachtmeesters.

1 Fourier.

12 Korporaals.

2 Trompetters.

1 Smid.

Art. 10. De Luitenant-Kolonel zal het bevel over dit depôt voeren: de manschappen, die niet voldoende onderrigt zijn, even als de ongedresseerde paarden, die nog niet voor den velddienst geschikt worden geacht, zullen bij het depôt terug blijven, en bij de veld-eskadrons worden afgevoerd.

Bij het depôt zal men zich onledig houden met het instrueren der ongeoeffende manschappen, der aankomende remonte- en het dresferen der aangekochte paarden, ten einde de vier veld-eskadrons daarmede te completeren.

Art. 11. Tot de zamenstelling van het kader van het depôt zal men de zoodanige officieren verkiezen, die zich door hunne kunde onderscheiden, en het meest bevoegd geacht worden tot het geven van instructie.

Wanneer de troepen werkelijk te velde trekken, zullen de Officieren bij het depôt, die zich wezenlijk door hunne vlijt in het exerceren der manschappen en het dresferen der paarden verdienstelijk maken, geen minder aanspraak hebben op de voordeelen, welke toegestaan worden aan Officieren, die zich in het veld bijzonder van den aan hen opgedragen last kwijten, als de zoodanige Officieren, welke alsdan den veldtocht werkelijk zullen bijgewoond hebben.

Art. 12. De paarden, welke volgens de geannexeerde formatie, op den voet van vrede, per eskadron minder zullen voorhande zijn, dan het getal manschappen bedraagt, zullen, zoodra de kavallerie op den voet van oorlog wordt gebragt, terstond worden aangeschaft.

De gewone jaarijksche remonte zal één tiende van de gedurende het jaar present zijnde paarden bedragen.

Art. 13. In tijd van oorlog zal bij iedere afdeeling of regiment kavallerie één Adjunct-kwartiermeester, één Officier van

gezondheid der 3de klasfe, en één tweede Adjudant-onder-officier, worden aangesteld; een regiment kavallerie zal derhalve op den voet van oorlog, volgens tabelle V., aan dit besluit geannexeerd (1), geformeerd zijn.

Art. 14. De reorganisatie der afdeelingen en regementen kavallerie, welke op den 1sten Januarij 1819 tot stand zal moeten gebracht zijn, zal aan de Generaals, kommanderende de divisien, worden opgedragen, te welken einde hun de noodige instructien door het Departement van Oorlog, bij tijds, zullen worden medegedeeld.

Het Departement van Oorlog is belast met de executie van het tegenwoordig besluit, hetwelk zal worden gebracht ter kennis van Onzen beminden Zoon, den *Prins* van Oranje, van Onzen beminden Tweeden Zoon, *Prins* FREDERIK der Nederlanden, en van de Algemeene Rekenkamer, tot informatie en narigt.

Gegeven te Brusfel, enz. (2).

(1) Het opschrift van dit Tabel V. is: Formatie van een regiment zware kavallerie op den voet van oorlog, bestaande uit 4 eskadrons of 8 kompagnien en 1 depôt. De inhoud van hetzelfde: A. Formatie 1<sup>o</sup>) van groote en kleine staven; 2<sup>o</sup>) van de 4 eskadrons en het 1 depôt; 3<sup>o</sup>) officieren, onder-officieren en manschappen; 4<sup>o</sup>) paarden van de officieren, onder-officieren en manschappen.

(2) Men viudt in het *Bijvoegfel tot het Staatsblad*, VII. D. 1ste St., 1820, bladz. 395 *volg.* een reglement op den inwendigen dienst, de politie en krijgstuclit van de Infanterie enz., gearresteerd bij dispositie van den Commissaris-Generaal van Oorlog, van den 26sten Augustus 1817, n<sup>o</sup>. 72; mitsgaders in gemelde *Bijvoegfel*, VII. D. 2de St., 1820, bladz. 768 *volg.* het reglement op den inwendigen dienst, de politie en krijgstuclit van de kavallerie, welk reglement, krachtens de autorisatie bij het Koninklijk besluit van den 18den Januarij 1820, n<sup>o</sup>. 11, is gearresteerd door den Commissaris-Generaal van Oorlog, op den 26sten Januarij 1820, n<sup>o</sup>. 21. — Wij moeten tot dezelve verwijzen, echter ten aanzien van het laatstgemelde reglement aanmerken, dat bij besluit van den 19den Mei 1821, betrekkelijk het merken der zadels, eene alteratie is gemaakt. Zie *Recueil Milit.* 1821, I. D. bladz. 363, en ten aanzien van het pakken der rifschoenen bij besluit van den 17den Junij 1822, *Recueil Milit.* 1822, I. D. bladz. 222 (\*).

(\*) Wij mogen niet nalaten bij deze gelegenheid aan te halen en aan te bevelen een werk over de Pligten van den Soldaat, Korporaal, Fourierenz., verkrijgbaar bij de boekverkoopers van CLEEF in 's Hage, waarin de grondslagen der krijgstuclit worden ontvouwd. Dit werk is dan ook door den Commissaris-Generaal van Oorlog bij circulaire aan de kommanderende Officieren van alle korpsen der Armée, den 23sten Februarij 1815, aanbevolen, met toezending van eenige exemplaren.

**BESLUIT, van den 28sten April 1817,**  
houdende eene verbeterde organisatie  
van het korps Marechaussee (1).

WIJ WILLEM, ENZ.

Willende overgaan tot eene verbeterde organisatie van het korps Marechaussee;

Gezien de voordragt van Onzen Commissaris-Generaal van Oorlog, van den 18den dezer, n<sup>o</sup>. 7;

(1) Wij hebben reeds in het Voorberigt gezegd, dat de tweede wet op de Nationale militie van den 28sten November 1818 heeft bepaald, dat de Nationale militie bestemd zoude zijn om de geheele Nationale infanterie uit te maken. Wij spreken dienvolgens hier van dezelve niet, daar wij hierna op dezelve moeten terug komen. In het laatst van het jaar 1826 is, op last van Zijne Majesteit, eene expeditionaire afdeling infanterie, van drie bataillons, waarvan één bataillon flankeurs, mitsgaders een detachement artillerie en kavallerie, geformeerd, om gedurende den tijd van twee jaren dienst te doen in 's Rijks Oostindische bezittingen.

Wij moeten echter hier met een woord melding maken van het besluit van den 28sten Februarij 1822, n<sup>o</sup>. 21, waarbij onder anderen is bepaald, dat het depôt-bataillon van de troepen voor de kolonien, N<sup>o</sup>. 33, de benaming zoude aannemen van *algemeen depôt der Landmagt*, N<sup>o</sup>. 33; dat het uit vier (\*) divisien zoude bestaan enz., dat de eerste divisie uit vier kompagnien infanterie en één kompagnie artillerie zal zijn gestationeerd te *Harderwijk* enz. en strekken zoude ter gestadige aanvulling en komplettering van de troepen voor den dienst in de kolonien enz.; dat de stafven der 2de en 3de divisien respectivelijk zouden gestationeerd zijn te *Brielle* en te *Vlissingen*; dat het bataillon van *Luxemburg*, N<sup>o</sup>. 35, zou worden gesupprimeerd, behalve de kompagnie artillerie; dat de 2de, 3de en 4de divisie ook zal worden aangevuld door manschappen, waaraan herhaalde bestraffing is uitgeoefend, en die ten gevolge daarvan genoegzaam hebben getoond aan eene strengere tucht te moeten worden onderworpen; en eindelijk door miliciens enz. (†), en worden vervolgens ten opzichte van die militairen eenige bepalingen gemaakt. Men vindt dit besluit in zijn geheel in het *Recueil Milit.* 1822, I. D. bladz. 133.

(\*) Bij besluit van Zijne Majesteit van den 17den Januarij 1823, n<sup>o</sup>. 68, is ook de formatie der 4de divisie bevolen en de staf derzelve te *Hoorn* gestationeerd.

(†) Zie de hierna volgende wet op de Nationale militie van den 8sten Januarij 1817, art. 163.



Hebben befloten en besluiten:

Art. 1. Bij het korps Marechausfée zullen *vijftien* Brigadiers en *honderd en twee* Marechausfées te voet worden gefupprimeerd.

Daarentegen zal hetzelfde met *drie* Adjudanten-onder-officieren te voet, ieder op eene jaarlijksche foldij van vijfhonderd vier en negentig guldens, mitsgaders met *een en twintig* Brigadiers en *achttien* Marechausfées te paard, vermeerderd en ingerigt worden, zoo als op den bij dit besluit gevoegden staat is aangewezen (1).

Art. 2. Het voornoemd korps zal in drie afdeelingen worden ingedeeld, waarvan de eerste zal bestaan uit de kompagnien van de provincien *Zuid-Brabant*, *Antwerpen* en *Namen*; de tweede uit de kompagnien van de provincien *Oost-Vlaanderen*, *West-Vlaanderen* en *Henegouwen*; en de derde uit de kompagnien van de provincien *Limburg*, *Luik* en het Groot-Hertogdom *Luxemburg*.

Art. 3. Iedere afdeeling zal door een Hoofd-officier worden gekommandeerd, aan ieder van wien een Adjutant-onder-officier te voet zal worden toegevoegd; zullende de eerstgemelde referieren: voor de eerste afdeeling te *Brussel*, voor de tweede te *Gend*, en voor de derde te *Luik*.

Art. 4. Aan ieder dier Hoofd-officieren wordt eene fomma van *f 200*:- jaarlijks toegestaan, ten einde in de onkosten van hunne bureaux te voorzien.

Art. 5. Onze Commisfaris-Generaal van Oorlog zal Ons nader alle zoodanige voordragten aanbieden, als uit het hiervoren bepaalde mogten resulteren, en waartoe eene speciale beschikking van Ons mogt worden vereischt.

Art. 6. Onze Commisfaris-Generaal van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschriften zullen worden gezonden aan Onzen beminden Zoon, den Prins van Oranje, aan Onzen Staatsraad, Intendant-Generaal der Administratie van Oorlog, en aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie en narigt.

Gegeven te Brussel, enz. (2).

(1) Deze staat bevat de sterkte en indeling van het korps Marechausfée, en het emplacement van den Chef van het korps en van de Kommandanten der afdeeling.

(2) Het besluit van den 18den Maart 1820, n<sup>o</sup>. 21, behelst eene ge-

*BESLUIT, van den 2den September 1815,  
het grondgebied van den Staat, ten aanzien der artillerie en fortificatien, provisioneel, in een bepaald getal directien verdeelende.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragten van Onzen Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog, van den 18den Augustus II., n<sup>o</sup>. 31, en van den 22sten daaraanvolgende, n<sup>o</sup>. 114;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Het grondgebied van het Rijk, mitsgaders van Ons Groot-Hertogdom *Luxemburg*, wordt, ten aanzien van den dienst der artillerie en der fortificatien, provisioneel en tot nadere beschikking verdeeld in zes directien.

Art. 2. De gemelde directien zullen zich door nummers onderscheiden, als:

De eerste, de tweede, de derde, de vierde, de vijfde, en de zesde directie der artillerie.

En de eerste, de tweede, de derde, de vierde, de vijfde, en de zesde directie der fortificatien.

Art. 3. De directien der artillerie en die der fortificatien zullen dezelfde uitgebreidheid en dezelfde nummers hebben.

Art. 4. De gemelde directien zullen bestaan, als volgt:

A. De eerste directien uit de provincien *Holland* en *Utrecht* geheel (met uitzondering van de positie van *Ooltgensplaat*, welke tot de vierde directie zal behooren) en een gedeelte van *Gelderland* tot aan de scheiding der Over- en Neder-Be-

---

Ijktelling der Officieren van dat korps, ten opzigte der belastingen, met Officieren in sedentairen dienst. Zie *Recueil Milit.* 1820, I. D. bl. 136. Volgens eene aanschrijving van den 14den December 1822 moet dit korps bijstand verleen en aan de Directeuren van Policie in de groote steden. *Recueil Milit.* 1822, bladz. 167, en bij eene aanschrijving van den 29sten Maart 1824 zijn eenige bepalingen gemaakt wegens het verleen en van gewapenden bijstand tot het beteugelen van onlusten onder het werkvolk bij openbare werken. *Recueil Milit.* 1824, I. D. bladz. 64.

tuwe en het fort *Loevenstein*, mitsgaders uit *Woudrichem* en de positie in het land van *Altona*, behoorende tot de provincie *Noord-Braband*.

B. De *tweede* directie uit de provincien *Gelderland* (met uitzondering van het voorgeselde gedeelte, hetwelk tot de *eerste* directie behoort, alsmede van het fort *Nieuw St. Andries*, tot de *vierde* directie gebragt), *Vriesland*, *Overijsel*, *Groningen* en *Drenthe*.

C. De *derde* directie uit de provincien *Zeeland*, *Oost-Vlaanderen*, *West-Vlaanderen* en het arrondissement *Doornik* in de provincie *Henegouwen*.

D. De *vierde* directie uit de provincien *Noord-Braband* en *Antwerpen*, met uitzondering echter, wat de provincie *Noord-Braband* betreft, van *Woudrichem*, en de positie in het land van *Altona*, tot de *eerste* directie gebragt, terwijl daarentegen de positie van *Ooltgensplaat* en het *Nieuwe fort St. Andries* tot deze directie zullen behooren.

E. De *vijsde* directie uit de provincien *Limburg*, *Luik* en *Namen* (1) en

F. De *zesde* directie uit de provincie *Henegouwen* (met uitzondering van het arrondissement *Doornik*, hetwelk bij de *derde* directie is gevoegd) en uit het Groot-Hertogdom *Luxemburg*.

Art. 5. Onze enz.

Art. 6. Onze Commisfaris - Generaal voornoemd wordt belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, hetwelk zal worden gebragt ter kennis van Onzen beminden Zoon, den Prins van Oranje, van Onzen beminden tweeden Zoon, Prins FREDERIK, van Onzen Intendant-Generaal van de Administratie van Oorlog en van de Algemeene Rekenkamer.

Gegeven te Brussel, enz.

---

(1) Bij Koninklijk besluit van den 12den September 1815, n<sup>o</sup>. 6, is nader bepaald, dat de provincie *Zuid-Braband* mede zal behooren tot de *vijsde* directie, doch daarentegen de provincie *Namen* zal behooren tot de *zesde* directie.

*BESLUIT, van den 10den December 1818,  
houdende zamenstelling van de respective  
korpfen artillerie en trein der Armée.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen beminden Zoon, Prins FREDERIK der Nederlanden, Grootmeester der Artillerie, van den 16den Julij II., n<sup>o</sup>. 472;

Gezien het rapport van Onzen Adjudant-Generaal, van den 10den Augustus daaraanvolgende, lett. I<sup>a</sup>;

In overweging genomen de consideratien van Onzen genoemden beminden Zoon, van den 4den September II., n<sup>o</sup>. 573;

Gelet op het rapport van den Secretaris van Staat voor de zaken van Oorlog, van den 23sten September II., lett. E. E. E.; alsmede op dat van Onzen Adjudant-Generaal, van den 7den dezer, lett. W<sub>4</sub>;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De tegenwoordige vier bataillons artillerie van de staande armee zullen, op den voet van vrede en op dien van oorlog, zamengesteld zijn, zoo als op de onder de letters A en B, bij dit besluit gevoegde tafels, is aangeduid (1).

Art. 2. Het tegenwoordig korps rijdende artillerie zal, op den voet van vrede en op dien van oorlog, zijn zamengesteld, zoo als op de onder de letters C en D bij dit besluit gevoegde tafels is aangeduid.

Art. 3. De bataillons artillerie Nationale militie zullen voortaan zijn zamengesteld, zoo als vermeld is op de tafel sub lett. E. bij dit besluit gevoegd.

Art. 4. De thans bestaande drie trein-bataillons van het leger zullen worden gesupprimeerd. De bestemming der officieren, onder-officieren, trompetters en soldaten, daarbij dienende, alsmede der rij- en trekpaarden, bij die bataillons voorhanden, wordt hierna bij art. 19 en volgende geregeld.

---

(1) Van deze tafels achten wij onnoodig hier verder gewag te maken, ter zake van het volgend besluit van den 9den Augustus 1823, houdende eene reorganisatie van dit wapen.

Art. 5. De korporaaIs bij de artillerie, thans tot de Nationale militie behoorende, zullen voortaan, even als de onder-officieren, uit de vrijwillig in dienst getreden genomen worden, of wel uit zoodanige miliciens, die vrijwillig afstand zullen doen van het groot verlof, hetgeen, gepaard met een goed gedrag, hen aanspraak zal geven op verdere bevordering.

Art. 6. De veldbatterijen van kanons van 12 en van 6 pond, zullen zamengesteld zijn, zoo als vermeld is op de tafel sub lett. F, aan dit besluit gevoegd.

Art. 7. Om een bataillon veldartillerie op den voet van oorlog te brengen wordt:

1°. Iedere veldkompagnie van hetzelfde vermeerderd met twee fergeanten.

2°. Voorts het bataillon met zes trein-officieren, waarvan één te plaatsen bij elke treinkompagnie, bestemd voor den veld-dienst, en de zesde bij de depôt-trein-kompagnie.

3°. Iedere artillerie-trein-kompagnie zal 10 lotelingen leveren tot de zamenstelling der depôt-trein-kompagnie; de vier korporaaIs der depôt-kompagnie zullen uit die lotelingen genomen worden, en zullen daarenboven bij die kompagnie worden aangenomen 1 opperwachtmeester, 3 wachtmeesters, 1 fourier, 1 gareelmaker en 1 hoeffsmid.

4°. Wijders zal iedere artillerie-trein-kompagnie detacheren:

a. 22 man, in te deelen, in voege als bij art. 13 nader zal bepaald worden, bij de rijdende artillerie.

b. 35 man tot het formeren, naar aanleiding van art. 15, van een bataillon transport-trein.

Art. 8. De Kapitein van den trein, bij elk der vier bataillons veldartillerie, zal belast zijn met het opzigt van de artillerie-trein-kompagnie bij dezelve, onder bevel van den kommanderenden Officier van het bataillon, aan welken laatste de instructie en de discipline der artillerie-trein-kompagnien wordt opgedragen.

Art. 9. De artillerie-trein-kompagnien zullen staan onder dezelfde administratie, als de artillerie-kompagnien der bataillons.

Art. 10. De kommanderende Officier van de artillerie zal, welke ook zijn rang zijn moge, altijd het bevel hebben over den, daarbij behoorende, artillerie-trein, en over de officieren van dien trein.

Art. 11. Aan den Grootmeester der Artillerie wordt aanbevolen, om de artillerie-trein-foldaten niet alleen onderrigt te doen ontvangen in den treindienst, maar ook hen, zoo veel den tijd het zal toelaten, te doen onderwijzen in de bediening van het veldgeschut en in de behandeling der bij de artillerie in gebruik zijnde werktuigen.

Art. 12. Wanneer alle de kompagnien van een bataillon veldartillerie niet in één en hetzelfde garnizoen vereenigd zijn, zullen de artillerie-trein-kompagnien zich ophouden bij dat gedeelte van het bataillon, alwaar de beste gelegenheid zal zijn om hen te onderwijzen.

Art. 13. De op den voet van vrede bij het korps rijdende artillerie aan te houden 204 trekpaarden, zijn bestemd, om de kanonniers te oefenen in het geleiden der trekpaarden van het geschut en der eerste linie van caissons, hetwelk in tijd van oorlog door hen zal moeten geschieden.

Art. 14. Om het korps rijdende artillerie op den voet van oorlog te brengen, wordt:

1°. Elke kompagnie vermeerderd met 1 eersten luitenant, 4 wachtmeesters, 4 korporaals, 1 hoeffsmid, 1 gareelmaker en 30 kanonniers.

2°. De volgens § 4 van art. 7, door iedere artillerie-trein-kompagnie van de vier bataillons veldartillerie te detacheren 22 foldaten, zamen uitmakende 440 hoofden, gelijkelijk verdeeld over de acht kompagnien van de rijdende artillerie; welke artillerie-trein-foldaten, het korps rijdende artillerie de formatie van vredes voet wederom aannemende, naar hunne vorige kompagnien terug keeren.

Art. 15. De volgens § 4<sup>b</sup> van art. 7, op den voet van oorlog, van elke artillerie-trein-kompagnie te detacheren 35 man, of 700 man in het geheel, zullen, bij verdere aanvulling, formeren een bataillon transport-trein, tot bespanning van den ponton-wagen-trein, alsmede der loopbruggen en gereedschaps-wagens voor de sappeurs, en voorts der wagens van het voerwezen, van den geneeskundigen dienst en voor de suppletie bij het reserve-park der artillerie.

Art. 16. De bepalingen nopens de zamenstelling van dat bataillon, nopens de Officieren die aan hetzelfde zullen worden toegevoegd, nopens de onder-officieren, trompetters, werklied-

den enz., die daarbij zullen geplaatst worden, voor zoo verre deze laatste niet uit de 700 man, in art. 15 vermeld, zullen worden gevonden, alsmede de noodige verordeningen, met opzigt tot de wijze van aanvulling van dat bataillon, zullen bij een nader besluit worden vastgesteld.

Art. 17. Voor elk bataillon infanterie en elk regiment kavallerie, hetwelk te velde gaat, zal een caisson of kar met scherpe infanterie- en kavallerie-patronen bestemd worden; refererende Wij Ons om nader te bepalen, of, en zoo ja, wanneer die caisson of kar door het bataillon of regiment zal worden overgenomen en tot deszelfs verantwoording blijven.

Art. 18. Het zesde artikel van Ons besluit van den 17den November 1814, n°. 64, houdende, dat de Adjudanten bij de bataillons artillerie, zoo van de staande armée als van de Nationale militie, en bij de rijdende artillerie, na drie jaren den dienst als zoodanig tot volkomen genoeg en hunner superieuren te hebben waargenomen, den rang van Kapitein zullen verkrijgen, wordt bij deze ingetrokken.

Art. 19. De onder-officieren, trompetters en soldaten, van de volgens art. 4 te supprimeren drie treinbataillons van het leger, de laatste voor zoo verre zij lotelingen zijn, zullen bestemd worden tot het formeren der artillerie-trein-kompagnien, volgens art. 1 daar te stellen.

Art. 20. De trein-soldaten van gemelde te supprimeren bataillons, die thans bij dezelve, uit kracht van vrijwillige engagementen dienen, en de overkomplete onder-officieren, die niet bij de nieuwe trein-kompagnien kunnen overgaan, zullen, naar mate van hunne geschiktheid, bij de rijdende artillerie, bij de ligte kavallerie, of ook, voor zoo verre zij daartoe de vereischen mogten hebben, bij de kurassiers worden ingedeeld; de overplaatfing of het ontslag dezer vrijwilligers zal eerst geschieden op het tijdstip van het opkomen der jaarlijkse licting in het voorjaar, en die van de overigen, voor zoo verre er nog in dezelfde termen mogten vallen, op het tijdstip van het algemeen opkomen der verlofgangers.

Art. 21. De rij- en trekpaarden van de te supprimeren treinbataillons, zullen gebruikt worden tot het formeren der artillerie-trein-kompagnien, en van het aantal trekpaarden bij het korps rijdende artillerie, aan te houden, volgens art. 12; zullende de

dan nog overschietende, indien zij daartoe geschikt zijn, dienen tot het completeren der rijdende artillerie.

Art. 22. Eene voordragt zal Ons aangeboden worden van zoodanigen der bij de te supprimeren trein-bataillons dienende Officieren, die geschikt zijn ter plaatsing als Officieren bij het korps artillerie, bij de nieuw daar te stellen artillerie-trein-kompagnien, en als Kapiteins van deze laatste.

De overige zullen, wanneer zij daartoe in de termen vallen, aan Ons tot pensioenen worden voorgesteld, of, naar gelang der omstandigheden, tot plaatsing bij de kavallerie, of wel gebragt op non-activiteit, tot dat door te ontstane vacatures de gelegenheid zal zijn gekomen, om hen bij de nieuwe artillerie-trein-kompagnien in te deelen.

Art. 23. De bepalingen, bij dit besluit gemaakt, zullen ingaan met den eersten Januarij 1819.

Het Departement van Oorlog is belast met de executie van het tegenwoordig besluit, waarvan afschriften zullen worden gezonden aan Onzen beminden Zoon, den Prins van Oranje, aan Onzen beminden tweeden Zoon, Prins FREDERIK der Nederlanden, Grootmeester der Artillerie, en aan de Algemeene Rekenkamer tot informatie en narigt.

Gegeven te Brusfel, enz.

---

*BESLUIT van den 9den Augustus 1823,  
n<sup>o</sup>. 85, houdende eene reorganisatie van  
het wapen der artillerie, de pontonniers,  
de artillerie-garnizoens-kompagnie, en  
het bataillon transport-trein.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van Onzen beminden tweeden Zoon, Prins FREDERIK der Nederlanden, Grootmeester der Artillerie, van den 22sten Mei 1823; lett. X., tot eene volkomen vereeniging der kompagnien artillerie-trein-foldaten met de artillerie, en andere verbeteringen in de organisatie van alle tot dit wapen behoorende korpsen;



Herzien Onze besluiten van den 10den December 1818 enz.;

Getet op het advijs van Onzen Commisaris-Generaal van Oorlog van den 4den dezer, n<sup>o</sup>. 64;

Hebben besloten en besluiten :

Art. 1. De tegenwoordige vier bataillons der veldartillerie, het korps der rijdende artillerie, de zes bataillons der artillerie van de Nationale militie, de kompagnie pontonniers en de artillerie-garnizoens-kompagnie, zullen op den voet van vrede en van oorlog, eene zamenstelling en sterkte hebben, als op de tabellen A. B. C. D. E. bij dit besluit is aangewezen (1). De

(1) Wij achten het onnoodig deze tabellen hier over te nemen; alleenlijk zullen wij uit dezelve de hooudzakelijke inhoud opgeven.

Tab. A. bevat de formatie van een bataillon veldartillerie op den voet van vrede, bestaande uit zes kompagnien, bedragende de sterkte van de zes kompagnien 1009 man, en van het geheele bataillon 1033. — Voorts wordt daarbij het getal der paarden en het beloop der traktementen en soldijen opgegeven. Wanneer het op den voet van oorlog wordt gebragt, ondergaat het eenige vermeerdering en verandering.

Tab. B. houdt in de formatie van het korps rijdende artillerie op den voet van vrede, bestaande uit acht kompagnien, waarvan één depôt-kompagnie; de sterkte der acht kompagnien zal zijn 1420 man. Wijders worden mede opgegeven het getal paarden, en het beloop der traktementen en soldijen. Op den voet van oorlog wordende gebragt, ondergaat het ook eenige vermeerdering en verandering.

Tab. C. bevat de formatie van een bataillon artillerie Nationale militie op den voet van vrede, bestaande uit zes kompagnien en één reserve-kompagnie. De sterkte van deze kompagnien te zamen is 816 man, en van het bataillon 830. Wijders worden de traktementen en soldijen bepaald, en bijzonder dat de kanonniers zullen bestaan uit 96 vrijwillig in dienst getredenen en 600 miliciens, waarvan 120 gedurende de 12 maanden in gestadigen dienst zich bevinden en 360 gedurende 30 dagen enz. Op den voet van oorlog gebragt wordende, zal men, als de omstandigheden zulks vorderen, van de reserve eene afzonderlijke kompagnie kunnen vormen, die dan depôt-kompagnie wordt.

Tab. D. bevat de formatie van eene divisie pontonniers op den voet van vrede. Behalve de Officieren enz. bestaat dezelve uit 40 pontonniers van de 1ste klasse en 80 van de tweede, welke laatste bestaan uit 20 vrijwillig in dienst getredenen, en 60 miliciens enz.; de traktementen en soldijen staan daarbij tevens bepaald.

kompanjie pontonniers zal een afzonderlijk ligchaam uitmaken, doch zal derzelve administratie gevoerd worden bij een der bataillons artillerie, het naast bij de standplaats der pontonniers in garnizoen.

Art. 2. Het bataillon transport-trein, waarvan gesproken is in art. 15 van Ons besluit van den 10den December 1818, lett. V<sub>2</sub>, wordt vervangen door een bataillon artillerie-transport-trein, waarvan de zamenstelling en sterkte, op den voet van vrede, is bepaald bij de tabelle F. (1), mede hierbij gevoegd.

Dit bataillon in tijd van oorlog bestemd zijnde tot het vervoer der artillerie-reserve-parken, der pontons met toebehooren, der levensmiddelen en wat tot den geneeskundigen dienst van het leger te velde behoort, zal alsdan eene sterkte en zamenstelling ontvangen, welke aan deze bestemmingen beantwoorden.

Art. 3. Het bedrag van het kleeding- en reparatie-fonds der onder-adjudanten, staf-trompetters, vuurwerkers, onder-officieren, korporaa's, trompetters, en de kanonniers-stukrijders, miliciens bij de bataillons veldartillerie, zal gelijk zijn aan hetgeen voor den artillerie-trein bepaald is bij Ons besluit van den 20sten Januarij 11., n<sup>o</sup>. 140 (2).

Art. 4. De hoeffmeden, alsmede de zadel- en gareelmakers bij de bataillons veldartillerie, en het bataillon artillerie-transport-trein, zullen boven hunne soldij eene toelage bekomen, welke hun, op voordragt van de kommanderende Officieren der bataillons, in maandelijksche of driemaandelijksche gedeelten, uit het fonds van buitengewone ontvangsten en uitgaven, zal worden betaald.

Het oogmerk dezer toelage zijnde, om aan gemelde werklieden eene belooning te verschaffen, meer geëvenredigd aan het-

Tab. E. houdt in de formatie eener artillerie-garnizoens-kompanjie, het getal van Officieren en manschappen is te zamen 107. Wijders geeft het de traktementen en soldijen op.

(1) Tabel F. houdt in de formatie van een bataillon artillerie transport-trein op den voet van vrede, bestaande uit vier dienstdoende en ééne reserve-kompanjie. De sterkte van alle deze kompanjien te zamen is 1100 en van het bataillon 1112 man. Vervolgens wordt het getal paarden bepaald, en opgegeven de traktementen en soldijen.

(2) Zie *Recueil Milit.* 1823, I. D. bladz. 1.

geen zij door de uitoefening van hun ambacht in de maatschappij verdienen kunnen, zal zulks tot grondslag der te geven toelage verstrekken.

Art. 5. De Kommandant der kompagnie pontonniers is mede Directeur van het ponton-wezen.

Art. 6. De Officieren der kompagnien pontonniers, volgens Ons besluit van den 14den December 1821, n<sup>o</sup>. 18, rangschikkende met die der artillerie, zullen, naar mate de omstandigheden dit vereischen, kunnen afwisselen, met die der artillerie, van den eenen troep tot den anderen overgaande, en zullen derhalve tot 2de Luitenants bij dat korps gelijke voorwerpen worden aangesteld, als bij de artillerie.

Art. 7. De pontonniers zullen niet meer met geweren zijn gewapend; zij zullen gedurende hunnen exercitie-tijd van het doen van alle wachten, behalve van die bij de kazernen, vrij zijn.

Art. 8. Aan het hoofd van het bataillon artillerie-transport-trein zal als Majoor geplaatst kunnen worden een Kapitein der artillerie, welke zijne ancienneteit als zoodanig zal blijven behouden, en deelen zal in de bevorderingen bij de artillerie.

Art. 9. De bij de bataillons veldartillerie overtollige vrijwillig in dienst getreden kanonniers, alsmede de overtollige onder-officieren en korporaa's, zullen bij de bataillons der artillerie van de Nationale militie worden ingedeeld, om derzelver kompagnien op de bepaalde sterkte te brengen.

De tamboers-majoor der vier bataillons veldartillerie zullen, indien zij daartoe geschikt zijn, als onder-officieren invallen, of anderzins bij de bataillons der artillerie van de Nationale militie *à la suite* dienen, tot dat zij daarbij, of bij eenig ander korps der armée kunnen geplaatst worden. De overtollige tamboers zullen mede bij die bataillons overgaan, of, als zij daartoe geschikt zijn, tot kanonniers worden aangesteld, tot trompetters kunnen worden opgeleid, of bij de bataillons der artillerie-militie *à la suite* dienen, tot zij kunnen invallen.

Art. 10. De kompagnien artillerie-trein-foldaten, thans bij de bataillons veldartillerie ingedeeld, zullen worden ontbonden. De onder-officieren, korporaa's, werklieden, en trompetters, zoo mede een gedeelte der foldaten, zullen dienen om de kompagnien veldartillerie op de bepaalde samenstelling en sterkte te

brengen, voorts zal een gedeelte der foldaten bij de rijdende artillerie overgaan, om de Kadets der kanonniers-stukrijders miliciens van derzelver kompagnien aan te vullen. De foldaten, die dan nog overtollig zijn, gaan over bij de bataillons artillerie Nationale militie, om het ontbrekend getal aldaar, aan te vullen, en voor zoo verre er alsdan nog ter beschikking mogen blijven, bij het op te rigten bataillon artillerie-transport-trein.

Bij de verdeeling der trein-foldaten op den hier boven bepaalden voer, zal zorgvuldig moeten worden gelet op de ligtingen, tot welke de manschappen behooren, zoodanig, dat de manschappen van iedere ligting korpsgewijze worden verdeeld, niet alleen, maar dat de verdeeling ook in eene gelijke evenredigheid bij de kompagnien geschiede, ten einde het jaarlijksch ontslag, op alle de kompagnien, zoo veel mogelijk, in eene gelijke verhouding werke.

Art. 11. De Grootmeester der Artillerie zal Ons eene voordragt aanbieden, nopens de plaatsing der Artillerie-trein-officieren, tot de ontbondene kompagnien artillerie-trein-foldaten behoorende.

Voor zoo verre deze Officieren tot Instructeurs in de rijkunst bij de bataillons veldartillerie geschikt geoordeeld worden, zullen zij als zoodanig geplaatst, of bij het bataillon artillerie-transport-trein worden ingedeeld.

Die hunner, welke het voor de artilleristen bepaalde examen kunnen afleggen, zullen in hunne rangen en met het behoud hunner ancienneteit bij de artillerie kunnen overgaan.

Art. 12. De Artillerie-trein-officieren, voor zoo verre zij bij het bataillon artillerie-transport-trein geplaatst mogten worden, zullen het traktement blijven behouden, hetgeen zij thans genieten.

Art. 13. De Grootmeester der Artillerie zal de toelage, in de tafels A., B. en C. uitgetrokken, voor Officieren, onderwijzers in de wiskunde, jaarlijks verdeelen, naarmate der verdiensten van ieder hunner als zoodanig.

Art. 14. Bijaldien eenig eerste Luitenant, onderwijzer in de wiskunde, of in de rijkunst, in beide deze vakken onderwijs mogt kunnen geven, zal deze ter bevordering tot den Kapitein

in aanmerking komen, onaan gezien zijne ancienneteit als 1ste Luitenant.

Art. 15. Wanneer de pontonniers diensten doen van gelijksoortigen aard, als die voor welke buitengewone slijtaadje van kleedingstukken aan de artilleristen wordt goedgeaan, zal ook eene zoodanige schadeloosstelling aan de pontonniers kunnen worden toegestaan.

Art. 16. In tijd van vrede zal het bataillon artillerie-transport-trein garnizoen houden in plaatsen, waar artillerie-inrigtingen bestaan, en hetzelfde even als de artilleristen tot de werkzaamheden in de magazijnen gebruikt worden; de daarbij dagelijks voorkomende transporten verrigten; ook die welke in grootere vestingen tot het wapenen en ontwapenen vereischt worden, alsmede den dienst voor kamperende troepen.

Art. 17. Dit bataillon en de compagnie pontonniers zullen staan onder het kommando van den Generaal-Majoor, belast met het kommando over de veld- en rijdende artillerie.

Art. 18. De bespanning der veldbatterijen zal zijn zoo als op tabel G., hierbij gevoegd, is aangewezen (1).

Art. 19. De staf der artillerie wordt vermeerderd met eenen Onderdirecteur van 's Rijks gieterij van ijzeren geschut, en eenen Inspecteur der draagbare wapenen.

Art. 20. De uit dit besluit voortvloeiende veranderingen, zullen vóór den 15den October aanstaande moeten zijn bewerkstelligd.

En is enz.

(1) Tabel G. houdt in de formatie en bespanning eener veldbatterij van 12 pond en van 6 pond, bediend door veldartillerie en rijdende artillerie; elke batterij voorzien van een enkel approvisionnement.

**BESLUIT**, van den 21sten December 1818,  
houdende bezuinigende inrigtingen ten  
aanzien der Armée, en vernietiging een-  
iger plaatselijke Kommandementen en pos-  
ten van Plaatsmajors.

**WIJ WILLEM**, ENZ.

Willende voortgaan in het daarstellen, in overeenstemming met den bij hernieuwing aan Ons te kennen gegeven wensch van de vergadering der Staten-Generaal, van alle zoodanige maatregelen van bezuiniging, speciaal ook in de uitgaven van het Departement van Oorlog, als behoudens de goede waarneming van den dienst, en de verzorging, waarop getrouwe dienaren van den Staat, naar gelang hunner bewezene diensten, aanspraak hebben, mogelijk en doelmatig zijn bevonden;

Gelet op Ons besluit van den 25sten Februarij 1817, *La*, *P<sub>3</sub>*, waarbij de indeeling der infanterie en kavallerie in divisien en brigades is gearresteerd, alsmede op de tegenwoordige organisatie van de plaatselijke staven;

Gezien de rapporten van Onzen Adjudant-Generaal van den 24sten Julij laatstleden, lett. LL., 22 November, lett. *L<sub>4</sub>*, 27 November, lett. *M<sub>4</sub>*, en 10 December, n<sup>o</sup>. 1, daaraanvolgende;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De zamenstelling der divisien infanterie en kavallerie, zoo als dezelve bij Ons besluit van den 25sten Februarij 1817, *La*, *P<sub>3</sub>*, is bepaald, zal met den eersten Januarij aante staande ophouden.

Art. 2. Met den eersten Januarij 1819 zullen de korpsen infanterie geheel en al staan onder de orders van de Generaals, kommanderende in de groote militaire kommando's en in de provincien, waarin de korpsen zijn gestationeerd; gevolgelyk zullen de gemelde Generaals van dat tijdstip af aan, niet alleen belast zijn met alles, wat betrekking heeft tot den dienst, het onderhouden der policie, zoowel in de korpsen zelve, als in de betrekkingen der troepen met de inwoners en met de bur-

gerlijke autoriteiten, en met de handhaving van de publieke rust en veiligheid, maar ook daarenboven met alles wat betrekking heeft tot de instructie, de krijgstuclit en manier van leven dier troepen.

Art. 3. De Generaals, kommanderende in de groote militaire kommando's en in de provincien, zullen een dergelijk gezag uitoefenen over de korpsen kavallerie, in hunne kommando's en provincien gestationeerd; met deze uitzondering evenwel, dat de zorg voor de eigenlijke oefening dier korpsen meer bepaaldelijk zal zijn opgedragen aan Generaals of Kolonels van dat wapen, onder het oppertoezigt van de Generaals, kommanderende in de groote militaire kommando's, voor zoo verre deze daarmede niet zelve onmiddellijk mogten worden belast.

Art. 4. Als enz.

Art. 11. Met den 1sten Januarij 1819 zullen van het tableau der plaatselijke staven, bij Ons besluit van den 4den Januarij 1816, n°. 45, gearresteerd, de navolgende bij deze gesupprimeerd wordende plaatselijke Kommandementen en Plaatsmajoor-plaatsen worden geroyeerd, als;

PLAATSSELIJKE KOMMANDEMENTEN TE

Rotterdam.

Leyden.

Haarlem.

Woerden.

Amersfoort.

Harderwijk.

Kampen.

Zutphen.

Doesburg.

Thiel.

Heusden.

Ceertruidenberg.

Steenbergen.

Mechelen.

Dendermonde.

Roermonde.

Kortrijk.

EN DE PLAATSMAJOORS-PLAATSSEN TE

Alkmaar.

Leyden.

Woerden.

Amersfoort.

Kampen.

Zutphen.

Doesburg.

Wageningen.

Thiel.

Bor.mel.

|                         |                         |
|-------------------------|-------------------------|
| <i>Heusden.</i>         | <i>Kortrijk.</i>        |
| <i>Geertruidenberg.</i> | <i>Veurne.</i>          |
| <i>Tholen.</i>          | <i>Fort St. Michel.</i> |
| <i>Fort Bath.</i>       | <i>Roermonde.</i>       |
| <i>Mechelen.</i>        | <i>Verviers.</i>        |
| <i>Aalst.</i>           | <i>Binche.</i>          |

Art. 12. De enz.

Het Departement van Oorlog is belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, hetwelk zal worden ter kennis gebracht van Onzen beminden Zoon, den Prins van Oranje, van Onzen beminden tweeden Zoon, Prins FREDERIK der Nederlanden, alsmede kopijelijk medegedeeld aan Onzen Minister van Finantien en aan de Algemeene Rekenkamer tot informatie en narigt.

Gegeven te Brussel, enz. (1).

**BESLUIT, van den 25sten October 1815,**  
*betrekkelijk de wijze van betaling van de huisvesting en voeding van marscherende Militaire-korpsen en detachementen, mitsgaders van de ten platten lande kantonnerende troepen; alsmede van de transport-gelden der bagages van marscherende troepen.*

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Willende zorgen, dat de schadevergoedingen, welke bij Onze reglementen zijn toegelegd voor huisvesting en voeding van marscherende of kantonnerende troepen, alsmede voor gerequireerde transportwagens en karren ten behoeve van dezelve, zonder eenig verwijl dadelijk worden afbetaald, en dat Onze goede

(1) Bij besluit van Zijne Majesteit van den 30sten Augustus 1818 is mede de post van plaatslijken Kommandant van *Hasselt* gesupprimeerd; — en bij besluit van den 15den Augustus 1818 die van *Lier*.



onderdanen in die prompte voldoening te meerder sotlaas vinden in den last, welken zij door die doormarsch of kantonnementen ten algemeenen nutte moeten dragen;

Gezien de voordragt van Onzen Staatsraad Intendant-Generaal van de Administratie van Oorlog, van den 14den dezer, n<sup>o</sup>. 8, te dezer zake door Ons wel speciaal gerequireerd;

Gelet op de bepalingen, voorkomende bij Onze besluiten van den 14den Februarij 1814, n<sup>o</sup>. 71, 26sten Junij 1814, n<sup>o</sup>. 11, 3den Augustus 1814, n<sup>o</sup>. 38, en 20sten Februarij 1815, n<sup>o</sup>. 21;

Den Raad van State gehoord;

Hebben, bij ampliatië en alteratië der evengemelde bepalingen, besloten en besluiten:

Art. 1. De verpligting Onzer onderdanen om marscherende militaire-korpsen en detachementen, mitsgaders de ten platten lande *kantonnerende* troepen van Onze armée te huisvesten en te voeden, wordt gemaintineerd.

Art. 2. De *zeven* stuivers per dag, voor huisvesting en voeding toegeestaan, welke thans betaald worden op mandaten, door de Onder-inspecteurs van de Administratie in de militaire kommando's, na eene voorloopige en somtijds door de irregulariteit der stukken omslagtige en langwijlige examinatie, te verleenen, zullen, te rekenen van den 1sten November aanstaande, met de meestmogelijke promptitude worden voldaan, te weten:

Vóór *marscherende korpsen* of *detachementen*, alvorens dezelve uitmarscheren, zullende diegeen, welke dezelve korpsen of detachementen kommandeert, hebben te zorgen en verantwoordelijk zijn, dat die betaling, vóór den uitmarsch, geschiede aan den Burgemeester, Maire of dengenene, die aan het hoofd der politie der gemeente zich bevindt; terwijl deze inmiddels, bij voorschot uit de gemeente-kas, de onvermogene of behoeftigen bij voorraad zal kunnen en behooren in staat te stellen tot de bij de reglementen voorgeschreven receptie der militairen (1),

---

(1) Bij eene dispositie van den Intendant-Generaal der Administratie van Oorlog, van den 14den Februarij 1817, is ter kennis van de Raden van Administratie van alle de korpsen der Armée gebracht, dat Zijne Majesteit bij besluit van den 30sten Januarij 1817, lett. E. n<sup>o</sup>. 69, dit artikel, 2de *alinea*, had geamplieerd, en de Kommandanten gelast, boven en behalve het verschuldigde voor de ten hunnen behoefte gefourneerde transportmiddelen, ook te gelijker tijd de barrière- of tolgelden, op behoortijk gespecie-

Voor gekantonneerde troepen, telken vijf dagen, wanneer de foldij aan de manschappen wordt uitgereikt.

Art. 3. Op gelijke wijze zal het verschuldigde voor de wagens en karren, welke, in conformiteit der tarieven tot transport der bagages van marscherende troepen kunnen worden gerequireerd, door den kommanderenden Officier bij den Magistraat, vóór deszelfs vertrek uit het nachtkwartier, worden gedeponeerd, ten einde de belanghebbende, *dadelijk na volbragten dienst*, zijne betaling kan erlangen.

Art. 4. Wij autoriseren Onzen Staatsraad, Intendant-Generaal van de Administratie van Oorlog, om aan de slijpse nakoming van Onzen wil krachtdadig de hand te houden, en om wijders alle die administrative voorschriften te geven, waardoor de ingezetenen van het Rijk tegen alle schaden en nadeelen worden gewaarborgd.

Art. 5. Wij verlangen voorts, dat door Onzen Staatsraad, Intendant-Generaal voornoemd, ook bepaaldelijk worde overwogen en gemotiveerd aan Ons voorgedragen, welke schikkingen er zouden kunnen worden gemaakt, ten einde de leverantien, welke ten behoeve van vreemde troepen, die doormarsheren of zich ophouden, moeten gedaan worden, alsmede op eene rigtige en spoedige wijze, door of van wege dezelve Mogendheden worden betaald.

Art. 6. Onze Staatsraad, Intendant-Generaal van de Administratie van Oorlog, en Onze Minister van Binnenlandse Zaken worden, ieder voor zoo veel hem aangaat, belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, waarvan een afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, aan Onzen Commisaris-Generaal van Oorlog, aan de Algemeene Rekenkamer, respectievelijk tot informatie.

Gegeven in 's Gravenhage, enz.

(1) Bij eeno dispositie van den Intendant-Generaal der Administratie van Oorlog van den 17den Februarij 1813, is te kennen van de Raden van ficerde quitantien in duplo, vóór derzelver vertrek uit het nachtkwartier, aan de Gemeentebesturen te voldoen; terwijl het beloop der barrière- en tolgelden, welke voor transportmiddelen, ten behoeve van zieke militairen en andere van verschillende aard moeten betaald worden door de Gemeentebesturen, bij wijze van voorshot, zal moeten worden uitgekeerd.

*BESLUIT van den 26sten Junij 1814, wegens  
de huisvesting of kazernering van de troe-  
pen van den Staat (1).*

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Overwegende, dat het welzijn van 's lands dienst in het algemeen vordert, dat de huisvesting van de troepen van den Staat op eene geregelde wijze worde ingerigt, en te dien aanzien de noodige bepalingen en verordeningen worden gemaakt;

Gehoord het rapport van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Het kazernereren der troepen, en het stallen der paarden, wordt aan de stedelijke regeringen opgedragen, die daarin mitsdien zullen voorzien; in acht nemende en opvolgende de reglementaire bepalingen, welke Wij Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog magtigen te dezen opzigte te maken.

Art. 2. De gebouwen, 's lands eigendom zijnde, welke tot kazernen of militaire stallen worden geëmployeerd, zullen aan de plaatselijke besturen ten gebuik worden afgestaan, onder den last van dezelve behoorlijk en in goeden staat te onderhouden, en tot geen ander einde dan het voormelde te gebruiken.

Art. 3. De plaatselijke besturen zullen alleen de huur der bedden in rekening kunnen brengen, waarvoor bij deze wordt toegestaan zeven penningen per man, welke effectivelijk zijn gelogeed, en vier penningen daags, voor ieder in gebruik geweest zijnde halve furniture, alsmede voor het stallen der paar-

(1) Wij moeten hierbij aanmerken, dat ten aanzien van de kazernen te Woerden, Delfzijl, Hoorn, Veere en Heusden Zijne Majesteit bij besluit van den 1sten October 1820 heeft bepaald, dat die kazernen aldaar, bij voortdoring voor 's Rijks rekening zouden blijven, zoolang de bezettingen in die plaatsen slechts uit troepen van de garnizoens-kompagnien zullen bestaan; of dat het getal van andere troepen, die zich daarenboven aldaar in vast garnizoenen mogen bevinden, de sterkte van 100 manfchappen niet zoude te boven gaan.

den *zeven* penningen daags voor ieder paard; deze betaling zal geschieden voor alle de troepen, welke sedert den 1sten Januarij dezès jaars door de zorg der stedelijke besturen zijn gelogeed geweest.

Voor het verzorgen der lokalen voor kazernen, voor magazijnen voor de depôts der korpsen, en anderzins, zal niets in rekening kunnen worden gebragt, wordende dit een en ander ten laste der stedelijke kasfen gelaten, in tegenstelling van de voordeelen, welke het aanwezen van garnizoen aan dezelve oplevert.

Art. 4. In alle zoodanige plaatfen, alwaar de troepen van versch drinkbaar water moeten worden voorzien, zal zulks door de zorg der stedelijke of plaatselijke besturen moeten geschieden, waarvoor dezelve *één* penning daags per man in rekening zullen kunnen brengen.

Art. 5. Onze Commisfaris - Generaal van Oorlog zal Ons eene voordragt doen van eenige vaste garnizoensplaatfen, met eene bepaalde sterkte voor de bezetting van dezelve, welke steden dan een vierde van de bij het voorgaande derde artikel toegestane beddehuur zullen ontvangen voor het getal manschappen, welke minder dan de voor zoodanig garnizoen bepaalde sterkte zullen aanwezig zijn geweest, ten einde zoodanige steden daardoor te gemoet te komen, in het onderhoud der fouritures.

Art. 6. Zoodanige steden of plaatfen, alwaar geene kazernen mogren voorhanden zijn, zullen, wanneer in dezelve bezetting wordt gelegd, en bij de burgers gehuisvest, genieten de beddehuur op den voet van art. 3 van dit besluit (1).

Art. 7. Onze Commisfaris - Generaal voor het departement van Oorlog wordt belast met de executie van dit besluit, hetwelk zal worden gebragt ter kennisse van Onzen beminden zoon den Erfprins, van Onze Secretarissen van Staat voor de zaken der Finantien en van Binnenlandsche zaken, mitsgaders van de Rekenkamer.

Gegeven, enz.

(1) Ten opzichte der beddehuren, aan de Besturen te voldoen, moeten wij aanmerken, dat die betaling heeft opgehouden, na de bepalingen wegens het nieuw nachtleger, bij besluit van Zijne Majesteit van den 17den Augustus 1824, n<sup>o</sup>. 43, en op art. 3 en 5 deszangaande eene wijziging is gemaakt bij besluit van Z. M. van den 22sten Mei 1825. Beide deze besluiten zullen wij hierna mededeelen.

*REGLEMENT op de huisvesting van de troepen van den Staat, gearresteerd door den Commisfaris-Generaal voor het departement van Oorlog, ten gevolge van het besluit van Zijne Koninklijke Hoogheid, van den 26sten Junij 1814, no. 1.*

## HOOFDDEEL I.

### *Van de kazernen.*

Art. 1. De kazernen zullen, zoo veel mogelijk, moeten zijn gelegen op eenen droogen, luchtigen, en voor het onderhouden der gezondheid bekwamen grond, in genoegzame hoeveelheid van goed water voorzien, zoo ten behoeve der keuken, als tot het onderhouden der zindelijkheid.

Art. 2. De zolders zullen niet bewoond worden, ten zij dezelfde in kamers zijn afgedeeld, en de daken van binnen met hout beschoten. De afstand van de bedden in de kamers zal zijn, een en een halve voet Rijnlandsche maat. Wanneer de kamers minder dan tien voeten hoogte hebben, zullen de bedden niet zoo dicht bij elkander geplaatst, en de tuschenruimte zoo veel moeten verwijderd worden, als de kamer minder hoogte heeft.

Art. 3. In de kazernen dier steden, waarin zich gestadig troepen bevinden, zal men vier kamers afzonderen, als:

- Eene voor de kamer van politie voor de onder-officieren.
- Eene voor die voor de foldaten.
- Eene om voor prifon te dienen, en
- Eene voor de school.

Art. 4. Er zal in alle kazernen eene kamer voorhanden zijn, ter genezing van die, welke eene ligte venerische of andere ziekte of ligte wonde bekomen hebben; voor de genezing der schabieufe zal in ieder garnizoen een afzonderlijk lokaal worden gefourneerd.

Art. 5. Aan het dépôt van ieder korps zullen de noodige lokalen worden aangewezen voor het magazijn en de werkplaatfen.

Art. 6. De fournitures voor ieder bed in de kazernen zullen bestaan in:

Een houten krib.

Een matras.

Eene hoofdpeuluw.

Een stroozak.

Twee bedlakens.

Twee dekens des winters.

Eene des zomers, en

Een paar bedlakens tot afwisseling.

Art. 7. De krib zal gemaakt zijn van zeer droog dennenhout, hebbende vijf kwart duim dikte, lang zes voeten en breed drie voeten en tien duimen binnens werks, Rijnlandsche maat. De onderlagen zullen de krib niet geheel moeten vullen, maar ten getale van vijf of zes, paar mate van de breedte van het hout, gelegd worden, met behoorlijke tusschenruimten; dezelve moeten zijn geplaatst ter hoogte van tien duimen boven den vloer.

Art. 8. De matrassen en hoofdpeuluwen zullen gemaakt zijn van goed en digt grijs linnen, gevuld met gekruld paardenhaar, en omgeven met goede gekaarde wol.

De matras en hoofdpeuluw zullen gezamenlijk, met het linnen, veertig ponden Amsterdamsch gewigt moeten wegen; waarvan acht ponden wol, namelijk: zes ponden voor de matras, en twee voor de peuluw.

De gevulde matras moet zes voeten lang zijn, en drie voeten en tien duimen breed.

De hoofdpeuluw zal zes en veertig duimen lengte en veertien duimen breedte moeten hebben, gemeten na dat dezelve zal zijn gevuld.

Art. 9. De stroozak zal even groot en breed moeten zijn als de matras, en gemaakt worden van ruw grijs linnen, in dezelfs midden hebbende eene opening, ter lengte van achttien duimen, met drie koorden aan wederzijden, om te kunnen worden vastgemaakt.

Dezelve zal gevuld worden met dertig ponden schoon en droog tarwe- of roggestroo.

Art. 10. De bedlakens zullen zijn van wit Vlaamsch of ander linnen, van goede qualiteit, ter lengte van zeven voeten, en ter breedte van vijf voeten en twee duimen.

Art. 11. De dekens zullen moeten zijn van een goed foort van wol, in de Leydsche fabrieken bekend onder N°. 8, of van acht in de rol. De grond der stof moet wit zijn.

Art. 12. Gedurende de vier zomermaanden, namelijk van den 1sten Junij tot den 1sten October, zal één deken worden weggenomen, welke op het laatstgemelde tijdstip zal worden terug gegeven.

Men zal gedurende de zomermaanden de beste en zwaarste der beide dekens blijven gebruiken.

Art. 13. Aan de scabieuse en aan venerische ziekten laborende, zal eene halve furniture worden toegestaan, bestaande uit eenen stroozak, eene hoofdpeuluw, eene oude deken, gedurende den zomer, en twee gedurende den winter. Aan de venerische zal daarenboven worden gegeven een paar bedlakens, welke nimmer ten gebruike van gezonde manschappen zullen mogen worden gebezigd.

Art. 14. De kamers van politie, zoo voor de onder-officieren als voor de soldaten, zullen van halve furnituren zonder lakens, en de school van tafels en banken, moeten voorzien zijn.

Art. 15. De matrasfen zullen uitgeklopt, de wol nieuw opgekamt, het paardehaar uitgepluisd en zelfs opgekookt worden, zoo dikwijls zulks zal noodig zijn.

Art. 16. De dekens zullen, wanneer dezelve in bestendig gebruik zijn, jaarlijks één, en wel gedurende den zomer, gewasfchen worden.

Art. 17. De bedlakens zullen gewasfchen en verwisfeld worden, als volgt:

Gedurende de acht wintermaanden, één des maands, en gedurende de vier zomermaanden, van den 1sten Junij tot den 1sten October, om de twintig dagen.

Art. 18. Men zal zorg dragen, dat de bedlakens, bij het verwisfelen, zindelijk, droog en in goeden staat zijn.

De plaatselijke Besturen of derzelver Agent voor de kazerneering zal van zijne zijde toezien, dat de bedlakens, welke men hem vuil terug geeft, niet bedorven zijn. In zoodanig geval

zal het korps voor de aan dezelve toegebragte schade verantwoordelijk zijn, en het montant daarvan door den plaatselijken Kommandant, bij behoorlijk proces-verbaal, geconstateerd worden.

Art. 19. Men zal de in de kazernen inkomende troepen altoos van schoone bediakens moeten voorzien.

Art. 20. Het stroo in de stroozakken zal tweemaal des jaars worden vernieuwd, als: op den 30sten Junij en den 31sten December.

Ingeval het garnizoen verandert, zal men, indien het stroo in de stroozakken niet meer bruikbaar is, versch stroo kunnen geven, hetwelk ter beoordeeling van den plaatselijken Kommandant zal staan.

Art. 21. Alle de kribben en fournitures zullen met een bijzonder merk worden geteekend, hetwelk moeilijk uit- of na te maken zal zijn, tot voorkoming van het verruilen of verkoopen.

Art. 22. De kwartieren der kompagnien zullen, in gevolge de formaliteiten, ingedeeld zijn in escouades en sectien.

De korporaals zullen bij de foldaten hunner escouade logeren, er zullen twee in ieder bed slapen.

De sergeanten zullen te zamen in eene aparte kamer logeren, zoo veel mogelijk in het midden hunner kompagnie gesitueerd, en zullen ieder afzonderlijk liggen.

De sergeant-majoor en de korporaal-fourier zullen te zamen, en, zoo mogelijk, in een afzonderlijk vertrek, voorzien van twee bedden, logeren.

Art. 23. Niet meer dan drie getrouwden zullen per kompagnie geadmitteerd worden; dezelve zullen ieder een tweemans fournituur ontvangen, om met hun vrouw te beslapen, en zullen er boven dat getal geene fournituren ten gebruike van vrouwen of kinderen mogen geëischt, noch gegeven worden; het is uitdrukkelijk verboden meerder vrouwen in de kazernen te laten logeren; ook wordt uitdrukkelijk verboden eenige fournituren buiten de kazernen te laten gebruiken, onder welk voorwendfel ook, hetzij voor knechts van Officieren, of onder welke andere benaming het ook zoude mogen zijn (1).

---

(1) Dit geheele Hoofdstuk heeft in het vervolg eenige wijzigingen en veranderingen ondergaan bij de, krachtens het besluit van Z. M. voormeld, door den Commissaris-Generaal, gearresteerde instructie van den 21sten Junij 1825, welke wij daarom hierna zullen mededeelen.



## HOOFDDEEL II.

*Van de gereedschappen en het huisraad der kazernen.*

Art. 24. Van het hoofd-eind, en boven ieder bed zal een kribbe-kastje geplaatst worden van twee planken, ter breedte van het bed, aan den muur vastgemaakt, en bestemd voor de randfels en kleedingstukken der beide militairen, die het bed beslapen.

Aan wederzijden van dit kastje, en ter hoogte van de bovenste plank van hetzelfde, zullen twee pinnen zijn om de patroentasch en fabel of bajonnet aan te hangen, en bij de krammen, onder de benedenplank, aan iedere zijde twee spijkers voor de schoenen.

Art. 25. In het midden van iedere kamer zullen planken aan den zolder vastgemaakt zijn, om er het brood op te leggen, en zulks op zoodanige bekwame hoogte, dat de manschappen dezelve kunnen bereiken.

Art. 26. De geweer-rakken zullen zoo worden geplaatst, dat zij de pasfagie in de kamers of in de gangen niet belemmeren.

Men zal bovenal acht slaan, dat de wapenen op hout en nimmer op den muur rusten.

Art. 27. De kamers, waar niet gekookt wordt, zullen van tafels en banken voorzien worden, in evenredigheid van het daarin geplaatst getal kribben, ten einde de manschappen zich kunnen nederzetten om geregeld te eten.

Art. 28. In de kamers der onder-officieren zal een genoegzaam aantal tafels geplaatst worden, zoodanig ingerigt, dat zij zich daarvan zullen kunnen bedienen om te schrijven; dezelve zullen moeten zijn voorzien van schuifladen met sloten.

Voor ieder onder-officier zal een stoel met eene matte zitting voorhanden zijn.

Art. 29. De troepen zullen zich zelve van marmiten, en verdere benoodigde gereedschappen moeten voorzien, en zulks op kosten van de menage.

Ingeval zwarigheden te dien opzigte mogten ontstaan, zal de stedelijke Regering verplicht zijn derzelve gezag te doen gelden, ten einde de troepen daaraan geen gebrek lijden.

De keukengereedschappen zullen in een goeden staat moeten zijn; het gebruik van koperen ketels en verdere keukengereedschappen wordt, op verantwoordelijkheid der Chefs, verboden, en wanneer er volstrekt geene andere verkrijgbaar mogten wezen, zal er voor het frequent vertinnen derzelve behoorlijk door de Kommandanten der kompagnien worden gezorgd.

Art. 30. Zoo noodig, zal gedurende den winter in eene kamer van iedere kompagnie een kagchel worden geplaatst, voorzien van de noodige pijpen en een bak; in zoodanige kamer zullen gedurende dien tijd geene manschappen logeren.

Art. 31. Bij iedere kagchel zullen worden geleverd een schop, een pook en een kolenbak.

### HOOFDDEEL III.

#### *Van de aankomst der troepen in hunne kazernen.*

Art. 32. Zoodra een korps, bataillon of detachement, de order zal hebben bekomen, om zich naar eene plaats te begeven, zal de Kommandant, den Kwartiermeester, of een' ander Officier, vooruitzenden om de kwartieren te prepareren.

Deze Officier zal zich moeten vervoegen bij den plaatselijken Kommandant, of, bij absentie van denzelven, bij den Agent der kazernering, en aan hem den staat en effectieve sterkte van het korps, bataillon of detachement overhandigen. Wanneer het niet volstrekt onmogelijk is, zal deze Officier ten minste één dag vóór het korps moeten arriveren.

Art. 33. De plaatselijke Kommandant, na examinatie van den staat der kwartieren, waarover zal kunnen worden beschikt, en welke staat hem door den Agent, gechargeerd met de directie over de kazernering, zal moeten worden overhandigd, zal de kwartieren aanwijzen, welke het aankomend korps, bataillon of detachement zal moeten betrekken, en indien er keuze van logement mogt zijn, zal de plaatselijke Kommandant bij voorkeur dat kwartier bestemmen, hetwelk het langste onbewoond gebleven is, en dien ten gevolge zijne orders aan den Agent der kazernering geven.

Art. 34. De plaatselijke Kommandant, of, bij deszelfs absentie, de Agent der kazernering, zal niet meer dan de noodige

kwartieren of stallen mogen aanwijzen, en zal zich gedragen aan hetgene voorgeschreven is in het eerste hoofddeel van dit reglement. Het zal hem niet vrijstaan om het logement meerder uitgebreidheid te geven, ook dan zelfs wanneer hij daartoe de ruimte mogt over hebben, als in welk geval de alzoo opengebleven lokalen in voorraad moeten verblijven, voor onvoorziene gevallen.

Art. 35. De plaatselijke Kommandant, de Agent der kazernerij en de Officier, belast met het in gereedheid brengen der kwartieren, zullen zich naar de kazernen begeven, ten einde alle de voor de troepen bestemde kamers op te nemen, en voorts aantekening houden van den staat van ieder derzelve en van de reparaties, welke mogten noodig zijn, om dezelve in een geheel bewoonbaren staat te brengen.

Art. 36. De kwantiteit en de staat der effecten of gereedschappen der kazernen, zoo als banken, tafels, broodplanken, wapenrakken, ruiven, kapstokken, enz., zullen mede worden geconstateerd, ten einde bij het vertrek der troepen, en bij de teruggave te kunnen dienen, mitsgaders om alsdan daaruit de schade op te maken, die aan dezelve zullen zijn toegebracht, of de waarde te bepalen voor diegenen, welke geheel verloren of vernield mogten zijn.

Art. 37. De Officier zal aan den Agent der kazernerij eene door hem eigenhandig onderteekende bekentenis ter hand stellen, waarin het getal en de staat der hier boven gemelde goederen zal moeten zijn uitgedrukt.

Indien ten aanzien van de gesteldheid van dezelve eenig verschil onder hen mogt rijzen, zal de plaatselijke Kommandant twee deskundigen doen komen, de een ter keuze van den Agent, en de andere ter keuze van den Officier, belast met het opnemen der kazernen, en ingevalle ook beide deze personen niet eens kunnen worden, zal er een derde ter keuze van den Kommandant worden geroepen, in welke uitspraak zal moeten worden berust.

Art. 38. Zoodra de troepen zullen zijn gearriveerd, zal de Officier, die het logement geïnspecteerd heeft, de sergeantenmajors der kompagnien doen bijeen komen en hun door den Agent der kazernerij de sleutels der kamers, welke voor hun bestemd zijn, doen ter hand stellen. De sergeant-majoor zal

zich dadelijk bezig houden met de verdeeling van het logement zijner kompagnie.

Art. 39. Nadat het logement zal gedistribueerd zijn aan de kompagnien, zal ieder sergeant-majoor order geven aan een genoegzaam getal manschappen, om den fourier naar het magazijn der fournitures te vergezellen, tot den ontvangst der noodige bedden zijner kompagnie.

De detachementen zullen zich in goede orde naar de magazijnen begeven, onder het geleide van den Kwartiermeester of van een Adjudant.

Art. 40. De uitdeeling der fournitures zal geschieden bij kompagnien, ten overstaan van den Kwartiermeester, of van een Officier, daartoe benoemd door den kommanderenden Officier van het korps, en den fourier van iedere kompagnie; zij zullen de goederen naauwkeurig nazien, alvorens dezelve in ontvang te nemen, en zich met geene andere belasten, dan de zoodanige, die in goeden staat zijn, en de kwaliteit en maat hebben bij het tegenwoordig reglement voorgeschreven.

Art. 41. Na de distributie der fournitures, zal ieder fourier zijne manschappen in de beste orde naar de kazernen terug leiden, en zorgen dat de fournitures niet over de straat worden gelleept, noch op dezelve nedergelegd.

Art. 42. De Kwartiermeester, of diegene, welke zijne plaats vervult, zal eene naauwkeurige aanteekening houden van het getal der afgeleverde goederen. Hij zal aan den Agent der kazernering ter hand stellen een reçu, waarin vermeld staat het getal der matrasfen, hoofdpeuluwen, bedlakens, dekens, sroozakken enz., aan hem afgeleverd.

Art. 43. De Kwartiermeester zal zorgen dat ieder sergeant-majoor hem een reçu geve voor de goederen, die aan hem worden afgegeven, gêteekend door den Kapitein of Kommandant der kompagnie.

Art. 44. De Kwartiermeester zal een naauwkeurig register houden van de fournitures, die hij voor iedere kompagnie zal hebben ontvangen.

## HOOFDDEEL IV.

*Van het onderhouden en de politie der kazernen.*

Art. 45. Wanneer in eene kazerne, door troepen geoccupeerd wordende, eenige noodzakelijke reparaties, hetzij aan het gebouw, of aan de meubelen, zullen moeten geschieden, en het gebleken zal zijn, dat de schaden, daaraan toegebracht, door de militairen zijn veroorzaakt, zal dadelijk tot de reparaties daarvan worden geprocedeerd, en zulks ten koste der chambrée, waarin deze reparaties zullen moeten geschieden.

Art. 46. De Kapiteinen zijn verantwoordelijk voor het logement en de fournitures, bij hunne compagnie in gebruik zijnde, en zijn verplicht dezelve dikwijls te visiteren.

Art. 47. Zoo er, na eene zoodanige visitatie, zich eenige fournitures beschadigd vinden, zullen zij dadelijk in het magazijn moeten worden uitgewisfeld tegen een gelijk getal, die in goeden staat zijn. De schaden, daaraan veroorzaakt, zullen door deskundigen worden opgemaakt, zullende de Kommandant van het korps het montant daarvan aan den Agent der kazernerij doen betalen, en hetzelfde laten korten van de eerste leening dergenen, die deze schaden hebben veroorzaakt.

Onder de schaden, ten laste der troepen komende, zal geenszins kunnen worden begrepen die, welke veroorzaakt worden ten gevolge eener gewone slijtagie.

Art. 48. De Chefs der chambrées zullen ten strengste acht slaan, dat de soldaten niet op het bed gaan leggen met hunne schoenen of laarzen, gelijk mede dat de kleederen niet in de kamers, maar wel in den gang of buiten het gebouw worden uitgeklopt.

Zij zullen mede moeten beletten, dat de wapens op het bed worden schoon gemaakt, en dat de bedlakens of dekenen worden gebruikt om er gordijnen van te maken of ietwets af te droogen of te veegen.

Zij zullen mede beletten, dat er van de lakens of dekenen geen gebruik worde gemaakt bij de distributie van brood, turven en andere subsistentien; ingevalle van overtreding te dezen opzigte, zal de fergeant der compagnie, of de onder-officier, die bij de distributie zal hebben geadfisteerd, strengelijk daarvoor gestraft worden.

Het is uitdrukkelijk en ten strengste verboden de kribben, welke niet gebruikt worden, te verplaatsen, veel min uit een te slaan; de Kommandanten der korpsen zullen hiertegen op hunne verantwoordelijkheid waken.

De manschappen, waaruit de chambrée bestaat, zullen elkan- der wederkeerig gadeslaan, tot voorkoming van alle verwaarloo- zing; aangezien de schaden, daardoor veroorzaakt, komen zou- den voor hunne gezamenlijke rekening zoowel, als voor die van den sergeant-majoor, welke verzuimd mogt hebben dit ar- tikel in alle zijne uitgestrektheid te surveilleren, of te doen surveilleren.

Art. 49. Het stroo in de stroozakken zal alle zes maanden met dertig ponden per zak worden vernieuwd, hetwelk geschie- den zal ten overstaan van den Kwartiermeester, welke zich van de kwaliteit van het stroo verzekeren, en aan den Agent der kazernering een receptis overhandigen zal, in hetwelk zal moe- ten blijken van het getal der zakken, welke zijn vernieuwd, en van den dag, waarop zulks heeft plaats gehad.

Het oude stroo zal door de manschappen gebragt worden ter plaatse, waar hetzelve geen schade kan veroorzaken, en van waar het kan worden weggevoerd door de zorg van den Agent der kazernering.

Art. 50. De Chefs der chambrées zullen naauwkeurig en op hunne verantwoordelijkheid waken, dat van het stroo uit de stroozakken nimmer eenig gebruik worde gemaakt, hetzij tot het schoonmaken der ketels of tot het aansteken van vuren.

Art. 51. De Agent, belast met de directie over de kazer- nering, zal zorgen dat de schoorsteenen, waarin gestookt wordt, dikwijls geveegd worden; hetwelk gedurende den zomer ten minste tweemaal, en gedurende den winter alle maanden ééns zal moeten geschieden.

De kagchelpijpen zullen wekelijks ééns van binnen door de manschappen, tot de chambrée behorende, moeten uitgeveegd worden.

Art. 52. Het zal niet geoorloofd zijn, turf, hout of iets dergelijks te hakken op bovenkamers, gangen of zolders, ook niet om op dezelve te schermen, dansen of ander geraas ma- kende exercitien te verrigten.

Art. 53. Bij iedere kazerne, en zoo veel mogelijk buiten 's huis, zullen op bekwame plaatsen houten bakken worden gesteld tot waterlozing.

Art. 54. De secreten zullen met de meest mogelijke zindelijkheid onderhouden worden. Degenen die dezelve, hetzij uit onachtzaamheid, of uit kwaden wil, bemorschen, zullen gestraft worden.

De vuilnis en de asch zal verzameld worden op zoodanige plaats, alwaar dezelve de lucht niet bederven, noch voor de gezondheid nadeelig zal kunnen wezen en dagelijks weggehaald worden.

Art. 55. In de kazernen, voor de kavallerie bestemd, zal de zindelijkheid in de stallen, niet minder dan in de kamers worden in acht genomen; men zal zorgen, dat de plaatsen ééns daags worden geveegd en schoon gemaakt, opdat de mest zich niet ophoope.

De stalmuren van binnen zullen, ten minste tweemaal in het jaar, en telken reize driemaal, moeten gewit worden, namelijk in het begin van de maand April, en in 't begin van October.

De potten, kwasten en kalk, daartoe benoodigd, zullen door den Agent der kazernerij worden geleverd, evenwel zal het werk door de ruiters moeten verrigt worden.

Art. 56. Alle benoodigdheden in de stallen komen ten laste der korpfen.

Art. 57. De Agent der kazernerij is belast met het schoonhouden der kamers, welke niet zijn bewoond.

Hij zal zorg dragen voor het vegen, schoonhouden en besproeijen derzelve, zoo dikwijls zulks noodig zal zijn, en om voortekomen dat er zich geene infekten nestelen.

Art. 58. Zoodra de troepen de kazernen hebben verlaten, is de Agent der kazernerij belast met het schoonhouden derzelve, zoowel van binnen als van buiten.

## HOOFDDEEL V.

*Van het vertrek der troepen en overgave der kazernen.*

Art. 59. Zoodra een korps de order ontvangt om het garnizoen te verlaten, zal de kommanderende Officier dadelijk daarvan kennis geven aan den plaatselijken Kommandant, die daarvan het plaatselijk Bestuur of den Agent der kazernering zal verwittigen, opdat hij zijne maatregelen neme tot het terug ontvangen der fournitures.

Art. 60. De Kommandant van het korps zal order stellen, dat de fournitures, daags vóór het vertrek der troepen, naar het magazijn worden overgebracht.

Zij zullen op gelijke wijze, en in dezelfde orde naar het magazijn worden terug gebracht als zij daar uit gehaald zijn.

Men zal in de kamers niets anders overlaten dan de kribben en de gevulde stroozakken, welke men afzonderlijk zal opnemen.

Art. 61. Wanneer men van het vertrek vooraf niets geweten heeft, en alzoo de teruggave der fournitures daags te voren geen plaats heeft kunnen hebben, zal de Kommandant van het korps dezelve, den dag van het vertrek, naar het magazijn doen terug brengen, en ook het opnemen der kribben en stroozakken doen plaats hebben.

Ingeval van overhaast vertrek, zal de Chef van het korps één officier, benevens één sergeant van iedere kompagnie, en de noodige manschappen achterlaten, om deze teruggave ter uitvoer te brengen.

De goederen, tot de bedden behoorende, welke wederom in de magazijnen moeten worden opgeslagen, zullen altijd door of voor rekening van het korps, naar dezelve moeten worden terug gebracht.

Art. 62. Zoodra de Agent der kazernering verwittigd zal zijn, door den plaatselijken Kommandant, van het uur, tot de teruggave der fournitures bestemd, zal hij eene plaats beschikken tot derzelve ontvangst.

Art. 63. De goederen zullen door den fourier, ter presentie van den Kwartiermeester, of van den Officier die denzelven vervangt, aan den Agent der kazernering worden voorgeteld.



Dezelve zullen stukswijze worden nagezien, en ingeval aan dezelve schade mogt toegebracht zijn, zal het beloop daarvan geconstateerd en betaald worden, op de wijze bij art. 37 en 47 van dit reglement voorgefchreven.

Art. 64. Indien bij het opnemen der in het magazijn terug gebragte goederen, en het daarmede vergelijken van den staat dergenen, welke aan de korpsen zijn afgegeven, blijkens de re-çus, onder den Magazijnmeester berustende, mogt consteren, dat eenige der fournitures waren vermist, of verloren geraakt, zullen dezelve tegen de volle waarde worden berekend, ten einde als zoodanig, op den bij dit reglement bepaalden voet, te worden betaald.

Art. 65. Dadelijk, na het overnemen der fournitures, zal men op dezelfde wijze overgaan tot het overnemen der kribben en stroozakken in de kamers der kazernen; en zal ten aanzien van het ontbrekende of beschadigde, op gelijke wijze worden gehandeld als ten aanzien der fournitures.

Art. 66. De goederen en gereedschappen der kazernen zullen op gelijke wijze als de fournitures worden gewaardeerd.

Art. 67. Ingeval bevonden wordt, dat niets beschadigd of vermist is, zal de Agent der kazernerij aan den Kwartiermeester, of den Officier die hem vervangt, eene generale decharge ter hand stellen.

Art. 68. Alle de troepen, welke eenig logement verlaten, om welke reden, of met welke overhaasting zulks moge geschieden, zullen, indien het vertrek hun daags te voren verwittigd zal zijn, zorgen dat de kamers, gangen en trappen zindelijk en geschikt zullen zijn voor den ontvangst van zoodanig ander korps, als hetwelk hun zal komen vervangen.

De Kommandant van het korps zal zorgen voor de uitvoering van deze bepaling; zullende bij nalatigheid hierin worden voorzien ten koste van het korps, hetwelk vertrokken is.

Art. 69. Ingeval van overijld vertrek, zal het schoonmaken moeten geschieden gedurende den tijd dat de fournitures worden terug gegeven. Doch indien de troepen verplicht zijn te vertrekken vóór dat zulks zal kunnen worden verrigt, zal de Kommandant van het korps een' Officier met de noodige manschappen daartoe achterlaten, welke zich niet weder bij het korps zullen vervoegen, dan na dat zij de kazernen nog dien dag geheel

fchoon zullen gemaakt hebben, en zulks onder de verantwoordelijkheid van den Officier, offchoon nogtans de Kommandant van het korps ten allen tijde voor de nakoming van deze bepaling responfabel blijft.

## HOOFDDEEL VI.

### *Algemeene beschikkingen.*

Art. 70. De Chefs der korpsen zullen aan den Agent der kazernering maandelijks doen toekomen een' staat der manschappen, welke gedurende de maand gelogeed zijn geweest, alsmede der gefalde paarden.

Deze staat zal overeenkomstig het model, achter dit reglement gevoegd, moeten zijn ingerigt, door de Administrateurs onderteekend, en door den plaatselijken Kommandant geveiferd moeten worden.

Art. 71. De Kommandanten der korpsen zijn verantwoordelijk, dat door hunne onderhebbende troepen geene meerdere fournitures gebruikt worden, dan aan hen toekomen, volgens de gronden bij het tegenwoordig reglement vastgesteld.

Zij zullen het logement niet verder kunnen uitstrekken dan tot het volftrekt noodzakelijke, en ingevalle hunne troepen gedurende de maand verminderen, zullen zij aan den Agent der kazernering de overtollige fournitures terug geven; daarentegen zullen aan hen ook, in het tegenovergestelde geval, de meerdere fournitures, welke zij mogten benoodigd hebben, gegeven worden.

Art. 72. De korpsen zullen de huur betalen der fournitures, welke bij hun boven het benoodigd getal zijn in gebruik geweest, en het montant daarvan gekort worden van het traktement van dengenen, die aanleiding tot dit misbruik heeft gegeven, of hetzelve had moeten beletten.

## HOOFDDEEL VII.

*Van het logeren bij de inwoners.*

Art. 73. In de steden, waar geene kazernen zijn, of waar dezelve reeds zijn bewoond, zullen de troepen bij de inwoners zonder onderscheid, uitzondering of voorregt moet worden inkwartierd (1).

Art. 74. De kwartieren zullen in acht klassen verdeeld zijn, te weten :

Voor de Luitenant-generaals, de eerste klasfe.

Voor de Generaal-majoor, de tweede klasfe.

Voor de Kolonels, de derde klasfe.

Voor de Luitenant-kolonels en Majoor, de vierde klasfe.

Voor de Kapiteinen, de Kwartiermeesters en de Chirurgijns-majoor, de vijfde klasfe.

Voor de 1ste Luitenants en de Luitenants, de zesde klasfe.

Voor de Onder-officieren, de zevende klasfe.

En voor de Korporaals en Soldaten, de achtste klasfe.

Art. 75. Wanneer het geval, bij art. 93 van dit reglement voorgeschreven, plaats heeft, zal het logement van een Luitenant-generaal bestaan uit vier groote gestoffeerde kamers en een kabinet, zoo voor hem zelve, als voor zijne Adjudaanten, en eene gestoffeerde kamer voor den Secretaris, en eene keuken; voorts de vereischte kamers, voorzien van de noodige bedden, om de domestieken, twee aan twee, daarin te leggen, en stalling voor het getal paarden voor hunnen rang bepaald.

Dat van een Generaal-majoor zal bestaan in drie groote gestoffeerde kamers, met een kabinet, voor hem en zijn' Adjutant, eene keuken, kamers met de noodige bedden, om zijne domestieken, twee aan twee, daarin te leggen, en stalling voor het getal paarden, volgens hunnen rang bepaald.

Dat voor een Kolonel zal zijn, drie gemeubelde kamers, eene keuken, en ééne kamer met één bed voor deszelfs bediende, met stalling voor het getal paarden, volgens deszelfs rang.

---

(1) Art. 131 van het besluit op het hooger onderwijs vergunt de Professoren, zich van den last der inkwartiering, door eene somme gelds, bij wijze van afkoop, te bevrijden.

Dat voor een Luitenant-kolonel of majoor, zal bestaan in twee gemeubelde kamers, eene keuken, eene kamer met een bed voor deszelfs bediende, en stalling voor het getal paarden volgens deszelfs rang.

Aan ieder Kapitein zal eene kamer met een bed, en eene kamer en een bed voor zijn' knecht worden gegeven.

Aan de Eerste Luitenants en Luitenants zal gegeven worden eene kamer, met een bed, en eene slaappleats voor een bediende.

Bijaldien twee Luitenants in één huis zijn, zal het volstaan hun ééne kamer, doch met twee bedden, te geven. Derzelve bedienden zullen zich met één bed moeten vergenoegen.

Art. 76. Indien bij de inwoners het noodige getal stallen niet voorhanden zal zijn, zullen de paarden geplaatst worden in de stallen der herbergen of der kazernen, die niet in gebruik zijn, zoodanig dat ieder paard eene plaats van drie voeten breed hebbe.

Art. 77. De inwoners, die officieren bij zich zullen hebben gelogeerd, zullen ieder Kapitein, Eerste Luitenant of Luitenant moeten voorzien van een stroozak en een matras of een vederen bed, eene hoofdpeuluw, twee wolle dekens des winters en eene des zomers; schoone bedlakens gedurende den zomer alle veertien dagen, en gedurende den winter van drie tot drie weken, eene tafel, drie stoelen, een sluitende kast of komode, een kapstok, een waterkan, een kom, twee handdoeken des weeks; en daarenboven nog een bed voor een knecht, bestaande uit een stroozak, matras, hoofdpeuluw, deken en een paar bedlakens eens in de maand.

Art. 78. De inwoners zullen de Onder-officieren, korporaals en soldaten moeten voorzien van eene slaappleats, voor twee personen, bestaande uit een gevulden stroozak, een matras, of vederen bed, een wolle deken des zomers, en twee des winters, eene hoofdpeuluw, schoone bedlakens om de twintig dagen, twee stoelen of een bank, eene tafel, en plaats bij het vuur en licht.

Art. 79. De Onder-officieren zullen nimmer bij de soldaten mogen slapen.

Art. 80. Wanneer de troepen menage moeten houden bij chambrées, zullen de inwoners welke de soldaten van iedere chambrée logeren, wanneer zij in garnizoen liggen, op hun

beurt zich den omslag der gezegde chambrée moeten getroosten zonder nogtans gehouden te zijn tot het leveren der keukengeredschappen; ten ware het Plaatselijk Bestuur afzonderlijke lokalen daarvoor konde aanwijzen, hetwelk, wanneer daartoe de mogelijkheid is, zal behooren plaats te hebben.

Art. 81. In geen geval zullen de particulieren van de kamers en het bed, waarin zij gewoonlijk slapen, kunnen worden beroofd; het zal hun evenwel, onder dit voorwendsel, niet vrijstaan, om zich daardoor van den last der inkwartiering, ieder volgens zijn vermogen, te onttrekken.

Art. 82. Wanneer de troepen bij de inwoners zullen moeten worden geïnkwartierd, zal de Kwartiermeester, of de Officier, belast met het logement, zich vóór de aankomst der troepen, naar het stadhuis begeven, alwaar de leden van het Gemeentebestuur, welke speciaal belast zijn met de verdeeling der kwartieren, zich vereenigen zullen, om onverwijld die verdeeling te kunnen effectueeren.

De Kwartiermeester of de Officier, met het logement belast, zal de marsch-order moeten vertoonen; de leden van het Gemeentebestuur zullen de inkwartiering regelen met den Kommandant der plaats, en zoo er geen Kommandant aanwezig is, zal zulks door hen alleen verrigt worden.

Art. 83. De Officieren, welke vooraf gezonden zijn, om voor het logement te zorgen, zullen zich op geenerlei wijze met het regelen der inkwartiering mogen bemoeijen, noch eenig voorregt ten dezen opzigte mogen genieten.

Art. 84. Men zal zorg dragen, dat in ieder kwartier van de plaats soldaten, tot dezelfde kompagnien behorende, worden gelogeerd.

Art. 85. In de plaatsen, waar de troepen garnizoenen zullen moeten houden, zullen de kwartieren moeten worden gemaakt op den voet der effectieve presente sterkte van de kompagnien; de biljetten voor de afwezende manschappen zullen in afzonderlijke pakketten moeten bewaard blijven, ten einde aan de Officieren, Onder-officieren en soldaten, welke na de gemaakte verdeeling der kwartieren aankomen, biljetten te kunnen geven in dezelfde kwartieren, waarin zich hunne kompagnien bevinden.

Art. 86. De Gemeentebesturen zullen nimmer de soldaten mogen inkwartieren in huizingen of schuren, van de plaats of stad afgezonderd, ten zij daarin een of twee kompagnien met de Officieren kunnen worden gelogeerd, en zoodanig gebouw niet verder dan een kwartier uurs verwijderd zij.

Ingeval nogtans het groot getal der troepen zulks noodzakelijk mogt maken, zal te dezen aanzien eene uitzondering mogen worden toegelaten, doch zal deze noodzakelijkheid moeten blijken, en door den kommanderenden officier erkend zijn.

Art. 87. De Magistraten zullen de inkwartieringsbiljetten in afzonderlijke pakketten voor iedere kompagnie moeten afgeven, opdat de manschappen en paarden van iedere kompagnie, nabij elkander, in een zelfde gedeelte der plaats, geïnkwartierd worden, en de Officieren en Onder-officieren digt bij de kompagnie, tot welke zij behooren, worden gelogeerd, ten einde de discipline te beter te kunnen handhaven.

De biljetten zullen ten minste voor ieder huis twee soldaten moeten bevatten.

Art. 88. Een der leden van het Gemeentebestuur zal, na de uitdeeling der logementen, op het stadhuis aanwezig moeten blijven, om de mislagen te herstellen, welke in de distributie der biljetten ontstaan zullen zijn, en op de klagten te antwoorden, welke door de inwoners en de militaire Autoriteiten mogten worden gedaan.

Art. 89. Wanneer de kwartieren der troepen, welke in eene plaats garnizoen moeten houden, zullen zijn verdeeld, zullen dezelve niet zonder de toestemming van den Generaal of Officier, de troepen kommanderende, en ten hoogste alle veertien dagen mogen worden verlegd.

De Kommandant zal zich hieromtrent met het Gemeentebestuur verstaan.

Art. 90. Zoodanige inwoners, welke verlangen de militairen buiten hun huis te logeren, zullen gehouden zijn dezelve in hunne buurt een logement te bezorgen, en daarvan kennis geven aan de stedelijke regering, die daarvan aanteekening zal houden.

Art. 91. Alle militairen welke inkwartieringsbiljetten zullen verkoopen, zullen strengelijk worden gestraft.

Art. 92. In de garnizoenen zullen de Officieren, welken rang zij ook mogen bekleeden, zich op eigen kosten en met wederzijds genoegten logeren. Bij hun arrivement zal men hun nogtans het logement, gedurende ten hoogste drie nachten, niet kunnen weigeren.

Art. 93. Zoo de Officieren geen behoorlijk kwartier, overeenkomstig hunnen rang, zullen kunnen bekomen, zal het Gemeentebestuur hun dezelve moeten aanwijzen, tegen betaling van de navolgende sommen 's maands.

|                                           |               |
|-------------------------------------------|---------------|
| Voor de Luitenants-generaals.....         | f 120 : 0 : 0 |
| Voor de Generaal-majours.....             | „ 75 : 0 : 0  |
| Voor de Kolonels.....                     | „ 50 : 0 : 0  |
| Voor de Luitenant-kolonels en Majours..   | „ 36 : 0 : 0  |
| Voor de Kapiteinen.....                   | „ 20 : 0 : 0  |
| Voor de Eerste Luitenants en Luitenants.. | „ 10 : 0 : 0  |

Voor deze sommen zal men hun logementen moeten leveren, ingerigt volgens hetgeen hier boven voor iederen rang bepaald is.

Art. 94. De opgemelde som zal aan de inwoners door de Officieren, die in hunne huizen logeren, moeten worden betaald; doch de Officier zal nimmer kunnen worden genoodzaakt om meer te betalen, dan voor den tijd dat hij het logement zal hebben bewoond; ook zal, indien het kwartier niet mogt zijn ingerigt overeenkomstig hetgeen deswegens bepaald is, de prijs naar evenredigheid van het logement, dat de Officier zal bewoond hebben, moeten worden verminderd.

Art. 95. Het is de wil van den Souverein dat de grootste orde en volmaaktste eendragt tusschen de militairen en de inwoners zal heerschen.

Het is aan alle militairen, welken rang zij ook mogen bekleeden, verboden, de ingezetenen te beledigen, of onheusch te behandelen; zullende de overtreders hiervan volgens alle de gestrengheid der wetten worden gestraft.

Daarentegen is insgelijks aan de ingezetenen verboden de militairen te beledigen of te mishandelen.

Zij, die zich hieraan mogten hebben schuldig gemaakt, zullen overeenkomstig de reglementen van politie, op dit stuk bestaande of te maken, gestraft worden.

's Gravenhage, den 30sten Junij 1814.

*MARSCH-REGLEMENT, van den 3den Augustus 1814, ten dienste van alle Militaire Korpsen of Detachementen der Armée.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Hebben besloten en besluiten:

*Verplaatsing te land.*

Art. 1. Alle militaire korpsen en detachementen, van eene behoorlijke marsch-order voorzien, zullen bij derzelver aankomst in eenige stad of plaats, door de zorg van den Burgemeester of den Magistraat, overeenkomstig het reglement op de kazertering van Onze landmagt, worden gehuisvest, en, behoudens eene billijke schadeloosstelling, door de ingezetenen worden gevoed.

Art. 2. De onder-officieren en soldaten zullen, behalve huisvesting, vuur en licht, dagelijks van degenen, bij wien zij zullen zijn ingekwartierd, ontvangen één en een half pond goed gaar gebakken brood, en daarenboven ten minste ééns in de vier en twintig uren, een voedzamen maaltijd hebben, bestaande in groenten, drooge peulvruchten of aardappelen, met vleesch, spek of visch.

Wordende de Magistraat verantwoordelijk gesteld voor de betamelijke voeding van den soldaat; en de kommanderende Officieren bij deze geïnjungeerd, om de gemeenten, alwaar niet voldaan wordt aan hetgene in billijkheid kan worden verlangd, dadelijk aan het Departement van Oorlog bekend te maken.

De Officieren moeten zich ten hunnen koste van spijs en drank voorzien.

Art. 3. Voor ieder onder-officier of soldaat, welke bij de ingezetenen gehuisvest en gevoed zal zijn geweest, zal uit 's Lands kas *zeven stuivers* per dag aan het plaatselijk Bestuur worden betaald, ten einde onder de ingezetenen, welke met de inkwartiering zullen zijn belast geweest, te doen verdeelen.



Wanneer gegoede ingezetenen deze betaling ten behoeve van minvermogende verkiezen af te staan, zal het plaatselijk Bestuur hun aandeel naar billijkheid verdeelen onder de ingezetenen, welke, ingevolge van hunne omstandigheden, de meeste aanspraak daarop zullen hebben.

Art. 4. De onder-officieren en soldaten zullen over de dagen, dat zij op marsch bij de ingezetenen gehuisvest en gevoed zullen zijn, geen brood noch andere vivres ontvangen, en met twee stuivers minder soldij per dag op de monsterrollen worden uitgetrokken.

Wordende mitsdien in zoo verre gealtereerd de bepalingen, voorkomende bij de 141 en 142ste artikelen van het provisioneel reglement op de monstelingen, de betaling en administratie van de landmagt, gearresteerd bij het besluit van den 14den Februarij 1814.

De regelmatige uitdeeling der fourages voor de paarden zal door den Aannemer-generaal der subsistentien of ten zijnen koste door den Magistraat, *overeenkomstig* het met denzelven aangegaan contract, worden verzekerd.

Art. 5. Wanneer eenige troepen ten platten lande of elders worden gekantonneerd, zullen aan de onder-officieren en soldaten kampanje-vivres worden uitgereikt, ten ware dat het plaatselijk Bestuur het voor de belangen der ingezetenen voordeeligter mogt achten, om de troepen voortdurend, op den voet bij art. 2 bepaald, door de ingezetenen te doen voeden, onder genot der betaling, toegestaan bij art. 3.

De plaatselijke Besturen zullen zich in dezen met de Kommandanten der troepen verstaan, onder approbatie van den Gouverneur der provincie, terwijl het Departement van Oorlog, des noodig, zal beslissen.

Wanneer de geïnkwartierde troepen kampanje-vivres ontvangen, zullen de ingezetenen niet gehouden wezen, hun meer te geven dan huisvesting, eene plaats aan den gemeenen haard, en het noodige keukengereedschap tot het bereiden hunner spijzen.

In dat geval zal voor ieder op deze wijze ingekwartierden onder-officier en soldaat, aan de ingezetenen *twee stuivers* in den vier en twintig uren worden betaald, welke twee stuivers, even als in alle andere gevallen, waarin de troepen kam-

panje-vivres ontvangen, op de soldij zullen worden ingehouden.

Art. 6. Gelijke twee stuivers per dag zullen aan de ingezetenen betaald worden voor ieder, om dienstzaken, afzonderlijk reizenden onder-officier en soldaat, welke bij hun zal zijn gehuisvest geweest.

Moetende alle afzonderlijk reizende militairen, door middel van reisgeld, hetwelk zij bekomen, zich zelve van voedsel voorzien.

Art. 7. Bij iedere kompagnie zal ééne vrouw, gehuwd aan een korporaal of soldaat, tot het waschen van het linnen, op marsch, worden medegenomen.

Wanneer zij bij de ingezetenen gehuisvest en gevoed wordt, zullen de zeven stuivers, en wanneer zij alleenlijk huisvesting geniet, de twee stuivers per dag voor haar, even als voor de manschappen, worden betaald.

De kompagnies-waschvrouwen zullen, wanneer kampanje-vivres worden uitgedeeld, ieder één ration daags ontvangen.

Geene meerdere vrouwen dan ééne per kompagnie of detachement zullen, onder eenig beding, op marsch mogen medegevoerd worden.

Art. 8. De kommanderende Officieren der korpsen zullen nauwkeurig acht geven, dat alle desorders, zoo op marsch, als in de huizen der ingezetenen, krachtdadig worden te keer gegaan, en niet gedoogen, dat de soldaten meer vorderen dan waarop zij, volgens den inhoud van dit besluit, aanspraak maken kunnen. Wordende de kommanderende Officieren voornoemd aanbevolen, om, bij geschil, deswege te ontstaan, te letten, zoo op de bijzondere omstandigheden der dorpen of gehuchten, waarin zij zich zullen bevinden, als op die der ingezetenen, ten aanzien van wier gedrag klagten mogten vallen.

#### *Transportmiddelen te lande.*

Art. 9. De korpsen zullen, tot vervoer van hunne bagagie op marsch, gebruik kunnen maken van wagens of van karren, naar mate dat dezelve verkrijgbaar zullen zijn, en zulks in evenredigheid van het tarief, hierna volgende:

| ARTILLERIE, INFANTERIE EN JAGERS.                                                             | Wagens<br>met twee<br>paarden. | Karren<br>met één<br>paard. |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-----------------------------|
| Voor den staf van een bataillon.....                                                          | 1                              | 2                           |
| — een bataillon artillerie, infanterie of jagers, buiten den staf, sterk 800 à 1000 man.....  | 6                              | 9                           |
| — idem idem 600 à 800 man....                                                                 | 5                              | 8                           |
| — idem idem 400 à 600 man....                                                                 | 4                              | 6                           |
| — idem idem 200 à 400 man....                                                                 | 3                              | 4                           |
| — een detachement door een' Officier geleid wordende, van 100 à 200 hoofden.....              | 2                              | 3                           |
| — idem beneden de 100 à 25 hoofden.....                                                       | 1                              | 1                           |
| — beneden de 25 hoofden.....                                                                  | <i>Nihil.</i>                  | <i>Nihil.</i>               |
| <b>RIJDENDE ARTILLERIE, DRAGONDEERS EN HUZAREN.</b>                                           |                                |                             |
| Voor den staf van een regiment of korps.....                                                  | 1                              | 2                           |
| — idem van een en twee eskadrons afzonderlijk zonder den staf van het korps marscherende..... | 1                              | 2                           |
| — drie en vier eskadrons.....                                                                 | 2                              | 4                           |
| — eskadrons of kompagnien buiten den staf, te zamen sterk 800 à 1000 man.....                 | 8                              | 12                          |
| — idem idem 600 à 800 man....                                                                 | 6                              | 9                           |
| — idem idem 400 à 600 man....                                                                 | 5                              | 8                           |
| — idem idem 200 à 400 man....                                                                 | 4                              | 6                           |
| — een detachement, door een' Officier geleid wordende, van 200 à 100 man.....                 | 3                              | 4                           |
| — idem idem van 100 à 50 man..                                                                | 1                              | 2                           |
| — idem idem van 50 à 25 man..                                                                 | 1                              | 1                           |
| — idem idem beneden de 25 man.                                                                | <i>Nihil.</i>                  | <i>Nihil.</i>               |
| — ieder smidskar een paard.                                                                   |                                |                             |

Art. 10. De wagens of karren, bij het voorgaande artikel toegestaan, zullen moeten dienen tot transport der geldkist, van die met medicijnen, van de bataillons- of regements-papieren, van de mantelzakken van de Officieren, welke niet boven de 30 ponden ieder zullen mogen wegen; van de equipagie der paarden, welke gedurende den marsch gedrukt, of ziek moeten achtergelaten worden; en eindelijk van de onder-officieren en foldaten, die, onder weg, buiten staat geraken, te voet te gaan, en hunne wapenen en equipagie.

Art. 11. Het maximum van het gewigt op een wagen of kar te laden, zal zijn:

Op een wagen met 2 paarden, 1000 ponden of 8 man; op een kar met 1 paard, 700 ponden Amsterdamsch, of 4 à 5 man.

Art. 12. De korfsen zullen, onder geen voorwendfel hoegenaamd, ten laste van den Lande, een grooter getal wagens of karren aanvragen, dan bij art. 9 hier voren is toegestaan; noch dezelve zwaarder mogen bevrachten, dan bij art. 11 is bepaald; geen voerman zal eigendunkelijk verplicht worden zijne vracht verder te vervoeren, dan tot het eerste nachtkwartier.

Indien nochtans de Magistraat van zoodanige plaats, ten genoeg van den kommanderenden Officier mogt kunnen aantoonen buiten de mogelijkheid te zijn, de vereischte wagens en karren uit hun district geheel of gedeeltelijk te verzorgen, zal de kommanderende Officier voornoemd, bevoegd zijn, de voerlieden of een gedeelte derzelve bij loting tot het verder transport te ordonneren; niettemin zorgende, dat dezelve, zoodra maar eenigzins doenlijk is, worden ontslagen.

Aan de voerlieden, in dat geval verkeerende, zal, door opgemelden Magistraat logies en stalling, *gratis* moeten worden verstrekt.

De kommanderende Officieren zullen toezien, dat de voerlieden bescheiden bejegend worden, en hunne paarden in geen geval worden afgejaagd of afgereden.

Art. 13. Indien de kommanderende Officier, tot bijzonderen dienst van het korps, wagens of karren mogt noodig hebben, zal hij die, ongeacht de bepaling bij voorgaand artikel gemaakt, mogen verzoeken; en zullen hem dezelve tot den prijs bij dit besluit vastgesteld, en tegen kontante betaling, ten laste

dergenen, welke dezelve zullen zijn benoodigd, moeten worden verstrekt.

Art. 14. Tot bijzonder gebruik der Officieren zullen nimmer wagens, karren of paarden kunnen worden aangevraagd. Dezelve begeerende, zullen zij deswege met eenig voerman schikkingen maken, en vóór hun vertrek kontant hebben te betalen.

Art. 15. Wij accorderen voor ieder uur afstands, door de voerlieden af te leggen, voor een wagen met twee paarden bESPANNEN, één gulden, en voor een kar met een paard, vijftien stuivers (1).

Voor de terugreis zal niets worden goedgeedaan.

Art. 16. Alle korpsen of detachementen zullen, na bekomen marsch-order, dadelijk bij den Burgemeester of de Regering der plaats, het aantal wagens of karren, bij dit besluit toegeestaan, of zoo veel minder als de kommanderende Officier mogt rekenen noodig te hebben, aanvragen, en voor dezelve behoorlijk receptis afgeven.

Op elke rustplaats zullen zij op denzelfden voet hebben te handelen.

Nadat de voerlieden hunnen dienst naar behooren zullen hebben gepresteerd, zal de kommanderende Officier hen bij derzelve ontslag deswege een attest geven; op vertoon van welk blijkt de Magistraat dier stad of plaats, op wiens orders hij de vracht zal gedaan hebben, de verdiende vrachtlouwen zal uitbetalen.

Wanneer de omstandigheden bij art. 12 bedoeld, plaats gevonden hebben, zal de kommanderende Officier, wegens het meerder verdiende loon een certificaat aan de voerlieden afgeven, ten einde deze, met overgifte van dat certificaat, hunne betaling bij het plaatselijk Bestuur zouden kunnen ontvangen.

---

(1) De Staatsraad, Intendant-Generaal van de Administratie van Oorlog, heeft bij eene circulaire aan de Administrateurs van alle korpsen der armée, den 29sten December 1815, berigt: dat, wanneer door Gemeentebesturen karren geleverd worden, die met twee paarden bESPANNEN zijn, en het gewigt laden, bij art. 11, voor een wagen met twee paarden bESPANNEN, bepaald, alsdan ook de indemniteit bij art. 15, voor een wagen met twee paarden vastgesteld, zal moeten worden betaald.

*Transporten te water.*

Art. 17. Wij autoriseren het Departement van Oorlog, om, naar gelang der omstandigheden, de korpsen en derzelve bagage te water te doen transporteren.

Gedurende den tijd dat de troepen zullen zijn ingescheept, zal voor ieder onder-officier en soldaat een bijslag van vijf stuivers daags op de monsterrollen worden goedgegaan.

De Kommandanten der korpsen of detachementen zullen maatregelen nemen, ten einde de troepen, gedurende het transport te water, door middel van dien bijslag, gevoegd bij de gewone soldij, behoorlijk worden gevoed, en van proviand voorzien.

Wanneer eenig dépôt wordt verplaatst, en het magazijn van het korps tevens volgen moet, zullen de noodige schepen of schuiten tot dat einde op 's Lands kosten worden verstrekt.

Het getal, de grootte, en de foort van vaartuigen, in beide voornoemde gevallen te accorderen, zullen door het Departement van Oorlog worden geregeld.

Voorschreven vaartuigen zullen op den gewonen voet worden geprest, of door den Burgemeester worden verzorgd, en van het noodig versch water en stroo voorzien.

*Vervoer van zieke militairen.*

Art. 18. Aan alleen reizende militairen, welke onder weg door ziekte worden overvallen, hetzij dezelve met verlof gaan, of daarvan terug keeren, naar het hospitaal op weg zijn, of uit hetzelfde komen om hun korps te rejoigneren, en eindelijk aan zoodanige herstelden, wier gebreken hun echter het marcheren beletten, zal ten koste van den Lande transport per as of per schuit worden verstrekt.

Het Departement van Oorlog zal de noodige voorschriften geven, ten einde den staat der lijdens vooraf worde geconstateerd, en alle abuizen voorgekomen en geweerd worden.

*Betaling van veergelden, tollen en barrières, door  
militairen, zoo in als buiten dienst.*

Art. 19. Voor het overzetten van korpsen, detachementen en militairen met *dépêches* belast, of anderzins voor 's Lands dienst afzonderlijk reizende, mitsgaders van de bagagewagens en verdere transportmiddelen over rivieren en stroomen, zal bij voortdurend eenige indemniteit worden betaald, en wel de helft van hetgeen, volgens het tarief op zoodanig veer, van bijzondere reizigers bij dag of bij nacht, bij goed weêr, storm of ijsgang kan worden gevorderd.

Art. 20. Geen korps, detachement of individu, tot Onze landmagt behoorende, en marscherende, of zich voor dienstzaken op weg bevindende, zal gehouden zijn eenige tollen, brug-, straat-, weg-, barrière- of poortgelden, noch voor hunne personen, noch voor hunne paarden, bagagewagens, rijtuigen, geladen of ledig terug keerende, of 's Lands goederen, te betalen.

Art. 21. Onder-officieren en soldaten, tot verrigting hunner bijzondere belangen reizende, zullen op beurtschepen, volk- of pakschuiten, mitsgaders op alle gewone yeren, kunnen volstaan met de betaling van de halve vracht (1).

*Diensten van verschillenden aard.*

Art. 22. Wanneer door of op last van het Departement van Oorlog, binnen eenige gemeente, manschappen, paarden, wagens of karren, hetzij tot het overbrengen van *dépêches*, tot voorspan, tot bediening van het geschut, tot den arbeid aan fortificatien en dergelijke worden gevorderd, zal daarvoor kunnen worden gedeclareerd, als volgt:

---

(1) Bij besluit van den 18den Maart 1819, lett. V, is ook bepaald, dat de verlofgangers der Nationale militie, bij gelegenheid, dat zij met verlof van de korpsen naar hunne gemeente gaan, of bij expiratie van hetzelfde weder terug keeren, op dien marsch volstaan kunnen met de betaling van halve vracht in alle die gevallen, waarin de militairen der armée op deze verminderde betaling aanspraak hebben; hetzelfde voorregt is hun tevens vergund gaande naar en komende van de eventuele inspectien.

Voor een man te voet, tot overbrenging van dépêches, zes stuivers per uur afftands.

Voor een man te paard, als estafette, twaalf stuivers per uur. In beide gevallen voor de terugreis niets.

Voor een arbeider, werkende 12 uren per dag, in den zomer, zestien stuivers; meerder uren naar advenant.

Voor een arbeider, 8 uren werkende, in den winter, 12 stuivers; meerder uren naar advenant.

Voor een voorspan, om geschut, caissons, smidskarren en dergelijke, van de eene naar de andere plaats te vervoeren, indien hetzelfde uit twee paarden bestaat, vijftien stuivers per uur distantie, en uit één paard, tien stuivers.

Voor het retour wordt niets geleden.

Voor een span met 2 paarden met den voerman ..... f 3 : 10 : 0

Voor een span met 1 paard en den voerman ..... - 2 : 10 : 0

Voor een kar met 1 paard en den voerman ..... - 3 : 10 : 0

Voor een wagen met 2 paarden en den voerman ..... - 4 : 10 : 0

} dagelijks  
in vasten dienst  
zijnde.

Ingeval de manschappen of paarden geen werkelijken dienst hebben gepresteerd, maar alleen aanzegging bekomen hebben, om zich gereed te houden, zal slechts een vierde gedeelte van de bij dit artikel toegeftane som worden geleden; ten ware de paarden op een vreemden stal waren overgebracht, wanneer de helft zal worden gevalideerd.

Art. 23. Het Departement van Oorlog zal de vereischte formulen en modellen van aanvragen, lijsten en recepissen arresteren, en de noodige instructien geven tot eene regelmatige uitvoering van dit besluit.

Inzonderheid zal hetzelfde maatregelen nemen, ten einde de schavergoedingen en belooningen, toegestaan bij art. 3, 5 en 15, promptelijk en zonder uitstel aan de plaatselijke Besturen worden voldaan, en zulks bij wijze van voorschot voor rekening der korpsen daarbij geconcerneerd, zonder dat de ingezonden bewijzen, bevorens eenige liquidatie behoeven te ondergaan; als zullende dezelve bij de monsterrollen moeten worden gevoegd, ten einde gelijkelijk met dezelve te worden ver-



evend, en het te veel genotene niet aan de plaatselijke Besturen worden gekort, maar de waarde daarvan worden ingehouden op de traktementen dergenen, welke de receptisfen zullen hebben afgegeven en geteekend.

Art. 24. De Gouverneurs der respective provincien en landschappen zullen van hunnen kant toezien, dat de Burgemeesters of Gemeentebesturen met de meest mogelijke bereidwilligheid en heuschheid voor de huisvesting en goede voeding der militairen, mitsgaders voor de levering der noodige transportmiddelen zorgen, en dat aan de voerlieden, van een behoortlijk attest voorzien, onder geen pretext het verdiende loon onthouden worde.

Art. 25. Affchriften van dit besluit zullen gezonden worden aan het Departement van Oorlog, en aan den Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, ten einde hetzelfde respectievelijk te doen uitvoeren, alsmede aan de Rekenkamer, tot informatie.

Gegeven te Brusfel, enz.

---

*REGLEMENT op de uitvoering van het  
besluit van Z. K. H. den Souvereinen  
Vorst, in dato 3 Augustus 1814, n<sup>o</sup>.  
33, houdende bepalingen op de huisves-  
ting en verzorging der troepen, mar-  
scherende over en op den bodem van  
den Staat.*

---

**ALGEMEENE BEPALINGEN.**

Art. 1. Telkens wanneer eenige troepen eene verplaatsing moeten ondergaan, zullen de Generaals, kommanderende in de groote territoriale militaire afdeelingen, daarvan kennis geven aan de Magistraten der steden en plaatsen, gelegen in hun arrondissement, alwaar de troepen zullen moeten vernachten, met opgave van derzelver sterkte van manschappen en paarden, en van het getal karren of wagens, welke benoodigd kunnen zijn.

De Generaal, kommanderende in de groote territoriale militaire afdeeling, alwaar de beweging begint, en die de order tot het doen uitvoeren derzelve van het Departement van Oorlog zal hebben ontvangen, zal daarvan kennis geven aan den Generaal, kommanderende in het aangrenzende arrondisfement, door hetwelk de troepen moeten pasferen; deze zal wederom van den aanstaanden doortogt der troepen kennis geven aan den Generaal in het volgende arrondisfement, en zoo voorts tot dat de troepen op hunne bestemming zullen zijn aangekomen.

Wanneer de marsch der troepen zoo spoedig moet geschieden, dat deze afloop van aanschrijving niet tijdig genoeg kan plaats hebben, zullen de Generaals, de groote territoriale militaire afdeelingen kommanderende, de te doene aanschrijvingen aan de provinciale Kommandanten kunnen adresferen, al behoorren deze ook niet onder hun generaal kommando.

Indien de order, om zich op marsch te begeven, door het Departement van Oorlog, of anderzins aan den kommanderenden Officier van eenig korps troepen mogt zijn gegeven, zal deze gehouden zijn, daarvan dadelijk kennis te geven aan de provinciale Kommandanten, over wier territoir hij met zijne onderhebbende manschappen zal moeten marscheren, en tevens zorg dragen, dat de Magistraten der steden en plaatsen, alwaar hij zal moeten vernachten, zoo veel mogelijk ten minste tweemaal vier en twintig uren vóór zijne aankomst daarvan worden verwittigd. — Zullende welgemelde heeren provinciale Kommandanten wel bijzonder verplicht zijn, om in zoodanig extra-ordinair geval, daarvan dadelijk, op den ontvangst der annonce van den kommanderenden Officier, verslag te doen aan den Generaal van de groote territoriale afdeeling, waaronder hij resforteert.

Art. 2. Indien het troepen te paard zijn, welke zich op marsch moeten begeven, zal daarenboven van het mouvement moeten kennis gegeven worden aan de gemagtigden van den Aanemer der fourages in de arrondisfementen, door welke de troepen zullen moeten marscheren, met opgave der sterkte aan paarden, alsmede van de plaatsen, alwaar dezelve zullen vernachten, den dag hunner aankomst en den tijd van hun verblijf aldaar.

Art. 3. Den dag vóór den afmarsch, of dadelijk bij den ontvangst der order, indien de troepen denzelfden dag moeten ver-

trekken, zal de kommanderende Officier, de Kwartiermeester, of in zijne plaats een ander Officier met de fouriers vooruit zenden, om de kwartieren te maken. Deze zal zich bij zijne aankomst in elk nachtkwartier bij den plaatselijken Kommandant, en daarna bij den Burgemeester, of het Gemeentebestuur, begeven, alwaar hij kopij der marsch-order zal vertoonen, en de sterkte der troepen opgeven, voor welke logies, stalling en subsistentie moet worden verstrekt.

Zoodra de troepen zullen zijn aangekomen, zal de opgemelde Officier met de fouriers zich naar het volgende nachtkwartier begeven.

Art. 4. Alvorens een garnizoen of kantonnement te verlaten, zal de kommanderende Officier van het Gemeentebestuur een certificaat van het door zijne onderhebbende troepen gehouden gedrag verzoeken, waaruit tevens zal moeten blijken, dat door dezelve, voor zoo veel kennelijk is, geene schulden zijn nagelaten.

Art. 5. De kommanderende Officier zal almede, vóór zijn vertrek, zorg dragen, dat de verpleging der zieken, welke moeten achterblijven, behoorlijk zij verzekerd.

*Huisvesting en voeding der troepen op marsch en in de kantonnementen.*

Art. 6. Ten opzichte van het verdeelen der kwartieren en het bijletteren bij de ingezetenen, zullen de bepalingen worden geobserveerd, welke bij het reglement op de kazernerij zijn voorgescreven.

Art. 7. Wanneer de Aannemer der vivres en fouragie in gebreke is gebleven, om voor de distributie der fouragie voor de paarden te zorgen, en dezelve door het Gemeentebestuur is gedistribueerd, zal de kommanderende Officier het noodige receptise of bon aan het Gemeentebestuur afgeven, zoo als zulks bij het generaal contract van vivres is voorgescreven.

Indien de paarden door de ingezetenen zijn gevoederd geweest, en er alzo geene uitdeeling van fouragie heeft plaats gehad, zal de kommanderende Officier daarvan eene verklaring aan het plaatselijk Bestuur afgeven, welke verklaring even als een receptis zal valideren.

Art. 8. Wanneer de troepen, op den voet bij art. 2 van het in het hoofd dezes gemelde besluit, door de ingezetenen zullen zijn gevoed geweest, zal de kommanderende Officier eene lijst, volgens het model lett. A. (1), aan het plaatselijk Bestuur afgeven, ten einde de betaling der *zeven stuivers* per man, en per dag, toegestaan bij art. 3 van hetzelfde besluit, daarop te kunnen bekomen.

Het getal manschappen, waarvoor logement-biljetten zullen zijn ontvangen, zal moeten overeenkomen met de sterkte, waarvoor betaling wordt gedaan. Derhalve zal geen kommanderende Officier meer logements-biljetten mogen aanvragen, dan hij voor de effectieve sterkte van zijn onderhebbend korps zal benodigd hebben, en waarvoor door hem betaling wordt gedaan; indien echter eenige manschappen, om eene of andere onvoorziene reden, onder weg hadden moeten achtergelaten worden, zal hij kommanderende Officier de logement-biljetten, welke door de kwartiermakers voor zoodanige achtergeblevene manschappen waren ontvangen, aan het Gemeentebestuur kunnen terug geven.

Art. 9. Wanneer de troepen met genot van kampanje-vivres, bij de ingezetenen, zonder door hen gevoed te worden, zullen zijn gehuisvest geweest, op den voet bij art. 5 van het besluit omschreven, zal de lijst, welke door den kommanderenden Officier aan het plaatselijk Bestuur moet worden overgegeven, opgemaakt zijn volgens het model lett. B. (2).

---

(1) Model lett. A. Staat der sterkte van het voorschreven korps (de naam wordt hier boven geschreven) of detachement van het voorschreven korps, zoo als hetzelfde is gehuisvest geweest bij de ingezetenen te . . . . . van den . . . . . tot den . . . . . 18 . . . In kolommen volgt wijders 1<sup>o</sup>) de staf en kompagnien; 2<sup>o</sup>) prefente sterkte, waarvoor biljetten zijn ontvangen, officieren, onder-officieren en soldaten, vrouwen, paarden; 3<sup>o</sup>) aanmerkingen. Onder dezen staat stelt de Kommandant van het korps, detachement enz. zijne verklaring, dat deze staat en sterkte naar waarheid is opgemaakt, en het daarop gebragte getal manschappen werkelijk bij de ingezetenen gehuisvest en gevoed is geweest. Daarna volgt eene declaratie van het plaatselijk Bestuur van . . . . . ten behoeve der ingezetenen van gemelde gemeente, wegens het geheele beloop der sterkte volgens de lijst; wijders verklarende, dat de personen, op deze lijst gebragt, volgens het bestaand marsch-reglement zijn gehuisvest en gevoed geweest.

(2) Model B. bevat weder den naam van het korps, en den staat der

Art. 10. De lijsten, bij de twee laatstvoorgaande artikelen vermeld, zullen alle vijf dagen, of wanneer de troepen minder dan vijf dagen in eene plaats zullen hebben vertoefd, vóór het vertrek derzelve moeten worden afgegeven.

Deze lijsten zullen nimmer dagen van twee verschillende maanden mogen bevatten.

Wanneer de troepen, hoezeer tot een en hetzelfde korps behoorende, echter in meer dan ééne gemeente geïnkwartierd zullen zijn geweest, zal aan ieder Gemeentebestuur eene afzonderlijke lijst der sterkte moeten afgegeven worden voor het getal manschappen, hetwelk in hunne gemeente gehuisvest en gevoed, of alleenlijk gehuisvest zal zijn geweest.

De kommanderende Officier zal bovendien, wanneer de troepen langer dan éénen dag in eene plaats verblijven, alle dagen eene nauwkeurige schriftelijke opgave aan den Magistraat doen ter hand stellen, van alle de kwartieren, welke in den loop van den vorigen dag door onder-officieren en soldaten zullen zijn ontruimd geworden.

De plaatselijke Besturen zullen de logies-lijsten, hier voren gemeld, volgens het bepaalde bij art. 144 van het provisoneel reglement op de monsteringen en administratie der landmagt, gearresteerd den 14den Februarij 1814, binnen den tijd van acht dagen na den ontvangst derzelve, op verbeurte van alle aanspraak op betaling, aan het Departement van Oorlog moeten inzenden, ten einde, krachtens het bepaalde bij art. 23 van het besluit in het hoofd dezes gemeld, daarop dadelijk ordonnantie van betaling te bekomen. — De duplicaten dezer lijsten worden bij de monsterrollen gevoegd.

Art. 11. De Commisfaris voor de monsteringen zal, onder approbatie van het Departement van Oorlog, naar gelang van omstandigheden de noodige instructien geven, ten einde, wanneer een geheel regiment of ander korps zal hebben gemarscheerd, de dagen op marsch behoorlijk op de monsterrollen worden verantwoord, zonder dat het noodig is op de jaarlijksche contróle bij ieder man in het bijzonder aanteekening te houden van de dagen, waarop hij zich op marsch zal hebben bevonden.

---

dagelijksche sterkte van hetzelfde, zoo als hetzelfde met genot van kampanje-vivres is gehuisvest geweest enz.

Art. 12. De alleen reizende militairen, welke volgens art. 6 van het besluit ook moeten worden gehuisvest, zonder echter door de ingezetenen te moeten worden gevoed, zullen de bepaalde twee fluivers per dag, aan degenen, bij wie zij zullen zijn gehuisvest geweest, vóór hun vertrek zelf moeten betalen.

*Transportmiddelen te lande.*

Art. 13. Indien bij slechte of zware wegen de voerlieden, tot verligting der vracht, een grooter aantal paarden verkozen voortespannen, zal zulks hun geen regt op meerder betaling geven, noch ook aan de korpsen, om de wagens of karren alsdan zwaarder te beladen.

De receptisfen, welke voor de karren of wagens, en voorspan voor smids-karren, volgens het bepaalde bij art. 16 van het besluit, aan de plaatselijke Besturen moeten worden afgegeven, zullen moeten worden opgemaakt volgens het model lett. C. (1).

De plaatselijke Besturen zenden deze receptisfen uiterlijk binnen den tijd van acht dagen na den ontvangst derzelve aan het Departement van Oorlog, bij eene afzonderlijke conductoire missive, zonder dezelve te mogen confunderen met receptisfen voor diensten van anderen aard.

De duplicaten dezer receptisfen worden bij de monsterrollen gevoegd.

*Transport te water.*

Art. 14. Ingeval de vaartuigen niet bij de gewone presfing van 's Lands wege worden verzorgd, zal de kommanderende Officier van den Burgemeester of het Gemeentebestuur, bij schrift-

---

(1) Model C. bevat den naam van het korps op marsch van . . . . . naar . . . . . volgens order van . . . . . voorts den inhoud van het declaratoir van den Kommandant van het korps, dat hij, uit kracht van art. 9 van het marsch-reglement, aan het plaatselijk Bestuur te . . . . . heeft aangevraagd en bekomen . . . . . wagens, ieder bespannen met twee paarden, ten einde daarvan gebruik te maken tot . . . . . zijnde een afstand van vijf uren. Daaronder staat: dat, volgens bovenstaande receptisfen, het plaatselijk Bestuur te . . . . . declareert voor vier wagens naar . . . . . zijnde een afstand van vijf uren; alzoo voor ieder wagen f 5 : - : bedraagt f 20 : - :

telijke aanvraag (volgens model lett. D.) (1) de noodige vaartuigen, tot transport der troepen en bagagie, verzoeken.

In allen gevalle zal, na volbragte reis, aan den Conducteur een certificaat door den kommanderenden Officier worden afgegeven, dat de troepen behoorlijk zijn overgebracht, en de scheepen naar behooren van versch water zijn voorzien geweest.

Art. 15. Wanneer men berekent, dat de troepen langer dan vier uren onder weg zullen blijven, zullen de noodige watervaten zich aan boord moeten bevinden, en van goed versch water moeten voorzien zijn, waarvoor één fluiver per man voor de geheele reis van 's lanswege aan ieder schipper zal worden goedgedaan.

Art. 16. Wanneer de troepen 's nachts sloop moeten blijven, zal het noodige stroo door de Gemeentebesturen worden verzorgd, berekend tegen vijf pond per man.

In de binnenwateren, wanneer er met trekschuiten getransporteerd wordt, zullen geene watervaten of stroo gegeven worden.

Het legstroo zal op een receptis van den kommanderenden Officier, door den aannemer der fourages, of door den Magistraat voor zijne rekening moeten geleverd worden.

Art. 17. De toelage van vijf fluivers per man, bij art. 17 van het besluit toegestaan, zal alleen voor den dag van inscheeping, en gedurende de reis, doch niet voor den dag van ontscheeping worden geleden.

Het bepaalde hiervoren bij art. 11, wordt ook toepasselijk gemaakt op de verantwoording van deze toelage.

#### *Vervoer van zieke Militairen.*

Art. 18. Volgens het gestatueerde bij art. 18 van het besluit, wordt aan zieke militairen, welke buiten staat zijn, om zich uit hunne garnizoenen te voet naar het hospitaal te begeven,

(1) Model D. bevat den inhoud van een verzoek van den Kommandant van het korps aan den heer Burgemeester van . . . . . om tegen den . . . . . ten . . . . . uren, tot transport van voorschreven korps en bagagie, sterk . . . . . te fourneren bekwame vaartuigen van hier naar . . . . . werwaarts het bataillon, ingevolge de order van . . . . . zich moet begeven, mitsgaders de noodige watervaten met versch water, benevens . . . . . ponden stroo.

een vrij transport verleend, hetzij door het geven van plaats in de gewone veerschuiten en beurtschepen, mits dat op het biljet, waarmede de zieke naar het hospitaal wordt gezonden, door den eerstaanwezenden militairen Officier van gezondheid, of bij ontstentenis van denzelven, door een geadmitteerd medicus zal zijn verklaard, dat hij derwaarts *moet worden getransporteerd*, hetwelk daarenboven zal moeten blijken uit den aard der ziekte, of van het gebrek, waarvan in margine van het voorschreven biljet duidelijk omschrijving moet geschieden.

Op de voorschreven biljetten, welke door den Kommandant van het korps bekrachtigd, en van het visa van den Plaatselijken Kommandant voorzien zullen moeten zijn, zullen de transporten op alle doortrekkende plaatsen worden verleend; nogtans zal aan die militairen, welker ziekte of gebreken hun het gaan niet beletten, geen vrij transport worden verzorgd.

Art. 19. Bovendien zal in de volgende buitengewone gevallen vrij transport aan ziek wordende, of geweest zijnde, worden verleend:

- a. Aan zieken, die, schoon bekwaam geoordeeld zijnde, om te voet naar het hospitaal te kunnen gaan, onder weg zoodanig verergeren, dat zij buiten staat zijn om te marcheren;
- b. Aan alleen reizende militairen, welke onder weg ziek worden, en noodig hebben naar een hospitaal te worden vervoerd;
- c. Aan zieken, welke het hospitaal verlatende, in staat zijn om hun korps te voet te rejoigneren, doch onder weg weder instorten, en noodig hebben op nieuw naar het hospitaal te worden terug gevoerd.
- d. Aan militairen, welke genezen zijn, en het hospitaal verlaten, doch zoodanige gebreken hebben nabehouden, welke hen het gaan beletten.

In het laatste geval zal het vrije transport worden verleend op het biljet, waarvan de herstelde zieke door de directie van het hospitaal, hetwelk hij verlaat, zal zijn voorzien geworden.

In de drie eerste gevallen zal het vrij transport worden verleend op een declaratoir, na gedane visitatie afgegeven, door een particulier geneesheer (indien er geen militair Officier van gezondheid aanwezig is), ter plaatse alwaar de militairen ziek



vallen, en welk declaratoir zal moeten inhouden, dat de zieke buiten staat is om te kunnen gaan.

Art. 20. Wanneer een of meer zieken spoediger of gemakkelijker dan met de gewone veerschuiten of beurtschepen naar het hospitaal behooren te worden vervoerd, zal in dit geval alleen daartoe een afzonderlijk rijtuig mogen worden gebruikt; hiervan echter zal aan het Gemeentebestuur de noodzakelijkheid moeten blijken, hetzij uit het hospitaalsbiljet of uit het declaratoir, door de militaire Officieren van gezondheid of particuliere Geneesheeren afgegeven, zullende het biljet of declaratoir door het Gemeentebestuur worden geviseerd, om te dienen voor de volgende plaatsen wanneer verwisfeling van rijtuigen moet plaats hebben.

Art. 21. Geene voerlieden of schippers zullen transportmiddelen voor zieken geven, dan op biljetten van de Gemeentebesturen, waarop aan hen uit de stedelijke kas betaling zal geschieden.

Art. 22. Wanneer er evacuatiën of vervoer van een aantal zieken van het eene hospitaal naar een ander moeten plaats hebben, zullen de Agenten of Bestuurders derzelve, de noodige schriftelijke aanvraag voor de transportmiddelen, die begeerd worden en noodig zijn, aan het Gemeentebestuur inleveren, en nadat het transport zal verrigt zijn een behoorlijk reçu afgeven, houdende opgave van het getal en foct der wagens en schepen of schuiten, ten einde daarnaar de onkosten van de vracht worden berekend, zoo als zulks bij de stedelijke ordonnantien is bepaald.

Art. 23. Aangezien, tot voorkoming van abuizen, de staat der lijders volkomen moet worden geconstateerd, en de dienst van particuliere Geneesheeren, bij ontstentenis van militaire Officieren van gezondheid, zonder eenige remuneratie niet kan worden gevegd, zal voor ieder declaratoir, dat zijlieden, na gedane visitatie, zullen pasferen, zes stuivers aan de Gemeentebesturen in rekening worden geleden.

#### *Veergelden, tollën en barrières.*

Art. 24. Ten aanzien van de veergelden over stroomën of rivieren, welke, volgens art. 19 van het befluit, door het Land

zullen betaald worden, zullen de volgende bepalingen moeten worden in acht genomen :

- a. Voor korpsen of detachementen en derzelver bagagiewagens, welke eenig veer moeten pasferen, zal door den kommanderenden Officier een bon afgegeven worden volgens model lett. E. (1).
- b. Aan ordonnancen, welke om urgente zaken, het kommandement van het militair arrondissement of de plaats betreffende, door de kommanderende Generaals, plaatselijke Kommandanten of kommanderende Officieren worden afgezonden, doch geenszins tot overbrenging van particuliere brieven of tot bijzondere correspondentie aan en met eenige gedetacheerde militairen, wijders aan zieken, die naar de hospitalen worden gebragt met den daarbij zijnden opzigter, gelijk mede aan herstelde zieken, welke hun korps rejoineren, en eindelijk aan alle zoodanige militairen, welke tot eenige escortes van gevangenen, van 's Lands gelden of andere 's Lands effecten worden afgezonden, zullen de noodige pasfagie-biljetten, volgens de modellen F. (2), voor ieder veer worden medegegeven, en wel aan de ordonnancen, de zieken en escorterende militairen, door den kommanderenden Officier in het militair arrondissement, plaatselijken Kommandant of kommanderende Officieren, op wier order de militairen marscheren; zullende in geen geval door den Kommandant der korpsen, om huishoudelijke zaken, het korps betreffende, zoodanige biljetten mogen afgegeven worden.

---

(1) Model E. is een voorschrift van een pasfagie-biljet over het veer te . . . . . en bevat een declaratoir van den Kommandant, dat hij ten . . . . . uren met het voorschreven regiment, bataillon of detachement, sterk . . . . . door de veerlieden van Hellevoetsfluis op Goedereede is overgezet.

(2) Model F. is een voorschrift van een pasfagie-biljet. A. Goed voor de vrije vracht van . . . . . fufelier bij de 2de kompagnie van het . . . . . komende uit het hospitaal alhier en gaande naar . . . . . bij zijne kompagnie. Dit wordt gefiatteerd door den plaatselijken Kommandant en geteekend door den Agent bij het hospitaal. B. Goed voor de vrije pasfagie van een ordonnance van het 2de regiment huzaren, met (of zonder) zijn paard, belast met militaire dépêches van . . . . . naar . . . . . geteekend door den Generaal-majoor, kommanderende het militair arrondissement.

Indien de herstelde zieken door bijzondere omstandigheden, als ten gevolge van eene dislocatie van hun korps of anderzins genoodzaakt waren eene andere route te nemen, dan degene, welke hen bij het verlaten van het hospitaal was aangewezen, en zij mitsdien van geen pasfagie-biljet, voor het eene of andere veer mogten zijn voorzien, zal hetzelfde hen, na examinatie van hunne papieren, door den militairen Kommandant of Magistraat der naast aan het veer gelegene plaats, worden afgegeven.

De naam en charge van den man, het korps en compagnie, waartoe hij behoort, alsmede zijn nommer op de contrôle, zal, op zoodanig biljet, duidelijk moeten zijn vermeld, zullende anderzins geene betaling daarop volgen.

Art. 25. De bij het 19de artikel van het besluit voorgescreven order- of pasfagie-biljetten zullen voor de groote veren moeten inhouden, of de pasfagie bij nacht, bij storm of hevige winden, of bij ijsgang heeft moeten geschieden, zullende anderzins alleen de gewone halve vracht in rekening worden geleden, terwijl wijders niet in rekening zullen worden gevalideerd alle zoodanige pasfagie-biljetten, waarin de getallen niet in geschrifte zijn ter nedergefteld, noch ook diegene, waarin veranderingen of bijvoegingen zijn gemaakt, of welke met potlood zijn ingevuld of onduidelijk geschreven (1).

---

(1) Wegens de betaling aan de Gemeentebesturen van tol- en barrière-gelden voor bagagiewagens en het transport van zieken en goederen op marsch, zie verder *Recueil Mil.* 1817, I. D. bladz. 181, en *Rec. Milit.* 1819, I. D. bladz. 54.

Wegens de inkwartiering van marscherende troepen van Bergen in Henegouwen naar Brusfèl en terug, zijn eenige voorschriften opgegeven den 30sten October 1819, en den 19den Januarij 1821. *Recueil Milit.* 1819, II. D. bladz. 145, en I. D. 1821, bladz. 33. Om de lasten van inkwartiering ten aanzien van sommige gemeenten gelijkelijk te doen dragen, is bepaald, dat bij het eventueel inkwartieren van troepen te Beverwijk, het naburig dorp Velzen in dien last moet deelen, in zoodanige verhouding als de Gouverneur zal vermeenen te behooren; insgelijks ten opzigte van 's Graveland, zal in den last der inkwartiering moeten deelen het dorp Ankerveen, en als de marschroute op Hilversum luidt, moeten de troepen uitsluitend daár ginkwartierd worden, met inachtneming dat, als de sterkte

*Diensten van verschillenden aard.*

Art. 26. Alle aanvragen, bij art. 22 van het besluit vermeld, zullen schriftelijk moeten geschieden door de daartoe bevoegde personen, welke in hunne declaratoiren, wegens het presteren van den dienst verleend, duidelijk zullen moeten vermelden, op wiens order of autorisatie de spandiensten zijn verstrekt geworden, en welke diensten, en gedurende welken tijd dezelve hebben gedaan.

Wanneer in urgente gevallen, zonder speciale autorisatie, deze diensten moeten gepresteerd worden, zullen de kommanderende Officieren hiervan dadelijk kennis geven aan het Departement van Oorlog.

Art. 27. Alle de declaraties voor transporten van zieken, voor veergelden, en bijzondere diensten, zullen door de Burgemeesters en Gemeentebesturen voor ieder half jaar worden opgemaakt, volgens de modellen lett. G. (1), H. (2), I. (3),

---

der troepen daartoe te aanmerkelijk mogt zijn, 's Graveland in dien last moet deelen. *Aanschrijving van den Commisaris-Generaal van Oorlog*, geheel te vinden in het *Recueil Milit.* 1822, II. D. bladz. 160.

- (1) Model G. Voor transportkosten van zieken over het eerste half jaar, eene declaratie van den Burgemeester. In onderscheidene kolommen worden geplaatst: 1°) de datums; 2°) manschappen en korpsen; 3°) plaatsen waarheen; 4°) halve vracht per man enz.; 5°) sommen. Verklarende de Burgemeester voorts, dat die vrachten volgens het reglement zijn gedaan, en alle daarop gebragte posten overeenkomstig de waarheid en conform de stedelijke ordonnantien zijn.
- (2) Model H. is eene declaratie van het Gemeentebestuur van de Moerdijk, wegens veer- en overvaargelden op Strijensas, over het eerste half jaar. In kolommen: 1°) nummers der bons; 2°) datums; 3°) korpsen; 4°) getal; 5°) halve vracht per man (paarden); 6°) sommen. Verklarende dan het Gemeentebestuur, dat de posten op die declaratie overeenkomstig de waarheid zijn, en, conform het reglement op het veer, daarop zijn gebragt.
- (3) Model I. is eene declaratie van den Burgemeester van 's Gravenhage, voor scheeps- en schuitvrachten, alsmede van gefourneerde wagens en paarden, over het eerste half jaar; bevattende 1°) de nummers der reëus; 2°) datums; 3°) het getal schuiten met het getal manschappen van . . . . . naar . . . . . of van de wagens, paarden enz.; 4°) sommen. Verklarende de Burgemeester daaronder, dat de bovenstaande scheeps- en wagenvrachten en spandiensten werkelijk zijn gepresteerd, en de daarop gebragte posten overeenkomstig de reglementen zijn.

en aan het Departement van Oorlog met een duplicaat; en voorzien van de noodige bewijzen, worden ingezonden, worden de de plaatselijke Besturen uitdrukkelijk aanbevolen, om nimmer op deze declaraties te brengen het montant der logies-lijsten of receptisfen voor transportmiddelen, hiervoor bij art. 10 en 13 vermeld, als moerende deze steeds afzonderlijk worden ingezonden.

Art. 28. Alle requisities, welke ten onregte zullen zijn gedaan, of waarvan de betaling door den Lande niet kan worden voldaan, om welke reden ook, gelijk mede de ten onregte afgegeven passagie-biljetten, zullen door diegenen, welke de requisities hebben gedaan of biljetten hebben gegeven, moeten worden betaald, of anderszins het montant op hunne traktementen worden gekort.

's Gravenhage den 15den Augustus 1814 enz. (1).

(1) Bij besluit van den 17den April 1819, n<sup>o</sup>. 22, te vinden in het *Recueil Milit.* 1819, I. D. bladz. 168, 169, worden alle de vorige besluiten, houdende verordeningen nopens de reis- en verblijfkosten voor de Officieren der Landmagt en alle andere aan dien rang geassimileerden ingetrokken, en nieuwe bepalingen daaromtrent vastgesteld; zoo vindt men ook deswege nog eenige bijzondere bepalingen in het besluit van den 11den Januarij 1820 voor de ambtenaren en geëmployeerden bij de Administratie der militaire hospitalen enz. Zoo is ook op den 24sten Februarij 1820 eene nadere uitlegging gegeven, op welke wijze Officieren, rang van Generaal hebbende, en Hoofd-officieren in het algemeen, zullen kunnen declareren. *Recueil Milit.* 1820, I. D. bladz. 113. Eene nadere bepaling is gemaakt op den 20sten Junij 1820 wegens het declareren door Officieren, welke transporten, lotelingen of verlofgangers geleiden. *Recueil Milit.* 1820, I. D. bladz. 238. Ten aanzien van Profesoren en civiele onderwijzers bij de Artillerie- en Genie-school te Delft, is voorzien op den 22sten April 1821. *Recueil Milit.* 1821, I. D. bladz. 294; evenzeer is voorzien op den 30sten April 1823, in de reis-, verblijf- en teerkosten voor Officieren, die als getuigen voor de burgerlijke rechtbanken enz. worden opgeroepen. *Recueil Milit.* 1823, I. D. bladz. 215; mitsgaders een voorschrift gegeven den 15den October 1819, om onder-officieren en manschappen, die als getuigen worden opgeroepen, van reiswijzers te voorzien. *Recueil Milit.* 1819, II. D. bladz. 141. Eindelijk ten aanzien van Officieren, welke transporten buskruid, voor rekening van particulieren, moeten begeleiden, is voorziening gedaan den 12den November 1822. *Recueil Milit.* II. D. bladz. 137. Voor vergoeding van reiskosten te lande moet tot rigthoer dienen de afstandwijzer voor het Koninkrijk der Nederlanden, te vinden in de *Bijlage* achter het *Recueil Milit.* 1818, II. D. bladz. 95.

*BESLUIT van den 17den Augustus 1824,  
n<sup>o</sup>. 143, inhoudende de invoering van één  
mans linnen bedkoetsen als nachtleger bij  
de troepen der Landmagt, enz.*

Art. 1. Bij de troepen Onzer Landmagt zal het gebruik van één mans linnen bedkoetsen, als nachtleger, worden ingevoerd, met uitzondering, des noods, van die garnizoenen, alwaar, voor de ligging der troepen, door de Regeringen contracten met aannemers zijn aangegaan, welke niet, zonder bezwaar zouden kunnen worden opgeheven; zullende, in die garnizoenen van dat nachtleger gebruik worden gemaakt, zoodra de bestaande contracten, ten gevolge der tegenwoordige bepalingen, zullen kunnen worden opgezegd; terwijl de bedoelde contracten, *casu quo*, door het Departement van Oorlog, voor 's Rijks-rekening, zullen worden overgenomen, en zulks, ten einde gedachte Regeringen van alle bemoeijenis ten deze, te rekenen van den 1sten Julij 1825, worden ontheven.

Art. 2. Van de bepalingen in het voorgaande artikel, met betrekking tot het nieuw in te voeren nachtleger, vervat, zijn en blijven uitgezonderd, de getrouwde manschappen, voor welke voortdurend twee mans slaapsteden zullen worden verstrekt.

Art. 3. De bedoelde linnen bedkoetsen met al derzelve toebehooren, zullen, voor 's Rijks rekening, worden aangeschaft.

Art. 4. Enz.

Art. 7. Al de voorwerpen van ligging tot het nieuw nachtleger behoorende, onder welke benaming het ook zij, zullen de eigendom van het Rijk blijven, en slechts in onderhoud worden overgegeven aan de onderscheidene korpsen der Landmagt (1).

(1) Dit bepaalde echter is volgens besluit van Z. M. van den 28sten Junij 1825, niet toepasselijk op het korps Marechaussee; zullende dat korps bij voortdurend op den tegenwoordigen voet door de Gemeentebesturen van kazernfournituren worden voorzien, tegen de bepaalde vergoeding van twee en drie zestiende cents per man en per dag.

Art. 8. Van de vast te stellen vergoeding, voor het onderhoud en de vernieuwing, zal een fonds worden daargesteld, onder den naam van fonds van onderhoud en vernieuwing van kazernfournituren. Hetzelve zal door de Administratien der respectie korpfen worden beheerd, onder onmiddellijk toezigt van het Departement van Oorlog, hetwelk de noodige voorschriften, in deze zal geven.

*BESLUIT van den 22sten Mei 1825, bevattende eene wijziging van art. 3 en 5 van het besluit van den 26sten Junij 1814, n<sup>o</sup>. 1.*

Art. 1. Met wijziging in zoo verre van het bepaalde bij art. 3 en 5 van Ons besluit van den 26sten Junij 1814, n<sup>o</sup>. 1, ten aanzien van de schadeloosstelling, daarbij aan de plaatselijke Besturen, voor het verzorgen der slaapfournituren toegekend, wordt ter besrijding der kosten van onderhoud en vernieuwing en van het één mans nachtleger, hetwelk met den 1 Julij aante staande zal beginnen te worden ingevoerd, toegestaan:

a. Eene vergoeding per furniture van een vierden cent per dag, over het compleet getal nachtleger, dat van 's Rijks wege aan de korpfen zal worden verstrekt.

b. Eene vergoeding daarenboven van een cent per dag voor ieder nachtleger, dat in gestadig gebruik zal zijn.

Art. 2. Voor de tweemans fournituren, waarvan de korpfen ten behoeve der getrouwde manschappen zullen worden voorzien, staan Wij toe, voor onderhoud en vernieuwing, drie cents per furniture en per dag.

Art. 3. De bovengemelde vergoeding, zoo voor de éénmans als voor de tweemansfournituren, zal op de monsterrollen worden verrekend; terwijl deze vergoeding, naar aanleiding van art. 8 van het besluit van den 17den Augustus 1824, n<sup>o</sup>. 143, voorts zal uitmaken het fonds van onderhoud en vernieuwing van kazernfournituren; ter beheering van welk fonds, in overeenstemming met hetzelfde artikel, door het Departement van Oorlog, de noodige voorschriften zullen worden gegeven.

*INSTRUCTIE, nopens de zamenstelling en het onderhoud van het nieuw nachtleger, mitsgaders nopens de wijze op welke het fonds, voor onderhoud en vernieuwing bestemd, zal worden beheerd.*

Art. 1. Het nieuw nachtleger, voor de troepen in werkelijk dienſt, zal beſtaan in:

- Eene linnen bedkoets.
- Een eiken raam met ſingels.
- Een linnen bedzak.
- Een linnen kuſſenzakje.
- Twee bedlakens.
- Twee dekens, des winters.
- Eene, des zomers, en
- Twee lakens tot afwiſſeling.

Art. 2. Het nachtleger voor de verlofgangers, die ſlechts gedurende eene maand in het jaar bij het korps aanwezig zijn, zal beſtaan in:

- Een eiken raam met ſingels.
- Een linnen bedzak, en
- Een linnen kuſſenzakje.

Zullende, bij derzelver opkomst, ten hunnen gebruike worden verſtrekt een der paren lakens en eene deken van het nachtleger, in het vorenſtaand artikel bedoeld.

Art. 3. Het eerstgemelde nachtleger zal worden afgehangen, op eene der vier volgende verſchillende wijzen, te weten:

- 1°. Aan twee ſchragen.
- 2°. Aan eene ſchraag en aan den muur gehaakt.
- 3°. Aan eene ſchraag aan het hoofd-einde, en aan een touw aan het voeteinde, of
- 4°. Aan den muur gehaakt aan het hoofden-einde, en aan een touw hangende aan het voeten-einde.

Art. 4. De bedkoets zal gemaakt zijn van grijs zeildoek, zoogenaamd preſſenningdoek. De lengte zal zijn een el, negen



palmen en vier duimen, de breedte zes palmen en acht duimen, en de diepte drie palmen en acht duimen, dezelve moeten worden geplaatst ter hoogte van twee palmen en zes duimen boven den vloer.

Art. 5. Het raam, voor de troepen in werkelijken dienst, zal gemaakt zijn van eiken klos hout, zonder noesten of kwasten, en voorzien zijn van elf fingels in de breedte en drie in de lengte, op eenen gelijken afstand op het raam gespijkerd, met vijf vertinde spijkers aan ieder einde. De lengte van het raam zal zijn, een el negen palmen en vier duimen, en de breedte zes palmen en acht duimen.

Art. 6. Het raam voor de verlofgangers, zal in alles gelijk zijn, aan dat hierboven omschreven, doch zal, bovendien aan de beide einden der lengte, op een' afstand van zes duimen en vijf strepen van den buitenkant, op ieder der hoeken een ijzeren winkelhaak worden vastgemaakt, de bovenveer zal de lengte moeten hebben van acht duimen, voorzien van eene opening aan het bovineinde van twee duimen in de breedte en twee duimen en vijf strepen, in de hoogte, en vastgemaakt met twee taaije spijkers in den kant van het raam; de onderveer zal de lengte hebben van een palm en drie duimen; en op het raam aan den onderkant, schuins over de splits der beide regels, met vier taaije spijkers (genaamd tienponders) worden vastgehecht; de breedte van den winkelhaak zal wezen van drie duimen en zeven strepen. Op zeven palmen afftands van het voeteneinde zal, in het midden van den onderkant van de rechterzijde van het raam, met vier vertinde spijkertjes, worden vastgemaakt, een bruine lederen riem, ter lengte van één el, en ter breedte van twee duimen en vijf strepen, voorzien van zestien gaten van drie strepen diameter, op drie duimen afstand van het losse einde, en ook drie duimen van elkander. Op gelijken afstand van het voeteneinde, in het midden van den onderkant van de linkerzijde, zal met vier vertinde spijkertjes, worden vastgehecht een vierkante vertinde ijeren gesp, lang drie duim en breed twee duim, ter dikte van drie strepen, hebbende een vertinde ijzeren tong, lang twee duim en vijf strepen, ter dikte aan het binneneinde van drie strepen; zullende de gesp worden omvat door een dubbelen riem, ter lengte van boven van twee palmen en vijf duimen, en van onderen van vier duimen, voorzien van

een pasfant van gelijke breedte, als de riem, aan de onder en boven oppervlakte vastgenaaid, tegen de binnenzijde van den dubbelen riem, op eenen afstand van vijf strepen van den binnenkant van de gesp, om het losse einde van den riem te omvatten.

Art. 7. De bedzak en het kussenzakje zullen vervaardigd zijn, van inlandsch grijs blank linnen.

De bedzak zal moeten hebben de lengte van 2 ellen en een palm, daaronder niet begrepen de omslag aan het boveneinde, ter lengte van twee duimen.

De breedte moet zijn van zeven palmen en zes duimen. Aan het boveneinde, in het midden, moet eene opening zijn van vijf palmen, voorzien van zestien nestelgaten, aan iedere zijde, en van tachtig duimen, dun gordijnkoord, met een veter.

Het kussenzakje moet de lengte hebben van zeven palmen, en de breedte van vijf palmen.

Aan de eene zijde der breedte drie palmen, in het midden open, met een omslag van twee duimen en tien nestelgaten, aan iedere zijde voorzien van een dun gordijnkoord, ter lengte van vijf palmen, met een veter.

Art. 8. Voor de troepen, in gestadigen dienst, zal de bedzak gevuld zijn met zeven ponden droog gezuiverd zeegras of 10 pond gezuiverde mos, of wel met tien ponden schoon en droog tarwe- of rogge-stroo.

Het kussenzakje zal gevuld zijn met een pond droog gezuiverd zeegras, of met een pond en vijf oncen droog gezuiverde mos, of wel met een pond en vijf oncen schoon en droog tarwe- of rogge-stroo.

Art. 9. Voor de verlofgangers, die slechts eene maand in het jaar, in werkelijken dienst zijn, zal, zoo wel de bedzak, als het kussenzakje, respectievelijk, met bovengemelde hoeveelheden droog tarwe- of rogge-stroo worden gevuld.

Art. 10. De bedlaken moeten gemaakt zijn van wit inlandsch linnen, van goede kwaliteit.

Het bovenlaken moet, in het midden gemeten, de lengte hebben van twee ellen twee palmen en acht duimen en de breedte van een el en twee duimen.

De lengte van het onderlaken moet zijn, twee ellen, twee palmen en vijf duimen; aan het hoofdeinde drie palmen, omge-

slagen om het kussen te omvatten, of voorzien van een omslag van drie palmen, aan het hoofdeinde met een naat aangezet, en in de beide gevallen, aan de beide egges tegen elkander genaaid, voorzien van een trens, op een palm afstand van ieder der buitenkanten, de breedte moet zijn van een el en twee duimen.

Art. 11. De dekens zullen moeten vervaardigd zijn van beste gezonde wol, kort, fijn en blank van kwaliteit, de deken moet wit van grond zijn en aan ieder der beide einden van de lengte, drie zwarte strepen hebben.

De deken zal, in het midden gemeten, de lengte moeten hebben van twee ellen en zes duimen, op eene breedte van een el, een palm en zes duimen, en een pond en acht oncen moeten wegen.

Art. 12. De vier verschillende toestellen, tot het afhangen der bedkoetsen, zullen gemaakt zijn als volgt:

1°. De schragen zullen vervaardigd zijn, gedeeltelijk van greenen of geheel of gedeeltelijk van eikenhout, en de hoogte hebben van zes palmen zes duimen.

De breedte der bovenleggers zal zijn van zes palmen en acht duimen; dezelve zullen mede voorzien zijn van twee ijzeren houvasten.

De voetstukken zullen allen van eiken klos hout moeten wezen en de lengte hebben van vijf palmen en vijf duimen, op eene breedte van een palm, en eene dikte van vier duimen en vijf strepen.

2°. Om de nachtlegers aan den muur af te hangen, zal men, ter hoogte van zes palmen en zes duimen (bovenkant) van den vloer, een' legger, langs den muur, plaatsen hebbende de dikte van acht duimen en de breedte (alwaar de houvasten zullen worden ingeslagen) van een palm en vijf strepen.

De slaanders of stijlen, welke, in het midden achter iedere bedkoets, moeten worden geplaatst, zullen de dikte hebben van acht duimen; en in de bovenleggers met pen en gat vastgemaakt worden.

De afstand tuschen iedere bedkoets zal zijn drie palmen en negen duimen, voor zoo veel namelijk de localiteit der kazerne zulks toelaat.

De bovenlegger zal met zwaluwstaarten, dorpel-ijzers, houvasten, of ankers, naar gelang de muren zulks toelaten, kunnen vastgemaakt worden.

- 3°. Indien de nachtlegers, aan het voeteneinde, aan touw worden afgehangen, zal men een touw, ter lengte van twee ellen en vijf palmen, en ter dikte van vier duimen (in de rondte) aan de beide uiteinden door de gaten van het voeteneinde der bedkoets met eene splits, vastmaken; vervolgens het dubbele bovineinde, op een palm afstands van het uiteinde, met dun touw omwinden en tot eene lis formeren.

Aan de zoldering of bindwerk zal eene kram of haak worden ingeslagen, voorzien van een oog van touw, ter lengte van een el dubbel, en ter dikte als boven; vervolgens zal men een touw van gelijke dikte, en aan beide einden voorzien van een knevelhoutje, ter lengte, naar gelang van de hoogte der verdieping, gebruiken, om de bedkoets met het aan de zoldering vastgemaakt oog te vereenigen.

- 4°. Wanneer de nachtlegers, aan het hoofdeinde, aan den muur en aan het voeteneinde aan touw, worden afgehangen, zal de toefstel zamengefeld zijn, zoo als bij 2°. en 3°. is voorgeschreven.

Art. 13. Het raam voor de verlofgangers zal worden afgehangen aan twee schragen.

De schragen zullen gelijk zijn, aan die, voor de troepen, in werkelijken dienst bestemd, met dat onderscheid alleen, dat de houvasten, in plaats van in den bovenlegger, onder denzelven, in staanders of stijlen, ter hoogte van vijf palmen, van den grond, worden ingeslagen.

De houvasten zullen de lengte moeten hebben van zeven duimen, op eene breedte van een duim en vijf strepen en de kop der houvast zal moeten hebben tien duimen.

Art. 14. Het nachtleger voor de getrouwde manschappen, die, volgens de bestaande reglementen, op eene tweemans four-niture kunnen aanspraak maken, zal voortdurend bestaan in:

Eene houten krib.

Een hoofdpeuluw.

Een stroozak.

Een matras.

Twee bedlakens.

Twee dekens, des winters.

Een, des zomers, en

Een paar bedlakens, tot verwisseling.

Art. 15. De krib zal gemaakt zijn van zeer droog dennenhout, hebbende drie en een halven duim dikte, lang een el, acht palmen en acht duimen, en breed een el en twee palmen binnenwerks.

De onderlagen zullen de krib niet geheel moeten vullen, maar ten getalle van vijf of zes, naar mate van de breedte van het hout, gelegd worden met behoorlijke tusschenruimten.

Dezelve moeten zijn geplaatst ter hoogte van twee palmen, zes duimen, boven den vloer.

Art. 16. De matrassen en de hoofdpeuluwen zullen gemaakt zijn van goed en digt grijs linnen, gevuld met gekruld paardenhaar, en omgeven met goede gekaarde wol.

De matras en hoofdpeuluw zullen, gezamenlijk met het linnen twintig ponden moeten wegen, waarvan vier ponden wol, namelijk drie ponden voor de matras en een pond voor de peuluw.

De gevulde matras moet een el, acht palmen en acht duimen lang zijn, en een el en twee palmen breed.

De hoofdpeuluw zal een el en twee palmen lengte, en drie palmen en zes duimen breedte moeten hebben, gemeten nadat dezelve zal zijn gevuld.

Art. 17. De stroozak zal even breed en groot moeten zijn als de matras, en gemaakt worden van ruw grijs linnen; in deszelfs midden eene opening hebbende ter lengte van vier palmen en zeven duimen, met drie koorden van wederzijde, om te kunnen worden vastgemaakt.

Dezelve zal gevuld worden met vijftien ponden schoon en droog tarwe- of rogge-stroo.

Art. 18. De bedlakens zullen zijn van wit vlaamsch of ander inlandsch linnen, van goede kwaliteit, ter lengte van twee ellen, een palm en zeven duim, en ter breedte van een el en zes palmen.

Art. 19. De dekens zullen moeten vervaardigd zijn van beste gezonde wol, kort, fijn en blank van kwaliteit.

De deken moet wit van grond zijn, en een ieder van de beide einden der lengte drie roode of zwarte strepen hebben.

De dekens zullen de lengte moeten hebben van een el, acht palmen en vier duimen, op eene breedte van een el, vier palmen en zeven duimen, zij moeten, ten minste, twee ponden en vijf oncen wegen.

Art. 20. De bovenstaande bepalingen, betrekkelijk de afmetingen en kwaliteiten van de onderscheiden voorwerpen, respectievelijk de beide nachtlegers uitmakende, zijn alleen van toepassing op die goederen, welke nieuw zijn, of in het vervolg nieuw zullen worden aangeschaft.

De bedlakens en dekens, mitsgaders tweemans furnituren, welke van de oude voor de nieuwe dienst zullen worden overgenomen, vallen buiten die bepalingen, en zullen, niet tegenstaande derzelver grootere of kleinere afmetingen en verschillende kwaliteiten, moeten gebruikt worden, zoo lang zij daartoe geschikt zullen zijn.

Art. 21. Alle voorwerpen het een en ander nachtleger uitmakende (de schragen en houten kribben alleen uitgezonderd) zullen moeten voorzien zijn van een distinctief merk van het korps, hetwelk dezelve in gebruik heeft, zoodanig, dat zij daardoor van de nachtlegers van andere korpsen kunnen worden onderscheiden.

Het wordt aan de Chefs der korpsen overgelaten tot het merken van voorschreven goederen, zoodanig een' stempel, voor rekening van het fonds van onderhoud en vernieuwing van kazern-furnituren te doen aanmaken, als zij doelmatig zullen oordeelen.

Art. 22. De tijd van duur van de voorwerpen van het nieuw nachtleger, wordt voorloopig bepaald als volgt:

|                                      |              |
|--------------------------------------|--------------|
| Van de bedkoets .....                | op 15 jaren. |
| „ het raam met singel.....           | „ 15 „       |
| „ den bed- en kusenzak.....          | „ 6 „        |
| „ het paar lakens.....               | „ 5 „        |
| „ de wolle dekens.....               | „ 8 „        |
| „ den toefstel tot het afhangen..... | „ 30 „       |

Art. 23. De tijd van duur van de furnituren voor de getrouwde manschappen, wordt bepaald, te weten:

|                                 |              |
|---------------------------------|--------------|
| Van de houten krib.....         | op 30 jaren. |
| „ de matras en hoofdpeuluw..... | „ 15 „       |
| „ den stroozak.....             | „ 8 „        |
| „ het paar lakens.....          | „ 3 „        |
| „ de dekens.....                | „ 8 „        |

Art. 24. De Hoofd-administratiën der korpsen zullen met de verantwoording van het nieuw nachtleger, zoo geldelijk, als materieel, belast zijn.

Art. 25. De vergoeding per furniture, van een vierden cent per dag, over het compleet getal nachtlegers, dat van 's Rijks wege aan ieder korps zal worden verstrekt, zal op de verzameling van de monsterrollen, ieder kwartaal in ééns, worden gebragt; terwijl de een' cent vergoeding, voor de in gebruik zijnde nachtlegers, naar het getal dagen, voor kleeding- en reparatie-fonds van de presente manschappen uitgetrokken, zal worden berekend.

Art. 26. Het fonds, hetwelk door deze vergoeding zal ontstaan, zal, overeenkomstig het bepaalde bij 's Konings besluiten, dienen, om het nieuw nachtleger te onderhouden en eventueel te vernieuwen; alle kosten van waschen, onderhoud en aankoop van nieuwe voorwerpen, zullen, mitsdien, ten laste van hetzelfde moeten worden gebragt.

Uit het fonds zullen almede worden onderhouden de halve furnitures voor de politie-kamers, bestaande in een' stroozak, een hoofdpeuluw, mede met stroo gevuld, eene deken, gedurende den zomer, en twee dekens gedurende den winter; men zal, provisioneel, daartoe kunnen nemen van de furnituren, welke niet in dadelijk gebruik zijn.

Het fonds zal op het algemeen register van verantwoording worden genaamd, fonds van slaapfurnituren, en zal daartoe de kolom, thans voor kazernering bestemd, worden gebezigt.

Art. 27. De Kwartiermeester zal van de uitgaven afzonderlijke borderellen opmaken; hij zal deswege de voorschriften volgen van den 4den Maart 1823, n°. 20; immers voor zoo veel de aard der zaak zulks toelaat.

Art. 28. De Administrateur van kleeding zal de bewaring hebben van alle voorwerpen van het nieuw nachtleger, welke zich in voorraad bij ieder korps bevinden, of niet in gebruik bij de compagnie zijn. Hij zal de geheele materiële rekening daarover houden.

Art. 29. Bij gedetacheerde gedeelten van een korps zal, aan den Luitenant-kwartiermeester, of aan dien, welke met het voeren der administratie is belast, de bewaring en het rekening-voeren worden opgedragen, waarvan de verantwoording-stukken zul-

len worden overgenomen in de rekening van den Kwartiermeester van het korps, en in die van den Administrateur van kleding, ieder voor zoo veel zulks hem aangaat.

Art. 30. Voor de slaapfournituren, aan de kompagnien afgegeven, zijn de Kommandanten der kompagnien verantwoordelijk; zullende door dezelve alle drie maanden eene bijzondere verantwoording worden opgemaakt, houdende opgaaf van hetgeen dat zich, bij slot der vorige drie maanden, bij de kompagnien bevond, dat in den loop van het kwartaal is ontvangen en ingeleverd, of verloren geraakt en vergoed geworden, en van hetgeen bij de kompagnien in gebruik blijft.

Art. 31. In den loop van de maanden Januarij, April, Julij en October van ieder jaar, zal de Hoofd-administratie van ieder korps aan het Departement van Oorlog doen geworden, eenen algemeenen staat van het fonds, waarvan aan dezelve nader een model zal worden gezonden, gelijk mede van den staat, zoo als dezelve door de kompagnien aan de Hoofd-administratie zal worden ingegeven.

Art. 32. Op den roden van iedere maand zal, door de Kommandanten der kompagnien, of van derzelve detachementen, eene algemeene inspectie worden gedaan, zoowel over het éénmans nachtleger, als over de fournituren voor de getrouwden, ten einde de reparatien op te nemen, welke aan de nachtlegers zouden behooren plaats te hebben.

De noodige herstellingen zullen, zoodra mogelijk, gedaan worden voor rekening van het bedoeld fonds.

Indien echter mogt worden ontdekt, dat, door de schuld der militairen, aan de nachtlegers schade was toegebracht, zullen de reparatien komen ten hunnen laste, en het bedrag derzelve aan gemeld fonds worden vergoed.

Art. 33. Op hetzelfde tijdstip zullen de linnen bedkoetsen en de dekens, zoowel van éénmans nachtleger, als van dat der getrouwden behoorlijk worden uitgeklopt.

De bedkoetsen zullen vervolgens worden uitgeborsteld.

Art. 34. De matrassen voor de getrouwden zullen, zoo dikwijls zal noodig zijn, worden uitgeklopt, de wol nieuw opgekamd, het paardenhaar uitgepluisd en zelfs opgekookt.

Art. 35. De linnen bedzakken en kussenzakjes van het nieuw nachtleger en de stroozakken voor de getrouwden, zullen suc-



cesfivelijk worden gewasfchen, zoodanig, dat die voorwerpen, ééns in het jaar, behoorlijk gereinigd zijn.

Art. 36. De bediakens zullen, ééns des maands, zoowel gedurende de zomermaanden, als in de wintermaanden, gewasfchen en verwisfeld worden.

Men zal zorg dragen, bij het verwisfelen, dat dezelve zindelijk, droog en in goeden staat zijn.

Art. 37. Van den 1ften Junij tot den 16den October zal slechts één deken voor ieder nachtleger worden in gebruik gegeven.

Van laatstgemeld tot het eerstgemeld tijdstip zullen twee dekens tot dekking worden versfrekt.

In het eerste geval zullen de beste en zwaarste der beide dekens worden gebruikt.

Art. 38. Eens in het jaar, en wel gedurende den zomer, zullen de dekens worden gewasfchen en gevold.

Art. 39. Voor de troepen in gestadigen dienst zal het vulfel der bedzakken en kussenzakjes, hetzij zeegras of mos, zoo dikwijls de kommanderende Officieren van korpsen of detachementen zulks noodzakelijk mogten oordeelen, geheel of gedeeltelijk worden vernieuwd.

Indien evenwel die vernieuwing in het jaar voor het zeegras meer dan vier en voor de mos meer dan tien ponden mogt bedragen, zal daartoe, vooraf, de autorifatie van het Departement van Oorlog moeten gevraagd en bekomen zijn. Wanneer het vulfel in stroo bestaat, zal de geheele vernieuwing, voor de éénmans nachtlegers, alle drie maanden, en voor de fournituren der getrouwdcn, alle zes maanden mogen plaats hebben.

Art. 40. De chefs der korpsen of detachementen zullen, ter aanschaffing van het legstroo, waarvan in art. 9 wordt melding gemaakt, die maatregelen nemen, welken zij, als de voordeeligste, voor het fonds van onderhoud en vernieuwing van kazern-fournituren zullen noodig oordeelen.

Het wordt, mitsdien, aan hun overgelaten, om dat legstroo, bij de opkomst der bedoelde verlofgangers, voor rekening van het fonds aan te koopen, en, bij het vertrek dier verlofgangers, ten voordeele van hetzelfde, wederom te verkoopen; of wel om, wanneer zich daartoe de gelegenheid aanbiedt, het legstroo, slechts gedurende de aanwezigheid van meergemelde ver-

lofgangers, bij de korpfen, tegen eenen te bedingen prijs, in gebruik te doen nemen.

Art. 41. De goederen, welke aan de kompagnien zullen zijn afgegeven, doch niet in dadelijk gebruik zijn, zullen niet in het magazijn van het korps worden ingeleverd, maar moeten, na alvorens, zoo veel noodig, behoorlijk gereinigd, en in goeden staat te zijn gebragt, in daartoe geschikte bergplaatsen, met zorg worden opgeslagen, en zal tevens alles worden aangewend, hetgeen tot derzelve goede conservatie zal kunnen strekken.

Art. 42. Bij eventueel vertrek der korpfen naar garnizoenen, alwaar geene toestellen tot het afhangen van het nieuw nachtleger, en geene houten kribben voor de getrouwen zich bevinden, zullen alle voorwerpen van ligging naar die garnizoenen moeten worden medegevoerd.

Art. 43. Indien de korpfen elkander in de garnizoenen vervangen, zullen zij wel alle voorwerpen, tot de nachtlegers behoorende, doen medevoeren, maar zullen zij in de respectieve garnizoenen, wanneer zij van gelijke sterkte zijn, alle de toestellen en houten kribben aan elkander overgeven.

Indien zij van verschillende sterkte zijn, zal, in het garnizoen, hetgeen het korps van de minste sterkte zal gaan betrekken, zoo veel van die toestellen en houten kribben worden achtergelaten, als voor hetzelfde zullen benoodigd zijn; de overigen zullen met het uit dat garnizoen vertrekkend korps worden medegevoerd.

Art. 44. De bepalingen van het bovenstaande artikel zijn mede van toepassing op de detachementen van verschillende korpfen.

Art. 45. Wanneer de detachementen van hetzelfde korps en van gelijke sterkte zich in de garnizoenen vervangen, worden geene voorwerpen van ligging medegevoerd, maar zullen dezelve onderling worden overgegeven en overgenomen.

Indien zij van verschillende sterkte zijn, zal in het garnizoen, hetgeen het detachement van de minste sterkte zal gaan betrekken, zoo veel nachtlegers worden achtergelaten, als voor hetzelfde zullen worden vereischt; de overigen zullen met het vertrekkend detachement worden medegevoerd.

Art. 46. De kosten, vallende op de bovengemelde transpor-

ten, zullen komen ten laste van het fonds van kazern-fournituren.

Art. 47. De huur voor het stallen der paarden zal, op den tegenwoordigen voet, bij voortdoring worden goed gedaan, zoo als bij besluit van den 26sten Junij 1814, n<sup>o</sup>. 1, is vastgesteld; terwijl alle verdere bepalingen, bij hetzelfde besluit, en in het reglement op de kazernering voorkomende, met opzigt tot het kazernement, de meubelen en de uestensilen, mede van kracht blijven, voor zoo verre ook, te dezen aanzien, door de tegenwoordige verordeningen geene veranderingen zijn gemaakt.

Art. 48. De contracten, welke sommige Gemeentebesturen, voor de ligging der troepen, met Aannemers hebben aangegaan, en die nog gedurende eenen meerder of minder langen tijd van kracht zijn, door het Departement van Oorlog, naar aanleiding van art. 1 van het besluit van den 17den Augustus 1824, n<sup>o</sup>. 143, met den 1sten Julij eerstkomende zullende worden overgenomen, zullen de korpfen en detachementen, in garnizoen te Luik, Ath, Charleroi, Marienburg, Philipstad, Nieuwpoort, Menen, Vere en Vlisfingen, alwaar deze versterkingen, op zoodanige wijze plaats hebben, te rekenen van gezegd tijdstip, geene betaling voor beddehuur, aan de Besturen dier plaatsen, meer behooren te doen, maar aan de Aannemers maandelijks een' staat moeten afgeven, houdende aanwijzing van het getal manschappen, welke van slaapfournituren zijn voorzien geweest; ten einde de betaling, die door de onmiddellijke zorg van het Departement van Oorlog zal geschieden, daarnaar zal kunnen worden geregeld. De garnizoenen dier plaatsen zullen alzoo van het nieuw nachtleger worden voorzien, zoodra de gemelde contracten eindigen of zoo veel eerder, als dezelve, door te trefpen schikkingen, zullen kunnen worden opgeheven.

—

*BESLUIT, van den 30sten Maart 1822, no. 93, waarbij de te Leyden en te Leuven gevestigde groote 's Rijks hospitalen worden opgeheven, en te Utrecht een groot Rijks hospitaal wordt gevestigd, enz.*

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Op de voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog, van den 29sten dezer, n<sup>o</sup>. 37;

Gezien Ons besluit van den 28sten Februarij 1822, n<sup>o</sup>. 21;

Herzien Onze besluiten van den 20sten Maart 1817, van den 24sten April, 10den Julij en den 1sten October 1819, lett. N<sup>o</sup>. 3, n<sup>o</sup>. 74, lett. X<sup>2</sup>, n<sup>o</sup>. 65, n<sup>o</sup>. 139 en n<sup>o</sup>. 76, voor zoo veel betreft de groote Rijks hospitalen te *Leyden* en te *Leuven*, en de organisatie van het personeel van den geneeskundigen dienst bij de korpsen, bij de hospitalen en ziekenzalen en bij de garnizoenen;

Hebben besloten en besluiten:

1<sup>o</sup>. De thans te *Leyden* en te *Leuven* gevestigde groote Rijks hospitalen zullen vóór of uiterlijk op den 1sten Julij dezes jaars worden opgeheven.

2<sup>o</sup>. De posten der beide inspecteurs van den geneeskundigen dienst, bij evengemelde groote Rijks hospitalen, tevens waarnemende de functien van eerste Officieren van gezondheid, worden bij deze vervallen verklaard.

3<sup>o</sup>. Bij de opheffing der voormelde hospitalen, zal in het gebouw, thans tot garnizoens-ziekenzaal te *Utrecht* in gebruik, een groot Rijks hospitaal worden gevestigd.

Dit hospitaal zal de bestemming hebben bij art. 3 (1) van

---

(1) De bij dit artikel opgegeven bestemming is: 1<sup>o</sup>.) tot aankweeking van Officieren van gezondheid; 2<sup>o</sup>.) tot behandeling van langdurige ziekten; 3<sup>o</sup>.) tot beproeving van genezing en constatering van ziekten en gebreken van militaire personen, welke voor de dienst als onbekwaam worden opgegeven, en wegens welke eene gegronde twijfeling mogt plaats grij-

het hier boven aangehaald besluit van den 24sten April 1819, lett. X2, n°. 65, voor de thans nog bestaande groote Rijks hospitalen bepaald; zullende het personeel der administratie bij het nieuw op te rigten Rijks hospitaal en de traktementen dezelvde zijn, als voor een der bovengemelde hospitalen bij art. 16 van Ons besluit van den 20sten Maart 1817, lett. N3, n°. 74 (1), is vastgesteld.

4°. Het getal Officieren van gezondheid en Apothekers tot den dienst, zoo bij de korpfen als bij de hospitalen en garnizoenen, alsmede derzelve traktementen, worden vastgesteld bij den staat aan dit besluit geannexeerd.

5°. De Officieren van gezondheid der 1ste klasfe, wier vaste traktement, zonder toelage, niet meer dan duizend zes honderd guldens (f 1,600,00) 'sjaars bedraagt, zullen, na tien jaren dienst in dien rang, ter bekoming van eene verhooging, van twee honderd guldens (f 200,00), en dus van een jaarlijksch vast traktement van duizend acht honderd guldens (f 1,800,00), en na twintig jaren in dien rang gediend te hebben, tot eene verhooging van vier honderd guldens (f 400,00), en mitsdien tot een jaarlijksch vast traktement van twee duizend guldens (f 2 000,00) aan Ons kunnen worden voorgedragen.

Het getal dier Officieren van gezondheid, die de gezegde verhooging van traktement zullen kunnen genieten, wordt voor ieder categorie, op vijf bepaald; zullende, dien ten gevolge, de oudsten in rang, tot die respective verhooging, aan Ons moeten worden voorgedragen.

---

pen; 4°. om op dezelve te evacuëren, in geval van nood, bij epidemien; bij het zamentrekken van troepen enz.; 5°. om te dienen tot een generaal dépôt van hospitaal-noodwendigheden, waaruit dadelijk, daár waar het mogt noodig worden, hospitalen kunnen worden opgericht. — Men vindt dit besluit in zijn geheel ook in het *Bijvoegfel tot het Staatsblad van 1819*, IV. Deel, 3de Stuk, bladz. 1207, gelijk ook het daarop gevolgd *Reglement op de uitvoering van den 25sten October 1819*, nopens de administratie dier toen bestaande hospitalen en ziekenzalen, met alle de modellen van bladz. 1216 tot bladz. 1483, en IX. Deel, 1ste Stuk, bladz. 628, nog een *Reglement op de geneeskundige dienst bij de Landmagt*, gearresteerd door den Kommisfaris-Generaal van Oorlog, den 1sten Februarij 1821, mitsgaders op de *administratie der garnizoens-infirmieren, van den 1sten Februarij 1821*.

(1) Zie *Rec. Milit.* 1817, I. Deel, bladz. 201.

6°. De personele toelagen, welke de Officieren van gezondheid mogten genieten, aan welke eene der beide boven gemelde verhoogingen zal worden toegekend, zullen uit dien hoofde komen te vervallen.

7°. De Officieren van gezondheid der 1ste klasse, aan wie het verhoogd traktement van twee duizend guldens (f 2,000,00) voor twintigjarigen dienst zal zijn toegestaan, zullen, wanneer zij eventueel op pensioen worden gesteld, naar den rang van eersten Officier van gezondheid worden gepensioneerd.

8°. Aan de Apothekers der 3de klasse, welke in eene plaats met den dienst der pharmacie *en chef* belast zijn, wordt eene maandelijksche toelage, berekend tegen honderd guldens (f 100,00) 's jaars, boven hun vast traktement van vijf honderd guldens (f 500,00) toegestaan; het getal dezer Apothekers wordt voorloopig op negen bepaald.

9°. De Officieren van gezondheid en Apothekers, aan welke, volgens vroegere besluiten, personele toelagen zijn verleend, en die niet vallen in de termen van art. 6 van dit besluit, zullen, voor zoo veel zij in dezelfde betrekkingen bij de korpsen, hospitalen, ziekenzalen of garnizoenen worden gecontinueerd, die toelagen behouden.

Degenen die ten gevolge dezer organisatie, in hunne tegenwoordige rangen overkompleet mogten worden, en met behoud van hunnen rang, provifioneel tot mindere functien worden geëmployeerd, zullen het *surplus* van hun traktement, boven dat aan de door hen waar te nemen posten verbonden, als personele toelagen genieten.

10°. Omtrent de Officieren van gezondheid, Apothekers, en administratieve personen, die in de tegenwoordige organisatie niet zullen begrepen worden, zal door Ons bij nadere besluiten worden beschikt.

#### Affchriften enz. (1).

(1) De bij dit besluit behorende staat van het getal der rangen, en de traktementen van het geneeskundig personeel bij de Landmagt op den voet van vrede, kunnen wij voorbijgaan; dezelve vindt men in het *Rec. Milit.*, 1822, I. Deel, bladz. 168 en 169.

Door den Commisfaris-Generaal van Oorlog zijn op den 20ften Januarij 1820, n°. 36 (*Recueil Milit.* 1820, bladz. 24) eenige voorschriften vastgesteld wegens de verftrekking van geneesmiddelen in de militaire apotheken,

*BESLUIT van den 5den November 1823,  
no. 125, nopens het opnemen in 's Ryks  
Vee-artsenschool van kweekelingen, voor  
rekening en ter beschikking van het De-  
partement van Oorlog.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister voor het Publiek Onderwijs, de Nationale nijverheid en de Kolonien, van den 30sten October II., n<sup>o</sup>. 365, na gehouden overleg met Onzen Com-

missie, op recepten door burger-artsen voorgefchreven ten behoeve van eenen officier of van enig ander militair perfoon of deszelfs huisgezin.

Bij besluit van Zijne Majesteit van den 29sten Julij 1820 (*Recueil Milit.* 1820, bladz. 248) is bepaald, onder anderen, dat in plaatfen, waar geene militaire hospitalen of garnizoens-ziekenzalen zijn of in het vervolg mogen worden vastgesteld, de zieke militairen, bij voortduring, in de burgerlijke gasthuizen verpleegd kunnen worden, en dat voor die verpleging, door de onmiddellijke zorg van het Departement van Oorlog, 50 cents daags per hoofd zal worden goed gedaan, enz.

Bij besluit van Zijne Majesteit van den 23sten November 1823, n<sup>o</sup>. 96, (*Recueil Milit.* 1823, II. D. bladz. 177) is het besluit van den 31sten Mei 1818 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 25), betrekkelijk het uitoefenen van de burger-praktijk in de onderscheidene takken der genees- en heilkunde geamplieerd, en bepaald: *art. 1.* dat de Officieren van gezondheid, na twintig jaren dienst, op pensioen gesteld, of op eene andere honorabele wijze de dienst verlatende, bevoegd zijn, om, zonder nader examen, doch onder bepaling in het volgend artikel gemeld, de genees- of heilkunde bij de ingezetenen uit te oefenen, naar gelang van hunne in de dienst verkregen diploma's van bekwaamheid, in diervoege, dat zij, die een diploma hebben van de eerste klasfe of van Chirurgijn - majoors, de genees- of heilkunde in de steden zullen mogen uitoefenen; en zij, die van de tweede of derde klasfe zijn voorzien, zich als platelands heelmeesters zullen vermogen te vestigen. *Art. 2.* dat de Officieren van gezondheid enkel op vertoon van hun diploma van hunnen staat van dienst, alsmede van hunne acte van pensioen of honorabel ontslag, bij de geneeskundige Commissie der provincie of van het district, waarin zij zich willen nederzetten, respectivelijk tot de uitoefening der voormelde takken worden toegelaten; doch dat zij, die de vroedkunde willen uitoefenen, en daartoe nog niet wettig gequalificeerd zijn, vooraf deswege een voldoende examen voor de bevoegde Autoriteit moeten afleggen enz.

misfaris-Generaal van Oorlog, nopens het opnemen in 's Rijks Vee-artsenijfschool van kweekelingen, voor rekening en ter beschikking van het Departement van Oorlog;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

1°. Dat in de bij *Utrecht* gevestigde school voor het onderwijs in de vee-artsenijkunde mede eenige kweekelingen voor rekening van het Departement van Oorlog en tot deszelfs bepaalde beschikking zullen worden opgenomen, om in het vervolg tot paardenartsen bij de armée te worden bestemd; wordende het bestendig getal dier kweekelingen voorloopig op vier vastgesteld.

2°. Dat de personen, welke als kweekelingen voor den dienst der armée, bij de school verlangen geplaatst te worden, zich, met overlegging van een bewijs van den Directeur der school, dat zij daartoe de vereischte geschiktheid hebben, en de noodige voorloopige kundigheden bezitten, zullen moeten aanmelden bij den Inspecteur-Generaal van den geneeskundigen dienst des Rijks, om door denzelven, bij vacature, aan het Departement van Oorlog ter benoeming door hetzelfde, te worden voorgedragen; zullende zoodanige personen, alvorens te worden aangesteld, zich schriftelijk moeten verbinden, om, na de afloop hunner studien op de Vee-artsenijfschool, gedurende twaalf achtereenvolgende jaren, bij den paarden-artsenijkundigen dienst der armée te dienen.

3°. Dat de jaarlijksche bijdrage voor ieder dier kweekelingen, welke op driehonderd guldens wordt vastgesteld, telken zes maanden, door de zorg van het Departement van Oorlog, aan de Administratie der school zal worden voldaan.

4°. Dat die kweekelingen, voor eigen rekening, zich zullen moeten aanschaffen en medebrengen de kleedingstukken, benevens de werktuigen voor de ontleedkunde, waarvan de kweekelingen bij de school moeten zijn voorzien.

5°. Dat zij ten minste vier jaren op de school zullen moeten verblijven, ten einde in de verschillende vakken der vee-artsenijkunde het noodig onderwijs te kunnen ontvangen.

6°. Dat zij, na den vierjarigen leertijd met goed gevolg te hebben volbragt, bij ontstentenis van gelegenheid, om dadelijk als paardenartsen bij de armée te worden aangesteld, aanvankelijk als surnumerairen bij de kavallerie-korpsen zullen worden



geplaatst, om dienst te doen, hetzij bij detachementen, waarbij geen paardenarts der armée kan gezonden en de dienst anders door een burger-veearts zoude moeten waargenomen worden, hetzij tot hulp der paardenartsen der eerste klasse, ten einde zich verder in de praktijk te oefenen.

7°. Dat de furnumeraire paardenartsen bij de armée eene jaarwedde van vijf honderd guldens zullen genieten; zullende hun twaalfjarige pligtdienst gerekend worden eenen aanvang te nemen met den dag, dat zij de school zullen hebben verlaten en als furnumeraire paardenartsen bij de armée zullen zijn geplaatst.

8°. Dat zij de uniform zullen dragen voor de adjunct-paardenartsen bij de armée vastgesteld.

9°. Dat aan de Officieren van gezondheid van de armée, als mede aan de kweekelingen voor den geneeskundigen dienst bij dezelve, welke in 's Rijks hospitaal te *Utrecht*, hunne studien vervolgen of beginnen, zal worden vergund, om ook de lesfen aan de vee-artsenij-school bij te wonen, voor zoo veel zulks, met hun onderwijs zal zijn overeen te brengen, en zij daartoe de toestemming van den eersten Officier van gezondheid van het voorschreven hospitaal zullen verkregen hebben.

10°. Dat in het vervolg bij openvallende plaatsen van Officieren van gezondheid bij de korpsen kavallerie, ter vervulling derzelve, vooral in aanmerking zullen komen, de Officieren van gezondheid en de kweekelingen van den geneeskundigen dienst, welke door een bewijs van den Directeur van gemelde school doen blijken, dat zij van de lesfen bij dezelve gebruik gemaakt, en min of meer uitgebreide kennis in de vee-artsenijkunde verkregen hebben.

11°. Dat de Directeuren der vee-artsenij-school, om het half jaar, aan den Inspecteur-Generaal van den geneeskundigen dienst des Rijks, zal doen toekomen eene door hen opgemaakte en geteekende gedraglijst der kweekelingen voor de armée, die in het verloop half jaar op de school zijn tegenwoordig geweest; zullende gemelde lijst de noodige inlichtingen moeten bevatten, wegens hun gedrag, hunne vlijt en gemaakte vorderingen, en zulks ten einde den Inspecteur-Generaal in staat te stellen, om de meest verdienstelijke, na volbragte studie, bij vacature ter plaatse als paardenartsen bij de armée voor te dragen.

En zijn Onze Minister, enz.

T O A M D A T

---

BESLUIT VAN DEN 29sten MEI 1826, HOUDENDE DE OPRICHTING VAN EENE MILITAIRE AKADEMIE EN TWEE MILITAIRE KWEESCHOLEN (1).

---

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Gezien de aan Ons gedane voorstellen door de Commissie, benoemd bij Ons besluit van den 13den December 1822, n<sup>o</sup>. 1, wegens het uitbreiden en verbeteren der bestaande inrigtingen van militair onderwijs;

Gelet op de rapporten enz.;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Er, enz.

Art. 7. Er zal eene militaire akademie en twee militaire kweekscholen worden opgericht.

Art. 8. De nieuwe militaire akademie zal te *Breda* worden gevestigd, zullende de thans bestaande artillerie- en geniefschool te *Delft* met den afloop van het schooljaar 1826 of 1827 worden opgeheven (2).

Art. 9. De twee militaire kweekscholen, waarvan de oprichting bij art. 7 is bevolen, zullen te *Delft* en te *Leuven* worden gevestigd.

Art. 10. Het, enz.

Onze Commisaris-Generaal van Oorlog, is belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, waarvan afschriften zullen worden gezonden, enz.

Gegeven te 's Gravenhage, enz.

---

(1) Wij geven van dit besluit, zoo wel als van het volgende, een uittreksel, daar de overige artikelen bepalingen behelzen, die, of de instelling betreffen van eene commissie van inspectie over het militair onderwijs bij de korpsen (en welke commissie krachtens nadere verordeningen niet meer bestaat) of die betrekking hebben tot het vertimmeren van lokalen te *Breda*, voor de akademie geschikt, met de kosten daartoe benoodigd, enz.

(2) Naardien men met den bouw niet gereed was, is dit veranderd geworden bij het volgende besluit, waarvan wij insgelijks het uittreksel geven; zijnde de opening een jaar verchoven.

*BESLUIT van den 1sten Februarij 1827, waarbij het daarstellen en in werking brengen van de te bouwen militaire akademie te Breda, en de twee op te rigten militaire kweekscholen te Delft en te Leuven, één jaar later wordt bepaald, dan bij besluit van den 29sten Mei 1826 was bepaald, enz. (1).*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog, van den 30sten Januarij 11., n<sup>o</sup>. 13; enz.

Hebben goedgevonden en verstaan onder goedkeuring enz., met wijziging in zoo verre van Ons besluit van den 29sten Mei 1826, n<sup>o</sup>. 27, te bepalen:

1<sup>o</sup>. Dat zoo wel de te bouwen militaire akademie te *Breda*, als de twee op te rigten militaire kweekscholen te *Delft* en te *Leuven*, een jaar later, dan bij Ons voormeld besluit was vastgesteld, zullen worden daargesteld en in werking gebragt.

(1) Het reglement voor de Koninklijke Militaire Akademie, goedgekeurd bij 's Konings besluit van den 27sten November 1827, n<sup>o</sup>. 159, is te bekomen te 's Gravenhage en te *Amsterdam* bij de Gebroeders VAN CLEEF.

Onder de algemeene bepalingen in het 1ste Hoofdstuk van hetzelfde, art. 1. wordt opgegeven, dat deze Koninklijke militaire akademie bestemd is tot het opleiden van jonge lieden tot officieren en beambten voor de onderscheidene dienften der Landmagt en van den Waterstaat; en bij art. 2, dat het getal kadetten wordt bepaald op 308 jongelingen, zoons van ingezetenen des koninkrijks, niet beneden de 14 en niet boven de 18 jaren oud; bij art. 5, dat de bijdragen door de kadetten voor het wapen der infanterie, jaarlijks te betalen, provifioneel wordt bepaald op f 450 guldens; en, bij art. 6, voor de artillerie, kavallerie, genie, mineurs en fappeurs en den waterstaat, op f 600 guldens in het jaar; welke bijdragen, de eene helft bij de intrede van den kader, en vervolgens elke zes maanden, vooruit betaald worden, en wel vóór of op den 1sten November en den 1sten Mei; volgens art. 7, — enz. — In het volgende 2de Hoofdstuk worden de verordeningen omtrent de formatie, het beheer, de kleeding, de wapening en het barnachement opgegeven. — Het 3de Hoofdstuk handelt over de militaire, civiele en geestelijke beambten, enz., en bevat algemeene voorschriften daarentrent. —

2°. Dat, dien ten gevolge, de thans bestaande artillerie- en geniefschool te *Delft*, ook eerst met den afloop van het schooljaar 1827 of 1828 zal worden opgeheven.

3°. Enz.

En zal affchrift dezès worden gezonden aan Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog, ter uitvoering, mitsgaders aan Onzen bemirnden Zoon den Prins van Oranje.

Brusfel, enz.

Het 4de Hoofdstuk bevat de bepalingen wegens de tenue, ligging, enz. der kadetten, en wegens de verpleging der zieken. — Het 5de Hoofdstuk geeft de beschikkingen ten aanzien van de vakken van onderwijs op, en der oefeningen. — Het 6de Hoofdstuk geeft de bijzondere verordeningen van toezigt, policie en straffen op. — Het 7de Hoofdstuk handelt over het examen; en het 8ste over de vacantiën. — In het 9de Hoofdstuk, art. 351 *en volg.*, wordt vastgesteld, dat ouders of voogden, die hunne zonen of pupillen als kadetten bij de militaire akademie zouden willen plaatsen, gehouden zullen zijn tot dat einde een verzoek te doen aan den Commisfaris-Generaal van Oorlog, welke het examen van den jongeling gelast, en daarvan voldoende berigt ontvangen hebbende, hem ter admiffie, indien er vacatures bestaan, aan Z. M. voordraagt; dat dit request moet opgeven den naam, stand en beroep, de woonplaats, geboorteplaats en godsdienst van vader en moeder of van voogden; en tevens inhouden, voor welk wapen of dienstvak zij wenschen, dat de jongeling zou worden opgeleid; dat het request moet vermeld gaan 1°) van een certificaat van het bestuur der woonplaats van de ouders, om te doen blijken, hoe lang zij daar zijn gedomiciileerd geweest, en of zij er goederen bezitten; 2°) van de geboorte-acte van den aspirant; 3°) van een certificaat van een geneesheer; enz. — Het 10de Hoofdstuk handelt over de wijze van overgang van het eene wapen of dienstvak tot het andere; eindelijk het 11de Hoofdstuk handelt over de verwijdering der kadetten van de akademien, om bijzondere redenen, welke bij art. 367 worden opgegeven. Gedurende de twee eerste jaren van verblijf op de akademie staat het aan de ouders of voogden vrij zich om bijzondere en gemotiveerde redenen aan den Commisfaris-Generaal te wenden, tot het bekomen van ontslag voor hunne zonen of pupillen; doch in allen gevallen, als een kader de akademie verlaat, vóór het eindigen van den vollen leercursus, moeten de onkosten van kleeding, enz. door hem vergoed worden volgens de waarde, welke dezelve op dat oogenblik hebben, blijvende die goederen aan den kader, volgens art. 370 en 371.

WET VAN DEN 8ten JANUARIJ 1817,

OMTRENT DE INRICHTING DER NATIONALE MILITIE.

WIJ WILLEM, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben de bepalingen ten opzichte der Nationale Militie, bij de navolgende artikelen der Grondwet van het koninkrijk der Nederlanden, gemaakt.

„ Art. 206. Behalve de vaste zee- en landmagt, is er steeds eene Nationale militie, waarvan, in vredetijd, jaarlijks een vijfde gedeelte wordt ontslagen.”

„ Art 207. De militie wordt, zoo veel mogelijk, genomen uit vrijwilligers, op de wijze als bij de wet bepaald wordt.”

„ Bij gebrek van genoegzame vrijwilligers, wordt de militie voltallig gemaakt bij loting uit ingezetenen, die op den eersten Januarij van elk jaar ongetrouwd zijn, hun negentiende jaar ingetreden zijn, en hun drie-en-twintigste jaar nog niet hebben volbragt; zij die hun ontslag bekomen hebben, kunnen, onder geen voorwendfel, tot eenigen anderen dienst, dan de hierna te melden schutterijen, worden opgeroepen.”

„ Art. 208. De militie komt, in gewone tijden, jaarlijks eenmaal te zamen, om, gedurende eene maand of daaromtrent, in den wapenhandel te worden geoefend; blijvende het nogtans aan den Koning voorbehouden, om, wanneer Hij zulks voor 's Rijks belangen mogt geraden oordeelen, een vierde van het geheele getal te doen zamen blijven.”

„ Art. 209. Indien het bij dreigend oorlogsgevaar, of andere buitengewone omstandigheden, noodig mogt zijn, de geheele militie bijeen te roepen en te doen zamen blijven, zal zulks, indien de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, gepaard gaan met eene buitengewone bijeenroeping van dezelve, ten einde

„ van het verrigte opening te geven en de verdere daartoe be-  
„ trekkelijke maatregelen met de vergadering te beramen.”

„ Art. 210. De militie mag nimmer en in geen geval naar de  
„ kolonien worden gezonden.”

„ Art. 211. De militie kan nimmer, zonder bijzondere toe-  
„ stemming der Staten-Generaal, buiten de grenzen van het  
„ Rijk worden gezonden, ten zij in een oogenblikkelijk drin-  
„ gend gevaar, of ook wanneer bij garnizoens-veranderingen de  
„ kortste marschroute over vreemden bodem loopt. In beide  
„ deze gevallen geeft de Koning van de door Hem deswege ge-  
„ stelde orders, zoodra mogelijk, kennis aan de Staten-Generaal.”

„ Art. 214. De bepalingen, welke door den Koning, zoo  
„ omtrent het getal en de inrigting der militie, als opzigtelijk  
„ hetgeen de schutterijen en den landstorm betreft, noodig ge-  
„ oordeeld worden, zijn het voorwerp eener door Hem voor te  
„ dragen wet.”

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met  
gemeen overleg van de Staten-Generaal, hebben goedgevonden  
en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

*Van de Nationale Militie in het algemeen.*

Art. 1. Behalve de zee- en landmagt, zal er in het Konink-  
rijk der Nederlanden, ingevolge art. 206 van de Grondwet, be-  
staan het korps Nationale militie, waarvan de sterkte altijd zal  
staan in evenredigheid van één man voor iedere honderd zielen  
der geheele bevolking van het Rijk.

Dit korps zal zijn zamengesteld uit infanterie, artillerie, kaval-  
lerie en trein (1).

Art. 2. Aan elke provincie zal, naar gelang harer bevolking,  
één of meer bataillons infanterie, of wel een bepaald gedeelte  
van dien, worden toegevoegd. Het kontingent der provincie  
zal altijd tot aanvulling dier zelfde bataillons of gedeelten van

(1) Art. 1, 2de alinea, *Trein*. De bataillons van dit wapen gesupprimeerd  
zijnde bij besluit van den 10den December 1818, en bij besluit  
van den 9den Augustus 1823, medegedeeld hiervoren bladz. 56  
en 60, is deze bepaling, voor zoo verre den trein betreft, ver-  
vallen.

dien verstrekken; dien ten gevolge zal elk bataillon geformeerd zijn uit ingezetenen van een zeker bepaald getal aan elkanderen grenzende, en zooveel mogelijk tot dezelfde provincie behorende gemeenten.

Van het contingent van elke provincie zal in evenredigheid der bevolking, een zeker, door Ons te bepalen getal manschappen, jaarlijks worden afgezonderd, om te dienen tot aanvulling en komplementering van de artillerie, kavallerie en trein.

Art. 3. Aan de Gouverneurs der provincien is de zorg opgedragen van al, wat in dezelve tot het werk der ligting van de Nationale Militie betrekking heeft; zij ontvangen dienaangaande de noodige instructien, naar aanleiding van de voorschriften dezer wet.

Art. 4. Iedere provincie zal door Ons, op de door Gedeputeerde Staten, met adfuntie van de Militie-Kommissarissen te doene voordragt, worden verdeeld in kantons, welke kantons zoo veel mogelijk zullen bevatten *acht* tot *twaalf* duizend zielen; ten ware dat de geographische ligging der gemeenten of het gerijf der ingezetenen eene meerdere of mindere hoeveelheid noodzakelijk maakte, en zulks ten einde de loting en de aflevering der contingenten op eene geregelde wijze zoude kunnen geschieden.

De hoofdplaatsen der kantons zullen, bij de daarstelling derzelve, tevens door Ons worden bepaald.

Art. 5. In iedere provincie zullen, naarmate van de meerdere of mindere uitgestrektheid, één of meer Militie-kommissarissen worden aangesteld.

De Militie-kommissarissen (1) zullen, als zoodanig, den rang hebben van Luitenant-kolonel, ten ware zij te voren reeds eenen hooger en militairen rang bekleed hadden.

Art. 6. Voor zoo verre er meer dan één Militie-kommissaris in eene provincie mogt benoemd worden, zal door den Gouverneur voor elke ligting aan ieder derzelve een bepaald resfort, bestaande uit een zeker aantal militie-kantons, tot uitoefening zijner werkzaamheden worden aangewezen.

---

(1) *Militie-Commisfarissen.* Bij besluit van Z. M. van den 10den April 1826, n<sup>o</sup>. 75, te vinden in het *Recueil Milit.* 1826, I. Deel, bladz. 90, is aan de Militie-Commisfarissen, in de uitoefening hunner-functien, vergund eene *Sjerp* te dragen.

Art. 7. Wanneer een Militie-Kommissaris door ziekte of wettige verhindering in het waarnemen van zijne functien wordt belet (1), zullen dezelve aan een lid van de Staten, daartoe door den Gouverneur te designeren, worden opgedragen.

*Van het telken jare ontslaan en weder aanvullen der ontslagene en ontbrekende manschappen.*

Art. 8. In vreedstijd zullen jaarlijks de manschappen van elk korps der militie, die den tijd van vijf jaren hebben uitgediend, worden ontslagen en van paspoorten voorzien.

Art. 9. Voor zoo veel de manschappen betreft, die tot de eerste zamenstelling der militie behooren, zal zulks geschieden bij loting, overeenkomstig de voorschriften door Ons te dien aanzien vastgesteld of nader vast te stellen; behoudens zoodanige regten tot ontslag als bij vroegere wetten en besluiten zijn verkregen.

Art. 10. De manschappen, die jaarlijks, uit hoofde van vijfjarigen dienst, worden ontslagen, zullen ieder jaar worden vervangen, door middel eener ligting binnen het geheele Rijk, van één man van vijf honderd zielen.

Art. 11. Het contingent van iedere provincie in de voorschrevene ligting zal jaarlijks, in overeenstemming met de bevolking derzelve, door Ons worden bepaald; terwijl dat der gemeenten, volgens denzelfden maatstaf, door de Gedeputeerde Staten der provincien zullen worden geregeld.

Art. 12. Ten einde de kleine gemeenten beneden de vijf honderd zielen, en waarvan de bevolking alzoo niet toereikende is tot de jaarlijkse levering van één man, in de ligtingen te

---

(1) Art. 7, door ziekte enz. wordt belet. In alle gevallen, waarin een Militie-Kommissaris verhinderd wordt, zijne functien waar te nemen, moet volgens besluit van Z. M. van den 10den Mei 1823, n<sup>o</sup>. 91, op de wijze bij dit artikel 7 voorgescreven, daarin worden voorzien.

Daar de functien van Militie-Commisaris slechts een gevolg zijn van de functien van de Commisarisfen of Onder-Intendanten der districten of arrondissementen, bij besluiten van Z. M. deswege opgenoemd, vervalt en houdt de functie van Militie-Commisaris op bij een ontslag als Commisaris of Onder-Intendant, en gaat op den, hem in die qualiteit opvolgenden over. Ministeriële aanschrijving van den 5den Augustus 1823.



doen deelen, zullen Gedeputeerde Staten van iedere provincie, dadelijk na het emaneren dezer wet, de zamenvoëging bepalen, hetzij van twee of meer zoodanige naast bij elkander gelegene gemeenten, te dien effecte dat dezelve te zamen genomen eene bevolking van ten minste vijf honderd zielen uitmaken, hetzij van één of meer kleine gemeenten met eene naastbijgelegene groote gemeente, naarmate de lokale gesteldheid of het gerijf der ingezetenen hen zulks verkiesfelijk zal doen oordeelen.

Art. 13. Gedeputeerde Staten zullen, bij het regelen der contingenten van de gemeenten, tot voorkoming van alle ongelijkheid, die anderszins uit de gebrokene getallen, bovendé vijf honderd, zouden ontstaan, gebruik maken van eenen vasten vijfjarigen rooster (1), door hen, onder Onze approbatie, te arresteren, en telken vijf jaren, naar gelang der bevolking van iedere gemeente, of zamengevoegde gemeenten, en in de evenredigheid bij art. 10 bepaald, te vernieuwen.

Art. 14. Bij het opmaken van dien rooster zal worden in het oog gehouden, dat, van één getal van vijftig tot honderd ingezetenen, in de vijf jaren één man tot den dienst der Nationale militie worde bestemd, terwijl daarentegen de getallen beneden de vijftig, buiten aanmerking blijven.

Art. 15. De zoodanigen, die ten gevolge van overlijden, desertie of andere omstandigheden, met uitzondering nogtans van die, bij art. 171 hierna vermeld, aan de korpsen mogten ontbreken (2), of wel die door het bekomen van gebreken, het overlijden van broeders, ouders, enz. in de termen van vrijstelling

(1) Art. 13. *Vijfjarigen rooster.* Door de bepaling van art. 1 der wet van 1820, gevoegd bij die van art. 13 der wet van 1818, is niet alleen deze vijfjarige rooster vervallen, maar kan ook bezwaarlijk van de bestaande combinatiën der gemeenten worden gebruik gemaakt, omdat een en ander zich grondt op de levering van één man op elke 500 zielen. Zie verder H. SCHULTZE, aanteeken. op de Wetgeving op de Nationale Militie, bladz. 6.

(2) Art. 15, *mogten ontbreken.* Zoo de ontbrekende mogten behooren tot eene gemeente, die bij eene vorige ligting niet gecombineerd was, en naderhand is gecombineerd, worden zij vervangen en genomen uit die gemeente, waartoe de ontbrekende manschappen behooren, en wel uit de overgeblevene laagste nummers van de lotingslijst van de 1ste klasfe, in zoodanige gemeente getrokken, of van de 2de of eene volgende klasfe, indien de 1ste geene genoegzame nummers van die gemeente oplevert. *Besluit van Z. M.*

hierna bij art. 91 omschreven, gekomen zijn, zullen, in tijd van vrede, jaarlijks door anderen worden vervangen (1), die alsdan, boven het gewoon contingent (2), zullen worden genomen uit de gemeente of gecombineerde gemeenten, tot dewelke de afgegane of nog te ontsane manschappen behooren.

Art. 16. In tijd van oorlog zal de verpligting tot completie der in voege voorschreven ontbrekenden, niet eenig en alleen de gemeente incumberen, waartoe de manschappen behooren, maar zullen dezelve alle, over het geheele Rijk, naar evenredigheid der bevolking van iedere provincie en gemeente, geligt worden.

Art. 17. De alzo, ten gevolge van de twee voorgaande artikelen, tot vervanging van anderen, hetzij op den voet van oorlog of van vrede, in dienst getreden, zullen even als de overigen verpligt zijn vijf jaren te dienen.

Art. 18. Het in dienst treden in de plaats van gestorvene, gedeferteerde of op andere wijze afgetredene manschappen, heeft in tijd van vrede maar eens in het jaar plaats, en wel te gelijk met de gewone jaarlijksche aanvulling.

In tijd van oorlog zal de aanvulling, naar gelang der omstandigheden, spoediger plaats hebben.

Art. 19. Alle manschappen, den ouderdom van vijf en dertig jaren nog niet bereikt hebbende, die, na expiratie van hunnen vijfjarigen dienst, zouden verkiezen bij het korps te blijven

---

van den 19den April 1817, n<sup>o</sup>. 80. — *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1817, IV. Deel, 2de Stuk, bladz. 345.*

Ingevalle de ontbrekende manschappen behooren tot eene gemeente, in het jaar 1820 op zichzelve hebbende gestaan, doch nu gecombineerd, of omgekeerd, moet in het eerste geval de aanvulling geschieden, overeenkomstig het bepaalde bij Zr. Ms. besluit van den 19den April 1817, n<sup>o</sup>. 80, zoo even aangehaald; in het omgekeerde geval moet de aanvulling geschieden door de gecombineerd geweest zijnde gemeenten, bij eene afzonderlijke loting onder de jonge lieden uit de gemelde gemeenten, die in 1821 in de 1ste klasse waren ingeschreven. Zie *Ministeriële missive van den 2den Maart 1821.*

(1) *Vervangen.* Zie art. 2 van de wet van 1820.

(2) *Boven het gewoon.* Hierbij wordt gevoegd het aandeel, hetwelk de gemeente tot de buitengewone ligting, waarvan in art. 12 van de wet van 1818 gesproken wordt, moet bijdragen; makende dan met het gewoon contingent de door dezelve te leveren manschappen uit.

dienen, en zich dienvolgens op nieuw (1) voor eigene rekening, en alzoo niet als plaatsvervangers, voor den tijd van vijf jaren, zouden willen engageren, strekken in mindering der contingenten van de gemeente uit welke zij primitief zijn in dienst gesteld, of voor dewelke zij gerekend worden bij het bataillon of korps te dienen, en worden overigens bij overlijden, desertie, of andere wijze van ontslag uit den dienst gelijk gesteld met alle andere eerst in dienst getredene personen.

Art. 20. Vóór den 5den van de maand Januarij zullen er jaarlijks, door de Kommandanten der bataillons of korpsen, aan het Departement van Oorlog, en door dat, vóór den 20sten Januarij, aan de Gouverneurs der provincien worden toegezonden:

*Voor eerst:* eene naauwkeurige opgave van alle manschappen die, hetzij door overlijden, desertie, of andere omstandigheden, op den 1sten dier maand, werkelijk ontbreken; ingerigt volgens het model, te dezen sub litt. A.

*Ten tweede:* eene opgave der manschappen, die, na expiratie van hunnen diensttijd, verkozen hebben te blijven dienen, volgens het model litt. B.

*En ten derde:* eene opgave der manschappen, die, overeenkomstig art. 171, van de militie bij de staande armée mogten zijn overgegaan, volgens het model litt. C.

Art. 21. Almede zullen zich jaarlijks, vóór den vijfden Januarij, aan het plaatselijk Bestuur, in geschrifte moeten adresferen, de bij de Nationale militie voor zich zelven dienende manschappen, die, in den loop van het laatst voorledene jaar, hetzij door overlijden van eenen vader, of wel moeder (2),

(1) Art. 19. *Op nieuw.* De zoodanigen hebben ook aanspraak op de premie, gemeld in art. 32 van deze wet. *Ministeriële Misfivè van den 13den April 1820.*

(2) Art. 21. *Van eenen vader of wel moeder.* Over het regte verstand van dit artikel verſchil zijnde ontstaan, namelijk, of met betrekking tot de vrijſtelling van den dienst der Nationale militie van den kostwinnenden zoon door het overlijden van eenen vader of wel moeder, weduwe zijnde, ook kan begrepen worden het overlijden van eenen ſtefvader of van eene ſtefmoeder, heeft Z. M. bij beſluit van den 30sten Mei 1826, n<sup>o</sup>. 175. Gelet op het bepaalde bij art. 21, in verband met art. 91 en 94 der wet van 1817; gelet op art. 3 der wet van den 27sten

weduwe zijnde, of door eene plaats gehad hebbende regterlijke separatie of echtscheiding der ouderen, of eindelijk door overlijden van eenen broeder of broeders, regt op vrijstelling, overeenkomstig de bepalingen bij art. 91 gemaakt, hebben verkregen, en hun ontslag dienvolgens zullen verlangen (1). Bij deze verzoekschriften zullen moeten worden overgelegd de noodige bewijzen, ingerigt overeenkomstig de voorschriften bij het aangehaalde art. 91 gestatueerd (2).

Tot het doen der voorschreven jaarlijkse aanvragen om ontslag, zijn, even zeer als de manschappen zelve, ook derzelve ouderen, voogden, curators en gemagtigden bevoegd (3),

April 1820, verklaard, dat door het overlijden van eenen vader of wel eene moeder, weduwe zijnde, waarvan in art. 21 der wet van 1817 is gewag gemaakt, ook het overlijden van eenen stiefvader en stiefmoeder moet begrepen worden. Het besluit is te vinden in het *Rec. Milit.*, 1826, I. Deel, bladz. 190, en in het *Bijvoegf. op het Staatsblad van 1827*, XIII. Deel, 2de Stuk, 3de Serie, bladz. 203; ook in de *Handl. tot de kennis van Nederl. Staatsbestuur*, II. Deel, bladz. 239.

(1) *Zullen verlangen.* Men mag hierop ook aanspraak maken, als de redenen van vrijstelling, vroeger, dan in het laatst verloopene jaar, echter altijd na de inlijving, zijn ontstaan, welke men toen niet had doen gelden; besluit van Z. M. van den 3den Junij 1817. De reclames van zoodanige lotelingen kunnen echter dan alléén worden aangenomen, als het bepaalde bij art. 23 dezer wet is in acht genomen; dat is, als zij ingeleverd zijn vóór den 15den Januarij, en voorzien van de behoorlijke bewijsstukken.

(2) *Bij het aangehaalde art. 91.* Voeg hier bij, en art. 94. Want de vrijstellingen in dit art. 21 voorkomende, moeten beoordeeld worden volgens de bepalingen van beide die artikelen; besluit van den 30sten Augustus 1817. *Bijvoegf. tot het Staatsblad 1817*, IV. Deel, bladz. 362.

Naardien een perfoon, voor zich zelve dienende bij de militie, met uitzondering van ligchaamsgebreken, in de bij dit artikel opgenoemde gevallen slechts het regt op zijn ontslag verkrijgen kan, moet ook het bestaan dier gevallen door doodcedullen, of bewijzen der regterlijke separatie of echtscheiding geconstateerd worden. *Minist. Misfiv. van den 9den December 1817.*

(3) *Bevoegd.* Op eene bijzondere vraag: of iemand voor zich zelve bij de militie dienende, door het overlijden van zijnen broeder eenigen zoon zijnde geworden, en zijn ontslag verlangende, naar aanleiding van dit artikel, ook moet bewijzen, dat hij door dat overlijden tevens *eenig kind* is geworden; of voor zijne ouders of grootouders den kost wint, gelijk dat bij de wet van 1820 wordt bepaald; dan wel, of hij dit regt van vrijstelling

Art. 22. De plaatselijke Besturen, na de voorschreven adressen en bijgevoegde bewijsstukken te hebben onderzocht, zenden dezelve, voorzien van hunne consideratien, vóór den 15den Januarij, aan den Gouverneur der provincie.

Art. 23. Alle aanvragen om ontslag, ter zake voorschreven, bij de plaatselijke Besturen niet vóór den 15den Januarij (1) ingekomen zijnde, of waarvan de bewijsstukken niet in behoorlijke orde zijn bevonden, zullen voor dat jaar niet worden toegestaan.

Art. 24. De Gouverneur (2) de bij hem ontvangene aanvragen om ontslag, ontvangen en accoord bevonden hebbende, alsmede aan hem gebleken zijnde, dat de opgegevene personen werkelijk tot aanvulling van het contingent van de gemeente,

---

eenig en alleen heeft, als *eenige zoon*, gelijk zulks bij deze wet van 1817 is geregeld? is een algemeen antwoord gegeven, namelijk, dat hij, die onder de wet van 1817, en vóór het emaneren der wet van 1820 is ingelijfd, aanspraak blijft behouden op alle de voordeelen, die de eerstgemelde wet, zoo aan hem, als, ten gevolge van zijne dienst, aan zijne broeders geeft, en, zich alzoo in het voorgestelde geval bevindende, aanspraak op de vrijstelling, naar aanleiding van dit 21ste artikel, heeft. *Minist. misfye van den 2den Maart 1821.*

De vrijstellingen in dit artikel voorkomende, offchoon de gronden daarvoor volgens de wet eene vrijstelling van één jaar mogten geven, worden *definitiefelijk* verleend, volgens besluit van den 3den Junij 1817.

(1) Art. 23. *Vóór den 15den Januarij.* Hoezeer de aanvragen, volgens art. 21, vóór den 5den Januarij moeten zijn ingekomen, blijkt het uit dit 23ste artikel duideljk, dat de plaatselijke Besturen echter bevoegd zijn, die aanvragen te mogen toelaten, ook na dien tijd, mits vóór den 15den Januarij ingeleverd wordende. — De Gouverneurs der provincien kunnen alle aanvragen, op den 15den Januarij, of later door de plaatselijke Besturen hun ingezonden wordende, van de hand wijzen. *Ministeriële misfye van den 20sten Mei 1818.*

(2) Art. 24. *De Gouverneur enz.* Als het onderzoek der ingekomene aanvragen om ontslag is afgelopen, zenden de Gouverneurs de in orde bevonden stukken aan den Minister van Binnenlandsche Zaken en Waterstaat, voegende daarbij een' staat *in duplo*, ingerigt naar het model door denzelven voorgeschreven, welk model men vindt achter het werk van H. SCHULTZE, *Aanmerk. op de Wetgeving voor de Nationale militie, onder n°. 4.* — *Minist. misfyes van den 9den December 1817 en van den 16den Januarij 1824.*

bij het korps of bataillon, van hetwelk zij wenschen ontlagen te worden, zijn ingelijfd; voorts ontvangen hebbende de bij art. 20 vermelde staten en opgaven van het Departement van Oorlog, en na te hebben onderzocht, welke uit de militie in den dienst der staande armée overgegene manschappen, overeenkomstig art. 171, door anderen moeten worden vervangen, bepaalt met Gedeputeerde Staten het getal manschappen, dat door elke gemeente, het gewoon contingent, volgens art. 11, daaronder gerekend, moet worden geleverd, na aftrek echter van hen, die, na expiratie van hunnen diensttijd, zouden hebben verkozen te blijven voortdienen; hij geeft vervolgens daarvan ten spoedigste, en wel uiterlijk *op den eersten Februarij*, kennis aan het Bestuur van elke gemeente, met toezending van een extract authentiek van den, van het Departement van Oorlog, ontvangenen staat der overledene, gedeferteerde of op eene andere wijze afgegene manschappen.

Art. 25. De aanvulling der contingenten in tijd van oorlog, op den voet bij art. 16 dezer wet voorgeschreven, plaats gehad hebbende, en vóór dat men weder tot de wijze van aanvulling op den voet van vrede, bij art. 15 bepaald, wil overgaan, zullen de Kommandanten der korpsen militie aan het Departement van Oorlog, en dat Departement aan de Gouverneurs der provincien, aan dewelken de korpsen, overeenkomstig art. 2, zijn toegevoegd, toezenden een nominativen staat van alle bij het korps aanwezige manschappen, met opgave van derzelve geboorteplaats, woonplaats en ouderdom, of dezelve als plaatsvervangers of bij nommer-verwifeling zijn in dienst getreden, den naam van de provincie en de gemeente, voor welke dezelve hebben geloot, alsmede den juisten tijd, wanneer dezelve zijn in dienst getreden, overeenkomstig het model lett. D.

Art. 26. Uit de voorschrevene staten aan de Gouverneurs gebleken zijnde, welke manschappen uit de gemeenten der provincien in der tijd geleverd zijn en alsnog bestaan, alsmede het getal der aan de contingenten ontbrekende en door anderen vervangene personen, zullen de laatstgenoemden onder de gemeenten worden verdeeld, met dat gevolg, dat, zulks plaats gehad hebbende, het contingent van elke gemeente of gecombineerde gemeente zal zijn gecompleteerd.

Art. 27. De gemeenten zullen daarna voor alle zoodanige

voor hen dienende personen verantwoordelijk blijven en dezelve, ingeval van overlijden, defertie enz. door anderen, op den voet bij art. 15 en 16 vastgesteld, doen vervangen.

Art. 28. Ingeval het korps aan meer dan eene provincie is toegevoegd geweest, geschiedt de opgave door het Departement van Oorlog aan de Gouverneurs dier onderscheidene provincien, die alsdan het aanwezige getal eerst onderling, in evenredigheid van dat, hetwelk elk derzelve tot formatie van het korps moet leveren, verdeelen; terwijl daarna elk van hen die manschappen met die van het andere of de andere aan de provincie toegevoegde korps of korpsen, op den voet bij het voorschreven art. 26 bepaald, verdeelen en aan de gemeenten toewijzen.

*Van de vrijwilligers.*

Art. 29. De militie zal, zoo veel mogelijk, genomen worden uit vrijwilligers.

Art. 30. Het zal aan elke gemeente vrijstaan het bepaalde kontingent geheel of gedeeltelijk in vrijwilligers te leveren; onder de bepalingen bij het volgende art. 31 vastgesteld.

Art. 31. Als vrijwilligers zullen worden toegelaten alle ingezetenen, welke op den 1sten Januarij van ieder jaar ongehuwd zijn, hun 19de jaar zijn ingetreden en hun 30ste nog niet hebben volbragt; ten ware dat zij reeds in dienst der Nederlandsche armée of Nationale militie hadden gestaan, in welk geval zij tot den ouderdom van 35 jaren zullen worden toegelaten. Voor het overige zullen zij, met uitzondering alleen der lengte, welke voor de vrijwilligers, even als voor de lotelingen, op 5 Rijnlandsche voeten (één meter vijfhonderd en zeventig millimeters) wordt gesteld, de vereischten moeten hebben, welke hierna voor de plaatsvervangers zullen worden bepaald; doch zullen zij niet buiten de gemeente, door welke zij worden geleverd, mogen genomen worden, maar binnen dezelve, ten minste gedurende de laatste vijftien maanden (1), gewoond moeten hebben.

---

(1) Art. 31. De laatste 15 maanden. Als vrijwilliger voor eene gemeente mag niet worden aangenomen een ongehuwde, die in de woonplaats van zijne ouders moet worden ingeschreven, wanneer hij in de gemeente, onder welke die plaats behoort,

Art. 32. Ten einde in de gelden, tot het vinden der vrijwilligers benoodigd, te kunnen voorzien, zal er jaarlijks op de begrotingen der gemeenten een post daarvoor in uitgave worden gebragt; welke berekend zal worden over het waarschijnlijk getal manschappen, die het contingent der gemeente zal moeten uitmaken, naar gelang der som, die Wij voor elken man, de eene door den anderen gerekend, nader zullen bepalen (1).

De jaarlijks in elke gemeente overschietende gelden blijven ten voordeele der plaatselijke kas.

Art. 33. In de onderscheidene kleine zamengevoegde gemeenten, of in die met grootere steden of plaatsen vereenigd, zullen de hoofden der Gemeentebesturen zich vereenigen en eenen raad formeren.

Art. 34. De hoofden der Gemeentebesturen komen te zamen op den eersten Maandag in December, ten einde *vooreerst*, onderling, bij meerderheid van stemmen, eenen Voorzitter te verkiezen, en *ten andere*, tot het zoeken en stellen van vrijwilligers de noodige schikkingen te beramen.

Art. 35. Wanneer één of meer kleine gemeenten met eene grootere, waarin de bevolking *duizend* zielen en daarboven bedraagt, is zamengevoegd, is het hoofd van zoodanige grootere gemeente van regtswege Voorzitter van den raad.

Art. 36. Alle orders, aanschrijvingen, opgaven enz., door den Gouverneur, de Gedeputeerde Staten of den Militie-Commissaris, zoo ten opzichte van het te leveren contingent, als ten aanzien der vrijwilligers, het vervangen van gedeferteerde, gestorvene of op eene andere wijze afgegane manschappen, het in dienst stellen van eenen tweeden plaatsvervanger, of het oproepen van den geremplaceerden, worden geadresseerd aan den tijdelijken President van den raad, door wien almede berigt wordt gegeven op alle stukken de militie betreffende, die tot dat einde aan dezelve worden verzonden.

---

de laatste 15 maanden niet gewoond heeft. *Decisie van Zijne Majesteit van den 3den Junij 1817.*

(1) Art. 32. *Nader zullen bepalen.* De som, die door de plaatselijke Besturen gegeven kan worden, is bepaald op f 30: - bij besluit van Zijne Majesteit van den 6den Maart 1817, te vinden in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, 1817, IV. D. 2de Stuk, bladz. 815.



Art. 37. Uit de gelden, op de begrotingen van de onderscheidene aldus zamengevoegde gemeenten voor het aannemen van vrijwilligers gebragt, worden alle de kosten op het aannemen der vrijwilligers vallende, bestreden.

De zamengevoegde of met grootere steden of plaatsen vereenigde gemeenten, dragen in evenredigheid van derzelve bevolking in de kosten, op het aannemen der vrijwilligers vallende.

Art. 38. Jaarlijks, in de maand Augustus, zal er van de ter zake van de vrijwilligers gevoerde administratie rekening en verantwoording aan de Gedeputeerde Staten der provincie worden gedaan.

Art. 39. De Gemeentebesturen zullen, na de opgave van het jaarlijksche contingent van den Gouverneur te hebben bekomen, verplicht zijn, *vóór of op den 5den Februarij*, aan denzelve, in *triplo*, in te zenden eene lijst der vrijwilligers, welke door de gemeente zullen worden geleverd, volgens het model sub lett. E. hier nevens gevoegd, met bijvoeging omtrent ieder van dezelve:

1°. Van een extract uit het geboorte-register van den burgerlijken staat; en voor zoo veel het betreft een ingezetenen, geboren ten tijde dat er zoodanig register bij zijne gemeente niet bestond, van een extract uit het doop- of geboorte-register, of van een extract uit zoodanig ander register, als er bij de ingezetenen der bijzondere godsdienstige gezindheden in der tijd zal zijn gehouden.

2°. Van een attest, houdende: dat de vrijwilliger is van een goed gedrag, dat hij binnen de gemeente gedurende de laatste vijftien maanden gewoond heeft, en dat door hem aan de Nationale militie is voldaan, of niet heeft kunnen worden voldaan: moettende dit attest zijn ingerigt overeenkomstig het model lett. F. (1).

Alle welke extracten en bijzonder die uit het register

---

(1) Art. 39. *Overeenkomstig het model lett. F.* Ten opzichte van dit model is bij art. 4 der wet van 1820, om allen twijfel weg te nemen: of de inwoning in een *kanton* voldoende zoude zijn, (schoon dit art. 39 duidelijk van de inwoning binnen de *gemeente* spreekt) eene nadere en volledige opgave gedaan. Bij dit model moet ook gevolgd worden het voorschrift van art. 48 der wet van 1820.

van den civielen staat, altijd ten teeken van echtheid, door de binnen de gemeenten tot het teekenen der attesten, volgens het hierna volgende art. 185, alleen bevoegde personen zullen moeten zijn gecontrasigneerd.

Art. 40. *Op den tweeden Maandag in Februarij*, of zoo veel eerder als de lijsten der vrijwilligers en attesten uit alle de gemeenten der provincie bij den Gouverneur zullen zijn ingekomen, zal de Gouverneur den Militieraad, zamengesteld en gesisteed zoo als bij de artikelen 113, 114, 115 en 116 is vastgesteld, tegen een' bepaalden dag bijeenroepen.

Art. 41. De Militieraad zal zich alsdan bepaaldelijk bezig houden: *vooreerst*, met het onderzoek van den staat van de zoodanigen, die zich niet hebben doen inschrijven, vermeld bij art. 62 hierna, en het toepasfen van art. 63 en 64 op dezelve (1).

*Ten tweede*, met het herzien en op nieuw onderzoeken der zoodanigen, die in de ligting van een vorig jaar van den dienst voor één jaar zijn vrijgesteld (2).

*Ten derde*, met het onderzoeken der aangeboden vrijwilligers.

Art. 42. De Gouverneurs doen aan de Militieraden vóór den aanvang der eerste zitting toekomen:

- 1°. Een naauwkeurigen staat van het getal manschappen, hetwelk elke gemeente, zoo tot het gewoon jaarlijksch contingent, als tot aanvulling der wegens overlijden, deferentie enz. ontbrekende manschappen leveren moet;
- 2°. Een staat der zoodanigen, die zich niet hebben doen inschrijven.

(1) *Art. 41. 1°. De Militieraad enz.* Door de nieuwe bepaling bij art. 8 en volg. der wet van 1820, dat ze als nog zullen worden ingeschreven aan het einde van het register enz., wordt deze bij art. 41 gemaakte vaststelling veranderd en gewijzigd.

(2) *Art. 41. 2°. Zijn vrijgesteld.* Indien die reden van vrijstelling niet meer bestaat, kan hij op geene verdere vrijstelling aanspraak maken, dan op de zoodanige, welke hij verkregen mogt hebben op den voet bij art. 21 van deze wet van 1817 omschreven, volgens de *decisie van Zijne Majesteit van den 3den Junij 1819*, lett. O<sup>3</sup>. *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1819, VI. D. 2de St. bladz. 927.* Wegens twee bedenkingen, waartoe deze bij dit besluit gemaakte bepaling aanleiding had gegeven, zie SCHULTZE, *Aanmerkingen op de Wetgeving voor de Nationale Militie*, bladz. 51.

ven, en die zij, overeenkomstig art. 62, van de Gemeentebesturen zullen hebben ontvangen (1);

3°. Eene opgaaf van hen, die zich aan de inschrijving hadden onttrokken en in den loop van het verleden jaar ontdekt zijn, overeenkomstig het gestatueerde bij art. 66, reeds zijn in dienst gesteld, en in mindering van het contingent van het loopende jaar verstrekken.

Art. 43. Ten einde de vrijwilligers, op de bepaalde dagen en uren, voor den Militieraad te doen verschijnen, doen de Gouverneurs aan de Gemeentebesturen de noodige aanschrijving, met last almede om de personen, die, na het fluiten der inschrijvings-registers, mogten zijn ontdekt, en eindelijk die, welke in de laatste jaren in de loting gevallen zijnde, voor één jaar zijn vrijgesteld, te doen compareren.

Art. 44. De Militieraad zal deszelfs uitspraak van goed- of afkeuring van gemelde vrijwilligers, in de daarvoor bestemde kolom der aan hen in *triplo* toegezondene lijsten, ter neder stellen, en twee derzelve, door den President geteekend, met bijvoeging der attesten en eene opgave van het getal manschappen, dat elke gemeente, ter voldoening aan het aan dezelve opgelegde contingent, alsnog verplicht is te leveren, aan den Gouverneur terug zenden, terwijl het derde exemplaar bij den Militieraad blijft berusten.

Art. 45. De Gouverneurs brengen den uitslag van het voorschreven onderzoek, door toezending van een exemplaar der lijst, ter kennis van de Gemeentebesturen, terwijl het duplicaat met de attesten ter secretarij van het Gouvernement blijven berusten.

Art. 46. De armbestuurders en regenten der godshuizen zijn bevoegd uit de bedeelden en in de gemelde gestichten opgevoed wordende personen vrijwilligers (2) aan de Gemeentebe-

---

(1) Art. 42. *Ontvangen.* Zie de noot 2 op art. 41. 1°.

(2) Art. 46. *Vrijwilligers.* Dit woord duidt volkomen aan, dat niemand tegen zijnen wil gedwongen kan worden; zoodat ook geene Armen-bestuurders of Regenten van Godshuizen hunne bedeelden, of in hunne gestichten opgevoed wordende personen tegen hunnen wil mogen aanbieden. Ingeval van zoodanige aanbieding moeten deze personen van hunnen kant verklaren, genegen te zijn om bij de Militie te dienen. *Minist. misfive*

sturen aan te bieden, welke, voor zoo verre die personen de vereischte geschiktheid hebben, gehouden zullen zijn hun de voorkeur te geven boven alle andere, die zich als vrijwilligers mogten aanbieden.

Art. 47. Vrijwilligers, die, na in mindering der contingenten bij de korpsen te zijn ingelijfd, vóór of op den 1sten April daarna, zijn gedeferteerd, zullen beschouwd worden als niet te zijn geleverd, en door ingezetenen, wier nummers aan de beurt liggen, acht dagen vóór het sluiten der laatste zitting van den Militieraad moeten zijn aangevuld.

De kommanderende Officieren der korpsen, bij welke zoodanige gedeferteerde vrijwilligers hebben gestaan, zenden een nominativen staat derzelve aan den Gouverneur der provincie, uit welke zij zijn geleverd, die, na de opgave te hebben onderzocht en accoord bevonden, daarvan kennis geeft aan den Militieraad en aan het belanghebbend Gemeentebestuur.

#### *Van de jaarlijksche inschrijving.*

Art. 48. Voor zoo verre het getal vrijwilligers niet genoegzaam is, zullen de ontbrekende manschappen gevonden worden bij loting, voor iedere gemeente, in de evenredigheid waarvan bij art. 10 gesproken is.

Art. 49. Om tot eene geregelde loting te komen, zullen, overeenkomstig art. 207 (1) der Grondwet, alle ingezete-

---

*van den 10den Maart 1817. Bijv. tot het Staatsblad 1817, IV. D. 2de St. bladz. 821.* De meerderjarige bedeeden, buiten het gesticht, ontvangen zelve de premien, aan hunne vrijwillige dienstneming verbonden; indien zij minderjarig zijn, worden dezelve ontvangen door hunne voogden; indien zij minderjarig zijn, en in de gestichten zelve worden opgevoed en onderhouden, worden dezelve aan Regenten, als in dat geval derzelve voogden, ter hand gesteld.

(1) Art. 49. Overeenkomstig art. 207 enz. Zijne Majesteit heeft bij besluit van den 2den April 1822, n<sup>o</sup>. 11, beslist: dat een loteling, tot eene vroegere klasse behoorende, tot welke men, bij gebrek aan disponible nummers, moet overgaan, uit hoofde van een aangeaan huwelijk niet kan worden vrijgesteld, wanneer hetzelfde voltrokken is na primo Januarij van het jaar, waarin men tot zijne klasse heeft moeten overgaan, en hem oproepen. Men vindt dit besluit in het *Bijvoegsel tot het Staatsbl.* 1822,

nen (1), die, op den 1sten Januarij van elk jaar (2), hun negentiende jaar zullen zijn ingetreden en hun drie en twintigste nog niet hebben volbragt, na daartoe bij publicatie te zijn opgeroepen, *vóór den 15den Januarij van ieder jaar*, bij het

IX. D. 2de St. bladz. 1550 en *Minist. misfye van den 31sten Mei 1822*, aldaar IX. D. 3de St. bladz. 1703 en 1772.

- (1) *Art. 49. Alle ingezetenen.* De beteekenis van het woord *ingezetenen* is uitgestrekter, dan van het woord *Nederlander*, hetwelk in de wet van 1815 gebezigd wordt. Het omvat alle, die hun verblijf of den zetel van hun vermogen binnen het Rijk gevestigd hebben; daaronder worden derhalve niet alleen verstaan inboorlingen en genaturaliseerden, maar ook vreemdelingen, die zich in het Rijk hebben nedergezet, met voornemen om er in te blijven. *Besluit van Z. M. van den 25sten Junij 1817.* Men vindt dit in het *Bijv. tot het Staatsblad 1817*, IV. D. 2de St. bladz. 852. Bij een nader besluit van den 4den Mei 1824, n<sup>o</sup>. 90, is, om alle twijfeling te doen ophouden, verklaard: 1<sup>o</sup>. „ dat het ver-  
 „ krijgen van domicilie binnen dit Koningrijk door eenen vreem-  
 „ deling niet afhankelijk is van zijn tijdelijk langer of korter  
 „ oponthoud hier te Lande, ook niet van het uitoefenen van  
 „ ondergeschikte bedrijven aldaar, als daar zijn, van leerling,  
 „ knecht, ambachtsgezel, kantoorbediende, of foortgelijke be-  
 „ trekkingen, waardoor hij met hoofd- of handen-arbeid den kost  
 „ verdient, maar dat het, behalve in de gevallen, waar hetzelfde  
 „ uit eene uitdrukkelijke verklaring, of uit eenen werkelijken  
 „ overbrengst van den zetel van zijn vermogen en fortuin, of  
 „ wel uit de aanschaffing, hier te Lande, van belangrijke vaste  
 „ eigendommen, op welke hij sedert een' geruimen tijd, onaf-  
 „ gebroken, verblijf houdt, van zelf volgt, zal af hangen van  
 „ deszelfs voornemen, om zich, hier te Lande, duurzaam te  
 „ vestigen, welk voornemen zal geacht worden dan plaats te  
 „ hebben, wanneer vreemdelingen, hetzij als Hoofden of Com-  
 „ pagnons, eenig huis of tak van negotie, of eenig fabriek of  
 „ trafijk in dit Rijk in persoon beheeren of uitoefenen, of wel  
 „ als bazen eenig bedrijf, waarvan zij als hoofden of mede-  
 „ deelhebbenden bekend zijn, aldaar verrigten; 2<sup>o</sup>. dat, in al-  
 „ le gevallen, waarin men in het onzekere mogt verkeeren, of  
 „ een vreemdeling al of niet tot de opgegevene categorien be-  
 „ hoort, deze voorloopig niet ingelijfd zal worden, maar van  
 „ de te zijnen aanzien gerezene bedenking door de Gouverneurs  
 „ eene omstandige opgave zal worden gedaan aan den Minister  
 „ van Binnenlandsche zaken, Onderwijs en Waterstaat, die door  
 „ den Koning tevens wordt gemagtigd, om, na onderzoek der  
 „ zaak, daarin, met overleg van het Departement van Buiten-  
 „ landsche Zaken, te beslissen, of wel, ingeval beiden, te de-  
 „ zen, in gevoelen verschillen mogten, Hoogstdeszelfs beslissing  
 „ te vragen.”

plaatselijk Bestuur van hunne woonplaats, zich tot de loting doen inschrijven (3).

Ten aanzien van de dienstplichtigheid van zoodanige personen, welke, hoezeer geboren *Nederlanders*, door staatkundige omstandigheden, onder de heerschappij van een ander Monarch zijn overgegaan, is bij decisie van Zijne Majesteit op den 2den Januarij 1825, n<sup>o</sup>. 109, bepaald: „dat, ten aanzien van personen in landstrecken of plaatsen, welke vroeger tot Nederland behoord hebben, maar sedert aan andere Rijken zijn afgegaan, met betrekking tot de Nationale militie dezelve regel zal worden gevolgd, als die, welke ten opzichte van elk ander vreemdeling wordt in acht genomen, immers voor zoo verre zoodanig persoon niet krachtens de overeenkomsten, bij welke de afstand geregeld is, door het afleggen van eenige verklaring bij hun vertrek uit de afgestane landstreek, of bezitting, of bij hunne aankomst hier te Lande, met der daad getoond hebben, hunne staatkundige betrekking tot hun vorig Vaderland te behouden.” *Handl. tot de Kennis enz.* I. D. 1ste St. bladz. 417.

Een binnen het Rijk wonende, doch niet genaturaliseerd vreemdeling is aan de wet der Nationale militie onderworpen, en kan, ingevalle van niet-voldoening aan dezelve, ten ondertrouw niet worden ingefchreven noch getrouwd. *Instructie van den 24 November 1817*, te vinden in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1817*, IV. D. bladz. 870.

Bij besluit van den 1sten Januarij 1825, n<sup>o</sup>. 59, is door Zijne Majesteit bepaald, ten aanzien van personen, die zich naar de overzeefche bezittingen willen begeven, 1<sup>o</sup>. dat bij het Departement voor de Nationale nijverheid en de Kolonien geene voordragten of aanstellingen van ambtenaren voor de Kolonien zullen geschieden, vóór dat zal zijn gebleken, dat door de aspiranten aan de wet op de Nationale militie bereids is voldaan, of nog zal worden voldaan; 2<sup>o</sup>. dat door dat Departement geene paspoorten tot de Oost- of Westindische Kolonien zullen worden afgegeven, dan nadat de belanghebbenden door overlegging van het certificaat LL bewijzen, dat zij aan hunne verplichtingen te dezen aanzien hebben voldaan, of blijkens een over te leggen certificaat van den Gouverneur der provincie eventueel zal worden voldaan. Men vindt het besluit in de *Handleiding tot de kennis van Nederl. Staatsbestuur*, I. D. 1ste St. bl. 417.

(2) Art. 49. Van elk jaar. De plaatselijke Besturen moeten hunne ingezetenen 's jaarlijks herinneren, dat alleen als een wettig bewijs voor den juistten ouderdom kan worden aangemerkt een Extract uit het geboorte-register, bij den burgerlijken stand voor ieder verkrijgbaar. *Minist. misfve van den 14ten September 1822*. Of, als dezelve doopcedul niet aanwezig is of bestaat,

Art. 50. De registers tot inschrijving der ingezetenen, alsmede die voor de alphabetische lijsten benoodigd, zullen van 's Rijks wege aan de gemeenten worden bezorgd (1).

Art. 51. Ten opzichte der inschrijving en loting zal wel in het bijzonder in het oog moeten worden gehouden, dat, welke aanspraak op vrijstelling iemand zoude vermeenen wegens gebreken of anderzins te hebben, desniettegenstaande de inschrijving en loting door denzelfden, eveneens als door alle anderen, zal moeten geschieden.

Art. 52. Onder de inschrijving zullen ook begrepen zijn de gehuwden (2) en afwezenden. De gehuwden zullen dadelijk, immers binnen acht dagen na de inschrijving, aan het plaatselijk Bestuur moeten vertoonen de bewijzen (3) van hun huwelijk en

---

eene Acte van notorieteit. *Minist. misfije van den 13den Mei 1817.* De plaatselijke besturen mogen echter, uit hoofde van het ontbreken van dit bewijs, de inschrijving niet weigeren. *Handleiding tot de kennis van het Nederl. Staatsbest. II. D. bladz. 240.*

(3) *Art. 49. Doen inschrijven.* Men heeft gevraagd, ingevalle een perfoon, buiten zijn toedoen, op eene verkeerde plaats, waar hij niet had behooren te loten (de trekking zijnde afgelopen), geloot heeft; of ingevalle een perfoon, door een of ander toeval, bij de loting is overgeslagen, en daaraan alsnog behoort deel te nemen, door welk middel zulk een abuis en omisfie zoude kunnen hersteld worden? Als het meest doelmatige middel wordt bij *Minist. misfije van den 10den Julij 1817* opgegeven: dat zoodanig perfoon alsnog op de alphabetische lijst worde gebragt; dat wijders de nummers van hen, die vóór hem op dezelfde lijst geplaatst zijn, ter zijde worden gelegd, hij vervolgens van de resterende nummers één trekke, welk nummer alsdan op twee afzonderlijke biljetten dient geschreven te worden sub *a* en *b*, waarvan op nieuw één door hem worde getrokken, ten einde te weten (ingevalle hij bij voorbeeld n<sup>o</sup>. 20 heeft) of hij, dan wel de perfoon, wien dit zelfde nummer met hem is te beurt gevallen, op n<sup>o</sup>. 19 moet volgen.

(1) *Art. 50. Bezorgd.* De opmaking en vervaardiging dier modellen, welke bepaaldelijk ten dienste der gemeenten strekken, geschiedt ten koste van de gemeenten. *Minist. misfije van den 12den Maart 1817.*

(2) *Art. 52. De gehuwden* moeten ook deel aan de loting nemen, en voor den Militieraad verschijnen. *Ministeriële misfije van den 13den Januarij 1818.* — Vergelijk ook art. 7 der wet van 1820.

(3) *Art. 52. De bewijzen.* Volgens art. 196 dezer wet zijn alle bewij-

van het aanwezen der echtgenooten; zullende de nalatigen in eene boete vervallen, welke hierna in art. 65 bepaald is.

Art. 53. De ouders, voogden en regenten, zullen verplicht zijn hunne kinderen of pupillen, in perfoon, of door iemand daartoe door hen schriftelijk gemagtigd, te doen inschrijven. Daarin nalatig blijvende, zullen zij verbeuren eene boete (1) van niet meer dan *honderd guldens*, doch niet minder dan *vijf en twintig guldens*, en in geval van volstrekt onvermogen, met eene gevangenis van één tot twee maanden worden gestraft, onverminderd de bepalingen, ten aanzien der kinderen of pupillen, bij art. 166 hierna gestatueerd.

Art. 54. Deze en alle andere boeten, welke, krachtens de tegenwoordige wet, worden opgelegd en ingevorderd, vervallen ten voordeele van de kas der gemeente, tot welke de veroordeelde behoort (2).

---

zen tot vrijstelling vrij van het regt op het zegel en registratie. Dit bewijs echter, om daarvan ontheven te zijn, moet inhouden eene uitdrukkelijke verklaring, dat het voor de Nationale militie gevraagd en uitgereikt is, omdat men van dit bewijs ook een ander gebruik zoude kunnen maken. *Minist. misfye van den 13den October 1817.*

(1) Art. 53. Zullen zij verbeuren eene boete. Zijne Majesteit in aanmerking nemende, dat de bepalingen der wet van 1820 geene veranderingen inhouden opzigtelijk de verplichting, welke volgens dit artikel op de ouders, voogden en regenten, ten aanzien van de inschrijving berust, en dat gemelde artikel ook niet strijdig is met de bepalingen der wet van 1820, heeft, bij besluit van den 31sten Mei 1823 (*Staatsblad 1823, n<sup>o</sup>. 20*), verklaard: „dat de bepalingen, voorkomende in dit art. 53, niet „vervallen zijn door eenige latere wettelijke bepalingen.”

De ouders, voogden of regenten verzuimd hebbende hunne kinderen of pupillen ter inschrijving aan te geven vóór den 20sten Januarij van het jaar, waarin laatstgemelde, volgens hunnen ouderdom, aan de inschrijving onderworpen zijn, vallen niet in de boete bij dit artikel vastgesteld, wanneer de bedoelde aangifte nog vóór den 28sten Januarij van dat jaar, en dus nog tjdig genoeg geschiedt, dat gezegde jongelingen, hoezeer dan ook voor hun zelven, volgens art. 8 der wet van 1820, strafschuldig, niettemin alsnog ingeschreven en even als anderen aan de loting deel kunnen hebben, gelijk door Zijne Majesteit is beslist bij *dispositie van den 25sten Januarij 1824, n<sup>o</sup>. 54.*

(2) Art. 54. Boete. De invordering geschiedt door den Ontvanger der registratie, even gelijk alle boeten in Correctionele- en Politiezaken gebruikelijk is.



Art. 55. Zij, die voorgeven hunnen ouderdom niet te weten, of van wie dezelve inderdaad, noch door de registers van den burgerlijken stand, noch op eenige authentieke wijze bekend is, zullen, wanneer zij door het plaatselijk Bestuur ter goeder trouw worden geoordeeld tot die jaren, over welke de inschrijving geschiedt, te behooren, worden ingeschreven en verplicht zijn te loten, zoo lang zij niet duidelijk (1) zullen hebben bewezen daartoe niet gehouden te zijn geweest.

Art. 56. De wettige woonplaats of domicilie voor de inschrijving hier boven vermeld, wordt gehouden, voor hen die ongehuwd zijn, de woonplaats der ouderen en, bij overlijden van beiden, die van den eerstbenoemden voogd; voor de gehuwden, de plaats alwaar zij hun bestaan hebben. In twijfelachtige gevallen omtrent gehuwden, zal voor de wettige woonplaats gehouden worden die plaats, alwaar zij, op den 1sten Januarij van elk jaar, tot de uitoefening van eenig beroep patent hebben bekomen, of wel voor het middel van het personeel en mobilair, of dat hetwelk in de plaats daarvan zoude mogen worden geïntroduceerd, beschreven zijn, en voor zoo verre zij daarin niet beschreven zijn, noch patent hebben bekomen, de plaats waar zij zich bevinden; met deze verdere bepalingen: dat zij die in een vreemd land, uit ouders, ter oorzake van 's Lands dienst afwezend, of anderzins op reis zijnde, buiten het Rijk zijn geboren, zullen worden ingeschreven binnen de plaats, alwaar zij hunne wettige woonplaats hebben; dat jonge lieden, door hun vader, moeder, voogd of curator achtergelaten en geen bestaan hebbende, op de lijsten van die gemeente zullen worden gebragt, alwaar hunne ouders, eerst in rang benoemden voogd of curator, het laatst hunne woonplaats hebben gehad; en wanneer deze woonplaats niet bekend mogt zijn, of dat dezelve buiten het Rijk is gelegen, op die van de plaats alwaar zij zich bevinden.

Dat zij, die geene ouders, voogden of eigen bestaan hebben, zullen worden ingeschreven op de plaats, alwaar zij zich bevinden (2).

---

(1) Art. 55. *Niet duidelijk.* Eene acte van notoriëteit is hiertoe voldoende.

(2) Art. 56, 2de alinea. *Op de plaats, alwaar enz.* De garnizoens-

Dat de gealimenteerden en kinderen in godshuizen en liefdadige gestichten (1) zullen worden ingeschreven in de plaatsen, alwaar de godshuizen zijn gelegen of de alimentatie geschiedt.

plaats kan nimmer als het domicilie van den soldaat beschouwd worden. Zij wier ouders geen bekend domicilie hebben, moeten worden ingeschreven op de lijsten der gemeente, in welke zij zich bevinden. *Besluit van Zijne Majesteit van den 12den Mei 1817, La. Xb.* Ten opzichte van de Officieren, onder-officieren en vrijwilligers bij de Armée. Zie *Handleiding tot de kennis van het Nederl. Staatsbestuur*, II. D. bladz. 240.

(1) *Art. 56, 3de alinea. Liefdadige gestichten.* Naardien er zich eenige zwarigheden opdoen ten aanzien van de inschrijving voor de Nationale militie, in het bijzonder voor de kinderen, welke door sommige der godshuizen en armen-administraties te hunnen kosten in de kolonien van de Maatschappijen van Weldadigheid zijn of zullen uitbesteed worden, heeft Zijne Majesteit, bij herziening van Hoogsteszelfs besluiten van den 26sten Junij 1820, n<sup>o</sup>. 51, (*Bijvoegsel tot het Staatsblad 1820, VII. D. 2de St. bladz. 1031*), van den 5den Januarij 1822, n<sup>o</sup>. 10, en 13den Februarij 1824, n<sup>o</sup>. 104, en in aanmerking nemende, dat de kinderen ten deze bedoeld niet anders kunnen worden beschouwd, dan te zijn uitbesteed in de gestichten der Maatschappijen van Weldadigheid, doch bij voortdoring te verblijven onder de voogdij der administratie van het gesticht, van wege hetwelk zij zijn of gehouden moeten worden te zijn uitbesteed, bij besluit van den 10den September 1826, n<sup>o</sup>. 89, bepaald: 1<sup>o</sup>) A. Dat de jongelingen, welke afzonderlijk en niet te gelijk met hunne ouders of naastbestaanden, bij wie zij te voren inwoonden, door sommige godshuizen of armbesturen te hunnen koste in de kolonien van de Maatschappijen van Weldadigheid zijn uitbesteed, voortaan, wanneer zij de jaren der Militie hebben bereikt, overeenkomstig het besluit van den 26sten Junij 1820, n<sup>o</sup>. 51, door de zorg van de belanghebbende Regenten of Directeuren der godshuizen, of van de Armenbesturen voor de Nationale militie zullen worden ingeschreven, binnen die gemeenten, onder welke de godshuizen of besturen, door welke de kosten van alimentatie bestreden worden, behooren;

B. Dat geene jongelingen mitsdien, met betrekking tot de Nationale militie, te beginnen met den jare 1827, meer gerekend zullen worden onder de bevolking te behooren van de Provincie, onder welke de kolonien, waarin dezelve zijn opgenomen geworden, gelegen zijn;

C. Dat, ten einde aan de, alzoo buiten de kolonien, voor de Militie ingeschrevenen, even als aan alle andere lotelingen, gelegenheid te geven, de vrijstellingen, waarop zij, volgens de op dit stuk bestaande verordeningen, aanspraak kunnen maken, te doen gelden, zonder verpligt te zijn, daartoe juist voor den

En dat ten opzichte van de gevangenen, welke in de jaren der loting vallen, de regenten der gevangenissen verplicht zullen zijn, *vóór den 10den Januarij van ieder jaar*, aan het Bestuur van de gemeente, alwaar die gevangenen hunne vaste woonplaats hebben, eene nauwkeurige opgave te doen van alles, wat hetzelfde voor de opschrijving noodig heeft te weten, met bijvoeging der misdad, waarvan zij beschuldigd, of om welke zij veroordeeld zijn geworden, en den tijd voor denwelken zij zijn geconfinéerd.

Art. 57. De zoodanigen, welke tot eene ooteerende straf (1)

Militieraad te verschijnen, in welks resfort het godshuis, of het diaconie-bestuur, door welke de bestedingskosten gedragen worden, gelegen is, voornoemde jongelingen hunne redenen van vrijstelling zullen onderwerpen aan het oordeel van den Militieraad, onder welks resfort de kolonien gelegen zijn, welke Raad daarop, even als op alle andere lotelingen, de op dit stuk bestaande bepalingen zal toepasfen; wordende de Minister van Binnenlandfche Zaken gemagtigd, om, ter gezegde uitvoering van deze bepaling, zoo noodig, na overleg met de belanghebbende Gouverneurs, en, des vereischt, onder Zijner Majesteits nadere goedkeuring, in tijds de meest gepaste maatregelen te beramen en voor te fchrijven;

D. Dat de bedoelde jongelingen, voor zoo verre op hen in 1826 en vroeger de bepalingen van de besluiten van den 5den Januarij 1822, n<sup>o</sup>. 10, en 13den Februarij 1824, n<sup>o</sup>. 104, mogten zijn toegepast, op de registers der Militie van de gemeenten, binnen welke de kolonien of gestichten van weldadigheid gelegen zijn, zullen blijven gehandhaafd, en daarentegen worden afgevoerd van de militie-registers der gemeenten, alwaar zich de godshuizen of besturen bevinden, door welke de bestedingskosten gedaan worden;

E. Dat niettemin het besluit van den 5den Januarij 1822, n<sup>o</sup>. 10, volkomen van kracht zal blijven, ten aanzien van zoodanige jongelingen, die te gelijk met hunne ouders of naastbestaanden, bij wie zij te voren inwoonden, naar de kolonien zijn overgebracht. Zullende deze huisgezinnen mitsdien, ook wat de Nationale militie betreft, blijven begrepen in de algemeene bevolking van de provincie, alwaar gedachte kolonien en etablissementen gelegen zijn;

2<sup>o</sup>) Verklaart Zijne Majesteit, dat de voorgedij der kinderen, uit de godshuizen in de gestichten der Maatschappij van Weldadigheid geplaatst, aan de voogden en voogdesfen der godshuizen blijft opgedragen. Zie *Handleiding tot de kennis van het Nederl. Staatsbestuur*, II. D. bladz. 241.

(1) Art. 57. Ooteerende. Er is bedenking ontstaan, of op hem, die en-

zijn veroordeeld geweest, of dezelve hebben ondergaan, zullen, offchoon ingeschreven zijnde, in de Nationale militie niet worden toegelaten, tenzij alvorens uitdrukkelijk te zijn gerehabiliteerd.

Art. 58. In de eerste inschrijving, na het arresteren dezer wet, zullen begrepen worden alle degenen, die volgens art. 49 hier voren aan den dienst der Nationale militie onderworpen zijn, welke, na daartoe te zijn opgeroepen, door de Gemeentebesturen zullen worden ingeschreven in een der vijf hierna te melden registers.

Art. 59. Het *eerste* register zal bevatten alle jongelingen, die hun 19de jaar zullen zijn ingetreden en de *eerste* klasfe van het loopende jaar uitmaken.

Het *tweede* register, die het 20ste jaar zijn ingetreden, uitmakende de *tweede* klasfe.

Het *derde* register, die het 21ste jaar zijn ingetreden, uitmakende de *derde* klasfe.

Het *vierde* register, de jongelingen die het 22ste jaar zijn ingetreden, uitmakende de *vierde* klasfe.

En eindelijk het *viijfde* register, die het 23ste jaar zijn ingetreden, uitmakende de *viijfde* klasfe.

Tot de gemeente in welke iemand, bij het intreden van deszelfs 19de jaar, voor de *eerste* klasfe zal zijn ingeschreven, zal hij, met betrekking tot de Nationale militie, blijven behoo-

kel veroordeeld is tot een confinement in een rasp-, tucht- of werkhuis, dit artikel toepasselijk is; Zijne Majesteit heeft, bij besluit van den 6den November 1823, n°. 94, beflist, dat de straf van reclusie onteerend is; en diensvolgens heeft de Administrateur voor de Nationale militie en schutterijen, bij misfive van den 4den December 1823, die beflissing ter kennis van de Gouverneurs der provincien gebragt, om te kunnen zorgen, dat de tot die straf veroordeelden, zoolang zij niet zijn gerehabiliteerd, door de Militieraden van de dienst zouden worden uitgefloten.

Volgens besluit van den 11den Augustus 1824, n°. 87, is ook dit artikel toepasselijk gesteld op manschappen, die, krachtens het bepaalde bij het reglement van krijgstuucht voor het krijgsvolk te lande, met *briefjes van ontflag* worden weggezonden.

ren (1), werwaarts hij zijn domicilie, gedurende den tijd dat hij in de jaren der militie valt, moge overbrengen.

Art. 60. In het jaar na de invoering dezer wet, en vervolgens, zullen telken jare, in de maand Januarij, alleen ter inschrijving en loting worden opgeroepen alle jongelingen, die het 19de jaar zijn ingetreden, en die altijd de *eerste* klasfe uitmaken, terwijl van de lotings-registers der vorige jaren, waarvan jaarlijks dat der *vijsde* klasfe komt te vervallen, dan alleen gebruik zal worden gemaakt, wanneer die der *eerste* klasfe geen genoegzaam aantal perfonen oplevert, om het vereischte contingent, zoo gewoon als buitengewoon, uit dezelve te kunnen vinden.

Art. 61. De registers van inschrijving, ingerigt volgens het model hierbij gevoegd sub lett. G, zullen telken jare *op den 20sten Januarij* worden gefloten.

Art. 62. De plaatselijke Besturen zullen, binnen acht dagen na de fluiting der registers van inschrijving, door middel van de registers van den burgerlijken staat, of daar waar dezelve nog niet lang genoeg zijn ingevoerd geweest, door middel van de doop- of geboorte-registers, bij art. 39 vermeld, of op zoodanige andere wijze, als zij zullen raadzaam oordeelen, naauwkeurig onderzoeken (2), of allen, welke tot de Nationale militie behooren, inderdaad zijn ingefchreven.

Iemand alsdan ontdekt (3) wordende, die zich niet heeft laten inschrijven, zal hij door het plaatselijk Bestuur alsnog worden ingefchreven aan het einde van het register, in de vakken,

(1) Art. 59. *Blijven behooren.* Ook zelfs dan, al vertrok iemand na de inschrijving buiten 's lands, zonder voornemen om weder terug te komen; of wanneer iemand op eenige andere wijze een beftemming volgde, waardoor hij de qualiteit, die hem dienftpligtig maakte, jegens de Militie, had verloren. *Decifie van Zijne Majesteit van den 3den Junij 1817, La. 1<sup>a</sup>.*

(2) Art. 62. *Naauwkeurig onderzoeken.* De bedoeling van dit bepaalde is, dat de alsdan ontdekt wordende nalatigen kunnen worden aangemaand, om zich als nog aan te geven; zoo zij daaraan geen gehoor verleen, en vóór den 28sten Januarij daaraan niet hebben voldaan, vallen zij in de termen van art. 10 der wet van 1820. *Minist. misfve van den 2den Maart 1821.*

(3) Art. 62. *Ontdekt.* Men vergelijkte art. 8 der wet van 1820.

volgende op die, in welke op den 20sten Januarij, ten blijke dat het register werd gefloten, door het hoofd van het plaatselijk Bestuur deszelfs naamteekening is gezet, doch tevens worden gebragt op een afzonderlijk daartoe te houden register (1), volgens het model lett. H, welk register met dat van inschrijving en met de alphabetische lijst, waarvan hierna, bij art. 69, wordt gesproken, aan den Militie-Commisfaris zal worden toegezonden, die hetzelfde, voorzien van zijne confideration, en de toepassing der wet op elk geval in het bijzonder, doet toekomen aan den Gouverneur der provincie, welke daarna het register, volgens het model lett. H, aan den hierna te melden Militieraad in handen stelt.

Art. 63. De alzo ontdekte perfonen, door den Militieraad, na gedaan onderzoek in hunne eerste zitting, tot den dienst *voor altijd*, uit hoofde van ligchaamsgebreken of andere omftandigheden ongeschikt bevonden wordende; of wel, wanneer zij redenen kunnen allegueren, die hun van den dienst finaal vrijstellen, zullen in eene boete worden verwezen (2), naar gelang der perfonen en omftandigheden, van niet minder dan *vijf guldens*, doch niet te boven gaande de fom van *honderd guldens*; en ingeval van volftrekt onvermogen worden geftraft met eene gevangenis van *vier* dagen tot *zes* weken.

Art. 64. Tot den dienst niet zoodanig ongeschikt zijnde, dat zij finaal behooren te worden vrijgesteld, of geene voldoende redenen van vrijftelling kunnende allegueren, zullen zij tot de boete, hierboven vermeld, worden verwezen en aan het hoofd van de hierna te befchrijven lotings-lijt van de *eerfte* klasfe, welke hunnen ouderdom ook zijn mag, worden geplaatst.

(1) Art. 62. *Te houden register.* Door de nieuwe verordening bij art. 8 der wet van 1820 komt dit en hetgeen deswege in art. 63, 64 en 65 bepaald is, te vervallen. Zie SCHULTZE, *Aanmerkingen op de Wetgeving op de Nationale militie*, bladz. 27.

(2) Art. 63. *In eene boete.* Vergelijk art. 8 der wet van 1820. Wanneer men art. 193 in verband brengt met dit art. 63 en het volgende art. 64, moet men besluiten, dat het de bedoeling van deze artikelen niet kan zijn, dat de boete door den Militieraad zou worden opgelegd, maar dat zulks door den gewonen Regter behoort te gefchieden. *Minist. misfye van den 10den Maart 1817. Bijvoegfel tot het Staatsblad 1817, IV. D. 2de Stuk*, bladz. 823.

Art. 65. Door tijdelijke ongemakken of gebreken, waarvan de genezing mogelijk is, tot den dadelijken dienst buiten staat geoordeeld wordende, zullen zij tot de boeten of penaliteit, bij art. 63 bepaald, worden verwezen en voor één jaar worden vrijgesteld, doch het volgende jaar, of in het jaar wanneer zij tot den dienst geschikt geoordeeld worden, aan het hoofd der lotings-lijst worden geplaatst.

Art. 66. Alle na den eersten Februarij van elk jaar ontdekt wordende (1) personen zullen aan den Gouverneur der provincie, binnen welke zij gedomicilieerd zijn, worden bekend gemaakt, die de noodige orders zal geven, om hun onverwijld naar de hoofdplaats der provincie te laten transporteren, ten einde aldaar, wanneer de Militieraden niet meer zullen zijn vergaderd, door hem en twee leden van de Gedeputeerde Staten, te worden onderzocht. Tot den dienst bekwaam bevonden wordende, zullen zij dadelijk aan den provincialen Kommandant (2) ter inlijving worden overgegeven, en in mindering verstrekken van het kontingent van het loopende jaar, ingeval het kontingent nog niet is afgeleverd; dan wanneer dit reeds mogt hebben plaats gehad, in mindering van dat, hetwelk de gemeente

(1) *Art. 66. Ontdekt wordende.* Offchoon de wet geen onderscheid tuschen goede of kwade trouw maakt, en dus ook de penaliteit op verzuimde inschrijving, volgens eene Ministeriële misstive van den 20sten Mei 1818, zonder onderscheid, of de omiszie ter goeder of kwader trouw had plaats gehad, behoorde te worden-toegepast op hen, die *ontdekt* werden zich niet te hebben laten inschrijven, zou echter op de goede trouw eenige acht mogen geslagen worden bij personen, die zich zelven nog kwamen aangeven. Zie SCHULTZE in *het aangeh. werk*, bl. 28 en bl. 30 seq., alwaar men den hoofdzakelijken inhoud vindt van eenige instructien aan de Gouverneurs medegedeeld, ten einde met personen, die de inschrijving vóór de ligtingen *antérieur* aan die van 1821 verzuimd hadden, op gelijken voet in alle de provincien des Rjks zou worden gehandeld. — Zie ook *Bijvoegsel tot het Staatsblad* 1822, IX. D. 2de St. bladz. 1584 en IX. D. 3de Stuk, bladz. 1833.

(2) *Art. 66. Aan den Provincialen Kommandant.* Deze bepaling doelt op allen, hetzij dezelve tot de 5de of tot de 1ste klasse behooren; en de eerste moeten zoowel als de laatste hunne vijf jaren uitiendien. *Minist. misstive van den 10den Julij* 1817 en *27sten Augustus* 1817. Zie *Bijvoegsel tot het Staatsblad* 1817, IV. D. bladz. 861.

in het volgend jaar verplicht is te leveren, zonder dat alsdan echter de diensttijd van het jaar, in welken zij in dienst treden, van de vijf jaren dienst zal worden afgetrokken (1).

Art. 67. Tot den dienst ten eenenmale onbekwaam bevondene, of wel wettige redenen van vrijstelling kunnende allegueren, zal hun het dubbel der boete, of penaliteit bij art. 63 bepaald, worden opgelegd.

Art. 68. Tijdelijke ziekten of gebreken brengen in dit geval geene momentane vrijstelling te weeg; zij zullen, dien onverminderd, aan den provincialen Kommandant worden opgegeven, en de genezing zal, des noodig, in een hospitaal worden beproefd.

Art. 69. De Gemeentebesturen zullen ten spoedigste en met de meeste nauwkeurigheid, op elk der vijf inschrijvings-registers, na het arresteren dezer wet en vervolgens jaarlijks op dat der eerste klasse, eene alphabetische naamlijst formeren, volkomen gelijk aan het model lett. I, in welke mede zullen worden begrepen de zich tot de inschrijving niet opgegeven hebbende in het register lett. H gebragte personen.

Deze alphabetische lijst zal in de zamengevoegde gemeenten voor elke gemeente in het bijzonder worden opgemaakt, doch in die, welke meer dan één kanton bevatten, kantons-gewijze worden zamengefeld.

Art. 70. Aan het einde der voorschrevene alphabetische lijst zullen almede telken jare worden gebragt (2), alle door den

(1) *Art. 66. Afgetrokken.* Bij besluit van den 5den Januarij 1826, n<sup>o</sup>. 2, heeft Zijne Majesteit verklaard: dat de zoodanigen, die bevonden zijn zich in het jaar, in hetwelk zij volgens hunnen ouderdom tot de dienst der Nationale militie door de wet waren opgeroepen, aan de inschrijving te hebben onttrokken, en alzoo vervallen te zijn in de straf, tegen dat verzuim bij art. 66 dezer wet, en bij art. 10 en 11 der wet van 1820 vastgesteld, ingeval van ontdekking of achterbaling, zullen worden ingelijfd in mindering van het kontingent der gemeente, alwaar zij de inschrijving hebben verzuimd; of wanneer zoodanige gemeente niet met zekerheid kan worden aangegeven, in mindering van het kontingent der gemeente, alwaar de nalatige tijdens de ontdekking zich heeft bevonden.

(2) *Art. 70. Worden gebragt.* Als men dit artikel in verband beschouwt met art. 80, blijkt het, dat dit art. 70 alleen ziet op vrijgestelden, die een actief nummer hebben getrokken. *Min.*



Militieraad, bij vorige ligtingen, provifioneel voor één jaar vrijgefelde perfonen.

Art. 71. Wanneer het te vreezen is, dat de alphabetifche lijst niet naar behooren in eenige gemeente zal worden opge maakt, zal hierin door den Gouverneur, hetzij door het toevoegen van een' zijner geëmployeerden, of op zoodanige andere wijze, als hij zal raadzaam oordeelen, worden voorzien.

Art. 72. De alphabetifche lijsten zullen telken jare, vóór of op den eerften Februarij, door de hoofden der plaatselijke Besturen geteekend, aan de Gouverneurs der provincien met het infchrijvings-register worden opgezonden (1).

*Van de loting.*

Art. 73. Na dat de alphabetifche lijsten zullen zijn onderzocht, en daar, waar het noodig is, geredresseerd, zullen de Gouverneurs de dagen en uren bepalen, op welke de loting fuccesfivelijk, in de hoofdplaatsen der militie-kantons, zal gefchieden, en geven daarvan, ten minste acht dagen te voren, kennis aan de plaatselijke Besturen, met terugzending der alphabetifche lijsten.

De loting zal niet later dan op den 1ften Maart mogen beginnen.

Art. 74. De plaatselijke Besturen zullen dadelijk, na terugbekoming dier registers, dezelve op het raadhuis ter vifte van de belanghebbenden leggen, en deze laatften onverwijld daarvan, alsmede van den tijd der loting, kennis geven, zoo bij publicatie en affictie, als door het rondzenden van gedrukte of gefchreven biljetten aan de ingefchrevene perfonen, of wel aan derzelve ouders, voogden, curators of gemagtigden, overeenkomstig het model lett. K.

Art. 75. De loting zal gefchieden onder voorzitting van den Militie-commisfaris, of die, welke dezelve functien bekleedt, en in tegenwoordigheid van twee der leden van het plaatselijk

---

*misfive van den 13den Januarij 1818. Zie Bijvoegfel tot het Staatsblad 1818, V. D. bladz. 241.*

(1) Art. 72. Opgezonden. Art. 9 der wet van 1820 doet dit artikel vervallen.

Bestuur, en, voor zoo veel de gecombineerde gemeenten betreft, van één der leden van elke zamengevoegde gemeente, die gehouden zijn de alphabetische lijst mede te brengen. — Alle de belanghebbenden zullen, zoo mogelijk, tegenwoordig moeten zijn, zonder dat de ingeschrevenen van andere gemeenten of eenige andere aanschouwers zullen worden toegelaten.

De Militie-commisfaris zal daarenboven geadfisteerd zijn door een' Officier, daartoe door den Provinciaalen Kommandant voor elke ligting te designeren, alsmede door twee Onder-officieren van de Nationale militie, om te dienen tot het meten der geoorloofde personen; zijnde de Militie-commisfaris overigens bevoegd, om, wanneer zulks noodig mogt zijn, de vereischte manschappen tot behoud der goede orde te requireren.

Art. 76. Alvorens tot de loting overgegaan worde, zal de Militie-commisfaris aan de tegenwoordig zijnde belanghebbenden afvragen, of ook op de voor hen ter viste gelegen hebbende alphabetische lijst of lijsten (wanneer het eene gecombineerde gemeente betreft) eenige personen of omstandigheden zijn voorgekomen, die daarop nog zouden behooren te worden genoteerd, of daarvan moeten worden weggelaten, waaraan alsdan, zoo noodig, dadelijk zal worden voldaan, en de op dezelve alsnog te brengen personen aan het einde der lijst worden geplaatst.

Art. 77. De Militie-commisfaris zal vervolgens duidelijk en openlijk te kennen geven :

„ Dat niemand van den dienst der Nationale militie, hetzij voor een jaar of definitief, zal worden vrijgesteld, dan de zoodanigen, die in de termen zijn van de gevallen bij deze wet gespecificeerd.

„ Dat degenen, die niet verlangen den dienst in persoon waar te nemen, eenen plaatsvervanger kunnen stellen of hun nummer met een ander kunnen verwisfelen, volgens de bepalingen vervat in de artikelen 95 tot 109.

„ Dat eindelijk de bewijzen, die voor het verkrijgen van vrijstelling benoodigd zijn, door hen ten spoedigste moeten worden ingewonnen, en, binnen de vijf eerstkomende dagen, in behoorlijke orde moeten worden ingeleverd aan het Bestuur hunner woonplaats.”

Zijnde de Gemeentebesturen verplicht, om alle deze papieren en bewijsstukken, op den rug beschreven met den naam van den persoon, dien het aangaat, en het nommer door hem getrokken, met een inventaris, overeenkomstig het model sub lett. L. binnen *tien* dagen (1) na den afloop der loting in te zenden aan den Militie-commissaris.

Art. 78. De alphabetische lijst zal daarna definitief worden gesloten en door den Militie-commissaris worden geteekend, na aan den voet derzelve, in *letters*, voluit geschreven gesteld te hebben het getal der ingeschrevene personen, zonder dat er daarna eenige verandering meer in dezelve zal worden gemaakt.

Art. 79. Het getal der ingeschrevenen in de alphabetische lijst of lijsten, vervolgens naauwkeurig opgenomen zijnde, zullen er even veel vierkante en door den Militie-commissaris geparapheerde biljetten, waarop de nummers duidelijk in cijfers, alsmede leesbaar in gedrukte letters voluit, zijn gesteld, op eene gelijke wijze in een koker of ring worden inéén gerold, en aan de belanghebbenden met luider stemme voorgesteld zijnde, in eene doorschijnende glazen flesch of ander geschikt voorwerp geworpen, hetwelk op eene zichtbare plaats, voor den Militie-commissaris, zal worden opgehangen of ter neder gesteld, zonder door iemand te mogen worden vastgehouden.

De Gouverneurs der onderscheidene provincien zullen, met in achtneming der voorgestelde bepalingen, zoodanige nadere meer omstandige voorschriften ten aanzien van de wijze van loting geven, als zij tot voorkoming van alle misbruiken gepast en raadzaam zullen oordeelen.

Art. 80. Van de voorschrevene (2) bijeen te werpen nom-

(1) *Art. 77. Binnen 10 dagen.* Offchoon bij *art. 14* der wet van 1820 gesteld wordt *binnen de vijf* eerstkomende dagen, komt het ons met den Heer SCHULTZE, l. c. bladz. 36, voor, dat waarschijnlijk dit eene misfelling zal zijn, merkende hij te regt aan, dat die tijd ook voor het opmaken en inzenden der gemelde stukken veel te kort zoude zijn.

(2) *Art. 80. Van de voorschrevene.* De bepalingen van dit artikel kunnen niet worden toegepast op personen van eene loting, *antérieur* aan de wet van den 8ten Januarij 1817, zonder hunne conditie aanmerkelijk te verergeren; zij zullen dienen te loten in de klasse, waartoe zij behooren, en alleen dienstpligig zijn,

mers zullen nogtans te voren zoo vele der eerste op elkander volgende nummers worden afgehouden, als er vrijwilligers zijn en er personen op de alphabetische lijst of lijsten der gemeente zijn gebragt, aan wie bij eene vroegere loting een nummer, dat hun tot den dienst verplichte, was te beurt gevallen, maar die alstoen door den Militieraad voor één jaar waren vrijgesteld; en welke personen, met n°. 1 te beginnen, in eene alphabetische volg-orde der namen van de personen op de lotingslijst, ingerigt volgens het model lett. M., en door den Militie-commisfaris in *duplo* gehouden, zullen worden gebragt, zoodat, ingeval er tien zoodanige personen gevonden worden, n°. 11 het laagst te trekken nummer zal zijn.

Art. 81. De loting zal daarna een' aanvang nemen, te beginnen met de plaats, welke het verst afgelegen is van de hoofdplaats van het militie-kanton, alwaar de loting geschiedt, en zoo vervolgens te eindigen met de hoofdplaats zelve.

De op de alphabetische lijsten geplaatste ingefchrevenen zullen volgens het nummer, dat hen door den Militie-commisfaris op de alphabetische lijst is gegeven, worden opgeroepen om te loten, nadat de Militie-commisfaris zich vooraf volkomen van de identiteit des trekkende, vooral door het getuigenis van de gecommiteerden uit het plaatselijk Bestuur zijner woonplaats, zal hebben verzekerd. Voor de zoodanigen, welke niet tegenwoordig kunnen zijn en die aan hunne ouders of voogden, of aan respectabele bekende personen, daartoe geene bijzondere volmagt hebben gegeven, zal door een der gecommiteerden uit het Bestuur der plaats geloot worden.

Art. 82. In een der lotings-registers, in hetwelk te voren een gelijk getal nummers, als er lotende personen zijn, zullen zijn ingefchreven, zal vervolgens, tegen over het getrokken nom-

---

ingeval hun nummer wordt opgeroepen, en zij geene wettige redenen van vrijstelling kunnen aanvoeren. *Minist. misfve van den 10den Maart 1817. Bijvoegfel tot het Staatsblad 1817, IV. D. 2de St. blad. 325.* Wegens het regte verstand van dit artikel vindt men in de *Handleiding tot de kennis van het Nederl. Staatsbestuur*, I. D. 2le St. blad. 373, eene misfve van den Administrateur voor de Nationale militie en schutterijen aan de Provinciale Gouverneurs, van den 19den September 1825, n°. 3.

mer, de geslachts- en doopnaam, alsmede de bijnaam, zoo die bekend mogt zijn, van hem die getrokken heeft, worden gebragt, alsmede de naam van den vader en de moeder van denzelfen.

Art. 83. De geloot hebbende perfoon zal dadelijk worden gemeten en voorts door den Militie-commisfaris worden onder-  
vraagd, of en zoo ja, welke redenen van vrijftelling hij zoude kunnen bijbrengen, terwijl van het een en het ander op de lotings-lijst, in de daarvoor bestemde kolom, aantekening zal worden gehouden.

Art. 84. Ten einde de meting overal met naauwkeurigheid zoude kunnen geschieden, zullen de Gouverneurs zorg dragen, dat er in elke kantonnale hoofdplaats eene juiste maat (1) voorhanden zij.

Art. 85. Ten aanzien der zoodanigen, die bij de loting niet tegenwoordig zijn geweest, zullen dadelijk, zoo bij het present zijnde lid van het Gemeentebestuur, als bij de ingefchrevene personen, zoo veel mogelijk informatien worden ingewonnen, en daarvan op de lotings-lijst, met vermelding van de woonplaats, worden aantekening gedaan.

Art. 86. In de alphabetifche lijsten zal worden opgeteekend het trekkings-nummer van elken daarin vermelden perfoon, en voorts uit dezelve daarna in de lotings-lijst worden overgebragt alle verdere de ingefchrevene betreffende renteignementen, ten welken einde de lijsten door den Militie-commisfaris worden medegenomen, die, na gemaakt emplooi en na in dezelve de uitspraak van den Militieraad, omtrent elken ingefchrevenen te hebben gesteld, dezelve aan de Gemeentebesturen terug zendt, om aldaar te blijven gedeponeed.

Art. 87. De werkzaamheden der loting alzo afgehoopen zijnde, zal de lotings-lijst worden geverifieerd en gesloten, en door den Militie-commisfaris met de tegenwoordig zijnde leden van het plaatselijk Bestuur worden geteekend. De Militie-commisfaris zal dezelve binnen veertien dagen na den laatsten dag van

---

(1) Art. 84. *Juiste maat.* Ten opzichte der maatstaven of standaarden na de invoering van het nieuwe stelsel van maten en gewigten, zie SCHULTZE, l. c. bladz. 38, alwaar eene beschrijving daarvan gevonden wordt.

loting, of zoo veel vroeger als mogelijk zijn zal, aan den Gouverneur (1) verzenden: binnen welken tijd hij de certificaten, tot het bekomen van vrijstelling overgelegd, examineert, en, de reclame onderzocht hebbende, zijne aanmerkingen deswege in de kolom, daarvoor in de lotings-lijst bestemd, ter neêrstelt.

Art. 88. De Gouverneurs (2), de registers en certificaten ontvangende, zenden een derzelve, zoo spoedig mogelijk, met de daarbij behoorende certificaten, aan de leden der Staten, die de Militieraden zullen presideren, na alvorens elk lotings-register te hebben onderzocht en zich te hebben verzekerd, dat omtrent elk persoon en reclame de aanmerking van den Militie-commissaris in hetzelfde is gebragt, en houden voorts het duplicaat onder zich.

Art. 89. Wanneer de lotings-lijst der eerste klasse geen genoegzaam aantal personen oplevert, om het vereischte contingent uit dezelve te kunnen vinden, zullen de ontbrekende uit de tweede klasse worden opgeroepen, naar de volg-orde der nummers, door hen bij vroegere loting getrokken, ook deze niet toereikend zijnde, uit de derde, en zoo vervolgens; in dat geval, worden de lotings-lijsten van zoodanige klasfen, almede door de Gouverneurs der provincien, aan de Presidenten der Militieraden toegezonden.

#### *Van de vrijstellingen van dienst.*

Art. 90. Van den dienst der Nationale militie zal men of *definitiefelijk*, of *voor één jaar*, naar gelang der omstandigheden en den aard der gebreken, worden vrijgesteld (3).

(1) *Art. 87. Aan den Gouverneur.* Volgens art. 14 der wet van 1820 wordt aan den Gouverneur alleen het duplicaat gezonden.

(2) *Art. 88. De Gouverneurs.* Behalve hetgeen betrekking heeft op het duplicaat, is dit geheele artikel door de nieuwere wetsbepaling bij art. 14 der wet van 1820 vervallen.

(3) *Art. 90. Worden vrijgesteld.* Krachtens het besluit van Z. Majesteit van den 10den April 1821, n<sup>o</sup>. 93, kan aan jonge lieden, welke ten gevolge van eene dispensatie van art. 145 van het burgerlijk wetboek, voordat zij den ouderdom van 18 jaren hebben vervuld, een huwelijk hebben aangegaan, of zich daartoe hebben aangegeven, geene vrijtelling van de dienst bij de

Art. 91. Definitivelijk worden vrijgesteld:

a. Diegenen, welke, den ouderdom van 22 jaren bereikt hebbende, kleiner zijn dan vijf voet Rijnlandsche maat (één meter vijfhonderd vijf en zestig millimeters), en door den Militieraad voor den dienst bij den trein (1) niet geschikt worden geoordeeld.

b. Zij, die zoodanig zijn misvormd of aan zoodanige ongeneeslijke gebreken (2) laboreren, dat zij voor altijd tot den militairen dienst ongeschikt zijn.

Het zal desniettemin aan de beoordeeling van den Militieraad staan, om den zoodanigen, die uit hoofde van eenig gebrek tot den militiedienst bij de infanterie of kavallerie ongeschikt bevonden wordt, tot die van den trein te verwijzen, wanneer hij daartoe de noodige vereischten bezit.

Nationale militie worden verleend. *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1821, VIII. D. 2de St. blad. 1312.*

De lotelingen, welke vermeenen mogten meer dan ééne reden tot vrijstelling te hebben, staat het altijd vrij, die redenen, mits ieder afzonderlijk, en met de bewijsstukken gestaafd, aan het oordeel van den Militieraad te onderwerpen, welke gehouden is elke dier redenen te beoordeelen, en op ieder derzelve de bepalingen der wet toe te passen, volgens *besluit van Z. M. vna den 22sten Mei 1824, n<sup>o</sup>. 107.*

(1) *Art. 91, § a. Bij den trein.* Uit art. 35 der wet van 1820, in de woorden: *manschappen beneden enz.* blijkt het, dat deze bepaling wegens den trein vervallen is.

(2) *Art. 91, § b. Gebreken.* Daar, volgens het oordeel van deskundigen, de kortzigtigheid (*myopia*), vooral bij jongelingen, geen onherstelbaar gebrek is, zelfs niet, wanneer zij vroeger gebruik hebben kunnen maken van den bij § 4 van de 2de afdeeling van het reglement op het visiteren der manschappen door de Genees- en Heelmeesters bij de Militieraden, en door de Officieren van gezondheid bij de Armée, vastgesteld bij besluit van den 15den Januarij 1821, n<sup>o</sup>. 59, vermelden bril, heeft Z. M. bij besluit van den 28sten Mei 1825, n<sup>o</sup>. 153, den Minister van Binnenlandsche Zaken gelast, om de vereischte zorg te doen dragen, dat voortaan aan zoodanige lotelingen, welke met kortzigtigheid behebt zijn, en gebruik maken van den hier boven vermelden bril n<sup>o</sup>. 10, geene definitive vrijstelling van den dienst, maar, volgens art. 94 der wet van 1817, slechts eene provisonale vrijstelling voor den tijd van één jaar wordt toegeestaan. Zie ook *Handleiding tot de kennis van het Nedert. Staatsbestuur*, I. D. 1ste St. blad. 424.

Het onderzoek der bovengenoemde misvorming of gebreken zal geschieden door den Geneesheer en den Heelmeester, welke, volgens art. 120, den Militieraad zullen adfisteren.

c. De zoodanige, welke door een paspoort doen blijken, dat zij, wegens gebreken, uit den dienst van de land- of zeemagt der Nederlanden behoorlijk zijn ontslagen geworden.

d. De geestelijken van alle gezindheden (1).

e. Alle eenige wettige zonen (2), gelijk ook bij voor-over-

(1) *Art. 91, § d. De Geestelijken.* Welke personen als geestelijken worden beschouwd volgens de Koninklijke besluiten van den 7den Junij 1817, lett. G, n<sup>o</sup>. 11 en 25 Julij 1818, n<sup>o</sup>. 52, 1<sup>o</sup>) bij de Hervormden (\*); 2<sup>o</sup>) bij de Roomschkatholijken; 3<sup>o</sup>) bij de Lutherischen (†); 4<sup>o</sup>) bij de Remonstranten; 5<sup>o</sup>) bij de Doopsgezinden; 6<sup>o</sup>) bij de Israëlitzen (§); kan men vinden bij SCHULTZE, l. c. bladz. 42 volg. Het besluit van den 8ten Julij 1818, ten opzichte van Studenten in de Godgeleerdheid enz. vindt men in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad* 1820, VII. D. 3de St. bladz. 1694. Het besluit van den 25ten Julij 1818, n<sup>o</sup>. 52, staat in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad* 1818, V. D. 2de Stuk, bladz. 645.

(2) *Art. 91, § e. Alle eenige wettige zonen.* Men voege hierbij art. 94, § kk. De volgende bepalingen zijn vervolgens gemaakt: 1<sup>o</sup>) als eenige zoon wordt aangemerkt, wiens moeder hertrouwt met iemand, die mede uit zijn eerste huwelijk een' zoon heeft, doch uit welk tweede huwelijk geene kinderen geboren zijn. *Min. misfive van den 13den Mei 1817*; 2<sup>o</sup>) als eenige zoon wordt aangemerkt, wiens vader overleden is, doch wiens moeder, hertrouwd zijnde, in dat tweede huwelijk een of meer zoons heeft gekregen. *Minist. misfive van den 8ten Junij 1817*; 3<sup>o</sup>) doch een loteling, wiens eenige broeder in 1813, tijdens de Fransche conscriptie, uitgetrokken, niet terug gekeerd en van

(\*) Het besluit van den 7den Junij 1817, voor zoo verre de Hervormde Kerk betreft, is gealtereerd bij besluit van den 12den Junij 1822, n<sup>o</sup>. 90, terwijl dit besluit, volgens eene Ministeriële misfive van den 8ten Augustus 1822, ook toepasselijk is verklaard op Studenten in de Godgeleerdheid, te voren vrijgesteld geweest, en naderhand bewijzen den graad van Candidaten in de Godgeleerdheid te hebben verkregen op eene der binnen het Rijk erkende Hoogescholen.

(†) Ten aanzien der Geestelijken bij het Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap zijn, met afwijking eenigzins van het besluit van den 25ten Julij 1818, n<sup>o</sup>. 52, eenige nadere bepalingen vastgesteld.

(§) Ook ten aanzien van de Geestelijken bij dit Kerkgenootschap is, bij besluit van den 4den Februarij 1824, n<sup>o</sup>. 105, eene nadere bepaling gemaakt. Men leest dit besluit zoowel als een uittreksel uit het besluit van den 25ten Julij 1818, n<sup>o</sup>. 52, in het werk, getiteld: *Verordeningen voor het Israëlijsch Kerkgenootschap binnen het Koninkrijk der Nederlanden*, I. D. n<sup>o</sup>. 22. en II. D. 2de St. n<sup>o</sup>. 1.



lijden van de beide ouders, alle eenige wettige kleinzonen, en voorts, bij overlijden der ouders en grootouders, mede alle eenige achtergeblevene zonen of kleinzonen. Zij zullen hiervan moeten doen blijken door een behoorlijk declaratoir van het Beftuur hunner woonplaats, volgens het model lett. N.

Art. 92. Wanneer aan twee broeders (1), op verfchillende plaatsen gelooft hebbende, elk een nommer is te beurt gevallen, dat hen beiden tot den dienst zoude verpligten, zal aan den oudften de vrijftelling worden toegekend, wanneer de jongfte om ligchaamsgebrek of andere redenen niet zal zijn vrijgefteld.

Art. 93. Van tweelingen, of in hetzelfde jaar (2) geboren broeders, wordt diegeen, welke het hoogfte nommer getrokken heeft, definitief vrijgefteld, ten zij die, welke het laagfte nommer getrokken heeft, om ligchaamsgebreken reeds mogt verfoond zijn; blijvende het nogtans ook aan degenen, die het hoogfte nommer getrokken heeft, vrij en onverlet om, zonder aan de bepalingen voor plaatsvervangers onderworpen te zijn, voor zijnen broeder, die het laagfte nommer getrokken heeft, op te treden.

Art. 94. Voor één jaar (3) worden vrijgefteld:

wien feaert geen berigt is ingekomen, kan als eenige zoon niet worden vrijgefteld, zonder het bij de wet gevorderde certificaat N. geproduceerd te hebben; hetwelk in allen gevalle vereischt wordt. *Minist. misfive van den 10den Julij 1817.* Zie *Bijvoegfel tot het Staatsblad 1817, IV. D. bladz. 879.* — Zie het nader genoteerde op art. 15 der wet van 1820.

Een geadopteerde zoon kan met wettige of ook gewettigde natuurlijke zonen niet gelijk gefteld worden. *Minist. misfive van den 16den Augustus 1817. Bijvoegfel tot het Staatsblad 1817, IV. D. bladz. 381.*

(1) *Art. 92. Aan twee broeders.* Vergelijk art. 18 der wet van 1820. Volgens dit artikel wordt het eene vrijftelling voor één jaar.

(2) *Art. 93. In hetzelfde jaar.* Vergelijk mede art. 18, 2de alinea der wet van 1820.

(3) *Art. 94. Voor één jaar.* Bij de jaarlijkfche herziening en het onderzoek van de gevallen der voor één jaar vrijgeftelden moet men bedacht zijn, dat een loteling, welke een dienftpligtig nommer heeft getrokken en provifioneel is vrijgefteld, indien de reden daarvoor niet meer beftaat, op geene verdere vrijftelling aanpraak kan maken, dan op de zoodanige, welke hij verkregen mogt hebben op den voet bij art. 21 dezer wet omfchreven. *Decifie van Zijne Majesteit van den 3den Junij 1819.* — Bij Ministeriële misfive van den 30ften Junij 1823 is beflist: dat

aa. Zij, die, den ouderdom van twee en twintig jaren niet bereikt hebbende, kleiner zijn dan vijf voet Rijnlandsche maat, of één mètre vijfhonderd zeventig millimètres, en door den Militieraad voor den dienst bij den trein niet geschikt geoordeeld worden.

bb. Zij, die aan ziekten of gebreken laboreren, welke hun tot den dienst van het loopende jaar buiten staat stellen, doch wier herstelling mogelijk wordt geacht.

De zoodanigen, die door momentane ziekten of gebreken zijn bezocht, zullen niet vrij zijn, doch eerst na hunne volkomene herstelling in effectiven dienst gesteld worden; zullende zij niettemin, als tot het contingent behoorende, aan het korps worden overgeleverd, om, voor zoo verre zulks noodig zijn mogt, ter genezing in eene der hospitalen gebragt te worden.

cc. De eenige broeder van hem of hen, die aan zoodanige vermoedelijk ongeneesbare ongemakken of gebreken, als *lamheid*, *blindheid*, *volstrekte zinneloosheid* of dergelijke laboreren, waardoor deze voor het huisgezin als geheel verloren moeten gerekend worden.

De in dit en andere artikelen vermelde gebrekkigen zullen, even als de lotelingen, in perfoon voor den Militieraad worden gebragt, of, op last van den Raad, daar, waar zij zich bevinden, worden onderzocht.

dd. De eenige ongehuwde broeder van eene familie, wanneer hij, namelijk, bij zijne ouders of bij den langstlevenden derzelve inwoont, door zijnen handen-arbeid (1) in hun onderhoud

---

dit besluit niet van toepassing is, ingevalle een provisoneel vrijgestelde, indien de reden daarvan niet meer bestaat, eene nieuwe vrijstelling op grond van de intusfchen opgekomen dienst van een' zijner broeders, vraagt, wanneer door de inlijving van den provisoneel vrijgestelden van een gelijk getal zoons meer dan de helft of, van een ongelijk getal meer dan de kleine helft zou worden in dienst gesteld; doch dat dit besluit dan wel van toepassing is, wanneer de in dienst zijnde broeder zich daartoe vrijwillig mogt aangegeven hebben, of ten gevolge van gepleegd verzuim mogt ingelijfd zijn; dat het ook niet van toepassing is, indien een provisoneel vrijgestelde, uit hoofde van de dienst zijns broeders, naderhand eene definitive vrijstelling vraagt, op grond, dat de dienst is volbragt.

(1) Art. 94, § dd. *Handen arbeid*. Daar intellectuele arbeid het te-gengestelde is van handen- of lichaams-arbeid, is verstaan,

voorziet en daartoe onontbeerlijk is, en wanneer zijne ouders of de langstlevenden derzelve geene bedeeing of alimentatie uit publieke fondsen genieten. Hij zal van dat een en ander moeten doen blijken door een attest volgens het model lett. N. (1).

*ee.* De studenten in de godgeleerdheid (2):

Zij zullen elk jaar aan den Militieraad moeten overleggen een certificaat, afgegeven door dengenen, die tot de afgifte daarvan in zijne betrekking moet gerekend worden bevoegd te zijn, inhoudende eene verklaring (3), dat zij zijn studenten in de godgeleerdheid, met oogmerk, om zich aan den geestelijken stand toe te wijden.

Zij, die met het volbrengen van hun 23ste jaar den geestelijken stand niet zijn ingetreden, of niet geordend (4) zijn, zul-

dat het niet wel twijfelachtig konde zijn, dat hij, die tot de behoorlijke waarneming van zijn ambt of bediening voornamelijk zijne verstandelijke vermogens noodig heeft, niet gezegd konde worden handen arbeid te verrigten, en dus de vrijstelling, hier opgegeven, te regt door een' kopfist zou kunnen worden ingeroepen; terwijl de secretaris van een collegie daarop ten onrechte aanspraak zou maken. *Minist. misfive van den 20sten Mei 1818.*

(1) *Art. 94, § dd. Volgens het model.* Vergelijk art. 27 en 48 der wet van 1820.

(2) *Art. 94, § ee.* Zie SCHULTZE, l. c. bladz. 57 volg. en ook wegens de studenten bij het Israëlitische Kerkgenootschap, *Verordeningen voor het Israëlitisch Kerkgenootschap* ter aangehaalde plaats bij de noot op art. 91, § b.

(3) *Art. 94, § ee. Eene verklaring.* Bij de besluiten van Zijne Majesteit van den 8sten Julij 1818, n°. 129 en 11 October 1818, n°. 83, ten opzichte van de Hervormden, Roomschen en Lutherischen, en ten aanzien van het Evangelisch-Lutherschen Kerkgenootschap bij besluit van den 4den Februarij 1824, n°. 106, en ten opzichte der studenten bij het Israëlitisch Kerkgenootschap bij besluit van den 4den Februarij 1824, n°. 105, wordt opgegeven, door wien deze verklaringen of certificaten uitsluitend en alléén moeten worden afgegeven. Zie SCHULTZE, l. c. bl. 59, alwaar men dezelve vermeld vindt.

(4) *Art. 94, § ee. Niet zijn ingetreden of geordend.* Voor zoo verre de Hervormde Kerk betreft worden daardoor verstaan, die den graad van Kandidaat in de Godgeleerdheid hebben verkregen op eene der binnen het Rijk erkende Hoogescholen. Zie de noot op art. 91, § d.

len verplicht worden gelijken tijd van vijf jaren bij de Nationale militie te dienen of eenen plaatsvervanger te stellen, even als zij zonder de succesive vrijstellingen zouden hebben moeten doen; en zullen zij, in zoodanig geval, in mindering strekken van het contingent der gemeente, waartoe zij behooren.

*ff.* De kweekelingen, op kosten van het Rijk in de twee Instituten, tot opleiding van onderwijzers in de lagere Scholen, opgerigt bij Ons besluit van den 31sten Mei 1816, n<sup>o</sup>. 60.

Zij zullen elk jaar een attest moeten overleggen, afgegeven door het hoofd van het Instituut, en, even als de studenten in de godgeleerdheid, verplicht zijn den tijd van vijf jaren in de Nationale militie te dienen, of eenen plaatsvervanger te stellen, wanneer zij op hun 23ste jaar, na afgelegd examen, niet aan het hoofd eener school van Gouvernements-wege zijn aangesteld.

*gg.* De zoodanigen, welke in 's Rijks dienst ter zee of te lande zich bevinden (1), daaronder begrepen de kweekelingen op de

Zoodra zij den ouderdom van 23 jaren hebben volbragt, worden zij, ten gevolge dezer wetsbepaling, door den Gouverneur der provincie opgeroepen tot het overleggen van een behoorlijk bewijs, dat zij den geestelijken stand zijn ingetreden of geordend zijn, of den graad van Kandidaat in de Godgeleerdheid, gelijk boven gezegd is, hebben verkregen. Bij gebreke van zoodanig bewijs, worden zij dadelijk onderzocht en aan den Provincialen Kommandant ter inlijving overgegeven enz. *Min. missive van den 15den Julij 1822.*

Betrekkelijk de broeders der studenten op het Seminarium te Mechelen, zie de bepaling bij besluit van den 27sten Februarij 1820, n<sup>o</sup>. 13, vermeld in de aanschrijving van den Gouverneur der provincie van Utrecht in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad* 1820, VII. D. 2de St. bladz. 672.

(1) *Art. 94, § gg. Welke in 's Rijks dienst enz.* Men vergelijkte art. 26 der wet van 1820. Onder de zoodanigen behooren ook personen van de armée te lande, welke op halve soldij zijn gesteld; en van de Marine de zoodanigen, die zich niet aan boord van Zijner Majesteits schepen of vaartuigen bevinden, en onder het genot van een zeker verminderd traktement op non-activiteit zijn gebragt. Het bewijs door den reclamant der vrijstelling over te leveren aan den Militieraad moet zijn eene authentieke kopij van de aanschrijving van of wegens het Departement, waaronder hij behoort, door welke hem zijn veranderde staat is kenbaar gemaakt. *Minist. missive van den 25sten Maart 1823.* Het korps marechausées wordt als tot de staande

militaire scholen, waarvan zij telken jare een behoorlijk bewijs zullen moeten overleggen, hetwelk zal worden afgegeven, voor zoo veel betreft degenen die zich in land- of zeedienst bevinden, door den kommanderenden Officier van het korps of vaartuig, tot hetwelk zij behooren, en ten aanzien van de kweekelingen op de militaire scholen, door den Kommandant-Directeur der studien.

De kweekelingen, die, vóór dat zij den ouderdom van 23 jaren zullen bereikt hebben, uit eigen verkiezing en zonder intuschen tot den rang van officier te zijn opgeklommen, den militairdienst verlaten, zullen, even als de studenten in de godgeleerdheid, welke bij het bereiken van dien ouderdom nog niet geordend zijn, aan de verplichting tot den dienst bij de Nationale militie onderworpen wezen, zoo als hier voren ten aanzien van gemelde studenten is omschreven.

Zij, die het 19de jaar zijn ingetreden en in de eerste klasse der Nationale militie vallen, zullen zich in den militairdienst te lande of ter zee niet mogen begeven na den eersten Januarij, noch vóór den eersten Junij daaraanvolgende. Dit plaats gehad hebbende, zullen zij op de eerste deswege door den Gouverneur der provincie, die zulks aangaat, te doene aanvraag, door het Departement van Oorlog of Marine, worden ontslagen.

*hh.* De zoodanigen, welke hunne profesie van de buitenlandsche zeevaart (1) maken, waarvoor gehouden zullen worden

---

armée te behooren aangemerkt. *Minist. misfye van den 21sten Februarij 1823*; doch Ingenieurs en aspiranten van den Waterstaat zijn van den dienst bij de Nationale militie niet vrij. *Besluit van Zijne Majesteit van den 30sten Augustus 1817.* Zie ook SCHULTZE, l. c. bladz. 63 volg. *Bijv. tot het Staatsblad 1817, IV. D. bladz. 863.*

Nederlandsche onderdanen en ingezetenen, wanneer zij na het nemen van Z. M. besluiten van den 31sten Augustus en 27sten October 1820, n<sup>o</sup>. 32 en 36, bij een der regementen Zwitsers in bezoldiging van het Rijk staande, in dienst zijn gegaan, en bij de loting voor de Nationale militie dienstpligtige nummers hebben verkregen, kunnen geene aanspraak maken op het genot van vrijstelling, toegekend bij dit art. 94, § 99, maar moeten uit den dienst bij het regiment Zwitsers ontslagen, en vervolgens aan den Gouverneur ter inlijving als lotelingen worden overgegeven. Besluit van Z. M. van den 10den September 1826, n<sup>o</sup>. 89. Men vindt dit besluit in het *Rec. Mil. II. D. bl. 182.*

(1) *Art. 94, § hh. Buitenlandsche zeevaart.* Hieronder worden ook

zij, die aan boord van eenig koopvaardij- of ter walvischvangst uitgerust schip, ten minste gedurende de twee laatste jaren vóór hunne inschrijving tot de Nationale militie, dat beroep werkelijk hebben uitgeoefend en alsnog uitoefenen; waaronder alzoo *niet* worden begrepen de vischers, loodsen en op de binnenwateren of stroomen varende personen; zij zullen daarvan jaarlijks doen blijken door een attest volgens het model lett. O.

Deze vrijstelling houdt op, zoodra er een werkelijke oorlog plaats heeft, in welk geval de provisieneel vrijgestelden dadelijk tot den activen dienst zullen worden opgeroepen, indien zij hun 23ste jaar nog niet hebben volbragt.

De hoofden der Gemeentebesturen zullen zorgvuldig toezien, dat niemand anders, dan op voldoende gronden, op zijne professie als zeeman zich zal kunnen beroepen. De verschillen, welke te dezen opzigte mogten ontstaan, zullen aan de beslisfing der Militieraden worden onderworpen.

De Gemeentebesturen zullen afzonderlijke lijsten houden van de personen, welke op grond van dat beroep worden vrijgesteld. Deze lijsten zullen worden opgemaakt volgens het model lett. P; een dubbel derzelve zal worden gezonden aan den Gouverneur der provincie, die jaarlijks daarvan eene algemeene tabel zal opmaken, om aan Ons, wanneer Wij dezelve verlangen, te worden overgelegd.

ii. Weduwenaren, kind of kinderen hebbende, mits hunne kinderen in gene publieke gestichten worden opgevoed.

De weduwenaren, die kind of kinderen hebben, zullen van het aanwezen hunner kinderen jaarlijks aan den Militieraad moeten doen blijken door een certificaat van de plaatselijke Regering, volgens model lett. Q.

kk. Zoodanige der zoons, en, bij voor-overlijden der beide

---

gerangschikt kweekelingen op de Kweekschool voor de zeevaart te Amsterdam, mits bewijzende 1°) dat zij, na hunne aanneming in de gezegde school, eene buitenlandsche zeereis hebben gedaan; 2°) dat zij, den tijd, welken zij op zee zijn geweest, medegerekend, twee jaren onafgebroken als kweekelingen in die school hebben ingewoond. Om het attest O te bekomen moeten zij overleggen een certificaat van Commisfariësen van de Kweekschool, hetwelk aan dat attest moet worden geannexeerd. *Bestuit van den 25sten Junij 1817, lett. R.*, hetwelk men leest in het *Bijvoegfel tot het Staatsblad 1817, IV. D. 2de St. blad. 854.*

ouders, zoodanige der kleinzoon van weduwen, in regten gesepareerde, gedivorceerde, of sedert vier jaren door hare mans verlatene vrouwen, als voor haar, *door zijnen handen-arbeid*, den kost wint; komende alzoo deze vrijstelling niet in aanmerking, ingevalle de moeder of grootmoeder eenig bedrijf, nering of handtering, waardoor zij den kost kan winnen, exerceert, of op eenige andere wijze een onaf hankelijk bestaan heeft, of uit eenig publiek fonds onderhouden, gealimenteerd of bedeed wordt (1).

Zij zullen daarvan jaarlijks, door een declaratoir van het Bestuur hunner woonplaats, behoorlijk bewijs geven, volgens model lett. R.

Aan maar *éenen* zoon of kleinzoon (2) zal om de voorschreven reden vrijstelling worden verleend.

II. De broeder of halve broeder van ouderlooze families, wanneer hij voor zijne zusters of broeders (3) den kost wint en hun zonder dat geen middel van bestaan overblijft, mits hij daarvan jaarlijks, door een certificaat van het plaatselijk Bestuur, volgens model lett. S, doe blijken, en geen andere broeder deswege is vrijgesteld.

III. De zoodanige, wiens eenige broeder of eenige halve broeder, hetzij in persoon of door remplacement of substitutie (4), in eenen minderen rang dan van tweeden Luitenant bij

(1) *Art. 94, § kk. Onderhouden.* Vergelijk art. 25 en 27 der wet van 1820. Er moet hierbij niet in aanmerking komen of zoodanig bedrijf, nering of handtering slechts een gering voordeel oplevert, maar of zoodanig bedrijf enz. den kost kan geven en zij daarbij haar bestaan kan vinden. *Min. misfive van den 20sten Mei 1818.*

*Gealimenteerd.* Dat is, van kost en drank voorzien worden. Zie *Misfive Admin. van den 18den Januarij 1826.*

*Bedeeld.* Die eené ondersteuning van welken aard en hoe gering ook genieten. Zie voorm. *Misfive.*

(2) *Art. 94, § kk. Éenen zoon of kleinzoon.* Zie het genoteerde op art. 25 der wet van 1820.

(3) *Art. 94, § II. Zusters of broeders.* Hier wordt in het meervoud gesproken, gelijk ook in het certificaat model S., dit gaf tot de volgende twijfeling aanleiding: of deze vrijstelling konde worden verleend, wanneer door den broeder of halve broeder slechts voor één persoon de kost gewonnen werd? is ontkennend beslist bij *Besluit van den 5den Julij 1823, n<sup>o</sup>. 100.*

(4) *Art. 94, § mm. Door remplacement of substitutie.* Vergel. art. 21 der wet van 1820.

de Nationale militie of armée te land of ter zee dient (1), of wel voor eerstgemelden dienst is gedesigneerd en optreedt (2).

Uit iedere familie zal van een gelijk getal zonen niet meer dan de helft, en van een ongelijk getal slechts de kleine helft tot den dienst worden geroepen; zullende, voor zoo veel de familie zelve geene andere schikking (3) mogt verlangen, daarentrent deze regel gevolgd worden: dat de active dienst (4) van eenen *oudsten* broeder, hetzij in perfoon of door plaatsvervanging of nommervervisseling, gelijkelijc den *derden* zoon bevrjdt, wanneer er niet meer dan *drie* broeders zijn; dat, wanneer er *vier* zonen zijn, de dienst van den oudsten den *tweeden* zoon bevrjdt, terwijl de *derde* (5) zoon dienstplichtig blijft,

(1) *Art. 94, § mm. Te land of ter zee dient.* Dat is, in Nederlandsche dienst.

(2) *Art. 94, § mm. Optreedt.* Als eene moeder twee onwettige zoons heeft, stelt de dienst van den eenen den anderen niet vrij. *Min. misfve van den 10den Julij 1817.* Zie *Bijvoegfel tot het Staatsblad 1817, IV. D. bladz. 879.*

(3) *Art. 94, § mm. Geene andere schikking.* Zonder dat dezelve echter ten praëjudice mag strekken van een derden. *Ministeriële misfve van den 20sten Augustus 1817.* *Bijvoegfel tot het Staatsblad 1817, IV. D. bladz. 882.* Indien, bij voorbeeld, de ouders verlangen, dat de *derde* van vier zoons, waarvan de oudste in perfoon, of bij plaatsvervanging, of door het stellen van een substituant in dienst is, in plaats van den tweeden, wordt vrijgesteld, kan zulks worden aangenomen, mits laatstgemelde dadelijk voor den derden optreedt, en voor de dienst geschikt bevonden wordt. *Min. misfve van den 26sten Julij 1817.*

(4) *Art. 94, § mm. Active dienst.* Aan *verleden* dienst van eenen broeder is voor den opvolgenden broeder geene vrijstelling verbonden, dan in de gevallen bij het 2de alinea van dit artikel vermeld. De werkelijke dienst geeft vrijstelling voor één jaar, en moet 's jaarlijks tot in het 5de jaar op nieuw worden bewezen, en eerst dan is hij, volgens art. 123, van alle verpligingen ontheven. *Min. misfve van den 13den Januarij 1818.* Zie ook *Art. 22 der wet van 1820* en het aldaar genoteerde.

(5) *Art. 94, § mm. Terwijl de derde zoon.* Bij besluit van Zijne Majesteit van den 28sten Junij 1825, n<sup>o</sup>. 145, is beflist: dat, de *derde* zoon in de loting vallende, doch ter zake van lichaamsgebreken bevonden wordende ongeschikt voor de dienst te zijn, de *tweede* zoon het genot van vrijstelling verliest, tot hiertoe genoten wegens de dienst van den oudsten. Zie ook *Handleiding tot de kennis enz., I. D. 2de Stuk, bladz. 372.*



en, denzelven presterende, den vierden zoon bevrijdt; en dat, ingeval er vijf (1) zonen zijn, de derde werkelijk dienende zoon, niet alleen den vierden maar ook den vijfden zoon vrijstelt.

Een broeder in den dienst gefneuveld of overleden, ofte wel om ligchaamsgebreken, in den dienst bekomen, uit denzelven ontslagen zijnde, blijft één van deszelfs broeders van den dienst bevrijd; doch gedeferteerd (2) of om wangedrag van het ba-taillon of korps weggezonden zijnde, zal hij als niet dienende, of niet gediend hebbende, worden aangemerkt, en de voor-schreven vrijstelling niet meer te weeg brengen.

Om, in voege voorschreven, uit hoofde van den dienst van eenen broeder of van broeders, te worden vrijgesteld, zal er aan den Militieraad jaarlijks behooren te worden overgelegd:

*Vooreerst*: Een attest van den kommanderenden Officier van het korps of korpsen, bij hetwelk de broeder of broeders wer-kelijk is of zijn dienende, volgens het model ten dezen, sub lett. T (3).

(1) *Art. 94, § mm. Ingeval er vijf.* Indien de drie oudsten van vijf of zes zoons boven de jaren der militie zijn, moeten de twee of drie volgende dienen; doch de regel, bij het 2de lid van dit artikel, § mm, wordt gevolgd, als van de vijf of zes de oudste in de jaren der militie komt te vallen. *Besluit van den 24sten Julij 1817.* Zie *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1817, IV. D. 2de St. bladz. 856.*

Het is blijkbaar de bedoeling der wet, dat, hoezeer de hoofd-bepaling, wegens de in de 1ste alinea voorkomende vrijstelling van hem, wiens broeder in eenen minderen rang dan van tweeden Lui-tenant dient, in het 2de alinea niet wordt herhaald, echter ook daarin van kracht is, welk ook het getal broeders zijn moge, enz. *Besluit van Z. M. van den 15den Mei 1818, n<sup>o</sup>. 50.*

(2) *Art. 94, § mm. Doch gedeferteerd.* Een opvolgend broeder verliest zijn regt van vrijstelling niet, als de gedeferteerde daarna weder in active dienst is getreden. *Besluit van den 10den December 1817, n<sup>o</sup>. 60.* Men vindt dit in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1817, IV. D. bladz. 871.*

(3) *Art. 94, § mm. Volgens het model sub lett. T.* Vergelijk art. 28 der wet van 1820. Indien zijn broeder dient bij de koloniale troepen, kan hij volstaan met over te leggen een certificaat door het Departement van Koophandel en Kolonien afgegeven. Indien zijn broeder dient op een van 's Lands schepen, met het over-leggen van een certificaat door het Departement van Marine opgemaakt. *Besluit van den 3den Junij 1817, te vinden in het Bijvoegsel tot het Staatsblad 1817, IV. D. 2de Stuk,*

*Ten tweede*: Een attest van het plaatselijk Bestuur, volgens het model lett. U (1), uit hetwelk het getal broeders, tot hetzelfde huisgezin behoorende, consteert.

*nn.* De gearresteerden, wier zaak bij de regtbanken hangende is, en niet, vóór het begin der vierde zitting van den Militie-raad, is uitgesproken.

*oo.* De correctioneel gedetineerden, wier detentie nog niet is geëxpireerd.

*Van de plaatsvervangings en nummervervisseling.*

Art. 95. Een iegelijk, die voor den dienst der Nationale militie is gedefinieerd en niet verkiest in persoon den dienst waar te nemen, is bevoegd eenen plaatsvervanger te stellen of zijn nummer te verwisselen, volgens de bepalingen hierna gestatueerd.

Art. 96. Ouderen, voogden, curatoren, die niet verkiezen hunne kinderen of pupillen te laten dienen, zijn verplicht onder dezelfde bepalingen eenen plaatsvervanger voor dezelve te stellen, wanneer het voor hun getrokken nummer niet mógt zijn vrijgesteld.

Hierin nalatig blijvende, verbeuren zij eene boete, naar gelang der personen en omstandigheden, van niet minder dan fl. 5, doch niet meer dan fl. 100, zonder dat door de betaling der voorschrevene boete de tot den dienst verplichte zal zijn vrijgesteld.

Art. 97. Tot plaatsvervangings zullen geene andere personen

---

bladz. 343. Deze certificaten worden ingerigt naar de modellen, gearresteerd bij besluit van den 17den October 1822, n<sup>o</sup>. 8, en welke de Heer H. SCHULTZE, *aang. werk, I. c. n<sup>o</sup>. 26* der modellen mededeelt; gelijk men dat besluit met het model ook vindt in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1822, IX. D. 3de Stuk, bladz. 1837.*

(1) *Art. 94, § mm. Volgens het model lett. U.* In dit attest moeten zoowel de *halve* als *heele* broeders met derzelve voor- en familienamen worden opgenoemd, omdat niet alleen de dienst van eenen vollen broeder eens lotelings denzelven vrijstelling geeft, maar ook die van eenen halven broeder. *Min. misfive van den 26sten October 1822. Bijv. tot het Staatsblad 1822, IX. D. 3de St. bladz. 1843.*

worden toegelaten dan ingezetenen, die op den eersten Januarij van het jaar dat de ligting plaats heeft, hun 24ste jaar (1) zullen zijn ingetreden en het *dertigste* nog niet hebben bereikt, ten ware zij reeds hadden gediend; in welk geval zij, even als de vrijwilligers, tot den ouderdom van 35 jaren toe (2), zullen worden aangenomen; niet kleiner dan vijf voet en twee duim, Rijnlandsche maat (één mètre, zeshonderd twee en twintig millimètres), ten ware (3) zij reeds in Nederlandschen of voormaligen Franschen dienst geweest zijn, in welke beide gevallen vijf voet Rijnlandsche maat zal voldoende zijn; gedurende de laatste *vijftien* maanden gewoond hebbende in de provincie, in welke zij de plaats van een ander willen vervangen; gezond, sterk en vrij van alle ligchaamsgebreken, al waren die ook van eenen tijdelijken aard, die tot den militairen dienst ongeschikt maken, voorzien van een attest, volgens het model lett. V, af-

(1) *Art. 97. Hun 24ste jaar.* Met uitzondering van onder-officieren en soldaten der militie, die, uit hoofde van een verkregen regt, uit de dienst zijn ontslagen, welke, op vertooning van hun in orde zijnde paspoort, tot plaatsvervangers kunnen worden aangenomen, hoezeer zij hun 24ste jaar nog niet zijn ingetreden. *Decisie van Z. M. van den 3den Junij 1817.* — Bij Ministeriële misfivè van den 2den Mei 1822 is te kennen gegeven, dat deze decisie echter alleen toepasselijk is op onder-officieren en soldaten der Nationale militie, en niet op alle gepasporteerde militairen, en nog nader bij Minist. misfivè van den 28sten Februarij 1823 verklaard, dat de dispensatie van ouderdom en inwoning enkel betrekking had op personen, die voor zich zelve bij de militie waren ingelijfd geweest, en vervolgens, uit hoofde van een verkregen regt, waren ontslagen; onder welke laatstgenoemde personen eindelijk bij Ministeriële misfivè van den 26sten Julij 1823 is opgegeven, dat de zoodanigen verstaan moeten worden, die in mindering van het contingent zijn ingelijfd geweest, dus ook nommerverwisselaars (substituanten), plaatsvervangers en vrijwilligers. Zie verder SCHULTZE, 1. c. bladz. 77. — Zie ook *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1822, IX. D. 3de St. bladz. 1870.*

(2) *Art. 97. Tot den ouderdom van.* Ook hij, die na den 1sten Januarij van het jaar der ligting, doch vóór den dag der beoordeeling door den Militieraad, den ouderdom van 30 en 35 jaren heeft bereikt, blijft geschikt voor plaatsvervanger. *Min. misfivè van 20sten Mei 1818.*

(3) *Art. 97. Ten ware.* Voldoende is het, als men bevorens in militaire betrekking is geweest. *Min. misfivè van den 27sten Mei 1823.*

gegeven door het plaatselijk Bestuur, op het getuigenis van twee bekende ingezetenen, houdende: dat de voorgestelde plaatsvervanger is van een goed gedrag, dat hij binnen de provincie gedurende den tijd van *vijsftien* maanden (1) zijn domicilie heeft gehouden, en dat door hem tot dus ver aan de Nationale militie is voldaan, of niet is behoeven voldaan te worden.

Gehuwden kunnen alleen als plaatsvervangers worden aangenomen, onder voorwaarde, dat zij ten genoegen van den Militieraad zullen doen blijken, dat voor de behoeften van hunne huisgezinnen, gedurende den geheelen activen dienst, is gezorgd, zoodanig, dat dezelve niet ten laste van eenige publieke kas zullen komen; terwijl hunne vrouwen en kinderen nimmer het bataillon mogen volgen naar eene andere plaats, dan die, alwaar zij wonen op het oogenblik, dat zij als plaatsvervangers zich verbonden hebben of in de vaste garnizoenen.

Geene andere gedimiteerde militairen zullen als plaatsvervangers worden aangenomen, dan die van een paspoort zijn voorzien, waaruit duidelijk blijkt, dat zij geenszins wegens slecht gedrag of lichaamsgebreken uit den dienst zijn ontslagen.

Art. 98. Dadelijk na de goedkeuring van den plaatsvervanger, zal hij, in wiens plaats dezelve zal dienen, ten kantore (2) van den naastbij gelegen ontvanger-particulier of ontvanger-generaal, tot goedmaking, zoo veel mogelijk, der kosten, vallende op de ligting der Nationale militie, moeten storten eene som, naarmate van de geegoedheid (3) der personen, van fl. 25

(1) *Art. 97. Den tijd van vijsftien maanden.* Bij besluit van den 2den April 1824, n<sup>o</sup>. 175, zoo gepasporteerde onder-officiëren en soldaten der militie, na hun ontslag, nog geene 15 maanden in de provincie hebben gewoond, zijn de Gemeentebesturen bevoegd verklaard, om die woorden in het attest, daartoe betrekkelijk, door te halen, daarvoor echter in de plaats moettende stellen den tijd, welken zulk een persoon in eene gemeente heeft gewoond.

(2) *Art. 98. Ten kantore van enz.* Van en met de ligting van 1824 ten kantore van den ontvanger der registratie in de gemeenten, alwaar de Militieraden derzelve zittingen houden. *Min. misfivè van den 12den Maart 1824.*

(3) *Art. 98. Naar mate der geegoedheid.* De Militieraad is de bevoegde autoriteit, welke dadelijk na de goedkeuring van den plaatsvervanger de storting gelast; met opgave van het montant

tot fl. 75; vervolgens zal hij bij eene publieke acte, nadat de minute derzelve alvorens aan den Militieraad zal zijn vertoond, en door denzelven, blijkens het daarop gestelde *visa* van den President van den Raad, is goedgekeurd, finaal doen opmaken het contract (1) tusschen hem en zijnen plaatsvervanger aangaan, met overlegging van de quitantie van de hier bovengemelde som.

De voorschrevene contracten zullen volgens het model lett. W.

dier storting, waarvan de bepaling insgelijks behoort tot de attributien van dien Raad. *Min. misfive van den 31sten Julij 1817.* Zie *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1817, IV. D. bladz. 859.*

De teruggave der sommen, voor het regt van plaatsvervangings gestort, geschiedt op schriftelijke aanvraag der belanghebbers aan den Gouverneur der provincie, waartoe zij met opzigt tot de militie behooren, welke aanvraag binnen één jaar, te rekenen van het oogenblik dat zij op dezelve aanspraak hebben verkregen, gedaan moet worden, daar, volgens besluit van den 21sten Julij 1823, n<sup>o</sup>. 37, op latere aanvraag geene teruggave mag geschieden. Deze teruggave mag verzocht worden, 1<sup>o</sup>) wanneer de plaatsvervanger niet is ingelijfd, ter zake men het nommer der vervangene tot het formeren van het contingent niet behoefde op te roepen; 2<sup>o</sup>) indien een plaatsvervanger ingelijfd is, doch uit de dienst wordt ontslagen, ten gevolge van het inlijven van verkeerdelijk vrijgestelden, of wel van achtergeblevenen, in wier plaats de vervangene moest worden opgeroepen, of wel indien de oproeping abusiefelijk mogt plaats gehad hebben. *Gem. besluit van den 21sten Julij 1823.* Wegens de nadere bepalingen, welke door Zijne Exc. den Minister van Finantien zijn gemaakt nopens de wijze, waarop de eventueel geauthoriseerde restitutie zal worden geëffectueerd door de ontvangers, zie SCHULTZE, l. c. bladz. 80 en 81.

Wanneer een plaatsvervanger niet bij zijn korps aankomt of deferteert, invoege dat de gereplaceerde persoonlijk moet dienen, zal aan hem terug gegeven worden de som, voor het regt van plaatsvervangings gestort. *Instructie van den 15den September 1817,* te vinden in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1817, IV. D. bladz. 367.*

De som, voor het regt van plaatsvervangings te storten, behoeft slechts eenmaal te worden gestort, offchoon men naderhand nieuwe plaatsvervangers stelde. *Minist. misfive van den 21sten October 1817.* *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1817, IV. D. 2de St. bladz. 884.*

(1) *Art. 98. Het contract.* Door wien moet worden opgemaakt, zie *Art. 34. der wet van 1820.*

worden opgemaakt, terwijl daarvoor, met het dubbel en het triplicaat, boven de onkosten van het zegel, niet meer dan vier guldens zal worden betaald.

De triplicaten zullen door den Militieraad, met de lotingslijsten, aan den Gouverneur der provincie worden overgelegd, die dezelve, met de nominative staten der manschappen, waarvan bij art. 150 wordt gesproken, aan den provincialen Kommandant afgeeft, om door hem aan de Kommandanten der korpsen, bij dewelke de plaatsvervangers in dienst treden, te worden toegezonden.

Voor zoo veel de contracten met eenen plaatsvervanger aangaat, zal de som, waarvan de betaling in eens bij het in dienst treden of vervolgens bij termijnen, gedurende den diensttijd, door hem mogt zijn bedongen, slechts voor één vijfde gedeelte door hem ontvangen worden, en zullen de overige vier vijfde gedeelten der sommen succesief moeten worden gestort in de kas van het korps, in hetwelk de plaatsvervanger dienen zal, om vervolgens, bij gelijke maandelijksche termijnen, aan hem, of de zoodanigen, die hij tot den ontvangst dier gelden magtigen zal, of wel na deszelfs overlijden aan zijne weduwe of regt-hebbende, zonder korting te worden uitbetaald.

Art. 99. Het zal aan eenen broeder vrijstaan voor zijnen broeder in dienst te treden (1), al had hij ook slechts den ouderdom van achttien jaren, en de lengte van vijf voeten Rijnlandsche maat (één meter vijfhonderd zeventig millimeters), zonder dat eenige betaling, op den voet van art. 90, zal behoeven te geschieden.

Art. 100. Hij, die een' plaatsvervanger in dienst heeft, zal gedurende den tijd van achttien maanden (2), te rekenen van het oogenblik dat hij in dienst is getreden, voor denzelven moeten instaan.

---

(1) Art. 99. In dienst te treden. De bedoeling is niet bij *nommervervisseling*, maar *plaatsvervangning*, op welke diensvolgens alle de bepalingen der wet op de plaatsvervangning toepasfelijk zijn, voor zoo verre de wet geene uitzondering daarop maakt. *Besluit van den 21sten Maart 1824.*

(2) Art. 100. Den tijd van achttien maanden. Door de nieuwe bepaling bij art. 23 en 29 der wet van 1820, zal deze bepaling vervallen zijn. Zie het genoteerde wijders op art. 29 dier wet.

Die tijd verstreken, of reeds vroeger het ontslag van eenen plaatsvervanger, ten gevolge van ongemakken *in den dienst be- komen*, toegeslaan zijnde, of deszelfs overlijden, door welke oorzaak dan ook, plaats gehad hebbende, is de geremplaceerde en de op hem in jaren volgende broeder van alle verpligting tot den dienst der militie voor altijd bevrijd.

Art. 101. Uiterlijk binnen acht dagen na de defertie van eenen plaatsvervanger, zal de kommanderende Officier van het korps daarvan kennis geven aan den Gouverneur der provincie, waartoe degene, wiens plaatsvervanger gedeferteerd is, behoort (1).

Art. 102. De Gouverneur zal daarop dadelijk hiervan kennis geven aan het plaatselijk Bestuur der laatste woonplaats van den geremplaceerden, ten einde dezen te onderrigten, dat hij, binnen twee maanden na die kennisgeving, zal zorg moeten dragen, om, of zelve in dienst te treden, of een anderen plaatsvervanger te stellen.

Art. 103. Ten gevolge dezer oproeping zal hij moeten zorgen, dat, uiterlijk na verloop van twee maanden, een ander behoorlijk door den Militieraad, of, wanneer dezelve niet vergaderd is, door den Gouverneur der provincie met twee leden der Gedeputeerde Staten, goedgekeurden plaatsvervanger, ten zijnen koste aan het bataillon of korps, van hetwelk de eerste gedeferteerd is, geleverd worde, tenzij hij mogt verkiezen om zelf den dienst te presteren, in welk geval hij, na kennisgeving van zijne intentie aan den Militie-Commisaris, waaronder hij resorteert, zich insgelijks, ten zijnen koste, naar zoodanig bataillon of korps zal moeten begeven.

Zoodra hij zelve of zijn nieuwe plaatsvervanger, in het bataillon of korps zal zijn ingelijfd, zal de som, welke van zijnen vorigen plaatsvervanger, ingevolge art. 98, nog in de kas van het korps, na aftrek van de waarde der door den gedeferteerden medegenomen goederen, overig is, of aan hem terug gegeven, of tegen hetgene hij wegens zijnen nieuwen plaatsvervanger storten moet, verrekend worden.

Art. 104. Van den tijd, die een geremplaceerde voor een plaatsvervanger, volgens de bepaling van art. 100, moet in-

(1) Art. 101. *Behoort.* Zie art. 31 der wet van 1822.

staan, zal, ingeval er een tweede is gesteld, worden afgetrokken den tijd, dien de eerst aangenomen alreeds bij het bataillon of korps heeft gestaan; met deze bepaling nogtans, dat de geremplaceerde nooit minder dan *twaalf* maanden voor den remplaçant zal moeten instaan.

Art. 105. De geremplaceerden, die aan de door hen met hunnen plaatsvervanger aangepane contracten in gebreke blijven te voldoen, zullen verplicht worden, na alvorens te zijn ge-waarschuwd, in de plaats van den plaatsvervanger in dienst te treden.

Art. 106. De bevoegdheid om te beslissen, of een gerem-placeerde al dan niet in gebreke is gebleven aan zijne verbindtenis te voldoen en de penaliteit, bij het vorig artikel gestatueerd, heeft geïncurreerd, wordt alleen aan de burgerlijke regtbank, onder welke de gedaagde resforteert, toegekend. Aan den plaatsvervanger zal door de regtbank een zaakverzorger worden toegevoegd, door wien hij *pro Deo* zal worden bediend.

Art. 107. Een exemplaar van het vonnis zal, ingeval de geremplaceerde wordt gecondemneerd, door de regtbank aan den Gouverneur der provincie worden toegezonden.

Art. 108. De desertie doet alle verplichtingen, uit het contract van plaatsvervanging spruitende, dadelijk vervallen, ten geen plaatsvervanger heeft, na eens gedeferteerd te zijn, eenig regt of aanspraak op dengenen, met wien hij zich, ter zake van zijne dienstneming, heeft verbonden.

Art. 109. Aan alle geloot hebbende personen van dezelfde gemeente, tot dezelfde of tot eene hoogere klasse behoorende, en aan geene anderen, is het geoorloofd (1), het door hen getrokken nummer onderling te verwisfelen (2), mits dat hij,

(1) *Art. 109. Is het geoorloofd.* Zij, die wel tot dezelfde gemeente, doch tot verschillende kantons in die gemeente behooren, hebben ook bevoegdheid hunne nummers onderling te mogen verwisfelen. *Besluit van den 3den Junij 1817*, vermeld in de *Min. misfve van den 16den Junij 1817*.

(2) *Art. 109. Verwisfelen.* Zoodanige nummerwisfeling heeft dan eerst zijn volkomen beslag, wanneer de ingelijfde substituut binnen den bij het 161ste artikel omschreven tijd niet door het korps, als ongeschikt voor de dienst, terug gezonden, of wel, terug



die in de plaats van eenen ander treedt, niet door den Militieraad worde afgekeurd, en, den ouderdom van 22 jaren bereikt hebbende, de maat hebbe van 5 voet 2 duimen (een mètre 622 millimètres).

Geene, ten gevolge van art. 91, lett. e, en arts. 92, 93 en 94, vrijgestelde personen mogen van nommer verwisfelen, dan met schriftelijke toestemming van hunne ouders of voogden, door het plaatfelijk Bestuur gecertificeerd en volgens model lett. X opgemaakt, welke toestemming aan den Militieraad zal moeten worden vertoond.

Art. 110. Nommervorwisfeling geeft aan dengenen, die zijn nommer tegen een hooger verwisfeld heeft, geene verdere vrijstelling, dan waarop hij, met wien de ruiling geschiedt, kan aanspraak maken.

Die bij nommerverwisfeling voor een lager nommer optreedt, wordt geacht voor zich zelven van alle redenen van vrijstelling bij deze wet opgegeven, en die hem anderszins van den dienst zouden hebben kunnen verschoonen, te hebben afgezien.

Na verloop van één jaar zal hij evenwel aanspraak op dezelfde tusschen beiden opkomende redenen van vrijstelling hebben, als welke anderen, die op hun eigen nommer gemarfcheerd zijn, competeren.

#### *Van de Militieraden.*

Art. 111. Het getal en ressort der Militieraden zal gelijk staan aan dat der Militie-Commisfarisfen: de zittingen worden gehouden in de gemeenten, door de Gouverneurs, overeenkomstig het belang en griff der ingezetenen, te bepalen.

Art. 112. De beoordeeling der redenen van vrijstelling (1), het onderzoek der plaatsvervangers en de admisfie der nommerverwisfelingen is aan den Militieraad opgedragen (2).

---

gezonden wordende, bij hervisfitatie niet afgekeurd is. *Minist. misfivye van den 16den Julij 1822.*

(1) Art. 112. *Redenen van.* Zie de noot op art. 90.

(2) Art. 112. *Opgedragen.* De Militieraad mag niet oordeelen over de wettigheid eener loting, of inschrijving, noch in een onderzoek treden omtrent de oorzaak, welke het regt tot loting, of de aanleiding ter plaatfing van den belanghebbende aan het hoofd

Art. 113. De Militieraad zal bestaan uit één lid der Staten, doch niet tot de Gedeputeerde behorende, als President; uit één lid van een der plaatselijke Besturen, onder het ressort van den Militieraad begrepen, en uit eenen Hoofd-officier. Al de leden van den Militieraad zullen jaarlijks door Ons worden benoemd; zij zullen worden gedefroyeerd (1), voor zoo veel de twee eerstgenoemde betreft, op den voet als voor de Gedeputeerde Staten der provincie is bepaald.

Art. 114. De Militie-Commisaris zal dezen Raad bijwonen, en denzelven dienen van zoodanige consideratien en advijs, als dezelve van hem verlangen zal, zonder nochtans eene adviferende of concluderende stem te hebben.

Art. 115. De Gouverneurs der provincien zullen aan elken Militieraad een der ambtenaren van hunne administratie toevoegen (2), om bij denzelven de functie van Secretaris waar te nemen, welke ambtenaren de Militie-Commisarisfen, bij het doen der lotingen, ook zullen adfisteren: zullende de Militieraden almede door de Gouverneurs der provincien van de noodige schrijfbehoeften worden voorzien.

Art. 116. Het loocaal, benevens het vuur en licht, zal door het Bestuur der gemeente, binnen welke de Militieraad zijne zitting houdt, worden verstrekt.

Art. 117. De Militieraad zal worden geadfisteerd door een' Geneesheer en een' Heelmeester, daartoe door den Raad zelven te benoemen, en zoo veel doenlijk dagelijks te verwisselen. Voor elke dagelijksche zitting zal aan ieder hunner eene som van zes guldens worden verleend.

Ieder hunner zal, in handen van den President van den Militieraad, afleggen den navolgenden eed of belofte:

---

der lotingslijst of designatie zonder loting geeft. *Zie Min. missive van den 20sten Mei 1818, n<sup>o</sup>. 70.*

(1) *Art. 113. Gedefroyeerd.* Hiertoe heeft betrekking het besluit van den 19den December 1817, n<sup>o</sup>. 79. De militaire leden van de Militieraden hebben geene aanspraak op vrij logies enz., in de plaats hunner zitting, ten koste van het Bestuur der gemeente. *Besluit van den 17den Januarij 1818, n<sup>o</sup>. 73.*

(2) *Art. 115. Toevoegen.* Bij besluit van Zijne Majesteit van den 23sten December 1818, n<sup>o</sup>. 3, is onder anderen bepaald, dat de hier bedoelde functien door vaste geëmployeerden der provinciale Griffien zullen worden waargenomen.

„ Ik zwere (belove), dat ik, in het onderzoeken van  
 „ den uit- en inwendigen lichamelijken toestand der vrij-  
 „ willigers, opgeschrevenen en plaatsvervangers voor de  
 „ Nationale militie, mij stiptelijk zal gedragen naar de  
 „ voorschriften der wet op dezelve militie, en ter goe-  
 „ der trouwe, zonder vriend- of vijandschap, gunst of  
 „ ongunst, rondelijk mijn gevoelen zal openbaren, of  
 „ dezelve zoodanige ziekten of gebreken hebben, waar-  
 „ door zij tot den perfoonlijken dienst zouden ongeschikt  
 „ zijn.”

„ Zoo waarlijk helpe mij God almachtig.”

Art. 118. De Geneesheer en Heelmeester, die, zonder het aanvoeren van eene wettige en door den Militieraad aangenomene reden, weigerachtig is aan de oproeping van den Raad te voldoen, zal telkenmale verbeuren eene boete van *honderd guldens*.

Art. 119. De Geneesheer en Heelmeester zullen alle lotelingen (1), zonder onderscheid, wanneer aan hen niet is toegestaan zich te doen remplaceren, en wanneer zij dus voor zich zelve moeten dienen, gelijk mede de plaatsvervangers, naauwkeurig visiteren, ten einde te onderzoeken of zij aan eenig gebrek, ziekte of ongemak onderhevig zijn, hetwelk hen tot den dienst ongeschikt zoude maken, en van hun bevinden aan den Militieraad dadelijk rapport doen (2).

Art. 120. Personen met tijdelijke ongemakken bezocht, van een' zoodanigen aard, dat zij voor den dienst van het loopend jaar niet bruikbaar zijn, doch die geoordeeld worden met den tijd te kunnen genezen, zullen, alleen voor één jaar, worden

(1) *Art. 119. Alle lotelingen.* Men vergelijke de nieuwe bepalingen omtrent de oproeping der lotelingen, bij art. 37 en 38 der wet van 1820 gemaakt.

(2) *Art. 119. Dadelijk rapport.* Ten einde zij, welke men weet, dat, uit hoofde van gebrek aan de vereischte lengte-maat of om andere gebreken, aanspraak maken kunnen op vrijstelling, in allen gevalle op den voet bij art. 130 en 131 voorgeschreven, worden opgeroepen, om op den daartoe gestelden tijd tot het bewijzen dier reclames voor den Militieraad te komen. *Minist. misfye van den 12den Augustus 1823.*

vrijgesteld en bij de volgende ligting op nieuw worden geëxamineerd; alsdan hersteld en tot den dienst bekwaam geoordeeld wordende, zullen zij in mindering van de ligting van dat jaar verftrekken. Momentanele ongesteldheden of ziekten brengen geene provisionele vrijstelling te weeg; de bepaling bij art. 94, § *bb*, is op dezelve toepasselijk.

Art. 121. Al de ingeschreven niet definitief vrijgestelde personen, gelijk mede degenen, welke als gehuwd zijn ingeschreven, blijven, zoo lang zij het drie en twintigste jaar niet hebben volbragt, telken jare aan het onderzoek, en de voorgeschrevene bepaling onderworpen.

Art. 122. Niemand zal, uit hoofde van ziekte of gebreken, hetzij finaal of voor één jaar, op het laten produceren van eenige attesten, van den dienst worden vrijgesteld, maar verplicht zijn zich te laten onderzoeken door den Geneesheer en Heelmeester, die den Raad adfisteren (1).

Art. 123. De Genees- en Heelmeester zullen, omtrent de gebreken van elken, aan hun onderzoek onderworpen persoon, bepaaldelijk aan den Militieraad te kennen geven, of, naar hun oordeel en naar aanleiding van eene door Ons te gevene instructie (2), de aanwezige of opgegevene gebreken *finaal* tot

(1) Art. 122. *Den Raad adfisteren.* Wegens lotelingen, zich in eene andere gemeente bevindende, dan in welke de Militieraad zitting houdt, en door ziekte of gebreken verhinderd worden op te komen, kan de Raad en Doctor en Chirurgijn uit die gemeente, waarin de loteling zich bevindt, of, bij ontstentenis van zoodanige Genees- of Heelkundige, dan den Genees- of Heelkundige, die in dat distrikt hunne praktijk uitoefenen, committeren, om den loteling in zijne woning te gaan visiteren, ten einde van den aard der ziekte of van het gebrek eene verklaring, onder den bij de wet bepaalden eed, in geschrifte op te maken. Die stukken, door het plaatselijk Bestuur gelegaliseerd, worden aan den Militieraad opgezonden om uitspraak te doen. Indien het blijkt, dat die loteling zoodanige ziekte of gebreken heeft, welke hem ten eenenmale ongeschikt voor de dienst maken, kan hij definitief worden vrijgesteld, is het daarentegen twijfelachtig, of slechts eene ziekte of ongemak van een tijdelijken aard zij, kan de loteling, ten aanzien van zijne inlijving, voor diligent worden gehouden, tot den tijd van zijne herstelling of genezing toe. *Min. misfive van den 29sten Julij 1822.*

(2) Art. 123. *Te gevene instructie.* Bij besluit van Zijne Majesteit van

den dienst ongeschikt maken, en de perfoon alzoo moet worden vrijgesteld, dan of dezelve voor herstelling vatbaar is, en bij alleen voor één jaar moet worden vrijgesteld; of, eindelijk, de opgegevene gebreken aan den dienst niet hinderlijk zijn, en derhalve geene vrijstelling kunnen te weeg brengen.

Art. 124. De Militieraad zal op twee, daartoe bestemde, doorlopende registers, ingerigt volgens de modellen sub lett. Y en Z, aantekening doen houden; in het eene van de visitatie der lotelingen en in het andere van alle plaatsvervangers.

Deze registers zullen dadelijk, na den afloop der werkzaamheden, door den Geneesheer en den Heelmeester, die gedurende dien dag de visitaties hebben gedaan, en door den President van den Militieraad, worden onderteekend en vervolgens bij den Raad blijven berusten.

Art. 125. De werkzaamheden der Militieraden zullen in vier zittingen worden afgehandeld.

De eerste zal, overeenkomstig art. 40, geopend worden op den tweeden Maandag in Februarij of wel eerder, wanneer dit door de Gouverneurs wordt mogelijk geoordeeld.

De tweede zal op den eersten April uiterlijk een' aanvang nemen.

den 15den Januarij 1821, n<sup>o</sup>. 59, is deze instructie gearresteerd, welke men vinden kan bij H. SCHULTZE, l. c. onder n<sup>o</sup>. 36, modellen, en in het Bijvoegsel tot het Staatsblad 1821, IX. D. 1ste St. bladz. 620.

In deze instructie, 2de afdeeling, n<sup>o</sup>. 24, bepaald zijnde, dat de ongeneeslijkheid van de *tinea capitis* in een hospitaal moest worden bewezen, is er eenige twijfeling ontstaan, welke bij Min. missive van den 16den Maart 1822, n<sup>o</sup>. 55, wordt weggenomen, door de aanmerking, dat deze instructie in het algemeen wel nauwkeurig moet worden achtervolgd, doch dat men bij het toepassen der daarin vervatte voorschriften tevens te werk moet gaan naar kunde en ondervinding, gelijk in de geleidende missive van den 2den Februarij 1821 was aangewezen 's Konings intentie te zijn; dat dus de daarbij voorkomende bepaling omtrent de *tinea capitis* niet belet, dat een loteling, met zoodanige ziekte behebt, kan worden vrijgesteld, wanneer de Geneesheer en Heelmeester van den Raad in gemoede van de ongeneeslijkheid der kwaal overtuigd zijn, daar in zoodanig geval de beproeving der genezing in een hospitaal nutteloos zou zijn, en onnoodige kosten opleveren.

De derde op den 16den Aprilo.

De vierde en laatste op den 1sten Mei daaraanvolgende.

De bovengemelde dagen op een zon- of feestdag invallende, zullen de zittingen eenen dag later worden geopend.

Art. 126. De eerste zitting is bestemd:

a. Tot het onderzoeken en goed- of afkeuren der vrijwilligers.

b. Tot het onderzoeken en goed- of afkeuren der personen, die zich niet hebben laten inschrijven, en door de plaatselijke Besturen, na het sluiten der inschrijvings-registers, zijn ontdekt (1).

c. Tot het goed- of afkeuren of op nieuw adjourneren der zoodanigen, die, in de ligting van vroegere jaren gevallen zijnde, voor één jaar zijn vrijgesteld.

d. Tot het onderzoeken der lotings-registers van vroegere jaren en der staten, door den Gouverneur der provincie, overeenkomstig art. 40 dezer wet, aan hen ingezonden, om na te gaan, wie zich aan de inschrijving onttrokken hebben, in den loop van het voorgaande jaar zijn ontdekt, en, volgens het gestatueerde bij art. 66, aan de korpsen zijn afgegeven, gelijk mede om te constateren of alle personen, voor één jaar vrijgesteld, zich hebben geprefenteerd.

e. Tot het bepalen eindelijk, na aftrek der vrijwilligers, der goedgekeurde personen, en van alle die, ingevolge de voorschreven bepalingen, reeds dienen of tot den dienst verplicht zijn, hoeveel manschappen door elke gemeente of gecombineerde gemeente, voor de ligting van het loopende jaar, nog geleverd moeten worden.

De Militieraden geven daarvan kennis aan de Gouverneurs der provincien, die daarvan wederkeurig de plaatselijke Besturen informeren.

In de tweede zitting zullen alle geloot hebbende personen, gemeente voor gemeente, klasse voor klasse, naar volg-orde der trekkings-nommers, worden opgeroepen, gehoord en omtrent de door hen (2) ingediende reclames eene definitive of

(1) Art. 126, § b. Zijn ontdekt. Deze § b is vervallen door de nadere bepaling bij art. 8 der wet van 1820.

(2) Art. 126, § c. In de tweede zitting enz. omtrent de door hen. Onder

provisionele beslissing worden genomen. De werkzaamheden in deze zitting zullen onafgebroken en tot den *finalen* afloop worden voortgezet.

De *derde* zitting is bestemd tot beoordeeling en goedkeuring der plaatsvervangers, alsmede tot regeling van hetgeen betrekking heeft tot de nommerverswifeling (1).

In de *vierde en laatste* (2) zitting van de Militieraden zullen alle zaken, waaromtrent de Raad, in de *tweede* en *derde* zitting, geene definitive uitspraak zal hebben gedaan, worden behandeld; en zullen, alsmede in den loop derzelve, worden opgeroepen en in dienst gesteld de hoogere nummers, die overeenkomstig het bepaalde bij art. 47, in de plaats van gedefereerde vrijwilligers moeten opkomen.

Deze zitting zal niet worden gesloten, voor dat alles definitief is afgehandeld.

Tusschen de *derde* en *vierde* zitting zijn de Militieraden bevoegd, om *drie* dagen te vaceren tot het aannemen van plaatsvervangers, voor de zoodanigen, die te voren waren afgekeurd, gelijk mede *twee* dagen binnen de eerstkomende acht dagen na de fluiting der *vierde of laatste zitting*, tot het aannemen van

de hier bedoelde personen behooren ook de als gehuwd ingeschrevenen. Zij moeten zich ook in persoon voor de Militieraden fisteren. *Min. misfive van den 18den Januarij 1818.* — Vergelijk wegens de oproeping der lotelingen art. 37 en 38 der wet van 1820.

(1) *Art. 126, § e. Nommerverswifeling.* Vergelijk de noot bij art. 98.

(2) *Art. 126, § e. En laatste zitting.* Volgens *Min. misfive van den 13den Januarij 1818, n<sup>o</sup>. 15* (welke misfive ook gevonden wordt in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1818, V. D. bladz. 241*), is de bedoeling dezer bepalingen, dat de Militieraden de bevoegdheid zouden hebben om eene zaak, welke bij de eerste behandeling, uit hoofde van gebrek aan de noodige bewijsstukken, of om andere redenen, niet dadelijk konde worden afgedaan, te adjourneren tot aan de derde zitting, gedurende welke de zaak, naar aanleiding van de nadere instructie, die dezelve verkregen heeft, moest worden afgedaan, welke afdoening, vóór het fluiten der derde zitting niet geëindigd zijnde, vervolgens in de vierde zitting kan worden voortgezet, met dien verstande, dat in deze zitting geene nieuwe zaken of instructive stukken omtrent oude kunnen worden aangenomen, maar dat alléén omtrent de aanhangige of geadjourneerde zaken eene definitive uitspraak moet worden gedaan.

plaatsvervangers voor de zoodanigen, die in dezelve voor den dienst zullen zijn bestemd.

Na den finalen afloop der werkzaamheden worden de registers en verdere stukken, overeenkomstig het bepaalde bij art. 148, aan de Gouverneurs ingezonden.

Art. 127. Al wie, zonder wettige verhindering, op den dag, wanneer hij daartoe is opgeroepen, voor den Militieraad niet verschijnt, zal deswege verbeuren eene boete van zes guldens, en zal tot het aanvoeren zijner redenen van verschooning niet worden geadmitteerd, dan op vertoon van eene quitantie van de betaalde boete.

De redenen ongegrond bevonden zijnde, of zich tot dat einde aangemeld hebbende, en er in het geheel geene kunnende allegueren, zal hij nader vervallen in eene boete van zes tot twintig guldens (1).

Art. 128. De zoodanigen, wier plaatsvervangers afgekeurd zijnde, geenen anderen, ten genoegte van den Raad (2), in de voorgeschreven dagen, zullen hebben gesteld, zijn verpligt den dienst in perfoon waar te nemen.

Art. 129. Aan hen, die eens in perfoon in dienst zijn getreden, zal het, zonder daartoe alvorens van Ons, of Onzentwege speciale permissie te hebben verkregen, niet meer geoorloofd zijn eene plaatsvervanger te stellen, noch het getrokken nummer te verwisfelen.

(1) Art. 127. Zes tot twintig guldens. Door hetgeen bepaald wordt bij art. 37 en 38 der wet van 1820 omtrent de oproepingen der lotelingen voor de Militieraden, ten minste voor zoo verre betreft de lotelingen, die geene lichaamsgebreken hebben, zullen deze bepalingen vervallen zijn.

(2) Art. 128. Ten genoegte van den Raad. De beoordeeling der redenen van vrijstelling, het onderzoek en de goedkeuring van plaatsvervangers, alsmede de regeling van hetgeen de nummerverwisfeling betreft, is uitsluitend aan de Militieraden opgedragen. Zie besluit van den 18den Augustus 1825, n<sup>o</sup>. 150, bij welk besluit door Zijne Majesteit is verstaan den Minister van Binnenlandfche Zaken te magtigen, om de Gouverneurs in de provincien aan te schrijven, dat, na het sluiten van de zittingen der Militieraden *ad hoc*, geene plaatsvervangingen of nummerverwisfelingen kunnen worden onderzocht en goedgekeurd, dan de zoodanige, waartoe, ingevolge art. 129, door Zijne Majesteit of van Koningswege vergunning zal zijn verleend.



Art. 130. De Militie-Commissarissen, van de Presidenten der Militieraden berigt bekomen hebbende van den dag, op welken dezelve hunne eerste zitting openen zullen, geven daarvan kennis aan de Gemeentebesturen, met opgave, aan elk in het bijzonder, van den dag en het uur, op hetwelk zich hunne ingezetenen moeten sifteren. De Besturen doen daarvan, bij biljet, alle in de loting gevallen ingezetenen kennis dragen, welk biljet tevens zal vermelden de bepaling, bij art. 127 vastgesteld, en hetwelk, ten minste drie dagen vóór den dag van comparitie, door hen moet zijn ontvangen.

Art. 131. Dezelfde kennisgeving heeft plaats bij het openen der tweede en derde zitting, alsmede, voor zoo veel eene gemeente daarbij betrokken is, van de vierde en laatste bijeenkomst van den Militieraad. De Gemeentebesturen geven daarvan, in voege voorschreven, insgelijks drie dagen te voren, kennis aan de geïnteresseerden.

Art. 132. De Militieraad doet omtrent elken in de loting gevallen persoon eene bepaalde uitspraak, hetzij:

- a. Van finale vrijstelling;
- b. Van vrijstelling voor één jaar;
- c. Van designatie voor den dienst;
- d. Van adjournement tot op eenen te bepalen dag der loopende zitting, of tot aan de derde bijeenkomst.

De in voege voorschreven te doene uitspraak wordt dadelijk op het lotings-register aangeteekend, in de kolom tot dat einde bestemd, en wel op de volgende wijze, als:

- Voor a. Finaal vrijgesteld.
- Voor b. Voor één jaar vrijgesteld.
- Voor c. Voor den dienst gedefigneerd.
- Voor d. Geadjourneerd tot den..... of geadjourneerd tot de derde zitting van den Raad.

Altijd met bijvoeging van den datum, wanneer de uitspraak is gedaan, en de naamtekening van den President of wel van hem, die *ad interim* deszelfs functien waarneemt.

Art. 133. De Militieraden zullen omtrent geene in de loting gevallen personen eene uitspraak van provisonale of definitive vrijstelling mogen doen, zonder dezelve in persoon (1) te heb-

(1) Art. 133. Zonder dezelve in persoon enz.. Die bij de armée te land

ben gezien, of, buiten staat zijnde zich te komen presenteren, dezelve in hunne woningen te hebben laten onderzoeken, alsmede de bij deze wet gerequireerde, doch geene andere certificaten, te hebben ontvangen en accoord bevonden (1).

Art. 134. De Militieraden zijn bevoegd, om eene zaak, waarvan de uitspraak tot aan eenen dag van de loopende zitting was uitgesteld, weder te adjourneren tot aan de derde zitting, doch niet verder (2), mits daarvan melding makende op het register.

Art. 135. De Militieraad zal dadelijk, na de goedkeuring van de plaatsvervangers en de verwiseling van nummers, daarvan aantekening doen op een voor elk kanton afzonderlijk te houden register in *duplo*, overeenkomende met het model lett. AA, in hetwelk de plaatsvervangers en substituanten van elke gemeente, van elkanderen afgezonderd, zullen worden gebragt.

Art. 136. De termijnen, bij deze werkzaamheden des Militieraads bepaald, zijn alleen in zoo verre verbindend, dat alles uiterlijk binnen dezelve moet afloopen; doch blijft het niettemin aan ieder Militieraad vrij, de vastgestelde termijnen door eene bespoediging van deszelfs werkzaamheden te vervroegen; refer-

---

of ter zee dienen, en, op grond van hunne militaire dienst, vrijstelling begeeren van de Nationale militie, zijn niet verplicht, ten einde zoodanige vrijstelling te doen gelden, in persoon voor den Militieraad op te komen, volgens besluit van den 20sten April 1826, vermeld in de *misfye van den Commissaris-Generaal van Oorlog van den 16den October 1826*, te vinden in het *Recueil Milit.* II. D. bladz. 195. Bij deze misfye worden tevens, met intrekking der aanschrijvingen van het Departement van Oorlog van den 9den December 1824, n<sup>o</sup>. 38, van den 13den Januarij en 29sten Augustus 1825, n<sup>o</sup>. 29 en 82, gevoegd nieuwe voorschriften nopens de wijze, waarop de aangifte ter inschrijving voor de Nationale militie, en de provisionele vrijstellingen van actief dienende militairen bij de Militieraden bewezen moeten worden.

(1) Art. 133. *Accoord bevonden.* Volgens *Min. misfye van den 19den Julij 1822*, n<sup>o</sup>. 9, ziet deze bepaling wegens het committeren van Genees- en Heelkundigen alléén op zoodanige zieke of gebrekkige lotelingen, die zich in de plaats zelve bevinden, waar de Militieraad zitting houdt. Vergelijk de *noot sub n<sup>o</sup>. 1 ad art. 122.*

(2) Art. 134. *Doch niet verder.* Zie de *noot sub n<sup>o</sup>. 2 ad art. 126*, bl. 195.

verende Wij Ons daarentegen om bij de eerste ligting, uit kracht te dezer wet, dezelve, uit hoofde der meerdere werkzaamheden, die er, als een gevolg van inschrijving en loing over 5 klasfen en andere verrigtingen van eerften aanleg, moeten plaats hebben, zoo veel noodig, te veriengen.

*Van het beroep over uitspraken van de Militieraden  
aan de Gedeputeerde Staten der provincie.*

Art. 137. In alle gevallen, waarin men zich, door de beslissing van den Militieraad, zoude mogen bezwaard achten, wordt aan zoodanig bezwaarde de bevoegdheid tot hooger beroep gegeven.

Art. 138. Diegenen, welke van de gezegde bevoegdheid zouden willen gebruik maken; zullen zich, binnen acht dagen na de uitspraak van den Militieraad, wanneer het bezwaar eene designatie voor den dienst betreft, doch binnen de drie maanden na de bekendmaking der lijsten, van welke bij art. 150 hierna wordt gesproken, wanneer het eene toegestane vrijstelling aangaat, bij geschrifte aan de Gedeputeerde Staten der provincie moeten adresferen, welke in het hoogste resort uitspraak doen.

Art. 139. Gedeputeerde Staten zullen regard slaan op alle de grieven, die door de appellanten ter hunner kennisfe zullen worden gebragt; wanneer er zich daarbij voordoen, welke lichaamsgebreken betreffen en aan den Militieraad niet zijn opgegeven, of, opgegeven zijnde, niet door denzelfden van een zoodanigen aard zijn bevonden, dat zij eene vrijstelling van dienst hebben kunnen te weeg brengen, zullen Gedeputeerde Staten, ten einde dezelve als nog of nader te constateren, de appellanten door deskundigen laten onderzoeken, onder de navolgende bepalingen:

*Voorerst*, dat door het lot op den dag der te doene visitatie, en zonder dat men alvorens kan weten, aan wien het onderzoek zal worden opgedragen, wordt bepaald, wie onder de Geneesheeren en Heelmeesters, in de hoofdplaats der provincie praktiserende, met de visitatie zullen worden belast, en

*Ten andere*, dat dezelve, alvorens tot het onderzoek over te gaan, in handen van den Gouverneur afleggen den eed, bij

art. 117 hiervoren, voor de Geneesheeren en Heelmeesters, die den Militieraad adfisteren, vastgesteld.

Art. 140. Ten einde voor te komen, dat de voorschreven termijn van *acht* dagen niet worde overschreden, zal er in het aan de Gedeputeerde Staten te presenteren adres, worden melding gemaakt van den dag, op welchen de bezwaarde tot den dienst is gedefigneerd.

Art. 141. De termijn van *acht* dagen verstreken zijnde, zullen er geene adresfen, ter zake van designatie tot den dienst, meer bij de Gedeputeerde Staten worden aangenomen.

Art. 142. Aan de uitspraken van den Militieraad moet, onverminderd het gestatueerd appel (1), worden voldaan.

Art. 143. De Presidenten van de Militieraden zullen aan de Gedeputeerde Staten kennis geven van den dag, op welchen de zittingen worden geopend, alsmede van dien, wanneer dezelve zijn gesloten.

Acht dagen na den aanvang der werkzaamheden van den Militieraad, of wel vroeger, bijaldien reeds eenige adresfen door hen zijn ontvangen, zullen Gedeputeerde Staten met het onderzoeken en behandelen der aan hen, ter zake voorschreven, geprefenteerde adresfen een begin maken, en zich daarmede, zoo noodig, dagelijks onafgebroken bezig houden, met dat gevolg, dat op den 14den dag na de sluiting der eerste zitting van den Raad, alle aan hen geprefenteerde adresfen wegens decisien in dezelve genomen, gelijk mede op den 14den dag na de sluiting van de 2de, 3de en 4de zitting de reclames tegen de in dezelve gedane uitspraken van designatie tot den dienst, finaal zijn afgehandeld.

---

(1) *Art. 142. Appel.* Blijkt het daarna, dat hij ten onregte is in dienst gesteld, dan moet hij op de bekende wijze gereclameerd en het aan de beurt liggende nummer opgeroepen en ingelijfd worden. *Min. misfve van den 10den Maart 1817.* Gebeurt het, dat de uitspraak van den Militieraad in appel wordt bekrachtigd, dan kunnen zij het enkel aan zich zelve wijten, dat zij den tijd, tot plaatsvervangng bepaald, hebben laten voorbijgaan. Echter wordt hun nog gelegenheid daartoe gegeven, daar het, volgens art. 129, aan Zijne Majesteit is voorbehouden, om in dienst zijnde personen speciale permissien te verleenen tot plaatsvervangng of nummerverwifseling.

Art. 144. Gedeputeerde Staten zullen, op een daartoe bestemd register, aantekening houden van alle ter zake voorschreven behandelde en afgedane adresfen, en zullen voorts van de door hen genomen decifien aan den President van den Militieraad en aan de appellanten kennis geven.

*Over de verzameling der manschappen en de afgifte der kontingenten voor den activen dienst.*

Art. 145. De verzameling en afgiften der manschappen voor de Nationale militie zal, in de hoofdplaats van elke provincie, in drie onderscheidene tijdvakken plaats hebben.

De eerste, die der vrijwilligers en verder, in de eerste zitting van den Militieraad, gedefigioneerde manschappen, vóór of op den eerften Maart.

De tweede, die der lotelingen en plaatsvervangers, in de tweede en derde zittingen van de Militieraden voor den dienst bestemd, vóór of op den 1sten Mei; en eindelijk

De derde, zijnde die der laatste en aan de kontingenten, bij de tweede zitting, ontbroken hebbende manschappen, vóór of op den 15den Mei.

Zullende de juiste dagen door de Gouverneurs worden bepaald.

Art. 146. Ten einde de tweede afgifte der manschappen te doen plaats hebben, doen de Presidenten van de Militieraden, binnen drie dagen na het sluiten van de derde zitting, aan de Gouverneurs de lotings-registers en het door hen geteekende register der goedgekeurde plaatsvervangers, toekomen, welke laatste daarop den dag bepalen, op welke de manschappen in de hoofdplaats der provincie zullen bijeen komen, en daarvan aan de Gemeentebesturen kennis geven.

Art. 147. De Gouverneurs, na de onder hun gebleven duplicaat-lotings-registers te hebben laten invullen en een afschrift te hebben laten maken van het register der plaatsvervangers, zenden de originelen ten spoedigste aan de Presidenten der Militieraden, tot voortzetting der werkzaamheden, terug, behalve de certificaten betrekkelijk de alreeds voor den dienst gedefigioneerde manschappen en goedgekeurde plaatsvervangers, welke ter secretarije van het Gouvernement blijven en aldaar zorgvuldig worden bewaard.

Art. 148. Binnen de *zestien* dagen na het sluiten der vierde zitting, zullen de registers (1) en overige certificaten aan de Gouverneurs door de Presidenten der Militieraden worden toegezonden, en onder dezelve blijven gedeponeerd, tot aan de ligting van het volgende jaar.

Art. 149. De Gouverneurs, de dagen, op welke de manschappen zullen worden verzameld en ingelijfd, bepaald hebbende, geven daarvan kennis aan de plaatselijke Besturen, met toezending van eene schriftelijke order voor elken gedesigneerden, volgens het model lett. BB.; zullende deze order, drie dagen vóór den dag dat zich de manschappen in de hoofdplaats der provincie moeten bevinden, aan hen of hunne ouders of voogden door het Bestuur worden afgegeven.

Art. 150. De Gouverneurs zenden almede aan de plaatselijke Besturen, te gelijk met de voorschreven orders, door hen ge- teekende nominative staten van alle de binnen elke gemeente, door den Militieraad, hetzij definitief of proviſioneel vrijgestelde of afgekeurde personen; welke nominative staten, ingerigt volgens het model lett. CC., door aanplakking en aflezing op de twee eerstkomende en elkander volgende Zondagen, hetzij van het raadhuis, of anderzins, naar plaatselijk gebruik, ter kennisse der ingezetenen zullen worden gebragt.

Art. 151. Wanneer het daarna (2) mogt komen te blijken,

(1) Art. 148. *Zullen de registers.* Nadat deze registers en certificaten zijn ingekomen, onderzoeken de Heeren Gouverneurs, of ten opzichte van elken goedgekeurden plaatsvervanger de wet is opgevolgd en alle bewijsstukken overgelegd zijn. Indien de Gouverneur bevindt, dat ten dezen tegen de wet gehandeld is, wordt de plaatsvervanger van het register geroyeerd, en wordt door den Gouverneur voor de vervanging van hem gezorgd op den voet, als bij de wet is voorgeschreven in die gevallen, waarin de geremplaceerde voor den ontbrekenden plaatsvervanger verantwoordelijk is. *Besluit van den 12den Augustus 1822, n<sup>o</sup>. 95. Recueil Milit. 1823, I. D. bladz. 13.* Van het resultaat van het gedaan onderzoek doen de Gouverneurs verslag aan het Departement van Binnenlandsche Zaken. *Min. misſive van den 14den September 1822.*

(2) Art. 151. *Wanneer het enz.* Nopens de vragen: 1<sup>o</sup>) of een loteling, wiens vrijstelling ten gevolge van dit artikel door de Gedeputeerde Staten wordt ingetrokken, de bevoegdheid zou hebben, om zich, des verkiezende, door enen plaatsvervau-

dat iemand, hetzij door valsche attesten of verklaringen, hetzij door het ten onregte opgeven van gebreken of infirmiteiten, of door eenige andere valsch bevonden reden, was vrijgesteld, zal zulks dadelijk worden gebragt ter kennisfe van de Gedeputeerde Staten der provincie, die de zaak onderzoeken en alzoo bevindende, den verkeerdelijk vrijgestelden doen opkomen, en aan den Provinciaalen Kommandant overgeven, waartegen het hoogste opgeroepen nommer uit den dienst zal worden ontlagen; zullende de kosten op het verwisfelen der monteringstukken, daardoor te weeg gebragt, komen ten laste van hem, die zich aan den dienst had weten te onttrekken.

Art. 152. Hij, die vermeenen zal genoegzame bewijzen te hebben, dat iemand op verkeerde gronden van den dienst is vrijgesteld, zal zich aan het plaatselijk Bestuur, of wel direct aan

---

ger of door eenen nommerverwisfelaar in de dienst te doen vervangen? 2°) of het van Gedeputeerde Staten zou afhangen, om, naar gelang van de goede of kwade trouw, waarmede dezelve vermeenen mogten, dat de getuigen, in het certificaat, bedoeld bij art. 191 van deze wet, opgenoemd, kunnen gehandeld hebben, de valsch bevonden stukken al dan niet aan den Officier der bevoegde regtbank af te zenden? heeft Zijne Majestet, bij besluit van den 27sten Augustus 1826, n°. 243, te vinden in het *Recueil Milit.* 1826, II. D. bladz. 46, beflist en bepaald: 1°) dat in alle gevallen, waarin iemand door Gedeputeerde Staten bevonden wordt door valsche of met de waarheid strijdende attesten of verklaringen, door het te onregt opgeven van gebreken of infirmiteiten, of door eenige andere valsch bevondene reden te zijn vrijgesteld, de ten onregte vrijgestelde altijd, dadelijk, overeenkomstig het bepaalde bij art. 151 der wet, *in persoon* aan den Provinciaalen Kommandant ter inlijving zal moeten worden overgegeven, en zonder 's Konings voorafgaande toestemming niet tot de plaatsvervangning of nommerverwisfeling zal mogen worden toegelaten. 2°) Dat in alle gevallen, waarin door Gedeputeerde Staten bevonden wordt, dat een loteling op grond van valsche of met de waarheid strijdende attesten of verklaringen mogt zijn vrijgesteld geweest, deze attesten of verklaringen, zonder voorafgaand onderzoek, of dezelve al dan niet ter kwader trouw zijn afgegeven, dadelijk met de daartoe behoorende stukken, overeenkomstig het vastgestelde bij art. 191 dezer wet, door dezelve Staten zullen moeten worden gesteld in handen van den Officier bij de bevoegde regtbank, ten einde door dezen daarmede worde gehandeld, zoo als bij in officio zal vermeenen te behooren.

de Gedeputeerde Staten der provincie, waaronder hij resforteert, kunnen adresferen; het eerstgenoemde is verplicht daarvan dadelijk de voormelde Staten te informeren, die de zaak onverwijld behandelen en afdoen, mits de klagte binnen de drie maanden na de eerste publicatie der lijst is gedaan.

Art. 153. Op den dag tot het vertrek van het contingent bepaald, verzamelen de Gemeentebesturen de voor den dienst bestemde manschappen, en doen dezelve, begeleid door een of meer leden uit hun midden, naar de hoofdplaats der provincie marscheren, om aldaar aan den Gouverneur te worden aangeboden, met overgifte van een nominativen staat van dezelve manschappen in *triplo*, overeenkomstig het model lett. DD., en een extract uit dezelve voor ieder man in het bijzonder.

Door de Gemeentebesturen wordt almede overgelegd een nominative staat der manschappen, die de order tot vertrek bekomen hebbende, niet zijn opgekomen (1), en alzoo in den voorschreven staat niet staan vermeld, met naauwkeurige opgave der redenen, die tot dit achterblijven hebben aanleiding gegeven, en zulks overeenkomstig het model EE.

Wanneer het mogt gebeuren, dat tusschen het vertrek uit de gemeente naar de hoofdplaats van de provincie, en de overgifte aan den Gouverneur aldaar, een der op den staat DD. gebragte manschappen, door ziekte of andere omstandigheden was achtergebleven, of wel zich moedwillig mogt hebben verwijderd, zal daarvan op den staat in de kolom van aanmerking naauwkeurig

---

(1) Art. 153, 2de alin. *Niet zijn opgekomen.* Deze manschappen kunnen door geene hoogere nummers vervangen worden, maar worden, volgens art. 15 der wet van 1820, in het volgende jaar, boven het gewone contingent, door de gemeente aangevuld. Deze bepaling echter kan niet van toepassing gemaakt worden op gedefigneerden, welke reeds in dienst zijn, of zich aan de inschrijving onttrokken hebben, altoos afwezend zijnde gebleven; de zoodanigen moeten beschouwd worden als abusiefelijk gedefigneerd te zijn, even als de zoodanigen, die eene designatie mogten ontvangen, nadat zij door den Militieraad waren vrijgesteld, in welk geval de designatie wordt ingetrokken en aan het hoogere nummer moet worden gezonden. *Min. mis-*  
*sive van den 9den September 1817. Bijvoegsel tot het Staats-*  
*blad 1817, IV. D. blad. 364.*

*Niet zijn opgekomen.* Vergelijk hierina art. 167.



worden melding gemaakt, met opgave van den tijd wanneer en de plaats waar, en van de omstandigheden, die daarbij hebben plaats gehad.

Art. 154. De zoodanigen, wier plaatsvervangers zijn goedgekeurd, zijn gehouden om, hetzij in persoon, hetzij door iemand daartoe van hunnentwege schriftelijk gemagtigd, dezelve in de hoofdplaats der provincie ter inlijving aan te bieden.

Art. 155. Nadat de nominative staten, vermeld in art. 150, door den Gouverneur en den Militie-Commisaris dien het aangaat, met het lotings-register, en vervolgens met te dien einde te inspecteren manschappen zullen zijn vergeleken, wordt één dier staten door den Gouverneur gevisceerd, en aan den Provinciaal Kommandant, die met de overneming der manschappen is belast, met en benevens het extract voor ieder man in het bijzonder, ter hand gesteld.

De duplicaten worden door de Provinciale Kommandanten, ten bewijze dat de manschappen zijn overgenomen, geteekend, en blijven onder de Gouverneurs berusten, terwijl eindelijk de triplicaten door de Gouverneurs worden onderteekend en aan het lid van het Gemeentebestuur terug gegeven, ten bewijze dat het contingent geheel of wel gedeeltelijk is afgeleverd.

Art. 156. Van het oogenblik dat de manschappen naar de hoofdplaats van de provincie zullen vertrekken, zullen zij op kosten van den Staat, even als marscherende troepen, worden behandeld (1).

Art. 157. De Gouverneurs brengen den inhoud van al de bij art. 153 bedoelde lijsten van overgenomene manschappen over in een generaal register, gelijk aan het model lett. FF., hetwelk door de Provinciale Kommandanten, tegen terugbekoming der reeds door hen geteekende staten, na den afloop der ligting wordt geteekend.

Art. 158. De designatie (2) der manschappen voor de re-

(1) Art. 156. Worden behandeld. Ten opzichte van deze kosten zijn door de Gouverneurs, bij misfave van den 13den Junij 1817, n<sup>o</sup>. 30, aan de plaatfelijke Besturen eenige voorschriften gegeven; men vindt ze bij den Heer H. SCHULTZE, l. c. bl. 104, vermeld.

(2) Art. 158. De designatie. Voor zoo verre zulks kan geschieden, moet de designatie in dier voege plaats hebben, dat van elke

spective korpsen zal geschieden door de Provinciale Kommandanten (1), ingevolge daartoe Onzentwege aan dezelve te geven instructien, die vervolgens daarvan naauwkeurige aanteekening doen op den door den Gouverneur aan hem ter hand gestelden staat, volgens het model lett. DD., en dezelve aldus ingevuld aan den Gouverneur terug zenden, om daarna, in even veel registers als er korpsen of gedeelten van dien aan de provincie zijn toegevoegd, te worden overgebracht.

Art. 159. De Gouverneurs brengen ter kennisse van de Gemeentebesturen, bij welke korpsen der Nationale militie de uit de gemeente getrokkene personen zijn in dienst gesteld, die daarvan aanteekening houden op een register, volgens het model lett. GG.

Art. 160. De Gouverneurs doen vervolgens verslag van den geheelen afloop en uitslag der operatie, met opgave der manschappen, die aan het kontingent van de eene of ander gemeente mogten ontbreken, en der redenen, die zulks hebben te weeg gebracht, alsmede met vermelding van de Gemeentebesturen, die zich in het bijzonder hebben beijverd, of wel achterlijk zijn gebleven in de aflevering van het aan de gemeente opgelegde kontingent.

Art. 161. Wanneer de manschappen (2) eenmaal door den Militieraad zijn onderzocht, goedgekeurd, en alzoo aan den

gemeente het aantal, dat voor de reserve bestemd wordt, in evenredigheid sta met dat, hetwelk tot de dienst is opgeroepen. *Misfye van het Departement van Oorlog van den 24sten Februarij 1821, n<sup>o</sup>. 102.*

Volgens het besluit van Zijne Majesteit van den 8ten Februarij 1821, n<sup>o</sup>. 99, art. 2, worden uit het kontingent, voordar de designatie plaats heeft, genomen de manschappen, welke bij het wapen der kurassiers en artillerie Nationale militie moeten worden ingedeeld.

(1) Art. 158. *Provinciale Kommandanten.* Vergelijk art. 35 der wet van 1820.

*Ingevolge daartoe.* Vergelijk art. 16 der wet van 1818.

(2) Art. 161. *Wanneer de manschappen.* Bij besluit van den 22sten Maart 1820 heeft Zijne Majesteit verklaard, dat dit artikel niet toepasselijk zoude zijn op de manschappen der reserve, tot den activen dienst opgeroepen. *Min. misfye van den 25sten Maart 1820. Bijvoegsel tot het Staatsblad 1820, VII. D. 2de St. bladz. 999.*

Provincialen Kommandant zijn overgegeven, zal men dezelve vervolgens om geene gebreken of redenen van verſchooning, van welken aard ook, uit den dienst mogen ontslaan; maar alleen in het geval, wanneer het mogt bevonden worden, dat eenige zeer aanmerkelijke gebreken de opmerkzaamheid van den Militieraad ontfnapt mogten zijn, zal daarvan uiterlijk binnen den tijd van *veertien* dagen, nadat de inlijving bij de respectieve korpsen zal plaats gehad hebben, een omſtandig en ſchriftelijk berigt aan den Gouverneur der provincie worden ingezonden, welke order zal ſtellen, dat zoodanige manſchappen op nieuw door den Militieraad, of door Gedeputeerde Staten, wanneer de laaſte zitting mogt zijn geſloten, worden onderzocht. Wanneer deze manſchappen bij de herziening (1) mogten worden afgekeurd, zullen in derzelve plaats de in rang volgende nummers der lotings-liſt worden opgeroepen, doch zal zulks niet later kunnen plaats hebben, dan uiterlijk zes weken na de inlijving bij de respectieve korpsen.

Art. 162. De manſchappen, bij de Nationale militie ingelijfd, welke zich, op eene andere wijze dan die bij art. 171 hierna omſchreven, in de ſtaande armée, vóór dat de *vijf* jaren van hun dienst zijn verſchenen, hebben geëngageerd, zullen beſchouwd en geſtraft worden even als de foldaten der armée, die zonder permiſſie uit het eene korps tot het andere overgaan.

Art. 163. De bepaling van het voorgaande artikel zal zich mede uitſtrekken tot de zoodanigen, welke gedefigneerd zijn om te marſcheren; als welke van het oogenblik hunner designa-

---

(1) *Art. 161. Herziening.* Zij, die alzoó worden afgekeurd, worden dan of voor één jaar, of voor altijd vrijgeſteld, naar mate de gebreken, al dan niet, voor herſtelling vatbaar zijn. *Min. miſſives van den 4den Mei en van den 20ſten Nòvèmber 1819.*

Wegens de wijze van weder aanvulling dezer manſchappen heeft Zijne Majesteit, bij beſluit van den 18den Januarij 1821, n<sup>o</sup>. 79, beſliſt en bepaald: dat door de korpsen die manſchappen zullen worden gebragt op de liſt der op 1<sup>o</sup> Januarij van ieder jaar ontbrekende lotelingen, die, volgens art. 20 dezer wet, aan het Departement van Oorlog moet worden ingezonden, en welke manſchappen dan door lotelingen der liſting van dat jaar zullen moeten worden vervangen. *Min. miſſive van den 6den Januarij 1821.*

tie, in dezen beschouwd worden met de reeds werkelijk dienstdoende gelijk te staan.

Art. 164. Zonder onze bijzondere goedkeuring zullen de manschappen, bij een der korpsen van de Nationale militie eens ingelijfd zijnde, bij geen ander worden verplaatst; daartoe nogtans Onze goedkeuring verleend hebbende, zal daarvan dadelijk, zoowel door den Chef van het korps, waarbij zoodanig verplaatst perfoon heeft gestaan, als door dien van het korps bij hetwelk hij is overgegaan, worden kennis gegeven aan den Gouverneur der provincie, dien het aangaat, die daarvan het Bestuur der gemeente, door hetwelk hij primitief is geleverd, informeert. Verplaatsing naar andere korpsen, dan tot de Nationale militie behorende, zal in geen ander geval, dan bij art. 171 omschreven, vermogen te geschieden.

Art. 165. Insgelijks zullen de kommanderende Officieren der korpsen, binnen de *acht* dagen nadat de loteling, plaatsvervanger of vrijwilliger uit den dienst van hetzelfde zal zijn geraakt, daarvan aan den Gouverneur der provincie, dien het betreft, kennis geven, ten einde in de aanvulling van denzelfden, naar gelang der omstandigheden, overeenkomstig art. 15 of 102, te worden voorzien.

*Van de penaliteiten tegen zich aan den dienst  
onttrekkende personen.*

Art. 166. De nasporingen (1) naar de dienstpligtigen der

(1) *Art. 166. De nasporingen enz.* Aan de Heeren Gouverneurs is, op specialen last van Zijne Majesteit, ernstig aanbevolen, om te zorgen, dat de nasporingen met de meeste vlijt en nauwgezetheid geschieden, zonder eenige oogluiking of toegevendheid. Besluit van den roden April 1821, n<sup>o</sup>. 93. Ook zijn die maatregelen tot opsporing toepasselijk op hen, welke vallen in de termen van art. 10 der wet van 1820. Zie *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1821, VIII. D. 2de St. bladz. 1314.*

Wanneer de nalatigen naar Pruisen of Frankrijk mogten zijn geweken, en zij in de termen vallen te moeten worden uitgeleverd, doen Heeren Gouverneurs de reclames, overeenkomstig de bepalingen van art. 4 *der Overeenkomst nopens de Uitswisseling van deserteurs, tusfschen III. MM. den Koning der Nederlanden en den Koning van Pruisen, gesloten en geteekend*

Nationale militie, welke zich aan de inschrijving, aan de loting of aan den dienst mogten onttrekken (1), zullen op gelijke wijze bestuurd worden als ten opzichte der deferteurs van het krijgsvolk van den Staat gebruikelijk is. De gearresteerden zullen aan den Provinciaal Kommandant (2) worden overgegeven.

Art. 167. De zoodanigen, welke, voor den dienst bestemd zijnde, ten dage wanneer zij door het Bestuur hunner gemeente tot het vertrek naar de hoofdplaats (3) der provincie zullen zijn opgeroepen, zich aldaar niet fisteren, zullen, wanneer zij ten genooge (4) van de Gedeputeerde Staten der provincie wet-

den 11den Junij 1818, en bij art. 5 van de Overeenkomst tusschen Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en Zijne Allerchristelijkste Majesteit, omtrent de wederzijdsche uitlevering van deferteurs, geteekend den 2den October 1821. Beide deze stukken vindt men in het Staatsblad van 1821, n<sup>o</sup>. 22. Wanneer de Autoriteiten, aan welke volgens deze overeenkomsten de aanvraag moet geschieden, niet voldoen aan die aanvraag, geven de Heeren Gouverneurs kennis van het een en ander aan het Departement van Binnenlandsche Zaken, ten einde daaromtrent 's Konings bevelen te vragen. *Minist. misfije van den 11den Februarij 1823.*

Wegens de bepalingen omtrent de wijze van uitbetaling der premien voor het arresteren van achtergeblevene of voortvlugtige lotelingen der Nationale militie, zie SCHULTZE, l. c. bladz. 110 volg. Besluit van den 25ten Junij 1814, n<sup>o</sup>. 59a (Staatsblad n<sup>o</sup>. 71), van den 26ten Junij 1823 (Staatsblad 1823, n<sup>o</sup>. 24) en van den 28ten September 1823 (Staatsblad 1823, n<sup>o</sup>. 43).

(1) Art. 166. *Onttrekken.* Zie art. 41 der wet van 1820.

(2) Art. 166. *Kommandant.* Zie mede art. 41 der wet van 1820.

De bepalingen van dit art. 166 gelden ook ten aanzien van lotelingen, welke bij de loting afwezend blijven, zonder aan iemand volmagt te hebben gegeven. *Min. misfije van den 9den September 1817. Bijvoegsel tot het Staatsblad 1817, IV. D. 2de St. bladz. 864.* — Een tot de dienst gedesigneerde, en opgeroepene, doch afwezend geblevene, ontdekt en overgegeven wordende, nadat de ligting, tot welke hij behoorde, reeds ontflagen is, strekt in mindering van het kontingent der gemeente van het loopende jaar, of van dat van het volgende. Besluit van Zijne Majesteit van den 17den Julij 1820. *Minist. misfije van den 7den September 1820.*

(3) Art. 167. *Naar de hoofdplaats.* Deze bepaling is ook toepasselijk op pupillen, welke, door verzuim van hunne voogden, zich niet fisteren; alles echter onverminderd hun regres tegen hunne voogden, wegens het begaan verzuim. *Min. misfije van den 10den Maart 1817.*

(4) Art. 167. *Ten genooge.* De lotelingen, die, wegens hunne in den

tige redenen, waardoor zij zijn verhinderd geworden zich op den bepaalden dag te fisteren, kunnen aanvoeren, alsnog aan het korps der Nationale militie, in hetwelk zij, zonder hun achterblijven, zouden zijn ingelijfd, door den Provinciaalen Kommandant worden afgegeven. Geene redenen (1) hebbende kunnen bijbrengen, of dezelve niet voldoende bevonden zijnde, zullen zij ter dispositie van het Departement van Oorlog worden gesteld.

Art. 168. Degene, die zich door vrijwillige verminking tot den dienst ongeschikt tracht te maken, alsmede de deserteurs van de Nationale militie en de zoodanige, welke na expiratie van hun verloftijd zich bij hun korps niet vervoegd hebben, zullen ter dispositie van het Departement van Oorlog worden gesteld, om in den militairen dienst, hetzij hier te Lande, hetzij in de kolonien of elders geëmployeerd te worden (2).

---

tijd getrokken nummers, voor de dienst bestemd zijnde, ten dage voor het vertrek bepaald, zich niet ter inlijving hebben gefisteerd, naderhand opkomen en alsdan ten genoegen van Heeren Gedeputeerde Staten wettige redenen voor hun achterblijven aanvoeren, hebben op alle voorregten aanspraak, die bij de wet aan de gewone miliciens verzekerd zijn. De staten, model DD., hun betreffende, moeten derhalve op de gewone wijze, als die van elk ander gewoon loteling, worden ingerigt; ten einde echter voor te komen, dat zij, door het Departement van Oorlog, niet eerder dan na het volbrengen van vijf jaren dienst worden ontslagen, moet in de kolom der aanmerkingen van dien staat worden opgegeven: „dat hij achtergebleven is van de ligting van..... doch dat de redenen, die hem belet hebben te zijner tijd ter inlijving op te komen, door Heeren Gedeputeerde Staten, overeenkomstig art. 167 der wet van den 8ten Januarij 1817, onderzocht en wettiglijk bevonden zijn.” *Min. misfive van den 7den Januarij 1826, n<sup>o</sup>. 10*, te vinden in het *Recueil Milit.* 1826, I. D. bladz. 58.

(1) *Art. 167. Geene redenen.* Dat is van hun achterblijven; want op reclames van vrijstellingen, door deze personen gedaan wordende, kan geen acht worden geslagen, vermits de tijd tot het aangeven van vrijstellingen verstreken is. *Minist. misfive van den 9den September 1817, n<sup>o</sup>. 13.* Volgens besluit van Zijne Majesteit van den 22sten Mei 1821, n<sup>o</sup>. 58, echter, moesten Gedeputeerde Staten acht slaan op lichaamsgebreken, ook dan, wanneer dezelve aan den Militieraad niet zijn opgegeven, ten einde nuttelooze inlijving van de hier bedoelde en ongeschikte lotelingen evenzeer te vermijden, als die van de appellanten in art. 139 vermeld.

(2) *Art. 168. Geëmployeerd te worden.* Daar er zich meermalen zwa-

*Van het jaarlijks uiteengaan en weder verzamelen der Nationale militie, alsmede van de verplichtingen der manschappen gedurende den verloftijd.*

Art. 169. In gewone tijden zullen ten minste drie vierde gedeelten van het geheele getal der manschappen van de Nationale militie met verlof (1) naar hunne haardsteden worden gezonden.

Art. 170. Om het één vierde gedeelte, hetwelk in gestadigen dienst kan blijven, te vinden, zullen in de eerste plaats worden gedesigneerd de zoodanigen, welke zich aan den dienst hebben willen onttrekken, en zonder loting in de korpsen zijn ingelijfd, daarna diegenen, welke verlangen in dienst te blijven, en eindelijk de plaatsvervangers (2).

Het een vierde alsdan nog niet voltallig zijnde, zal hetzelfde uit de vrijwilligers en overige manschappen, onder het toezigt van den kommanderenden Officier van het korps, bij loting worden aangevuld (3), met deze bepaling, dat hij, die tot den blijvenden dienst bij loting is ingevallen, in de volgende jaren van zelve zal behooren tot de zoodanigen, aan wien verlof zal worden gegeven, tenzij hij mogt verkiezen te blijven dienen.

righeden hadden voorgedaan in de toepassing van dit artikel, heeft Zijne Majesteit, om dezelve uit den weg te ruimen, bij besluit van den 28sten Februarij 1822, n<sup>o</sup>. 21, onder anderen art. 4, bepaald: dat de kaders der 2de, 3de en 4de divisien van het algemeen dèpôt der Landmagt, n<sup>o</sup>. 33, ook zouden worden aangevuld door miliciens uit de zoodanigen, die krachtens dit art. 168 worden gesteld ter beschikking van het Departement van Oorlog. *Recueil Milit.* 1822, II. D. bl. 133.

(1) *Art. 169. Met verlof.* Met onbepaald verlof worden, dadelijk na hunne aanwijzing voor eenig korps, gezonden de kweekelingen op 's Rijks weertuigen-school te Utrecht, om naar deze school terug te keeren. Het Departement van Binnenlandsche Zaken geeft van die aanwijzing aan dat van Oorlog kennis, door hetwelk op dat verlof dan de noodige order gesteld wordt. *Besluit van den 25sten Julij 1823, n<sup>o</sup>. 44.*

(2) *Art. 170. En eindelijk enz.* Vergelijk art. 7 der wet van 1818.

(3) *Art. 170. Aangevuld, met deze enz.* Deze alhier gevonden wordende bepaling wordt niet gevonden in art. 7 der wet van 1818.

Art. 171. Bijaldien evenwel, na de designatie dergenen, welke, zich aan den dienst hebbende willen onttrekken, zonder loting in de korpsen zijn ingelijfd, volgens het bepaalde bij het voorgaand artikel, een meerder getal manschappen mogten verlangen in dienst te blijven, dan noodig zijn om het een vierde voltallig te maken, zal het aan dat meerder getal vrijstaan om, zonder genot van handgeld, in dienst te treden en over te gaan bij het bataillon of eskadron der staande armée van dezelfde afdeeling, waartoe zij behooren, mits zich daarbij verbindende voor den tijd van niet minder dan zes jaren (1). In de plaats der manschappen, welke alzoo tot de staande armée zijn overgegaan, zullen, in vreedstijd, geene andere tot de Nationale militie geroepen worden, vroeger dan in het jaar, waarin hun vijfjarige diensttijd zoude zijn verstreken geweest.

Art. 172. Het in dienst der staande armée overgaan van eenen plaatsvervanger, ten gevolge van het voorgaande artikel, ontheft den gereplaceerden niet van de verplichting, aan hem, ingeval van desertie van den plaatsvervanger, bij art. 200 dezer wet opgelegd (2).

Art. 173. De Nationale militie, die zich in activen dienst bevindt, zal in alles worden behandeld, als de korpsen der staande armée.

De reglementen omtrent de kleeding en equipmentsgelden zullen worden gewijzigd naar de langdurigheid van dienst en het gebruik der objecten.

De Officieren bij de Nationale militie zullen in alles op gelijken voet, als die bij de staande armée behandeld worden.

De manschappen der Nationale militie, welke zich niet in

(1) Art. 171. *Zes jaren.* Wegens de ten aanzien van den hier bedoelden overgang bij de staande armée gemaakte nadere bepalingen bij besluit van den 7den Augustus 1821, n<sup>o</sup>. 100, en omtrent den hoofdzakelijken inhoud der aan de militaire Autoriteiten gegevene instructien bij *Min. misfve van den 26sten Maart 1822*, zie SCHULTZE, *l. c.* bladz. 116, 117.

(2) Art. 172. *Bij art. 200.* Moet zijn art. 100 dezer wet, doch dit artikel door art. 29 der wet van 1820 zijnde vervallen, komt hiervoor in de plaats de verplichting bij dit art. 29 der wet van 1820 opgelegd.



activen dienst, maar met verlof afwezend bevinden, zullen geene foldij of vivres genieten.

Ten opzigte der reservegelden blijft het evenwel aan den Koning voorbehouden, om, wanneer zulks noodig mogt bevonden worden, de helft van het beloop derzelve over den tijd van het verlof, aan hen toe te leggen, of ten hunnen behoeve aan te wenden.

Art. 174. De onder-officieren en manschappen van mindere graden zullen, jaarlijks van de korpfen met verlof naar hunne haardsteden terug keerende, door één of meer officieren of onder-officieren, daartoe door de Kommandanten der korpfen te designeren, naar de hoofdplaats der provincie, aan welke het korps is toegevoegd, worden begeleid en op den weg (1), even als marscherende korpfen, behandeld worden.

Aldaar gekomen, worden zij aan den Gouverneur der provincie, met overgifte van een verlofpas voor elken man, en eene generale lijst van alle de teruggekeerde manschappen, geprefenteerd.

Art. 175. De korpfen artillerie, kavallerie en trein, ingevolge art. 2 dezer wet, aan geene bijzondere gemeenten of provincien toegevoegd, en derhalve de bepaling ten opzigte van het jaarlijks vertrek naar en van hunne woonplaatsen, op de manschappen tot dezelve behoorende, van geene applicatie zijnde, zal er in hun vertrek door den Provinciaalen Kommandant worden voorzien, hetzij door hen bij de manschappen van andere meest bijgelegene bataillons te voegen, of, naar ontvangen instructien van den kommanderenden Generaal in het groot militair kommando, bij die van andere provincien, of eindelijk op zoodanige andere wijze, als door Ons raadzaam zal geoordeeld worden.

Art. 176. De Gouverneur, na de manschappen geïnspecteerd te hebben, stelt aan elk derzelve de voor hem bekomen verlof-

---

(1) Art. 174. *Op den weg.* Zoo kunnen ze ook, naar hunne haardsteden terug keerende, met betaling der halve vracht, in alle de gevallen, waarin de militairen der armée op deze verminderde betaling aanspraak hebben, volstaan, maar moeten te dien einde voorzien zijn van hun verlofpas, of van eene marschorder, om die, des vereischt, aan den schipper te vertoonen. *Besluit van Z. M. van den 18den Maart 1819, la. V<sup>3</sup>.*

pas ter hand, en zendt dadelijk een extract uit de generale lijst aan alle de gemeenten, voor zoo verre dezelve daarbij zijn geconcerneerd, terwijl de manschappen verplicht zijn, bij hun vertrek uit de hoofdplaats der provincie, zich dadelijk naar de gemeente, tot welke zij behooren, te begeven, en zich aldaar bij het Bestuur derzelve aan te melden, op pene van te worden aangemerkt als deserteurs, bijaldien zij zich binnen vier weken, na den aanvang der verloftijd, niet bij dat Bestuur hebben aangemeld (1).

Art. 177. De terugkeerende manschappen zijn verplicht, da-

(1) Art. 176. *Hebben aangemeld.* Dit artikel en de beide volgende zijn ook toepasselijk op de ingedeelden bij de reserve-bataillons. Besluit van den 25sten Maart 1819, lett. V<sup>3</sup>. *Bijvoegsel tot het Staatsblad* 1819, VI. D. 2de St. bladz. 833.

Bij besluit van Zijne Majesteit van den 18den Junij 1819, lett. M<sup>3</sup>, n<sup>o</sup>. 97 (*Staatsblad van* 1821, n<sup>o</sup>. 19), heeft Hoogstdezelve verklaard: 1<sup>o</sup>) *a.* dat de verlofgangers der Nationale militie, gedurende den tijd, welke zij ter inspectie der Militie-Commisarisfen op het terrein verzameld zijn, voor zoo verre de krijgstucht betreft, zullen worden geacht te wezen in active militaire dienst, en mitsdien onderworpen aan de vigerende reglementen op de discipline en subordination; *b.* dat zij gedurende de inspectie zijn ondergeschikt aan den Militie-Commisaris. En verder bepaald: 2<sup>o</sup>) dat zij, welke door den Militie-Commisaris de straf van gevangenis wordt opgelegd, zullen worden opgenomen in den naastbij gelegen provoost enz.; 3<sup>o</sup>) dat in alle plaatsen, alwaar militair garnizoen aanwezig is, en inspectien voor de Militie-Commisarisfen geschieden, deze in de uitoefening hunner functien en gezag alle hulp en assistentie erlangen. — Dit besluit heeft Zijne Majesteit bij besluit van den 27sten October 1821 (*Staatsblad* 1821, n<sup>o</sup>. 19) geamplieerd, en bepaald: dat de verlofgangers der Nationale militie gedurende den tijd, dat zij ter inspectie op het terrein verzameld zijn, ook voor zoo verre de judicature of regtsoefening betreft, zullen worden geacht te zijn in active militaire dienst, en mitsdien onderworpen aan de wetten voor het krijgsvolk te lande geëmaneerd.

De vaste verlofgangers der militie echter vallen, gedurende hun verlof, niet onder het bereik der judicature van den militairen regter; doch de verleende tijdelijke verloven ontfiaan iemand, tot de Nationale militie behoorende, niet van de werkelijke dienst, diensvolgens, even gelijk zulks bij de staande armée plaats heeft, blijft deze onderworpen aan de judicature van den militairen regter. Besluit van Z. M. van den 20sten Julij 1821 (*Staatsblad* 1821, n<sup>o</sup>. 12).

delijk na hunne te huiskomst, de verlofpas (1), die zij van den Gouverneur der provincie hebben bekomen, aan den President van het plaatselijk bestuur af te geven, die daarvoor aan dezelve ter hand stelt een attest (2), volgens het model lett. HH., hetwelk de manschappen moeten doen viferen bij den militairen Kommandant, of bij den Kommandant der marechausée, indien één dezer Officieren daar ter plaatse is, en voorts altijd verplicht zullen zijn bij zich te dragen. Naar hun korps terug keerende, wordt het attest ingetrokken en de verlofpas weder aan dezelve terug gegeven.

Art. 178. Wanneer, binnen vier weken na den dag dat de verloftijd een aanvang heeft genomen, alle de manschappen, als met verlof terugkeerende door den Gouverneur opgegeven, niet binnen de gemeente, tot welke zij behooren, zijn aangekomen,

(1) Art. 177. *Verlofpas.* De verloftijd wordt gerekend aanvang te nemen met den dag, dat zij hun korps, en niet met den dag, dat zij de hoofdplaats der provincie hebben verlaten. Volgens de artikelen 176 en 177 dezer wet zijn ze verplicht, zich dadelijk naar de gemeente, waartoe zij behooren, te begeven, en zich aldaar, dadelijk na hunne overkomst, bij het plaatselijk Bestuur aan te melden, ten einde hunne verlofpas tegen het attest, model lett. HH., te verwisfelen. Eindelijk zijn zij verplicht in allen gevalle, even als alle andere in hunne gemeente met groot verlof terug geblevene manschappen, ook op die inspectie der verlofgangers te verschijnen, welke binnen verloop van 4 weken, nadat zij het korps hebben verlaten, mogten plaats hebben, op poene van bij verzuim daarvan, en geene voldoende reden voor hun achterblijven ten genoegte van den Militie-Commissaris kunnende aanvoeren, te vallen in de straf bij art. 183 dezer wet van 1817 vastgesteld. *Misf. adm. voor de Nationale militie en schutterijen van den 24sten Augustus 1826, n<sup>o</sup>. 17,* te vinden in het *Recueil Milit.* 1826, II. D. blad. 53.

(2) Art. 177. *Attest.* Volgens misfivè der admin. voor de Nationale militie en schutterijen van den 22sten December 1826, n<sup>o</sup>. 14, is een attest vervaardigd, bestemd om aan de verlofgangers der Nationale militie, krachtens dit artikel, tegen intrekking van den verlofpas te worden afgegeven. Dit attest bevat wijders al de bepalingen, welke kennis voor de verlofgangers van belang is. — Hetzelve attest is op 's Lands drukkerij gedrukt, in de Nederduitfche en Franfche taal, en tegen den prijs van 2 cents elk exemplaar verkrijgbaar gesteld. Men vindt het ook in de *Handl. tot de kennis van het Nederl. Staatsbestuur*, II. D. blad. 246 volg.

zenden de Besturen een' nominativen staat der zoodanigen aan den Gouverneur, die, in dat geval, daarvan de kommanderende Officieren der korpsen, waartoe zij behooren, kennis geeft, ten einde vervolgens, de concert met den Gouverneur, naar de oorzaak van dat achterblijven het noodige onderzoek te doen, en alle middelen in het werk te stellen, om het verblijf der achtergeblevenen op te sporen.

Art. 179. De Gemeentebesturen houden een nauwkeurig toezigt over de met verlof teruggekeerde manschappen, en doen aanteekening, op een register in *duplo*, volgens het model lett. II., van het overlijden derzelve en van alle andere bijzonderheden, welke hen betreffen en van eenig belang (1) kunnen worden geoordeeld.

Art. 180. Telke twee maanden (2) zullen zij aan de Gouverneurs een nauwkeurig rapport, omtrent den staat derzelve manschappen en hunne gedragingen, inzenden, met vermelding speciaal van alle zoodanige misdragingen en ongeregelheden door hen begaan, als welke ter hunner kennisfe zullen gekomen zijn.

Art. 181. Telke twee maanden zullen de Gouverneurs de met verlof te huis zijnde manschappen, om het even tot welke provincie zij behooren, in de hoofdplaats van het kanton, binnen hetwelk zij zich bevinden, doen bijeenkomen, om dezelve aldaar, gekleed in de uniform, en voorzien van de verdere kleeding- en equipments-stukken, die bij vertrek van het korps aan hen zijn gelaten, door eenen Militie-Commisfaris te

---

(1) *Art. 179. Van eenig belang.* De Gouverneurs bekomen extracten van alle criminele of correctionele vonnissen tegen een vasten verlofganger uitgesproken, en straf van dwang-arbeid of opsluiting, of gevangenis, inhoudende, zoodra dezelve kracht van gewijsde hebben gekregen, ten einde daarvan aanteekening te houden, mitsgaders de respective administrative Besturen kennis te geven van de plaats, waar zoodanige veroordeelden zich mogten bevinden. *Misfysfe van den Minister van Justitie van den 22sten November 1821, n<sup>o</sup>. 464.* Affchriften van deze extract-vonnissen worden door de Gouverneurs aan de Provinciale Kommandanten gezonden. *Min. misfysfe van den 5den Maart 1822.*

(2) *Art. 180. Telke twee maanden.* Door de verandering in de inspectien om de drie maanden, zal dit nu ook moeten zijn: *telke drie maanden.*

laten inspecteren, welke daarvan aan den voornoemden Gouverneur een omstandig rapport (1) zal doen.

Art. 182. De tweemaandelijksche inspectien, in het voorgaande artikel vermeld, zullen in de maand, volgende op die na den exercitietijd (2) van elk jaar, door de Gouverneurs van de respective provincien, voor ieder kanton over het geheele jaar worden vastgesteld. Deze bepaling zal door de Gouverneurs aan de respective Gemeentebesturen van hunne provincie worden medegedeeld, met last, om op gebruikelijke wijze aan dezelve publiciteit te geven.

Art. 183. Aan ieder man, die, zonder wettige en door het Bestuur zijner gemeente aangenomene reden, van eene tweemaandelijksche inspectie is achtergebleven, zal door den Militie-Commisfaris een arrest van twee tot zes dagen, in de naastbij gelegene militaire provoost worden opgelegd.

Art. 184. De verloftijd geëxpireerd zijnde, of wel de verlofgangers om buitengewone omstandigheden tot den dienst opgeroepen wordende, verzamelen de Gemeentebesturen de in dezelve gemeente aanwezige en tot de militie behorende manschappen, en doen dezelve, even als bij art. 153 omtrent de eerst in dienst gestelde personen is bepaald, naar de hoofdplaats der provincie marscheren, om aldaar aan den Gouverneur geprefenteerd en door denzelven aan den Provinciaalen Kommandant te worden overgegeven, die dezelve onder de orders van één of meer Officieren of Onder-officieren naar de depôts der korpsen, zoo als bij den aanvang van den verloftijd is geschied, laat marscheren.

(3) Art. 181. *Omstandig rapport.* De Heeren Gouverneurs geven verflag aan het Departement van Binnenlandsche Zaken. De verlofgangers kunnen ook volstaan met de betaling van halve vracht op de heen- en terugreis naar en van de hoofdplaats, mits voorzien zijnde van een bewijs door het plaatselijk Bestuur gratis af te geven; inhoudende: dat zij tot het bijwonen der inspectien zijn opgeroepen. *Besluit van Z. M. van den 18den Maart 1816, lett. V<sup>3</sup>.*

(1) Art. 182. *Exercitietijd.* Volgens besluit van den 11den Augustus 1825, n<sup>o</sup>. 96, is met het jaar 1826 de exercitietijd begonnen met 1<sup>o</sup> September, in plaats van 15 September.

*Over de attesten, en de verantwoordelijkheid omtrent de afgifte derzelve.*

Art. 185. Tot het teekenen en afgeven der attesten en certificaten, door de Gemeentebesturen te geven en bij onderscheidene artikelen dezer wet gevorderd, zijn in elke gemeente, niet meer dan één kanton uitmakende, alleen bevoegd het hoofd van het plaatselijk Bestuur, en, bij ontstentenis van hetzelfde, degene, die deszelfs plaats bekleedt, benevens twee leden van den Raad der gemeente, daartoe elk jaar expresfelijk door de Gouverneurs der provincien te benoemen.

In de gemeente, meer dan één militie-kanton bevattende, zullen door de Gouverneurs, voor elk kanton, drie leden van den Raad der gemeente, waaronder, zoo veel mogelijk, één Burgemeester, tot het teekenen en afgeven dier attesten en certificaten worden gedefigneerd.

Art. 186. Noch bij den Gouverneur, noch bij den Militie-Commisfaris, noch bij den Militieraad, noch eindelijk bij de Gedeputeerde Staten der provincie, zal op eenig attest regard mogen worden geslagen, hetwelk bij deze wet niet voorgeschreven en gevorderd wordt, en dat door anderen, dan de daartoe bevoegde leden der Besturen, is geteekend.

Art. 187. Wanneer een der tot het teekenen der certificaten geautoriseerde leden van den Gemeenteraad hierin door ziekte, overlijden of andere gewigtige omstandigheden in de onmogelijkheid is gebragt en er door den Gouverneur nog geen ander lid in deszelfs plaats zal zijn benoemd, zal de teekening van het hoofd van het Bestuur en van een der daartoe benoemde leden, of die der twee leden van den Gemeenteraad, voldoende zijn, mits daarvan op het attest aanteekening is gedaan.

Art. 188. Ten einde alle verkeerde praktijken, door het produceren van valsche naamteekening, voor te komen, zal er, zoo bij den Gouverneur, als bij den Militie-Commisfaris en Militieraad in elke provincie, worden gedeponeerd de originele naamteekening der in elke gemeente, tot het teekenen der attesten, alleen bevoegde leden van het Bestuur.

Art. 189. Dezelve vermogen geene attesten af te geven aan bij hun onbekende personen, dan op het getuigenis van bekeerde en ter goeder naam en faam staande lieden, die zich voor

de echtheid en nauwkeurigheid van dat getuigenis zullen moete verantwoordelijk stellen.

Art. 190. Ingeval de leden van het Bestuur eener gemeente, tot het teekenen der certificaten geautoriseerd, het onderling oneens zijn omtrent een persoon of daadzaak, voor wien of waarover een attest of verklaring wordt verlangd, in dier voege, dat twee voor en één tegen de gevraagde verklaring oopneert, zal zoodanig attest door den President en één lid, of door twee leden van den Raad, worden geteekend, en daarvan op het stuk melding worden gemaakt, met de woorden: NN. *vereenigt zich niet met het gevoelen zijner medeleden.*

Art. 191. Wanneer het mogt komen te blijken, dat een attest eenige daadzaken bevatte, die met de waarheid strijdende zijn, zal hetzelfde, hetzij dat het door den Gouverneur, door den Militie-Commisaris of Militieraad, of eenig particulier persoon wordt ontdekt, gebragt worden ter kennis van de Gedeputeerde Staten, die de zaak onderzoeken, en, dezelve gegrond vindende, stellen in handen van den Officier des Konings, met de daartoe behoorende stukken, ten einde daarmede te handelen, zoo als hij in *officio* zal vermeenen te behooren (1).

*Van het vervolgen en straffen der misdaden, misdrijven  
en overtredingen.*

Art. 192. De Militieraden of Gemeentebesturen, die zulks betreft, zullen van alle misdrijven en overtredingen, bij deze wet vermeld, moeten opmaken behoorlijk proces-verbaal (2), ingerigt, zoo na mogelijk, volgens het model lett. KK., en

(1) Art. 191. *Hij in officio zal enz.* Zie de noot ad art. 151, bl. 203.

(2) Art. 192. *Behoorlijk proces-verbaal.* Bij voorbeeld, van niet gedane inschrijving vóór den 20sten Januarij, volgens art. 8 der wet van 1820; gelijk ook van verzuimde inschrijvingen vóór den 28sten Januarij, volgens art. 10 van dezelve wet. Dit eerstgemelde proces-verbaal wordt opgemaakt door het Gemeentebestuur; doch het laatstgemelde door den Gouverneur en twee leden van Gedeputeerde Staten, met het onderzoek der nalatigen, volgens art. 10, belast, omdat, zoo bevonden wordt, dat de nalatige wettige redenen tot vrijstelling konde doen gelden, dezelve vrij is van de boete, bij art. 11 bepaald. *Besluit van den 22sten April 1822, n<sup>o</sup>. 7.*

dezelve procesfen-verbaal ten spoedigste doen toekomen aan den Officier van de regtbank, waaronder de beklagde resforteert.

Art. 193. De geldboeten en straffen, bij deze wet in de onderscheidene gevallen bedreigd, zullen ter requisitie van het Openbaar Ministerie, bij de gewone regtbanken, worden opgelegd (1), en de overtreders naar de voorschriften der bestaande wetten worden vervolgd.

De onderscheiden misdrijven, bij art. 53, 63, 96, 118, 127 en 197 dezer wet vermeld, zullen dienvolgens ten spoedigste en zonder het allermnfte verwijl voor alle hangende zaken onderzocht en bij de regtbanken dadelijk worden beflist.

De procesfen-verbaal der Militieraden en Gemeentebesturen, te dien opzigte opgemaakt, zullen, even als die van openbare Officieren van regterlijke policie, niet anders dan door eene inschrijving van valscheid kunnen worden tegengesproken.

Art. 194. Alle overige misdaden, misdrijven en overtredingen, ten opzigte van dit onderwerp en daarmede in betrekking staande en waaromtrent bij deze wet niet speciaal is voorzien, zullen worden gestraft met de straffen en boeten, bij het wetboek op het strafregt en andere wettelijke bepalingen voorgeschreven.

*Algemeene bepalingen.*

Art. 195. Ten einde men met naauwkeurigheid ten allen tijde zal kunnen weten, tot welk kanton en gemeente ieder bij de Nationale militie dienende man behoort, zullen de Chefs der korpfen Nationale militie zorg dragen, dat er in de stamboeken altijd bij den naam van den soldaat worde gesteld deszelfs geboorteplaats, laatste woonplaats, den naam der plaats, provincie en militie-kanton, tot hetwelk hij behoort, en het nommer, hetwelk hij heeft getrokken, gelijk ook den naam van hem, voor wien hij plaatservanger is, of met wien hij van nommer heeft verwisfeld.

Art. 196. Alle attesten, certificaten enz., tot het bekomen van vrijstelling van den dienst der militie bij deze wet gevorderd, zijn vrij van het regt op het zegel en de registratie (2),

---

(1) Art. 193. *Opgelegd.* Vergelijk de *noot* op art. 8 der wet van 1820.

(2) Art. 196. *Registratie.* Zie de *noot* op art. 52, bladz. 155.



met uitzondering nogtans der door den plaatsvervanger over te leggen getuigschriften, welke daaraan zonder uitzondering onderworpen blijven. Voor de contracten van plaatsvervangers zal geen proportioneel regt, maar alleen een vast regt van registratie van vijf guldens worden betaald.

Art. 197. Aan de beambten van den burgerlijken stand wordt stellig verboden, om eenig mansperfoon ten huwelijk (1) aan te teekenen of in den echt op te nemen, zonder dat hem bij behoorlijk bewijs gebleken is, dat zoodanig mansperfoon aan de verplichtingen, die ten aanzien der Nationale militie op denzelfden mogten berust hebben, tot dat oogenblik voldaan heeft;

(1) Art. 197. *Ten huwelijk.* Het huwelijk van een loteling kan nog worden voltrokken tot vóór den dag dat hij naar de hoofdplaats der provincie vertrekt, mits volgens de wet doende blijken, aan zijne verplichtingen ten aanzien der militie voldaan te hebben. Van het tijdstip van zijn vertrek naar de hoofdplaats wordt hij, volgens art. 156 en 163, beschouwd als een dienstdoend lid van de militie, en diensvolgens ook ten aanzien van het huwelijk ondergeschikt aan de verordeningen, deswege bij de armée gemaakt. Het huwelijk van een loteling, na 1<sup>o</sup> Januarij voltrokken, stelt hem voor dat jaar niet vrij van de dienst. *Min. misfve van den 10den Maart 1817, n<sup>o</sup>. 37.*

Zij, die bij de militie dienen, kunnen, zonder consent van hunne superieuren, in ondertrouw niet worden aangenomen. *Decisie van Z. M. van den 21sten Julij 1817, lett. O<sup>3</sup>.* Welke deze superieuren zijn vindt men opgegeven bij SCHULTZE, l. c. bladz. 128. De Dek- en Onder-officieren en Matrozen van Zr. Ms. schepen en vaartuigen behoeven echter, tot het aangaan van een huwelijk, het consent niet van hunne kommanderende Officieren, maar mogen, zonder daartoe bekomene speciale vergunning van het Departement van Marine, hunne vrouwen niet mede aan boord nemen. *Min. misfve van den 16den Mei 1822.*

De inschrijvingen ten huwelijk mogen door de ambtenaren van den burgerlijken stand niet geschieden vóór den bij art. 144 van het burgerlijk wetboek bepaalden ouderdom, ten ware door Z. M., krachtens art. 145, dispensatie was verleend; moettende door deze ambtenaren den belanghebbenden voorzien van Zr. Ms. dispensatie, echter onder het oog worden gebragt, dat dit huwelijk hun niet zal vrijstellen van de dienst der Nationale militie. *Min. misfve van den 14den Mei 1821.*

De overlegging van het bewijs van voldoening aan de militie moet geschieden dadelijk bij de aangifte tot het huwelijk, dat is, bij de aantekening. *Min. misfve van den 21sten Februarij 1823.*

ten ware uit de overgelegde extracten (1) uit de registers van den burgerlijken stand mogt blijken, dat de mansperfonen, welke zich ten huwelijk willen begeven, uit aanmerking van derzelve reeds meer gevorderde jaren, met of federt het emaneren dezer wet niet dienstplichtig zijn geweest. De overtreding van het voorschreven verbod zal gestraft worden met eene boete van *duizend* guldens, of, bij volstrekt onvermogen, met eene gevangenis van één tot twee jaren.

Art. 198. Niemand zal tot eenig ambt of bediening aan Ons kunnen worden voorgedragen, tenzij, door overlegging van een certificaat, bewezen te hebben, dat hij tot dus verre aan zijne verpligtingen omtrent de Nationale militie voldaan heeft; terwijl het aan alle hooge en lagere ambtenaren ten ernstigste is aanbevolen, om geene geëmployeerden te behouden of in het vervolg aan te nemen, van welke het niet aan hen zal zijn gebleken, dat zij, tot aan dien tijd, hunne verpligtingen, te dezen aanzien, zijn nagekomen.

Art. 199. Aan niemand, in de jaren der militie vallende (2),

---

(1) *Art. 197. Uit de overgelegde extracten.* Allen, ook zij, die vóór het emaneren der wet van 1817 hun 23ste jaar hebben bereikt, en in vroegere jaren dienstplichtig waren, moeten het hier bedoeld bewijs overleggen. *Min. misfve van den 5den Junij 1817.* Zie *Bijvoegfel tot het Staatsblad 1817, IV. D. blad. 386.* Hiervan zijn zij echter vrij van welke blijkt, dat zij op 1<sup>o</sup> Januarij 1815, wat de Noordelijke provincien betreft, en op 1<sup>o</sup> Januarij 1816, wat de Zuidelijke aangaat, boven de jaren der militie waren, voor zoo verre ten hunnen aanzien mede bekend is, dat zij in de vorige jaren, waarin de eerste ligting in de beide gedeelten des Rijks respectivelijk heeft plaats gehad, in zoodanige gemeente zijn gedomicilieerd geweest, alwaar, ten opzigte der Noordelijke provincien, vóór 1<sup>o</sup> Januarij 1815, en ten aanzien der Zuidelijke vóór 1<sup>o</sup> Januarij 1816 geene ligting voor de militie geschied is. Daar zoodanigen echter in het geval kunnen komen, om dit bewijs te moeten leveren, kunnen zij deswege van de Gouverneurs een attest verzoeken, inhoudende eene verklaring van den Gouverneur, dat N. in 1815 zijne vaste woonplaats heeft gehad in de gemeente van..., in welke de eerste ligting voor de militie zich alléén en bij uitsluiting bepaald heeft tot mansperfonen, die op 1<sup>o</sup> Januarij 1815 hun 19de jaar waren ingetreden en hun 23ste jaar nog niet hadden volbragt. *Min. misfve van den 10den October 1823.*

(2) *Art. 199. Der militie vallende.* Dat is, zij, die hun 19de jaar

zal patent tot uitoefening van eenig beroep, nering of handte-  
ring, of paspoort om buiten 's lands te reizen, worden afgege-  
ven, tenzij hij, door overlegging van een certificaat, heeft  
doen blijken, dat hij aan zijne verplichtingen omtrent de Natio-  
nale militie tot op dat oogenblik heeft voldaan.

Art. 200. De attesten of certificaten, inhoudende van aan de  
Nationale militie te hebben voldaan, en benoodigd tot het be-  
komen van patent, aangaan van een huwelijk, aanvaarding van  
een ambt of bediening, verzoek om paspoort om buiten 's lands  
te reizen, enz., zullen *alleen* door de Gouverneurs der provin-  
cien, en ingerigt volgens het model lett. LL. (1), *gratis* wor-  
den afgegeven; geene andere attesten (2), door wie ook afge-  
geven, zullen tot voorzéide einden valide zijn.

Art. 201. Zoo dikwijls, namens het Departement van Oor-  
log, iemand, tot de Nationale militie behoorende en in eenig  
korps ingelijfd, om welke redenen ook, uit denzelven dienst,

---

zijn ingetreden en hun 23ste nog niet hebben volbragt. *Min.  
misfive van den 17den April 1818.*

Het afvorderen van zoodanige bewijzen van vreemde koop-  
lieden, dat is, de zoodanigen, welke, geene Nederlanders zijnde,  
zich binnen dit Rijk met der woon komen nederzetten,  
zoude geheel ongepast en zonder doel zijn; maar wel kan men  
dezelve vorderen van vreemde kooplieden, dat is, de zoodanigen,  
die van de eene provincie van dit Rijk naar eene andere  
van hetzelfde met der woon vertrekken, om hun beroep uit te  
oefenen. *Min. misfive van den 10den Maart 1817. Bijvoegsel  
tot het Staatsblad 1817, IV. D. 2de St. bladz. 820.*

(1) *Art. 200. Volgens het model lett. LL.* Dit model in fommige ge-  
vallen, zoo als het was liggende, niet kunnende afgegeven  
worden, is hetzelfde bij besluit van Z. M. van den 31sten Julij  
1823 (*Staatsblad 1823, n<sup>o</sup>. 30*) geamplieerd. Aan welke per-  
sonen dit certificaat, ten gevolge van dit besluit, en krachtens  
hetzelfde ook zou kunnen worden afgegeven, wordt vermeld  
in de *Min. misfive van den 27sten Augustus 1823*, waarvan  
men opgave vindt bij SCHULTZE, l. c. bladz. 131. Ook wordt  
bij deze misfive een model opgegeven van eenige gevallen,  
waarin het bedoelde certificaat als nu kan worden uitgereikt.  
Men zie dit bij SCHULTZE, l. c. *onder de modellen n<sup>o</sup>. 60.*

(2) *Art. 200. Geene andere attesten.* Wij verwijzen, ten aanzien der  
modellen, geplaatst achter deze wet, tot het *Staatsblad van  
1817, n<sup>o</sup>. 1*, en tot die, welke door den Heer SCHULTZE zijn  
medegedeeld in het meermalen aangehaalde werk: *Wetgeving op  
de Nationale militie enz.*

vóór de expiratie van zijnen diensttijd, ontslagen wordt, zal de ontslagene gehouden zijn, deszelfs akte van ontslag in persoon te vertoonen aan den Gouverneur van de provincie, waarin hij geloot heeft, welke, na het voorzeide ontslag geviseerd te hebben, daarvan aanteekening doen zal op het register, daartoe bestemd.

Lasten en bevelen, enz.

*WET van den 28sten November 1818, betreffende de ORGANISATIE DER INFAN-  
TERIE VAN DE NATIONALE MILITIE.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de organisatie van Onze Landmagt voor wijzigingen vatbaar is, even zeer nuttig voor den dienst, als voordeelig voor de schatkist, en verlangende deze verbeteringen zoo spoedig mogelijk daartestellen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. De 17 bataillons infanterie der staande armée zullen, met den 1sten Januarij 1819, in de bataillons Nationale militie van dat zelfde wapen worden ingedeeld.

De manschappen zullen bij dezelve den tijd van hun engagement blijven uitdienen.

Art. 2. De gewone ligting van manschappen, ter vervanging van hen, wier diensttijd is verstreken, zal, overeenkomstig het bepaalde bij art. 10 der wet van den 8sten Januarij 1817, blijven bedragen één man van de vijfhonderd zielen, daaronder begrepen de vrijwilligers, vermeld in art. 30 dier wet.

Art. 3. Ten einde de bataillons Nationale militie, volgens de zamenstelling der tegenwoordige wet, voltallig te houden, zal er steeds eene werving plaats hebben.

Art. 4. Aan de manschappen, ingevolgt art. 1 bij de infanterie der Nationale militie in te lijven, zal gunstige gelegenheid worden gegeven, om, na hunnen diensttijd volbragt te hebben, zich op nieuw vrijwillig te engageren.

Art. 5. Gelijke voordeelen zullen gegeven worden aan alle andere manschappen, die, in de Nationale militie ingelijfd, na het vijfde jaar van hunnen diensttijd ingetreden te zijn, een vrijwillig engagement verlangen aan te gaan.

Art. 6. Bij de benoeming van officieren en onder-officieren zullen die, welke, ten gevolge van art. 3, 4 en 6, vrijwillig dienst genomen of nieuwe engagementen aangegaan hebben, in de eerste plaats in aanmerking komen.

Art. 7. Om het vierde gedeelte der Nationale militie, hetwelk Ons voorbehouden is, volgens art. 208 der Grondwet, te doen samenblijven, voltallig te maken, zullen in de eerste plaats verstreken de manschappen, die zich aan den dienst hebben willen onttrekken en zonder loting zijn ingelijfd; vervolgens die, welke in het loopende jaar zijn ingelijfd, daarna die, welke verlangen in dienst te blijven, en eindelijk de plaatsvervangers.

Het vierde alsdan niet voltallig zijnde, zal hetzelfde uit de overige manschappen bij loting, onder toezigt van den kommanderenden Officier van het korps, worden aangevuld.

Art. 8. De verlofgangers, welke genegen zijn naar hunne korpsen terug te keeren, vóór het eindigen van den verloftijd, zullen bij dezelve worden toegelaten.

Voor zoo verre het getal der invoege voorschreven bijgekomen manschappen daartoe termen mogt opleveren, en de gemaakte vordering in den wapenhandel van hen, die in het loopende jaar zijn ingelijfd, daartoe vrijheid laat, reserveren Wij Ons, om, zoowel aan de meestgeoeffenden onder de laatstgemelden, als aan de in dienst geblevenen, ten gevolge van art. 7, 2de lid, verlofpasfen te doen uitreiken.

Art. 9. Ook zal er jaarlijks aan een zeker aantal genoegzaam geoeffende manschappen verlof worden gegeven, om de jaarlijksche exercitien niet (1) bij te wonen.

---

(1) Art. 9. Niet bij te wonen. Ook zijn van de bijwoning der na-  
II. DEEL.

Dit verlof zal echter twee achtereenvolgende jaren aan dezelfde manschappen niet mogen worden verleend.

Art. 10. De inspectie der met verlof te huis zijnde manschappen, door eenen Militie-Commisfaris, zal slechts telken drie maanden behoeven plaats te hebben.

Art. 11. Het blijft Ons voorbehouden, de noodige bepalingen (1) vast te stellen, ten gevolge waarvan zij, die, met verlof naar hunne haardsteden gaande of van daar naar hunne korpsen terugkeerende, langs eenen korteren weg kunnen marscheren, dan over de hoofdplaats der provincie, zich in dezelve niet behoeven te sisteren.

Art. 12. Voor zoo verre de werving van vrijwilligers, bij het gewone contingent gevoegd, niet toereikende mogt zijn, om de bataillons voltallig te houden, en dit echter voor alle of sommige bataillons noodzakelijk wierd geoordeeld, zal er een buitengewone ligting plaats hebben, welke onder de provincien en gemeenten zal worden verdeeld in evenredigheid van het gewoon contingent; zullende dit aandeel worden gevoegd bij het buitengewoon contingent, in art. 15 der wet van den 8sten Januarij 1817 vermeld.

Art. 13. In geen geval zullen de vereenigde contingenten één man op een bevolking van driehonderd zielen te boven gaan.

Art. 14. Ten einde den dienst der manschappen, uitmakende de drie vierden der Militie, welke niet te zamen blijven, nog meer te lenigen, zullen, uit hun midden, zeventien reserve-bataillons infanterie Nationale militie worden opgerigt.

Art. 15. De manschappen, die, bij gebrek aan een genoegzaam aantal vrijwilligers, overeenkomstig art. 12, moeten worden opgeroepen, zullen in de eerste plaats uit de reserve-bataillons worden aangevuld, en wel uit de eerste klasfe, te beginnen met

jaars-exercitien vrijgesteld de kweekelingen van de Rijks Vee-  
 artfenij-school te Utrecht, welke het groot verlof bekomen,  
 volgens art. 1 van Zr. Ms. besluit van den 27sten Julij 1823,  
 n<sup>o</sup>. 44.

(1) Art. 11. De noodige bepalingen. Zie te dezen aanzien SCHULTZE  
 in zijne Aanteekeningen op de Wetgeving op de Nationale mi-  
 litie, bladz. 119.

de laagste nummers, en, ingeval deze niet toereikende is, op dezelfde wijze uit de volgende klasfen.

Art. 16. De lotelingen, die hun negentiende jaar zijn ingetreden, en dus de eerste klasfe van het loopende jaar uitmaken, zullen bij voorkeur (1) worden gedefigneerd voor de reserve-bataillons.

Art. 17. De tijd, gedurende welken een loteling tot een reserve-bataillon heeft behoord, wordt in den vijfjarigen dienst begrepen, waartoe hij volgens de wet gehouden is.

Art. 18. Het getal manschappen, hetwelk op den eersten Januarij aanstaande, tot completering der bataillons, volgens de organisatie bij de tegenwoordige wet daargesteld, mogt ontbreken, zal niet op eens behoeven te worden geleverd, maar succesfelijk, zoodanig evenwel, dat de aanvulling binnen den tijd van vijf jaren plaats hebbe.

Art. 19. Alle bepalingen, bij de wet van den 8ten Januarij 1817 voorkomende, welke mogten strijden met de verordeningen der tegenwoordige wet, worden gehouden voor vervallen.

Lasten en bevelen, enz.

---

(1) Art. 16. Bij voorkeur. In allen gevalle onder bepaling, dat daartoe bij uitsluiting zullen moeten genomen worden de lotelingen, hunne substituanten of plaatsvervangers, die de hoogste nummers onder de dienstplichtigen der gemeente hebben getrokken. *Besluit van den 26sten Maart 1819, lett. Va. Bijvoegfel tot het Staatsblad 1819, VI. D. 2de St. blad. 833.*

*BESLUIT, houdende reorganisatie van de  
infanterie der Nationale militie (1), van  
den 3den December 1818.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de wet van den 28sten November 1818, bij welke de indeeling van 17 bataillons infanterie der staande armée, met den eersten Januarij 1819, in de bataillons Nationale militie van dat zelfdes wapen is vastgesteld;

Willende, overeenkomstig de voorschriften in opgemelde wet vervat, tot de reorganisatie der infanterie van de Nationale militie overgaan, en daaromtrent de vereischte bepalingen daarstellen;

Willende tevens voorzien in de tot hiertoe bestaan hebbende moeilijkheden in het compleet houden der kaders, en gevolgelijk in het gebrek aan geschikte en bekwame onder-officieren en korporaa's;

Verlangende, tot de aanmoediging der vrijwillige werving, aan de zoodanigen, die zich aan de eervolle militaire loopbaan willen toewijden, een zeker vooruitzicht te geven, dat zij, naar gelang hunner verdiensten en tijd van dienst, tot den rang van officier en verdere bevorderingen zullen kunnen opklimmen;

Gezien het rapport van Onzen Adjutant-Generaal, van den 29sten November ll., lett. O. 4;

Hebben besloten en besluiten:

Art. I. De 17 afdeelingen Nederlandsche infanterie zullen

---

(1) Met betrekking tot de reserve-bataillons heeft Zijne Majesteit, bij besluit van den 25sten Maart 1819, lett. V<sup>3</sup>, op de organisatie eene nadere regeling gemaakt; bepalende, onder anderen, dat dadelijk na de designatie van eenen loteling voor indeeling in een reserve-bataillon, hij door den Provinciaal Kommandant van een verlof pas in den gewonen vorm zal moeten voorzien worden, ten aanzien van welken pas in acht genomen moeten worden art. 176, 177 en 178 der wet van 1817. *Bijvoegsel tot het Staatsblad 1819, VI. D. 2de St. bladz. 834.*



voortaan ieder zijn zamengesteld uit drie bataillons in activen dienst, één reserve-bataillon, één dépôt, mitsgaders ééne schoolkompagnie.

Art. 2. De 17 bataillons infanterie der staande armée zullen worden ingedeeld in de bataillons Nationale militie van dat zelfde wapen, zoodat ieder der eerstgemelde bataillons, voor één derde zal worden ingelijfd in de drie overige bataillons hunner respectieve afdeeling.

Ten einde den overgang der manschappen der staande armée op eenen regelmatigen voet te bewerkstelligen, zullen de manschappen eener kompagnie van het bataillon der staande armée, volgens derzelve sterkte, voor één derde in ieder der kompagnien van de drie bataillons der Nationale militie, welke door dezelve benaming of nommer onderscheiden zijn, worden ingelijfd in diervoege, dat de manschappen der regter flank-kompagnie van het bataillon der staande armée verdeeld zullen worden in de drie regter flank-kompagnien van de drie bataillons der Nationale militie; zullende de indeeling der overige kompagnien op gelijke wijze plaats hebben.

Art. 3. Bij iedere afdeeling zal, overeenkomstig art. 14 en 16 der wet van den 28sten November 1818, een reserve-bataillon worden opgericht; tot de oprigting van deze bataillons zal, op het tijdstip der loting van 1819, worden overgegaan.

Het getal manschappen, hetwelk op den eersten Januarij aanstaande, tot completering der bataillons, volgens de organisatie bij opgemelde wet daargesteld, mogt ontbreken, niet op eens moerende geleverd worden, maar succesfivelijk, zoodanig evenwel, dat de aanvulling binnen den tijd van vijf jaren zal plaats hebben, zoo zal Onze Minister van Binnenlandsche Zaken, na alvorens van het Departement van Oorlog dienaangaande de noodige mededeelingen ontvangen te hebben, Ons eene voordragt aanbieden, nopens de geëvenredigde ligting over den jare 1819, waarbij in acht zal genomen worden, dat de kontingenten voortaan niet bataillons-gewijze, maar afdeelings-gewijze, behooren te worden verdeeld.

Art. 4. De kaders der reserve-bataillons zullen voorleopig voor memorie gevoerd worden.

Wij refereren Ons, om, op de voordragten door de Departementen van Binnenlandsche Zaken en van Oorlog deswege aan Ons te doen, de nadere bepalingen vast te stellen, welke zullen vereischt worden, ten aanzien van de zamenstelling dier bataillons, de jaarlijkfche aanvulling derzelve en den overgang der manschappen uit dezelve in de bataillons in activen dienst.

Art. 5. Het dépôt van iedere afdeeling zal uit drie kompagnien bestaan, welker sterkte in tijd van vrede gelijk zal zijn aan die der overige bataillons; de sterkte in tijd van oorlog zal nader worden bepaald.

De dépôt-kompagnie van het bataillon der staande armée zal, op de bij art. 2 voorgescreven wijze, in de drie dépôt-kompagnien der drie militie-bataillons, behoorende tot dezelfde afdeeling, worden ingedeeld.

Bij dit dépôt zal insgelijks eene reserve-kompagnie opgerigt worden, waaromtrent de nadere bepalingen insgelijks voorbehouden blijven.

Art. 6. Bij het dépôt van iedere afdeeling zal eene school-kompagnie worden opgerigt; bij dezelve zullen, tot het formeren van het kader, bij voorkeur, zoodanige officieren en onder-officieren worden geplaatst, die zich door kunde en goed gedrag onderscheiden.

Art. 7. De Chefs der korpsen zullen zich beijveren, om in deze school-kompagnie een genoegzaam getal goede fujetten te vereenigen, getrokken uit de gezamenlijke kompagnien der afdeeling, omtrent zes man per kompagnie, ten einde, zoo veel mogelijk, te allen tijde onverwijld het kader van het reserve-bataillon te kunnen formeren, en insgelijks de kaders der in activen dienst zijnde bataillons gestadig voltallig te houden; zulende voortaan de korporaals ook uit deze school-kompagnie voor de geheele afdeeling genomen worden.

De in gezegde kompagnien overgaande manschappen zullen, uitgezonderd de tamboers, pijpers en hoornblazers, op den voet van vrede, in de sterkte hunner respectieve kompagnien begrepen zijn, en hunne foldijen aan de school-kompagnie afgedragen worden.

Art. 8. Bij voorkeur zullen bij de school-kompagnie geplaatst worden de manschappen, welke vrijwillig dienst hebben

genomen, of nieuwe engagementen hebben aangegaan; de zoodanige, die zich door hunne toelegging en ijver doen onderscheiden, verkrijgen aanspraak op bevordering tot onder-officier, waardoor hun tevens de gelegenheid wordt aangeboden, om, na de onderscheidene rangen van onder-officier doorloopen te hebben, tot dien van officier bevorderd te worden.

Art. 9. De school-kompagnie zal in verschillende klasfen worden ingedeeld; onder het getal der leerlingen zullen zich insgelijks een zeker aantal tamboers, pijpers en hoornblazers bevinden, in eene zoodanige evenredigheid, dat het benoodigde getal voor het kader van het reserve-bataillon steeds voorhanden zij.

Eene bijzondere instructie, door Ons te arresteren, zal het onderwijs en het avancement der manschappen dezer kompagnie regelen, waardoor dan tevens de noodige wijzigingen zullen worden daargesteld in Onze besluiten van den 29sten December 1815, n<sup>o</sup>. 71, en van den 25sten October 1817, n<sup>o</sup>. 95, houdende oprigting van scholen bij de korpsen der armée.

Art. 10. De kaders der bataillons infanterie der Nationale militie zullen gecompleteerd worden uit de onder-officieren der zeventien bataillons infanterie der staande armée.

Zoodanigē onder-officieren, bij de militie dienende, aan welke het nog aan kunde ontbreekt, zullen, zoo veel mogelijk, door de overcomplete onder-officieren, komende van het bataillon der staande armée vervangen worden, en diegenen, aan welke voor alsnog geene bestemming kan worden gegeven, zullen provifioneel bij de school-kompagnie geplaatst worden. Eene dergelijke bestemming zal aanvankelijk insgelijks gegeven worden aan den Adjutant-onder-officier, aan den korporaal-tamboer en korporaal-pijper bij de afdeeling, de jongste in rang; welke onder-officieren beschouwd zullen worden provifioneel *à la suite* te dienen. De overcomplete pijpers zullen insgelijks bij de schoolkompagnie overgaan; de geweermaker van het bataillon der staande armée zal ter dispositie van het Departement van Oorlog gesteld worden.

Art. 11. Aan de Kommandanten der afdeelingen infanterie, die tot dus verre het traktement van tweede Kolonels genoten hebben, zal het jaarlijksch traktement van f 4000:- worden toegestaan, in te gaan met den eersten Januarij 1819.

De zoodanigen, die tegenwoordig het traktement van f 4500:- genieten, behouden hetzelfde; doch voor hunne opvolgers zal het jaarlijksch traktement f 4000:- bedragen.

Art. 12. Het bevel over het dépôt, mitsgaders het bijzonder toeverzigt der administratie en der school-kompagnie, zal aan eenen Luitenant-kolonel worden opgedragen.

De bataillons zullen voortaan door Majoors gekommandeerd worden.

Tot tijd en wijle het getal der Luitenant-kolonels der infanterie zoodanig verminderd zal zijn, dat aan deze verordening letterlijk gevolg zal gegeven worden, zal de thans bestaande beschikking worden bijbehouden.

Aan de Majoors, kommanderende een bataillon, zal eene verhooging van traktement worden toegestaan van f 400:- jaarlijks, in te gaan met den eersten Januarij 1819.

Art. 13. Eene afdeeling infanterie zal, ten gevolge der voorafgaande bepalingen, de formatie bekomen, in bijgevoegde tabellen n°. 1 en 2 aangetoond (1).

Art. 14. De Officieren van de bataillons der staande armée zullen, volgens hunnen rang van ancienniteit, met die der Nationale militie in de afdeeling, tot welke zij behooren, worden ingedeeld, en de kaders der drie bataillons, dépôts- en school kompagnie gecompleteerd zijnde, zullen de jongsten in rang, provifioneel *à la suite* der afdeeling gevoerd, en als zoodanig, volgens de vereischten van den dienst, op de meest nuttige wijze, geëmployeerd worden, tot tijd en wijle aan hen eene nadere bestemming zal worden gegeven.

De Hoofd-officier, die, ten gevolge dezer schikking, *à la suite* komt, zal provifioneel bij het dépôt overgaan.

De overcomplete eerste Luitenants zullen met de eerste Luitenants, de oudste in rang, in eene en dezelfde kompagnie geplaatst worden, en bij die kompagnie zal alsdan geen tweede Luitenant worden aangesteld, vóór en aler deze Officier, door vacature, in de afdeeling of anderzins, de kompagnie zal verlaten hebben.

---

(1) Wij hebben onmoedig geacht er deze tabellen bij te voegen.

De Luitenants of tweede Luitenant-kwartiermeesters zullen, bijaldien zij de noodige bekwaamheden bezitten, in de vacante plaatsen, volgens hunnen rang, bij de kompagnie invallen.

Bij de succesfelijk te doene voordragten, ter vervulling der nog vacant blijvende tweede Luitenants-plaatsen, is het Onze uitdrukkelijke wil, dat de helft zullen blijven voorbehouden voor de Onder-officieren.

De overcomplete Officieren van gezondheid zullen ter dispositie van het Departement van Oorlog komen.

Art. 15. Aan iedere afdeeling infanterie zal een vaandel worden gegeven, hetwelk, op eene plegtige wijze, door Ons of Onzentwege, aan de troepen zal worden uitgereikt.

Het vaandel zal door een Vaandrig, hebbende rang en traktement van tweeden Luitenant, gedragen worden.

Art. 16. De Vaandrig behoort tot den staf der afdeeling; hij zal op eene speciale voordragt worden benoemd; te welken einde de Chefs der afdeelingen aan Onzen Adjudant-Generaal eene opgave zullen inzenden van drie Onder-officieren van een onbesproken gedrag, hebbende gedurende twee jaren als Onder-officier gediend, en die door hunnen bijzonderen ijver en toellegging in aanmerking verdienen te komen, om tot den rang van Officier bevorderd te worden; uit welk getal Wij Ons voorbehouden eene keus te doen.

Art. 17. Bij ieder bataillon zullen de thans in gebruik zijnde bataillons-vlaggen (*fanions*) worden bijbehouden; de bataillons-vlag, gelijk mede de rigtings-vlaggen, zullen door Onder-officieren van het bataillon, ter keuze van den Chef, gedragen worden.

Bij het bataillon, alwaar het vaandel zich bevindt, wordt geen gebruik gemaakt van de bataillons-vlag.

Art. 18. De flank-kompagnien, zamengefeld volgens het bepaalde in art. 3 van Ons besluit van den 23sten September 1814, n<sup>o</sup>. 151, zullen, volgens de wezenlijke beteekenis hunner benaming, in den dienst der ligte infanterie worden geöfend.

Bij de flank-kompagnien zal de derde tamboer en de pijper door twee hoornblazers worden vervangen.

Art. 19. Het vierde gedeelte, hetwelk, ingevolge art. 2081 der Grondwet, in gewone tijden kan samenblijven, zal, overeenkomstig het geflatueerde in art. 7 der wet van den 28sten

November 1818, genomen worden over de drie bataillons in activen dienst, het reserve-bataillon en dépôt der afdeeling.

Doordien, ten gevolge van het bepaalde in art. 8 der meergemelde wet, de verlofgangers, welke genegen zijn naar hunne korpsen terug te keeren, vóór het eindigen van den verloftijd, bij dezelve toegelaten kunnen worden, en door deze vergunning het één vierde overschreden zoude kunnen worden, zoo zullen, in dusdanig geval, nadat alvorens de manschappen aangenomen zullen zijn, Onze bevelen gevraagd worden, ten einde, naar gelang van omstandigheden, aan de onder de wapenen geblevenen en meest geoefenden, verlofpasen te doen uitreiken.

Alhoewel op den eersten Januarij 1819 de oprigting der reserve-bataillons nog niet zal hebben kunnen plaats hebben, zal nochtans in de berekening van het vierde gedeelte onder de wapenen te houden, het reserve-bataillon en de reserve-kompagnie van het dépôt worden begrepen, even als waren dezelve wezenlijk daargesteld en compleet.

Art. 20. Jaarlijks, na dat de verlofgangers der militie naar hunne haardsteden zullen zijn terug gekeerd, zal bij iedere afdeeling infanterie aan een vierde der Officieren, of zoo veel meer, als het welzijn van den dienst zal toelaten, met behoud van half traktement, des verkiezende, een verlof voor negen maanden worden toegestaan.

Door een vast te stellen rooster zal dit verlof, zoo gelijk mogelijk, worden verdeeld.

Art. 21. De Generaals, kommanderende de divisien infanterie, zullen met de organisatie hunner onderhebbende troepen belast worden: de noodige instructien zullen hen door het Departement van Oorlog worden toegezonden, ten einde bij tijds met de voorbereidende werkzaamheden een' aanvang te kunnen maken, in diervoege, dat de reorganisatie der infanterie, zoodanig als dezelve bij dit besluit en daarbij gevoegde formatie is voorgeschreven, op den eersten Januarij 1819 tot stand zal zijn gebracht, en de Chefs der korpsen, vóór den vijften van de maand Januarij, aan het Departement van Oorlog de opgaven zullen kunnen inzenden van het getal der op dat tijdstip werkelijk mankerende manschappen.

De Departementen van Oorlog en van Binnenlandsche Zaken zijn, ieder voor zoo veel hun betreft, belast met de uitvoering

van het tegenwoordig besluit, hetwelk zal ter kennisse gebragt worden van Onzen beminden Zoon, den Prins van Oranje, van Onzen beminden tweeden Zoon, Prins FREDERIK der Nederlanden, en van de Algemeene Rekenkamer, tot narigt en informatie respectievelijk.

Gegeven enz.

*WET van den 27sten April 1820, houdende wijzigingen in de wet van den 8sten Januarij 1817, op de Nationale Militie.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de wet van den 8sten Januarij 1817 (Staatsblad n<sup>o</sup>. 1), omtrent de inrigting der Nationale militie, op zich zelve en in verband met die van den 28sten November 1818 (Staatsblad n<sup>o</sup>. 41), betreffende de organisatie van de infanterie der Nationale militie, bij de uitvoering bevonden is voor eenige wijzigingen en nadere bepalingen vatbaar te zijn, waardoor de belangen der ingezetenen en de regelmatige loop der werkzaamheden gelijkelijk kunnen worden bevorderd;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Het kontingent voor de Nationale militie, door iedere provincie jaarlijks te leveren, ter vervanging van hen, wier diensttijd is verstreken, zal, overeenkomstig de bepaling deswege gemaakt bij art. 13 der wet van den 28sten November 1818, in evenredigheid met de bevolking van iedere provincie, jaarlijks, door Ons worden bepaald, en zal voorts op dezelfde wijze door de Gedeputeerde Staten onder de verschillende gemeenten worden verdeeld.

Art. 2. De manschappen, welke, ten gevolge van art. 15 der wet van den 8sten Januarij 1817, tot vervanging van de bij de korpsen ontbrekende optreden, zullen in tijd van vrede worden

ontslagen (1) in het jaar, waarin de ontbrekenden hunnen diensttijd zouden hebben volbragt.

Art. 3. Het regt op de vrijstelling, in art. 21 der wet van den 8ten Januarij 1817 omschreven, zal moeten verkregen zijn en bewezen worden, overeenkomstig de bepalingen deswege bij art. 91 en 94 derzelfde wet gemaakt.

Art. 4. Het attest lett. F, voorgefchreven bij art. 39, 2°. der wet van den 8ten Januarij 1817, zal, ten aanzien van de inwoning van een vrijwilliger, overeenkomstig de bepaling, deswege bij dezelve wet gemaakt, moeten inhouden: *dat hij, gedurende de laatste 15 maanden, binnen de gemeente heeft gewoond, zonder dat de inwoning binnen het kanton, edoch buiten de gemeente, hierbij in aanmerking kome.*

Art. 5. Alle, die in de termen der inschrijving vallen, zullen zich daartoe, vóór den 20sten Januarij van elk jaar, bij het plaatselijk Bestuur hunner woonplaats aangeven.

Art. 6. Zij, die hun verblijf binnen dit Rijk komen te vestigen, en als ingezetenen moeten worden beschouwd, zullen, voor zoo verre zij nog in de jaren der militie vallen, zich insgelijks vóór het gemelde tijdstip ter inschrijving (2) aangeven in dat register, waartoe zij volgens hunnen ouderdom behooren.

Art. 7. De plaatselijke Besturen zullen, nadat op den 20sten Januarij de inschrijving-registers opgemaakt en door het hoofd van het Bestuur zijn ondertekend, op zoodanige wijze, als zij raadzaam oordeelen, naauwkeurig onderzoeken, of alle, die in de termen vallen, inderdaad zijn ingeschreven.

Art. 8. Zij, welke zich vóór den 20sten Januarij niet hebben laten inschrijven (3), zullen alsnog worden ingeschreven aan het

(1) Art. 2. *Worden ontslagen.* Dit artikel wijzigt dus art. 15 daarbij vermeld, volgens hetwelk deze manschappen verpligt waren, ook in tijd van vrede, vijf jaren te dienen.

(2) Art. 6. *Ter inschrijving.* Dit artikel werkt niet terug, maar bepaalt alleen hetgeen hun te doen staat, die hun verblijf in dit Rijk vestigen en in de jaren der militie vallen. Door het volgend voorbeeld wordt dit artikel opgehelderd: als een vreemdeling na den 20sten Januarij 1820 in de termen gevallen is, om als ingezetene beschouwd te kunnen worden, en met 1° Januarij 1821 zijn 21ste jaar is ingetreden, dan moet hij worden ingeschreven in de 3de klasie.

(3) Art. 8. *Inschrijven.* De penaitieit bij de wet van 1817 op de verzuimde inschrijving kon alléén worden toegepast op hen, die ontdékt waren; doch dit artikel maakt van geene ontdekking



einde van het register, onder de naamteekening van het hoofd van het plaatselijk Bestuur, en tevens verwezen worden tot eene boete (1) van niet minder dan *vijs guldens* en niet te boven gaande de som van *honderd guldens*, of, ingeval van volstrekt onvermogen, tot eene gevangenis van vier dagen tot zes weken.

Art. 9. De inschrijving-registers zullen op den 28sten Januarij finaal worden gesloten, en met de alphabetische lijsten onmiddellijk aan den Gouverneur der provincie worden opgezonden.

Art. 10. Zij, die zich vóór den 28sten Januarij van het jaar, waarin deze verplichting op hen berustte, niet hebben laten inschrijven (2), zullen dadelijk worden gearresteerd en naar de hoofdplaats der provincie overgebracht, ten einde aldaar voor den Gouverneur en twee leden der Gedeputeerde Staten te wor-

---

melding; zoodat de penaliteit op de verzuimde *niet-inschrijving*, hetzij zij ontdekt zijn, of zich zelve hebben aangegeven, moet worden toegepast; dit heeft tot eene vraag aanleiding gegeven, of dit dan zonder onderscheid, of zij zich tuschen den 20sten en 28sten Januarij nog komen aangeven, moet verstaan worden? Welke vraag beantwoord is in dezer voege: dat alleen deze nieuwe bepalingen omtrent de inschrijving van toepassing zouden zijn op hen, die van dezen tusschentijd geen gebruik hebben gemaakt, en op den 28sten Januarij niet op het register gevonden worden, en ook niet meer op hetzelfde kunnen worden gebracht; zoodat alléén op hen, welke zich vóór den 28sten Januarij niet hebben laten inschrijven, en van den tusschentijd geen gebruik hebben gemaakt, de penale bepalingen van art. 10 en 11 van deze wet toepasfelijk zouden zijn. *Min. misfije van den 22sten Maart 1821. Bijvoegfel tot het Staatsblad 1821, VIII. D. 2de St. blad. 1414.*

(1) *Art. 8. Tot eene boete.* De boete, bij dit en bij art. 11 vermeld, wordt ook door de regtbanken opgelegd. Bij deze wet is in hetgeen daaromtrent bij de wet van 1817 was bepaald geene verandering of wijziging gemaakt. *Min. misfije van den 22sten Maart 1821.*

(2) *Art. 10. Niet hebben laten inschrijven.* Als een gedetineerde een abusieven ouderdom heeft opgegeven, en dien ten gevolge door Regenten van de gevangenhuisen ter inschrijving niet wordt aangegeven, is dit artikel op hem toepasfelijk, daar hij zelve oorzaak van dit verzuim is. *Min. misfije van den 10den Januarij 1822.*

Men zie ook wegens de uitvoering van dit artikel de dispositie van den Gouverneur van Zuidholland van den 22sten Januarij 1822, te vinden in het *Bijvoegfel tot het Staatsblad 1822, IX. D. 3de St. blad. 1765*, en men vergelijkte de *noot* op art. 166 der wet van 1817, sub n<sup>o</sup>. 2 hier voren.

den onderzocht. Ingeval (1) zij niet bevonden worden door ziekte of lichaamsgebreken ongeschikt te zijn voor den militairen dienst, zullen zij dadelijk aan den Provinciaalen Kommandant ter inlijving worden overgegeven, in mindering van het kontingent, overeenkomstig de bepalingen, deswege in de art. 66 en 68 der wet van den 8ten Januarij 1817 gemaakt.

Art. 11. De nalatigen, in het vorig artikel vermeld, zullen tevens worden verwezen tot het dubbel der boete of de straffe in art. 8 bepaald (2).

Bijaldien zij (3), welke voor den dienst geschikt bevonden worden, voldoende bewijzen, dat zij in het jaar, waarin zij de inschrijving hebben verzuimd, eene wettige reden tot vrijstelling hebben kunnen doen gelden, zullen zij zonder boete worden ingelijfd.

Art. 12. Elke gemeente zal voortaan niet meer dan één kanton uitmaken. De alphabetische- en lotings-lijsten zullen gemeentensgewijze worden opgemaakt.

Art. 13. Wanneer het mogt gebeuren, dat een lotingpligtige

(1) Art. 10. Ingeval zij. Het doet er niets toe, of zoodanige nalatigen op het oogenblik van de ontdekking eene morele reden tot vrijstelling mogten aanvoeren, dewijl de penaliteit bij dit artikel in het algemeen is gesteld op het verzuim van inschrijving. De inlijving in persoon en het dubbel der boete of straffe, bij dit en het volgende artikel bepaald, wordt dus toepasfelijk verklaard op allen, die zich vóór den 28ten Januarij niet hebben laten inschrijven, zonder daarbij eene uitzondering te maken ten behoeve van hen, die op dat oogenblik eene vrijstelling, anders dan om ziekte of lichaamsgebreken, mogten hebben. Voor het overige vindt men in de wet zelve geenerhande bepalingen, waarop eene vermindering van diensttijd zoude kunnen worden gegrond. Boven aangehaalde *Minist. misfivè van den 22sten Maart 1821.*

(2) Art. 11. Boete enz. Zie de noot op art. 8.

(3) Art. 11. Bijaldien zij. Het komt ons voor, dat door deze wetsbepaling, ten opzichte van hen, die geschikt bevonden worden voor den dienst, doch voldoende bewijzen, dat zij in het jaar, waarin zij de inschrijving hebben verzuimd, eene wettige reden tot vrijstelling hadden, het bepaalde bij art. 67 der wet van 1817 eene verandering heeft ondergaan. Immers bij dit art. 11 wordt hun de boete geremitteerd, terwijl bij art. 67 hun het dubbel der boete of penaliteit, bij art. 63 bepaald, werd opgelegd.

niet onder de loting mogt zijn begrepen, zal er door den Militie-Commisfaris, in tegenwoordigheid van twee leden van het plaatselijk bestuur, eene naloting (1) worden gehouden, en zal men daarbij, zoo veel mogelijk, in acht nemen de voorzieningen, ten aanzien van de gewone loting vastgesteld.

Deze naloting zal ook plaats hebben ten aanzien van hen, welke, volgens art. 6 van deze wet, mede tot de inschrijving verplicht zijn, en wel in de klasfe, waartoe zij volgens hunne jaren behooren (2).

Art. 14. De certificaten, welke, tot bekoming van vrijstelling, binnen de vijf (3) eerstkomende dagen na de loting, aan den Militie-Commisfaris moeten worden overgelegd, zullen door hem, na daarvan het noodige gebruik gemaakt te hebben, onmiddellijk aan den Prefident van den Militieraad worden gezonden, met bijvoeging van het lotings-register; wordende alleen het duplicaat van hetzelfde door hem aan den Gouverneur verzonden.

(1) Art. 13. *Naloting.* De wijze dezer naloting is bepaald bij besluit van Zijne Majesteit van den 14den April 1821, n<sup>o</sup>. 90, waarvan men den inhoud vindt opgegeven bij H. SCHULTZE, *Aanteekenen op de Wetg. op de Nat. militie*, bladz. 40.

(2) Art. 13. *Jaren behooren.* Bij besluit van den 19den April 1827, n<sup>o</sup>. 2, heeft Zijne Majesteit 1<sup>o</sup>) bepaald: dat *Cornelis Durkens* enz.; en 2<sup>o</sup>) het Departement van Binnenlandsche Zaken gemagtigd tot het doen eener aanschrijving aan de Gouverneurs der verschillende provincien, houdende, dat geene nalotingen aan personen, door hunnen ouderdom aan de ligting van 1821 en vervolgens onderworpen, mogen worden toegestaan, anders dan overeenkomstig art. 6 en 13 van deze wet, te weten, aan vreemdelingen, die hier te Lande hunne woonplaats hebben gevestigd, en, krachtens de te hunnen aanzien bestaande bepalingen, als ingezetenen moeten worden beschouwd, en aan de zoodanigen, welke werkelijk en ter behoortlijker plaats zijn ingelchreven geweest, doch door verzuim van de plaatselijke Autoriteiten of van den Militie-Commisfaris van de alphabetische of lotings-lijsten weggelaten, en alzoo buiten de loting mogten zijn gebleven, met verderen last op voornoemde Gouverneurs, om van alle andere gevallen, waarin zij eene naloting billijk en noodzakelijk mogten achten, het Departement van Binnenlandsche Zaken te onderrigten, ten einde naar gelang van omstandigheden, des noods, onder Zr. Ms. goedkeuring eene beslissing zou worden genomen.

(3) Art. 14. *Binnen de vijf.* Zie de noot op art. 77 der wet van 1817.

Art. 15. De vrijstelling van éénige wettige zoons (1) zal slechts voor één jaar zijn, en alleen worden verleend in het geval, dat zij voor hunne ouders, of, bij overlijden derzelve, voor hunne grootouders den kost winnen, op den voet en onder de bepalingen, ten aanzien van kostwinnende zoons van weduwen, bij art. 94, § *kk.* der wet van den 8sten Januarij 1817 gemaakt; zij zullen hiervan doen blijken door een certificaat, volgens model hier nevens gevoegd.

Art. 16. De éénige wettige zoon, welke tevens *éénig kind* (2) is, zal in allen gevalle voor één jaar worden vrijgesteld. Hij zal hiervan doen blijken door het attest lett. N, bij de wet van den 8sten Januarij 1817 voorgescreven, hetwelk te dien einde zal inhouden, dat hij is *éénig kind*.

Art. 17. De gehuwden zullen hunne bewijzen tot vrijstelling als zoodanig, op hetzelfde tijdstip overleggen, waarop dit voor alle anderen, die aanspraak op vrijstelling hebben, is bepaald.

Art. 18. Wanneer twee broeders beiden tot den dienst worden opgeroepen, zonder dat één hunner reden tot vrijstelling heeft, zal de oudste voor één jaar worden vrijgesteld.

(1) Art. 15. *Van éénige wettige zoons.* De bepalingen en instructien omtrent deze nieuwe bepaling, zijn 1° dat de vrijstelling niet kan verleend worden dan aan hem, die éénige zoon is van vader en moeder beide. *Min. misfive van den 22sten Maart en van den 30sten Mei 1821*; 2° indien er meer kinderen, in onecht of in overspel geboren, aanwezig zijn, heeft de éénige wettige kostwinnende zoon regt op de vrijstelling. *Min. misfive van den 28sten Junij 1822.*

(2) Art. 16. *Welke tevens éénig kind is.* De langstlevende, hetzij vader of moeder, hertrouwende, met eene weduwe of weduwnaar, welke uit een vorig huwelijk insgelijks één of meer kinderen heeft, wordt de éénige zoon uit het eerder huwelijk echter als *éénig kind* aangemerkt, zoo lang uit het tweede huwelijk geene kinderen geboren worden. *Min. misfive van den 22sten April 1822.* — De vrijstelling kan ook worden verleend, als *éénig kind*, aan den éénigen zoon, tevens *éénig kind* zijnde, hetzij alléén van vaders- of van moederszijde, zoolang zijn vader of zijne moeder nog in leven zijn; dezelve zal niet worden verleend, zoodra de ouders overleden zijn, al is het, dat de grootouders nog leven. *Besluit van Z. M. van den 25sten Maart 1824, n°. 69.* In de betrekking tusschen de ouders en éénige kinderen ligt de reden hunner vrijstelling, welke betrekking door het overlijden der ouders komt te vervallen. *Min. misfive van den 30sten Mei 1821. Bijvoegsel tot het Staatsblad 1821, VIII. D. 2de St. bladz. 1428.*

Deze bepaling zal ook gelden ten aanzien van broeders, die in hetzelfde jaar geboren zijn, en dus tot dezelfde klasse behooren.

Art. 19. Van tweelingen (1) wordt diegene, welke het hoogste nommer getrokken heeft, voor één jaar vrijgesteld, ingeval hij, die het laagste nommer heeft getrokken, geene reden tot vrijstelling heeft.

Art. 20. Op tweelingen en broeders, in hetzelfde jaar geboren, zal, ingeval zij verkiezen voor elkander in dienst te treden, van toepassing zijn de uitzondering in dit geval bij art. 99 der wet van den 8ten Januarij 1817, ten behoeve van andere broeders gemaakt.

Art. 21. De broeder van eenen plaatsvervanger is niet vrij. De broeder van eenen substituunt (2) zal slechts dan vrij zijn, wanneer het nommer, hetwelk tegen een lager is verwisfeld, mogt zijn in dienst gesteld.

Art. 22. De broeder van hem, die zijnen dienstdag (3) heeft

(1) *Art. 19. Van tweelingen.* Deze bepaling noch die van het vorige art. 18 komen in aanmerking in de volgende gevallen: 1°) als twee broeders in hetzelfde jaar, of in verschillende jaren, of wel tweelingen zijnde, uit hoofde van de vo'g-orde, die bij de oproeping moet worden in acht genomen, beiden dienstplichtig zijn; 2°) als slechts één van hen dienstplichtig is, ter zake de eene of andere bepaling der wet op hem personeel van toepassing is; 3°) ingevalle één van beide de broeders eene andere reden van vrijstelling heeft en die doet gelden, dan welke uit de dienst of designatie eens broeders zoude afgeleid worden. Beide deze artikelen dienen alleen om te bepalen, aan welke van hen de vrijstelling kan worden verleend. *Min. misfve van den 23sten December 1822.*

(2) *Art. 21. Van een substituunt.* Deze vrijstelling komt te vervallen, zoodra de substituunt zijn dienstdag heeft volbragt. *Min. misfve van den 30sten Mei 1821.* Deze wet van 1820 heeft voorts op de vrijstelling van den broeder van eenen gesubstitueerden geene wijziging of verandering gemaakt. *Min. misfve van den 22sten Maart 1821.* Een geadjourneerd loteling, als broeder van eenen substituunt in vorige jaren, op grond der wet van 1817, vrijstelling bekomen hebbende, blijft vrij, zoolang hij die vrijstelling op den voet bij deze wet bepaald, bewijzen kan. *Min. misfve van den 22sten Maart 1821.*

(3) *Art. 22. Dienstdag.* Dat is, de gewone dienstdag van vijf jaren, welke de wet bij de Militie vordert, en gevolgelijk ook een met dit tijdvak gelijkstaande dienstdag bij de staande armée. *Koninkl. besluit van den 3den Julij 1821, n°. 2. Zie Bijv. tot het Staatsblad 1821, VIII. D. 2de St. bladz. 1331, en 1822, IX. D. 2de St. bladz. 2122.*

volbragt, om ligchaamsgebreken, door den dienst (1) bekomen, ontslagen, of wel in den dienst (2) overleden is, blijft voor altijd van den dienst vrij (3).

(1) *Art. 22. Door den dienst.* Indien vóór het eindigen van den gewonen diensttijd, ter zake van ligchaamsgebreken, door *duël* of *vechterijen* verkregen, een persoon is gepasporteerd, geeft dit aan zijnen broeder geen regt tot finale vrijstelling, omdat de wet alleen doelt op ontslag wegens ligchaamsgebreken door de dienst verkregen, en niet in het geval, dat de dienst door wangedrag willekeurig mogt verkort zijn. Zie *Handl. l. c. I. D. 2de St. bladz. 375.*

(2) *Art. 22. In den dienst.* De voorleden dienst gaf bij de wet van 1817, *art. 94, § mm*, niet dan in twee gevallen vrijstelling aan een' broeder. De nieuwe bepaling bij dit artikel gaf aanleiding tot eene bedenking, welke beantwoord is bij *Min. misfive* van den 22sten Maart 1821, zie *SCHULTZE, l. c. bladz. 48.* Als zeer belangrijk komt ons voor, hetgeen bij de *Min. misfive*, door ons boven aangehaald, van den 22sten Maart 1821 aangemerkt wordt: „dat, wat in het algemeen „de applicatie der wet van den 27sten April 1820 betreft, „daaromtrent nimmer eenige twijfel kan ontstaan, wanneer men „flechts in het oog houdt, dat door de toepassing van dezelve „nimmer een, vóór het emaneren dier wet, en op grond der „wet van den 8sten Januarij 1817, verkregen regt kan komen „te vervallen.”

Daar het woord *in den dienst* algemeen is, is ook verstaan, dat dit bepaalde van toepassing zoude zijn op den broeder van hem, die bij de staande armée of korps *marechaussée* gediend en zijnen diensttijd volbragt heeft, *gefneuveld*, of overleden, of om ligchaamsgebreken, door de dienst bekomen, ontslagen is. *Min. misfive van den 22sten Maart 1821.* Doch hoezeer dit woord *dienst* eene algemeene uitdrukking is, wordt daardoor echter geene andere dan *Nederlandsche dienst* verstaan. Dit artikel bevat eene uitbreiding van de vrijstelling, bij *art. 94, § mm.* der wet van 1817 vermeld, gelijk bij *Koninkl. besluit van den 3den Junij 1822, n<sup>o</sup>. 75,* hetwelk genomen is, onder anderen, in de zaak van zekeren *loteling, Cornet*, uit de provincie Namen, wordt opgegeven.

De vrijstelling bij dit artikel is niet toepasselijk, wanneer iemands broeder in der tijd wel ingelijfd, doch ten gevolge van eene bijzondere vergunning van den Koning, op de eene of andere wijze, nimmer eenige personele dienst heeft gedaan. Zie *SCHULTZE, l. c. bladz. 45 volg. en bladz. 73.*

(3) *Art. 22. Voor altijd van enz.* Er was eene twijfeling ontstaan, of de diensttijd, welke ingevolge *art. 22 en 23* der wet van 1820 volbragt moest zijn, om een' broeder vrij te stellen, zich

Art. 23. De broeder van hem, die eenen plaatsvervanger heeft gefeld, welke zijnen dienstdtijd (1) heeft volbragt, om ligchaams-

bij de Nationale militie uitsluitend bepaalde tot den gewonen dienstdtijd van vijf jaren? deswege heeft Z. M. bij besluit van den 14den Januarij 1825, n<sup>o</sup>. 98, bij uitlegging van Hoogst-deszelfs besluit van den 5den Julij 1821, verklaard: dat de vrijstelling, bij bovengemelde artikelen der wet toegekend aan den broeder van hem, die zijnen dienstdtijd heeft volbragt, verleend kan worden in alle gevallen, waarin de dienst voor de Nationale militie blijkt door den belanghebbenden zelve, of door zijnen plaatsvervanger, volbragt te zijn, gedurende den tijd, dien hij, naar de orde van de bepaling der tijdelijke wetten op het stuk der Nationale militie, in dienst is geweest.

Bij besluit van den 18den Mei 1825, n<sup>o</sup>. 46, bij herziening van het besluit van den 14den Januarij 1825, n<sup>o</sup>. 98, enz., heeft Z. M. bepaald: 1<sup>o</sup>) dat hij, wiens broeder in persoon of bij plaatsvervangning in de Nationale militie heeft gediend, en hoezeer dan ook vóór het verstrijken van den anders gewonen dienstdtijd ontslagen, echter deszelfs dienst, gedurende den tijd, welken hij, naar orde van de bepalingen der tijdelijke wetten op het stuk der Nationale militie, gehouden was te dienen, heeft volbragt, en uit dien hoofde op grond van art. 22 en 23 der wet van 1820 vrijstelling voor altoos verlangt, ter bekoeming daarvan op den bij de wet voorgefchreven voet zal moeten overleggen:

- a. Het paspoort of bewijs van ontslag van zijnen broeder of deszelfs plaatsvervanger, of wel, bij ontfontenis van deze stukken, een extract uit het stamboek van het korps, waarbij zijn broeder of deszelfs plaatsvervanger heeft gediend;
- b. Het bij art. 94, § *mm.* der wet van den 8sten Januarij 1817 voorgefchreven attest lett. U., hetwelk aan het einde zal moeten inhouden: „alsmede dat NN., alhier voorkomende onder n<sup>o</sup>. .... is broeder van NN., vermeld onder n<sup>o</sup>. ...., welke als loteling gediend heeft bij ....., of welke een' plaatsvervanger heeft gefeld bij ..... (designatie van het korps), en die daarbij den dienst, gedurende den tijd, dien hij, naar de orde van de bepalingen der tijdelijke wetten op het stuk der Nationale militie, gehouden geweest is te dienen, heeft volbragt.”

2<sup>o</sup>) Dat, bij gebreke van opgemelde stukken, de bedoelde vrijstelling niet zal mogen worden verleend.

(1) Art. 23. Dienstdtijd enz. Deze bepaling is ook toepasselijk op zoodanige lotelingen, na het invoeren der wet van 1820 in de jaren der militie gevallen, of nog vallende, wier broeders on-

gebreken, door den dienst bekomen, ontslagen, of wel in dienst overleden is, blijft voor altijd van den dienst vrij.

Art. 24. Bij het verleenen van de vrijstellingen, in de twee voorgaande artikelen vermeld, zal altijd in het oog worden gehouden, dat van een even getal zonen, de helft, en van een oneven getal de kleine helft tot den dienst worde geroepen, overeenkomstig de bepaling deswege gemaakt bij het 2de lid van art. 94, § *mm.*, der wet van den 8sten Januarij 1817.

Art. 25. Het attest let. R, strekkende ten bewijze van de vrijstelling, vermeld in art. 94, § *kk*, der wet van den 8sten Januarij 1817, zal ten lotte moeten inhouden, *dat eindelijk geen ander zoon (1) of kleinzoon om de gezegde reden is vrijgesteld geworden.*

Art. 26. De kweekelingen op de kweekscholen bij de groote Rijks hospitalen zullen mede worden begrepen in dezelfde categorie der kweekelingen op de militaire scholen, vermeld in art. 94, § *gg*, der wet van den 8sten Januarij 1817.

Art. 27. De vrijstellingen, bij art. 94, § *dd*, *kk* en *ll* der wet van den 8sten Januarij 1817 vermeld, zullen niet worden verleend, ingeval de personen, in wier onderhoud wordt voorzien, in het jaar, waarin de vrijstelling wordt gevraagd, of in het naast voorgaande jaar uit eenig publiek fonds onderhouden of

---

der de wet van 1817 en vroeger eenen plaatsvervanger hadden gesteld. *Besluit van den 4den Junij 1822, n<sup>o</sup>. 69, genomen in het geval van een loteling van 1821 uit Drenthe. Zie Bijv. tot het Staatsblad 1822, IX. D. 2de St. bladz. 1721.*

Op de vrijstelling, bij dit artikel opgegeven, hebben de broeders van hen, die, nadat hun plaatsvervanger 18 maanden heeft gediend, de bij art. 33 bepaalde som van f 150 gestort hebben, mede aanspraak. *Min. misfye van den 12den Mei 1821.*

(1) Art. 25. *Geen ander zoon.* Deze bepaling heeft tot eene twijfeling aanleiding gegeven: of, ingeval een ander zoon, in der tijd vrijgesteld, is komen te sterven, zijne moeder verlaten heeft, of in de onmogelijkheid gesteld is verder den kost te winnen, dezelfde vrijstelling dan niet weder op nieuw kan worden verleend? bij *Min. misfye van den 22sten Maart 1821* is geantwoord: dat ze niet kan worden verleend, omdat men daardoor eene uitzondering zoude daarstellen, welke de wet niet inhoudt en strijdig handelen met het bepaalde bij art. 94, § *kk*, 3de lid; dat slechts aan éenen zoon of kleinzoon, om voorschreven reden, vrijstelling zal worden verleend.



bedeeld zijn geworden, zullende hiervan moeten blijken in de attesten *sub* lett. N, R en S.

Art. 28. De, volgens art. 94, § *mm*, 5de lid der wet van den 8sten Januarij 1817, benooidigde attesten, *sub* lett. T, eerste en tweede geval, zullen niet behoeven in te houden, dat de belanghebbende *zich intusfchen nimmer aan desertie heeft schuldig gemaakt, of zich, gedurende dien tijd, aan de misdaad van desertie niet heeft schuldig gemaakt.*

Art. 29. Ingeval een plaatsvervanger, die na het arresteren dezer wet wordt aangenomen, gedurende den tijd, welken hij dienstpligtig is, deferteert (1), of ten gevolge van wangedrag, of om redenen, welke vóór zijne inlijving bestonden, als ongechikt voor den dienst mogt worden ontflagen, is de geremplaceerde verplicht (2) eenen anderen plaatsvervanger te stellen, of zelf in dienst te treden.

Zullende in deze gevallen alle verplichtingen, uit het contract van plaatsvervanging, ten laste van den geremplaceerden, spruitende, dadelijk vervallen.

Art. 30. Ziekten (3) of gebreken, welke binnen twee maan-

(1) *Art. 29. Deferteert.* Vergelijk *art. 108* der wet van 1817.

(2) *Art. 29. Verplicht.* Bij besluit van den 19den October 1822, n<sup>o</sup>. 121, heeft de Koning verklaard, omtrent de verantwoordelijkheid: dat de lotelingen, die, krachtens de wet, regt hebben, om zich te doen vervangen, te dien aanzien zullen behandeld worden overeenkomstig de verordeningen *dier* wet, onder welker beheer zij dienstpligtig zijn geworden, doch dat lotelingen, aan welke de plaatsvervanging bij wijze van gunst door Hoogstedenzelven wordt toegeestaan, zullen onderworpen zijn aan de op dat stuk gemaakte bepalingen bij de wet van 1820. Men vindt dit besluit in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad* 1822, IX. D. 3de St. blad. 1845.

(3) *Art. 30. Ziekten enz.* Dit artikel staat met het vorige in verband, en ziet alléén op de plaatsvervangers, terwijl voorts door de bepalingen van art. 29—33 van deze wet de bepalingen van art. 100, en niet die van art. 161 der wet van 1817, vervallen zijn. *Min. misfive van den 22sten Maart* 1821.

Uit deze bepaling van art. 30 eene verkeerde gevolgtrekking zijnde afgeleid, in sommige provincien, is bij *Min. misfive van den 12den Maart* 1823 deze opheldering gegeven: dat uit die bepaling niet volgt, dat ziekten of gebreken, na verloop van twee maanden na de inlijving ontdekt, alsdan finaal gehouden zouden moeten worden, na de inlijving opgekomen te zijn; maar dat,

den na de inlijving van eenen plaatsvervanger worden ontdekt, zullen gehouden worden vóór deszelfs inlijving bestaan te hebben, ten ware blijken mogt, dat die ziekten of gebreken na de inlijving bekomen waren (1).

Art. 31. De aanvulling van (2) eenen plaatsvervanger door den geremplaceerden, zal geschieden op den voet bij art. 101, 102 en 103 der wet van den 8sten Januarij 1817 omschreven, met dien verstande, dat de aanvulling, ingeval van deserte, niet zal behoeven plaats te hebben, wanneer de gedeferteerde plaatsvervanger binnen twee maanden weder mogt zijn in dienst (3) gesteld; zul-

in dat geval, het bepaalde van art. 29 in kracht blijft; dat, zoo er eene gevolgtrekking uit konde getrokken worden, het dan nog deze zoude zijn: dat ziekten of gebreken, na de twee maanden ontdekt, ook gehouden kunnen worden na de inlijving bekomen te zijn, ten ware blijken mogt, dat ze vóór de inlijving bestaan hebben.

(1) Art. 30. Bekomen waren. Door de toepassing van dit artikel eene zwaarigheid bij het indeelen van plaatsvervangers in de reserve der Nationale militie ontstaan zijnde, heeft Z. M., bij besluit van den 18den Mei 1825, n<sup>o</sup>. 33, bepaald:

Art. 1.) Voortaan zullen de plaatsvervangers der Nationale militie, die door de Gouverneurs der provincien aan de Provinciale Kommandanten worden overgegeven, niet meer in reserve, maar dadelijk in active dienst worden gesteld.

Art. 2.) Het aantal van de jaarlijks bij de onderscheidene korpsen der armée uit de reserve tot de werkelijke dienst op te roepene lotelingen, zal in verhouding moeten staan met het waarachtlijk aantal plaatsvervangers, hetwelk uit de ligting van het loopend jaar in werkelijke dienst moet worden ingedeeld, te dien effecte, dat het aantal, bepaald om bij ieder wapenkorps in gestadige dienst te blijven, niet worde overschreden, en dat, bijaldien eenige manschappen daaraan mogten ontbreken, dezelve alsdan uit de reserve zullen worden genomen.

(2) Art. 31. De aanvulling van enz. De bedoeling van het bepaalde: dat de aanvulling van eenen gedeferteerden plaatsvervanger door den geremplaceerden enz., is deze, dat de geremplaceerde, wiens plaatsvervanger zich aan de misdaad van deserte heeft schuldig gemaakt, doch binnen twee maanden daarna weder is ingelijfd, dan alleenlijk van de aanvulling ontheven is, wanneer zoodanige plaatsvervanger bij hetzelfde korps, van hetwelk hij is gedeferteerd geweest, weder mogt zijn in dienst gesteld. Min. misfve van den 12den December 1822. Bijvoegsel tot het Staatsblad 1822, IX. D. 3de St. blad. 1884.

(3) Art. 31. Mogt zijn in dienst gesteld. Wanneer blijkt, dat de ge-

lende echter de geremplaceerde gehouden zijn tot de voldoening der kosten, waartoe de desertie heeft aanleiding gegeven.

Art. 32. Ingeval een plaatsvervanger bij het korps komt te ontbreken, zal de geremplaceerde niet gehouden zijn eenen plaatsvervanger te stellen, die bepaaldelijk de vereischten heeft voor dat wapen, bij hetwelk de vorige plaatsvervanger heeft gediend; maar het zal voldoende zijn dat hij, overeenkomstig de te dezen bestaande bepaling, voor den infanterie-dienst geschikt worde bevonden.

Art. 33. Hij, wiens plaatsvervanger gedurende 18 maanden heeft gediend, de dienst bij de reserve niet medegerekend, zal van alle verdere verantwoordelijkheid voor denzelfden bevrijd kunnen blijven, mits stortende in de kas van den naastbijgelegen Ontvanger-generaal, of Ontvanger-particulier (1) eene som van f 150. Zullende alsdan in de aanvulling van den plaatsvervanger, ingeval hij mogt komen te ontbreken, door vrijwillige werving worden voorzien.

Art. 34. Tot het opmaken en pasferen van de contracten van plaatsvervanging, zijn alleen bevoegd en verplicht zij, die met het opmaken en pasferen van authentieke akten zijn belast; zullende daarvoor, alsmede voor de vervaardiging der drie benoodigde afschriften, de aanteekening op het repertoire bezorging van de registratie, de conferentien en andere bijkomende verrigtingen, van welken aard ook, niet meer dan vier guldens in het geheel, wegens elke akte, mogen worden genoten, onverminderd de terug-gave der uitschotten voor zegels en registratie-regten.

---

deserteerde plaatsvervanger binnen twee maanden na de desertie wederom is in dienst gesteld, is men niet verplicht eenen anderen plaatsvervanger te leveren, of in persoon in dienst te gaan. Dan alléén is men verplicht of tot eene vernieuwde remplacering of tot de personele dienst als de plaatsvervanger, gedurende den tijd, welken hij als plaatsvervanger dient, mogt worden verwijderd, om redenen waarvoor de geremplaceerden bij de wet zijn verantwoordelijk gesteld. *Besluit van Z. M. van den 25sten December 1824, n<sup>o</sup>. 98.* Men vindt dit besluit in de *Handl. tot de kennis enz. I. D. 1ste St. bladz. 423.*

(1) *Art. 33. Of Ontvanger-particulier.* Voortaan ten kantore van den Ontvanger der registratie, het naast gelegen bij des belanghebbenden woonplaats. *Misfive admin. der registr. van den 8sten Mei 1824, n<sup>o</sup>. 4;* zie voorts wegens de storting H. SCHULTZE, l. c. bladz. 89.

Art. 35. De designatie der manschappen voor de respectieve wapenkorpsen der Nationale militie blijft bij uitsluiting aan de Provinciale Kommandanten opgedragen. De Militieraden zullen, ten aanzien van de fysieke gesteldheid der manschappen, alleen onderzoeken en beslissen, of zij, naar aanleiding van de door Ons gegevene of nog te gevene instructien, voor den militairen dienst in het algemeen al of niet geschikt zijn. Manschappen beneden de maat van één el vijfhonderd zeventig strepen (ongeveer vijf voeten Rijnlandsch), zullen niet mogen worden gedesigneerd, maar, naar gelang van hunnen ouderdom, voor één jaar, of voor altoos worden vrijgesteld.

Art. 36. Ingeval de werkzaamheden, welke de zittingen der Militieraden respectivelijk voorafgaan, zulks toelaten, blijft het aan de Gouverneurs voorbehouden, om deze zittingen vroeger te doen plaats hebben, dan op de dagen bij de wet bepaald.

Art. 37. De oproeping voor de Militieraden zal zich alleen bepalen tot zoodanige lotelingen, welke vermeenen mogten regt op vrijstelling te hebben, of hetzelfde op nieuw moeten bewijzen. Zij, die geene belangen van dezen aard hebben bij te brengen, behoeven voor den Raad niet te verschijnen.

Art. 38. Alle geloot hebbende (1) personen, welke voor den Militieraad niet zijn verschenen, worden gehouden geenerhande reden tot vrijstelling te hebben, en blijven finaal voor den dienst gedesigneerd.

Art. 39. In alle gevallen, waarin bij den Gouverneur en twee leden der Gedeputeerde Staten, of wel bij Gedeputeerde Staten een onderzoek plaats heeft, ten aanzien van ziekten of gebreken, zal de visitatie geschieden door een Geneesheer en een Heelmeester, met in achtneming der bepalingen bij art. 139, 2de en 3de lid der wet van den 8sten Januarij 1817, gemaakt.

---

(1) Art. 38. *Alle geloot hebbende.* Diegenen der bedoelde lotelingen, welke bij de overlevering bevonden worden zoodanige gebreken te hebben, dat zij buiten allen twijfel voor de dienst ongeschikt zijn, moeten door de Gouverneurs, naar aanleiding van art. 161 der wet van 1817, aan den Militieraad of Gedeputeerde Staten worden verwezen en door hoogere nommers vervangen; doch indien het gebreken van een twijfelachtigen aard zijn, zorgen de Provinciale Kommandanten, dat zij niet in reserve geplaatst, maar naar de afdeling opgezonden worden, ten einde aldaar te worden onderzocht. *Min. mtsfye van den 10den Maart 1821.*

Art. 40. De nominatieve staten volgens model EE., vermeld in art. 153 der wet van den 8ten Januarij 1817, worden in *triplo* overgelegd, en één derzelve met den in hetzelfde artikel vermelden staat, volgens model DD., aan den Provincialen Kommandant ter hand gesteld, ten einde de daarop voorkomende manschappen insgelijks aan een der militie-korpsen toe te wijzen.

Art. 41. De nasporingen naar de dienstpligtigen der Nationale militie, welke aan de inschrijving of aan de ontvangene oproeping niet voldoen (1), zullen op gelijke wijze bestuurd worden, als ten opzichte van de deferteurs van het krijgsvolk gebruikelijk is. De gearresteerden zullen aan den Gouverneur (2) der provincie, waartoe zij behooren, worden overgegeven.

Art. 42. Wanneer een verlofganger der Nationale militie voornemens is zich buiten de provincie te begeven en te verblijven, zal hem de verlofpas worden ter hand gesteld, en zal hij verplicht zijn zich, binnen vier weken na zijn vertrek uit de gemeente, aan te geven bij het Bestuur der gemeente, in welke hij voornemens is te verblijven; zullende voorts in dezen gevolgd worden de bepalingen, bij de wet van den 8ten Januarij 1817 gemaakt, omtrent de manschappen, die bij den aanvang van het verlof in hunne gemeente aankomen.

Art. 43. Een verlofganger, die verzuimen mogt de voorschreven aangifte binnen den tijd van vier weken te doen, zal worden aangemerkt als deferteur, ten ware hij voldoende mogt kunnen bewijzen, niet in de mogelijkheid geweest te zijn, zich op den bepaalden dag aan te geven.

Art. 44. Een verlofganger, zich langer dan tweemaal vier en twintig uren uit zijne gemeente willende verwijderen, zal daarvan in perfoon kennis geven aan het plaatselijk Bestuur, met opgave van de gemeente, werwaarts hij zich begeeft.

---

(1) Art. 41. *Niet voldoen.* In art. 166 der wet van 1817 staat: *mogten onttrekken.* Indien, door verzuim van ouders of voogden, een kind of pupil, zich buiten 's lands bevindende op reis, of op de studie, niet is ingeschreven of geremplaceerd wordt, wordt hij bij zijne terugkomst als deferteur behandeld, blijkens het slot van art. 53 der wet van 1817. Zie wijders de *noot* op art. 166 en 167 der wet van 1817.

(2) Art. 41. *Aan den Gouverneur.* Bij art. 166 der wet van 1817 was bepaald: aan den *Plaatselijken Kommandant.*

Art. 45. Ingeval hij zich langer dan tweemaal vier en twintig uren buiten zijne gemeente ophoudt, zal hij zich aangeven bij het Bestuur der gemeente, alwaar hij zich bevindt.

Art. 46. Aan de verlofgangers, welke verzuimen mogten zich te gedragen naar de bepalingen in de twee voorgaande artikelen gemaakt, zal door het plaatselijk Bestuur een arrest van twee tot zes dagen, in de naastbij gelegen bewaarplaatsen voor de civiele gevangenen, worden opgelegd.

Art. 47. De bepalingen ten aanzien van de verlofgangers, zoo bij deze wet als bij die van den 8sten Januarij 1817 en 28sten November 1818 gemaakt, zullen op de manschappen, behoorende tot de reserve-bataillons, niet worden toegepast, ten ware de Koning dit mogt hebben raadzaam geoordeeld.

Art. 48. De attesten sub lett. F, N, O, R, S en V, bij de wet van den 8sten Januarij 1817 voorgescreven, zullen voortaan worden afgegeven op het getuigenis van drie ter goeder naam en faam staande personen, welke die attesten mede zullen ondertekenen.

Art. 49. Zij, op wier getuigenis attesten of certificaten worden afgegeven, zullen, ingeval hun getuigenis bevonden wordt der waarheid niet overeenkomstig te zijn, worden gestraft met eene boete van *honderd tot driehonderd* guldens, of, bij volstrekt onvermogen, met eene gevangenis van *twee tot zes maanden*; en zullen zij bovendien verantwoordelijk zijn voor de nadeelen, die uit de afgifte van zoodanig attest of certificaat voor derden mogten zijn ontstaan.

Art. 50. Zij, die bij de Nationale militie hebben gediend, en bewijzen moeten, dat zij aan hunne verpligting hebben voldaan, zullen hiervan doen blijken door het certificaat lett. LL, hetwelk te dien einde zal inhouden: *dat hij op het trekkings-nummer of dat hij zonder loting is ingelijfd geworden bij . . . . . den tijd van , . . . . hebbende gediend, behoorlijk uit den dienst ontslagen is.*

Zullende, ter bekoming van dit certificaat, het paspoort of het bewijs van ontslag aan den Gouverneur worden vertoond.

Art. 51. Alle bepalingen bij de wet van den 8sten Januarij 1817, of bij die van den 28sten November 1818 voorkomende, welke mogten strijden met de verordeningen van de tegenwoordige wet, worden gehouden voor vervallen.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geïn-

# NATIONALE MILITIE.

251

fereerd, en dat alle Ministeriële Departementen en Autoriteiten, Collegien en Ambtenaren aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven in 's Gravenhage, enz.

Art. 15 der wet van 27 April 1820.

Ligting van den jare . . .

## NATIONALE MILITIE.

PROVINCIE . . . . . KANTON . . . . . GEMEENTE . . .

### A T T E S T,

Wij ondergeteekenden, tot het teekenen en afgeven der attesten en certificaten voor de Militie benoodigd, uit kracht van art. 185 der wet van den 8sten Januarij 1817, alleen binnen de gemeente van . . . . . geautoriseerd, verklaren op getuigenis van :

- |          |                                                                           |
|----------|---------------------------------------------------------------------------|
| 1° N. N. | } De namen, voornamen en het beroep van drie ingezetenen uit de gemeente. |
| 2° N. N. |                                                                           |
| 3° N. N. |                                                                           |

bij ons bekend als ter goeder naam en faam staande ingezetenen van de voornoemde gemeente, en op onze personele verantwoordelijkheid, dat N. N. bij de loting van . . . . . getrokken heeft n°. . . . ., is de éénige zoon van (éénige kleinzoon van . . . . .) naam en voornaam van de ouders of grootouders.

(NB. Wanneer één der ouders of grootouders overleden is, dan daarvan melding te maken) dat hij door zijnen handen-arbeid den kost wint voor deszelfs (ouders of grootouders, vader of grootvader) aan welken zonder dat geen ander middel van bestaan overig blijft, als geen bedrijf, nering of handtering exercerende, waardoor zij den kost kunnen winnen, of op eenige andere wijze een eigen of onafhankelijk bestaan hebbende, en almede uit geen publiek fonds of armenkas, gedurende dit en het naast voorgaande jaar, eenigen onderstand of bedeeeling genoten hebbende.

Te . . . . . den . . . . . 18 .

*Naamteekening van de drie getuigen, of gecertificeerde verklaring, dat zij niet kunnen schrijven.*

*Naamteekening van de leden van het Gemeentebestuur.*

*WET van den 21sten December 1824,  
waarbij degenen, welke hunne ver-  
plichtingen aangaande de inschrijving  
of loting voor de Nationale Militie,  
vroeger dan de wet van den 8sten  
Januarij 1817 hadden verzuimd, van  
alle vervolging deswege worden vrij-  
gesteld.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat de werkzaamheden voor de ligtingen in de Nationale militie, eerst met het in werking brengen der wet van den 8sten Januarij 1817 eenen allezins geregelden gang hebben genomen, en in al de deelen van het Rijk op eenen eenparigen voet zijn ingerigt geworden, alsmede den-tijd, welke er federt de allereerste ligtingen voor de Land- of Nationale militie binnen dit Rijk reeds is verlopen, en tevens de zoo veel hoogere jaren, waarover zich de verplichting tot inschrijving in de allereerste ligtingen heeft uitgestrekt, en dat de zamenhang dier omstandigheden toelaat, om thans nopens de ligtingen, welke de invoering der gemelde wet zijn voorafgegaan, eenige toegevendheid te gebruiken, en eene op deze ligtingen in het bijzonder toepasselijke beschikking te nemen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg van de Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze, te bepalen: dat de zoodanigen, welke de verplichtingen, betrekkelijk de inschrijving of loting, hen bij eenige wet of Koninklijk besluit, vroeger dan de wet van den 8sten Januarij 1817, ter zake van de Militie opgelegd, mogten hebben verzuimd, te dier zake niet verder zullen worden vervolgd, en ook van de verplichting tot overlegging van bewijzen van voldoening aan de Militie, bij de zoo evengemelde wet gevorderd, zoowel



als van de gevolgen, welke op het niet vertoonen van die bewijzen zijn bepaald, zullen zijn ontheven (1).

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden gedrukt, en dat alle Ministeriële Departementen en Autoriteiten, Collegien en Ambtenaren, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te Brusfel, enz.

*WET van den 21sten December 1824,  
waarbij finale vrijstelling van de Nationale Militie verzekerd wordt aan degenen, welke gedurende vijf jaren, bij de armée te lande, of ter zee, als vrijwilligers gediend hebben.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

(1) *Zullen zijn ontheven.* Bij besluit van Z. M. van den 16den Junij 1825, n<sup>o</sup>. 113, is bepaald: dat onder de zoodanigen, welke bij deze wet gezegd worden de verplichtingen omtrent de loting te hebben verzuimd, en aan welken bij deze wet vrijwaring van alle vervolging en ontheffing van de verplichting tot het overleggen van bewijzen van voldoening, wordt toegekend, niet alleen verstaan moeten worden zij, die de inschrijving en loting verzuimd hebben, maar ook zij, die bij loting een dienstplichtig nommer getrokken hebbende, dien ten gevolge verplicht waren geweest ter inlijving op te komen, aan deze verplichting niet hebben voldaan.

En verder heeft Z. M., bij besluit van den 25sten Julij 1825, n<sup>o</sup>. 95 (*Recueil Milit.* 1825, II. D. blad. 24), in aanmerking nemende, dat, volgens de stellige letter dezer wet, diegenen, welke de verplichtingen, aan hen ter zake van inschrijving of loting voor de Militie, vroeger opgelegd, mogten hebben verzuimd, ontheven zijn niet alleen van het overleggen van het bij art. 97 der wet van den 8sten Januarij 1817 gevorderd attest lett. V, maar in het bijzonder ook van de gevolgen, welke op het niet vertoonen van dat attest zijn gesteld, verklaard: dat de te dezen bedoelde personen, mits aan de overige vereischten voldoende, overeenkomstig den geest en de letter van deze wet, als plaatsvervangers voor de dienst der Nationale militie kunnen worden aangenomen.

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat offchoon, volgens art. 22 der wet van den 27sten April 1820, de anderzins dienstpligtige broeder van hem, die zijnen diensttijd heeft volbragt, voor altoos van den dienst bij de Nationale militie wordt vrijgesteld, echter, noch bij deze wet, noch bij eenige andere, aan den perfoon zelve, die zoodanigen diensttijd volbragt heeft, de vrijstelling van den dienst wordt toegekend, indien hij, ten gevolge van vrijwillige verbindtenis, bij de armée te lande of ter zee gediend, en, na bekomen ontslag, den vollen ouderdom van drie en twintig jaren niet mogt hebben bereikt;

En hierin die voorziening, welke Ons bilijk voorkomt, willende daarstellen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg van de Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan bij deze te bepalen, dat de zoodanige, welke behoorlijk voor de Nationale militie ingeschreven, aan alle verplichtingen, die, ten gevolge van dien, op hen berustende waren, voldaan, en, na eene vrijwillige verbindtenis bij de armée te lande of ter zee, in eenen minderen rang dan dien van tweeden Luitenant, een met den gevorderden diensttijd bij de Nationale militie gelijkstaand tijdvak van vijf jaren hebben gediend, tot eene finale vrijstelling van den dienst der Nationale militie zullen gerechtigd zijn.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden gedrukt, en dat alle Ministeriële Departementen en Autoriteiten, Collegien en Ambtenaren, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te Brusfel, enz.

SCHUTTERIJEN.

*WET van den 11den April 1827, houdende oprigting van Schutterijen over de geheele uitgestrektheid des Rijks (1).*

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben de bepalingen, ten opzigte der defensie, en bijzonder van de inrigting der Schutterijen, bij de volgende artikelen der Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden gemaakt:

Art. 205. Het dragen der wapenen, tot handhaving der

(1) Wij hebben de ophelderende korte aanmerkingen, welke men bij sommige artikelen vindt, genomen gedeeltelijk uit de antwoorden van het Gouvernement op de bedenkingen van de afdeelingen der Vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, gedeeltelijk uit het antwoord van den Minister van Binnenlandsche Zaken op de tegenwerpingen, die door de leden tegen het onderwerp van deze wet, bij de deliberatien over dezelve gemaakt werden. — Deze en eenige advijsen van sommige leden der Staten-Generaal vindt men in de *Staatscouranten van Januarij, Februarij en Maart 1827*, en een uittreksel zoo van deze bedenkingen, als van de antwoorden van het Gouvernement in het werkje, getiteld: *Wet op de Schutterijen van den 11den April 1827, met bijvoeging der voornaamste motiven, waarop dezelve is daargesteld, uit echte bronnen verzameld*, uitgegeven te 's Gravenhage en Amsterdam bij de gebroeders VAN CLEEF; terwijl wij voor het overige de inlichtingen en uitleggingen, die bij *Ministries* gegeven worden, voor zoo verre mogelijk is, hoofzakelijk zullen opgeven.

De organisatie der Schutterijen wordt door de Grondwet gelast; deze beschikking, dat de wapenen aan de burgers zullen worden toevertrouwd, is naauw met het behoud van 's Lands vrijheden verbonden. Het hoofddoel der Schutterijen is, volgens de Grondwet, verdediging van den Staat; het ondergeschikte of tweede is de bewaring der rust. De Grondwet gebiedt de ligting der Schutterijen uit de geheele bevolking, gelast derzelve zamenstelling ook in tijd van vrede; en niemand heeft de bevoegdheid, om de ingezetenen te ontslaan van eene verpligting, welke zij bij de Grondwet op zich genomen hebben.

„ onafhankelijkheid van den Staat en de beveiliging van des-  
 „ zelfs grondgebied , blijft , overeenkomstig 's Lands oude ge-  
 „ woonte (1), den geest der pacificatie van Gent, en de

(1) 's Lands oude gewoonte. De instelling van Schutterijen is geenszins eene nieuwe ons vreemde inrigting: de *dekens* en *buurtschappen*, gewapend tot behoud der algemeene veiligheid, waren niets dan hetgeen men thans *stedelijke schutterij* of *burgerij* noemt; zoo kende men in de XIVde eeuw en mischien reeds vroeger *schutterijen* of *schutters gilden*.

Jhr. D. HOOFT heeft in zijn advijs, bij de beraadslagingen over het ontwerp van wet, betrekkelijk de schutterijen, aangemerkt: dat de geschiedenis van ons Nederland geboekstaafd heeft, dat zoowel in de Zuidelijke als in de Noordelijke provincien, Kloveniers-, Voet- en Handboog-schutters van den jare 1213 af, reeds bestonden, en in de volgende eeuw, zoo niet vroeger, gekleed waren met *Pallure* (wapenrokken) ter keuze van hem, die bij het vogelschieten tot Koning was verkoren, en zoo als hij *met einen hogen raet ordineren soude*; dat zij later gedragen hebben *Panfier Creeft*, of halve Creeft (een soort van barnas) en in 1560 ook *Kovel- of Kaproen*, dan eens rood en wit, blaauw en wit, dan ook groen en wit, ook wel zwart en rood, welke kleedingstukken hen door de steden geschonken werden; verder merkt de Heer HOOFT ook aan, dat door den onvergetelijken grondlegger der Nederlandsche vrijheid, Prins WILLEM den Eersten, dezelve het eerst geregeld georganiseerd zijn geworden, eerst te Antwerpen, en vervolgens te Amsterdam en andere plaatsen, zoodauid, dat zij van 1580 af tot op het laatst der XVIIIde eeuw met roem bestaan hebben in zeer vele plaatsen van het Rijk. De dienst, welke deze schutterijen, van hunne eerste oprigting af, deden, bestond voornamelijk in het uittrekken in 's Gra-ven, of, gelijk het oudtijds genaamd werd, *in ons lieven Heeren Heirvaart*, en ook elders ter oorbaar der steden, gelijk in 1398 driehonderd man uit Amsterdam Hertog Albrecht op een' togt naar Viesland verzelden. In 1475 was een der Schepenen dier stad, *Hendrik Janszoon Ackerman* genaamd, aan het hoofd eener bende schutters bij het beleg van Nuys; in 1632 trokken twee vaandelen uit Amsterdam naar Nijmegen, onder bevel van de kapiteinen *Allard Klock* en *Willem Backer*. Zie ook WAGENAAR, *Beschr. van Amsterdam*, VI. D. 2de B. blad. 171.

De Heer METELERKAMP brengt in zijn advijs mede nog verscheidene voorbeelden daarvan bij, onder anderen, dat in het jaar 1584 de schutters van den Haag naar den Briel gezonden werden; in het Jaar 1599 werd een aanzienlijk aantal burgers, uit onderscheidene steden, tot bezetting der frontier- plaatsen en sterkten bestemd. De Schutterijen werden verders gebruikt tot het bewaren en

- „ grondbeginselen bij de Unie van Utrecht (1) aangenomen,  
 „ een der eerste pligten van alle ingezetenen van het Rijk.”  
 „ Art. 213. In alle gemeenten, welker bevolking binnen den  
 „ besloten kring (2) of omtrek der gebouwen 2,500 zielen en

bewaken der stad bij dage en bij nachte, vooral in zorgelijke tijden. In vervolg van tijd kregen bij ons de schutterijen op vele plaatsen den naam van burger-vendelen en burger-kompagnien, gelijk te Amsterdam in 1579 en 1580; doch dit maakte geene verandering in de dienst. Het blijkt dan, dat ook het hoofdoel der oude Schutterijen zich verder uitsprekte, dan tot de plaatselijke verdediging.

De veranderingen in onzen maatschappelijken toestand en in dien van geheel Europa maken ongetwijfeld eene sterkere organisatie noodzakelijk; sedert vijf en twintig jaren hebben zoo vele menschen de wapenen gedragen, dat eene vereeniging van burgers; ten minste voor het uiterlijke, de houding van een militair ligchaam moet hebben, indien zij niet geheel haar doel zal missen. In dezen tegenwoordigen staat van Europa is de instelling van Schutterijen van de eerste noodzakelijkheid voor elke vrije natie, die van eenig gewigt tracht te zijn in het staatkundig evenwigt, en die hare onafhankelijkheid wil handhaven.

- (1) *Unie van Utrecht.* Bij art. 8 der Unie wordt bepaald: dat alle ingezetenen tusschen de 18 en 60 jaren zullen moeten worden opgeschreven, om tot de verdediging en bescherming van den Staat te kunnen worden opgeroepen. Dit artikel luidt woordelijk dus: „ Ende ten eynde men, t' allen tijden, sal „ mogen gheasisteerd wesen van de inwoonders van den Lan- „ den, fullen d'ingesetenen van elke van dese gheunieerde „ Provincien, Steden en platte Landen binnen den tydt van „ een maent, nae date van desen, ten lanxten, ghemonstert „ ende opgeschreven worden, te weten, die ghene, die zyn „ tusschen 18 ende 60 jaren, om, die hoofden ende 't ghetal „ van die gheweten synde, daerna ter eerster t'samencomste „ van dese Bontghenoten vorder gheordonneert te worden, als „ tot die meeste bescherminge ende verskertheyt van dese „ gheunieerde Landen bevonden sal worden te dienen.” *Vergelijk Verkl. der Unie van Utrecht*, door Mr. P. PAULUS, II. D. bladz. 137.

- (2) *Art. 213. Binnen den besloten kring.* Men heeft gevraagd: of de diensdoende Schutterij zich ook moest uitsprekken over de buitenbuurten of buitenwijken, welke buiten den besloten kring of omtrek der gebouwen gelegen zijn? Het Departement van Binnenlandsche Zaken (Nationale militie en Schutterijen) heeft geantwoord: dat in zoodanige gemeenten, van welke dit artikel spreekt, de Schutterij moest zijn diensdoende, zoowel in de buitenwijken, als in den besloten kring zelve; omdat bij dit artikel

„ en daar boven bedraagt, worden, als van ouds, Schutterijen  
 „ opgerigt, tot behoud der inwendige rust; deze Schutterijen die-  
 „ nen in tijden van oorlog en gevaar, tegen de aanvallen van den  
 „ vijand. In andere gemeenten worden, in tijd van vrede, rus-  
 „ tende Schutterijen ingesteld, welke, ingeval van oorlog, geza-  
 „ menlijk met de vorengemelde dienen als een Landform, tot  
 „ verdediging des vaderlands.”

„ Art 214. De bepalingen, welke door den Koning, zoo om-  
 „ trent het getal en de inrigting der Militie, als opzigtelijk het-  
 „ geen de Schutterijen en den Landform betreft, noodig geoor-  
 „ deeld worden, zijn het voorwerp eener, door hem voor te  
 „ dragen, wet.”

Gezien de wet op de Schutterijen, van den 27sten Februarij  
 1815 (Staatsblad n<sup>o</sup>. 20), als mede Onze besluiten van den 13den  
 April en 28 Junij daaraanvolgende (Journal officiel n<sup>o</sup>. 6 en 20);

En al verder in overweging nemende, dat de wet op de Schut-  
 terijen van den 27 Februarij 1815 (Staatsblad n<sup>o</sup>. 20), als mede  
 Onze besluiten van den 13den April en 28 Junij daaraanvolgende  
 (Journal officiel n<sup>o</sup>. 6 en 20), geene, voor het geheele Rijk ge-  
 lijk werkende, maatregelen behelzen, en dat het van belang is,  
 om algemeene bepalingen op de Schutterijen daar te stellen, ge-  
 schikt om aan het oogmerk der grondwet te voldoen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met ge-  
 meen overleg der Staten-Generaal,

Hebben goedgevonden en verstaan, vast te stellen, gelijk Wij  
 vaststellen bij deze, dat er Schutterijen zullen worden opgerigt  
 over de geheele uitgestrektheid des Rijks, welke *dienstdoende* zul-  
 len zijn in de gemeenten, waarvan de bevolking, binnend en beslo-  
 ten kring of omtrek der gebouwen, 2,500 zielen en daar boven  
 bedraagt, en *rustende* in alle de overige; alles op den voet en  
 onder de verdere bepalingen, bij de volgende artikelen vastgesteld.

---

niet gezegd wordt, dat alléén in de bedoelde gemeenten *binnen  
 den besloten kring* dienstdoende Schutterijen zouden worden  
 opgerigt. Zie *Provinc. blad van Zuidh.* 1828. n<sup>o</sup>. 75.

## EERSTE AFDEELING.

*Bepalingen, tot de Schutterijen in het algemeen zoo wel dienstdoende als rustende (1), gelijkelyk betrekking hebbende.*

## EERSTE HOOFDSTUK.

*Over de verplichting en bevoegdheid tot de Schutterlyke dienst.*

Art. 1. Ieder ingezetene van het Rijk, die op den 1sten Januarij van elk jaar zijn 25ste jaar zal zijn ingetreden (2), en zijn 34ste niet voleindigd zal hebben, zal, ingevolge de bepalingen dezer wet, daartoe opgeroepen zijnde, verplicht wezen de Schutterlyke dienst uit te oefenen.

Art. 2. Als ingezetenen (3) worden, met betrekking tot de toepassing dezer wet, beschouwd:

(1) *Rustende.* De reserve is zoowel als de rustende Schutterij meer eene designatie of bestemming, dan wel eene eigenlyke oproeping tot de dienst. Het doel van deze inrigting is, om door dezelve in oogenblikken van nood en gevaar over een grooter aantal weerbare manschappen te kunnen beschikken, zonder noodig te hebben, om tot nieuwe lotingen over te gaan.

(2) *Art. 1. Zijn 25ste jaar.* De vraag werd voorgesteld: of bij de oude Schutterijen dienende manschappen, welke den ouderdom van 25 jaren nog niet hebben bereikt, na verkiezing bij de nieuwe Schutterijen mogen overgaan, ten einde hun vijfjarigen diensttijd te volbrengen, of wel hun ontslag mogen vorderen? Op deze vraag is geantwoord: dat uit de stellige bepaling van dit artikel moest volgen, dat personen, den ouderdom van 25 jaren nog niet zijnde ingetreden, in de op te rigten Schutterijen niet kunnen aangenomen worden; dat het bepaalde bij art. 36 daartegen niet streed, omdat ten duidelykste blijkt, dat de bedoeling van laatstgemelde artikel niet is, om alle manschappen van de oude Schutterijen bij de nieuwe over te nemen, maar enkel dezulken, welke door hunnen ouderdom en verkregen lotingnummer daartoe mogten verplicht zijn. *Min. aanschr. van den 7den Julij 1828, Prov. blad van Zuidh. n<sup>o</sup>. 88.*

(3) *Art. 2. Als ingezetenen.* Hieronder zijn ook te verstaan vreemdelingen, welke hier te lande, op den ouderdom van 25 jaren en daarboven, als commisen of geëmployeerden in huizen van negotie gevestigd of geplaatst zijn, welke niet gelijk staan met de zoodanige, die tijdelijk in de betrekking van leerling of knecht in eenig bedrijf of handwerk werkzaam zijn, van welke in dit artikel, laatste alinea, gesproken wordt. Zie *Antwoord van het Depart. van Binnenl. Zaken (Nation. militie en Schutterijen)*, in het *Prov. blad van Zuidh.*, 1828, n<sup>o</sup>. 75.

- a. Alle Nederlanders, binnen het Rijk (1) hun gewoon verblijf houdende.
- b. Alle vreemdelingen, binnen het Rijk woonachtig, welke hun voornemen, om zich aldaar te vestigen, zullen hebben aan den dag gelegd, hetzij door eene uitdrukkelijke verklaring, hetzij door het werkelijk overbrengen van den zetel van hun vermogen en de hoofdmiddelen van hun bestaan (2).

De tijdelijke uitoefening (3) van een bedrijf of handwerk in eenige ondergeschikte betrekking, gelijk die van leerling, knecht, enz., kan op zich zelve niet beschouwd worden als een bewijs van het voornemen, om zich in dit Rijk te vestigen.

Art. 3. Van deelneming in de dienst der Schutterijen worden vrijgesteld: (4)

*Ingezetenen.* Aan de inschrijving zijn ook onderworpen, die buitenlandse zeevarende zijn, aan welke de wet als zoodanig geene vrijstelling toekent; zij moeten worden ingeschreven in die gemeente, alwaar zij hun wettig domicilie hebben. Zie reeds gemeld *Antwoord*.

(1) *Art. 2. § 2. Binnen het Rijk.* Ook zijn tot de inschrijving verplicht zij, die buiten 'slands werkzaam zijn, of zich aldaar op de studien toeleggen, in de gemeente hunner voormalige woonplaats. Bij verzuim van inschrijving, is ook op hen toepasselijk art. 9, in zooverre zij vóór hun vertrek de bepalingen niet mogten nagekomen hebben, ten aanzien van de verandering van domicilie, volgens de algemeene wetten. Zie bovengemeld *Antwoord*.

(2) *Art. 2, § 6. Bestaan.* Wegens vreemdelingen, die zich slechts binnen dit Rijk ophouden, en hun voornemen niet hebben aan den dag gelegd, om hun geboorteland te verlaten, en zich binnen dit Rijk te willen vestigen, heeft Z. M. bij besluit van den 11den December 1828 (*Prov. blad van Zuidholl.*, 1829, n<sup>o</sup>. 7) bepaald: dat die vreemdelingen dan ook, deze hoedanigheid willende behouden, en misfende dus de voorregten der Nederlandsche ingezetenen, geen deel kunnen nemen aan deze grondwettige nationale instelling, tot behoud der rust inwendig, en, in geval van oorlog, ter verdediging van het Vaderland bestemd.

(3) *Tijdelijke.* Zie hierboven de noot: *als ingezetenen*.

(4) *Art. 3. Worden vrijgesteld.* Dit artikel geeft bepaaldelijk de vrijstellingen op, zoowel onvoorwaardelijk als voorwaardelijk; daar Ingenieurs of aspiranten bij den Waterstaat evenmin als loodsen, onder de vrijgestelde worden opgenoemd, spreekt het van zelve, dat hen, ter zake van deze betrekking, geene ontheffing van de dienst mag worden toegeestaan. *Ministeriële aanschr. van den 21sten Julij 1828, Prov. blad van Zuidh.* n<sup>o</sup>. 92.



*Onvoorwaardelijk.*

- a. Die met ongeneeslijke ziekten of gebreken zijn behebt, waardoor zij tot den wapenhandel duurzaam buiten staat zijn.
- b. Die kleiner zijn dan *eene* Nederlandsche el, en *vijf* honderd zeventig strepen.

*Voorwaardelijk.*

- c. Die met ziekte of gebreken zijn behebt, waardoor zij tijdelijk tot den wapenhandel buiten staat zijn, voor zoo lang deze verhindering mogt voortduren.
- d. De geestelijken van alle gezindheden, zoo lang zij niet van stand veranderen (1).
- e. De Profesoren en Lectoren aan de Hoogescholen, aan de Athenæa en de Seminarïen (2).
- f. De studenten in de godgeleerdheid.
- g. Die den rang van officier in dienst van den Staat, te lande of ter zee, hebben bekleed, en door eervol ontslag die dienst verlaten hebben of gepensioneerd zijn, zoo lang zij niet in eenen gelijken of hoogerem rang bij de Schutterijen kunnen worden aangesteld (3).

(1) *Geestelijken.* Dat is die tot den geordenden geestelijken stand behooren.

(2) *Art. 3, lett. e. Seminarïen.* Deze vrijstelling is niet toepasselijk op eenen Medicinæ Doctor of Heelmeester, tevens *Lector* bij eene genees-, heel-, verlos en artsenij-mengkundige school zijnde; omdat zij niet behooren onder de Hoogeleeraren en Lectoren aan de Hoogescholen, aan de Athenæa en de Seminarïen, in dit artikel opgenoemd. *Min. misfive van den 21sten November 1828, Prov. blad van Zuidholl., n<sup>o</sup>. 157 (1828).* Zie ook het besluit van Z. M. van den 28sten Junij 1828, art. 9<sup>o</sup>.

Verders is bij eene *Min. misfive* van den 4den December 1828 (*Prov. blad van Zuidholl., 1828, n<sup>o</sup>. 164*) op de vraag: of Profesoren bij de Collegien, welke hier en daar in de Zuidelijke provincien bestaan, tot de vrijstelling gerechtigd zijn, mede *ontkennend* geantwoord, omdat de wet dezelve alléén toekent aan Profesoren en Lectoren aan de Hoogescholen, aan de Athenæa en Seminarïen, en geene melding maakt van Profesoren bij Collegien.

(3) *Art. 3, lett. g. Aangesteld.* Een ingeschrevene, die in den rang van officier eervol uit de dienst *eener vreemde Mogendheid* ontslagen of gepensioneerd is, is niet gerechtigd tot het faueur hier opgegeven, omdat de wet alleen vrijstelt de zoodanigen, die den rang van officier *in dienst van den Staat*, hetzij te land of ter zee, hebben bekleed. *Min. misfive van den 4<sup>ten</sup> December 1828, Prov. blad van Zuidholl., 1828, n<sup>o</sup>. 164.*

- h. Die, wegens verandering van woonplaats, eervol uit de Schutterij zijn ontslagen in den rang van officier, voor zoo verre zij in hunnen vorigen of in eenen hoogerem rang niet weder kunnen worden aangesteld.
- i. Die, in militaire dienst ter zee of te lande zijn (1).
- k. De broeder van hem, die in persoon (2) voor zich zelven bij de Schutterij dient; met dien verstande, dat van een gelijk getal broeders altijd de helft, en van een ongelijk getal slechts de kleinste helft tot de dienst zal worden geroepen; strekkende deze bepaling zich echter niet uit tot zoodanige broeders, die, om welke reden ook, niet meer bij hunne ouders inwonen.

Het staat eenen broeder vrij voor zijnen broeder in dienst

(1) *Art. 3, lett. i. Of te lande zijn.* Op de vraag: of deze militairen aan de inschrijving voor de Schutterijen onderworpen zijn? heeft het Departement van Binnenlandfche Zaken geantwoord: dat een militair, zoo lang hij *in dienst* is, niet kan gehouden worden *ingezet* eener bepaalde gemeente te wezen, en dus ook niet aan de inschrijving voor de Schutter en onderworpen is, doch na bekomen ontslag, indien hij alsdan nog in de jaren der Schutterij verkeert, is hij tot de inschrijving verplicht in de gemeente, in welke hij komt te wonen, overeenkomstig het deswege bepaalde bij art. 4 van Zr. Ms. besluit van den 20sten Maart 1828 (*Staatsblad n<sup>o</sup>. 6*). Zie *Prov. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 51.

Bij eene Ministeriële misfive van den 4den December 1828 is ook op de vraag: of Auditeurs-militair in de provincien aanspraak op de vrijstelling hadden? *ontkennend* geantwoord, omdat bij art. 2 van het Crimin. wetboek voor het krijgsvolk te water en te land, bij de opnoeming der personen, welke tot het krijgsvolk behooren, en dus in militairen dienst zijn, van de Auditeurs-militair geene melding wordt gemaakt. Zie *Prov. blad van Zuidholl.* 1828, n<sup>o</sup>. 164.

(2) *Art. 3, lett. k. Die in persoon.* Dit spreekt in algemeene termen, dus wordt daaronder ook verstaan hij, wiens broeder als *officier* dient. De vrijstelling echter kan ook in dit geval niet anders worden verleend, dan wanneer zij beiden bij hunne ouders in hetzelfde huis inwonen, en door de inlijving van beiden meer dan de helft van een gelijk getal of meer dan de kleinste helft van een ongelijk getal broeders tot de dienst zouden geroepen zijn. *Min. aanschr. van den 21sten Julij 1828, Prov. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 92.

Deze vrijstelling kan ook niet worden toegepast op broeders, wier ouders overleden zijn, schoon zij bij voortduring met elkander het ouderlijk huis blijven bewonen, volgens *Min. misfive van den 8sten Augustus 1828.*

te treden (1), mits hij de hoedanigheden in zich vereenigt, welke bij deze wet zijn voorgeschreven.

l. Zij, die tot de dienst der nacht- of brandwachten, en tot die der brandspuiten (2) zijn aangesteld, worden, zoo lang zij met die werkzaamheden zijn belast, in tijd van vrede niet tot de waarneming van de dienst bij de Schutterijen opgeroepen.

m. Dit zelfde zal ook in tijd van vrede het geval zijn:

1°. Met lijf- en huisbedienden (3), voor welke, als dienstboden, de personele belasting wordt betaald; waaronder echter niet zullen worden verstaan werkboden of zoodanige bedienden, die ter uitoefening van iemands beroep of bedrijf zijn benooidigd.

2°. Met hen, die voortdurend (4) uit armenkasfen be-

(1) *In dienst te treden.* Op de vraag: of de vrijstelling ook toepasselijk zoude zijn op den broeder van iemand die, volgens art. 23, bij de reserve geplaatst was? heeft het Gouvernement *ontkennend* geantwoord, omdat in vrede de reserve niet gezegd konde worden te dienen.

Het staat een broeder vrij voor zijnen broeder in dienst te treden, onverschillig of hij jonger of ouder in jaren is dan de opgeroepene broeder. *Min. aanschr. van den 31sten Julij 1828, Prov. blad van Zuidholl., 1828, n°. 92.*

(2) *Brandspuiten.* De vrijstelling van deze personen grondt zich daarop, dat niemand twee diensten te gelijk kan verrigten; terwijl bij allarm, de onzekerheid tot welke dienst zij geroepen werden, zeer veel tijdverlies en verwarring zoude kunnen veroorzaken. De hierbij toegekende vrijstelling strekt zich niet verder uit dan tot de zoodanigen, welke door de publieke *Authoriteit* zijn aangesteld, en belast, om gedurende den nacht voor de plaatfelijke rust te waken, en om, in geval van brand, de ingezetenen te waarschuwen en de brandspuiten te bedienen: zoodat voor deze vrijstelling geene andere personen in aanmerking kunnen komen; dan de zoogenaamde klapperlieden, torenwachters, en de eigenlijk gezegde *sputigasten* met derzelver op publiek gezag aangestelde opzigtters, en dus geenszins zij, welke die dienst door anderen laten waarnemen. *Min. aanschr. van den 21sten Julij 1828, Prov. blad van Zuidholl., 1828, n°. 92, en Min. misfive van den 21sten November 1828, aldaar, n°. 157.*

(3) *Huisbedienden.* Hieronder worden ook verstaan te behooren zoogenaamde oppassers.

(4) *Die voortdurend.* Men heeft gevraagd: of zij, die tijdelijken onderstand, bij voorbeeld in ziekte, genoten hadden, insgelijks uitgesloten zullen zijn? het Gouvernement heeft dit *ontkennend* beantwoord.

deeld, of in de armengeslichten opgevoed of onderhouden worden, met dien verstande evenwel, dat wanneer het getal der op deze wijze, vrijgestelden, meerder dan *een tiende* der gevorderde sterkte eener Schutterij mogt uitmaken, als dan zoo veel hoogere nommers voor de werkelijke dienst zullen worden opgeroepen, als dat meerdere bedraagt.

Art. 4. Tot de deelneming in de dienst der Schutterijen zullen nimmer worden toegelaten: zij die bij een vonnis, door geene nadere uitspraak of beslissing krachteloos gemaakt, tot eene volgens de wet onteerende straf zijn verwezen; alsmede die, welke in gelijker voege gevonnisd zijn wegens eenig misdrijf (1), hetwelk den gevonnisd en als onbevoegd tot de dienst in de Schutterijen moet doen beschouwen, en zulks ter beslissing (2) van Gedeputeerde Staten der provincien, op voordragt van het plaatselijk bestuur.

Art. 5. Gevangenen, in de termen van dienstplichtigheid vallende, zullen gedurende hunne gevangenschap buiten alle oproeping worden gehouden.

#### TWEEDE HOOFDSTUK.

##### *Over de inschrijving, loting en beoordeeling der redenen van vrijstelling en uitsluiting.*

Art. 6. Elk jaar, vóór den eersten Junij zullen de ingezetenen, welke op den 1sten Januarij van het jaar hun 25ste jaar van ouderdom zullen zijn ingetreden, zonder onderscheid of zij vermeenen mogten al of niet tot de vrijgestelden of uitgesloten te behooren, verplicht zijn zich bij het Bestuur der gemeente, in

---

(1) *Wegens eenig misdrijf.* De wet spreekt in het algemeen, zonder een of ander soort van misdrijf op te noemen, omdat er vele wangedragingen voorkomen, waarop de wet geene onteerende straf daarstelt, die echter alle aanspraak op dat vertrouwen doen verliezen, hetwelk aan de hoedanigheid van lid der Schutterij behoort verknocht te zijn.

(2) *Ter beslissing.* De finale beslissing wordt aan Gedeputeerde Staten opgedragen, en aan de plaatselijke Besturen de voordragt gelaten, om alle misbruik van gezag, en alle ongelijkmatigheid in de toepassing der wet zoo veel mogelijk te beletten.

welke zij wonen (1), voor de Schutterij te doen inschrijven (2).

Art. 7. Zij, die in meer dan eene gemeente hun gewoon verblijf houden, of den zetel van hun vermogen hebben gevestigd, zullen tot de inschrijving verplicht zijn, binnen die gemeente, alwaar eene dienstdoende Schutterij aanwezig is (3).

Bijaldien in die verschillende gemeenten alleen dienstdoende of alleen rustende Schutterijen bestaan, zullen zij zich doen inschrijven in de gemeente, alwaar zij voor de personele belasting zijn aangeflagd; en de ambtenaren (4) in die gemeente, alwaar zij ambtshalve verplicht zijn hun verblijf te houden.

(1) Art. 6. *In welke zij wonen.* Zij die slechts tijdelijk in eene gemeente wonen, zonder aldaar den zetel van hun vermogen en de hoofdmiddelen van hun bestaan te hebben overgebracht, als bij voorbeeld studenten op de Hoogeschoolen, Seminarieën, Athenæa en andere gestichten van onderwijs; de geëmployeerden in huizen van negotie, bedienden en werkboden enz., moeten in die gemeente, waarin zij zich bevinden, worden ingeschreven, naardien zij niet anders gezegd kunnen worden, dan te wonen in die gemeente, alwaar zij hunne studien houden, hunne werkzaamheden uitoefenen of dienstbaar zijn; zij zijn niet onderworpen aan de inschrijving voor de Schutterij in die gemeente van hun vorige woonplaats of in die van hunne ouders, wier domicilie zij bovendien, als zij meerderjarig zijn, niet meer volgen. Het ligt ook in den aard der zaak, dat de inschrijving van deze bedoelde personen geschieden moet ter plaatse waar zij tegenwoordig zijn, daar zij in eene gemeente, waarin zij niet wonen, de verplichtingen niet kunnen vervullen, welke na de inschrijving op hen komen te berusten. Zie *Prov. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 63.

(2) Art. 6. *Te doen inschrijven.* Kamoorbedienden, klerken van Notarissen, Advocaten enz., buiten hunne gemeente zich bevindende, moeten worden ingeschreven in de gemeente, alwaar zij in voornoemde betrekkingen werkzaam zijn.

(3) Art. 7. *Aanwezig is.* Zij die zich steeds met hun huisgezin aan boord bevinden, zonder ergens een vast domicilie te hebben, moeten zich doen inschrijven in de gemeente, alwaar zij het laatst hunne vaste woonplaats hebben gehad; of wel, indien zij personeel en mobilair, of wegens het vaarttuig belasting betalen, in die gemeente, alwaar zij voor die belasting zijn aangeflagd. *Min. misstijf van den 21sten November 1828, Prov. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 157.

(4) Art. 7. *De ambtenaren.* Uit deze wetsbepaling volgt: dat de ambtenaren en geëmployeerden van het Provinciaal Gouvernement, en alle anderen, moeten ingeschreven worden in de gemeente, alwaar zij hunne ambtsbetrekking moeten uitoefenen, al is het ook dat zij elders wonen.

Art. 8. Die van hunnen ouderdom geen voldoende bewijs geven, zullen door het plaatselijk Bestuur worden ingeschreven, naar deszelfs oordeel, onverminderd de bevoegdheid van den ingeschrevenen, om van zijnen juisten oud rdom nader te doen blijken.

Art. 9. Die bevonden zullen worden zich niet voor den 1sten Junij te hebben doen inschrijven, zullen door het plaatselijk Bestuur ambtshalve ingeschreven worden, en door den na te melden Schuttersraad worden verwezen tot eene geldboete (1); terwijl

---

(1) Art. 9. Tot eene geldboete. Het is zoowel nu als voor het vervolg van belang voor de tijdig ingeschrevenen, dat vóór het opmaken der rollen, bij art. 13 en 14 der wet omgeschreven, stellig worde uitgemaakt, wie der zoodanigen, die bevonden zijn zich niet vóór den 1sten Junij te hebben doen inschrijven, en geene redenen van vrijstelling te hebben gehad, krachtens dit artikel *zonder loting* worden ingelijfd; opdat zij vóór de gewone lotelingen in mindering van het contingent zouden kunnen strekken. De Gouverneur van Zuid-holland heeft dan, daar de beoordeeling der niet-ingeschrevenen door de Commissie van art. 15 der wet, zoowel vóór als ná het in werking brengen van de Schutters-raden, kan geschieden, welke slechts bevoegd zijn de geldboete toe te passen, terwijl de uitspraak over de redenen van vrijstelling enz., volgens het bepaalde bij art. 22 van het besluit van den 28sten Junij 1828, aan die Commissie is verbleven, geoordeeld, in het belang van de tijdig ingeschrevenen van dit jaar, en tevens naar aanleiding van eene daartoe betrekkelijke misfave van het belanghebbend Ministeriëel Departement, aan de Besturen te moeten aanschrijven, om te zorgen: 1<sup>o</sup>) dat die, welke, krachtens art. 9, ambtshalve zijn ingeschreven, op eenen algemeenen staat zouden worden gebragt, bijna ingerigt overeenkomstig het lotingsregister, onder bijvoeging van de 5de kolom van het inschrijvingsregister, en de woonplaats van de niet-ingeschrevenen uit te drukken; 2<sup>o</sup>) dat die staat onmiddellijk aan de Commissie, bij art. 15 der wet aangeduid, zoude worden toegezonden; met uitnodiging a) om ze ten spoedigste voor zich te ontbieden, en te hooren en uitspraak te doen op hunne redenen van vrijstelling, zoo zij die mogten vermeenen te hebben; b) om, die op den bepaalden tijd niet verschijnen, overeenkomstig de bepaling bij art. 16 van het besluit van den 28sten Junij 1828, aan te merken als geene reden van vrijstelling te hebben, en mitsdien aan te wijzen, als zonder loting te moeten worden ingelijfd; c) om vervolgens een extract van dien staat, voor zoo veel de gedefigeneerde betreft, op te maken, en toe te zenden aan de Commissie van art. 11 der wet, als krachtens art. 14 met het maken der schuttersrol belast enz.; 3<sup>o</sup>) dat, als door het Gemeentebestuur de Schuttersraad in de gemeente

zij, daarenboven, zonder loting bij de Schutterij zullen worden ingelijfd, indien het zal blijken, dat, er tijdens de verzuimde inschrijving, geene redenen tot uitsluiting of vrijstelling ten hunnen aanzien bestonden.

Art. 10. Vóór den 1sten Julij, op den tijd, ten minste acht dagen te voren door het plaatselijk Bestuur openlijk daar toe aan te kondigen, zal er over al de ingeschrevenen binnen de gemeente eene loting plaats hebben, door middel van welke uit de ingeschrevenen het benoodigd getal personen voor de Schutterij zal worden getrokken.

Art. 11. Deze loting zal plaats hebben in het openbaar, door de zorg van het plaatselijk Bestuur en onder het opzigt van eene Commissie uit hetzelfde door hetzelfde benoemd (1) De ingeschrevenen kunnen zelve hunne nummers trekken, of zulks door gemagtigden laten doen; voor hen die persoonlijk afwezend blijven mogten, of die zich niet door eenen bij de Commissie uit het plaatselijk Bestuur bekenden gemagtigden zullen hebben doen vertegenwoordigen, zal door een der leden van die Commissie worden getrokken.

Art. 12. Op gelijke wijze zal voor die genen, welke, tot de loting verplicht zijnde, buiten hun toedoen niet onder dezelve mogten zijn begrepen geworden, eene naloting plaats hebben.

Art. 13. Zij, die tot schutters zullen zijn aangewezen, zullen, voor zoo verre zij niet in eene der vrijstellingen of uitsluitingen, bij het vorig hoofdstuk vermeld, mogten vallen, in hunne ge-

---

is daargesteld, de algemeene staat, onder n°. 1 vermeld, aan dien Raad worde toegezonden, ten einde ieder van de op dien staat voorkomende personen, in de bij dit art. 9 vastgestelde geldboete te verwijzen; 4°) dat zij geen der niet-ingeschrevenen zonder autorisatie van het Departement van Binnenlandsche Zaken, naar aanleiding van art. 12 der wet, tot naloting zoude toelaten, ten zij de belanghebbende bewijst, zich tijdig ter inschrijving te hebben aangegeven, maar door verzuim van de plaatselijke Autoriteit niet ingeschreven te zijn. Zie *Prov. blad van Zuidholl.*, 1828, n°. 110.

(1) *Art. 11. Benoemd.* Burgemeester en Wethouders, Schepenen of Asfessoren doen de benoeming van de leden, welke deze Commissie, en die, welke bij art. 6 en 15 der wet ingesteld is, uitmaken, doch bij de keuze dier leden voor die Commissie staat het vrij, insgelijks één of meer leden van den Raad te verkiezen. *Min. missive van den 21sten November 1828, Prov. blad van Zuidholl.*, 1828, n°. 157.

meente op de algemeene rol der Schutterij, hetzij dienstdoende, hetzij rustende, worden gebragt.

Art. 14. Op de voorschreven rol zullen door de Commissie bij art. 11 vermeld, naar volgorde der nummers worden gebragt en vervolgens worden opgeroepen:

- a. De ongehuwden, en weduvenaars zonder kinderen;
- b. De gehuwden (1), en weduvenaars (2) één of meer kinderen hebbende.

Uit de tweede klasfe zal, echter, geene oproeping voor de dienst mogen gefchieden, vóór dat al de in de termen van dienst-

(1) *Art. 14, lett. b. Gehuwden.* Werd gevraagd: als een *ongehuwde* een gehuwd fubftituant heeft gefteld, of hij door de overneming van het nummer van den fubftituant, alsdan tevens regt verkrijgt, om in deze klasfe *b* begrepen te worden, en alzoo als gehuwd te worden aangemerkt? Op deze vraag is bij Min. miflive van den 4den December 1828 (*Prov. blad van Zuid-holland*, 1828, n<sup>o</sup>. 164) geantwoord: dat uit den inhoud van art. 21 der wet duidelijk blijkt, dat men aan den gefubftitueerde blootelijk de overneming van het nummer van zijnen fubftituant, met de daaraan op dat oogenblik verbonden vrijftelling van dienst, en geene verdere vrijftellingen, dan waarop hij vóór de plaats gehad hebbende ruiling aanspraak had, toekent, en derhalve met te meer grond geenerlei aan den fubftituant perfoneel eigen faveuren heeft willen toekennen.

(2) *Weduvenaars.* De vraag is voorgefteld: of een weduenaar zijne kinderen verliezende, weder onder de ongehuwden zoude gerangfchikt worden? of en op welken tijd ongehuwden, doch naderhand huwende, de kompagnie der ongehuwden verlaten zullen? of een ongehuwde met eenen gehuwden van nummer kan wiffelen? eindelijk of de ongehuwden in de dienstdoende Schutterij zullen opgeroepen worden vóór de gehuwden en weduvenaars met kinderen, zonder onderfcheid, of zij een hooger dan een lager nummer getrokken hebben? Op deze onderfcheidene vragen is door het Gouvernement geantwoord: 1<sup>o</sup>) dat eenmaal vrijgeftelden niet weder aan den dienst onderworpen worden, omdat de jaarlijkfche aanvulling gefchiedt uit degenen, welke hun 25fte jaar zijn ingetreden; 2<sup>o</sup>) dat de eenmaal bij de keurkompagnien ingelijtden, tot voorkoming van nuttelooze veranderingen, bij dezelve blijven, doch dat in oorlogstijd alleen de ongehuwden het eerst tot den landftorm opgeroepen worden: 3<sup>o</sup>) dat bij nommervewiffeling met eenen gehuwden deze in de plaats van den ongehuwden treedt; en 4<sup>o</sup>) dat ongehuwden, al hebben zij een hooger nummer getrokken, desniettemin het eerst worden opgeroepen.



pligtigheid vallende manschappen der eerste klasfe (a) (1) tot de dienst zijn opgeroepen.

Van het oogenblik af, dat aan iemand door de genoemde Commissie kennis zal zijn gegeven dat hij op deze rol is gebragt, wordt hij als lid der schutterij beschouwd, en onderworpen aan al de verpligtingen, daaraan verbonden.

Art. 15. Tot het onderzoeken van, en beslifen omtrent, de redenen van vrijstelling en uitsluiting, zal er elk jaar over iedere gemeente, of, des voldoende geacht wordende, over eenige onderscheidene gemeenten die slechts weinig schutters opleveren mogten, bij zamenvoeging, eene Commissie worden aangesteld, uit twee of meer leden des plaatselijken Bestuurs of der onderscheiden plaatselijke Besturen, en uit den Kommandant der schutterij of een der Kommandanten van de onderscheidene schutterijen zamengesteld, welke Commissie door eenen of meer genees- en heilkundige personen, daartoe aan te wijzen, zal zijn bijgestaan (2).

De wijze van benoeming der gezegde Commissie, en die van derzelve raadpleging, het uitoefenen des voorzitterschap, en de vervanging bij tijdelijke verhindering, gelijk verder alle reglementaire bepalingen, welke de inschrijving en loting vorderen, zullen nader door Ons worden vastgesteld (3).

(1) *Der eerste klasfe (a)*. Dat is de ongehuwden en weduenaars zonder kinderen.

(2) *Art. 15. Bijgestaan*. Zoo het geschieden kan, is het altoos van belang zoowel een heelmeeester ale geneesheer te ontbieden; bij gebreke evenwel van een van beiden in eenige gemeente kan er geene zwarigheid bestaan den aanwezenden, hetzij dan geneesheer of heelmeeester, aan de Commissie toe te wijzen; zoo beiden in eenige gemeente ontbreken, moet een deskundige uit de naastbij gelegen gemeente ontboden, en ten koste der gemeente te wier behoefte hij werkzaam is, zoowel wegens reiskosten, als op grond van arr. 7 van Zr. Ms. besluit van den 28sten Junij 1828 wegens zijne verdere diensten op eene redelijke wijze schadeloos gesteld worden. *Min. aanschr. van den 21sten Julij 1828, Prov. blad van Zuidholl., 1828, n<sup>o</sup>. 92.*

(3) *Vastgesteld*. Zie het hier achter geplaatst besluit van den 21sten Maart 1828, n<sup>o</sup>. 6, waarbij wegens de inschrijving, loting en naloting de reglementaire bepalingen zijn vastgesteld. Zie ook het besluit van Z. M. van den 7den September 1828. Wij hebben gemeend ook dit besluit van Z. M., houdende eenige nadere reglementaire bepalingen, niet te mogen achterlaten.

Art. 16. Aan hen, die zich door de beslissingen der gemelde Commissie mogten bezwaard achten, wordt de bevoegdheid gegeven, om deswege bij Gedeputeerde Staten der provincie schriftelijk, en wel op ongezegeld papier en zonder eenige kosten, in hooger beroep te komen, welke, naar bevind van zaken, de gedane uitspraken handhaven of verbeteren zullen.

Die van deze bevoegdheid zullen verkiezen gebruik te maken, zullen zich binnen 14 dagen, na de uitspraak der Commissie, moeten aanmelden, wanneer de bezwaren het niet toestaan van vrijstelling of uitsluiting, door hen zelve gereclameerd, mogten betreffen, en binnen drie maanden indien de bezwaren uit hunne designatie, ten gevolge van verklaarde vrijstelling of uitsluiting van anderen, mogten voortspuiten.

### DERDE HOOFDSTUK.

#### *Over de nommerverwisseling.*

Art. 17. Aan hen, die, tot de persoonlijke dienst geroepen zijnde, van de waarneming van de dienst wenschen te zijn bevrijd, zal het geoorloofd zijn ieder jaar (1) van nummer te verwisfelen (2) met iemand, die een hooger nummer is te beurt gevallen.

Art. 18. Deze nommerverwisseling zal alleen plaats hebben tusschen inwoners van ééne en dezelfde gemeente, en zich ook slechts tot lotelingen onderling bepalen (3); zullende hij, die al-

---

(1) *Ieder jaar.* Nommerverwisseling kan ieder jaar plaats hebben, doch de in eens anders plaats optredende blijft voor altijd de dienstpligtige perfoon; doch plaatsvervanging in tijd van vrede wordt niet toegestaan.

(2) *Art. 17. Van nummer verwisfelen.* De bevoegdheid daartoe wordt niet toegekend aan personen in art. 32 opgenoemd, in geval van weigering van den post van officier aan te nemen, in de daarbij gemelde jaarlijkse contributie zijnde aangeslagen; want de wet zegt, dat zij hunnen overigen dienstdtijd als gewoon schutter moeten volbrengen, zonder melding te maken van nommerverwisseling. Dit zelfde beginsel is ook toepasselijk op schutters, welke zonder wettige redenen mogten geweigerd hebben de benoeming tot onder-officier of korporaal aan te nemen.

(3) *Art. 18. Bepalen.* De vraag, of de nommerverwisseling ook kan worden aangegaan tusschen lotelingen van verschillende ja-

zoo in de plaats van eenen anderen treedt, al de vereischten in zich moeten vereenigen, welke volgens deze wet gevorderd worden, om lid eener Schutterij te kunnen zijn.

Art. 19. Hij, die verlangt van het voorregt van nommerverwifeling gebruik te maken, moet binnen acht dagen (1), nadat de loting heeft plaats gehad, daarvan kennis geven aan de Commissie, bij art. 15 vermeld, met opgave van den perfoon die hem zal vervangen, en van het nummer, door denzelfden getrokken; door welke Commissie alsdan zal worden onderzocht, of de alzoo optredende, volgens het voorgaande artikel, al dan niet voor de dienst kan worden geadmitteerd, zoo ja, zal behoorlijk aanteekening daarvan op het lotingsregister worden gedaan.

Art. 20. Ingeval de optredende perfoon door de gemelde Commissie niet tot nommerverwifelaar mogt kunnen worden geadmitteerd, zal het den bij art. 17 bedoelden vrijstaan, om binnen acht dagen, nadat hij van die afwijzing behoorlijk is geïnformeerd, anderen ten zelfden einde aan te geven; deze echter insgelijks afgevozen moettende worden, wordt de gevraagde nommerverwifeling gehouden voor vervallen, tenzij de Commissie het, ter zake van

ren? is beantwoord, dat dezelve alleen kan plaats hebben tusfchen de ingefchrevenen en geloot hebbende perfonen *van ieder jaar*, dus voor dit jaar (1828) tusfchen alle de ingefchrevene en geloot hebbende perfonen, edoch voor de volgende jaren alleen tusfchen hen, die hun 25te jaar zijn ingetreden, welke ook alleen worden ingefchreven en deel aan de loting nemen. *Min. aanschr. van den 21sten Julij 1828, Prov. blad l. c.*

Die verlangt van nummer te verwifelen, moet tot *de perfoonlijke dienst zijn opgeroepen*, mogende niet met een lager nummer verwifelen. *Ibidem.*

(1) Art. 19. *Binnen acht dagen.* Men heeft gevraagd: of de termijn niet geacht moest worden eerst aanvang te nemen acht dagen *nadat de werkzaamheden der Commissie, bij art. 15 der wet ingefeld, zullen zijn afgeloopen*, omdat vóór dien tijd het niet wel mogelijk is stellig te weten, wie *al of niet* tot de dienst in perfoon verplicht is? Op deze vraag is *onthennend* geantwoord: dat men zich aan de stellige en letterlijke bepaling van art. 19 moest houden, en zich daarnaar regelen, echter voorzigtigheidshalve het zoude geraten zijn, zich tot geene betaling te verbinden, alvorens de perfoon, welken men in het oog heeft, en met welken men voorloopig schikkingen kan maken, zelf vrij van de dienst en goedgekeurd is. *Zie Min. aanschr. van den 21sten Julij 1828, Prov. blad van Zuidholland, 1828, n°. 92.*

bijzondere omstandigheden, voegzaam oordeelen mogt, nog een uitsfel van acht dagen toe te staan.

Art. 21. Die zijn nummer tegen een hooger heeft verwisfeld, bekomt daardoor geene verdere vrijstelling dan waarop hij, vóór de plaats gehad hebbende ruiling, aanspraak had volgens deze wet.

Die bij nommerverwifeling (1) optreedt voor een lager nummer, wordt geacht volkomen te hebben afgezien van alle redenen van vrijstelling voor zich zelve, waarop hij anderzins, op grond dezer wet, zoude hebben kunnen aanspraak maken; na verloop van een jaar, echter, zal hij dezelfde aanspraak op tusfchenbeide opgekomen redenen van vrijstelling hebben, als welke aan andere leden der Schutterij, die op hunne eigene nummers zijn ingelijfd, toekomt.

Art. 22. Hij, voor wien een hooger nummer in de dienst is opgetreden, zal, voor deze aan hem verleende gunst, eene jaarlijkfche contributie aan de gemeente-kas (2) betalen, welke op niet minder dan *tien*, en op niet meerder dan *vijf en twintig* gulden zal mogen worden gesteld, ter beflifing der hiervoren gemelde Commissie, en zal hij bovendien verpligt zijn, zijnen plaatsvervanger te kleeden.

Deze contributie zal ophouden op het oogenblik, dat het hogere nummer zal worden opgeroepen om voor zich zelve te dienen.

---

(1) *Die bij nommerverwifeling.* Hij, die in de plaats van eenen ander, als nommerverwifelaar optreedt, wordt bij de wet aangemerkt, als voor zich zelve te dienen, en op dien grond is het, dat alle regten op vrijstellingen, gelijk met anderen, hem worden toegekend. Uit een tegengefteld beginfel zoude moeten volgen, dat hij aanspraak zoude moeten behouden op die vrijstellingen, welke de man, welken hij verving, mogt verkrijgen, welker beoordeeling aan vele moeilijkheden zoude onderworpen zijn.

(2) *Art. 22. Contributie aan de gemeente-kas.* Men heeft gevraagd, of deze contributie zich eenvoudig uitftrekt tot de vijfjarige dienst, dan wel, of dezelve, gedurende de volle tien jaren, de reserve medegerekend, moest betaald worden? Op die vraag is bij Min. misfivè van den 4den December 1828 geantwoord, dat dit art. 22 slechts éene omftandigheid, waarin de gefubstitueerde aanspraak kon maken op de opheffing van deze hem opgelegde contributie, opgaf, namelijk deze: „de oproeping van het door hem overgenomen nummer;” dat derhalve deze omftandigheid alléén eenen wettigen grond opleverde tot het verkrijgen van zoodanige opheffing.

## VIERDE HOOFDSTUK.

*Over de sterkte, den dienstdijd, het jaarlijksch ontslag  
en de weder-aanvulling.*

Art. 23. De Schutterijen zullen sterk zijn twee man (1) van iedere honderd zielen in elke gemeente. De werkelijke dienstdijd derzelve is op vijf jaren bepaald, na welke vijfjarige dienst de manschappen nog vijf jaren op de stamboeken zullen worden gevoerd en in reserve blijven; zullende echter zoodanige tot de reserve opgeschrevenen, in tijd van vrede, zulks verlangende, noch tot het dragen van wapenen, noch tot eenige andere schutterlijke dienst verplicht, of in de sterkte (2) der Schutterijen begrepen zijn.

(1) *Sterk zijn twee man.* De sterkte der Schutterijen zal, op twee man van elke 100 zielen berekend, na afrek van 10 per honderd der bedeeden enz., 108,000 man bedragen, en derhalve weinig meer dan een vijfde gedeelte van het disponible getal manschappen uitmaken; de reserve zal alleen bestaan uit die manschappen, welke de vijfjarige dienst bij de Schutterij hebben volbragt, en wordt dus bij de eerste oproeping niet geformeerd uit de manschappen van 24 tot 34 jaren. In de volgende jaren wordt het aftredende vijfde gedeelte der manschappen vervangen uit de klasse van hen, die hun 25ste jaar zijn irgetreden, en waarvan reeds nog geen twee vijfde gedeelte genoegzaam zal zijn, om de Schutterijen op den bij de wet bepaalden voet van sterkte te houden. Het Gouvernement heeft eene door dezelve opgemaakte berekening gestaafd, door een bij Hoogsterzelver antwoorden op de bedenkingen van de Afdelingen der Vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, gevoegde tabel van het getal der ingeschrevenen tot de Militie in de vijf jaren van 1821 tot 1825 ingesloten; waaruit blijkt, dat, met het einde dier vijf jaren, over het geheele Koninkrijk aanwezig zijn geweest 262,031 personen, geschikt tot de dienst.

Wanneer de officieren, onder-officieren, korporals en tambours ener Schutterij gekozen zijn uit de, uit kracht der wet, voor de dienst opgeroepene personen, worden zij begrepen onder het contingent, en komen in mindering van het getal schutters, dat eene gemeente moet leveren, anders niet. Zie *Min. misfive van den 17den November 1828, Provinc. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 157.

(2) *Sterkte.* Tot de sterkte der Schutterij wordt geacht niet te behoo- ren de reserve, welke van de rustende Schutterij daarin onderscheiden is, dat deze laatste in tijd van vrede noch gewa-

Art. 24. Zij, die volgens art. 3, lett. *l* en *m*, voorwaardelijk worden vrijgesteld, zullen dadelijk bij de *reserve* worden opgeschreven, en daarbij opgeschreven blijven gedurende tien jaren, of zoo veel korter als zij in de termen van voorwaardelijke vrijstelling mogten blijven verkeerden.

Art. 25. De plaatsen van hen, die, na *vijf* jaren bij de Schutterij te hebben gediend, overgegaan zijn tot de *reserve*, alsmede de plaatsen, welke in den loop van het jaar door overlijden, verandering van woonplaats, opgekomen vrijstellingen als anderzins, zijn opgevallen, zullen eenmaal jaarlijks worden aangevuld uit de lotelingen, volgens de artikelen 13 en 14 op te roepen.

Zij, die gedurende *vijf* jaren bij de *reserve* hebben gestaan, zullen, zulks verlangende, jaarlijks finaal worden ontslagen.

Art. 26. Zij, die, bij de *reserve* geplaatst zijnde, hun 34ste jaar zullen hebben voleindigd, zijn, zulks verlangende, van regtswege onder het getal der jaarlijks finaal ontslagen wordende manschappen begrepen.

Op dit ontslag, hetwelk altijd door den Voorzitter (1) des plaatselijken Bestuurs zal zijn ondertekend, zal melding gemaakt worden van de aanvraag, daartoe gedaan.

Art. 27. Die van woonplaats veranderen (2) gedurende den tijd, dat zij tot eene Schutterij behooren, zijn daardoor niet ont-

pend is, noch opgeroepen kan worden, terwijl het tegendeel met betrekking tot laatstgemelde plaats heeft.

(1) *Voorzitter*. Ook zal door dezen dat ontslag worden uitgereikt.

(2) *Die van woonplaats veranderen*. Het contingent van de nieuwe gemeente, waar een van woonplaats veranderde Schutter zijn domicilie vestigt, wordt het volgende jaar daardoor vermindert.

Men heeft gevraagd: hoe men moest handelen ten aanzien van een ingeschrevenen, welke, na de inschrijving, doch vóór dat de loting had plaats gehad, van woonplaats veranderde, of die van de inschrijvingsregisters moest worden afgevoerd, en naar zijne nieuwe woonplaats worden verwezen, dan wel of dezelve er op moest blijven? Op deze vraag is door het Ministerie van Binnenlandsche Zaken (Nationale milite en Schutterijen) geantwoord: dat hij aan de loting moest blijven onderworpen in de gemeente, waarin hij ingeschreven was; en, volgens art. 27, in zijne nieuwe woonplaats de verplichtingen vervullen, die eventueel op hem, ten gevolge van het verkregen nummer, zullen worden gebracht. *Min. aanschrijving van den 7den Julij 1828, Prov. blad van Zuid-holland, 1828, n<sup>o</sup>. 38.*

slagen, maar, na alvorens van dit hun voornemen kennis gegeven te hebben aan het Bestuur der door hen te verlaten gemeente, verplicht, om het overige van hunnen dienstdtijd te volbrengen bij de Schutterij van derzelver nieuwe woonplaats.

Ten einde aan de hoofdbepaling van dit artikel, dat, namelijk, bij verandering van domicilie, op den belanghebbende in de nieuwe gemeente dezelfde verplichtingen tot de dienst blijven berusten, als in de vorige op hem zouden gebragt zijn geweest, behoorlijke uitvoering te geven, is het noodzakelijk geacht, dat zij niet alleen op de inschrijvingsregisters blijven gehandhaafd, maar ook onderworpen blijven aan de loting en aan alle verdere daaruit voortvloeiende verplichtingen, dus ook, zoo noodig, aan de designatien, overeenkomstig art. 16 van Zr. Ms. besluit van den 28sten Junij 1828, en eindelijk aan de verplichting van op de *algemeene* en *bijzondere* schuttersrollen te worden overgebragt. Als zij op de bijzondere rol zijn overgebragt, worden zij gedurende het loopende jaar niet door hoogere nummers vervangen, maar eerst in het volgende jaar wordt, op de wijze bij art. 25 dezer wet en verder bij art. 4, § 2 van Zr. Ms. besluit van den 7den September 1828 aangeduid, in derzelver aanvulling voorzien. Blijft voor het overige een lid der Schutterij nalätig zich, bij het verlaten der gemeente, overeenkomstig *dit art. 27* te gedragen, zoo heeft de wet tegen zoodanig verzuim genoegzame middelen van voorziening aan de hand gegeven, vermits ter plaats, alwaar hij zich op nieuw zoude willen vestigen, de strafbepaling, in dit art. 27 vervat, kan worden toegepast; en tegen hem, ter plaats, alwaar hij als schutter tot de dienst is verplicht geweest, wegens verzuimde dienstprestatie, dus wegens pligtverzuim, naar aanleiding van de artikelen 57 en 58 der wet, kan worden geageerd. Men zie *Min. misfive van den 4den December 1823*, *Prov. blad van Zuidholl.*, 1823, n<sup>o</sup>. 164.

Men moet ook in aanmerking nemen, dat dit art. 27 inhoudt, dat zij, die tot eene Schutterij behoren, en van woonplaats veranderen, daardoor niet ontslagen zijn, maar dat zij het overige van hunnen dienstdtijd bij de Schutterij van derzelver nieuwe woonplaats moeten volbrengen; ten einde derhalve de belanghebbenden niet in de verplichting komen, een jaar langer te dienen, dan waartoe zij volgens de wet gehouden zijn, is het noodig, dat de inlijving dadelijk geschiede. *Min. misfive van den 4den December 1828.*

Op de vraag: op welke wijze men moest handelen met personen, die ingeschreven waren in eene gemeente, alwaar de Schutterij *rustende* is, ingevalle zij hunne vaste woonplaats overbrengen naar eene gemeente, alwaar de Schutterij *dienstdoende* is? is, bij *Min. misfive van den 4den December 1828*, geantwoord, dat de belanghebbende in de nieuwe gemeente on-

Binnen acht dagen na hunne aankomst in de nieuwe gemeente, zijn zij verplicht, aan het plaatselijk Bestuur aldaar bij behoorlijk bewijs aan te toonen, in welke betrekking zij zich tot de Schutterij in derzelver vorige woonplaats bevonden. Daaraan nalatig blijvende, zullen zij, onverminderd derzelver verplichting, om het bewijs als nog te bezorgen, door den Schutters-raad verwezen worden in eene geldboete.

Art. 28. De verdere formatie der Schutterijen tot kompagnien, bataljons of afdeelingen, alsmede de reglementaire bepalingen, daartoe betrekkelijk, zullen door Ons worden vastgesteld; en zal bij deze organisatie van het beginfel worden uitgegaan, dat bij ieder korps keurkompagnien zullen worden opgerigt, bestaande uit de bij hunne inlijving ongehuwden en gehuwden zonder kinderen; deze kompagnien zullen eventueel den *eersten* ban (1) van den landstroom uitmaken.

De overige schutters zullen in eenen tweeden en derden ban worden verdeeld, en bij den *tweeden* ban geplaatst worden zij, die met minder talrijke familien belast zijn en door hunnen stand, hun bedrijf of andere omstandigheden, voor hunne familien meer misbaar worden gemaakt. De overige schutters behooren tot den *derden* ban, en zullen de laatste sectiën der overige kompagnien uitmaken; terwijl die van den tweeden ban bij de eerste sectiën dier kompagnien zullen worden geplaatst.

gemoeid moet worden gelaten, tot eventueel beflist is, of hij in de gemeente, waar de inschrijving geschied en de Schutterij *rustende* is, al dan niet op de *bijzondere* schuttersrol heeft moeten worden overgebracht; zoo ja, wordt hij dadelijk bij de *dienstdoende* Schutterij ingelijfd; zoo neen, naar aanleiding van art. 17 van Zr. Ms. besluit van den 21sten Maart 1828, in die gemeente tot eene naloting toegelaten.

(1) *Bij den eersten ban.* Men heeft gevraagd: Op welke wijze gehandeld moest worden met personen, die, bij den eersten ban geplaatst, na de organisatie in het huwelijk treden? Op deze vraag heeft het Gouvernement geantwoord, dat zij, als later dan de overigen gehuwd, bij dien ban geplaatst zouden blijven, doch dat, in allen gevalle, bij opontbod van den Landstroom, de niet-gehuwden het eerst geroepen werden.



## VIJFDE HOOFDSTUK.

*Over de Officieren en Onder-officieren,*

Art. 29. Alle hogere en lagere officieren (1) bij de Schutterijen zullen door Ons worden aangesteld, en door Ons aliéén ontslagen kunnen worden.

Tot officieren bij de Schutterijen zullen ook, met hunne toestemming, kunnen worden aangesteld de zoodanigen, die, alleen uit hoofde van hunnen ouderdom, niet meer tot de waarneming van de schutterlijke dienst zijn verplicht, doch overigens de vereischten daartoe bezitten.

De aanstelling der kommanderende officieren zal geschieden zonder voorafgaande voordragt; die der verdere na voordragt van het Collegie van dagelijksch Bestuur (2), met overleg van den Kommandant der Schutterij, welke voordragt drie kandidaten zal moeten bevatten.

Art. 30. De hoofd-officieren zullen in handen van den Gouverneur der provincie, en de overige officieren in handen van den Voorzitter van het plaatselijk Bestuur moeten afleggen den navolgenden eed (of de volgende belofte):

„ Ik zweer (belove) te zullen zijn getrouw aan den Koning,

(1) *Art. 29. Officieren.* Noch in dit, noch in enig ander artikel van deze wet wordt de dienstdaag van eenen officier bepaald; gevolgelyk heeft een officier, die zijn 34ste jaar bereikt heeft, ter dier zake, geen regt op ontslag, zelfs dan niet, al ware hij tot die functien, vóór dat hij den ouderdom van 24 jaren had bereikt, reeds geroepen geweest. Zie *Provinc. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 75.

Het regt van ancienniteit van officieren, gelijktijlig in denzelfden rang benoemd, regelt zich naar de rangschikking der namen bij het besluit hunner aanstelling van Z. M., ten ware uitdrukkellyk bij dat besluit van dit beginfel mogt zijn afgeveken, of dat de benoemingen door Z. M. in eene alphabetische volgorde mogten gedaan zijn. *Min. aanschr. van den 7den Julij 1828, Prov. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 88.

(2) *Van dagelijksch Bestuur.* Daardoor wordt verstaan dat gedeelte van het Gemeentebestuur, hetwelk met de uitvoering of het dagelijksch beheer der zaken belast is, hetwelk in sommige provincien is de Burgemeester met Wethouderen, in andere de Grietman met Asfesoren.

„ en dat ik mij stiptelijk naar de bepalingen der wet op de Schutterijen zal gedragen.

„ *Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!* ”

Van deze eeds-aflegging zal op het affchrift van het besluit van benoeming aantekening worden gedaan.

Art. 31. De onder-officieren en korporaals zullen door de Kapiteins der kompagnien worden aangesteld, onder goedkeuring van den Kommandant der Schutterij; of door den laatstgemelden alleen, indien zij aan den staf der Schutterij zijn verbonden.

Art. 32. *Leden der Schutterijen*, tot den rang van officier bij dezelve wordende benoemd, of zij, die, volgens § g en h van art. 3, tot eene voorwaardelijke vrijstelling zijnde toegelaten, in hunnen vorigen of in eenen hoogerem rang bij de Schutterijen worden geplaatst, en zonder wettige redenen, door den Schutters-raad te beoordeelen, daarvoor bedankende, zullen, gedurende den vijfjarigen dienstdijd, door hen nog niet volbragt, eene jaarlijksehe contributie betalen van f 100 tot f 200, ter bepaling door de Commissie, bij art. 15 vermeld, en niettemin hunnen overigen activen dienstdijd als gewoon schutter moeten volbrengen.

Die tot onder-officieren of korporaals benoemd zijnde, zondet wettige redenen, ter beoordeeling als voren, bedanken mogten, zullen, gedurende het overige van hunnen dienstdijd, eene jaarlijksehe contributie betalen van f 15 tot f 30, te bepalen als voren, en mede hunnen overigen dienstdijd als gewoon schutter (1) moeten volbrengen.

Art. 33. Wij behouden Ons voor, om aan officieren, onder-officieren en verdere leden der Schutterijen, die zich zulks door aanhoudend onberispelijk gedrag en langdurige diensten, of wel door uitstekende daden mogten hebben waardig gemaakt, zoodanige eereteekenen toe te kennen, als daartoe nader door Ons zullen worden bepaald, en zulks onverminderd andere onderscheidingen, waarop zij, uit dienstzelden hoofde mogten aanspraak hebben, mitsgaders de billijke voorkeur, welke hen, bij het begeven van zekere ambten en bedieningen zal kunnen worden gegeven boven personen, die noch bij de staande Armée, noch bij de Nationale milicie hebben gediend.

(1) *Gewoon schutter.* Door nommervervisseling de straf der weigerende te willen verligten, zou met het doel der wet niet strooken.

## ZESDE HOOFDSTUK.

*Over de middelen ter besrijding der kosten en het  
verdere financiële der Schutterijen.*

Art. 34. Elk jaar zal er voor iedere gemeente, waar zulks mogt kunnen te pas komen (1), door den Schutters-raad worden opgemaakt en aan den Raad der gemeente ter goedkeuring of nadere wijziging aangeboden, een staat van begrooting van hetgeen er berekend wordt, aan onvermijdelijke kosten der Schutterij, over het volgend jaar te zullen noodig zijn.

Deze staat wordt door den Raad der gemeente, zoodanig als die door denzelven voorloopig zal zijn vastgesteld, gezonden aan het Collegie van Gedeputeerde Staten der provincie, ten einde, zoo als die is liggende, of met de noodige wijzigingen, door dezelve definitief te worden vastgesteld; zullende echter deze schutterlijke begrooting altijd een gedeelte moeten uitmaken van de gewone begrooting, welke jaarlijks voor de algemeene behoefte in elke gemeente wordt opgemaakt en gearresteerd.

Art. 35. Voor geene andere onderwerpen, dan die op den voorschreven staat van begrooting zijn vermeld, en tot geen hooger bedrag voor ieder derzelve respectiefelijk dan daarbij zal zijn vastgesteld, zullen er eenige betalingen mogen plaats hebben, dan op bijzondere autorisatie van Gedeputeerde Staten voornoemd, terwijl ook door deze Collegien, ieder in den zijnen, de noodige voorschriften ter verantwoording van het gebruik der gelden zullen worden gegeven.

Er zullen jaarlijks door het Departement van Binnenlandsche Zaken een zeker aantal van deze begrootingen worden opgevraagd en onderzocht, en van de bevinding derzelve aan Ons rapport worden gedaan.

Art. 36. De kosten op de dienstdoende Schutterijen vallende, zullen gevonden worden:

- 1°. Uit de boeten, de bijdragen en contributien, bij deze wet bepaald, door de Schutters-raden in te vorderen en aan de Gemeentebesturen te verantwoorden; en
- 2°. Uit eene toelage uit de gemeente - kas.

---

(1) *Mogt kunnen te pas komen.* Deze woorden zijn hier niet overbodig, omdat er gemeenten kunnen wezen, bij welke in het geheel geene kosten voor de Schutterij gevorderd worden.

## TWEEDE AFDEELING.

*Bepalingen tot de dienstdoende Schutterijen  
in het bijzonder betrekkelijk.*

## EERSTE HOOFDSTUK.

*Over de wapenen, onderscheidingsteekenen en  
kleeding.*

Art. 37. De Schutterijen zullen met geweren van hetzelfde kaliber, als bij het leger, worden gewapend, en van patroontasfchen, alsmede van het, tot derzelver wapenrusting benoodigd lederwerk worden voorzien.

De onder-officieren, korporaals en tamboers zullen fabels bekommen.

Voor zoo verre deze wapenen en wapenrustingen niet voorhanden zijn, zullen dezelve voor de eerstemaal van 's Lands wege worden verstrekt (1).

Art. 38. De onder-officieren en overige leden der Schutterij, van minderen rang, zullen de van het land of van de gemeente ontvangene wapenen en wapenrustingen ten hunnen koste moeten onderhouden, en die bij het eindigen van hunne dienst in goeden staat moeten terug geven.

Ingeval echter deze voorwerpen in de dienst of bij de wapenoefeningen mogten worden beschadigd, zal door het Gemeentebestuur daarin worden voorzien.

Art. 39. De ammunitien, zoo voor de gewone dienst als anderzins (2) benoodigd, zullen, op voorstel der Schutters-raden, door den Gouverneur der provincie aan het Departement van Oorlog worden aangevraagd, en door hetzelfde voor 's lands-rekening worden verstrekt.

(1) Van 's Lands wege worden verstrekt. De trommen en toebehooren moeten ten koste van de gemeente worden aangeschaft. *Min. misfive van den 21sten November 1828, Provinc. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 157.

(2) Als anderzins. Hierdoor wordt ook aangewezen, dat ook in buitengewone gevallen ammunitie door het Gouvernement verstrekt zal worden.

Art. 40. Voor de leden der Schutterijen, de officieren daaronder begrepen, zal door Ons eene uniforme-kleeding worden bepaald (1).

De erkenningsteekenen der officieren, onder-officieren enz., zullen dezelfde zijn als die bij het leger in gebruik.

Art. 41. Elke schutter zal verplicht zijn zich zelve te kleeden; ingeval, echter, van onvermogen, zal hij zich tot het Bestuur zijner gemeente kunnen wenden, ten einde, hetzif geheel of gedeeltelijk, in zijne kleeding of kleedingkosten uit de gemeentefondsen te worden te gemoet gekomen.

## TWEEDE HOOFDSTUK.

### *Over de wapenoefeningen, de dienstverrigtingen, de verhouding tot de militaire magt.*

Art. 42. De Schutterijen zullen jaarlijks, van den 1sten April tot den 1sten October, op gezette dagen, in het schieten naar de schijf worden geoefend, bij welke gelegenheid tevens eene verdere oefening zal plaats hebben, zoo veel zulks voor de gewone dienst onontbeerlijk is te achten.

Die oefeningen zullen telkens, *in tijd van vrede*, hoogstens twee uren mogen duren, en altijd een half uur vóór zonne ondergang moeten zijn afgeloopen; zij zullen niet spoediger op elkanderen mogen volgen, dan van 14 tot 14 dagen (2), en bij voorkeur des zondags, zoo veel mogelijk na het afloopen van alle godsdienstoefeningen, plaats hebben, doch in geen geval voor des middags te vijf uren aanvangen.

De schutter, die de noodige bekwaamheid bezit of heeft ver-

(1) *Worden bepaald.* Het laken, waarvan de officieren en onder-officieren der Schutterijen zich willen bedienen, moet in kleur en kwaliteit gelijk zijn aan dat, hetwelk voor de officieren en onder-officieren van de Armée is bepaald, volgens *Min. misfive van den 8sten Augustus 1828.*

(2) *Van 14 tot 14 dagen.* Stellig bepaalt de wet, dat er geene exercitie anders zal plaats hebben dan van 14 tot 14 dagen, terwijl door de bepaling, dat de exercitie niet langer duren mag dan twee uren, niet bepaald wordt, dat dezelve juist punctueel twee uren duren moet.

kregen, zal dadelijk van het bijwonen dezer oefening worden vrijgesteld (1).

Art. 43. Er zullen jaarlijks twee of drie wapenschouwingen in de gemeente plaats hebben, op welke ook de zoodanige zullen verschijnen, die, overeenkomstig het slot van het voorgaande artikel, van alle verdere wapenoefeningen zijn verschoond.

Alle, die bij deze revue bevonden worden de onontbeerlijke bekwaamheid niet te bezitten, voor de dagelijkse dienst, zullen door den Schutters - raad kunnen worden verwezen om de exercitien weder te moeten bijwonen.

Art. 44. De Kommandanten der Schutterijen zullen steeds op last der plaatselijke Besturen (dien zij, echter, gelijk ook in alle andere gevallen, schriftelijk kunnen vorderen), hunne onderhebbende manschappen onder de wapenen doen komen, en in alles naar de, bij dien last ontvangene, bevelen moeten handelen.

Bij gelegenheid van brand, en wanneer er alarm wordt geslagen, zal elk lid der Schutterij zich dadelijk naar de voor hem bestemde loopplaats begeven; in dringende gevallen zullen de Kommandanten der Schutterijen, op eigen gezag, hunne onderhebbenden kunnen doen onder de wapenen komen, en al die maatregelen van voorzorg moeten nemen, welke hen naar de omstandigheden zullen toefschijnen noodig of dienstig te zijn; mits verplicht zijnde, om daarvan onverwijld aan het plaatselijk Bestuur kennis te geven.

Art. 45. De Schutterijen zullen geene parades (2) betrekken, en geene wachten, noch eere- of andere posten bezetten, dan voor zoo verre die posten voor Ons, of voor het Koninklijk gezin mogten plaats hebben, of, ten gevolge der bepalingen, bij deze wet (3) gemaakt, door het plaatselijk Bestuur volstrekt noodig mogten worden geacht, en door den Gouverneur der provincie zijn goedgekeurd.

(1) *Vrijgesteld.* Deze vrijstelling wordt, volgens de regelen van de dienst, door den Kommandant verleend, zonder dat daartoe noodig is de toestemming van het hoofd des plaatselijken Bestuurs.

(2) *Geene parades.* Wanneer echter de Schutterij, met het garnizoen vereenigd, dienst moet verrigten, is zij, volgens den aard der zaak, tot het doen van wachtparades gehouden.

(3) *Bij deze wet.* Zie art. 48, 49 en 74.

Art. 46. Zij zullen, wat de gewone dagelijksche (1) dienst betreft, niets gemeens hebben met het militaire garnizoen.

In buitengewone omstandigheden, echter, en zoodra er binnen de gemeente alarm voor de militaire bezetting wordt geslagen, zullen al de leden der dienstdoende Schutterij aldaar zich ordenlijk en in volle wapenrusting naar de voor hen aangewezen alarm- of loopplaatsen moeten begeven, ten einde de aan hen te geven bevelen aldaar af te wachten en vervolgens na te komen.

In de laatstgemelde gevallen zullen de Schutterijen, door de plaatselijke Besturen, onder het bevel van den militairen Kommandant worden gesteld.

Art. 47. De Kommandanten der Schutterijen zullen aan de militaire Kommandanten, binnen hunne gemeenten aanwezig, moeten kennis geven van alle verzamelingen van gewapende manschappen, onder hunne bevelen staande, ten zij dat dezelve op gezette dagen of uren plaats hebben; als wanneer het voldoende zal zijn, zulks bij den aanvang daarvan, eens voor al, ter hunner kennis te brengen.

Art. 48. De momentanele hulp der Schutterijen, door de militaire Autoriteiten wordende gevraagd, zal dezelve, in zeer dringende gevallen, door het plaatselijk Bestuur op eigen gezag, en in alle andere gevallen niet dan onder goedkeuring van den Gouverneur der provincie kunnen worden verleend.

In de eerstgenoemde gevallen, echter, moet de Gouverneur dadelijk door het plaatselijk Bestuur daarvan verwittigd worden.

Art. 49. Wanneer in eene naburige gemeente de rust mogt worden bedreigd of gestoord, zullen de dienstdoende Schutterijen uit andere gemeenten, op vordering van den Gouverneur der provincie, en in dringende gevallen op last zelfs van den Voorzitter des plaatselijken Bestuurs, hulp moeten verleen; behoudens, in de laatstbedoelde gevallen, de verpligting van dien Voorzitter, om onverwijld den Gouverneur daarvan berigt te geven.

De gemeente, welke de hulp heeft noodig gehad, zal de kosten deswege dragen (2); zullende echter geene Schutterij geheel

(1) *Gewone dagelijksche.* Dit artikel wil alleenlijk te kennen geven, dat de Schutterij tot geene andere dienst dan haar eigene exercitien gehouden is.

(2) *Kosten dragen.* De wet spreekt alleen in dit geval, en in het geval bij art. 82 van bezoldiging; buiten dezelve gevallen, bij voorbeeld, brand, verfloring der openbare rust en

of gedeeltelijk kunnen worden gebezigd buiten de provincie, tot welke zij behoort, ten zij op Onzen bijzonderen last (1).

Art. 50. In de gemeenten, alwaar eene militaire bezetting aanwezig is, zal het parool en contrafein door den Kommandant derzelve aan dien der dienstdoende Schutterij aldaar worden medege-deeld. Bij ontstentenis van militaire bezetting, zal het parool en contrafein door den Kommandant der dienstdoende Schutterij gegeven, doch ook door hem aan den Voorzitter van het plaatselijk Bestuur moeten worden opgegeven.

Art. 51. De officieren der Schutterijen en die van het Leger zullen elkander in hunne respectieve rangen erkennen, de gewone eerbewijzingen doen geven en elkanders rondes en patrouilles doen eerbiedigen, zonder echter elkanders wachten of posten in oogenschouw te mogen nemen of te onderzoeken. Blijvende, nogtans, de militaire Kommandant en de Plaatsmajoor in de gemeente in allen gevalle tot het voorschreven onderzoek bevoegd.

Art. 52. Bij zoodanige zeldzame gelegenheden, in welke de Schutterijen met de Marechausée of het militair garnizoen vereenigd of gezamenlijk mogten onder de wapenen komen, zullen de Schutterijen altijd den regtervleugel bezetten.

---

dergelijke, kan door de leden der Schutterij geene aanspraak op bezoldiging gemaakt worden, volgens *Min. misfive van den 8sten Augustus 1823.*

(1) *Bijzondere last.* De regel is deze: de Schutterijen moeten, in tijd van vrede, nimmer het grondgebied, waartoe zij behooren, verlaten; in het 2de alinea van dit artikel komt van dezen regel eene uitzondering voor, daarin bestaande, dat de Schutterijen in sommige gevallen aan naburige gemeenten hulp en bijstand kunnen verleenen. Deze naburige gemeenten zullen of in dezelfde provincie zijn, alsdan, en dit is het geval der eerste alinea van dit artikel, zal er een bevel van den Gouverneur vereischt worden, of, in sommige dringende gevallen, kan de Voorzitter van het gewone Bestuur er bevel toe geven; of wel gemeenten zullen tot verschillende provincien behooren, en dan is een uitdrukkelijk bevel des Konings noodzakelijk. In allen gevalle echter wordt er klaarblijkelijk van nabij elkander gelegen of naburige gemeenten gesproken, terwijl, volgens de plegtige verklaring van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken, in het antwoord op de tegenwerpingen der leden tegen het ontwerp van wet (*Staatscourant van den 14den Februarij 1827, n<sup>o</sup>. 39*), het Gouvernement geen anderen zin aan dit artikel hecht.



## DERDE HOOFDSTUK.

*Over de schutterlijke tucht en de rechtspleging.*

Art. 53. De leden der Schutterijen, van welken rang ook, zullen in alles wat de dienst betreft, aan hunne meerderen gehoorzamen, en zich overeenkomstig de bij deze wet gemaakte bepalingen moeten gedragen.

Art. 54. Die zich gedurende de dienst, of ter gelegenheid van dienstzaken, door woorden of met daden tegen hunne meerderen verzetten, zullen met degradatie, of, des noods, met wegzending uit de Schutterij gestraft worden.

Art. 55. Schutters, die eenen hen toevertrouwd post, en officieren of onder-officieren en korporaals, die eenen zoodanigen post, of wel een aan hunne zorg overgelaten detachement verlaten, zullen gestraft worden:

De eerstgemelden, met eene geldboete of wegzending uit de Schutterij; en

De laatstgenoemden met geldboete, en, bij verzwarende omstandigheden (1), met degradatie of wegzending uit de Schutterij.

Art. 56. Zij, die de bekomen wapenen of wapenrustingen, of andere voorwerpen, zonder onderscheid, welke hen in derzelver betrekking van leden der Schutterij, tot een bepaald gebruik, als zoodanig worden toebetrouwd, mogten bederven of onbruikbaar maken, verzetten, verpanden, verkoopen, of op eenige andere wijze afhandig maken, zullen, onverminderd derzelver verplichting tot vergoeding der waarde, met geldboete worden gestraft, voor zoo verre (2) de omstandigheden niet van dien aard

---

(1) *Verzwarende omstandigheden.* De reden dezer bijvoeging bestaat daarin, omdat een schutter zijnen post nimmer verlaten mag zonder onmiddelaar bevel van dengenen, die denzelven kommandeert, terwijl bij eenen officier, onder-officier of korporaal het meer of minder strafbare der verlaten afhangt van den inhoud der aan hen bij het betrekken van den post gegeven order.

(2) *Voor zoo verre.* De beoordeeling daarvan wordt aan de Schuttersraden overgelaten, en daardoor eene meerdere vrijheid van oordeel gegeven, opdat niet de listige, door aan den letter der wet te ontduiken, de straf zoude ontkomen, die den meer eenvoudigen zoude treffen.

zijn mogten om hen, wegens moedwillig misbruik van vertrouwen, te dezer zake, voor den burgerlijken Regter te doen te regt staan, en als zoodanig te straffen.

Art. 57. Die, tot eenige dienst opgeroepen zijnde, te laat komen, zich te vroeg verwijderen, of in het geheel niet verschijnen, alsmede de zoodanigen, van welken het blijken mogt, dat zij, na tot eenige dienst (1) te zijn geroepen, zonder voorkennis (2) hunner superieuren, of ook slechts ter ontduiking van de dienst, de gemeente hebben verlaten, zullen met geldboete worden gestraft.

Art. 58. Alle pligtverzuim of gedrag tegen de ondergeschiktheid, waaromtrent bij deze wet geene bijzondere bepalingen zijn gemaakt, alsmede alle misbruiken van gezag tegen onderhebbenden, zullen, naar bevind van zaken, worden verbeterd of gestraft met zoodanige boeten of straffen, als niet te boven zullen gaan die, welke bij deze wet zijn bepaald.

Art. 59. Alle officieren of de zoodanigen, die, uit hoofde van hunnen rang, eenig gezag uitoefenen over andere leden der

(1) *Tot eenige dienst.* Uit deze woorden is het duidelijk, dat door dit artikel alleenlijk bedoeld worden degenen, die of geene kennis van hun vertrek geven, of zich verwijderen, nadat zij tot eene bepaalde dienst zijn opgeroepen. Die dus tot zulk eene dienst niet is opgeroepen, behoeft geen verlof te vragen, maar alleen kennis te geven.

(2) *Zonder voorkennis.* Om echter gedurende eene afwezenheid buiten de gemeente tevens van alle dienstprestatien verschoond te blijven, is het noodig, ten einde de dienst verzekerd, en de belanghebbende gedekt zij tegen de vervolgingen, waaraan hij, krachtens art. 57 en 58, wegens pligtverzuim zich zoude blootstellen, de toestemming van de superieuren te hebben verkregen. Zie *Aanschrijving van den 12den Junij 1828, Prov. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 75.

Zoo officieren en verdere leden der Schutterij, hetzij dienstdoende of rustende, zich naar buiten 's lands willen begeven, bestaat er geene bepaling op grond van welke, aan hen als zoodanig een paspoort naar buiten 's lands zoude kunnen geweigerd worden; indien zij zich echter buiten hunne gemeente voornemens zijn te verwijderen, behooren zij zich ook te gedragen naar de bepalingen van dit artikel, en hetgeen wij hebben opgegeven volgens de *Aanschrijving van den 12den Junij 1828*. Zie *Min. aanschr. van den 21sten Julii 1828, Prov. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 92.

Schutterij, zullen het recht hebben om onderhoorigen, die zich gedurende de dienst aan eenig vergrijp mogten schuldig maken, dadelijk te doen ontwapenen en provisioneel te verwijderen; zij zullen eehter, daarvan onverwijld moeten kennis geven aan den Kommandant der Schutterij.

Art. 60. Die, in geval van oproer, zich onder de wapenen wederstrevig tegen de orders hunner meerderen gedragen, zich feitelijk tegen dezelve verzetten, of de muitelingen door gebaren, woorden of daden aanmoedigen mogten, zullen als medeplichtigen worden beschouwd. In deze gevallen, gelijk mede in alle andere, waar de vergrijpen tegen de ondergeschiktheid mogten gepaard gaan met verzwarende omstandigheden, welke bij het wetboek van strafrecht onder de misdaden of misdrijven worden gerangschikt, zullen de schuldigen aan den burgerlijken Regter worden overgeleverd (1).

Art. 61. De geldboeten, waartoe ingevolge de wet zal kunnen worden verwezen, zullen, voor zoo verre zulks bij dezelve niet in het bijzonder anders mogt zijn bepaald, de som van vijftien guldens, telkens, niet mogen te boven gaan: in de gevallen, wanneer de Schutterijen bij brand, bedreigde of reeds gestoorde rust, of wel, buiten hunne gemeente moeten dienst doen, kunnen deze boeten tot eene som van honderd guldens worden verhoogd.

Op het verzwarende, uit die omstandigheden ontstaande, zal steeds bij de bepaling der hoegrootheid van de boeten moeten worden acht gegeven.

Art. 62. Die uit de Schutterij zullen worden weggezonden, zullen tevens, onder goedkeuring des plaatselijken Bestuurs, worden verwezen in eene boete, die, bij wijze van contributie, over hunnen nog overigen vijfjarigen dienstdijd zal worden omgeslagen, en waarvan het jaarlijksch bedrag niet minder dan *f* 50, en niet meerder dan *f* 150 zal kunnen belooopen.

Art- 63. Bij de dienstdoende Schutterij in elke gemeente,

---

(1) *Overgeleverd.* De strekking van dit artikel is alleen, om, bij gewichtige gelegenheden, ondergeschiktheid te verzekeren; wanneer er daden gepleegd worden, bij het lijfstraffelijk wetboek verboden, worden de schuldigen niet disciplinair gefraeft, maar moeten aan den bevoegden regter worden overgeleverd.

of, bij dienstdoende Schutterijen, over eenige gemeenten, die slechts weinig schutters opleveren mogten, te zamen genomen, zal een' Schutters-raad bestaan, aan welken, behalve de verdere attributen, bij deze wet gegeven, het beoordeelen van en uitspraak doen omtrent alle verzuim en overtreding, in zaken van de Schutterij, en mitsdien ook het opleggen der straffen en boeten, bij de wet vastgesteld of vrijgelaten, zal zijn opgedragen, voorbehoudens hetgeen bij artikel 65 zal worden bepaald.

In zeer bevolkte gemeenten zal, met Onze toestemming, behalve de Schutters-raad nog een Raad van administratie, uit andere leden bestaande, kunnen worden opgericht, alleen belast met de geldelijke administratie der Schutterijen in die gemeenten.

Art. 64. Deze Schutters-raden zullen gewoonlijk zijn zamengesteld uit eenen officier van elken rang bij de Schutterij, eenen onder-officier, eenen korporaal en eenen schutter, deze zullen echter elkander niet tot in den derden graad van bloedverwantschap of zwagerfchap mogen bestaan.

Art. 65. Van de vonnissen der voorschreven Schutters-raden, welke degradatie, wegzending uit de Schutterij of beboeting van meer dan zes guldens inhouden, zal men zich, uiterlijk binnen den tijd van veertien dagen na het kennis bekomen van die vonnissen, schriftelijk kunnen beroepen op Gedeputeerde Staten der provincie, die deze vonnissen zullen kunnen handhaven, verbeteren of te niet doen (1).

Mogten dezelve vonnissen degradatie of wegzending uit de Schutterij inhouden van officieren, zullen dezelve onverwijld aan Ons ter bekrachtiging worden ingezonden; terwijl, wanneer daarop binnen zes weken na die inzending (van welke in allen gevalle zal moeten blijken), geene dispositie ter contrarie van Ons, of Onzentwege mogt zijn ingekomen, de sententie alsdan zal worden aangemerkt, als door Ons te zijn goedgekeurd.

(1) *Of te niet doen.* Buiten de gevallen, waarin de wetgever bepaaldelijk met betrekking tot de Schutterijen de tusfchenkomst van Gedeputeerde Staten inroept, als in de artikelen 4, 16, 34 en 35, behoort de cognitie niet tot de attributen van gezegd Collegie; *Min. misfivē van den 21sten Noyember 1823, Prov. blad van Zuidholl., 1823, n<sup>o</sup>. 157.*

De officieren, tegen welke zoodanige sententie is geslagen, zullen, hangende Onze overweging, zijn gesuspendeerd.

Art. 66. Bij elk der Schutters-raden zal door Ons een Auditeur 1) worden aangesteld, die met de vervolging van alle verzuimen en overtredingen, de dienst en de ondergeschiktheid der schutters betreffende, zal zijn belast

Een der leden van dien Raad zal tevens als Secretaris bij denzelfden fungeren.

Art. 67. De Kommandanten der Schutterijen zijn verplicht, van al de hen bekende verzuimen en overtredingen, door de onderhoorigen begaan, in zoo verre, namelijk, dezelve door feitelijkheden, openbaren onwil, het bieden van tegenstand, opzettelijke weigering, of moedwillige nalatigheid, zijn gekenmerkt, dadelijk kennis te geven aan de Auditeurs, met bewijzen, en met opgave zoo veel mogelijk der personen, die als getuigen zullen kunnen dienen.

Art. 68. Alle fouten, door schutters begaan wordende, welke alleen aan onachtzaamheid of flordigheid zijn toe te schrijven, alsmede kleine of geringe vergrijpen tegen de orde en ondergeschiktheid, zullen door de Kommandanten zelve met de oplegging eener boete kunnen worden gestraft, welke, voor de officieren, de som van *f* 3, en voor de onder-officieren en verdere leden der Schutterij die van *f* 1 niet zal mogen te boven gaan.

Art. 69. De Auditeur, door den bevelvoerende Officier, ingevolge art. 67, kennis bekomen hebbende van pligtverzuim of wangedragingen, zal, daartoe termen vindende, tegen de overtreders moeten handelen, en, na ingewonnen berigten, de beschuldigten voor den Schutters-raad doen hooren. Indien hij vermeent, dat er geene termen tot vervolging bestaan, zal hij de aanklagt aan den Raad overhandigen, die daarop beslissen zal.

(2) Auditeur. Deze behoeft niet noodwendig uit de leden van het korps te worden genomen. De wet bepaalt niet, of aan deze betrekking een traktement zal zijn verbonden; in de onzekerheid of men geschikte Auditeurs zonder betaling zoude kunnen vinden, achtte men het voorzigtiger daaromtrent niets vast te stellen.

De Auditeurs bij de Schutterijen zijn aan het dragen van eene uniforme kleeding niet onderworpen. *Min. missive van den 4den December 1828, Proy. blad van Zuidholl., 1828, n<sup>o</sup>. 164.*

Indien zij, voor den Raad ontboden zijnde; niet verschijnen op den tijd bij de oproeping bepaald, welke niet korter dan na drie volle dagen mag worden gesteld, zullen zij bij verstek kunnen gevonnisd worden.

Art. 70. Leden der Schutterij, die, voor den Schutters-raad opgeroepen zijnde om getuigenis der waarheid te geven, zonder wettige reden niet verschijnen op den bepaalden tijd, welke dezelfde zal moeten zijn, als die in het laatstvoorgaande artikel vermeld, zullen voor de eerstemaal door den Raad verwezen worden tot geldboete; voor de tweedemaal, niet voldoende aan de oproeping, zullen zij door den bode van den Schutters-raad, op een schriftelijk bevel van medebrenging, door dien Raad afgegeven, voor denzelfden worden gebragt, onverminderd de toepassing van dezelfde boete voor eene tweedemaal, welke echter de som van *f* 6 niet zal mogen te boven gaan.

Indien de opgeroepene getuigen geene leden der Schutterij zijn, zal er te dezen opzichte gehandeld worden overeenkomstig hetgeen daaromtrent in de regtspleging bij de Landmagt, bij Ons besluit van den 20sten Julij 1814 gearresteerd, en wel in den tweeden titel, het tweede hoofdstuk, art. 92 tot 98, is voorgescreven.

Art. 71. Bekeurde of gevonnisd leden der Schutterijen de hen opgelegde straffen of vergoedingen, bij deze wet bepaald, binnen *acht* dagen na de bekeuring of na het vonnis niet hebbende betaald, zullen door de boden der Schutters-raden tot die betaling worden aangemaand of geïnfinueerd; welke aanmaning of insinuatie, bij verder in gebreke blijven, van *acht* tot *acht* dagen, nog *tweemaal* zal worden herhaald (1). Het verschuldigde alsdan binnen 48 uren, na deze laatste aanmaning of insinuatie, niet zijnde voldaan met de kosten, zal de bekeurde of gevonnisd daartoe kunnen worden geconstringeerd door middel van provoost-arrest, onder goedkeuring van het plaatselijk Bestuur op te leggen, en welk arrest insgelijks ten koste van den bekeurden of gevonnisd zal zijn, doch den tijd van *veertien* dagen niet zal mogen te boven gaan (2).

(1) *Herhaald.* De herhaling van 8 tot 8 dagen nog tweemaal heeft ten doel, om de provooststraffen, wier oplegging altijd onaangenaam zijn zal, te voorkomen.

(2) *Te boyengaan.* Wanneer een provooststraf van 14 dagen niet toerei-

Art. 72. De citatien, en andere akten van vervolging aan leden der Schutterij door den Schutters-raad, de vonnissen, daarop volgende, alsmede de akten, welke ter inning der bij die vonnissen bepaalde boeten en kosten strekken, zoowel als die, welke ter inning der bij art. 68 aangewezen boeten moeten noodig zijn; gelijk mede alle geschriften, welke een lid der Schutterij in deze zijne betrekking mogt noodig hebben, zullen vrij van zegel en registratie-regten zijn (1).

### DERDE AFDEELING.

#### *Bepalingen tot de rustende Schutterijen in het bijzonder betrekkelijk.*

Art. 73. Wij behouden Ons voor, om de *rustende* Schutterijen te doen wapenen op dezelfde wijze, als ten aanzien der *dienstdoende* bij deze wet is bepaald, en zulks naarmate 's Rijks aangelegenheden dat zullen vorderen (2).

Art. 74. De *rustende* Schutterijen kunnen, *in tijd van vrede*, tot geene diensten (3) worden opgeroepen, dan die tot

---

kend ware, om dien schutter tot de betaling der boete, waartoe hij verplicht is, te brengen, zoude het beter zijn zulk een onwillige overeenkomstig art. 62 te straffen, dan wel bij de Schutterij te behouden.

(1) *Vrij van zegel.* De geboorte-extracten zijn mede niet aan het zegelregt onderworpen, echter zal de vrijstelling van het zegel alleen kunnen erkend worden, voor zoo verre uit de af te geven geboorte-acten zal blijken, dat ze bestemd zijn om te dienen bij de inschrijving voor de loting voor de dienst der Schutterijen. Deze toegestane vrijdom van zegel- en registratieregten is ook van toepassing op de procesfen-verbaal van eedsaflegging der officieren en verdere aangestelden bij de Schutterij, welke *gratis* behooren te worden gezien voor zegel en geregistreerd. Zie *Proy. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 63.

(2) *Zullen vorderen.* Dit artikel bevat slechts de voorbereiding tot het wettig oproepen der Schutterij.

(3) *Tot geene diensten.* Het Gouvernement heeft verklaard, dat door diensten tot instandhouding der rustende Schutterijen vereischt, niet anders verstaan wordt dan de jaarlijkse monsterring, het schoonhouden der geweren, het houden der monsterringen, door de officieren en dergelijke geringe diensten, welke, te zeer in het kleine vallende, bij eene wet dus niet kunnen omfchreven worden.

derzelve instandhouding worden vereischt, onverminderd, echter, dat, wanneer een plaatselijk Bestuur oordeelen mogt, tot de bewaring der publieke rust of de veiligheid der gemeente de tijdelijke medewerking dier Schutterij te vorderen, dezelve alsdan daartoe zullen kunnen worden opgeroepen, en zij tevens gehouden zullen zijn daaraan te gehoorzamen.

Art. 75. Bij elke der *rustende* Schutterijen, of, bij zamenvoeging, over eenige onderscheidene, zal insgelijks een Schutters-raad bestaan, gewoonlijk zamengesteld als bij art. 64 omtrent de *dienstdoende* Schutterijen is gezegd, en een Auditeur, als bij art. 66 voor de *dienstdoende* Schutterijen is bepaald; terwijl insgelijks een der leden van dien Raad tevens als Secretaris bij denzelve zal fungeren.

Zij zullen dezelve attributen en verrigtingen uitoefenen, als aan de Schutters-raden en Auditteurs bij de *dienstdoende* Schutterijen volgens deze wet zijn opgedragen, daar, alwaar Wij zulks zullen noodig oordeelen; behoudende Wij Ons voor, om het vastgestelde bij deze wet, ten aanzien der tucht en regtspleging bij de *dienstdoende* Schutterijen, ook op de *rustende* Schutterijen toepasselijk te verklaren, naarmate de omstandigheden zulks noodzakelijk zullen maken.

Art. 76. De officieren en verdere leden der *rustende* Schutterijen zijn, *in tijd van vrede*, niet tot het dragen van montering gehouden; zulks verkiezende, is het echter aan ieder hunner geoorloofd; in welk geval dezelve geheel overeenkomstig aan die der *dienstdoende* Schutterijen zal moeten zijn.

## VIERDE AFDEELING.

### *Over den Landstorm.*

Art. 77. Zoodra in de gevallen, bij art. 209 der Grondwet voorgefchreven, de geheele Militie zal zijn bijeengeroepen, zal de mogelijke vereeniging der dienstdoende en rustende Schutterijen (de reserve daaronder begrepen) kunnen worden voorbereid, en zullen deze Schutterijen onverwijld in den wapenhandel worden geoeffend, zoodanig en zoo dikwijls, als Wij zulks ter bevordering van de verdediging des Vaderlands zullen noodig achten.



Art. 78. Tegen de aanvallen van den vijand zullen, aanvaankelijk en in de eerste plaats, worden bestemd en opgeroepen:

- 1°. Zoodanige leden der Schutterijen, welke zich vrijwillig tot dat einde zullen hebben aangeboden;
- 2°. De ongehuwden en, bij een dringend gevaar, de verdere leden van den eersten ban;
- 3°. De tweede ban.

Terwijl eindelijk, de overige leden der Schutterijen en, bij het dringendst gevaar, al de overige ingezetenen, geschikt om de wapenen te dragen, naar aanleiding van art. 203 der Grondwet, den derden of laatsten ban van den Landstorm zullen uitmaken.

Art. 79. De oproeping van den Landstorm zal, indien de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, gepaard gaan met eene buitengewone bijeenroeping van dezelve, ten einde van het verrijgde opening te geven en de verdere daartoe betrekkelijke maatregelen met de Vergadering te beramen.

Art. 80. De plaatsvervangning zal *in tijd van oorlog* (1), aan ieder der tot den Landstorm opgeroepenen geoorloofd zijn, onder voorwaarden, door Ons nader te bepalen; waarbij van het beginsel zal worden uitgegaan, dat dezelve in het belang van nuttige beroepen zoo min mogelijk drukkende zij, en, aan den anderen kant, niet tot prejudicie strekke van derden, en in geen geval meer bezwarend zij dan die, welke bij de wet op de Nationale militie is toegestaan.

Art. 81. De inrigting van den Landstorm, en meer bepaaldelijk deszelfs verdeeling in kompagnien, bataljons, regementen of legioenen zal door Ons worden bevolen.

Art. 82. Dat gedeelte van den Landstorm, hetwelk aanvaankelijk tegen de aanvallen van den vijand moet dienen, zal worden beschouwd een gedeelte (2) der legermagt van het Rijk

(1) *In tijd van oorlog.* In tijd van vrede is bij de Schutterijen alleen de nommervervisseling toegelaten, doch niet de plaatsvervangning. De 17de en 18de kolommen van de lotings-lijst, dienen dus alleen, om daarvan in tijd van oorlog gebruik te kunnen maken, volgens *Min. misjive van den 8sten Augustus 1823.*

(2) *Een gedeelte.* De Landstorm moet in tijd van oorlog met de armée vereenigd worden, daar zonder eenheid in doel en bestuur geene militaire operatien mogelijk zijn.

uit te maken en dienvolgens op denzelfden voet behandeld worden, en onder dezelfde verplichtingen staan. Hetzelve zal op gelijke wijze worden verpleegd en bezoldigd als het Leger van den Staat; en zullen al de inrigtingen, welke ten behoeve van dat leger bestaan, alsdan ook op den Landstorm van toepassing zijn, welke mitsdien, op eene gelijke verzorging en belooning ten volle zal aanspraak hebben.

Art. 83. In geen geval, zal de Landstorm buiten de grenzen van het Rijk mogen worden gevoerd of gebruikt.

### VIJFDE AFDEELING.

*Over de eerste daarstelling der Schutterijen, op den voet dezer wet, en verdere transitoire bepalingen.*

Art. 84. De eerste oprigting der Schutterijen (1), overeenkomstig deze wet, zal achtereenvolgende plaats hebben, op zoodanige tijdstippen, als Wij daartoe het meest geschikt zullen oordeelen, en binnen twee jaren tot stand zijn gebragt.

Tot deze eerste daarstelling zullen zich alle ingezetenen, welke op den 1sten Januarij van het jaar der oproeping, hun 25ste jaar zullen zijn ingetreden en hun 34ste jaar niet zullen hebben voleind, bij het bestuur hunner woonplaats doen inschrijven, ten einde vervolgens bij gelijkfoortige loting, als bij de artikelen 10, 11 en 12 is bepaald, en op den verderen voet dezer wet, het vereischte getal manschappen tot de eerste daarstelling daaruit worde getrokken.

Art. 85. Zij die, bij de eerste daargestelde Schutterijen geplaatst zijnde, hun 34ste jaar mogten voleinden alvorens gedurende tien jaren tot de Schutterij te hebben behoord, zullen, des verkiezende, jaarlijks worden ontflagen.

Art. 86. In plaatsen, alwaar reeds Schutterijen zijn georganiseerd, blijven dezelve zoo lang bestaan, tot dat de nieuwe verordening, bij deze wet voorgescreven, overeenkomstig art. 84 zal zijn ingevoerd.

De thans bij de Schutterijen dienende manschappen zullen de vijfjarige dienst, waartoe de schutters volgens deze wet verplicht

---

(1) Zie het besluit van den 21sten Maart 1828.

zijn, bij de nieuwe Schutterijen volbrengen, en zullen zij, die langer dan vijf en minder dan zeven jaren (1) hebben gediend, of, in plaats van die persoonlijke dienst, gedurende vijf jaren of langer eene verhoogde contributie hebben betaald, overgaan tot de *reserve*; terwijl zij, die hun 34ste jaar hebben volbragt of door zevenjarige dienst aan de vroegere wet op de Schutterijen hebben voldaan, des verkiezende, finaal zullen worden ontslagen (2).

Art. 87. Er zal door het *lot* worden beflist, welke manschappen van de eerste daargestelde Schutterijen respectivelijk zullen behooren tot het eerste, tweede, derde, vierde of vijfde gedeelte, hetwelk van jaar tot jaar tot de tweede hoofdafdeeling of de reserve zal overgaan (3); gelijk mede, in welke volgorde het jaarlijksch ontslag bij de reserve der eerste daargestelde Schutterijen zal plaats hebben.

Art. 88. De eerste aanstelling der officieren bij de onder-

(1) *Dan zeven jaren.* De wet spreekt in het algemeen, diensvolgens wordt de gunst, om tot de reserve over te gaan, ook toegepast op hen, die bij de rustende Schutterijen zijn ingelijfd geweest. *Min. misfive van den 21sten November 1828, Prov. blad van Zuidholl. 1828, n<sup>o</sup>. 157.*

De belanghebbende, welke in de termen van dit 2de alinea vallen, behoeven den ouderdom van 30 jaren niet bereikt te hebben; echter moet ten hunnen aanzien ook aangemerkt worden, dat zij alleen dan voor de reserve in aanmerking komen, als het door hen getrokken nummer in de termen van dienstplichtigheid mogt vallen. *Min. misfive van den 21sten November 1828.*

(2) Zie de noot sub art. 1.

(3) *Zal overgaan.* Hieruit volgt, dat de reserve niet reeds in het jaar 1828 konde opgerigt, maar eerst in dit jaar aanvankelijk zal kunnen geformeerd worden, en eerst na verloop der vier daarop volgende jaren, tot de bepaalde sterkte kan worden gebragt. Voor het afgeloopen jaar (1828), moesten alleen voor de reserve gedefigineerd worden de in artikelen 24 en 36 der wet bedoelde personen. De voor de reserve opgeschrevene of daarbij ingelijfde manschappen, zijn volgens art. 23 der wet in tijd van vrede zulks verlangende, noch tot het dragen van wapenen, noch tot eenige schutterlijke dienst gehouden; zij blijven op de rollen der kompagnien gevoerd, om in tijd van oorlog, des noods opgeroepen en in active dienst gesteld te kunnen worden. *Min. aanschr. van den 21sten Julij 1828, Prov. blad van Zuidholl. 1828, n<sup>o</sup>. 92.*

scheidene Schutterijen, zal door Ons, zonder uitzondering, buiten voorafgaande voordragt geschieden.

*Slot artikel.*

Alle wetsbepalingen en verordeningen, welke ten aanzien der Schutterijen, Burgerwachten en Burgermilitien, tot hiertoe in de onderscheidene gedeelten van het Rijk hebben bestaan, zijn met de afkondiging dezer wet ingetrokken en vervallen (1).

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Collegiën en Ambtenaren, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven, enz.

**BESLUIT van den 21sten Maart 1828,**  
houdende reglementaire bepalingen tot  
invoering der wet op de Schutterijen,  
van den 11den April 1827.

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 15den dezer, lett. I, ten aanzien van de maatregelen, welke genomen dienen te worden, tot oprigting van de Schutterijen, over de geheele uitgestrektheid des Rijks, overeenkomstig de wet van den 11den April 1827;

Gelet op de artikelen 6—12 en 15, § 2, betrekkelijk de inschrijving, loting en de reglementaire bepalingen, daartoe ge-

(1) Volgens het slotartikel van deze wet, is dan ook de wet op de Schutterijen van den 27sten Februarij 1815, en welke wet slechts in de noordelijke provincien was in werking gebragt, doch in de zuidelijke niet was ingevoerd, ingetrokken en vervallen; echter komen er in de vijfde afdeeling der nieuwe wet beschikkingen voor, betrekkelijk de pligten en den toestand der Schutters, die krachtens de wet van den 27sten Februarij 1815, en overeenkomstig de besluiten van den 13den en 18den Junij daaraanvolgende reeds werkelijk dienen, en tot de nieuwe Schutterijen zullen moeten overgaan.

vorderd, en op art. 84 van de voorschreven wet, over de eerste daarstelling der Schutterijen;

Hebben besloen en besluiten:

Art. 1. Alle ingezetenen van het Rijk, welke op den 1sten Januarij laatstleden hun 25ste jaar zijn ingetreden, en hun 34ste niet voleindigd hebben, zullen zich, vóór den 1sten Junij aanstaande, bij het Bestuur hunner woonplaats voor de dienst der Schutterij doen inschrijven.

Art. 2. Deze inschrijving zal geschieden in 10 afzonderlijke registers, volgens model door het Departement van Binnenlandsche Zaken vast te stellen. Het eerste register zal inhouden de ingezetenen die hun 25ste jaar zijn ingetreden, het tweede, die hun 26ste jaar zijn ingetreden, en zoo vervolgens.

Art. 3. In het jaar na de eerste oprigting der Schutterij, en in ieder der volgende jaren, zal, vóór den 1sten Junij, de inschrijving zich tot zoodanige ingezetenen bepalen, die op den 1sten Januarij van dat jaar hun 25ste jaar zijn ingetreden; het register, waarop dezelve worden ingeschreven, zal altijd het 1ste register uitmaken, en zal voorts van de registers der vorige jaren, het laatste of 10de komen te vervallen.

Art. 4. Tot deze inschrijving zullen zich ook moeten aan-geven diegenen, welke, schoon in andere gemeenten ingeschreven, sedert de laatste inschrijving in de gemeente zijn komen wonen; alsmede vreemdelingen, die, sedert de laatste inschrijving, in de termen gevallen zijn, om volgens art. 2 der wet, als ingezetenen te worden beschouwd. De inschrijving van deze personen zal geschieden in dat register, waartoe zij volgens hunnen ouderdom, behooren.

Art. 5. De registers ter inschrijving zullen geopend worden, voor dit jaar op den 1sten Mei, en voor de volgende jaren op den 15den Mei. Zij zullen op den 1sten Junij worden gesloten, en, ten bewijze daarvan geteekend door het hoofd van het plaatselijk Bestuur.

Art. 6. Zij, die zich vóór den 1sten Junij van het jaar, waarin zij daartoe verplicht waren, niet hebben laten inschrijven, zullen alsnog onder de handteekening van het hoofd van het plaatselijk Bestuur, op het register, waarop zij volgens hunnen ouderdom behooren, worden ingeschreven; doch, met bijvoeging in het daartoe bestemde vak, van het woord *ambtshalve*.

Art. 7. Veertien dagen vóór het openen der registers, zullen tot de inschrijving worden opgeroepen, allen, die daartoe volgens de gemaakte bepalingen verplicht zijn; deze oproeping zal geschieden bij publicatie, welke in de gemeenten openlijk afgelezen en aangeplakt, of op zoodanige andere wijze ter kennis van de ingezetenen zal worden gebragt, als het plaatselijk Bestuur, tot dat einde, doelmatig zal oordeelen.

Art. 8. De plaatselijke Besturen zullen in deze publicatie, duidelijk omschrijven, welke personen tot de inschrijving verplicht zijn; zij zullen de ingezetenen tevens bekend maken met de bepalingen der wet, betreffende de inschrijving en de straf, die, bij art. 9 der wet, op de verzuimde inschrijving is gesteld. Zij zullen de ingezetenen daarbij vooral aanmanen, om zich tijdig van een geboorte extract te voorzien, en zich alzoo van hunnen juisten ouderdom te verzekeren, ten einde de inschrijving behoorlijk geschiede, en zij alzoo niet komen te vervallen in de straf bij evengemeld artikel vermeld.

Art. 9. De plaatselijke Besturen zullen, dadelijk, op het inschrijvings register, en voor zoo veel de eerste inschrijving betreft, op ieder der 10 inschrijvings registers, eene alphabetische lijst opmaken, volgens model, door het Departement van Binnenlandsche Zaken vast te stellen.

Art. 10. Aan het hoofd der alphabetische lijst zullen worden gebragt:

- 1°. Zij, die zich niet hebben doen inschrijven, en volgens art. 9 der wet, zonder loting zijn ingelijfd.
- 2°. Zij, die in de gemeente zijn komen inwonen, en, volgens art. 27 der wet, bij de Schutterij zijn ingelijfd, als verplicht hunnen dienstdag nog te volbrengen.
- 3°. De voorwaardelijk vrijgestelden, welker vrijstelling is komen te vervallen, voor zoo verre zij, bij de loting, waaraan zij hebben deelgenomen, een dienstplichtig nummer hebben getrokken.

Art. 11. Zoodra de alphabetische lijsten zijn opgemaakt, zullen de plaatselijke Besturen, de ingezetenen daarvan bij publicatie kennis geven, alsmede van de dagen en uren, waarop zij van dezelve inzage kunnen nemen. De Besturen zullen zorgen, dat deze lijsten, te dien einde, op eene geschikte plaats, door de belanghebbenden kunnen worden ingezien.

Art. 12. De Commissie, welke, volgens art. 11 der wet, belast is met het opzigt over de loting, zal bestaan, uit twee leden van het plaatselijk Bestuur, door hetzelfde, ieder jaar, bij meerderheid van stemmen te benoemen.

Art. 13. De voornoemde Commissie zal worden bijgestaan door eenen officier of onder-officier van de Schutterij, dáár wáár dezelve aanwezig is, of anderzins door een schutter, daartoe door den Kommandant van de Schutterij te benoemen. De geloot hebbende personen zullen dadelijk gemeten, en daarvan aantekening worden gedaan op de lotingslijst.

Art. 14. De plaatselijke Besturen zullen de meest mogelijke voorzorg nemen, dat de loting geregeld geschiede, en dat de belanghebbenden verzekerd zijn tegen alle verkeerde handelingen. De Gouverneurs der provincien zullen te dezen zoodanige voorschriften geven, als zij, tot wering van misbruiken, en kwade praktijken, noodig achten, en daarbij vooral de voorzieningen aanbevelen, die bij de loting (1) voor de Nationale militie genomen worden.

Art. 15. Van de te trekken nummers, zullen van de eerste op elkander volgende, zoo vele worden afgehouden, als er personen, volgens art. 10, aan het hoofd der alphabetische lijst staan. Deze zullen in dezelfde orde aan het hoofd der lotingslijst worden geplaatst, en de eerste op elkander volgende nummers bekomen, zoodat, ingeval er vier zoodanige personen zijn, nummer 5 het laagste is, hetwelk getrokken zal worden.

---

(1) *Loting.* Onder de voorschriften ter geregelde uitvoering van de door Zijne Majesteit vastgestelde reglementaire bepalingen, omtrent de Schutterijen, en welke de Gouverneur van Zuidholland bij eene circulaire van den 5den Mei 1828, aan Burgemeestren enz. der steden en gemeenten ten platte lande van Zuidholland heeft opgegeven, vindt men ook dit; dat even als bij art. 76 der wet op de militie, door den President der Commissie, vóór den aanvang der loting aan de ingeschrevenen zal worden afgevraagd: of hen ook eenige bedenkingen op de alphabetische lijst zijn voorgekomen, ten gevolge waarvan de vereischte verbeteringen daarin zouden moeten gebragt worden; wijders dat hun volgens art. 15 en 19 der wet van den 11den April 1827 de gelegenheid moet worden gegeven, tot het indienen hunner redenen van vrijstelling en het opgeven der voor hen optredende personen. Zie *Proy. blad van Zuidholl.*, 1828, n<sup>o</sup>. 50.

Art. 16. Het getrokken nummer zal op de alphabetische lijst dadelijk, *in letters uitgeschreven*, worden ingevuld, en vervolgens in cijfers overgebracht op de lotingslijst, waarvan het model door het Departement van Binnenlandsche Zaken zal worden vastgesteld.

Art. 17. Na het eindigen der loting zal er eene naloting plaats hebben, ten behoeve van hen, die overeenkomstig art. 4 mogten zijn ingeschreven geworden, en zullen zij daarna op de lotingslijst van het jaar, waartoe zij behooren, op de gewone wijze, worden gebracht, nadat alvorens door het lot zal zijn beslist, of zij vóór of ná den perfoon, die op de lotingslijst een gelijk nummer heeft, zullen ingeschreven worden.

Art. 18. De werkzaamheden der loting zullen zoo tijdig begonnen, en zoodanig bestuurd worden, dat dezelve vóór den 1sten Julij geheel zijn afgelopen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, enz.

Gegeven enz.

---

*BESLUIT van den 28sten Junij 1828,  
houdende verdere maatregelen tot de  
oprigting van de Schutterijen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 21sten dezer, lett. A, ten aanzien van de verdere maatregelen, welke genomen dienen te worden, tot oprigting van de Schutterijen over de geheele uitgestrektheid des Rijks, overeenkomstig de wet van den 11den April 1827;

Gelet op de artikelen 3, 4, 5, 9, 10, 15, 17, 19, 22, 25, 27, 32 en op art. 84 van de voorschreven wet nopens de eerste zamenstelling der Schutterijen;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De Commissie van onderzoek, nader omschreven in art. 15 der wet, zal, behalve uit den Kommandant der Schutterij, zijn zamengesteld uit twee leden van het plaatselijk Be-



stuur, door hetzelfde telkens voor een geheel jaar, bij meerderheid van stemmen, te benoemen.

Art. 2. Aan deze Commissie zal een der beambten van het plaatselijk Bestuur worden toegevoegd, geschikt om de functien van Secretaris waar te nemen.

Art. 3. Het oudste der leden van het plaatselijk Bestuur is voorzitter.

Art. 4. Het plaatselijk Bestuur benoemt, insgelijks bij meerderheid van stemmen, twee plaatsvervangende leden, ten einde voor de leden zelve, ingeval van tijdelijke verhindering te kunnen optreden.

Art. 5. Het plaatselijk Bestuur benoemt den genees- en heekundigen, welke de Commissie van onderzoek moet bijstaan, en beoordeelen zal, of in hoeverre de opgegevene ziekten, of gebreken voor de schutterlijke dienst ongechikt maken.

Deze genees- en heekundige zal dagelijks, of zoo veel mogelijk worden verwisseld.

Art. 6. De uitspraak van de Commissie is geheel onafhankelijk van het gevoelen van den genees- en heekundigen, hetwelk niet te min altijd zal moeten worden gevraagd.

Art. 7. Bijaldien de genees- en heekundige als zoodanig voor de gemeente niet is benoemd, en door dezelve niet wordt bezoldigd, zal hem voor elke zitting eene som, niet te bovengaande die van drie guldens, uit de plaatselijke kas worden toegelegd (1).

Art. 8. Wanneer de genees- en heekundige, na daartoe opgeroepen te zijn, mogt nalaten de zitting van de Commissie bij te wonen, zonder daarvoor gegronde redenen ter beoordeeling van de Commissie te kunnen aanyoeren, zal deze het verzuim dadelijk ter kennisse brengen van het plaatselijk Bestuur, hetwelk deswege proces-verbaal opmaakt en aan de bevoegde regtbank doet toekomen, ten einde de strafbepaling van art. 1 der wet

---

(1) *Toegelegd.* Deze bepaling ziet enkel en blootelijk op geneesheeren of heelmeesters, welke als zoodanig voor de gemeenten zijn benoemd, en ten laste der gemeentekas een vast jaarlijksch tractement genieten, en niet op hen, die bepaaldelijk voor een gesticht van weldadigheid zijn aangesteld en daarvoor worden bezoldigd, volgens *Min. misfive van den 8sten Augustus 1823.*

van den 6den Maart 1818 op den nalatigen toe te pasfen (1).

Art. 9. Geene vrijstelling of uitsluiting van de dienst zal mogen worden verleend aan personen, welke in de artikelen 3 en 4 der wet niet worden opgenoemd (2), of die zich in de daarbij omschreven gevallen niet bevinden.

Art. 10. Aan personen, die voorgeven met ziek en of gebreken behebd te zijn, zal geene vrijstelling worden verleend op vertoon van attesten, maar zullen de zoodanigen worden onderzocht door den genees- en heekkundigen bij de Commissie. Hij, die buiten staat is voor de Commissie te verschijnen, zal in zijne woning moeten worden onderzocht.

Art. 11. De onvoorwaardelijke vrijstelling, op grond van

(1) *Toe te pasfen.* De inhoud van dit artikel, waarvan hier melding gemaakt wordt, is: „de overtredingen tegen de bepalingen, vastgesteld bij de algemeene maatregelen of reglementen van inwendig bestuur van den Staat, bij art. 73 der Grondwet vermeld, op welke geene straffen bij de wetten zijn of zullen worden vastgesteld, zullen door de regtbanken, naar gelang van den aard van het onderwerp, van de zwaarte van de overtreding, en der daarbij plaats gehad hebbende omstandigheden worden gestraft, met eene boete van ten minsten tien en ten hoogsten honderd guldens, of eene gevangenis van ten minsten een en ten langsten veertien dagen, of met boete en gevangenis te zamen, mits binnen de evengenoemde beperkingen respectievelijk begrepen zijnde.”

(2) *Worden opgenoemd.* Daar hierbij geen gewag wordt gemaakt van art. 86, houdende, dat ook de zeven jaren dienst bij de oude Schutterijen aanspraak op ontslag geeft, is gevraagd, of de Commissie bevoegd is, dit te verleenen, en hoe het regt op dat ontslag moet worden bewezen? Bij Min. misive van den 8sten Augustus 1828 is geantwoord: dat het 86ste artikel niet aangehaald wordt, omdat het faveur bij dat artikel vermeld, in het vervolg van tijd komt te vervallen; zoodat het niet zeer doelmatig zijn zoude, daaromtrent in een besluit, welks inhoud op den duur van kracht blijft, beschikkingen vast te stellen; dat de Commissie van art. 15 der wet volkomen bevoegd is op de reclames naar aanleiding van art. 86 gedaan, uitspraak te doen en gegrond vindende in het voordeel van den belanghebbende te beslissen; dat tot bewijs zal behooren te worden overgelegd of het ontvangen bewijs van ontslag; of een certificaat van den Kommandant der Schutterij, waaronder de reclamant heeft gediend of nog dient.

ziekten of gebreken, zal alleenlijk mogen worden verleend op grond van de zoodanigen, welke in het reglement (1) op het onderzoek der manschappen bij onze beschikking van den 15den Januarij 1821, n°. 59 vastgesteld, worden opgenoemd, als voor de dienst volstrekt buiten staat, of een volstrekt of betrekkelijk onvermogen tot de dienst daarstellende, naar welke laatste de Commissie vooral met bijzondere oplettendheid onderzoek zal doen, zij die *bij nommer-verwisseling* in dienst treden, moeten *in alle opzigten gezond zijn, en vrij van alle gebreken.*

Art. 12. Als geestelijken bij de onderscheidene gezindheden, en als studenten in de godgeleerdheid, zullen alléén worden vrijgesteld diegenen, welke als zoodanig volgens de verordeningen op het stuk der Nationale militie, regt op vrijstelling van deze dienst hebben.

Ter bekoming van deze vrijstelling zullen dezelfde bewijzen moeten worden overlegd, welke voor de vrijstelling van de dienst der Nationale militie worden gevorderd.

Art. 13. De onvoorwaardelijke vrijstellingen, vermeld in art. 3 der wet, sub lett. *e, g, h, k, l* en *m*, zullen alleenlijk mogen worden verleend ingeval de belanghebbende de volgende bewijsstukken overleggen, als:

*e.* De Hoogleraren en Lectoren aan de Hoogeschoolen, Atheneae en Seminaria; het besluit of de akte van aanstelling, of benoeming als zoodanig.

*g.* De uit de dienst van den Staat, te lande of ter zee, eervol ontslagene, of gepensioneerde officieren; het eervol ontslag of de akte van pensioen.

*h.* De officieren, eervol uit de Schutterij ontslagen wegens verandering van woonplaats; het besluit van ontslag.

(1) Het reglement op het visiteren der manschappen, waarop hier bedoeld wordt, kan men vinden in het *Proy. blad van Zuidholland* (828) n°. 109; terwijl in provinciën, waar dergelijk blad of *Mémorial administratif* niet wordt uitgegeven, eene fom voor den aankoop van hetzelfde bij den post op de plaatselijke begrooting voor de kosten der Schutterijen zal moeten berekend worden; voor welke dezelve door de zorg van de Gouverneurs herdrukt en aan de plaatselijke Autoriteiten kunnen worden toegezonden, volgens *Min. misfnye van den 8sten Augustus 1823.*

*k.* De broeder van hem, die reeds in persoon, en voor zich zelve, bij de Schutterij dient; behalve een schriftelijk bewijs van deze dienst, door den Kommandant der Schutterij af te geven, een schriftelijk bewijs van het plaatselijk Bestuur, dat de dienende broeder met hem bij zijne ouders inwoont.

*l.* Die aangesteld zijn voor de dienst der nacht- of brandwachten en der brandspuiten; een schriftelijk bewijs deswege van het plaatselijk Bestuur.

*m.* De lijf- en huisbedienden; een certificaat van den persoon, bij welken zij als zoodanig dienstbaar zijn, gecertificeerd door het plaatselijk Bestuur.

Zij, die voortdurend uit armenkasfen bedeeld of in de armen-gestichten opgevoed en onderhouden worden (1); eene schriftelijke en door het plaatselijk Bestuur gecertificeerde verklaring van bestuurders der gestichten, houdende, waarin de bedeeling bestaat, en federt wanneer en op welke tijdstippen dezelve genoten is.

Art. 14. Hij, die, na zijne inschrijving voor de Schutterij, in militaire dienst treedt, te lande of ter zee, zal daarvan, met overlegging van een bewijs van zijne dienst, dadelijk kennis geven aan het Bestuur zijner gemeente, hetwelk zorgt, dat hij, bij de Schutterij niet ingelijfd zijnde, door de Commissie, bij art. 15 der wet vermeld, worde vrijgesteld, of wel, ingelijfd zijnde, dat hij dadelijk van de rolle der Schutterij worde afgevoerd. Ingeval de vermelde kennisgeving aan het Bestuur wordt verzuimd, en de nalatige, dien ten gevolge, op de rolle der Schutterij gebragt, en bij dezelve wordt ingelijfd, of wel op de rolle blijft gevoerd, zullen de strafbepalingen, die de wet, ingeval van verzuimde dienst oplegt, op hem van toepassing blijven.

Art. 15. De bepaling in het vorig artikel is ook van toepassing op hen, die na de inschrijving van woonplaats veran-

(1) *Voortdurend bedeeld.* Om die vrijstelling te genieten, moet de belanghebbende in persoon bedeeld worden. Door eene voortdurende bedeeling wordt verstaan eene zoodanige, welke geregeld, op de vastgestelde tijden, gedurende het jaar verstrekt wordt, volgens *Min. misfive van den 8sten Augustus 1823.*

deren, zonder daarvan, overeenkomstig art. 27 der wet, kennis gegeven te hebben aan het Bestuur der gemeente, welke zij verlaten.

Art. 16. Die genen, welke voor de Commissie van onderzoek niet opkomen, zullen gehouden worden geene redenen tot vrijstelling te hebben, en, voor zooverre zij, dienstpligtige nummers getrokken hebbende, niet vallen in de termen van art. 3 der wet, sub *a, b, c, l* en *m*, en van art. 4, zullen zij bij de Schutterij worden ingelijfd (1); blijvende het hun evenwel vrij, om hunne redenen tot vrijstelling in een volgend jaar te doen gelden.

Art. 17. Van de redenen der verleende vrijstelling en van die, waarom een ingeschrevene tot de dienst der Schutterij niet toegelaten of buiten de oproeping is gehouden, zal op het lotingsregister, in de daarvoor bestemde kolom, dadelijk worden aanteekening gehouden, welke aanteekening door den Voorzitter van de Commissie van onderzoek zal worden gearafeerd.

Art. 18. Uiterlijk op den 1sten Junij van elk jaar zal de Commissie van onderzoek hare zittingen beginnen tot het onderzoek van hen, die in het vorige jaar, om ziekten of gebreken, voorwaardelijk zijn vrijgesteld, of wel van de redenen, om welke hun deze vrijstelling is verleend; deze zittingen zullen zoodanig worden geregeld, dat tusschen de laatste zitting en den eersten dag der loting genoegzame tijd overig blijft, om hen, die in deze termen vallen, aan het hoofd der alphabetische lijst te plaatsen.

Art. 19. De Commissie van onderzoek zal op den 9den Julij van elk jaar hare zittingen beginnen, tot onderzoek der redenen van vrijstelling of uitsluiting, die de belanghebbenden, ook na hunne inlijving bij de Schutterij, mogten hebben voor te dragen, alsmede tot onderzoek van hen, die, bij nommervervisseling, voor anderen verlangen op te treden; deze zittingen zullen uiterlijk op den laatsten dag van de evengemelde maand worden gefloten.

---

(1) *Worden ingelijfd.* De belanghebbenden moeten zich op de voor hen aangekondigde dagen voor de Commissie sisteren, of, bij gebreke van dien, worden zij bij de Schutterij ingelijfd. *Min. misfiye van den 21sten November 1828, Prov. blad van Zuidholl., 1828, n<sup>o</sup>. 157.*

Art. 20. Bij het goedkeuren van eene nommerverwifeling zal de Commissie van onderzoek dadelijk de fom bepalen, welke, krachtens art. 22 der wet, aan jaarlijksche contributie moet worden betaald: en zal dezelve, na afloop der zittingen, deswege eene schriftelijke opgave doen aan het plaatselijk Bestuur, inhoudende den naam en voornaam van iederen contribuabelen en de hoegrootheid der contributie.

Art. 21. De plaatselijke Besturen zorgen, dat de dagen en uren, waarop en de plaats, waar de Commissie van onderzoek hare zittingen zal houden, tijdig aan de belanghebbenden worden kenbaar gemaakt, bij publicatie, of op zoodanige wijze, als tot dat einde doelmatig zal worden geoordeeld.

Art. 22. Behalve de zittingen, in de artikelen 18 en 19 van dit besluit vermeld, zal de Commissie van onderzoek in het begin van iedere maand, voor zoo veel noodig, eene zitting houden tot onderzoek van hen, die bevonden zijn, zich niet vóór den 1sten Junij te hebben doen inschrijven, en die, in de termen vallende, dadelijk zonder loting zullen worden ingelijfd; alsmede van hen, die in de gemeente zijn komen wonen, en, volgens art. 27 der wet, hunnen diensttijd nog moeten volbrengen; en, eindelijk, om de jaarlijksche contributien respectievelijk te bepalen, die, volgens art. 32 der wet, kunnen worden opgelegd.

Art. 23. De inlijving bij de Schutterijen van de geloot hebbende manschappen zal jaarlijks, vóór of uiterlijk op den 15den Augustus, moeten zijn volbragt, en zullen de werkzaamheden van de Commissie van onderzoek mitsdien zoodanig worden geregeld, dat aan deze inlijving geene de minste vertraging worde toegebracht.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Justitie zijn, ieder voor zoo veel hem aangaat, belast met de uitvoering van dit besluit, enz.

Gegeven op het Loo, enz.

(1) Wetten ingeflijfd. De wetten ingeflijfd worden moeten zich op de voor den rangschiktinge tegen voor de Commissie bezeten, of, bij gebreke van dien, worden zij bij de Schutterij ingeflijfd. Het tijdstip van het ingeflijfd worden is, voor elke van de Schutterij, 1828, No. 177.

*BESLUIT van den 7den September 1828,  
houdende nadere reglementaire bepalingen,  
tot invoering der wet van den  
11den April 1827.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 21sten Augustus 1828, lett. C, ten aanzien van de bepalingen, die genomen dienen te worden, tot regeling van de inlijving der dienstplichtigen bij de Schutterijen, over de geheele uitgestrektheid des Rijks, overeenkomstig de wet van den 11den April 1827;

Gelet op de artikelen 13, 14, 16, 23, 24, 25, 26 en 28, en op art. 84 van de voorschreven wet, nopens de eerste samenstelling der Schutterijen;

Den Raad van State gehoord,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Zoodra de Commissie (1) van onderzoek, nader om-

---

(1) *De Commissie.* In alle gemeenten, onverschillig of in dezelve eene rustende, dan wel eene dienstdoende Schutterij zal bestaan, moet deze Commissie in werking worden gebragt. In die provincien, waarin tot hertoe geene rustende Schutterijen zijn opgerigt geweest, en het onmogelijk is de Commissie volgens het bepaalde bij dit artikel zamen te stellen, zal het meest doelmatig zijn, om den, als lid der Commissie, bestemden Kommandant, tot de finale organisatie der rustende Schutterij toe, te doen vervangen door een, van de, dit jaar, voor de Schutterij in zoodanige gemeente ingeschrevene, welke hertoe door het plaatselijk Bestuur meest geschikt wordt bevonden. In de provincien, alwaar rustende Schutterijen aanwezig zijn, daar de taak der Commissie enkel plaatselijk is en in geen het minste verband staat met de betrekking, welke de Schutterij, als zoodanig, tot andere gemeenten mogt hebben, is het dan ook het oogmerk niet, om, ingevalle eene compagnie onderscheidene gemeenten mogt bevatten, juist den Kapitein of een' der andere officieren dier compagnie enz. in de plaatselijke Commissie zitting te doen nemen, maar om daartoe uitsluitend in elke gemeente te bestemmen den persoon, be-

schreven in art. 15 der wet, hare zittingen bij art. 19 van Ons besluit van den 28sten Junij laatstleden bepaald, heeft geëindigd, zal dezelve de lotingslijst, met de overgelegde bewijsstukken, doen toekomen aan het plaatselijk Bestuur.

Art. 2. Het plaatselijk Bestuur stelt de lotingslijst dadelijk in handen van de Commissie, welke het opzigt over de loting heeft gehad, en ten gevolge van art. 13 en 14 der wet mede belast is, met het opmaken van de daarbij vermelde *algemeene rol*.

Art. 3. Gelijkzeitig met de lotingslijst, wordt door het plaatselijk Bestuur aan de Commissie overgelegd eene opgave van het getal schutters, welke, volgens de door Ons vastgestelde tafel, aanduidende de zamenstelling van de Schutterij der gemeente, in werkelijke dienst moeten worden gesteld.

Art. 4. Na de eerste zamenstelling der Schutterijen, zal in de voorschreven opgave, jaarlijks, alleen begrepen worden het getal schutters hetwelk, krachtens art. 25 der wet, dienen moet tot aanvulling:

1°. Van het *een vijfde* gedeelte, bestemd voor de reserve.

2°. Van de plaatsen, welke, door overlijden, verandering van woonplaats, opgekomené vrijstellingen als anderszins zijn opengevallen.

Art. 5. Na het ontvangen van de stukken in art. 3 vermeld, zal de Commissie dadelijk overgaan tot het opmaken der *algemeene rol* in art. 13 der wet vermeld, volgens model door het Departement van Binnenlandsche Zaken vast te stellen, en op dezelve brengen:

1°. De ongehuwden en weduenaars, zonder kinderen, in de volg-orde, zoo als dezelve, op hunne getrokken nummers, in de loting-registers van de 10 jaren voorkomen.

2°. De gehuwden, met of zonder kinderen en weduenaars, één of meer kinderen hebbende, mede in dezelfde volg-orde, als voren.

paardelijk aldaar met het kommandement belast, hetzij hij den rang van officier of onderofficier mogt bekleeden, of bij gebreke van beide, slechts korporaal is, en waartoe, des noods, de oudste schutter in jaren zoude kunnen benoemd worden. *Min. aanschr. van den 16den Julij 1828, Prov. blad van Zuidholl., 1828, n°. 92.*



Art. 6. Deze rol zal, elk jaar, op de wijze in het vorig artikel omschreven, worden opgemaakt, met inachtneming van de veranderingen, welke door huwelijken of sterfgevallen, federt het opmaken der vorige rol, hebben plaats gehad.

Art. 7. De gehuwden en weduvenaars, één of meer kinderen hebbende, door sterfgeval of anderszins in de termen vallende om in de eerste klasse te worden overgebracht, zullen, voor de eerstvolgende jaarlijksche inschrijving, bij publicatie worden opgeroepen, om daarvan kennis te geven aan het plaatselijk Bestuur; wanneer deze kennisgeving mogt worden verzuimd, en de nalatige, ten gevolge van dit verzuim, niet bij de Schutterij is ingelijfd geworden, zal deswege door het plaatselijk Bestuur proces-verbaal worden opgemaakt, en aan de bevoegde Regtbank toegezonden, ten einde de strafbepaling van art. 1 der wet van den 6den Maart 1818 (*Staatsblad n<sup>o</sup>. 12*), op den nalatigen toe te pasfen.

Art. 8. De nalatige, in het vorig artikel vermeld, zal dadelijk bij de Schutterij worden ingelijfd, tegen ontslag van hem, die in zijne plaats is opgeroepen; de diensttijd door hem te volbrengen zal ingaan met het jaar waarin hij is ingelijfd geworden.

Art. 9. Zoodra de algemeene rol is opgemaakt, zullen van de op elkander volgende eerste nummers zoo vele worden aangewezen, als tot inlijving bij de Schutterij noodig zijn, en zal in de daartoe bestemde kolom bij ieder nummer worden opgeteekend: *aangewezen tot inlijving bij de Schutterij op den ..... des jaars.....*

De personen, onder deze nummers voorkomende, worden gebragt op eene *bijzondere rol*, ingerigt volgens model, door het Departement van Binnenlandsche Zaken vast te stellen.

Art. 10. De Loting-Commissie zal dadelijk aan ieder, die op de bijzondere rol is gebragt, daarvan schriftelijk kennis geven, met opmerking, dat hij van nu af lid der Schutterij, en, krachtens art. 14 der wet, onderworpen is aan al de verplichtingen daaraan verbonden.

Art. 11. Zij, die, volgens art. 3 der wet, sub lett. *l* en *m*, voorwaardelijk zijn vrijgesteld, zullen, voor zooverre zij dienstpligtige nummers getrokken hebben, mede op de *bijzondere rol* worden gebragt, met vermelding evenwel daarbij, dat zij, op

grond van art. 3, *l* en *m*, en art. 24 der wet, in tijd van vrede niet tot de dienst kunnen worden opgeroepen, en bij de reserve zijn opgeschreven.

De oproeping van hooger nummers, in gemeld art. 3, sub lett. *m* 2°, bepaald, zal plaats hebben, ingeval het aantal vrijgestelden, als voortdurend uit armenkasfen bedeed of in de armengeestichten opgevoed en onderhouden wordende, meerder dan een tiende gedeelte van de in werkelijke dienst zijnde schutters uitmaakt.

Art. 12. Zij, die over hunne aanwijzing als schutter, overeenkomstig art. 16 der wet, bij Gedeputeerde Staten der provincie in hooger beroep komen, zullen, hangende het onderzoek, op de bijzondere rol der Schutterij niet worden gebragt.

Gedeputeerde Staten zullen zich dadelijk met het onderzoek der ingebragte bezwaren onledig houden, en deswege, zoo spoedig mogelijk, beslissen. De belanghebbenden zullen, op hun verlangen, in persoon moeten worden gehoord.

Art. 13. Wanneer de beslissing van Gedeputeerde Staten eene vrijstelling van de dienst ten gevolge heeft, zal het aan de beurt liggend nummer en, in het tegengesteld geval, hij, die in beroep gekomen is, dadelijk van de *algemeene* op de *bijzondere rol* overgebragt en bij de Schutterij worden ingelijfd.

Art. 14. De Loting-Commissie, hare werkzaamheden volbragt hebbende, met betrekking tot de beide rollen, zendt dezelve met het lotings-register aan het plaatselijk Bestuur, hetwelk de *bijzondere rol* onverwijld aan den Kommandant der Schutterij doet toekomen.

Art. 15. De Kommandant der Schutterij zorgt dadelijk, dat de op deze rol gebragte manschappen voor dit jaar worden ingedeeld, overeenkomstig de door Ons vastgestelde tafel, aanduidende de zamenstelling der Schutterij in de gemeente, en, voor het vervolg, ter vervanging van hen, die, volgens art. 4, tot de reserve zijn overgegaan, en door overlijden enz. bij de Schutterij zijn komen te ontbreken.

Art. 16. Op de beide rollen der Schutterij zal dadelijk aanrekening gehouden worden van de veranderingen, zoo wegens bevordering, overgaan tot de reserve, ontslag, enz., met aanduiding van den tijd, waarop de verandering is voorgevallen.

Art. 17. De Kommandanten der Schutterijen zullen onverwijld overgaan tot de benoeming van de onder-officieren, de korporaa's, de tamboers-majoor, de korporaal-tamboers en tamboers, voor zooverre deze, volgens de door Ons bepaalde samenstelling der Schutterij, bij dezelve moeten aanwezig zijn, en zullen daartoe bij voorkeur genomen worden personen, die reeds in de gemelde betrekkingen bij de Armée of bij de Schutterijen hebben gediend, en eervol uit de dienst ontslagen zijn.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Justitie zijn, ieder voor zoo veel hem aangaat, belast met de uitvoering van dit besluit, enz.

Gegeven op het Loo, enz.

WILHELM III

Alien, die deze zullen zien of hooren lezen, sijn t doen te

Weiden :

Alzo Wj in overweging genomen hebben, dat de vooreben  
gemakke bepalingen en voorbehold-middelen omtant den ver-  
voer van buskruit, cortroepbeholden en brandstoffen buiten wet-  
king gemakke sijn, en dat het bevel der gedachte gevolgen, wel-  
ke uit onvoorzigtigheid, of gebrek aan genoegzame voorzorgen in  
dat opzigt kunnen ontstaan. Om de verpligting oplegt, om dat-  
omtant wederen, hoe eerder hoe beter, gepaste en doelmattige  
veroordeelingen te maken :

Zoo is het, dat Wj, den Raad van State gehoord, en met ge-  
meen overleg van de Staten-Generaal dezer Landen, hebben  
goedgevonden en verstaan te ordonnen en te bevelen, gelijc  
Wj ordonnen en bevelen bij deze :

Art. 1. Door geen particulier, koopman of fabrikan, of wie  
het ook soude mogen sijn, zal van de come plaats naar de ande-  
re, in deze Landen, eenig buskruit, eenig cortroepbehold, eenig  
voor een ander koopman, fabrikan of particulier, mogen vervoer-  
den worden, boven de kwantiteit van drie ponden, sonder dat  
hetzelve in een dierzigtige konnante gelaten, en dat konnante,  
van buiten op den bodem, niet zwaare of loode lokere zij ge-  
voerd met het woord vastwijd, en dat op het adres der naam  
van den afzender en de juiste kwantiteit kruid zij aangeveend,  
hin in het konnante is gepakt, op de boert van vijfponden zul-  
dat, door den afzender te verhooren, boven de konnante van  
het vervoerde, te verhooren, op dat, vervoerde, te verhooren.

Art. 17. De Kommandanten der Schutterijen zullen onverwijld overgaan tot de benoeming van de onder-officieren, de

**BUSKRUID EN OORLOGSBEHOEFTEN.**

*WET, houdende bepalingen en voorbehoed-middelen omtrent den vervoer van buskruid, oorlogsbehoefsten en brandstoffen. Gearresteerd den 26sten Januarij 1815, n<sup>o</sup>. 57.*

**W**ILLEM, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de voorheen gemaakte bepalingen en voorbehoed-middelen omtrent den vervoer van buskruid, oorlogsbehoefsten en brandstoffen buiten werking geraakt zijn, en dat het bevel der geduchte gevolgen, welke uit onvoorzigtigheid, of gebrek aan genoegzame voorzorgen in dat opzigt kunnen ontstaan, Ons de verpligting oplegt, om daaromtrent wederom, hoe eerder hoe beter, gepaste en doelmatige verordeningen te maken;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg van de Staten-Generaal dezer Landen, hebben goedgevonden en verstaan te ordonneren en te statueren, gelijk Wij ordonneren en statueren, bij deze :

**Art. 1.** Door geen particulier, koopman of fabrikant, of wie het ook zoude mogen zijn, zal van de eene plaats naar de andere, in deze Landen, eenig buskruid, zoo voor zich zelve, als voor een ander koopman, fabrikant of particulier, mogen verzonden worden, boven de kwantiteit van drie ponden, zonder dat hetzelfde in een digt gekuipt tonnetje gesloten, en dat tonnetje, van buiten op den bodem, met zwarte of roode letters zij geleverd met het woord *buskruid*, en dat op het adres de naam van den *afzender* en de juiste kwantiteit kruid zij aangeteekend, die in het tonnetje is gepakt, op de boete van vijfhonderd guldens, door den afzender te verbeuren, boven de confiscatie van het verzondene.

Art. 2. De aldus te verzendene kwantiteit buskruid, hetzij met een beurt- of vrachtschip, schuit, wagen of kar, hetzij met een eigen, gehuurd of geleend schip, schuit, wagen of kar, door één persoon, en aan één adres, zal niet meerder mogen bedragen dan vijftig ponden, op gelijke boete van vijfhonderd guldens, voor iedere vijftig ponden buskruid, die verzonden zijn, en confiscatie van het verzondene, door den afzender te verbeuren, ten zij dezelve permissie bekomen heeft tot het verzenden van eene meerdere kwantiteit, invoege als hierna, art. 8, zal worden gemeld.

Art. 3. Een tonnetje met buskruid, bezorgd als art. 1 is gemeld, en niet meerder bevattende dan vijftig ponden, zal, voor zoo verre ter plaatse van de afzending naar de plaats der verzending, schepen, schuiten, wagens of karren, enkel tot het vervoeren van goederen, op gezette tijden, mits ten minste eens in de week, varen of rijden, met dezelve moeten, en met geene andere schepen, schuiten of wagens, die tevens pasfagiers vervoeren, mogen verzonden worden, op de boete van vijfhonderd guldens, en de verbeurte van het buskruid voor den afzender, en op gelijke boete van vijfhonderd guldens voor den schipper of voerman, pasfagiers voerende, die het buskruid zal hebben aangenomen; bijaldien er geen ander veer van schepen, schuiten, wagens of karren is, dan die te gelijk pasfagiers en koopmansgoederen vervoeren, zal de schipper of voerman verplicht zijn het buskruid met een haren kleed te overdekken, en zoo veel afgezonderd te plaatsen van de verblijf- of zitplaatsen der pasfagiers, als de gelegenheid van het schip, schuit of rijtuig toelaten, en om bovendien aan de pasfagiers, vóór het vertrek, kennis te geven, dat hij buskruid aan boord heeft, op verbeurte van gelijke vijfhonderd guldens.

Art. 4. Indien aan een schipper of voerman op eene reize meer dan één tonnetje buskruid door één afzender aan onderscheidene adresfen, of door onderscheidene afzenders aan één adres, ter vervoering worden bezorgd, tot drie tonnetjes of honderd en vijftig ponden buskruid inclus, zal hij dezelve mogen medenemen, mits alvorens daarvan kennis gevende aan het hoofd der plaatselijke policie, ter plaatse van de afzending, en zich gedragende naar de voorzorgen, die hem door denzelven schriftelijk zullen worden opgegeven, doch hetgeen hem boven de drie tonnetjes, of één honderd en vijftig ponden buskruid, op eene reize mogt worden aangeboden, zal hij moeten afwijzen, en, den af-

zender niet kennende, onder het hoofd der plaatselijke politie moeten deponeren, en zulks alles op verbeurte van vijfhonderd guldens voor iedere vijftig ponden buskruid, welke hij boven het eerste tonnetje mogt hebben medegenomen, zonder zich nauwkeurig te gedragen naar de voorschriften van dit artikel.

Art. 5. Een schipper of voerman, aan wien kan bewezen worden, dat hij met den afzender van buskruid mogt hebben gecolludeerd, om buskruid onder eene bedekte emballage en andere benoeming mede te nemen, zal zijn schip, schuit, wagen of kar en paarden verbeuren, en bovendien, naar exigentie van zaken, des noods, met confinement en lijfstraf, worden gestraft.

Art. 6. Indien een schipper of voerman ontdekt, dat aan hem buskruid ter vervoering is medegegeven, boven de drie ponden, hetwelk niet in een digt gekuipt tonnetje wordt verzonden, of dat het tonnetje, hetwelk verzonden wordt, niet met het woord buskruid, invoege hiervoren art. 1 bepaald, is gemerkt, en op het adres de naam van den verzender en de kwantiteit buskruid niet is gemeld, of ook dat het gemerkte tonnetje waarschijnlijk meer dan vijftig ponden buskruid inhoudt, zal dezelve verplicht zijn, zoodra hij die ontdekking doet, dadelijk daarvan kennis te geven aan het hoofd van de politie der plaats, welke hij het eerst moet pasferen, of waar hij het eerst moet aanleggen, met overgave van het alzo verzondene buskruid, op de boete van vijfhonderd guldens.

Art. 7. Het zal aan geen' schipper of voerman in deze landen vrijstaan, zijn schip, schuit, wagen of kar aan eenig ingezetenen of aan eenig ander persoon te verhuren of te leenen, om hetzelfde met buskruid, boven de kwantiteit van vijftig ponden, te beladen, en van de eene plaats naar de andere over te voeren, zonder dat aan dien schipper of voerman is vertoonend eene voldoende autorisatie, op den voet art. 8 vermeld, om die meerdere kwantiteit buskruid, van en naar de daarin gemelde plaatsen te mogen vervoeren, bij verbeurte van het schip, schuit, wagen of kar en paarden, en bovendien, naar exigentie van zaken, des noods, met confinement en lijfstraf te worden gestraft.

Art. 8. Ingeval eenige particuliere ingezetenen, kooplieden of fabrikanten eene meerdere kwantiteit buskruid dan vijftig ponden in eens, en aan hetzelfde adres, van de eene plaats naar de andere, binnen deze landen, mogten willen verzenden, of ook aan boord van schepen, in havens of op stroom liggende, met andere schuiten of schepen mogten willen vervoeren, zullen dezelve ver-

pligt zijn zich, tot dat einde, bij request, te adreseren aan den Gouverneur hunner provincie of landschap, en van denzelven autorisatie te verzoeken tot het doen van voorschreven transport, en om zich naauwkeurig te gedragen aan de bepalingen, welke hen door denzelven zullen worden voorgeschreven, en zulks op de boete, in art. 2, op het vervoeren van buskruid, boven de vijftig ponden, en op eigener autoriteit, met eigen of gehuurde of geleende schepen, wagens of karren, gestatueerd.

Art. 9. In dat request zal moeten worden uitgedrukt:

1°. De kwantiteit van buskruid in iedere ton, en het getal tonnen tot dit vervoer gereed, benevens den tijd wanneer, en de plaats van waar, gelijk mede de plaats of plaatsen, waar naar toe het gemelde buskruid verzonden staat te worden.

2°. Het schip en de naam van den schipper, of de naam van den voerman, waarmede de vervoer zal geschieden.

Art. 10. De Gouverneur der provincie, of van het landschap, zal de autorisatie tot het transport kunnen verleenen, maar daarbij in het oog houden het nemen van alle zoodanige precautien, als de omstandigheden zullen vereischen, ten einde alle ongelukken bij hetzelfde, zoo veel mogelijk, voor te komen.

Art. 11. Bij deze dispositie zal dezelve zich speciaal moeten regelen naar de meerdere of mindere hoeveelheid buskruid, welke moet worden getransporteerd, en naar den aard van de route, langs welke hetzelfde moet worden vervoerd.

Art. 12. Zulks, hetzij om de grootte van het transport, hetzij uit hoofde van den weg, langs welchen het kruid moet vervoerd worden, dienstig oordeelende, zal hij niet alleen bevoegd, maar zelfs verplicht zijn, in alles dezelfde voorzieningen voor te schrijven, als hierna, bij art. 37 en volgende, op het vervoeren van buskruid voor den dienst van den Lande, zijn bepaald; en in dat geval, of in het geheel, zoodra hij eenige militaire adfistentie noodig oordeelt, zal hij zich deswege moeten concerteren met den kommanderenden Officier in de provincie of landschap, of in zijne residentie.

Art. 13. De Gouverneur der provincie, of van het landschap, zal de bij hem verleende autorisatie schriftelijk aan den verzoeker moeten afgeven en in dezelve de voorwaarden inlaschen, op welke dezelve is verleend.

Art. 14. Hij is insgelijks verplicht, zoodra eene autorisatie, tot het vervoeren van buskruid, door hem is verleend, daarvan

kennis te geven aan het Departement van Oorlog, met opgave van de precautien, welke door hem zijn voorgefchreven.

Art. 15. Een fchipper, met buskruid bevracht, hetzij voor rekening van den Lande, hetzij voor rekening van particulieren, op daartoe verleende autorifatie, zal, gedurende het transport, geen vuur aan zijn boord mogen ftoeken, noch licht in zijn fchip branden, noch tabak rooken in de nabijheid van de lading, en tevens zorg dragen, dat zulks noch op zijn fchip, noch in de nabijheid van hetzelve, door de zijnen gefchiede, bij verbeurte van het fchip en arbitraire correctie, naar exigentie van zaken; zullende de fchipper voor zijne knechts verantwoordelijk zijn.

Art. 16. Een fchipper, met buskruid bevracht, hetzij voor rekening van den Lande, hetzij voor rekening van particulieren, zal, voor zoo verre de binnenvaarten betreft, verpligt zijn, zijne reize, buiten dringende noodzakelijkheid, flechts bij dag voort te zetten, en het varen bij nacht te vermijden, alsmede in fteden, dorpen of gehuchten, niet mogen vernachten, dan met toeftemming van het hoofd der regering van de plaats, maar ten minfte op een kwartier uurs afftands van dezelve blijven liggen, en zich voorts naauwkeurig te gedragen naar de orders, welke hem, betreffende het transport, door den conducteur, zoo er een bij het transport is, of andere in ieder bijzonder geval, zullen worden gegeven, en zulks op pene van, naar exigentie van zaken, te zullen worden gecorrigeerd.

Art. 17. Zoodra een conducteur of conducteurs, ingevolge de hun gegevene orders, aan boord van een particulier fchip, of bij een transport per as zijn gearriveerd, zullen dezelve zorgen, dat de uiterlijke teekenen aan hetzelve, met de vlag, even als bij een transport van 's Lands wege, volgens art. 43 en 46 is voorgefchreven, wel worden in acht genomen, dat het kruid op eene behoorlijke wijze worde ingeladen en verzorgd, en alles, zoo omtrent het vervoeren, vernachten en paferen van het fchip, worde in acht genomen, als hierna bij art. 39 en volgende, omtrent het transport van wege het gemeene land, is geftatueerd.

Art. 18. De eigenaars of verzenders van zoodanig transport buskruid zullen aan den conducteur of conducteurs, bij hetzelve geplaatst, al datgene moeten voldoen, hetwelk het gemeene land aan dezelve gewoon is te voldoen, en waarvan, in den last, aan den conducteur of conducteurs afgegeven, specifieke melding zal moeten worden gemaakt.

Art. 19. De conducteur of conducteurs zullen zich, zoo met



opzigt tot het volvoeren hunner reize en het houden van goede orde, in dezen gedragen, als of het buskruid van 's Lands wege vervoerd werd, en de bepalingen dezer wet medebrengen; zij zullen een schriftelijk rapport van hunne reis aan den Gouverneur der provincie of van het landschap moeten doen.

Art. 20. Schepen en schuiten, met kruid beladen, zullen, bij het paseren van sluizen, dadelijk en zoo veel doenlijk, vóór alle andere, worden geschut, en zonder eenige andere schepen in de kom worden gelaten.

De sluiswachters zijn deswege verantwoordelijk, en zullen, hier-tegen aangaande, naar exigentie van zaken, zelfs met privatie van hun officie, worden gecorrigeerd.

Art. 21. Kooplieden of winkeliers in steden, plaatsen of ten platten lande, welke buskruid willen verkoopen, of vuurwerken maken, zullen deze nering niet vermogen te doen, noch dit beroep mogen uitoefenen, zonder dat zulks in hun patent worde uitgedrukt, op de boete van vijf-honderd guldens, zoodanige vuurwerkers of neringdoende lieden in buskruid zullen ten allen tijde gedoogen, dat hunne winkels, zolders en pakhuizen door of van wege de politieke of regterlijke autoriteit eener stad of plaats worden onderzocht en geïnspecteerd, ten einde na te gaan, of het gefatueerde bij art. 22 en 23 door hen wordt in acht genomen; zij, die hierin weigerachtig zullen zijn, verbeuren eene boete van vijf-honderd guldens telkens.

Art. 22. Kooplieden, winkeliers of anderen, die buskruid verkoopen, of ook dezulken, die vuurwerken maken, vermogen van hunnen voorraad niet meer dan vijftig ponden buskruid of vuurwerk in hunne winkels of benedenhuizen te hebben, en zijn verpligt den voorraad op hunne bovenste verdiepingen van huizen of pakhuizen te bewaren, en wel op plaatsen, op welke niet gestookt wordt, en door welke geene schoorsteenpijp loopt, welke gestookt wordt, wel verzorgd onder haren kleeden, op eene boete van vijf-honderd guldens, te verbeuren zoo dikwijls zij zulks niet mogten hebben in acht genomen.

Art. 23. Zoodanige kooplieden, winkeliers of anderen, die buskruid verkoopen, of ook dezulken, die vuurwerken maken, zullen geen grooter voorraad in hetzelfde huis of pakhuis mogen hebben, dan honderd en vijftig ponden, op verbeurte telkens van vijf-honderd guldens, en van hunnen geheelen voorraad van buskruid en vuurwerken.

Art. 24. Vuurwerkers zullen geene vuurwerken mogen maken,

dan op zoodanige plaatsen, op een' genoegzamen afstand buiten de steden of dorpen, zoodanig als hen door de plaatselijke Regering zal worden aangewezen, op verbeurte telkens van vijfhonderd guldens.

Art. 25. Particuliere ingezetenen, wonende in steden of befo- tene plaatsen, zullen niet meerder buskruid in huis mogen hebben, dan zes ponden, op verbeurte van vijfhonderd guldens, en he: buskruid, hetwelk zij in huis hebben.

Art. 26. Alle eigenaars, bezitters of huurders van buskruidm- lens in deze landen zullen, jaarlijks, bij het verkrijgen van hun patent tot dit bedrijf, gelijk mede diegenen, die onder hen of in hunne absentie, het opzigt op den buskruidmolen hebben, vóór dat zij eenige verzending doen, met eede, in handen van het hoofd der plaatselijke policie, moeten beloven: „ dat zij de wet, „ omtrent het vervoeren van buskruid, exactelijk zullen nako- „ men en, zoo veel in hun is en hun betreft, doen nakomen al- „ le die orders, die in de tegenwoordige wet, omtrent het ver- „ voeren van buskruid, zijn of verder zullen worden vastgesteld „ en gepubliceerd.” De aflegging van dezen eed zal, bij het verleenen van het patent, op hetzelfde aangeteekend worden, en, bij de overtreding van dezen eed, zullen de transgresseurs als mein- eedigen gestraft worden.

Eenige aflevering vóór het presteren van den eed gedaan heb- bende, zal voor iedere vijfzig ponden buskruid, die hij zal heb- ben afgeleverd, de afleveraar vijfhonderd guldens verbeuren.

Art. 27. Schippers van schepen, met buskruid beladen, of buskruid aan boord hebbende, en van buiten deze landen inko- mende, zullen gehouden zijn zich te gedragen naar hetgeen bij deze wet op het vervoeren van buskruid is gestatueerd, en, in- gekomen zijnde, zich in alles moeten houden aan hetgeen daarbij is voorgeschreven, ten aanzien van andere particulieren, die tot het vervoeren van buskruid autorisatie verzoeken.

Art. 28. Alle invoer van buskruid langs de landzijde, hetzij met karren of wagens, ofte met schuiten langs kleine rivieren, wordt van stonden af aan verboden. De invoerder zal, boven de confiscatie van het buskruid en van de wagens, karren en paar- den of schuiten, waarmede de invoer zal zijn geschied of onder- nomen, worden gestraft met duizend guldens boete of, deze niet kunnende worden betaald, met een jaar confinement.

Art. 29. De invoer langs de rivieren zal mitsdien alleen ge-

permitteerd zijn langs den Rijn, de Maas en de Schelde, en alleen met ordinaire veerschepen, als zoodanig bekend.

Alle invoer met andere, of onoverdekte, en geen mast en zeil voerende schuiten of aken, wordt verboden, en zal gestraft worden, als bij art. 28 is gesteld.

Art. 30. Schepen, de rivier afkomende, zullen gehouden zijn van het aan boord zijnde buskruid, aan de eerste wacht der konvooijen en licenten, behalve de gewone inklaringen en aangave, schriftelijk kennis te geven, met precife opgave der kwantiteit, fustagie, naam van den afzender en van den geconfigureerde, mitsgaders de ware plaats der destinatie, waarvan aan hen een bewijs zal worden afgegeven.

Schippers, hierin nalatig blijvende, zullen verbeuren eene boete van een honderd guldens.

Art. 31. De schepen, den Rijn afkomende en buskruid aan boord hebbende, zullen gehouden zijn boven Arnhem, ofte boven Nijmegen, en de Maze afkomende, boven Grave, het anker te laten vallen, op zoodanige plaats of hoogte, als door het plaatsen van een kennelijk teeken, op den afstand van ten minste een kwartier uurs van die steden, zal worden aangewezen; zoodanige teekens voorbij varende, alvorens consent te hebben bekomen, zullen de schippers telkens verbeuren honderd guldens.

Art. 32. De schippers, hunne schepen boven eene der voornoemde steden in voege voorz. geankerd hebbende, zullen zich met hunne aangifte bij den ontvanger der konvooijen en licenten voegen, welke, met overleg van diengeen of diegenen, welke met de plaatselijke policie en het militaire kommandement zijn belast, de noodige orders zal stellen op het afvaren van het schip, of de losing, ter plaats waar hetzelfde is liggende, van het aan boord zijnde buskruid, en voorts op gelijke wijze, door voornoemde gezamenlijke autoriteiten, de noodige orders worden gesteld op den opslag in 's lands magazijnen van het voornoemde buskruid ofte deszelfs verdere verzending, ingevolge de bepalingen op het vervoeren van buskruid en andere brandbare stoffen, voor 's Lands rekening, hierna bij art. 36 en volgende vastgesteld. Bijaldien mindere precautie voldoende mogt worden gerekend, zal de autorisatie van den Gouverneur der provincie, of van het landschap, vooraf moeten worden gevraagd en bekomen.

Art. 33. Alle buskruid, hetwelk, hetzij van de landzijde, hetzij langs de rivieren of uit zee, onder eene valsche emballagie of benaming mogt worden ingevoerd, zal niet alleen worden gecon-

fiskeerd, maar de afzender bovendien vervallen in eene boete van duizend guldens.

De schipper of voerman, aan wien kan bewezen worden, dat hij met den afzender ten voorz. einde mogt hebben gecolludeerd, of van de verzending, onder eene valsche benaming heeft kennis gedragen, zal, even als hiervoren art. 5, ten aanzien van den binnenlandschen vervoer is bepaald, zijn schip, schuit, wagen of kar en paarden verbeuren, en bovendien, naar exigentie van zaken, des noods, met bannissement en lijfstraf worden gestraft.

Art. 34. Buskruid ingevoerd wordende van de zijde der Schelde, zullen de schippers moeten aangave doen aan het kantoor te Bath, en aldaar die orders ontvangen en opvolgen, welke aan hen, naar aanleiding van het 32ste artikel, zullen worden gegeven, op verbeurte eener boete van vijfhonderd guldens voor elke overtreding.

Art. 35. Desgelijks zullen alle schepen, uit zee inkomende, gehouden zijn aangifte te doen aan de uiterste wacht, en zich, ten aanzien der ontlossing, ligging hunner schepen als anderzins, moeten onderwerpen aan alle zoodanige voorschriften, als hen zullen worden gegeven, op gelijke boete van vijfhonderd guldens.

Art. 36. Er zal geen vervoer van buskruid, oorlogsbehoefte of brandstoffen, uit de magazijnen van oorlog, of van de kruidmolens kunnen plaats hebben, dan op eene speciale en schriftelijke order van het Departement van Oorlog, met uitzondering evenwel van het geval, wanneer de armée in het veld mogt zijn, of, ter verdediging van den Staat, op de frontieren post gevat hebben; in welk geval de kommanderende Generaal of de Kommandant van de artillerie, te allen tijde, de beschikking zal hebben over het buskruid, de oorlogsbehoefte of brandstoffen, hetgeen zich in een of meer magazijnen zoude mogen bevinden, zonder dat het in dezen noodzakelijk zij, dat de magazijnmeester of de Directeur der artillerie hiertoe de order van het Departement van Oorlog hebbe ontvangen; zullende zij, desnietteenstaande, hiervan dadelijk aan welgemeld Departement rapport moeten doen. Deze uitzondering zal ook plaats hebben ten aanzien van die magazijnen, welke ter voorziening van de kusten geschikt zijn, maar ook alleen in het geval, dat de korthed des tijds niet toelaat, de autorisatie van het Departement van Oorlog te vragen, hetwelk insgelijks, indien dit geval mogt plaats hebben, hiervan dadelijk door den Magazijnmeester zal onderrigt worden.

Art. 37. Bij elk transport te water, van buskruid, oorlogsbehoefte of brandstoffen, zal er een onder-officier van de artillerie, als conducteur, bij zijn, bij wien, naarmate van de omstandigheden, één of meer adfistenten, getrokken uit de korporaals of foldaten van hetzelfde wapen, zullen gevoegd worden. In geval van een zeer groot transport, uit meer dan één fchip beftaande, zal het toezigt hierover aan een' officier van de artillerie, als conducteur, worden opgedragen.

Art. 38. Alle vervoer van buskruid of brandstoffen, hetwelk te lande in caifons of op overdekte wagens zal gefchieden, zal insgelijks begeleid worden. Ingeval het transport beftaan mogt in één of twee wagens, zullen hierbij moeten zijn een conducteur, onder-officier van de artillerie en een adfistent; terwijl bij het transport van verfcheidene wagens een detachement foldaten en zoo vele conducteurs en adfistenten hierbij zullen moeten zijn, als ook zoo vele officiers, als de veiligheid en het welzijn van de dienst zullen vorderen.

Art. 39. Ingeval een transport van buskruid, oorlogsbehoefte of brandstoffen, uit een oorlogs-magazijn of kantonnementen van de armée, van de kruidmolens of van elders zal moeten gefchieden, hetzij te land, hetzij te water, zal de Magazijnmeester, of diegene, die de verzending doet, zorg dragen, en de noodige orders geven, dat de tonnen en kisten, hiervoor in gereedheid gebragt, zeer naauwkeuriglijk worden nagezien, en dat het behoorlijk blijkt, dat de tonnen volkomen digt toegekuipt en van goede hoepels voorzien zijn, gelijk mede, dat de kisten de noodige fterkte en alle de andere vereifchten hebben.

Art. 40. Ingeval een transport van buskruid, oorlogsbehoefte of brandstoffen, gaande naar, of komende uit eenig oorlogs-magazijn, kantonnement, armée of kruidmolen, te water zal moeten gefchieden, zullen de Magazijnmeesters, of diegenen, welke de verzending doen, zich van geene vaartuigen, gefchikt om pasfagiers of koopwaren over te brengen, mogen bedienen, maar zullen te dien einde gebruik moeten maken van vaartuigen, aan de magazijnen behoorende, of die alsdan voor rekening van den Lande zullen moeten gehuurd worden, welke in eenen goeden ftaat, droog en zonder lek zullen moeten zijn.

Art 41. Vóór en aleer het buskruid of andere brandstoffen, hierboven omfchreven, in de vaartuigen geladen worden, zal de Magazijnmeester of diegene, die de verzending doet, onderzoeken, of die vaartuigen in goeden ftaat zijn, en of men er wel

alles van verwijderd heeft, wat ongelukken zoude kunnen veroorzaken; waarna men op dat gedeelte van het vaartuig, alwaar de lading zal moeten liggen, haren kleeden of wollen dekens zal uitspreiden.

Art. 42. De Magazijnmeesters, of diegenen, die de verzending doen, zullen insgelijks zorg dragen, dat, wanneer de lading aan boord zal zijn, dezelve zoo vastgestuwd wordt, dat zij door de beweging van het schip niet los kan geraken, waarna zij met haren kleeden overdekt zal worden, en de geteerde zeilen, tot meerdere veiligheid, op de luiken zullen worden gelegd.

Art. 43. Ten einde een ieder zij gewaarschuwd, dat er eenig vervoer van buskruid, oorlogsbehoefte en brandstoffen zal geschieden, opdat men daarbij de noodige voorzorg zal kunnen gebruiken, zal de Magazijnmeester, of diegene, die de verzending doet, van ieder vaartuig, aldus voor rekening van den Lande geladen, een teeken laten waaijen, hetwelk zal bestaan in eene witte vlag van den mast, van twee ellen lang en één el breed, die met een winkelhaak zal moeten worden uitgezet, en waarop met zwarte letters, van één voet lang, zal moeten zijn geschilderd: BUSKRUID.

Er zal daarenboven op het roer eene gewone roode vlag waaijen; eindelijk zal ieder vaartuig eenen roeper moeten hebben, om daarmede bij nacht de noodige teekenen te geven.

Art. 44. Ingeval er een transport van buskruid, oorlogsbehoefte of brandstoffen met wagens te land zal moeten geschieden, zal men hiertoe geene particuliere wagens mogen gebruiken, dan ingeval van eene dringende noodzakelijkheid, en van een volstrekt gebrek aan ammunitiewagens. In dat geval zal men niet anders mogen gebruiken, dan hechte en sterke wagens of karren met linnen overdekt, die men alsdan nog van boven en van onderen met haren kleeden of wollen dekens zal voorzien, al hetwelk insgelijks zal in acht genomen moeten worden met de ammunitiewagens van de artillerie.

Art. 45. Bij het opladen der wagen zal de Magazijnmeester, of diegene, die de verzending doet, zorg dragen, dat zulks naar evenredigheid van den staat en de sterkte van den wagen geschiede. Men zal insgelijks, ten aanzien van den aard van het transport, de gewone regels, betrekkelijk de daarvoor te spannen paarden, volgen.

Art. 46. Bij alle transport van buskruid, oorlogsbehoefte en brandstoffen, met één of meer wagens te land plaats hebbende,

zal er, om de redenen in art. 43 omschreven, op iederen wagen eene witte vlag, van een el in het vierkant, moeten staan, waarop met zwarte letters duidelijk zal geschilderd zijn: BUSKRUID.

Deze vlag zal mede met een' winkelhaak moeten worden uitgezet.

Art. 47. De conducteurs van de artillerie en hunne adfistenten, of wie het ook zouden mogen wezen, met dezen post belast, zullen van een goed gedrag moeten zijn, geene sterke dranken mogen drinken, en zich altijd in staat bevinden, om zich met allen spoed van den hun opgelegden pligt te kwijten.

Art. 48. Ieder conducteur van een transport buskruid, oorlogsbehoefte of brandstoffen, hetzij te water, hetzij te land, zal zich stiptelijk moeten gedragen naar de bepalingen, in art. 41, 42, 43, 44, 45 en 46 dezer wet breeder omschreven, en een getrouw verflag doen van het gebeurde aan den Magazijnmeester, of dengen, die de verzending zal gedaan hebben.

Art. 49. De conducteurs van de artillerie zullen zorg dragen en nauwkeurig toezien, dat het buskruid, de oorlogsbehoefte of brandstoffen, aan hunne zorg toevertrouwd, niet bederven of gestolen worden. Te dien einde zullen alle de goederen, zoo veel mogelijk, afgesloten moeten worden, en zij zelfs bij de in- en uitlading van de wagens of vaartuigen moeten tegenwoordig zijn, zijnde persoonlijk verantwoordelijk voor al hetgene mogt verloren gaan.

Art. 50. De meergemelde conducteurs zullen op weg de schippers en voerlieden, die buskruid, oorlogsbehoefte of brandstoffen in hunne schepen of op hunne wagens mogten geladen hebben, tot hunnen pligt houden; zij zullen hen niet alleen in alle ongeligheden, die hun zouden kunnen overkomen, moeten bijstaan, maar hun daarenboven helpen in alles wat den vervoer kan gemakkelijk maken; en zij zijn speciaal belast, ingeval één of meer wagens of vaartuigen schade lijden, dezelve te doen herstellen, of door andere te doen vervangen; dragende in allen gevalle zorg dat geen gedeelte van het transport achter blijve.

Art. 51. De conducteurs van de artillerie zullen op weg zorg dragen, dat de schippers of voerlieden zich in den sterken drank niet te buiten gaan, en zorgvuldig toezien, dat er volstrekt geen vuur of licht op de vaartuigen zij, en men bij of omtrent de wagens geen' tabak rooke; met één woord, dat men er met geen vuur, hoe ook genaamd, bij kome, en er alles, wat eenig ongeluk zoude kunnen veroorzaken, van verwijdere.

Te dien einde zullen de conducteurs, alle morgen vóór het vertrek, eene naauwkeurige visitatie doen.

Art. 52. De conducteurs van de artillerie en hunne adfistenten zullen met de vaartuigen of wagens, geladen met buskruid, oorlogsbehoefte en brandstoffen, door geene stad of andere bewoonde plaats, onder welk voorwendfel ook, mogen pasferen, zoodra er mogelijkheid is van buitenom te kunnen gaan. Zij zullen te dien einde, bij iedere gelegenheid, de noodige informatie deswege nemen.

Art. 53. De conducteurs en hunne adfistenten zullen, gedurende hunne reis, op geene andere plaatsen mogen vertoeven, dan die hen bij hunne reiskaart zijn opgegeven. Alleen in geval van volstrekte noodzakelijkheid, en bij onvoorziene toevallen, zal het hen geoorloofd zijn tegen deze bepaling te handelen.

In alle gevallen zullen zij zich niet langer mogen ophouden, dan volstrekt noodzakelijk zijn zal; en zij zullen de vaartuigen buiten de steden of dorpen altijd vlot moeten houden, en doen leggen aan de overzijde van de steden, dorpen of woningen, en de wagens op zoodanige afgezonderde plaatsen buiten de stad, het dorp, het gehucht of de woning moeten bezorgen, als hen op den afstand van ten minste een kwartier uurs door de plaatselijke Regering zullen worden aangewezen.

Art. 54. De conducteurs van de artillerie en adfistenten zullen met geen transport buskruid, oorlogsbehoefte en brandstoffen, hetzij te water, hetzij te land, door eene stad, dorp of gehucht mogen pasferen, zonder den Kommandant der stad, een' genoegzamen tijd te voren, daarvan gewaarschuwd te hebben; in plaatsen, alwaar geen garnizoen is, zullen zij deze kennisgeving moeten doen aan het hoofd der plaatselijke Regering, en zij zullen hunnen weg niet kunnen vervolgen, voor en aler men de noodige voorzieningen genomen heeft, en zij hiervan gewaarschuwd zijn.

Art. 55. De kommanderende officieren van vestingen, steden, dorpen of gehuchten zullen, zoodra zij kennis gekregen hebben van het aankomen van een transport buskruid, oorlogsbehoefte of brandstoffen, dit ter kennisse moeten brengen van het hoofd der plaatselijke Regering, ten einde die terstond alle noodige voorzorg in het werk kan stellen.

De kommanderende officieren en de plaatselijke Regeringen zullen van iederen conducteur, of onder-conducteur, kunnen vergen hunne reiskaart te vertoonen.



De kommanderende Officieren en plaatselijke Regeringen zijn voorts gehouden aan den conducteur, of onder-conducteur, allen noodigen bijstand, zoo voor de bewaring, als voor de veiligheid van het transport, aan hunne zorg toevertrouwd, op de spoedigste en volledigste wijze te verleen.

Art. 56. Eindelijk zullen de bovengenoemde Kommandanten of de hoofden der Regeringen van de plaatsen, daar een transport buskruid, oorlogsbehoefte of brandstoffen, hetzij te water of te land, zal moeten vernachten, op de reiskaart van den conducteur aanteekenen, of doen aanteekenen, zoowel den tijd, waarop het transport is aangekomen, als dien, waarop het wederom vertrokken is, om hierdoor te kunnen zien, of hij zich op weg ook opgehouden heeft.

Art. 57. De magazijnmeesters, belast met de verzending, de conducteurs en onder-conducteurs, zoo als ook alle andere geëmployeerden tot het vervoeren van buskruid, oorlogsbehoefte en brandstoffen, zullen zich naar deze wet moeten gedragen.

In geval van nalatigheid of overtreding zullen zij van hunne posten ontzet, en volgens 's Lands wetten exemplaar gestraft worden.

Art. 58. Aan alle plaatselijke Regeringen wordt wel expresselijk de verplichting opgelegd, om order te geven, dat alle vuur worde uitgedoofd op die plaatsen, langs welke de transporten buskruid moeten pasferen, en om voorts zoodanige andere maatregelen van plaatselijke politie te nemen, als overeenkomstig de lokale situatie van iedere plaats tot het afwenden van gevaar, en behoudens de principes dezer wet, zal worden gevorderd.

Art. 59. De breuken, in deze wet voorkomende, zullen strekken een derde ten profijte van hem, die de calange doet, een derde voor den aanbrengrer en een derde voor de armen der plaats, waar de calange geschiedt.

Art. 60. Tot aangifte van gepleegde overtredingen in deze, wordt elk en een iegelijk mits deze speciaal gequalificeerd.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geïnferreerd, en een genoegzaam getal exemplaren gedrukt en naar alle de steden en plaatsen zal worden verzonden, om alomme te worden afgekondigd en aangeplakt.

Lasten en bevelen voorts, dat Onze Ministeriële Departementen en andere Autoriteiten, Justicieren en Officieren, wien zulks aan-

gaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden, zonder eenige conniventie of dissimulatie (1).

Gegeven in 's Gravenhage, enz.

*BESLUIT van den 21sten Maart 1815,  
op het vervoer van buskruid en an-  
dere brandbarestoffen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Commisfaris - Generaal voor de Justitie;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Geen particulier, koopman of fabrikant kan eene kwantiteit buskruid, meerder dan een en een half kilogramme bedragende, van de eene plaats naar de andere doen overbrengen, ten zij dezelve is besloten in een zorgvuldig toegemaakt vaatje of tonnetje, waarop met roode of zwarte letteren het woord *Buskruid*, als ook de naam van den afzender en eene naauwkeurige opgave der kwantiteit, zich in hetzelfde bevindende, zijn uitgedrukt; en zulks op eene boete van 1000 franken en verbeurte van het buskruid.

Art. 2. Partijen, meerder dan 25 kilogrammen bedragende, mogen op geenerhande wijze worden vervoerd, en zulks mede op eene boete van 1000 franken voor elke 25 kilogrammen, die de partij boven deze kwantiteit bedraagt en op verbeurte van het buskruid, alles ten laste van den afzender, ten ware dat dezelve autorisatie had bekomen, op de wijze als bij het 8ste artikel zal worden bepaald, om eene grootere kwantiteit te doen vervoeren.

Art. 3. Een vaatje buskruid van de grootte van die, welke bij het 1ste artikel zijn bedoeld en waarvan de inhoud niet boven de 25 kilogrammen bedraagt, zal niet anders, noch te land, noch te water, dan met de gewone transportmiddelen, indien de-

---

(1) In de Zuidelijke provincien van het Rijk worden, met opzigt tot de voorbehoedmiddelen, welke bij het vervoer van buskruid, enz. moeten worden in acht genomen, gevolgd de voorschriften, vervat in 's Konings befluit van den 21sten Maart 1815, hetwelk wij nu laten volgen.

zulken aanwezig zijn, vervoerd mogen worden, en welke transportmiddelen ten minste een- of tweemaal in de week van de plaats der afzending naar die der bestemming vertrekken; het vervoer zal nogtans niet mogen geschieden door rijtuigen, schuiten of schepen, bestemd tot het overbrengen van reizigers, en zulks alles op eene boete van 1000 franken, benevens confiscatie, ten laste van den afzender, en van eene gelijke boete ten laste van den voerman of schipper, die te gelijker tijd reizigers en buskruid zal hebben vervoerd.

In die gevallen echter, waar geene andere transportmiddelen, hetzij te water, hetzij te lande, voor koopmansgoederen bestaan, dan die, welke te gelijker tijd bestemd zijn tot overbrenging van reizigers, zal ook het vervoer van het buskruid door diezelfde transportmiddelen mogen geschieden, mits de reizigers daarvan door den schipper of voerman worden geprevenueerd, en het vaatje worde omwonden met een ruig vel, en geplaatst zoo ver als mogelijk van de plaats, alwaar de reizigers zich bevinden; alles op verbeurte van dezelfde boeten, welke hierboven zijn vastgesteld.

Art. 4. Een schipper of voerman belast zijnde, om bij eene zelfde reis, van wege een' afzender aan onderscheidene ontvangers, of van wege onderscheidene afzenders aan een ontvanger, meerdere vaatjes buskruid af te leveren, in alles ten beloope van 3 vaatjes of 75 kilogrammen, zal dezelve kunnen laden, mits daarvan kennis gevende aan die autoriteit op de plaats der afzending, welke met de policie is belast, en onder voorwaarden, om zich te zullen gedragen volgens de instructien die hij schriftelijk zal ontvangen; alles wat meerder dan 75 kilogrammen bij hem mogt worden geladen, zal, ingevalle hij den inlander niet mogt kennen, door hem worden gedeponeerd ter plaatse, door het hoofd der policie aan te wijzen; zullende, ingevalle hij zich niet stip-telijk mogt hebben gedragen naar de voorschriften van het tegenwoordig artikel, aan hem worden opgelegd eene boete van 1000 franken voor iedere 25 kilogrammen, die hij meerder mogt hebben geladen dan het eerste vaatje.

Art. 5. Elk schipper of voerman, die overtuigd zal wezen van met den afzender in verstandhouding te zijn, om buskruid onder eene andere emballage als hierboven is voorgeschreven, of onder eene andere benaming af te zenden, zal worden gestraft met de confiscatie van zijn schip, schuit of rijtuig en paarden, en zal bovendien, naar bevind van zaken, in hechtenis worden gesteld.

Art. 6. Een schipper of voerman, welke zal komen te ontdekken, dat men, zonder de precautien te gebruiken, welke bij het 1ste artikel voorgeschreven zijn, meerder buskruid dan een en een half kilogramme bij hem heeft geladen, of dat het vaatje eene grootere kwantiteit dan 25 kilogrammen is inhoudende, zal gehouden wezen daarvan dadelijk kennis te geven aan het hoofd van de politie in de eerste plaats, door welke hij moet pasferen of alwaar hij moet aanleggen, en het gezegde buskruid in handen van denzelve moeten deponeren, op eene boete van 1000 franken.

Art. 7. Geen schipper of voerman zal, ter overbrenging van meer dan 25 kilogrammen buskruid, zijn schip, schuit of voerwerk mogen uitleenen of verhuren, ten ware dat diegene, welke zulks zoude willen leenen of huren, had bewezen, speciaal tot vervoer van eene grootere kwantiteit geautoriseerd te zijn; schippers of voerlieden, welke hiertegen mogten handelen, zullen worden gestraft met confiscatie der uitgeleende of verhuurde voorwerpen en bovendien met eene gevangenis, bijaldien termen daartoe voorhanden zijn.

Art. 8. Diegenen, welke eene grootere kwantiteit dan 25 kilogrammen buskruid van de eene plaats naar de andere, aan hetzelfde adres en op eenmaal willen transportereren of doen transportereren, moeten daartoe autorisatie verzoeken bij den Intendant van het Departement, en zich bij den vervoer in alles strictelijk gedragen naar de instructien, welke hen zijn gegeven, op verbeurte van 1000 franken.

Art. 9. In het rekwest zal worden opgegeven: 1°. de kwantiteit buskruid, welke ieder vaatje is inhoudende, het getal der vaatjes, welke ter verzending bestemd zijn, het tijdstip der verzending, de destinatie van het buskruid en de plaats der afzending; 2°. de naam van den schipper of voerman en zelfs die van het schip, bijaldien de verzending over water geschieden mogt.

Art. 10. De verzochte autorisatie zal door den Intendant kunnen worden verleend, daarbij echter voorschrijvende alle zoodanige maatregelen, als de omstandigheden, ter voorkoming van ongelukken, zullen komen te vereischen, in het bijzonder daarbij acht gevende op de kwantiteit buskruid, die men zal willen verzenden, en op de gelegenheid van den weg, die dezelve zal moeten pasferen.

Art. 11. De Intendant het noodig oordeelende, hetzij uit aanmerking op de grootte der kwantiteit, hetzij uit aanmerking op den weg, langs welken het buskruid moet worden vervoerd, zal niet alleen bevoegd zijn, maar zelfs gehouden wezen, om nauwkeuriglijk diezelfde dispositien voor te schrijven, welke, ten aanzien van het transporteren van buskruid, voor de dienst van het Gouvernement, bij het 36ste en volgende artikelen voorgeschreven zijn; en, in het algemeen, wanneer hij oordeelen mogt, dat de assistentie van eenige militairen mogt worden vereischt, zal hij te dien einde zich met den kommanderenden Officier van het Departement of van zijne residentie moeten verstaan.

Art. 12. De Intendant van het Departement zal de door hem verleende autorisatie schriftelijk aan den verzoeker afgeven, en de voorwaarden daarop aantekenen, waarop dezelve is verleend geworden.

Art. 13. Hij is tevens gehouden om, zoodra eene autorisatie tot transporterij van buskruid door hem afgegeven is, daarvan kennis te geven aan het Departement van Oorlog, met opgave der precautien door hem voorgeschreven.

Art. 14. Een schipper, welke, ten gevolge der aan hem verleende autorisatie, met buskruid, hetzij voor rekening van het Gouvernement, hetzij voor rekening van particulieren, beladen is, zal, gedurende den geheelen tijd dat het transport geschiedt, in de nabijheid der plaats, alwaar de lading zich bevindt, geen vuur mogen maken, licht mogen branden, noch rooken; en zal zorg dragen dat zulks evenmin, noch op het schip, noch in de nabijheid van hetzelfde, door iemand van zijn volk geschiede; zullende, ingeval hiertegen mogt worden gehandeld, het schip verbeurd verklaard en den schipper bovendien, naarmate van het gewigt der zaak, correctioneel worden gestraft; blijvende dezelve altijd verantwoordelijk voor de daden van zijn volk.

Art. 15. Een schipper, hetzij voor rekening van het Gouvernement, hetzij voor rekening van particulieren, met buskruid beladen zijnde, zal, voor zoo veel de binnenvaarten betreft, gehouden zijn, zijne reis bij dag te doen, en zal, voor zoo veel de hooge noodzakelijkheid zulks niet anders mogt gebiedden, het reizen bij nacht moeten vermijden; hij zal echter met

zijn fchip niet mogen overnachten in fteden, dorpen of gehuchten, zonder daartoe autorifatie van de plaatselijke Autoriteit verkregen te hebben, maar op den afstand van ten minfte een vierde mijl van zoodanige plaatsen moeten blijven leggen, en zich in alles naauwkeuriglijk gedragen volgens de orders die hem, een conducteur bij het transport zich bevindende, door denzelfven, of wel in ieder bijzonder geval, zullen worden gegeven; alles op pene van, naar exigentie van zaken, te zullen worden geftraft.

Art. 16. Zoodra een conducteur of conducteurs, ten gevolge der orders bij hen ontvangen, aan boord van een vaartuig of bij eenig voerwerk aangekomen zijn, zullen zij zorg dragen, dat de uiterlijke teekenen der vlag worden opgestoken, zoo als zulks ten aanzien van het transport over land, bij de artikelen 44 en 45, wordt bepaald, dat deze teekenen in het oog vallende en dadelijk bemerkbaar zijn, dat het buskruid op eene convenabele wijze geladen en alles in acht genomen worde, wat betrekking heeft zoowel op de transporten, als op het stilliggen en de pafagie van het fchip, gelijk zulks is voorgefchreven bij het 38fte en volgende artikelen, betrekkelijk de transporten voor rekening van het Gouvernement.

Art. 17. De eigenaars of afzenders van zoodanige transporten buskruid zijn gehouden, aan de daarbij geplaatfte conducteur of conducteurs te betalen al datgeen, hetwelk aan hen door het Gouvernement is geaccordeerd. Er zal speciale melding van gemaakt worden in de orders, die aan den conducteur of conducteurs worden afgegeven.

Art. 18. De conducteur of conducteuren zullen, met betrekking tot de goede order, welke gedurende de reis moet worden geobferveerd, zich gedragen, even alsof het transport voor rekening van het Gouvernement gefchiedde, en zulks in conformiteit van de difpofitien van het tegenwoordig befluit; zij zijn gehouden een fchriftelijk rapport hunner reis aan den Intendant van het Departement te doen.

Art. 19. De doorvaart door de fluizen zal, voor zooveel mogelijk, bij voorkeur aan fchepen of fchuiten, met buskruid beladen, gegeven moeten worden, terwijl gelijktijdig met dezelve geene andere vaartuigen binnen den fluis mogen worden gadmitteerd.

De fluiswachters zijn persoonlijk verantwoordelijk voor de nakoming der dispositien, in het tegenwoordig artikel vervat, en zullen, in geval van overtreding, naar gelang van zaken, en zelfs met ontzetting van derzelve bedieningen, worden gestraft.

Art. 20. Kooplieden en winkeliers in steden of dorpen, welke buskruid of vuurwerken zouden willen verkoopen, zullen, bij verbeurte eener boete van 1000 franken, dezen handel niet mogen drijven zonder dat daarvan melding op hun patent is gemaakt; diegenen, welke vuurwerken vervaardigen of buskruid verkoopen, zijn onderworpen aan de visitatien, welke de burgerlijke of regterlijke magt te allen tijde in de winkels, op de zolders, in de pakhuizen en in de werkplaatsen van de zoodanigen zal willen doen in het werk stellen, en welke ten oogmerk zullen hebben, om zich te verzekeren, of de voorschriften van het 21 en 22ste artikel zijn nagekomen; terwijl diegenen, welke zich tegen eene zoodanige visitatie mogten verzetten, gecondemneerd zullen worden tot eene boete van 1000 franken.

Art. 21. Kooplieden, winkeliers, kleinhandelaars en de zoodanigen, welke vuurwerken vervaardigen, mogen in hunne winkels en in de overige plaatsen van hunne woningen, welke met den grond gelijk zijn, niet boven 25 kilogrammen buskruid of vuurwerk hebben, en zijn gehouden hunnen meerderen voorraad, op de zolders hunner huizen of pakhuizen te bergen; zij mogen ter plaatsen, welke tot berging van buskruid of vuurwerken dienen, geen vuur noch licht hebben, zelfs mogen aldaar geene pijpen van schoorsteenen, waarin gestookt wordt, aanwezig zijn; alles bij verbeurte van 1000 franken voor elke overtreding.

Art. 22. De kooplieden, winkeliers, kleinhandelaars en de zoodanigen, die vuurwerken vervaardigen, mogen niet meer dan 25 kilogrammen buskruid of vuurwerk in hetzelfde huis of pakhuis bergen, en zulks bij verbeurte van 1000 franken, mitsgaders van hunnen geheelen voorraad voor elke overtreding.

Art. 23. De werkplaatsen van diegenen, welke vuurwerken vervaardigen, moeten, ingevolge de aan hen gedane aanwijzing der plaatselijk Autoriteit, op eenen genoegzamen afstand van de steden of dorpen geplaatst wezen, bij verbeurte van 1000 franken voor elke overtreding.

Art. 24. De particulieren, inwoners van steden of dorpen, mogen niet meerder dan 3 kilogrammen buskruid of vuurwerk in hunne huizen hebben, mede op eene boete van 1000 franken en verbeurte van al het buskruid of vuurwerk voor elke overtreding.

Art. 25. De eigenaren, bezitters of huurders van kruidmolens en alle degenen, welke, bij afwezigheid van dezelve, het opzigt over zoodanige molens hebben, zullen, alvorens eenige verzending te mogen doen, bij eede, in handen van het plaatselijke Hoofd der policie af te leggen, moeten beloven:

„ Dat zij zich nauwkeurig gedragen zullen naar de voorschriften van het besluit, betrekkelijk de wijze van vervoer van buskruid en vuurwerken, en dat zij, voor zoo veel zulks van hen zal afhangen, de uitvoering der bepalingen, welke in het tegenwoordig besluit zijn vervat, zullen verzekeren.” Op derzelve patent zal van het afleggen van dezen eed melding worden gemaakt, en de overtreders van dien zullen als falsarissen gestraft worden. Degenen, welke eene aflevering mogten gedaan hebben, alvorens deze eed door hen ware afgelegd, zullen eene boete verbeuren ten beloope van 1000 franken voor iedere 25 kilogrammen, die zij afgeleverd hebben.

Art. 26. Elk Kapitein van een vaartuig, hetwelk van buiten s' lands inkomt en met buskruid beladen is, of hetzelfde aan boord heeft, is gehouden, zich in alle stukken te gedragen ingevolge hetgeen bij het tegenwoordig besluit, ten aanzien van het transporteren van buskruid, is voorgescreven, en is, bij zijne aankomst, verplicht tot het nakomen van dezelfde formaliteiten, als waartoe andere particulieren, die autorisatie ter vervoer van buskruid verzoeken, gehouden zijn.

Art. 27. Van dit oogenblik af aan is alle invoer van buskruid te lande, hetzij met karren of wagens, of met schuiten langs kleine rivieren verboden; boven en behalve de confiscatie van het buskruid, van de wagens, karren of schuiten, zullen de overtreders worden gestraft met eene boete van 2000 franken, en, ingevalle dezelve onvermogen zijn deze boete te betalen, met eene gevangenis van één jaar.

Art. 28. De invoer langs de rivieren is niet anders geoorloofd dan langs de Maas, de Moefel en de Schelde, en alleenlijk met ordinaire vaartuigen.



Alle invoer met andere vaartuigen of met de zoodanigen, welke niet bedekt zijn en zonder masten of zeilen gebruikt worden, of met floepen is verboden, en zal even zoo worden gestraft als bij het 27ste artikel voorgeschreven is.

Art. 29. De Kapiteins der vaartuigen, welke de rivieren afkomen, zijn gehouden om, behalve hunne gewone declaratie, op de eerste post der Douanen schriftelijke en naanwkeurige verklaring te doen van het buskruid, hetwelk zich aan boord hunner vaartuigen bevindt, van het getal der vaatjes, de naam van den afzender en van den consignataris en van de ware bestemming, over al hetwelke acte aan denzelfden zal worden afgegeven.

De overtreders van dien zullen in eene boete beflagen worden van 200 franken.

Art. 30. Vaartuigen, de rivieren afkomende en met buskruid beladen zijnde, zullen bij de eerste grensplaats en op zoodanige hoogte het anker werpen, als vanwaar zij door middel van een ostensibel teeken kunnen worden ontdekt, en zulks op eenen afstand van ten minste een kwartier uurs van zoodanige plaats; de schippers, welke de hen aangewezen plaats voorbij varen, zullen eene boete van 200 franken voor elke overtreding verbeuren.

Art. 31. De schippers, hun anker op de plaats, bij het vorige artikel bepaald, geworpen hebbende, zullen zich met hunne declaraties bij den Ontvanger der Douanen vervoegen, welke, gezamenlijk met hem of met degenen, die met de plaatselijke policie is of zijn belast, en met den militairen Kommandant de noodige orders tot het vertrek van het fchip, of tot deszelfs ontlading op de plaats, alwaar hetzelve voor anker legt, geven zal; deze Autoriteiten zullen, vereenigd en op dezelfde wijze, mede de noodige orders stellen tot het vervoer van het buskruid in de magazijnen van den Staat, of in die van derzelve laatste bestemming, en zulks alles met inachtneming der voorschriften in het 35ste en volgende artikelen van het tegenwoordig besluit, op het vervoer van buskruid en andere brandbare stoffen, vastgesteld. In zoodanige gevallen, waarin men eene mindere voorzorg genoegzaam oordeelen mogt, zal men gehouden wezen, daartoe vooraf de autorisatie van den Intendant van het Departement te verzoeken en af te wachten.

Art. 32. Al het buskruid, hetwelk, hetzij over land, hetzij langs de rivieren of over zee, onder eene valsche emballage of onder eene valsche benaming mogt ingevoerd wezen, zal niet alleen worden geconfiskeerd, maar de afzender zal bovendien in eene boete van 2000 franken beflagen worden. De schipper of voerman, dien men zal kunnen overtuigen hieromtrent in verstandhouding met den afzender te zijn, of geweten te hebben, dat de verzending onder eene valsche benaming is geschied, zal met confiscatie van zijn schip, schuit, wagen, kar en paarden, en bovendien, naar gelang van zaken, met bannissement en aan den lijve worden gefraft, gelijk zulks ten aanzien van het binnenlandsch transport hierboven bij het 5de artikel is voorgeschreven.

Art. 33. De schippers, langs de Schelde buskruid binnen brengende, zullen de declaratie deswege op het kantoor te Lillo afleggen, en aldaar de orders moeten ontvangen, welke ingevolge het 31ste artikel aan hen zijn opgelegd, en zulks bij verbeurte van 1000 franken voor elke overtreding.

Art. 34. Voor schepen, die uit zee binnen komen, zullen de Kapiteins hunne declaratie op de buitenste wacht afleggen, en stiptelijk moeten nakomen alle de orders die aan hen, zoo met betrekking tot het losfen, als ankeren, enz. hunner schepen, zullen worden gegeven, mede op eene boete van 1000 franken.

Art. 35. Zonder eene speciale autorisatie van het Departement van Oorlog zal geen buskruid, ammunitie of brandbare stoffen uit de magazijnen van Oorlog mogen afgeleverd worden, ten ware het leger zich te velde bevond of eene stelling op de grenzen ter verdediging van den Staat genomen had, in dit geval zal de kommanderende Generaal of de Kommandant der artillerie te allen tijde kunnen disponeren over het buskruid, ammunitie en brandbare stoffen, die zich in een of meer magazijnen mogen bevinden, zonder dat het noodig is, dat daartoe vooraf eene order van het Departement van Oorlog bij den Magazijnbewaarder of Directeur der artillerie worde ontvangen; terwijl deze echter gehouden zijn, om van elke gedane aflevering aan het gezegde Departement dadelijk kennis te geven.

Dezelfde uitzondering zal mede plaats vinden ten aanzien der magazijnen, welke bestemd zijn om de kusten te voorzien, doch ook maar alleenlijk in het geval, wanneer de drang der om-

standigheden niet zal veroorloven, vooraf de autorisatie van het Departement van Oorlog te verzoeken; zullende, zoodanig geval zich voordoende, oogenblikkelijk rapport aan hetzelfde Departement moeten worden gemaakt.

Art. 36. Elk transport buskruid, ammunitie of brandbare stoffen, dat te water geschied, zal door een onder-officier van de artillerie, in de hoedanigheid van conducteur, vergezeld worden, bij wien, naar gelang der omstandigheden, nog één of meerder adfistenten, uit de korporaals of soldaten van gezegde wapenen te nemen, zullen worden gevoegd.

Ingeval een groot transport, uit meer dan één vaartuijg bestaande, kwam te geschieden, zal het toezigt aan een officier van de artillerie, in de hoedanigheid van conducteur, worden toevertrouwd.

Art. 37. Alle transporten van buskruid of van brandbare stoffen, welke over land in caissons of met bedekte wagens geschieden, zullen op dezelfde wijze worden geëscorteerd; bestaat een transport in één of twee wagens, zoo zal het escorte bestaan uit een conducteur, onder-officier van de artillerie, en een adfistent; zijn er meerdere wagens, zoo zal een detachement soldaten, en zoo veel conducteurs en adfistenten genomen worden, als de zekerheid en het welzijn van de dienst zullen vorderen.

Art. 38. Wanneer eenig transport van buskruid, ammunitie of brandbare stoffen moet worden gedaan, hetzij uit een magazijn van Oorlog, uit een kantonnement van het leger, van een kruidmolen of van ergens elders, om het even of hetzelfde over land of te water geschieden moet, zal de Magazijnbewaarder of diegene, welke met de verzending belast is, zorg dragen, dat de vaten en kisten, welke daarbij moeten dienen, op het allernaauwkeurigste worden geëxamineerd en men zich behoorlijk overtuige, dat de vaten wel gesloten en gebonden zijn, en dat de kisten de vereischte soliditeit en alle verdere gerequireerde hoedanigheden bezitten.

Art. 39. Bij een transport te water, van buskruid of van brandbare stoffen, gaande of komende naar of van een magazijn van Oorlog, kantonnement der armée of kruidmolen, kan de Magazijnbewaarder of afzender zich niet bedienen van vaartuijgen, welkers bestemming is, om reizenden of koopmansgoede-

ren over te brengen, maar zal daartoe moeten nemen vaartuigen die aan de magazijnen behooren, of die men voor rekening van het Gouvernement tot zoodanig transport zal vragen, deze vaartuigen moeten droog en vrij van alle lekkagie wezen.

Art. 40. Alvorens buskruid of andere brandbare stoffen mogen worden ingeladen, zal de Magazijnbewaarder of degene, die met de verzending is belast, moeten onderzoeken, of de gezegde vaartuigen zich in eenen goeden staat bevinden, en of men alles uit dezelve heeft verwijderd, waardoor ongelukken zouden kunnen ontstaan; zulks geschied zijnde, zullen die gedeelten, alwaar de inlading moet plaats hebben, met vellen of wollen dekens worden belegd.

Art. 41. De Magazijnbewaarder of degene, die belast is met de verzending, zal evenzeer zorg dragen, dat de lading, aan boord zijnde, zoodanig gestuwd en vastgezet worde, dat dezelve door geenerhande beweging van het vaartuig kan worden verzet; vervolgens zal men dezelve met vellen dekken, en de luiken zullen, tot meerdere zekerheid, met presfenningen worden belegd.

Art. 42. Ten einde een ieder moge weten en geïnformeerd worden, dat men buskruid, ammunitie of brandbare stoffen transporteert, om te dien einde de noodige maatregelen van voorzigtigheid te nemen, zal de Magazijnbewaarder of degenen, die met het transport zijn belast, van de mast van elk schip, hetwelk op deze wijze voor rekening van het Gouvernement beladen is, een signal doen waaijen, bestaande in een wit vaandel, ter lengte van twee ellen en ter breedte van één el, in eenen winkelhaak vastgemaakt, en waarop in letteren, ten minste ter lengte van een' voet, het woord buskruid gedrukt moet zijn. Het gewone roode vaandel zal bovendien op het roer gesteld worden, tot een teeken bij nacht.

Art. 43. Buskruid, ammunitie of brandbare stoffen over land getransporteerd moettende worden, zal men tot dat einde geen gebruik mogen maken van particuliere voerwerken, voorbehoudens in de gevallen van de allerdringendste noodzakelijkheid en wanneer de ammunitiewagens geheel en al mogten ontbreken.

In deze gevallen zal men slechts alleenlijk gebruik mogen maken van gesloten wagens of karren, die op eene solide wijze met linnen bedekt zijn, en die men bovendien van onderen

tot boven met vellen of wollen dekens zal bedekken; deze zelfde voorzorg zal ten aanzien der ammunitie- en artillerie-wagens mede gebruikt moeten worden.

Art. 44. Bij het opladen der wagens zal de Magazijnbewaarder of degenen, die met de expeditie belast zijn, de grootste zorg dragen, dat zulks in evenredigheid der grootte en der soliditeit van het voerwerk geschiede. Men zal mede, volgens den aard van het transport, de regelen in acht nemen, welke ten aanzien van het gespan der paarden gebruikelijk zijn.

Art. 45. Bij het doen van een transport van buskruid, ammunitie of brandbare stoffen, hetzij door middel van één of meerdere wagens, zal op elken wagen een wit vaandel, ter grootte van ééné el in het vierkant, gesteld moeten worden, op hetwelk, met zwarte en leesbare letteren, het woord buskruid gedrukt moet wezen, en zulks om diezelfde redenen, welke bij het 42ste artikel zijn ontvouwd. Dit vaandel zal regt op en neder gesteld worden.

Art. 46. De conducteur der artillerie en derzelve adfistenten, zoowel als alle anderen, welke als zoodanig gebruikt mogen worden, moeten lieden zijn van een goed gedrag, zij mogen geene sterke dranken drinken en moeten te allen tijde in staat wezen zich van de pligten, welke aan hen zijn opgelegd, met spoed en voorzigtigheid te kunnen kwijten.

Art. 47. Elk conducteur van een transport buskruid, ammunitie of brandbare stoffen, hetzij te water, hetzij te lande, moet zich naauwkeuriglijk gedragen naar hetgene bij de artikelen 40, 41, 42, 43, 44 en 45 van het tegenwoordig besluit is voorgefchreven, en is gehouden, een getrouw en exact rapport omtrent alles, wat voorgevallen is, aan den Magazijnbewaarder of aan degene, die met de expeditie belast was, te doen.

Art. 48. De conducteuren der artillerie zullen met de grootste oplettendheid zorg dragen, dat het buskruid, ammunitie of brandbare stoffen, waarvan de bewaring hun toevertrouwd is, niet bederve, noch gestolen worde; te dien einde zal, voor zoo veel mogelijk, alles achter het slot worden gesteld, en zij zullen zoowel bij het inladen als bij het uitladen der wagens of vaartuigen tegenwoordig moeten zijn; zij worden persoonlijk verantwoordelijk gesteld voor alles, wat verloren mogt worden.

Art. 49. De gezegde conducteuren moeten, gedurende het transport, de schippers en voerlieden, die zij aan boord der schepen of op de wagens hebben, welke met buskruid, ammunitie of brandbare stoffen beladen zijn, tot derzelve verpligtingen aan- en onderhouden.

Zij zijn niet alleen verpligt, aan dezelve de behulpzame hand te bieden in alle zwarigheden, welke hun mogten overkomen, maar zullen bovendien alle middelen in het werk moeten stellen, waardoor het transport gemakkelijk wordt gemaakt; zij zijn in het bijzonder belast, om, ingevalle aan een of meerder wagens of vaartuigen schade ontstaan mogt, dezelve dadelijk te doen herstellen, of zoodanige beschadigde wagens of vaartuigen door anderen te doen vervangen, daarbij in allen gevalle de grootste zorg dragende, dat niets van het transport terug blijft.

Art. 50. De conducteuren der artillerie zullen onder weg zorg dragen, dat de schippers of voerlieden geene buitensporigheden begaan of zich niet onbekwaam maken door het gebruik van sterken drank; zij zullen zorgvuldig acht geven, dat geen vuur noch licht hoegenaamd op de schepen worde gebrand, en dat noch bij, noch omtrent de wagens tabak gerookt worde, in één woord, zij zullen zorg dragen, dat men met geen vuur hoegenaamd de schepen of wagens nadert, en dat alles afgewend wordt, waardoor ongelukken zouden kunnen ontstaan. Te dien einde zijn de conducteurs gehouden alle morgen, vóór hun vertrek, eene naauwkeurige en zorgvuldige visitatie te doen.

Art. 51. De conducteuren der artillerie en derzelve assistenten zullen, onder welk voorwendsel het ook zijn moge, met geene vaartuigen of wagens, welke met buskruid, ammunitie of met brandbare stoffen beladen zijn, door eene stad of door eene andere bewoonde plaats mogen passereren, wanneer er mogelijkheid is, om buiten dezelve om te kunnen gaan; te dien einde zullen zij de noodige rensignementen bij elke gelegenheid moeten inwinnen.

Art. 52. De conducteuren en derzelve assistenten kunnen, gedurende de geheele reis, zich in geene andere plaatsen ophouden dan in die, welke in hunne feuille de route zijn aangewezen; niet anders dan bij volstrekte noodzakelijkheid en in onvoorziene gevallen mogen zij van dezen regel afwijken.

In geen geval mogen zij zich langer ophouden dan volstrekt noodzakelijk wezen zal, terwijl zij in alle gevallen, en op eenen afstand van ten minste een kwartier uurs, de vaartuigen in vlot

water voor de steden en dorpen moeten doen ophouden, en doen leggen aan de andere zijde der steden, dorpen of woningen; de wagens zullen op zoodanige plaats buiten en verwijderd van de steden, dorpen, gehuchten of woningen moeten stilhouden, als door de plaatselijke Autoriteit zal aangewezen worden.

Art. 53. Geen conducteur der artillerie, noch derzelve assistenten mogen met een transport buskruid, ammunitie of brandbare stoffen eene stad, dorp of gehucht doortrekken, zonder alvorens en ter behoorlijker tijd den Kommandant der stad daarvan te hebben kennis gegeven; in plaatsen, alwaar zich geen garnizoen bevindt, zal deze kennisgeving aan het hoofd der plaatselijke Regering moeten geschieden, en de weg zal niet vervolgd mogen worden, dan nadat alvorens de noodige voorzorgen genomen en de conducteurs daarvan onderrigt geworden zijn.

Art. 54. Zoodra de kommanderende officieren der vestingen, steden of gehuchten kennis dragen van de aankomst van een transport buskruid, ammunitie of brandbare stoffen, zijn dezelve gehouden daarvan dadelijk mede kennis te geven aan het hoofd der plaatselijke Regering, ten einde op staanden voet de noodige voorzorgen in het werk te kunnen stellen. Alle kommanderende officieren en plaatselijke Autoriteiten zijn bevoegd, om van elken conducteur of onder-conducteur de vertooning van zijn feuille de route te verlangen.

De kommanderende officieren en plaatselijke Autoriteiten zijn van hunnen kant verplicht om aan den conducteur of conducteurs, op de spoedigste wijze, den noodigen bijstand te verleenen, zoowel met opzigt tot de bewaring, als tot de zekerheid van het transport, hetwelk aan hunne zorg is toevertrouwd.

Art. 55. Eindelijk zullen de bovengezegde Kommandanten en hoofden der plaatselijke Regeringen in oorden, alwaar eenig transport, hetzij te water of te lande, van buskruid, ammunitie of brandbare stoffen moet aanhouden, verplicht wezen op het feuille de route van den conducteur aan te schrijven en te noteren, of te doen aanschrijven en noteren, zoowel den tijd der aankomst, als dien van het vertrek, ten einde te kunnen nagaan, of dezelve conducteur zich onder weg heeft opgehouden.

Art. 56. De Magazijnbewaarders, belast met de expeditie, de conducteurs en onder-conducteurs, en in het algemeen alle anderen bij het transporteren van buskruid, ammunitie of brandbare stoffen geëmployeerd, zijn gehouden zich te gedragen naar de voorschriften van het tegenwoordig besluit.

Ingeval van overtreding of schending van dien, zullen zij van derzelver functien worden ontzet en ten voorbeeld voor anderen, volgens de wetten van den lande, gestraft worden.

Art. 57. Het is aan de plaatselijke Autoriteiten expresfelijk aanbevolen om order te geven, ten einde al het vuur op de plaatsen, alwaar transporten met buskruid, enz. pasferen moeten, wordt uitgedoofd, en om bovendien zoodanige andere maatregelen van politie te nemen, als de plaatselijke ligging van elken oord zullen voorschrijven, zoowel om het gevaar te vermijden, als om de uitvoering der dispositien van het tegenwoordig besluit te verzekeren.

Art. 58. Een derde gedeelte der boeten, bij het tegenwoordig besluit bepaald, zullen komen ten voordeele van dengenen, die de overtreding zal hebben bewezen, een derde gedeelte ten voordeele van den aanbrenger, en het overige derde gedeelte ten voordeele van de armen der plaats, alwaar de overtreding bewezen is.

Art. 59. Een ieder, wie hij ook moge zijn, is speciaal geautoriseerd, om de overtredingen der voorgemelde artikelen te denonciëren.

Art. 60. Het tegenwoordig besluit enz.

Gegeven te 's Gravenhage, enz.

**BESLUIT van den 12den Junij 1826, houdende voorzieningen bij het vervoer van buskruid door het Groot Noordhollandsch Kanaal.**

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Op het rapport van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 3den October laatstleden, n<sup>o</sup>. 136, ten geleide van een advijs van Onzen Staatsraad, Inspecteur-Generaal van den Waterstaat, *Blanken*, betrekkelijk de door Onzen Staatsraad, Gouverneur van Noordholland, aan hem Minister medegedeelde bedenkingen omtrent het vervoeren van buskruid door het groote Noordhollandsche Kanaal, en het daarbij tevens gedaan verzoek om instructien hoedanig te handelen, ingeval deszelfs autorisatie daartoe mogt worden gevraagd;



Gezien nader het rapport van Onzen gemelden Minister van den 24sten November 1825, n<sup>o</sup>. 171, uitgebragt ten gevolge van Ons rescript van den 8sten bevorens, n<sup>o</sup>. 48;

In aanmerking nemende, dat offchoon de geopperde bezwaren omtrent het vervoer van buskruid door het groote Noordhollandsche Kanaal niet van dien aard zijn, dat, met inachtneming der algemeene bepalingen van de wet van den 26sten Januarij 1815, de verlangde autorisatie daartoe, casu quo, zoude behoeven geweigerd te worden, het echter desniettemin doelmatig voorkomt, om, uit hoofde der bijzondere ligging van het groote Noordhollandsche Kanaal, eenige plaatselijke maatregelen van policie, betrekkelijk de doorvaart van schepen, met buskruid beladen, te nemen;

Gezien het rapport van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog, van den 16den December ll. n<sup>o</sup>. 10;

Gelet op dat van Onzen Minister van Marine en Kolonien van den 10den dezer lett. J, n<sup>o</sup>. 106;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Bij aanvulling van het bij Ons besluit van den 13den Julij ll. n<sup>o</sup>. 31 vastgesteld reglement van policie op de vaart langs het groote Noordhollandsche Kanaal, te bepalen:

1<sup>o</sup>. Dat de schepen met buskruid geladen, in het groote Noordhollandsche Kanaal niet zullen mogen overnachten, dan op de navolgende ruimte en van alle dorpen en huizen meest verwijderde plaatsen in hetzelfde, als:

- a. Tegen den westelijken berm in de zoogenaamde Slochter tusschen buikflood en het Schouw.
- b. Aan de Noordzijde van het Vinkerhop, tusschen Spijkerboor en Grafdijk.
- c. Langs de rijzen Schudam in de Alkmaarder meer, bij het eiland Sakerleij.
- d. In het Kanaal door de Zijp tusschen de Jakob-Klaafensluis en de vlotbrug in den Burgerweg.

2<sup>o</sup>. Dat, voor zoo verre de gemelde schepen niet tijdig genoeg van derzelver lading- of overige legplaatsen zouden kunnen vertrekken, om met alle zekerheid eene der genoemde wissel- of rustplaatsen te kunnen bereiken, dezelve op de eerstgemelde plaatsen zullen moeten blijven liggen.

3<sup>o</sup>. Dat geen schip met buskruid geladen in het Kanaal zal mogen varen, over dag, bij mistig of donker weder, zoo dat

deszelfs vlaggen of seinen van de eene plaats tot de andere of van de eene brug tot de volgende niet duidelijk gezien en onderscheiden kunnen worden.

4°. Dat de fasmaesters en brugwachters, alwaar een schip met buskruid passeert, door het ophijsfchen van seinen, daarvan kennis zullen moeten geven aan de naast vooruitgelegene plaatsen, sluizen of bruggen, naar welke zoodanig schip in de vaart is.

Zullende de schippers, welke bevonden worden, tegen de voorenstaande bepalingen te handelen, telken reize verbeuren eene boete van vijftig guldens.

En zal afschrift dezer worden gezonden aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken ter uitvoering, en aan Onzen Commissaris-Generaal van Oorlog, mitsgaders aan Onzen Minister van Justitie en voor de Marine en Kolonien tot informatie en narigt.

's Gravenhage, enz.

*CIRCULAIRE van den Commissaris-Generaal van Oorlog van den 12den Maart 1822, n°. 26, aan de heeren Luitenant-Generaals, kommanderende in de zes groote militaire kommando's, inhoudende maatregelen nopens het militair geleide bij transporten van buskruid.*

Bij Koninklijk besluit van den den 3den Augustus II., n°, 101, vastgesteld zijnde, dat bij het verleenen van autorisatie, tot het vervoer van meer dan vijftig Nederlandsche ponden buskruid, de heeren Gouverneurs der onderscheidene provincien en van het Groothertogdom Luxemburg, daarvoor militair geleide zullen vragen, te weten:

- 1°. Voor een transport in dezelfde provincie aan den provincialen Kommandant; en
- 2°. Voor een transport uit de eene provincie in de andere van hetzelfde groot militair kommando, aan den Luitenant-Generaal in hetzelfde kommanderende; mitsgaders dat het Departement van Oorlog, eens voor altoos het getal manschappen zal bepalen, hetwelk in beide gevallen zal mogen

worden gegeven, doch waarboven niet zal mogen worden  
gegaan;

Heb ik, ter executie van gemeld besluit, gemeend, mits  
deze, te moeten bepalen:

a. Dat bij de hiervoren bedoelde transporten, wanneer  
dezelve te water geschieden, zal moeten worden ach-  
tervolgd het voorgeschrevene bij art. 37 der wet van  
den 26sten Januarij 1815, voor de Noordelijke provin-  
ciën en bij art. 36 van het Koninklijk besluit van  
den 21sten Maart 1815, voor de Zuidelijke provin-  
ciën des Rijks, omtrent het vervoer van buskruid,  
luidende:

„ Bij elk transport, te water van buskruid, oor-  
logsbehoefte of brandstoffen, zal er een onder-  
officier van de artillerie als conducteur bij zijn, bij  
wien naar mate van de omstandigheden, een of  
meer adfistenten, getrokken uit de korporaals of  
soldaten van hetzelfde wapen, zullen gevoegd wor-  
den. Ingeval van een zeer groot transport, uit meer  
dan één schip bestaande, zal het toezigt hierover  
aan een' officier van de artillerie, als conducteur,  
worden opgedragen.”

b. Dat ingeval de voornoemde transporten te lande ge-  
schieden, zal moeten worden nagekomen het bepaalde  
bij art. 38 der gemelde wet, en bij art. 37 van voor-  
noemd besluit, houdende als volgt:

„ Alle vervoer van buskruid of brandstoffen, hetge-  
ne te lande, in caisfons of op overdekte wagens zal  
geschieden, zal insgelijks begeleid worden. Ingeval  
het transport bestaan mogt in een of twee wagens,  
zullen hierbij moeten zijn een conducteur, onder-  
officier van de artillerie en een adfistent, terwijl  
bij het transport van verscheiden wagens een de-  
tachement soldaten, en zoo vele conducteurs en  
adfistenten zullen moeten zijn, als ook (volgens  
gemelde wet) zoo vele officieren, als de veiligheid  
en het welzijn van de dienst zullen vorderen.”

c. Dat het *maximum* van het (sub lett. b) te geven  
militair geleide, (hetwelk, dien overeenkomstig, bij  
verkiezing, uit artilleristen zal moeten bestaan,)

door de groote militaire en provinciale Kommandanten zal zijn: één onder-officier, één korporaal en acht man; zullende echter dit *maximum* dan eerst mogen worden genomen, als de algemeene veiligheid en het welzijn van de dienst zulks volstrekt vereischen; terwijl anders het geleide niet grooter zal mogen worden gegeven, dan bij het aangehaald art. 38 der wet wordt bedoeld, en zulks altijd naar evenredigheid van de te transporteren hoeveelheid buskruid.

- d. Dat aan de conducteurs, die, ingevolge art. 18 der wet van den 26sten Januarij 1815 en art. 17 van het besluit van den 21sten Maart 1815, zullen worden gevraagd, de navolgende schadeloosstelling, door het Rijk betaald wordende, (wanneer transporten voor rekening van hetzelfde geschieden) voor hunne heen- en terugreize zal moeten worden uitbetaald, als:

Aan een' onder-officier of korporaal, wanneer beide als conducteur dienen, één gulden daags.

Aan een' korporaal of militair van minderen rang, als adfistent-conducteur dienende, vijftig cents daags.

Aan de officieren die, volgens meergemelde wet en besluit, tot veiligheid en overeenkomstig het welzijn van de dienst, mogten noodig worden geoordeeld bij een transport te vragen, de reiskosten, welke hun, volgens derzelver rang, als gewone verplaatfing, toekomen, en zulks zoowel voor de heen- als terugreis; mitsgaders het hun bij het tarief van den 10den April 1820, n°. 57, toegekende daggeld, wanneer zij verplicht zijn geweest op eene plaats den geheelen dag of langer te verblijven; en eindelijk aan ieder der onder-officieren, korporaals en manschappen, welke een detachement hebben uitgemaakt en niet als conducteurs of adfistent-conducteurs in functie zijn geweest, vijf en dertig cents daags voor huisvesting en voeding voor

marcherende troepen betaald wordende; mitsgaders de pasfagiegelden der tollén, barrières en verén, die op den weg mogten zijn gelegen; alles te rekenen van en met den dag, dat de marsch aanvangt, tot en met den dag dat het detachement in het garnizoen zal zijn terug gekeerd.

Zullende, voor en aler de benooidge conducteurs of adfistènten, de officieren en de onder-officieren, korpóraals en manschappen, welke het militair geleide zullen uitmaken, zich op marsch begeven, door den belanghebbende genoegzame fondsen voor het geheel montant der reiskosten en verdere uitgaven, bij den heer Gouverneur der provincie zijner woonplaats, moeten worden gedeponeerde, die alsdan de noodige orders zal stellen, dat door de Regering der plaats, vanwaar de conducteurs en detachementen uit zullen marcheren, de kosten vóór den afmarsch onmiddellijk in handen van die conducteurs en de detachements-kommandanten worden gesteld, en, op gelijke wijze, door de plaatselijke Regering, alwaar het buskruid is ontvangen, de kosten van den terugmarsch worden betaald: alles met behoortijke quitantien gestaafd; terwijl, wanneer de plaats, werwaarts de verzending geschiedt, in eene andere provincie mogt zijn gelegen, de belanghebbende bij den Gouverneur derzelve en bij die zijner woonplaats, ieder slechts de helft der kosten voren gemeld zal moeten disponibel stellen; zullende eindelijk de officieren, die in het geval mogten komen met het toezigt belast te worden, voor het hun toegekend reis- en daggeld eene declaratie opmaken, die door de Regering der afzendingsplaats zal moeten worden voldaan.

Onder kennisgeving van het voorschrevene, heb ik tevens de eer Uw Hoog Ed. Gestr. uit te noodigen, de sub *a* tot *e* gemelde bepalingen in het vervolg na te leven en door de provinciale Kommandanten te doen naleven; wordende de Gouverneurs door mij van deze dispositie geïnformeerd, ten einde het

bepaalde onder letter *d* (1) ter kennisse hunner respectieve ingezetenen te brengen.

De Commissaris-Generaal enz.

---

(1) Als behoedmiddelen, bij het maken van patronen, is ook, onder anderen, opgegeven en bepaald: dat er moesten aangeschaft worden schoenen met vilte zolen, ten gebruike der militairen, belast met het maken van patronen, in de Circulaire van den 16den September 1823 (*Rec. militair* 1823, II, D, bladz. 129). Aan de Gouverneurs is ook nog eene aanschrijving gedaan, om opmerkzaam te zijn op het aanleggen, bijzonder van graanmijnen in de nabijheid van buskruid-magazijnen. *Circulaire van den 6den November 1823 (Rec. milit. 1823, II, D, bladz. 174).*

PENSIOENEN EN GAGEMENTEN.

*BESLUIT van den 22sten Februarij 1814,  
wegens de pensioenen en gagementen,  
mitsgaders ten aanzien der onderstand-  
gelden aan weduwen en weezen van ge-  
sneuwelde militairen der landmagt.*

WIJ WILLEM, ENZ.

De vereischte bepalingen willende statuëren, met betrekking tot de pensioenen en gagementen, mitsgaders ten aanzien van den onderstand, aan de weduwen en weezen van gesneuwelde militairen van Onze landmagt toegestaan,

Hebben besloten en besluiten:

EERSTE AFDEELING.

*Pensioenen en gagementen.*

Art. 1. Het pensioen en gagement strekt tot belooning voor bewezene militaire diensten, en wordt verkregen:

1°. Door langdurige dienst.

2°. Voor wonden vóór den vijand bekomen, of ontstaan uit gevorderde of bevolene dienst, en die den gewonden tot verdere active dienst onbekwaam maken.

Art. 2. Het pensioen en gagement is, voor iederen rang, bepaald op de somme, in het tarief onder art. 16 van dit besluit uitgedrukt.

Het pensioen en gagement, eeniglijk ter zake van langdurige dienst, zal aan geen militair worden toegestaan, dan nadat hij den Staat gedurende een tijdvak van *veertig* jaren zal hebben gediend.

Aan zoodanige militairen nogtans, welke, door ongesteldheid of infirmiteiten, buiten hunne schuld, belet worden de dienst onder de wapenen, zelfs bij het garnizoens-bataillon te presteren, zal, naar gelang van de omstandigheden en den tijd,

door hen gediend, ten minste de *helft* van het pensioen of gagement, voor *veertig* jaren dienst bepaald, worden toegelegd, waaromtrent door Ons, op voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog, bij speciale befluiten zal worden gedisponeerd.

Art. 3. De wonden in den oorlog, of ten gevolge van gevorderde of bevolene dienst bekomen, geven regt op het pensioen of gagement niet alléén, maar zelfs op eene verhooging, wanneer langdurige dienst daarmede gepaard gaat.

Deze wonden zijn geclasficeerd als volgt:

a. Die, welke, zonder het verlies van een der ledematen te veroorzaken, nogtans het noodzakelijk gebruik van hetzelfde onmogelijk maken, en tot de dienst buiten staat stellen.

b. Het verlies van een der ledematen.

c. Het verlies van twee ledematen, of van het gezigt.

De wonden, onder de eerste klasfe gerangfchikt en gepaard met dertigjarige dienst, geven regt op eene tiende verhooging van het pensioen of gagement.

Die, onder de tweede klasfe voorkomende, en gepaard met twintigjarige dienst, geven regt op eene vierde verhooging van het pensioen of gagement.

Die, onder de derde klasfe gebragt, geven, in alle gevallen, regt op de helft verhooging.

Art. 4. De dienstjaren worden aan de militairen van alle rangen niet anders toegerekend, dan van den ouderdom van zestien jaren af.

Art. 5. De dienften van een militair, welke zich mogt hebben fchuldig gemaakt aan defertie, zullen niet anders worden berekend, dan van den dag af, waarop hij, tot het hervatten van zijne dienst, zal geadmitteerd zijn, en zal zich op geene anterieure dienften kunnen beroepen.

Een militair, welke driemaal het handgeld ontvangen heeft, zal tot het gagement niet worden geadmitteerd; zulks tweemaal ontvangen hebbende, zal zijne dienst gerekend worden te zijn ingegaan met den dag, waarop hij zijn tweede engagement heeft gecontracteerd.

Art. 6. Voor de korpsen en troepen, in Europa opgerigt, en in de Kolonien geëmployeerd, zal, in tijd van vrede, een



jaar verblijf in dezelve voor twee dienstjaren gerekend worden.

De dienst in de Kolonien wordt gerekend een' aanvang te hebben genomen met den dag van het embarquement en vertrek naar dezelve, en te eindigen met den dag van het debarquement in het moederland.

In oorlogstijd zal iedere veldtocht van twaalf maanden, in welk land het zij, en voor alle de troepen, tot de active legers behorende, gerekend worden voor twee vredes-dienstjaren.

Als veldtocht zal alleenlijk geconfidereerd worden de tijd, gedurende welken de troepen, na bekomen order, om zich op den voet van oorlog te stellen, in een legerkorps zullen zijn vereenigd geweest.

De veldtocht, in welke een militair gekwetst en tot den strijd onbekwaam mogt zijn gemaakt, zal hem als een geheele veldtocht worden toegekend, ofschoon zijne wonden hem niet mogten hebben toegelaten, denzelven te eindigen.

Art. 7. Het pensioen en gagement wordt geregeld naar den rang, in welken men betaald geworden is, en gevolgelijk *effectief* heeft gediend, en vordert ten minste twee jaren gepresteerde dienst in dien rang, wordende hetzelve, bij gebreke daarvan, geregeld naar den minderen daarop onmiddellijk volgende rang.

Van deze laatste bepaling zijn uitgezonderd de zoodanigen, welke, ter zake van bekomene zware blesfures, zich bevinden in de gevallen, hierboven bij § *a. b* en *c* van art. 3 omschreven.

Art. 8. Het regt of de aanspraak op pensioen of gagement, zal beoordeeld worden uit de rapporten, door de Inspecteurs-Generaal der verschillende wapenen aan Onzen Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog over te leggen, overeenkomstig de voorschriften en instructien, aan denzelven, met betrekking tot de inspectien door welgemelden Commisfaris-Generaal, te geven.

Alle pensioenen zullen door Ons, bij speciaal besluit en op voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal voornoemd, worden geaccordeerd.

De gagementen worden door Onzen Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog toegestaan.

De pensioen- en gagements-akten zullen bij het Departement

van Oorlog worden opgemaakt, en aan de belanghebbenden, zonder betaling van zegels of leges, worden uitgereikt.

Art. 9. Het regt op pensioen en gagement wordt verloren:

1°. Door het aannemen, buiten autorisatie van het Gouvernement, van eenige functien of pensioenen, door een buitenlandsch Gouvernement aangeboden;

2°. Door vonnissen tot lijfstraf of infamie, tot aan de rehabilitatie.

#### TWEEDE AFDEELING.

#### *Pensioenen of onderstanden aan de weduwen of weezen van gesneuvelde militairen.*

Art. 10. De weduwen van officieren, onder-officieren en soldaten, in den strijd gesneuveld, of gestorven binnen zes maanden na derzelver bekomene wonden, zullen pensioenen kunnen obtineren, mits bewijzende, dat derzelver huwelijk geweest is anterior aan de blesfures, welke den dood van gezegde militairen zullen veroorzaakt hebben.

De pensioenen zijn geregeld naar den rang der militairen, zoo als die gebragt zijn op het tarief, onder art. 16 van dit besluit.

De pensioensbetaling houdt op, van het oogenblik af, dat de weduwen een tweede huwelijk hebben gecontracteerd.

Art. 11. De kinderen van gezegde militairen, vader en moeder beide verloren hebbende, en alzoo geheel ouderloos zijnde, of ook de zoodanigen, welker moeder een tweede huwelijk mogt hebben gecontracteerd, zullen insgelijks regt hebben op een jaarlijkschen onderstand, aan derzelver gejustificeerde voogden te betalen.

Deze onderstand is gelijk aan het beloop der sommen, welke aan hunne moeders als pensioen zouden zijn toegeftaan.

Deze onderstand cesfeert:

1°. Zoodra het jongste der kinderen den vollen ouderdom van achttien jaren zal hebben bereikt, en

2°. Indien het jongens zijn, zoodra de laatste een militair of burgerlijk traktement zal hebben geobtimeerd.

Deze onderstand zal, naarmate van het getal kinderen, proportioneel verminderen, telkens wanneer een der kinderen den

vollen ouderdom van achttien jaren zal hebben bereikt, of wanneer een der jongens een militair of burgerlijk traktement zal hebben geobtineerd.

Art. 12. De weduwen-pensioenen en onderstanden aan kinderen worden niet geaccordeerd, dan uit kracht van een besluit, door Ons te nemen, op voordragt van den Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog, aan wien de verzoeken met de vereischte bescheiden worden ingezonden.

### DERDE AFDEELING.

#### *Algemeene bepalingen.*

Art. 13. De betaling der pensioenen, beneden den rang van Kolonel, mitsgaders der gagementen, zal even regelmatig plaats hebben, als die der traktementen en soldijen der troepen, en wel van drie tot drie maanden, door den Betaalmeester van Oorlog, op staten, arrondisements-gewijze opgemaakt, en overgewezen, op de kantoren der respectie Ontvangers-particulier. Deze doen de uitbetaling tegen quitantie, op productie van behoorlijke attestatie *de vita*, door de plaatfelijke regeringen in tegenwoordigheid van den gepensioneerden en gegageerden, op te maken, tegen betaling van niet meer dan tien stuivers, daaronder begrepen twee en een halve stuivers voor het zegel.

De zoodanigen, die, ingevolge de bepalingen bij art. 15 van dit besluit, permisfie zullen obtineren, om zich buiten 's lands te onthouden, zullen, ten kantore van den Betaalmeester van Oorlog, worden betaald, op speciale monfterrollen, ten hunnen behoefte opgemaakt.

De pensioenen van den rang van Kolonel en daarboven, benevens die der militaire weduwen en weezen, worden ingeschreven in het grootboek der nationale schuld, en worden betaald, door de zorg van den Directeur-Generaal dier schuld.

Art. 14. Met uitzondering van zeer bijzondere gevallen, in welke wij Ons referveren, om, op voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog, bij wijze van dispensatie, te statueren, kunnen de pensioenen noch met eenige civile, noch met eenige militaire traktementen te gelijk, genoten worden. Het genot der gagementen kan gepaard gaan met civile tractementen of emolumenten, maar met geen militair tractement of soldij.

De pensioenen en gagementen kunnen in geen geval, gedurende

het leven van den gepensioneerde of gegageerde, met eenig arrest of korting, ten behoeve van eenig schuldeischer, worden bezwaard.

Art. 15. Al wie eenig militair pensioen of gagement geniet, is gehouden, zijne woonplaats binnen de grenzen van den Staat te vestigen; doch wanneer hij buiten 's lands mogt geboren zijn, zal hij, bij een speciaal besluit, door Ons daartoe te nemen, de permissie kunnen bekomen, om zich naar zijn vaderland te begeven, en aldaar het genot van het pensioen of gagement kunnen behouden, onder korting van een derde, ten behoeve der publieke schatkist.

Art. 16. De pensioenen en gagementen, in de vorige artikelen vermeld, zullen zijn naar den rang van den gepensioneerde of gegageerde volgens dit tarief:

| R A N G E N.                    |                                                                                  |                                                                                      |
|---------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
|                                 | Pensioen of<br>gagement<br>door langdu-<br>rige dienst<br>of bekomene<br>wonden. | Jaarlijkse<br>pensioenen<br>en onderstan-<br>den aan we-<br>duwen en<br>weezen, enz. |
| Luitenant-Generaal .....        | f 3000                                                                           | f 1000                                                                               |
| Generaal-Majoor .....           | 2400                                                                             | 800                                                                                  |
| Kolonel .....                   | 1500                                                                             | 500                                                                                  |
| Luitenant Kolonel .....         | 1200                                                                             | 400                                                                                  |
| Majoor .....                    | 1000                                                                             | 350                                                                                  |
| Kapitein .....                  | 800                                                                              | 300                                                                                  |
| Eerste Luitenant .....          | 400                                                                              | 200                                                                                  |
| Luitenant .....                 | 350                                                                              | 200                                                                                  |
| Monster-Commisfaris .....       | 1500                                                                             | 500                                                                                  |
| Onder-Monster-Commisfaris ..... | 1200                                                                             | 400                                                                                  |
| Commisfaris van Oorlog .....    | 1200                                                                             | 400                                                                                  |
| Officier van Gezondheid .....   | } 1 <sup>e</sup> . klasfe 800                                                    | 300                                                                                  |
|                                 | } 2 <sup>e</sup> . — 400                                                         | 200                                                                                  |
|                                 | } 3 <sup>e</sup> . — 350                                                         | 200                                                                                  |
| Sergeant .....                  | 130                                                                              | 80                                                                                   |
| Korporaal .....                 | 100                                                                              | 60                                                                                   |
| Soldaat .....                   | 91                                                                               | 52                                                                                   |
| Tamboer en Pijper .....         | 91                                                                               | 52                                                                                   |

Art. 17. Omtrent de pensioenen aan militairen of derzelve weduwen en weezen, vóór Onze komst tot de Souvereiniteit geaccordeerd, zal door Ons nader worden gedisponeerd, zoodra de algemeene rapporten over deze materie, van den Directeur-Generaal der Centrale kas en Nationale schuld gevorderd, zullen zijn ingekomen.

Art. 18. Onze Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog en Onze Directeur-Generaal der Centrale kas en der Nationale schuld zijn belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, enz.

*BESLUIT van den 3den Mei 1815, ten opzichte der uitbetaling van pensioenen aan militaire officieren in de Zuidelijke provincien.*

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Op de voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog, van den 27sten April 1815, n<sup>o</sup>. 12, in aanmerking nemende, dat de gepensioneerde officieren, in de Zuidelijke departementen van het Rijk gedomicilieerd, federt de vereeniging der departementen tot het Koninkrijk der Nederlanden, niet meer kunnen gerekend worden te vallen in de termen van art. 15 van Ons besluit van den 22sten Februarij 1814, n<sup>o</sup>. 5, en dat zij, zoowel als de gegageerde militairen, in dat zelfde geval verferende, mitsdien behooren te worden ontheven van de korting, aan welke de pensioenen en gagementen, welke buiten 's lands verteerd worden, zijn onderworpen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, gelijk Wij bepalen bij deze: dat, federt den eersten April 1815, aan de gepensioneerde en gegageerde militairen, in de Zuidelijke departementen van Ons Rijk gedomicilieerd, zal worden uitbetaald het volle beloop der pensioenen en gagementen primitivelijk aan hen toegestaan; en zulks op dezelfde wijze als in de Noordelijke provincien plaats heeft; zullende mitsdien Onze Secretaris

van Staat voor de Finantien en Onze Commisaris - Generaal voor de Finantien in de Zuidelijke departementen zich met elkander concenteren, ten einde die betaling geschiede in de departementen, alwaar de gepensioneerde en gegageerde militairen zijn gedomicilieerd.

Affchriften enz.

---

*BESLUIT van den 24sten April 1814,  
waarbij het Grootboek der pensioenen  
wordt geïntroduceerd en de wijze van  
betaling der daarop ingeschrevene pen-  
sioenen geregeld.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Verlangende de vereischte bepalingen daar te stellen, met betrekking tot de formatie van het Grootboek der pensioenen, gelijk mede ten aanzien der wijze, welke in de voldoening der in hetzelfde in te schrijven pensioenen zal behooren te worden geobserveerd;

Gehoord het rapport van Onzen Secretaris van Staat voor de Finantien,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Het Grootboek der pensioenen zal worden gehouden bij het Departement van Finantien.

Art. 2. Geene inschrijving in het Grootboek der pensioenen zal kunnen plaats hebben, dan ten gevolge van een daartoe door Ons genomen besluit.

Art. 3. Hetzelve zal dienen ter inschrijving

1°. Van alle militaire pensioenen en gagementen, mitsgaders van alle pensioenen van de Marine, daaronder begrepen die van 's Lands werkvolkeren, mitsgaders van de werkvolkeren der voormalige Oostindische Compagnie, om het even of dezelfde al dan niet, tot dus verre, uit particuliere fondsen zijn betaald geworden.

2°. Van de pensioenen van militaire weduwen en weezen.

3°. Van alle burgerlijke pensioenen.

4°. Van alle kerkelijke pensioenen.

Art. 4. Door de Departementen van Oorlog en van Marine zullen worden geformeerd en aan Onzen Secretaris van Staat voor de Finantien ingezonden behoorlijke staten van de pensioenen en gagementen, sub 1°. van het voorgaand artikel omschreven.

Art. 5. Het Grootboek der pensioenen zal moeten inhouden:

- a. Het nummer van inschrijving.
- b. De voluit geschrevene namen en voornamen der gepensioneerden.
- c. Derzelve geboorte- of doopdagen.
- d. De kwaliteit, waarin de ingeschrevene zijn gepensioneerd.
- e. Het jaarlijksch montant van het door Ons verleend pensioen.
- f. Den dag, op welken het pensioen zal ingaan.
- g. Den datum en het nummer van het door Ons genomen besluit, het pensioen verleende.
- h. De tegenwoordige woonplaats der ingeschrevenen.
- i. De bijzondere voorwaarden, die aan sommige pensioenen zullen zijn gehecht; zullende tevens bij die pensioenen, welke tot dusverre uit particuliere fondsen betaald geworden zijn, daarvan uitdrukkelijk melding moeten worden gemaakt.

Art. 6. De Secretaris van Staat voor de Finantien zal aan iederen gepensioneerden, in het Grootboek zijnde ingeschreven, een certificaat afgeven, den gepensioneerde strekkende tot bewijs der gedane inschrijving, en op welk certificaat voorts elke te effectuëren betaling van pensioen zal worden aangeteekend.

Art. 7. De voldoening der in het voormelde Grootboek ingeschrevene pensioenen zal, ten aanzien van alle de gepensioneerden, binnen de Vereenigde Nederlanden woonachtig, geschieden van zes tot zes maanden, door den Betaalmeester der Nationale schuld, op staten, arrondisfementsgewijze opgemaakt, en overgewezen op de kantoren der respectieve Ontvangers-particulier, die de uitbetaling zullen doen aan den houder van het certificaat van inschrijving, tegen quitantie, en bij aanteekening op het evengemelde certificaat, mitsgaders op productie van behoorlijke attestatie de vitá, door de Gemeentebesturen af te

geven, in conformiteit van Ons besluit van den 23sten Februarij laatsleden, n<sup>o</sup>. 10, en van zoodanige andere bewijsstukken, als door den aard van sommige geclaufuleerde pensioenen zullen worden vereischt.

Art. 8. De betaling der gepensioneerden, welke, ingevolge eener van Ons bekome toestemming, buiten 's lands woonachtig zijn, zal, onder korting van een derde, geschieden door den Betaalmeester der Nationale schuld, ten zijnen kantore zelve te Amsterdam, op de afzonderlijke staten, welke daarvan zullen worden geformeerd; zullende bij deze betaling hetzelfde geobserveerd worden, dat ten aanzien der binnen 's lands woonachtige gepensioneerden is voorgescreven, met dien verstande echter, dat genoeg zal worden genomen met de attestatien de vita, in dier voege ingerigt, als ter plaatse, daar de gepensioneerden woonachtig zijn, gebruikelijk is.

Art. 9. Bij overlijden van een' gepensioneerden, zal deszelfs achterstallig pensioen, tot op den sterfdag, worden betaald aan zijne erfgenamen of regtverkrijgenden, mits van derzelve bevoegdheid daartoe naar behooren doende blijken, en zulks op quitantie en tegen intrekking van het certificaat van inschrijving, mitsgaders op productie van een extract uit het register van den burgerlijken staat, waaruit zal moeten blijken de dag, op welken de gepensioneerde overleden is, of, zoo veel de buiten 's lands gepensioneerden betreft, door productie van daaraan gelijk staande bewijsstukken.

Art. 10. Ter voldoening aan het bovenstaande artikel, zullen de erfgenamen of regtverkrijgenden van overledene gepensioneerden, de daarbij gerequireerde bewijsstukken moeten inleveren, voor zoo veel betreft binnen 's lands gedomicilieerde gepensioneerden, bij den Ontvanger-particulier, op wiens kantoor de overledene betaalbaar was gesteld, en voor zoo veel betreft gepensioneerden, buiten 's lands overleden, ten kantore van den Betaalmeester der Nationale schuld te Amsterdam.

Art. 11. De voormelde bewijsstukken, aldus verzameld, zullen aan het Departement van Finantien worden opgezonden en aldaar geëxamineerd, ten einde vervolgens het competerende aan iederen erfgenaam of regtverkrijgenden te doen uitbetalen op gelijksoortige staten, als hiervoren in art. 7 zijn aangewezen.



Art. 12. Onze Secretaris van Staat voor de Financien is belast met de uitvoering van dit besluit, enz.

---

*BESLUIT van den 23sten Februarij 1814,  
n<sup>o</sup>. 10, houdende voorschriften betrek-  
kelijk het vragen en bekomen van At-  
testatiën de vita, benoodigd tot betaling  
van Lijfrenten en Pensioenen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord het rapport van den Directeur-Generaal der Centrale Kas en der Nationale schuld,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De attestatiën de vita, benoodigd tot betaling der lijfrenten en pensioenen, zullen voortaan worden verleend en uitgegeven door het Gemeente-Bestuur, ter plaatse alwaar de persoon, wiens aanwezen moet worden geattesteerd, woonachtig is.

Art. 2. De Gemeente-Besturen zullen zich, tot dat einde, bedienen van de formulieren, welke, door den Directeur-Generaal der Centrale Kas en der Nationale schuld, zullen worden gearresteerd, en op de kantoren van de Ontvangers-particulier in de arrondisfementen, tegen voldoening der kosten van drukloon en zegel, zullen worden verkrijgbaar gesteld.

Art. 3. De Gemeente-Besturen zullen geene attestatiën de vita afgeven, anders dan op de personele verschijning van den genen, wiens aanwezen geattesteerd wordt; zij zullen door denzelfden persoon de attestatiën de vita mede doen onderteekenen, en voorts een behoorlijk register houden van de lijven, op welke lijfrenten gevestigd zijn, mitsgaders van de gepensioneerden, in hunne gemeente woonachtig, aan welke zij attestatiën de vita zullen hebben afgegeven; en zal dit register moeten inhouden de namen en voornamen, mitsgaders de geboorte- of doopdagen der lijven, op welke lijfrenten gevestigd zijn, of van de gepensioneerden. De Gemeente-Besturen zullen moeten toezien, dat de namen en voornamen, mitsgaders de geboorte- of doopdagen, in dit register, zoo wel als in de attestatiën de

vita, worden gesteld, letterlijk, overeenkomstig de akten van den Burgerlijken Stand, den geboorte- of doopdag dezer lijven of gepensioneerden betreffende, welke akten zij zich zullen doen vertoonen.

Art. 4. De Gemeente-Besturen zullen, indien zij zulks ten bewijze van de identiteit van den persoon, wiens aanwezen zij attesteren, noodig oordeelen, de tusschenkomst van twee getuigen kunnen vorderen.

Art. 5. Bij overlijden van een lijf, op hetwelk eene lijfrente gevestigd is, of wel van een' gepensioneerden, zullen de Gemeente-Besturen daarvan dadelijk aan den Directeur-Generaal der Centrale Kas en der Nationale schuld kennis geven.

Art. 6. De Gemeente-Besturen zijn aan 's Lands Kas verantwoordelijk voor de deugdelijkheid der attestatien de vita, welke zij zullen hebben afgegeven, en zulks om het even, of zij de tusschenkomst van getuigen, al dan niet, zullen hebben gerequireerd.

Art. 7. De attestatien de vita zullen niet onderworpen zijn aan het regt van registratie, doch zullen dezelve moeten worden afgegeven op een zegel van twee en een halven stuiver.

Art. 8. De Gemeente-Besturen zullen, voor iedere attestatie de vita, welke door hen wordt afgegeven, mogen vorderen tien stuivers, zonder meer, de kosten van zegel en drukloon daar onder begrepen.

Art. 9. Onze Commisfaris-Generaal voor de Binnenlandsche Zaken, en de Directeur-Generaal der Centrale Kas en der Nationale schuld, zijn belast met de executie van het tegenwoordig besluit, enz. (1).

---

(1) Met instandhouding der bestaande verordeningen op het stuk der pensioenbetaling, is bij besluit van Z. M. van den 11den Mei 1825, n<sup>o</sup>. 126 bepaald: dat ten gerijve der gepensioneerden, de plaatselijke Besturen, met uitzondering van die der hoofdplaatsen, van de provincien, zullen worden belast met de zorg, om van de gepensioneerden, die zulks mogten verlangen, de attestatien de vita, quitantien, en certificaten van inschrijving over te nemen, ten einde te worden gezonden aan de Administrateurs van 's Rijks schatkist, die, met terugzending der gemelde certificaten, de vereischte assignatien op de agenten van den Rijkskasfiser, aan de plaatselijke Besturen zullen doen toekomen, om aan de belanghebbende gepensioneerden te worden uitgereikt, zullende dezelve slechts gehouden zijn, hun aandeel in de kosten der porten voor de over- en terugzending, aan de plaatselijke Besturen te voldoen.

*WET, betreffende het leggen van arresten en het vragen van kortingen op traktementen, soldijen en pensioenen, bij de Hoofden der onderscheidene Departementen van Administratie. Gearresteerd den 24sten Januarij 1815, no. 3.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Aan alle de genen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben de noodzakelijkheid, om bepalingen te maken tegen het leggen van arrest op objecten, berustende onder de algemeene 's Lands administratiën, en dezelve ook toepasselijk te doen zijn op objecten, berustende onder administratiën over werken, die uit derzelver aard van een dringend algemeen belang zijn, ten einde den onbelemmerden loop dier administratiën te verzekeren;

En willende tevens die bepalingen in verband brengen met de belangen der individuele ingezetenen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg van de Staten-Generaal dezer landen, hebben goedgevonden en verstaan, te ordonneren en te statueren, gelijk Wij ordonneren en statueren bij deze:

Art. 1. Geenerhande arresten zullen verleend of gedoogd worden op gelden, effecten, papieren of goederen, berustende onder Onze Secretarissen van Staat of andere hoofden van administratiën in hunne kwaliteit, of op eenige bureaux of kantoren tot de algemeene 's Lands administratie behoorende, en speciaal niet op eenige ordonnantien van betaling, welke, zoo ter zake van traktementen, soldijen of pensioenen, als ter voldoening van aannemingen, leverancien, als anderzins, reeds geslagen zijn of nog moeten geslagen worden.

Evenmin zullen arresten verleend of gedoogd worden op gelden of andere objecten, berustende onder provinciale, plaatselijke of andere administratiën, voor zoo verre die betrekking

hebben tot zee- of rivier- waterkeerende werken, de fluis-werken daaronder begrepen.

Art. 2. Alle de genen, welke, ter voldoening van een vonnis of tot securiteit van eenige pretensien, ten laste van particuliere ingezetenen of van eenige corporatie, aanspraak maken op eenige gelden of andere objecten in artikel 1 vermeld, zullen zich moeten adresferen aan den Secretaris van Staat of het Hoofd der Administratie, onder welke die gelden of objecten berusten of behooren; en zal daaromtrent als dan op zoodanige wijze worden gehandeld, als Wij, op het rapport van den Secretaris van Staat of ander Hoofd van Administratie, aan wien het adres zal gemaakt zijn, zullen oordeelen te behooren.

Art. 3. Op de traktementen der officieren Onzer Land- en Zeemagt van allen rang, mitsgaders der Administrateurs en officieren van Gezondheid tot dezelve behoorende, gelijk mede op de pensioenen van de gepensioneerde officieren van de Land- en Zeemagt, zal door de Departementen van Oorlog en van Marine respectivelijk korting kunnen worden verleend, onder de bepalingen in de volgende artikelen vastgesteld.

Art. 4. Deze korting zal zijn van een vierde van het beloop der traktementen of pensioenen van zestien honderd guldens en daar beneden, en van een derde van het beloop der traktementen of pensioenen, welke meer dan zestien honderd guldens beloopen.

Art. 5. Geene korting zal kunnen worden geobtineerd voor minder dan vijf en twintig guldens, terwijl daarenboven de schuld, waarvoor de korting gevraagd wordt, ingeval dezelve uit leverancien, arbeidslooonen en dergelijke voortspuit, ten minste een jaar oud zal moeten zijn.

Art. 6. Wegens verteringen en gemaakte schulden in publieke of particuliere koffij- en wijnhuizen, zal nimmer korting worden verleend.

Art. 7. Insgelijks zal voor geene interesfen korting verleend worden, ten zij alleen in het geval van voorgeschetene gelden, waar voor handschriften, acceptatien, obligatien of dergelijke zijn gepasseerd, bij welke het bijbetalen van interesfen, speciaal is geconditioneerd geworden.

Art. 8. Op de traktementen der officieren van Onze Land-

of Zeemagt, zich te velde of buiten gaats bevindende, zal geene korting mogen verleend worden.

De schuldeischers zullen derzelver terugkomst moeten afwachten tot het voortzetten hunner reclames, nogtans zullen de kortingen, welke reeds bevorens tot op het oogenblik dat de debiteuren te velde of naar zee zijn gegaan, mogten verleend zijn, niet ophouden derzelver effect te forteren.

Art. 9. Ieder, die eenige korting ten laste van een dienstdoend of gepensioneerd officier van Onze Land- of Zeemagt zou willen vragen, zal zich te dien einde, bij behoorlijk gezegelden rekweste moeten adresferen aan het Departement van Oorlog of van Marine, wien zulks aangaat; daarbij opgevende:

1°. Den naam en doopnaam als ook den rang van zijn debiteur, met indicatie van het korps, de equipagie of de administratie, waarbij hij geplaatst is, of wel, indien het een' gepensioneerd of buiten activiteit zijnden officier betreft, van de woonplaats van denzelven.

2°. Den aard der schuld en den precisen tijd, op welken dezelve is gecontracteerd, met overlegging van authentieke kopijen, van alle zoodanige bewijzen, waarop de rekwes-trant zijne pretensie fundeert, en voor zoo veel de schuld uit geleverde winkelwaren of uit verdiende arbeidsloo-nen voortspuit, met productie van extract authentiek uit het schuldboek.

Bij de Departementen van Oorlog of Marine, zullen geene originele handschriften, acceptatien, obligatien, of dergelijke kunnen aangenomen, maar in alle gevallen geauthentifeerde afschriften daarvan moeten gevorderd worden.

Art. 10. Geen officier zal echter ten laste van een ander of-ficier eenige korting wegens particuliere schulden kunnen vra-gen; zullende de Departementen van Oorlog en Marine, inge-val daartoe adres mogt worden gemaakt, hetzelve te allen tijde buiten dispositie houden.

Art. 11. Het Departement van Oorlog of van Marine zal den officier, ten wiens laste de korting gevraagd wordt, daar-omtrent in zijne belangen hooren.

Zoo deze de wettigheid der schuld erkent, of anderzins in de korting toestemt, zal dezelve dadelijk verleend worden.

Indien hij echter de schuld weêrspreekt, en het Departement van Oorlog of van Marine, wien zulks aangaat, na het inwinnen van alle zoodanige informatien, als hetzelfde zal noodig oordeelen, de pretensie illiquide mogt bevinden, zal hetzelfde den verzoeker om korting, tot het vervolgen van zijn gefustioneerd regt, renvoyeren aan de ordinaris Justitie.

Art. 12. Wanneer door het Departement van Oorlog of van Marine aan eenig officier een bepaalde termijn zal zijn voorgescreven, om nopens eene ten zijnen laste gevraagde korting te berigten, of informatien te suppediteren, en zoodanig officier nalatig mogt blijven, aan zijne verpligting in dezen te voldoen, zal deszelfs stilzwygen als eene bekentenis van de wettigheid der schuld aangemerkt en de korting dadelijk verleend worden.

Art. 13. Wanneer het Departement van Oorlog of van Marine, na het berigt van den officier te hebben ingewonnen, nadere informatien van den verzoeker om korting mogt verlangen, en deze in gebreke bleef, om, binnen den hem voorgeschreven tijd, die informatien in te dienen, zal hij worden gerekend, van zijne reclame te hebben afgezien, en mitsdien het verzoek om korting gehouden worden voor vervallen.

Art. 14. Op het traktement of pensioen, van welken aard ook, van denzelfden officier, zal slechts ééne korting te gelijk effect kunnen forteren; meerdere kortingen op zoodanig traktement of pensioen verleend wordende, zal de eene de andere succesfivelijk opvolgen.

Art. 15. De tijd van het indienen van het primitief verzoek om korting, bepaalt de preferentie.

De Departementen van Oorlog en van Marine zullen daarvan, elk voor zoo veel hem aangaat, naauwkeurig aantekening houden, en nimmer op eenig later ingediend verzoek, ten laste van denzelfden officier, eene definitive dispositie nemen, ten zij omtrent eene vroegere geïnstitueerde reclame finaal gedisponeerd zal wezen.

Art. 16. Wanneer het evenwel mogt gebeuren, dat twee of meer personen op denzelfden dag korting ten laste van denzelfden officier obtineerden, zal echter alleen het een derde of een vierde, overeenkomstig het bepaalde bij art. 4, worden gekort, en dit montant, in gelijke deelen, aan ieder der korting verkregen hebbende personen worden uitgekeerd.

Art. 17. Ieder die eenige korting ten laste van een' officier zal hebben geobtimeerd, zal gehouden zijn te zorgen, dat die korting geboekt worde ten kantore, waar de betaling moet geschieden. Ingeval hij langer dan eene maand, na het verleenen der korting, mogt verzuimen de te boekstelling te doen effectueren, zal de korting worden gehouden voor vervallen.

Art. 18. Wanneer een officier gelden aan den lande mogt verschuldigd zijn, zullen dezelve altijd bij voorkeur worden ingehouden, al ware het ook, dat er reeds kortingen ten behoeve van particulieren mogten verleend zijn, welke dan zoo lange zullen cesferen, tot dat de schuld aan den lande geheel zal zijn gekweten.

Op gelijke wijze zal gehandeld worden met zoodanige schulden, welke de officieren aan eenig korps van Onze land- of zeemagt mogten hebben, hetzij dezelve daar nog bij dienen, hetzij dezelve bij een ander mogten zijn overgegaan, of wel met pensioen de dienst mogten hebben verlaten.

Art. 19. Geene kosten zullen ten laste van den officier, op wien de korting verleend wordt, kunnen worden gebragt, dan die voor zegels en leges.

Art. 20. Bijaldien de Departementen van Oorlog en van Marine mogten bevinden, dat sommige officieren zich zelve verre genoeg konden vergeten, om ongeoorloofde schulden te contracteren, of de kortingen ten hunnen laste boven mate te doen vermenigvuldigen, zullen zij in dat geval zulks ter Onzer kennisse brengen, en des noods, naar gelang der omstandigheden, hunne destitutie, voor zoo veel de dienstdoende betreft, aan Ons voordragen.

#### Lasten en bevelen enz. (1).

(1) Volgens eene aankondiging geplaatst in de *Staatsc. van den 8sten Februarij 1815*, n<sup>o</sup>. 33, zal men zich *punctuëlijk* naar de voorschriften van deze wet moeten gedragen.

307

---

HUWELIJKEN VAN MILITAIRE OFFICIEREN.

---

*BESLUIT van den 16den Februarij 1814,  
betrekkelyk de toestemming tot huwelij-  
ken van militaire officieren.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord de voordragt van Onzen Commisaris-Generaal voor het Departement van Oorlog;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Geene officieren, tot de armée van den Staat of de landmilitie behoorende, zullen van nu voortaan een huwelijk vermogen aan te gaan, zonder daartoe vooraf Onze toestemming te hebben verkregen.

Art. 2. Deze toestemming zal niet worden verleend, dan onder de volgende voorwaarden:

- 1°. Dat de aanstaande echtgenoot zich verbindt, haren man, wanneer het korps, waartoe hij behoort, mogt marcheren, niet op de marschen te zullen volgen, en nimmer in de kampementen of bij het leger, wanneer het te velde is, te zullen verschijnen.
- 2°. Dat het, ten opzigte der Kapiteins en subalterne officieren, stellig gebleken zij, of op waarfchijnlijke en redelijke gronden kan worden verwacht, dat de middelen van een van beide de aanstaande echtgenooten een jaarlijksch inkomen zullen kunnen geven van zeshonderd guldens, het traktement van den officier daar niet onder begrepen (1).

---

(1) Bij een opgevolgd besluit van Z. M. van den 11den Julij 1814, zijn art. 1 en 2 van dit besluit toepasfelyk gemaakt op officieren van Gezondheid der 1ste en 2de klasfe; zijnde zij gehouden hunne verzoeken tot het aangaan van huwelijken in te zenden



## HUWELIJKEN VAN MILITAIRE OFFICIEREN. 365

Art. 3. De verzoeken, om deze toefstemmingen te verkrijgen, zullen door den kommanderenden Generaal van het territoriaal militair arrondissement, met bijvoeging van deszelfs consideratien, worden ingezonden aan Onzen Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog, die, wanneer de overgelegde stukken bij hem in orde zullen zijn bevonden, Onze toefstemming tot het voorgenomen huwelijk zal vragen.

Art. 4. Afschrift van dit besluit enz.

---

*BESLUIT van den 17den September 1824,  
n°. 99, houdende eene ampliatie van  
het vroeger besluit van den 16den Fe-  
bruarij 1814, n°. 55, betreffende de  
huwelijken der militaire officieren.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op het rapport van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog, van den 10den Februarij 1823, lett. B, daarbij te kennen gevende, dat de bepalingen van Ons besluit, van den 16den Februarij 1814, n°. 55, nopens de huwelijken van militaire officieren, op verschillende wijzen worden ontweken; zoodat het blijkbaar geworden is, dat Onze vaderlijke bedoelingen bij het toekennen der bevoegdheid, om niet uitsluitend een stellig, maar ook een waarschijnlijk en op redelijke gronden verwacht wordend inkomen van een der beide echtgenooten te bewijzen, genoegzaam geheel en al worden ter zijde gesteld;

Overwegende, dat het derhalve van belang is te achten, dat alle twijfel, op dit stuk, worde weggenomen, en de voorschriften van het voormeld besluit gewijzigd worden naar het-

---

aan het Geneeskundig Bestuur, ten einde die door hetzelfde, met bijvoeging van deszelfs consideratien, aan den Commisfaris-Generaal van Oorlog worden ingediend. Bij dit laatstgem. besluit is in art. 2 bepaald, dat aan geene officieren van Gezondheid der 3de klasse permissie tot het aangaan van huwelijken zal worden verleend. Men vindt dit besluit in het *Bijv. tot het Staatsbl. van 1814, bl. 409.*

geen de ondervinding, te dezer zaak, als doelmatig heeft aangewezen; dat ook de officieren gewaarschuwd worden, omtrent de gevolgen, welke hunne ongeoorloofde handelwijze moet naar zich slepen, en dat eindelijk zoodanige huwelijken worden geweerd, welke, niet met het karakter van officier overeenkomende, door hen niet onbedachtzaam behooren te worden aangegaan, of eenige voorloopige betrekkingen daaromtrent aanknoopt, vermits dezelve, meestal, onverminderd de nadeelen, welke, voor de militaire dienst, daaruit voortvloeijen, eene verderfelijke strekking hebben voor den persoon zelven, die, op deze wijze, zijne bevordering tegenwerkt;

Gelet op de adviſfen van Onzen Minister van Justitie, van den 27sten Junij en 26sten September 1823, n<sup>o</sup>. 210 en 259, en den 8sten Mei laatstleden, n<sup>o</sup>. 66;

Onzen Commisſaris-Generaal van Oorlog, nader gehoord, rapporten van den 25sten Februarij 1824 (lett. M, en den 26sten Julij en 10den Augustus laatstleden, lett. H7 en F7);

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Bij ampliatie van het 2de artikel van Ons bovengemeld besluit van den 16den Februarij 1814, n<sup>o</sup>. 55, wordt bepaald, dat de verzoeken, ter bekoming van toestemming tot het aangaan van een wettig huwelijk, voortaan zullen moeten voorzien zijn, voor alle de officieren, in het algemeen, van een certificaat der Regering van de woonplaats der aanstaande echtgenoot, houdende opgave omtrent haren stand, bedrijf en gedrag, en alle verdere inlichtingen, welke kunnen strekken ter waardering van de, ten deze, bedoelde aanvraag, en voor de Kapiteins en ſubalterne officieren, in het bijzonder:

Van alle zoodanige bewijzen, bescheiden of akten, waaruit het stellig blijke, dat een van beide, of beide de echtgenooten te zamen, een dadelijk inkomen van zeshonderd guldens in het jaar genieten, boven en behalve het traktement van den officier, die de aanvraag heeft ingediend.

Art. 2. De verzoekschriften, ten voorzeiden einde, welke bij het Departement van Oorlog. zullen moeten worden ingediend, zullen bij hetzelfde aan een nauwkenrig en zorgvuldig onderzoek worden onderworpen; zullende, te dien einde, van wege de daartoe bevoegde militaire Autoriteiten, een omstandig

overzigt worden gevorderd nopens het gedrag en de eigenschappen van den verzoeker, ter beoordeeling in hoeverre hij zich de verlangde gunst heeft waardig gemaakt.

Art. 3. Behalve deze opgaven zullen door het Departement van Oorlog zoodanige verdere inlichtingen worden ingewonnen, als dienftig kunnen wezen om het verzoek volledig te kunnen beoordeelen.

Art. 4. Wanneer de bewijzen van het bij art. 1 voor de Kapiteins en subalterne officieren bepaald inkomen, niet voldoende mogten bevonden worden, zal door Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog worden onderzocht, in hoeverre er termen aanwezig zijn, om de belanghebbenden het indienen van een ander verzoekschrift toe te staan, waarbij dan van den belanghebbenden zal gevorderd worden een bewijs van een genoegzaam kapitaal op de Nationale werkelijke schuld, ingeschreven op het Grootboek, onverschillig ten wiens naam, doch speciaal verbonden voor het genot der renten, ten behoeve van een der echtgenooten, welk verband, zonder autorisatie van het Departement van Oorlog, niet zal vermogen te worden opgeheven.

Art. 5. Onze Commisfaris-Generaal van Oorlog zal bevoegd zijn tot de afwijzing van alle zoodanige verzoeken om toestemming tot het aangaan van huwelijken, welke hij na onderzoek zal bevinden voor geene inwilliging vatbaar te wezen, en Ons alleen dezulke voordragen, waaromtrent de ingewonnen inlichtingen en bewijzen voldoende zijn.

Art. 6. De voordragten van het Departement van Oorlog, tot het bekomen van Onze toestemming, zullen voortaan en behoudens zeer bijzondere gevallen, niet meer dan viermaal in het jaar Ons worden aangeboden, en dit wel bepaaldelijk op den 31sten Maart, 30sten Junij, 30sten September en 31sten December; zijnde het verder Onze meening, dat de enkele daad der aanvraag, voorzien met bescheiden, in behoorlijken vorm, geenszins aanspraak kan geven om Onze toestemming, altijd zonder uitzondering, te verkrijgen, maar dat hierin wel speciaal het belang van de dienst zal worden geraadpleegd.

Art. 7. Onze Commisfaris-Generaal van Oorlog zal bijzonderlijk letten op de huwelijken, welke officieren van Onze armée zullen aangaan, of wenschen aan te gaan, en daarop Onze

## 368 HUWELIJKEN VAN MILITAIRE OFFICIEREN.

aandacht, ter gelegenheid van de voordragten, ter hunner bevordering, of van verzoeken, die hen betreffen, wel zorgvuldiglijk bepalen.

Affchriften van dit besluit enz. (1).

---

(1) Naardien dit besluit slechts als eene amptiatie op het besluit van den 16den Februarj 1814 is aan te merken, ondergaat daardoor dan ook het algemeen beginsel, dat alle officieren, dus hoofd- en opper-officieren, steeds de toestemming van Zijne Majesteit tot het aangaan van een huwelijk behooren te verkrijgen, geene verandering; even zoo min als daardoor buiten kracht en werking wordt gesteld de bepaling, dat de aanstaande echtgenooten zich behooren te verbinden, om geen' officier, met wien zij in het huwelijk zullen treden, op den marsch te zullen volgen, of in de kampementen, of in het leger, wanneer het te velde is, te zullen verschijnen. *Circulaire van den Commissaris-Generaal van Oorlog van den 4den October 1824, n<sup>o</sup>. 36. Recueil Milit. 1824, bladz. 207.*

## WEDUWEN-FONDS.

*BESLUIT van den 14den Januarij 1815,  
houdende daarstelling van eene wedu-  
wen- en weezen-kas, voor de officie-  
ren der landmagt.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van de Commissie, benoemd bij Ons besluit van den 24sten Julij 1814, n<sup>o</sup>. 53;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Eene weduwen- en weezen-kas der officieren van de landmagt zal, van de dagteekening dezès af aan, tot stand worden gebragt.

Art. 2. Alle de generaals en officieren der landmagt in activiteit, alsmede alle militaire beambten, rang van officier hebbende, zullen aan deze kas eene contributie betalen in de volgende evenredigheid:

Twee per cent van alle traktementen van activiteit, meer dan *f* 2,400 bedragende.

Een en een half per cent van alle zoodanige traktementen, welke van *f* 1,600 tot *f* 2,400 bedragen.

Een per cent van alle traktementen van activiteit, beneden de *f* 1,600 's jaars.

Art. 3. De officieren welke, na de oprigting van dit weduwen-fonds, zullen worden gepensioneerd, zullen eene gelijke contributie moeten betalen.

Art. 4. De voorschreven gepensioneerde officieren, welke geautoriseerd zullen zijn om bij hun pensioen eenigerhande traktement te cumuleren, hetzij dit traktement hun worde betaald uit 's lands kas, uit eene provinciale of stedelijke kas, of uit die van een korps der armée, zullen van de gecumuleerde traktementen moeten contribuieren, volgens het tarief bij art. 2 gearresteerd.

Art. 5. Alle de officieren, welke thans zijn gehuwd, of in vervolg een huwelijk zullen aangaan, en welke hunne vrouwen het regt tot het bekomen van pensioen na hun overlijden willen

doen verkrijgen, zullen gehouden wezen, om, boven en behalve de hier voren bepaalde contributie, binnen den tijd van tien jaren, aan de weduwen- en weezen-kas te fourneren eene somme gelijk aan het montant van het jaarlijksch pensioen, waarop hunne vrouwen na hun overlijden, volgens het hierna te bepalen tarief, zullen aanspraak hebben.

Art. 6. Wanneer een gehuwd officier tot eenen hoogerem rang wordt bevorderd, zal hij binnen den tijd van vijf jaren eene somme in de weduwen-kas moeten fourneren, gelijk aan de vermeerdering van pensioen, waarop zijne vrouw, ten gevolge van zijne bevordering, aanspraak zal verkrijgen.

Art. 7. Wanneer een gehuwd officier komt te overlijden, alvorens het bedragen van een jaar pensioen van zijne vrouw, invoege voorschreven, te hebben gefourneerd, zal het complement, door eene korting van tien per cent, op het pensioen van zijne weduwe worden bijgedragen, aanvang nemende een jaar na het overlijden van haren man.

Art. 8. Wanneer de vrouw van een' officier, die geene minderjarige kinderen heeft, komt te overlijden, zal de weduwnaar aanspraak hebben op het rembours van het, ten gevolge van art. 5 en 6, betaalde jaar pensioen, en zulks door middel van eene vrijstelling van de gewone contributie van het gefourneerde.

Wanneer zoodanig weduwnaar minderjarige kinderen heeft, zal hij op het voorschreven rembours geene aanspraak hebben, vóór dat het jongste dier kinderen den ouderdom van 18 jaren zal hebben bereikt.

Indien een weduwnaar komt te overlijden, alvorens door middel der opgamelde vrijstelling ten volle te zijn gerembourfeerd, zal het restant ten voordeele van deze weduwen- en weezen-kas vervallen.

Art. 9. Ieder officier, die, na de dagteekening dezes, tot eenen hoogerem rang zal worden bevorderd, zal, gedurende de eerste maand na zijne bevordering, slechts genieten het traktement van zijnen vorigen rang, terwijl het meerder bedragen ten voordeele der weduwen- en weezen-kas zal komen.

Hetzelfde zal plaats hebben, wanneer een officier, zonder verhooging van rang, hetzij door verplaatfing bij een ander wapen of anderzins een hooger traktement zal bekomen.

Art. 10. De weduwen der officieren, bij het 2de art. vermeld, zullen uit deze weduwen- en weezen-kas gepensioneerd worden naar het volgende tarief:

|                                                  |        |
|--------------------------------------------------|--------|
| De weduwe van eenen luitenant-generaal . . . . . | f 800. |
| _____ generaal-majoor . . . . .                  | 700.   |
| _____ kolonel . . . . .                          | 600.   |
| _____ luitenant-kolonel of majoor . . . . .      | 500.   |
| _____ kapitein . . . . .                         | 400.   |
| _____ 2de kapit., 1ste of 2de luiten. . . . .    | 300.   |

Art. 11. De weduwen zullen aanspraak hebben op het pensioen volgens de effectieve en geenszins volgens de titulaire rangen, welke hunne mannen hebben bekleed.

Art. 12. Wanneer een officier deelgenoot aan deze kas, bij zijn overlijden, eene weduwe met meer dan drie, hetzij eigen of aangehuwde militaire kinderen nalaat, zal zoodanige weduwe, boven het pensioen haar aankomende, volgens den rang van wijlen haren man, eene jaarlijkfche gratificatie van vijftig guldens genieten, voor ieder kind boven het getal van drie.

Art. 13. Wanneer een officier, weduwenaar en deelgenoot aan deze kas, komt te overlijden, en niet meer dan drie, hetzij eigen of aangehuwde minderjarige militaire kinderen nalaat, zal, ten behoeve derzelve, aan hunne gejustificeerde voogden een onderftand worden betaald, gelijk fttaande voor ieder kind aan een derde van het beloop van het pensioen, waarop hunne moeder, zoo dezelve nog in leven was, aanspraak zoude hebben.

Indien het getal der minderjarige kinderen meer dan drie bedraagt, zal voor ieder kind, boven dat getal, eene jaarlijkfche gratificatie van vijftig guldens worden betaald.

Deze gratificaties en onderftand zullen verminderen, naar rato dat de kinderen den ouderdom van 18 jaren zullen hebben bereikt, of dat de jongens een burgerlijk of militair emplooi zullen hebben bekomen.

Diensvolgens zal vooreerst de gratificatie ophouden betaald te worden voor ieder kind boven het getal van drie, dat den ouderdom van 18 jaren zal hebben bereikt, en vervolgens zal de onderftand telkens met een derde verminderd worden, wanneer een der drie jongfte kinderen den gemelden ouderdom zal hebben verkregen.

De militaire dienst, beneden den rang van officier, zal niet als militair emplooi worden beschouwd.

Art. 14. Wanneer eene weduwe hertrouwt, zal zij, voor haar zelve, het pensioen verliezen, doch wanneer zij minderjarige militaire kinderen heeft, hetzij eigene of aangehuwde, welke reeds aanwezig waren gedurende haar huwelijk met den man, uit hoofde van wiens overlijden zij het pensioen zal hebben verkregen, zullen deze kinderen aanspraak hebben op gelijken onderstand en gratificatie, als bij het laatst voorgaande artikel aan ouderlooze weezen is toegeestaan, en in allen opzichte daarmede gelijk gesteld worden.

Op denzelfden onderstand en gratificatie zullen aanspraak hebben de kinderen van eene overledene weduwe, welke pensioen genoot.

Art. 15. De directie van deze weduwen- en weezen-kas zal toezien, dat de onderstand en gratificatie, voor ouderlooze weezen of kinderen van eene hertrouwde weduwe, werkelijk ten behoeve derzelve en tot verzorging van hunne opvoeding worden besteed.

De voogden of moeder, als voogdesse over hare minderjarige kinderen, zullen deswege aan de directie dezer kas verantwoordelijk zijn.

Art. 16. Bij het overlijden van eenen officier, deelgenoot aan deze kas, hetzij hij zich in activiteit of op pensioen bevindt, zal aan zijne weduwe, aan zijne erfgenamen of aan commissarisfen in den boedel, tot het bestrijden der kosten van de begrafenis (1), uit deze weduwen- en weezen-kas betaald worden, te weten, zoo de overledene is geweest:

Luitenant - generaal of generaal - majoor . . . . . f 200.

Kolonel, luitenant - kolonel of majoor . . . . . - 150.

Kapitein, tweede kapitein, eerste of tweede luitenant. - 100.

---

(1) De begrafeniskosten werden bij speciale ordonnantie voldaan, eerst dan, wanneer de weduwen zich ter bekoming van pensioen adresseerden; de weduwen waren mitsdien van het genot dier gelden verstoken, op het oogenblik wanneer zij dezelve meest benoodigd hadden enz. Daarin heeft de Commissaris-Generaal van Oorlog gemeend te moeten voorzien bij circulaire van den 27sten Julij 1820 (*Rec. Mil.* 1820, bl. 246), en verstaan: dat voortaan de begrafeniskosten dadelijk bij het overlijden van eenig officier, deelgeregtigd, op de productie der huwelijksakte, voldaan



Art. 17. Het deelgenootschap aan deze kas wordt verloren door gevraagde of bekomene demissie.

Indien een officier, die zijne demissie bekomen heeft, gehuwd is, zal hij aanspraak hebben op het rembours van het jaar pensioen of van het gedeelte daarvan, dat hij, volgens het bepaalde bij art. 5 en 6, zal hebben betaald, doch in geen geval zal eenige restitutie der betaalde contributie geschieden (1).

Het deelgenootschap wordt insgelijks verloren door vonnissen tot infamie of lijfstraf; de schuldige of zijne erfgenamen zullen gelijk rembours genieten.

Art. 18. De directie van deze weduwen- en weezen-kas zal gevoerd worden door eene commissie van drie leden, door Ons te benoemen, bestaande uit twee generaals of hoofd-officieren en één lid van den Raad van State, geadfisteerd door een' administrateur en een' kasfier.

De administrateur zal een traktement genieten van f 2000 jaarlijks.

De functien van kasfier zullen vervuld worden door den Betaalmeester van Oorlog, die deswege een defroyement van f 1000 'sjaars zal genieten (2).

Deze traktementen zullen in het budget van het Departement van Oorlog worden begrepen.

Art. 19. Onze Commisfaris - Generaal voor het Departement

en met quitantie der belanghebbende, op den driemaandelijkschen staat der ingehoudene contributien zal worden verrekend enz.

(1) Er ontftonden bedenkingen omtrent de wijze, waarop het rembourfement van het tien- en vijfjarig fournifement aan deze officieren zoude behooren te gefchieden; daarin is bij eene *Circulaire* van den Staatsraad Intendant-Generaal der administratie van Oorlog, van den 7den Mei 1817, voorzien, en verftaan: dat een gehuwd officier, in dat geval, het generaal beloop van het fournifement, door hem, ingevolge art. 5 en 6 van dit befluit, aan de weduwen- en weezen-kas betaald, bij den Raad van Administratie van het korps, waarbij hij tijdens het bekomen van zijne demissie dient, tegen behoorlijke quitantie, zal ontvangen; dat, als er bij het korps eenige pretentie ten laste van zulk een' ontflagen officier bestaan mogt, de Raden van Administratie bevoegd zullen zijn, bij het effectueren van gemelde rembourfement, met hem deswege in rekening te treden; enz.

(2) Er heeft echter naderhand, en wel in het jaar 1819, in het bij dit artikel bepaalde eenige verandering plaats gegrepen, zijnde bij befluit van den 23ften December 1819, n<sup>o</sup>. 70, de directie gebragt bij het Departement van Oorlog; terwijl de post van administrateur en de functien van Kasfier hebben opgehouden te bestaan; men vergelijke ons *I. D. bladz.* 200.

van Oorlog zal de superintendentie hebben over de administratie van deze weduwen- en weezen-kas.

Hij zal de noodige administrative instructien geven, zoo aan de directie, als, met overleg van Onzen Secretaris van Staat voor de Finantien, aan derzelver kasfier.

Art. 20. De contributien zullen maandelijks op de traktementen worden ingehouden en op de pensioenen worden gekort, telkens wanneer daarvan betaling geschiedt.

De contributien zullen steeds voor volle maanden worden betaald. Eene contributie, die in moet gaan vóór of op den 15den, zal voor eene geheele maand worden betaald, en na den 15den niet gerekend worden. Eene contributie, die eindigen moet vóór of op den 15den, zal niet betaald worden; na den 15den, daarentegen, voor de geheele maand.

Art. 21. De directie zal geene fondsen uitzetten, dan op eene door Ons, op voordragt van Onzen Commisfaris - Generaal voor het Departement van Oorlog, daartoe te verleenen speciale autorisatie.

Art. 22. De directie zal alle drie maanden den staat der kas en alle jaren hare finale verantwoording aan het Departement van Oorlog inzenden; hare jaarlijkfche verantwoording zal Ons worden voorgelegd door intermissie van Onzen Commisfaris - Generaal voor het Departement van Oorlog.

Art. 23. Wanneer een officier, deelgenoot aan deze kas, komt te overlijden, zal zijne weduwe, tot het bekomen van pensioen, zich bij rekweste moeten adresferen aan het Departement van Oorlog, daarbij overleggende:

De doodcedul van haren man;

Een certificaat van derzelver huwelijk en den staat van dienst van haren man, gecertificeerd door de administrateurs van het korps, waartoe hij behoorde, of, zoo hij tot geen korps heeft behoord, door zijnen laatsten superieur, en ge-  
viseerd door den Onder - inspecteur van de administratie der armée in de provincie.

Zoo de weduwe meer dan drie minderjarige kinderen heeft, zal zij tevens, tot het bekomen der gratificatie van vijftig guldens voor ieder kind, boven het getal van drie, moeten overleggen de doopceduls van alle hare minderjarige kinderen, en eene attestatie de vità voor ieder derzelve.

Art. 24. Onze Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog zal, na ingenomen te hebben het advijs der directie van deze weduwen- en weezen-kas, eene akte van penfioen verleenen aan iedere weduwe, welke zich, met overlegging der vereischte bewijzen, daartoe zal hebben geadresfeerd.

Wanneer zij meer dan drie minderjarige kinderen zal hebben, zal haar daarenboven eene akte van consent voor de bepaalde gratificatie, voor ieder kind, boven het getal van drie, worden verleend.

Art. 25. Wanneer een officier weduwnaar, deelgenoot aan deze kas, komt te overlijden, welke één of meer minderjarige kinderen nalaat, zullen de voogden dier kinderen, ter bekoming van onderftand en gratificatien, of alleen van onderftand, ten behoeve derzelve, aan het Departement van Oorlog moeten inzenden:

De doodcedul van den vader;  
Deszelfs dienftftaat gecertificeerd en gevifeerd, zoo als bij het laatst voorgaande artikel is bepaald;

De doopceduls van alle de minderjarige kinderen, en eene attestatie de vitâ voor ieder derzelve.

Art. 26. Wanneer eene gepenfioneerde weduwe komt te overlijden, welke niet meer dan drie minderjarige kinderen nalaat, zullen de voogden, tot het bekomen van onderftand voor de zelve, aan het Departement van Oorlog moeten inzenden:

De doodcedul van de moeder;  
De doopcedul en eene attestatie de vitâ van ieder kind.

Wanneer het getal minderjarige kinderen meer dan drie be draagt, en mitsdien derzelve doopcedels en attestatien de vitâ, ten gevolge van het bepaalde bij art. 23, reeds bij het overlijden van den vader, aan het Departement van Oorlog zullen zijn ingezonden, zullen de voogden alleenlijk de doodcedul der moeder behoeven in te zenden.

Art. 27. Wanneer eene gepenfioneerde weduwe, welke niet meer dan drie minderjarige kinderen zal hebben, zich wederom in het huwelijk begeeft, zal zij, ten einde den bepaalden onderftand voor hare kinderen te behouden, aan het Departement van Oorlog moeten inzenden:

De doopcedul en attestatie de vitâ van ieder kind.  
Indien echter het getal van hare minderjarige kinderen meer

dan drie bedraagt, zal zij alleenlijk van haar aan te gaan huwelijk aan het Departement van Oorlog behoeven kennis te geven.

Art. 28. Onze Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog zal, na ingenomen advijs der directie van deze weduwen- en weezen-kas, het noodige consent aan de voogden van onderlooze kinderen, of aan eene hertrouwde moeder van minderjarige kinderen verleenen voor den onderftand en gratificatie, of voor den onderftand alleen, ten behoeve van zoodanige kinderen.

Art. 29. De penfioenen, gratificaties en onderftand zullen uit deze kas alle drie maanden worden betaald op advijsbrieven, welke door den Administrateur van het fonds zullen opgemaakt en aan de belanghebbenden worden afgezonden, overeenkomstig de betalingsrollen, welke bij de directie zullen worden opgemaakt.

Tot meerder gerief der weduwen en weezen, binnen 's lands woonachtig, zullen deze betalingsrollen provinciegewijze worden opgemaakt en in dezelve worden betaalbaar gefteld.

Art. 30. Iedere gepenfioneerde weduwe zal, tot het bekomen van betaling, gehouden wezen, telken drie maanden eene attestatie de vitâ en een certificaat van haren weduwenftaat aan de directie van deze weduwen- en weezen-kas in te zenden.

Indien zij meer dan drie minderjarige kinderen heeft, en daarvoor de bepaalde gratificatie geniet, zal zij daarenboven eene attestatie de vitâ voor alle hare kinderen moeten zenden.

Indien zij hertrouwd is, en den onderftand voor alle hare kinderen trekt, zal zij alleenlijk de attestatie de vitâ van hare kinderen behoeven te zenden.

Art. 31. Gelijke attestatie de vitâ zullen de voogden van onderlooze weezen, tot het bekomen van den onderftand, voor hunne pupillen moeten inzenden.

Art. 32. De penfioenen der weduwen, de onderftand en gratificaties voor kinderen zullen ingaan met den dag na het overlijden van hunne mannen of vaders; onder deze mits, nogtans, dat de verzoeken daartoe binnen den tijd van drie maanden, na gedacht overlijden, zullen moeten zijn ingediend.

Ingeval eene weduwe, bij het overlijden van haren man, geen rekwest tot het bekomen van penfioen, binnen den bepaalden tijd van drie maanden, mogt hebben ingediend, zal zij

niettemin het regt tot het bekomen van pensioen behouden, wanneer zij hetzelfde in het vervolg mogt reclameren, doch alsdan zal haar pensioen niet eerder ingaan, dan met den dag, waarop hetzelfde aan haar zal worden verleend.

Art. 33. Het kwartaal, waarin eene gepensioneerde weduwe komt te overlijden, zal ten volle aan hare erfgenamen worden uitbetaald.

Indien zij minderjarige kinderen nalaat, zal de onderstand voor dezelve met het volgende kwartaal ingaan.

Art. 34. Het kwartaal der gratificatie voor meer dan drie minderjarige kinderen, alsmede van den onderstand voor ouderlooze weezen, of kinderen van eene hertrouwde weduwe, zal ook te allen tijde voluit worden uitbetaald, hetzij bij overlijden der kinderen, of wanneer zij den ouderdom van 18 jaren bereiken.

Art. 35. Alle gepensioneerde weduwen zullen gehouden zijn hunne woonplaats op het grondgebied van den Staat te vestigen.

Wanneer echter eene weduwe of wijlen haar man buiten 's lands zal zijn geboren, en verlangen mogt in haar of zijn geboorteland te gaan wonen, zal zij zich moeten onderwerpen aan eene korting van één derde van het beloop van haar pensioen.

De korting van één derde zal niet toepasfelijk wezen op de gratificatie voor ieder minderjarig kind, boven het getal van drie, noch op den onderstand en gratificatie voor ouderlooze weezen, welke zich buiten 's lands zullen bevinden, ook niet wanneer beide hunne ouders geboren Nederlanders mogten zijn geweest.

Art. 36. Wij reserveren Ons, om bij speciale besluiten in de behoefte te voorzien van alle zoodanige weduwen van officieren, welke, ten gevolge der vorenstaande bepalingen, geene aanspraak op het bekomen van pensioen uit deze weduwen- en weezen-kas zullen hebben (1).

Art. 37. Afschriften van dit besluit enz.

Gegeven enz.

(1) Zoo is aan gepensioneerde of op toelage gestaan hebbende officieren, welke Directeuren der hospitalen of hospitaal-meesters zijn, of in het ver-

*BESLUIT van den 24sten Februarij 1815, houdende ampliatio van dat van den 14den Januarij 1815, daarstellende eene weduwen- en weezen-kas voor de officieren der landmagt.*

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Gezien de voordragt van Onzen Commisaris-Generaal van Oorlog, van den 20sten dezer, n<sup>o</sup>. 16, en bij ampliatio van Ons besluit van den 14den Januarij laatstleden, n<sup>o</sup>. 29;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1<sup>o</sup>. Dat onder de militaire ambtenaren, rang van officier hebbende, welke aan de weduwen- en weezen-kas der officieren van de landmagt zullen contribuieren, en wier weduwen of weezen, na hun overlijden, aanspraak op de bepaalde pensioenen zullen hebben, moeten worden begrepen:

*a.* De inspecteurs der administratie bij de armée, van onderscheidene graden en derzelve adjuncten; zullende hunne weduwen of weezen aanspraak hebben op het pensioen volgens den rang, waaraan hunne mannen of vaders waren geasfimileerd.

*b.* De commisen van 's lands magazijnen van oorlog, voor zoo veel zij vóór het aanvaarden van hunne functien zijn geweest active dienstdoende militaire officieren bij de armée, in welk geval, na hun overlijden, hunne weduwen of weezen aanspraak zullen hebben op het pensioen volgens den rang, dien zij als magazijns-commisen zullen hebben bekleed (1).

---

volg zouden aangesteld worden, de deelgeregtigdheid tot dit fonds toegekend bij besluit van den 3den December 1817, n<sup>o</sup>. 61 *Rec. Mil.* 1817, *II. D.* *bladz.* 288.

(1) Bij besluit van Z. M. van den 7den December 1815, in zijn geheel in het *Rec. Mil. II. D.* 1815, *bladz.* 221, is dit art. 1, § *b* geamplieerd en verstaan, dat onder militaire ambtenaren, rang van officier hebbende,

- c. De leden van het geneeskundig bestuur, voor zoo veel zij te voren zullen zijn geweest militair officier van gezondheid, bij een korps of hospitaal der armée; zullende hunne weduwen of weezen aanspraak hebben op het pensioen, bepaald voor de weduwen van luitenant-kolonels.
- d. De officieren van gezondheid bij de korpsen en hospitalen der armée, die van de derde klasfe daaronder begrepen, met bepaling, dat de weduwen of weezen van de officieren van gezondheid van de eerste klasfe zullen genieten het bepaald pensioen voor weduwen van kapiteinen en de weduwen of weezen van officieren van gezondheid van de tweede klasfe, het pensioen bepaald voor weduwen van luitenants, terwijl in het bijzonder geval, wanneer een officier van gezondheid van de derde klasfe de permissie om te huwen mogt hebben bekomen, en eene weduwe of weezen nalaten, te hunnen opzigte, naar gelang van omstandigheden, speciaal zal worden voorzien.

Met verdere bepaling, dat alle de voorschrevene militaire beambten, welke het deelgenootschap aan de weduwen- en weezen-kas wordt toegekend, bij het aangaan van huwelijken, aan dezelfde verplichtingen als de officieren der armée onderworpen zullen wezen.

- 2°. Dat de officieren, welke slechts honoraire rangen bekleeden, alsmede alle de officieren, welke, in afwachting hunner destinatie, eene maandelijksche toelage genieten, geen deelgenootschap aan de weduwen- en weezen-kas zullen hebben, doch dat daaronder niet zullen zijn begrepen zoodanige officieren, welke een traktement van non-activiteit genieten, als zullende deze gehouden zijn, aan de weduwen- en weezen-kas te contribuieren.

---

welke aan de weduwen- en weezenkas der officieren van de Landmagt zullen contribuieren, en wier weduwen en weezen, na hun overlijden, aanspraak op de bepaalde pensioenen zullen hebben, moeten worden begrepen alle Magazijnmeesters der Artillerie, aan welke bij hunne benoeming de rang van officier stellig is gegeven.

3°. Dat aan de officieren der vreemde troepen, in dienst van dezen Staat, zal worden afgevraagd, of zij al of niet in deze weduwen- en weezen-kas deel willen nemen. In het eerste geval zullen zij, als alle andere officieren, in dezelve worden opgenomen, en, zoo zij in dit aanbod niet toetreden, zijn zij verplicht voor hunne eigen weduwen en weezen te zorgen, die door deze weigering alle aanspraak, zoowel op dit fonds, als op 's lands schatkist verliezen.

4°. Dat op alle bijzondere aanvragen van officieren of militaire beambten, rang van officier hebbende, hetzij om het deelgenootschap aan de weduwen- en weezen-kas te verkrijgen, of om daarvan te wezen gelibereerd, door den Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog, na ingenomen te hebben de confideratien van de directie der kas, zal worden gedisponeerd, zoodanig als dezelve, ingevolge de bestaande besluiten, zal bevinden te behooren.

Onze Commisfaris-Generaal van Oorlog wordt belast met de uitvoering van dit besluit, enz.

Gegeven enz.

---

*INSTRUCTIE van den Luitenant-Generaal, Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog, van den 4den Maart 1815, nopens de uitvoering van het besluit van Zijne Koninklijke Hoogheid den Souvereinen Vorst, in dato den 14den Januarij 1815, n°. 29, houdende de daarstelling van eene weduwen- en weezen-kas voor de officieren van de landmagt.*

Art. I. De contributie, welke, volgens art. 2 van het besluit van Zijne Koninklijke Hoogheid, in dato 14den Januarij 1815, n°. 29, in het hoofd dezes gemeld, moet worden betaald, zal, voor zoo veel betreft de officieren, behoorende tot de korpsen der armée, maandelijks, door de zorg der administrateurs, op hunne traktementen worden ingehouden.



De rekening, *officiers traktementen*, zal maandelijks voor het montant dezer inhouding gedebiteerd, en de rekening, *weduwen- en weezen-kas der officieren*, daarvoor gecrediteerd worden.

Voor zoo veel aangaat de officieren zonder troepen, zal de voorschreven contributie maandelijks door de Onder-inspecteurs der administratie bij de armée, welke in de generale militaire kommando's met het opmaken der betalingsrollen zullen zijn belast, van hunne traktementen worden afgetrokken en in eene bijzondere kolomme van gemelde rollen worden ingevuld.

Art. 2. De contributie, welke moet worden betaald door de officieren, die na den 14den Januarij 1815 reeds zijn, of in het vervolg zullen worden gepensioneerd, zal op hunne pensioenen, telkens, wanneer daarvan betaling zal geschieden, worden afgehouden en aan de directie der weduwen- en weezen-kas worden geremitterd.

Art. 3. De gepensioneerde officieren, welke geautoriseerd zullen zijn om eenigerhande traktement bij hun pensioen te cumuleren, en, volgens art. 4 van het besluit, van zoodanig traktement moeten contribuieren, zullen gehouden wezen, om die contributie individueel alle drie maanden *franco* aan den kasier der weduwen- en weezen-kas te remitteren.

Voor zoo veel zij, echter, zoodanig traktement bij hun pensioen zullen genieten uit de kas van een korps der armée, zal de inhouding der contributie van hetzelfde door de zorg der administrateurs worden gedaan.

Art. 4. Telkens, wanneer in het vervolg eenig officier, na bekomen consent, een huwelijk zal hebben aangegaan, zal hij, binnen den tijd van drie maanden na het voltrekken van zijn huwelijk, aan de administrateurs van zijn korps moeten verklaren, of hij al dan niet, op den voet bij art. 5 van het besluit vastgesteld, zijne vrouw het regt op het bekomen van pensioen, na zijn overlijden, wil doen verkrijgen.

Tot dat einde zal zoodanig officier eene opgave en verklaring moeten invullen en teekenen, volgens het nevensgaand model n<sup>o</sup>. 1, welke opgave, door de administrateurs geviseerd, aan de directie der weduwen- en weezen-kas zal worden gezonden (1).

---

(1) Boven aan staat de naam van het korps en heeft ten opschrift: opgave en verklaring der na te meldene gehuwde officieren, in voldoening aan art. 5,

De officieren zonder troepen, welke zich in het huwelijk zullen begeven, zullen gelijke opgave en verklaring, binnen den voorschreven tijd, moeten zenden aan den onder-inspecteur der eerste klasse in het generaal militair kommando, die van gemelde verklaring notitie zal nemen op zijne controle, en dezelve daarna zal opzenden aan den inspecteur-generaal der administratie bij de armée, ten einde bij de directie der weduwen en weezen-kas te worden overgebracht.

Art. 5. Het bepaalde hier voren, ten aanzien der te doene verklaring door officieren, welke voortaan een huwelijk zullen aangaan, is ook toepasselijk op de officieren, welke thans reeds zijn gehuwd, of weduwenaren zijn en minderjarige kinderen hebben.

Dienvolgens zullen alle officieren, thans gehuwd, of weduwnaars met minderjarige kinderen, binnen den tijd van drie maanden na de instelling van de weduwen- en weezen-kas, en alzoo voor den 14den April dezes jaars, eene lijst en verklaring, volgens het reeds gemelde model n<sup>o</sup>. 1, moeten invullen en teekenen.

Deze opgave en verklaringen, waarvan slechts eene generale, voor alle de officieren, behoorende tot een korps, zal worden opgemaakt, zullen door de administrateurs, na dat zij daarvan kopij in hun notulenboek zullen hebben doen nemen, aan de directie der weduwen- en weezen-kas van de officieren der landmagt te 's Gravenhage worden ingezonden.

van het besluit van Zijne Koninklijke Hoogheid den Souvereinen Vorst in dato 14den Januarij 1815, houdende de instelling enz. overeenkomstig de instructie van den Commissaris-Generaal van Oorlog in dato 4den Maart daaraanvolgende. Vervolgens is die opgave in kolommen verdeeld, bevattende: namen en voornamen; wanneer, waar en met wie gehuwd; ouderdom der vrouw; naamteekening der officieren, welke hunne vrouwen het regt op het bekomen van pensioen willen doen verkrijgen (of) welke voor altoos afzien van de voordeelen, die hunne vrouwen uit de weduwen- en weezenkas na hun overlijden zouden kunnen genieten. Deze opgave wordt gezien door de Administratie bij de armée in de provincie van . . . . . en de Administrateurs van het . . . . . stellen daar hunne verklaring onder, dat de opgave, voor zooverre hun bewust is, naar waarheid is opgemaakt en de handteekeningen echt zijn.

Bij circulaire van den 4den Junij 1823, n<sup>o</sup>. 34. *Rec. Mil.* 1823, I. D. bl. 244, is ook bepaald, dat bij het Departement van Oorlog moeten worden ingezonden alle trouwakten van alle thans dienende officieren; en van die, welke in het vervolg huwelijken mogten aangaan, benevens eene verklaring van deze laatsten van deelneming in het fonds.

De officieren zonder troepen zullen gelijke opgave en verklaring, voor zoo veel zij zijn gehuwd, of weduweaars zijn met minderjarige kinderen, ieder voor hen in het bijzonder, moeten zenden aan den onder-inspecteur der administratie in het generaal militair kommando, die daarmede zal handelen, zoodanig als hier voren is bepaald.

Onverminderd de voorschrevene opgave en verklaring zullen de administrateurs der korpsen, eene generale naamlijst van alle officieren, tot hun korps behoorende, met opgave of zij zijn gehuwd of ongehuwd, op den 14den April aanstaande aan de directie der weduwen- en weezen-kas moeten zenden.

De officieren zonder troepen, welke niet zijn gehuwd, zullen daarvan, voor of op den 14den April, eene schriftelijke verklaring moeten zenden aan den onder-inspecteur der administratie van de eerste klasfe in het generaal militair kommando; deze zal eene generale lijst opmaken van alle de voorsz. officieren in het generaal kommando, waarin hij zal zijn geemployeerd, met opgave of zij zijn gehuwd, of ongehuwd; welke generale lijst hij, met bijvoeging zoo wel der verklaringen van de gehuwden als ongehuwde officieren, aan den inspecteur-generaal zal opzenden, die dezelve bij de directie der weduwen- en weezen-kas zal doen overbrengen.

Art. 6. De officieren, welke voortaan een huwelijk zullen aangaan, en verklaard zullen hebben hunne vrouwen het regt op het bekomen van pensioen, na hun overlijden, te willen doen verkrijgen, en mitsdien, volgens art. 5 van het besluit, gehouden zijn, om binnen den tijd van tien jaren eene somma te fourneren gelijk aan het jaarlijksch pensioen, waarop hunne vrouwen aanspraak bekomen, zullen de gemelde somme, door middel van eene inhouding, die op hun tractement zal geschieden, in tien jaren fourneren, te weten: alle jaren één tiende, en alle maanden een twaalfde gedeelte van dat tiende, ingaande met de vierde maand na het aangaan van hun huwelijk, ten ware echter dat zij mogten verkiezen, om dat fournissement in ééns te doen; doch zoo lang hetzelfde niet zal zijn geschied, zal de voorschrevene korting van  $\frac{1}{120}$  's maands der totale te fournerene somme voortgang hebben.

Art. 7. De thans gehuwde officieren, welke zullen verklaard hebben hunne vrouwen het regt op het bekomen van pensioen te willen doen verkrijgen, zullen het fournissement van een jaar van

het pensioen, waarop hunne vrouwen aanspraak bekomen, op de hierboven bepaalde wijze doen, aanvang nemende met de maand Mei dezes jaars.

Art. 8. Het fournissement van het supplement, volgens art. 6 van het besluit, wanneer een officier tot een' hoogerem rang wordt bevorderd, zal door middel van eene maandelijksche inhouding op de traktementen, ten bedrage van  $\frac{1}{60}$  van het supplement, worden geëffectueerd.

Art. 9. Het fournissement, hetwelk de officieren, welke tot een' hoogerem rang worden bevorderd, of, zonder dat, vermeerdering van traktement bekomen, gehouden zijn volgens art. 9 van het besluit, aan de weduwen- en weezen-kas te doen, welk fournissement bestaat in het meerder bedragen van hun verkregen boven hun vorig tractement, over eene maand, zal in twee termijnen geschieden, te weten: over de maand, waarin de bevordering of het bekomen van meerder traktement heeft plaats gehad, en over de eerstvolgende maand; zullende over de maand, waarin de bevordering heeft plaats gehad, slechts zoo veel worden ingehouden, dat de officier een traktement over die maand behoudt, gelijk aan hetgene hij in zijnen vorigen rang heeft genoten, terwijl het complement van het te doene fournissement in de volgende maand zal worden afgehouden.

Art. 10. De fournissementen, vermeld bij het 6, 7, 8 en 9 lid dezer instructie, zullen op dezelfde wijze worden ingehouden, als ten aanzien der gewonè contributie bij het eerste lid is bepaald.

Art. 11. De administrateurs der onderscheidene korpsen zullen alle drie maanden een' generalen staat opmaken van alle de gelden, welke op de traktementen der officieren, tot hun korps behorende, alsmede op die der officieren van gezondheid van de derde klasfe, ten behoeve der weduwen- en weezen-kas der officieren van de landmagt, zullen zijn ingehouden.

Deze staat zal moeten zijn opgemaakt, volgens het nevensgaande model n<sup>o</sup>. 2 (1), en zal, binnen de eerste tien dagen van elk

---

(1) Generale staat der ingehoudene gelden op tractementen der heeren officieren van . . . . . ten behoeve der weduwen- en weezen-kas der officieren van de landmagt gedurende het eerste kwartaal van het jaar 1815.

kwartaal, door hen gezonden worden aan den Onder-inspecteur der administratie bij de armée in de provincie, welke dezelve, na verificatie op zijne contrôle, voor zoo veel betreft de contributien, bij art. 2 en 9 van het besluit bepaald, door de tusschenkomst van den Onder-inspecteur der 1ste klasse in het generaal kommando, aan den Inspecteur-generaal der administratie bij de armée zal inzenden.

Deze staten zullen nader in de bureaux van den voornoemden Inspecteur-generaal worden geverifieerd, en voorts, met bijvoeging van een borderel, per wapenkorp, naar aanleiding der onderdeelen van het budget van het Departement van Oorlog, aan de directie der weduwen en weezen-kas gezonden worden.

De duplicaten dezer borderellen zullen door den Inspecteur-generaal voornoemd aan het Departement van Oorlog worden geadresseerd, alwaar op ieder derzelve eene ordonnantie van betaling, ten behoeve der directie van de weduwen- en weezen-kas, zal worden geflagen, en ieder korp voor deszelfs aandeel in rekening zal worden belast.

Zoodra de administrateurs der korpfen deze kwartaalstaten aan den Onder-inspecteur in de provincie zullen hebben afgezonden, zullen zij, voor het montant van dezelve, de rekening *weduwen- en weezen-kas der officieren* debiteren en het Land zijne rekening crediteren voor de laatste maand van het kwartaal, waarover de staat zal zijn loopende.

Art. 12. De Onder-inspecteurs der administratie van de 1ste klasse in de generale kommando's, belast met het opmaken der betalingsrollen van de officieren zonder troepen, zullen alle maanden de noodige advijsbrieven ten name van de directie der weduwen- en weezen-kas opmaken, voor het montant der ver-

Wijders de namen, graden, veranderingen gedurende dat kwartaal, gedane inhoudingen: als 1°) van gewone contributie; 2°) tienjarig fournissement; 3°) vijfjarig fournissement; 4°) bij verhooging van rang en vermeerdering van traktement; 5°) totaal. (NB. dit alles staat in afzonderlijke kolommen), daaronder een visa en verificatie van den Onder-inspecteur der Administratie, en een declaratoir van de Administrateurs van het . . . . . dat de generale staat ter totale somme van . . . . . naar waarheid is opgemaakt; en geene andere gelden op de traktementen der officieren ten behoeve der weduwen- en weezen-kas zijn ingehouden, of hebben moeten ingehouden worden, dan diegene, welke daarop zijn gebragt.

fschillende afkortingen op de traktementen der officieren, ten behoeve van gemelde kas door hen gedaan, en in de daartoe bestemde kolommen op de betalingsrollen door hen ingevuld.

Deze advijsbrieven zullen zij zenden aan den Inspecteur-generaal der administratie bij de armée, die dezelve, met zijn *visa* voorzien, aan welgemelde directie zal zenden, ten einde het montant ten kantore van den Betaalmeester van Oorlog te kunnen doen ontvangen.

's Gravenhage, enz.

*BESLUIT van den 4der Junij 1817, bevattende verschillende beschikkingen relatief de weduwen- en weezen-kas der militaire officieren.*

**WIJ WILLEM, ENZ.**

Op de succesfelijk aan Ons geprefenteerde rekwesten van onderscheidene gewezen of gepensioneerde officieren van de landmagt, allen houdende verzoek om in de, bij besluit van den 14den Januarij 1815, daargestelde weduwen- en weezen-kas te worden opgenomen;

Ontvangen hebbende het rapport van Onzen Staatsraad, Intendant-generaal der Administratie van Oorlog, van den 6den Mei dezes jaars, n<sup>o</sup>. 45;

Onzen Minister van Finantien gehoord,

Hebben goedgevonden en verstaan:

- 1<sup>o</sup>. Te difficulteren in het verzoek, gedaan door officieren van de voormalige landmagt, die niet wederom in dienst zijn getreden, om, op grond dat door hen tot ultimo December 1810 aan het als toen gesupprimeerd weduwen- en weezen-fonds is gecontribueerd, in de bij besluit van den 14den Januarij 1815 daargestelde weduwen- en weezen-kas te worden opgenomen.

Doch dien onverminderd aan derzelve eventueel na te latene weduwen of minderjarige weezen onverlet te laten, om zich ter gemoetkoming in de omstandigheden,

waarin zij zich bij vervolg zouden kunnen bevinden, in tijd en wijze te adresferen tot bekoming uit 's Rijks kas van uiterlijk de helft van het pensioen, waarop zij in de laatstelijk door derzelver echtgenooten, in active dienst bekleeden rang, uit de meergenoemde en gefupprimeerde weduwen- en weezen-kas, wanneer die was blijven bestaan, aanspraak zouden hebben kunnen maken.

2°. Dat alle gepensioneerde officieren, niet deelgerechtigd tot de tegenwoordige weduwen-kas, die tot officieren van kleeding of wapening zijn of nog zullen worden aangesteld, wanneer zij zich daartoe aan Onzen Staatsraad, Intendant-generaal der Administratie van Oorlog aanmelden, in dezelve zullen kunnen worden opgenomen; mits betalende, van den 1sten Januarij 1815 af aan, de contributie op den voet en wijze, als bij de 2de, 4de en 5de artikelen van het meergenoemde besluit van den 14den Januarij 1815 is vastgesteld, en die betrekking niet binnen de 18 maanden, hetzij op eigen aanzoek, hetzij uit erkende ongeschiktheid, kwiterende; in welke beide gevallen de betaalde contributien zullen worden teruggegeven, en zijlieden alle aanspraak op het fonds zullen verliezen.

3°. Dat alle officieren van Onze landmagt, die, na Onze komst tot de regering, in active dienst zijn getreden, doch dezelve vóór den 14den Januarij 1815 met pensioen hebben verlaten, almede in de meergenoemde weduwen- en weezen-kas zullen kunnen worden opgenomen, en alzoo aan derzelver na te laten weduwen en minderjarige weezen het genot van pensioen zullen kunnen verzekeren, geëvenredigd aan den effectiven rang door hen bekleed, volgens het tarief bij het 10de artikel van het meergenoemde besluit van den 14den Januarij 1815 vastgesteld, wanneer zij zich daartoe aan Onzen Staatsraad, Intendant-generaal der Administratie van Oorlog aanmelden, en van den 1sten Januarij 1815 af aan van hun pensioen betalende eene jaarlijkfche contributie van twee per cent, wanneer hetzelfde is van  $f$  1000 en daarenboven, en van een en een half per cent, wanneer het minder dan  $f$  1000 bedraagt; alsmede overeenkomstig het

5de en 7de artikel van meermalen genoemd besluit van den 14den Januarij 1815, eene contributie binnen den tijd van 10 jaren aan de weduwen- en weezen-kas te fourneren ten bedrage van het montant van het jaarlijkse pensioen, waarop hunne vrouwen, na hun overlijden, zullen aanspraak hebben.

4°. Dat zullen worden afgewezen alle verdere verzoeken van gewezen of gepensioneerde officieren, strekkende tot admisie in het thans bestaande weduwen-fonds, voor zoo verre die noch aan het voormalig met ultimo December 1810 gesupprimeerd fonds hebben gecontribueerd, noch als officieren van kleeding of wapening werkelijk in functie zijn.

Zullen afschriften enz.



BESLUIT VAN DEN 25STEN JUNIJ 1814.

*BESLUIT van den 23sten Junij 1814,  
waarbij aan ouders en voogden het  
regt wordt toegekend, om hunne kin-  
deren en pupillen, beneden de acht-  
tien jaren oud, te beletten, dat zij  
zich bij de staande armée in dienst  
engageren.*

**W** IJ WILLEM, ENZ.

Disponerende op de voordragt van Onzen Commisfaris-Generaal van Oorlog, van den 21sten Junij 1814, n<sup>o</sup>. 14. Hebben, overeenkomstig dezelve, goedgevonden en verstaan te verklaren, zoo als geschiedt bij deze, dat de bepaling van den ouderdom van 17 jaren, waaraan de verpligting verbonden is, om onder de Landmilitie te loten, niet van applicatie is op het dienst nemen bij de staande armée, en dat derhalve ouders en voogden het regt behouden, om de dienstneming bij de staande armée van kinderen of pupillen, beneden den vollen ouderdom van achttien jaren, te beletten (1).

(1) De Commisfaris-Generaal van Oorlog heeft, bij eene Circulaire van den 31sten Januarij 1816, aan de kommanderende Officieren van alle wapenkorpsen der staande armée enz. bekend gemaakt: dat niet zoude worden gedisponeerd op verzoeken van ouders of voogden van militairen, boven de 18 jaren oud; noch op die van vrouwen, broeders, zusters of vrienden van dezelve; met uitzondering echter van de adresfen van ouders of voogden van militairen, beneden de 18 jaren oud, die zich zonder hunne toestemming hadden geëngageerd; blijvende aan deze het volle regt, om zoodanige onwettig aangenomene jongelingen te reclameren. Zie *Bijvoegsel op het Staatsblad*, III. D. 2de St., bladz. 673.

Bij besluit van den 8sten Junij 1823, n<sup>o</sup>. 174, is de Commisfaris-Generaal van Oorlog gemagtigd, om, door tusschenkomst der stedelijke Regeringen, en met gemeen overleg van het Departement van Binnenlandfche Zaken en Waterstaat, Armenbesturen en Regenten der godshuizen uit te

En zal een affchrift dezès worden gegeven aan Onzen Commisfaris-Generaal voor het Departement van Oorlog, om hieaan de noodige executie te geven, alsmede gelijk affchrift aan den Secretaris van Staat voor de Binnenlandfche Zaken tot informatie.

's Gravenhage, enz.

noodigen, of wel met hen fchikkingen te maken, omtrent het aannemen in de militaire dienst van zoodanige jongelingen van 14 tot 16 jaren, gefchikt en genegen tot de dienst. Zie *Rec. Mil.* 1823, I. D. bl. 248.

WILHELM, enz.

Disponeerde op de voordragt van Onzen Commissaris-Generaal van Oorlog, van den 23den Junij 1814, n. 14. Hebben overzienkoming derzelve, goedgevoeden en verstaan te verlaten, zoo als gefchiedt bij deze, dat de bepaling van den ouderdom van 17 jaren, waaraan de verplichting verbonden is, om ónder de Leedmatelike te worden, niet van applicatie is op het dienst nemen bij de hande armée, en dat derzelve ouders en voorgedone het tege behouden, om de dispensering bij de hande armée van kinderen of pupillen, behouden den vollen ouderdom van achttien jaren, te behouden (1).

(1) De Commissaris-Generaal van Oorlog heeft, bij een Circulaire van den 23den Junij 1814, n. 14, de koninklijke Ordeelen van alle wapen-koninkrijken der hande armée, bekend gemaakt; dat niet zoudde worden gedoneerd op vertoefen van ouders of voogden van kinderen, boven 16 jaren oud; noch op die van vrouwen, dochters, zusters of vrienden van derzelve; met uitzondering echter van de kinderen van ouders of voogden van militairen, kinderen die 16 jaren oud, die zich zouden kunnen toekennen, mits hadden gefchikt; die zoudde van deze het volle recht, om zoodanige overzienkoming te behouden. Zie de afzetting op het 24de bladz. III. n. 24. bladz. 24.

Bij besluit van den 23den Junij 1814, n. 14, is de Commissaris-Generaal van Oorlog gemachtigd, om, door ministerieel bevel, de Leedmatelike te laten, en met zoodanige overzienkoming van het Departement van Binnenlandfche Zaken en Wapen, Anpachters, en Leedmatelike der gedoneerde en te

UITTREKSEL UIT HET BESLUIT VAN 1 JUNIJ 1820.

UITTREKSEL uit het besluit van den 1sten Junij 1820, houdende maatregelen ter opbeuring der inlandsche fabryken van lakens en andere wollen manufacturen, voor zoo verre de staande armée betreft.

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwegende enz.

Op voordragt enz.

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Geene lakens, karfaaijen, baaijen, faaijen, en verdere manufacturen, geheel of gedeeltelijk van wol zamengesteld, zullen voortaan tot kleeding en verdere behoeften van 's Rijks marine of armée, zoo hier te lande, als in 's Rijks buitenlandse kolonien en bezittingen, of van de militairen en zeelieden derwaarts gezonden wordende, mogen gebruikt worden dan zoodanigen, die, van den aanvang af tot de voltooiing toe, binnen het Koninkrijk zijn vervaardigd geworden, en waarvan ieder stuk met een getuigenschrift van inlandsche fabrikaadje, inwoege als hierna gemeld (1) verkregen, voorzien is. En zal zulks als eene voorwaarde bij de aanbestedingen bedongen, en bij derzelver aankondiging bekend gemaakt worden (2).

(1) Dit wordt in volgende artikelen van het besluit nader opgegeven.

(2) De behoeften der armée aan wollen stoffen en andere soorten van manufacturen eene zoo voornamelijk van vertier en bloei van dit belangrijk deel der Nationale industrie uitmakende, heeft de Commissaris-Generaal van Oorlog, ten einde bepaaldelijk aan de bedoelingen van het besluit te voldoen, of daaraan die uitbreiding te geven, waarvoor ze vatbaar zouden zijn, bij aanschrijving van den 31sten Augustus 1820, n<sup>o</sup>. 90, aan de Hoofdadministratiën van alle de korpsen der armée, voor zoo veel de stof-

Ook zal enz.

fén voor de troepen aangaat, nog eenige punten daartoe betrekkelijk voorgefchreven, als: dat, ter executie van art. 1, 5 en 10, van stonden af aan, geene stoffen zouden mogen aangenomen worden, welke niet voorzien waren van het vereischte en bepaalde getuigfchrift of *etiquette* enz., dat, naar aanleiding van het flot van het laatste gedeelte van art. 1, in elk der na dato dezes aan te gane contracten voor wollen stoffen, als tweede artikel zal worden ingevoegd: „alle wollen stoffen, zonder uitzondering, welke een „fabrikant aanneemt te leveren, moeten zoodanige zijn, die, van den aan- „vang af tot de voltooiing toe, binnen het Koninkrijk der Nederlanden „zijn bewerkt en vervaardigd enz.”; dat, voor het vervolg, de III. officieren, bij een korps dienende, alle hunne militaire kleeding en verdere versierfelen, zonder onderscheid, zullen nemen uit het daartoe bestemd en bestaande officiers-kleeding-fonds, enz., enz. Deze geheele circulaire vindt men in het *Rec. Mil.* 1820, bladz. 253 volg.

Vóór dat wij tot de rubriek *Marine* overgaan, moeten wij nog ter herinnering aanmerken, dat bij Koninklijk befluit van den 25ten November 1826, n<sup>o</sup>. 9, is vastgesteld een algemeen reglement op de inrigting van het Militair onderwijs bij de Koninklijke Nederlandsche armée, en tevens eenige voorschriften zijn gegeven omtrent de inrigting in de toon- en zangkunst bij de korpsen der armée, en van het examen door de iste Luitenants der infanterie, kavallerie en mariniers, tot het bekomen van aanspraak op bevordering tot Kapitein of Ridmeester. Dit reglement is te bekomen bij de gebroeders VAN CLEEF.

(1) Dit woord is volgens artikelen van het befluit nader opgegeven.  
 (2) De befoehden der stude van wisten hollen en ander toorn van ma-  
 noteren eeno zoo voortaan ter van wouta en hooi van de belangh  
 deel der Natuure-keuze nimmerde, heft de Committé-Geneza van  
 Oorlog, ten etude bepaaldij van de befoehden van het befluit te vor-  
 doen of hantaa die nuchterde te geven, wemover te vaitaar zouten  
 sijn bij wachting van den 25ten Augustus 1820, n<sup>o</sup>. 90, van de  
 Hoofdelingen van alle de kaptien der stude, voor zoo veel de hoo-

M. A. R. I. N. E. (1).

*BESLUIT van den 2den December 1817,  
waarbij aan het bestaande korps Ma-  
riniers eene meer doeltreffende inrig-  
ting wordt gegeven.*

**W** IJ WILLEM, ENZ.

Willende aan het thans bestaande bataillon mariniers eene meer doeltreffende inrigting geven;

Op het rapport van Onzen Minister van Marine, van den 10den October 1817, n<sup>o</sup>. 453;

Hebben, met betrekking tot de zamenstelling en inrigting van een korps Mariniers, besloten en besluiten, hetgeen volgt:

(1) Daar het bekend is, dat door Zijne Majesteit eene Commissie, bestaande uit de Heeren Vice-Admiraal BUYSKES; den Schout-bij-Nacht WOLTERBEEK; den Schout-bij-Nacht MELVILL VAN CARBÉE; den Kapitein ter zee LANTSHEER, Adjudant van Z. M. en Directeur van de zaken der Marine; den Kapitein ter zee ZIERVOGEL, Kommandant van het korps Mariniers, en den Referendaris bij het Ministerie van Marine en Kolonien, den Heer TENBERGEN, is aangesteld, om aan Hoogstdenzelven de middelen voor te stellen, ten einde de dienst ter zee op eenen vasteren en meer doelmatigen voet te brengen, en die Commissie reeds werkzaam is geweest, en, naar men verneemt, bereids voorloopig tot het bepalen van den staat der Zeemagt, zoo als die zijn zal, is overeengekomen, en nu welligt aan Z. M. plannen zullen zijn voorgesteld, zoo hebben wij geoordeeld, in deze rubriek, voor het tegenwoordige, ons slechts te moeten bepalen, tot de mededeeling van het besluit van Z. M. wegens de oprigting van het korps Mariniers, enz. en van het Reglement op het bezigtigen van 's Rijks werken voor de Marine enz. Voorts tot eene opgave der wetten, die tot nog toe het algemeene rigtſnoer zijn voor het Zee-loodswezen enz.; de algemeene voorzieningen wegens de *Quarantainen*; en eindelijk met eene korte opgave van den inhoud van het Reglement voor het Koninklijke Instituut voor de Marine te Medemblik, voorloopig goedgekeurd bij Zr. Ms. besluit van den 6den September 1828, n<sup>o</sup>. 56, voor als nu, deze rubriek te moeten besluiten.

*Zamenstelling en bestemming.*

**Art. 1.** Het korps Mariniers zal bestaan uit:  
den staf van het korps,  
vier divisien, en  
het dépôt.

Iedere divisie zal bestaan uit deszelfs staf en vier kompagnien.

De zamenstelling van dit korps zal verder zijn, als volgt:

Staf van het  
korps en van  
het dépôt.

- 1 Kapitein ter zee, kommandant van het korps.
- 1 Kapitein Kwartiermeester.
- 1 Officier Administrateur van kleeding en wapening.
- 1 Luitenant-Adjutant.
- 1 Chirurgijn van de 1ste klasfe.
- 1 Onder-Adjutant.
- 1 Tamboer-Majoor-Onderwijzer.
- 1 Korporaal-Pijper idem.
- 1 Meester kleedermaker. } met rang
- 1 " schoenmaker. } van
- 1 " gewoermaker. } Sergeant.

**11** hoofden.

Staf van eene divisie.

- 1 Kommandant van divisie, met rang van Majoor.
- 1 Eerste Luitenant-Kwartiermeester.
- 1 Tweede Luitenant-Adjutant.
- 1 Chirurgijn van de 2de klasfe.
- 1 " " " 3de "
- 1 Korporaal-Tamboer.
- 1 Meester gewoermaker met rang van Sergeant.

**7** hoofden.

Eene  
kompagnie.

- 1 Kapitein.
- 1 Eerste Luitenant.
- 2 Tweede Luitnants.
- 1 Sergeant-Majoor.
- 8 Sergeanten.
- 1 Fourier.
- 16 Korporaals.
- 4 Tamboers.
- 2 Pijpers.
- 20 Mariniers van de 1ste klasfe.
- 40 " " " 2de "
- 40 " " " 3de "

**136** hoofden.

Het  
dépôt.

|     |                               |   |     |   |
|-----|-------------------------------|---|-----|---|
| 1   | Kapitein.                     |   |     |   |
| 2   | Eerste Luitenants.            |   |     |   |
| 2   | Tweede                        | " |     |   |
| 1   | Sergeant-Majoor.              |   |     |   |
| 10  | Sergeanten.                   |   |     |   |
| 1   | Fourier.                      |   |     |   |
| 20  | Korporaals.                   |   |     |   |
| 6   | Tamboers.                     |   |     |   |
| 2   | Pijpers.                      |   |     |   |
| 20  | Mariniers van de 1ste klasse. |   |     |   |
| 30  | "                             | " | 2de | " |
| 100 | "                             | " | 3de | " |

---

195 hoofden.

*Verzameling.*

|                                        |     |             |
|----------------------------------------|-----|-------------|
| De staf van het korps en van het dépôt |     | 11 hoofden. |
| De staf van eene divisie . . . . .     | 7   |             |
| Eene kompagnie . . . . .               | 136 | } 544       |
| Vier kompagnien (dus) . . . . .        | 4   |             |
| Eene divisie (sterk) . . . . .         | 551 | } 2204 "    |
| Vier divisien (dus) . . . . .          | 4   |             |
| Het dépôt . . . . .                    |     | 195 "       |

Sterkte van het korps . . . . . 2410 hoofden.

Art. 2. Vooreerst zal de sterkte van het korps slechts bestaan uit den staf, twee divisien, en eene dépôt-kompagnie;

welke laatste provisioneel, zoolang er niet meer dan twee divisien zijn, zal bestaan uit:

|    |                               |   |     |   |
|----|-------------------------------|---|-----|---|
| 1  | Kapitein.                     |   |     |   |
| 1  | Eerste Luitenant.             |   |     |   |
| 1  | Tweede Luitenant.             |   |     |   |
| 1  | Sergeant-Majoor.              |   |     |   |
| 6  | Sergeanten.                   |   |     |   |
| 1  | Fourier.                      |   |     |   |
| 12 | Korporaals.                   |   |     |   |
| 4  | Tamboers.                     |   |     |   |
| 2  | Pijpers.                      |   |     |   |
| 10 | Mariniers van de 1ste klasse. |   |     |   |
| 10 | "                             | " | 2de | " |
| 50 | "                             | " | 3de | " |

---

99 hoofden.

Succesfivelijk zal echter dit korps tot de sterkte van vier divisien kunnen gebragt worden, op de daartoe nader aan Ons te doene voordragten, door het Departement van de Marine, wan-

neer en naarmate zulks noodig zal worden geoordeeld; de dépôt-kompagnie zal alsdan mede in eene nader te bepalen evenredigheid kunnen vergroot worden.

Art. 3. Bij iedere kompagnie zal één kadet kunnen aangesteld worden, welke de soldij van Marinier van de derde klasfe zal genieten, en op wien overigens de bepalingen zullen toepasselijk wezen, welke bij art. 6 en 7 van Ons besluit van den 23sten Maart 1814, n<sup>o</sup>. 16, ten aanzien van de kadets bij de Landmagt zijn gemaakt.

Art. 4. Het korps Mariniers is in het bijzonder bestemd voor de dienst op de schepen van Oorlog en tot het bewaren van de werven en magazijnen van de Marine.

Hetzelve zal geoefend worden zoowel in de dienst der scheeps-artillerie, als in de behandeling van het geweer en verdere exercitien van de infanterie.

Ingeval van nood zal hetzelve, even als de troepen van de Land-armée, gebruikt worden en te velde trekken, voor zoo ver de verdere dienst, waarvoor hetzelve bestemd is, zulks zal toelaten.

#### *Dienst aan boord van schepen.*

Art. 5. De dienst op de schepen zal, zoo veel mogelijk, bij beurten verrigt en zoodanig gekommandeerd worden, dat iedere divisie en kompagnie, alsmede de militairen van verschillende graden, waaruit dezelve zijn zamengesteld, bij afwisseling tot dezelve gebezigd worden.

Art. 6. De hoeveelheid en de sterkte der detachementen voor de dienst aan boord der schepen zal, overeenkomstig de monsterrollen voor de onderscheiden charters vastgesteld, door Onzen Minister van Marine worden bepaald; zoodanig echter, dat bij eene equipagie van 600 en 650 koppen, volgens monsterrollen n<sup>o</sup>. 1 en 2, slechts twee officieren van de Mariniers zullen embarqueren, van welke echter één altijd den rang van Kapitein zal moeten hebben; verder zullen bij eene equipagie van 70 koppen, volgens monsterrol n<sup>o</sup>. 8, vier, en bij eene equipagie van 46 koppen, volgens monsterrol n<sup>o</sup>. 9, twee mariniers gevoegd, en de eerste rol daarentegen met vier matrozen, en de andere met twee matrozen van de 2de klasfe verminderd worden.

Art. 7. De aanvragen, hetzij om nieuwe detachementen, hetzij des noods om versterking der geuen, welke reeds aan boord zich



bevinden, zullen, door de Kommandanten der schepen, aan den Minister voor de Marine worden gedaan, die de vereischte orders, tot de afzending derzelve, aan den Kommandant van het korps Mariniers, of, in spoed vereischende omstandigheden, onmiddellijk aan de Kommandanten der divisien zal geven.

De Kommandanten der schepen zullen zich, in het algemeen, ten aanzien van alle zaken betreffende de detachementen Mariniers, aan boord hunner schepen, en tot geene dadelijke huishoudelijke onderwerpen betrekking hebbende, niet aan den Kommandant van het korps Mariniers, maar aan den Minister van Marine moeten adreseren.

Art. 8. De mariniers aan boord der schepen zijn in het bijzonder bestemd, om op dezelve alle militaire wachten en posten te bezetten en verder, gezamenlijk met het scheepsvolk, tot de dienst der artillerie, zoo bij de batterijen als bij het materieel.

Zoo ver hunne eigenlijke dienst zulks zal toelaten, zullen de mariniers ook ter verrigting van scheepswerkzaamheden, als bij het anker ligten, aan het spil draaijen, het overnemen van water en victualie, bij het opzetten van stengen en raa's, reven bijzetten of wegnemen van zeilen, aan het loopend touwwerk te helpen trekken, pompen en het schoon schip maken, water te helpen ophalen, zonder dat zij daarom behoeven te schrobben, spoelen of zwabberen, verder dan tot het schoonmaken van hun eigen verblijf noodig is, geëmployeerd kunnen worden.

Van hunne werkzaamheden is verder uitgezonderd het lapzalen, knoopen, splitsen, roeijen en dergelijke werkzaamheden.

Ook zullen zij nimmer in het tuig geëmployeerd worden, wel te verstaan echter, dat zij op de geschutrol zullen kunnen gerangschikt worden, om in de marsen, tot het gebruik van het handgeweer, of tot het werpen van handgrenaden, te dienen; gedurende dat zij op de wacht en gekleed zijn, zullen zij tot geene andere werkzaamheden kunnen worden gebruikt.

Art. 9. De Officieren der Mariniers zullen aan boord, door den kommanderenden Officier van het schip, met de directie, administratie en zorg voor al de artillerie-behoeften, bij voorkeur, belast kunnen worden; gelijk ook bij uitsluiting met die van alle de handwapenen.

Art. 10. Alle infanterie-diensten en exercitien, aan boord der schepen van Oorlog, zullen door den Officier van het detachement Mariniers gekommandeerd worden; doch wanneer er geen Officier van de Mariniers aan boord is, zal het kommando over deze diensten en exercitien, door den Kommandant van het schip, kunnen worden opgedragen hetzij aan eenen Officier van de Marine, hetzij aan den Onder-officier, het detachement Mariniers kommanderende.

Art. 11. De militaire wacht der Mariniers zal onder het onmiddellijk gezag staan van den wachthebbenden Officier aan boord.

Die Mariniers, welke eenige scheepsbezigheid zullen verrigten, zullen staan onder het bevel van dien Officier, welke die werkzaamheden befluren zal.

De Mariniers zullen in alles ook de bevelen zoowel van den Officier der wacht, als van alle andere Officieren der Marine, en, voor zoo veel noodig, ook die der Dek- of Onder-officieren, met inachthouding echter der respectieve rangen, gehoorzamen, in alles wat de policie en inwendige orde aan boord betreft.

Art. 12. De details der militaire diensten der Mariniers aan boord zullen door den Kapitein of kommanderenden Officier van het schip of eskader, met overleg van den Kommandant van het detachement Mariniers van elk schip of van den Kommandant der Mariniers bij een eskader, geregeld worden.

Bepaaldelijk zal de Officier der Mariniers, of, meer dan één aan boord zijnde, de subalterne Officier der Mariniers zich op de parade moeten bevinden, het dagelijksch rapport aan den eersten Officier of wachthebbenden Officier moeten doen, en, door dezen, de orders van den Kommandant van het schip ontvangen; de Kapitein of Kommandant van een detachement, waarbij meer dan één Officier is, zal zulks echter niet verrigten, dan bij groote parade, of wanneer het geheele detachement onder de wapenen is.

Hierbij zullen echter nimmer de algemeene bepalingen op de dienst, waartoe het korps bestemd is, uit het oog mogen verloren worden.

Art. 13. De Kommandant van een detachement Mariniers zal, aan boord zijnde, zoo veel mogelijk, zijne onderhebbende manschappen in hunne dienstbetrekkingen oefenen, en geene gelegenheid laten voorbijgaan tot het doen van exercitien, zoo van de infanterie als zee-artillerie.

Hij zal hieromtrent met overleg van den Kapitein of Kommandant van het schip handelen.

Art. 14. In eene haven of op eene reede liggende, zullen de detachementen Mariniers, aan boord der schepen, van tijd tot tijd ontscheept worden, ten einde zich gezamenlijk, onder bevel van den oudste Officier in rang, te exerceren.

Art. 15. Het onderwijs in de behandeling van het geweer zal, aan de matrozen, door de Onder-officieren der Mariniers worden gegeven, waarbij de Scheeps-onder-officieren en matrozen verplicht zullen zijn aan de Onder-officieren der Mariniers te gehoorzamen.

Art. 16. Ten opzichte van den rang tusschen de Officieren van de Marine en die van het korps Mariniers van gelijke graden, zal de datum van aanstelling in acht genomen worden. Bij gelijkheid van graad en ouderdom van dienst, zal de oudste in jaren den rang hebben.

De tweede Luitenants bij het korps Mariniers zullen echter, in allen gevalle, rang hebben boven de Kadets van de 1ste klasse bij de Marine.

Art. 17. De Kommandanten der detachementen Mariniers staan, aan boord, onmiddellijk onder de orders van den Kommandant van het schip, welke ook de rang van denzelfden mag wezen.

Zij ontvangen van denzelfden of van den eersten Officier, als met het detail van de scheepsdienst belast zijnde, de noodige orders, en zijn verplicht zijne bevelen te gehoorzamen.

Art. 18. Een Officier der Mariniers zal nimmer gedetacheerd kunnen worden op een schip, gekommandeerd door eenen Officier van eenen minderen graad of rang.

Ingeval echter van overlijden of sneuvelen van den Kommandant van het schip, of dat dezelve, door ziekte of ongemak, buiten staat mogt geraken om het kommando van het schip te blijven voeren, en de in rang op hem volgende Officier van de Marine, of, bij onttentenis van Officieren, de oudste Kadet van de Marine aan boord, het kommando van het schip op zich neemt, zullen de Officieren van de Mariniers, welke zich aan boord zullen bevinden, aan den Kommandant van het schip, welke ook zijn rang mag wezen, ondergeschikt zijn en zijne orders moeten nakomen.

Art. 19. De Kommandanten der detachementen Mariniers, aan

boord der schepen, zullen omtrent alle zaken, hunne onderhebbende manschappen betreffende, onmiddellijk briefwisseling houden met den Kommandant der divisie, waartoe zij behooren, en met de Administrateurs derzelve, aan wien zij ook hunne rapporten en hunne rekening en verantwoording van gelden en goederen zullen zenden.

Art. 20. Ingeval er een gedeelte of het geheele detachement van een schip of schepen, vereenigd met een gedeelte der scheeps-equipagien, tot eenige dienst moet debarqueren, zal de oudste presente Officier, hetzij van het korps Mariniers, hetzij van de Marine, het bevel voeren.

Ingeval echter, dat meer dan één Officier der Mariniers daarbij present zal zijn, zal een van hun de dienst van Adjudant verrigten.

Art. 21. De oudste in rang zijnde Officier der Mariniers, bij een eskader of zeker getal schepen, zal alle maanden, hiertoe gelegenheid zijnde, de detachementen op het eskader inspecteren.

Hij zal hieromtrent te werk gaan met overleg van den kommanderenden Officier van het eskader, welke, aan de onder zijne orders staande Kommandanten der verschillende schepen, daartoe eene schriftelijke order geven zal.

Na volbrachte inspectie zal hij van zijne bevinding een gedetailleerd rapport aan den Kommandant van het eskader en aan den Kommandant van zijn korps inzenden.

### *Garnizoenen en dienst aan land.*

Art. 22. De Kommandant van het korps zal zich gewoonlijk bij het dépôt onthouden, doch zal zich, op last of onder approbatie van den Minister van Marine, op verschillende tijden begeven naar de garnizoenen der divisien en detachementen aan land binnen gaats, ten einde onderzoek te doen naar de oefening der troepen en de goede orde in alle de vakken van de dienst.

Art. 23. Hij zal, gedurende zijne afwezendheid, zorgen, dat door den eerst op hem in rang volgenden Officier de bijzonderheden van de dienst, bij het dépôt, behoorlijk worden waargenomen.

Art. 24. Hoezeer de Mariniers in hunne garnizoenen, gezamenlijk met de troepen der land-armée, de dienst zullen verrigten, en mitsdien onder de orders zullen staan van de plaatselijke en

provinciale Kommandanten, alsmede van de Generaals, kommanderende in de groote militaire kommando's, zullen zij echter, in gevolge van het bepaalde hiervoren bij art. 3, bijzonder bestemd wezen tot het bewaren der werven en magazijnen van de Marine.

Art. 25. De Directeurs of Onder-directeurs van de Marine zullen aan de plaatselijke Kommandanten het getal opgeven der posten, welke door de Mariniers, tot bewaring der etablissementen en eigendommen van de Marine, alsmede tot het houden van orde, zoo op de werven als anderzins, zullen moeten worden verstrekt.

Art. 26. De Mariniers zullen geene garnizoenswachten bezetten, dan wanneer, na het bezetten der noodige posten bij de etablissementen van de Marine, hunne dienst zulks zal toelaten, hetzij bij ontstentenis van garnizoenen, hetzij wanneer de troepen van de land-armée te veel door de dienst bezwaard mogten zijn.

Art. 27. Hoezeer de gedeelten van het korps Mariniers, welke zich aan land zullen bevinden, volgens het bepaalde bij art. 24, met betrekking tot de policie en de orde van de dienst, onder de orders zullen staan van kommanderende Generaals van de Landmagt en plaatselijke Kommandanten, zullen echter de gemelde Generaals nimmer eenige veranderingen in de garnizoenen der divisien of detachementen van het gemelde korps kunnen maken, en de plaatselijke Kommandanten zullen de Mariniers nimmer tot eenige dienst buiten hun garnizoen kunnen kommanderen, zonder toestemming van Onzen Minister voor de Marine.

Art. 28. Ons besluit van den 4den April 1816, n°. 24, betrekkelijk het verleenen van verlof aan Officieren van de land-armée, wordt op het korps Mariniers toepasselijk gemaakt, met dat onderscheid, dat het verlof voor langer dan veertien dagen door den Kommandant van het korps, met voorkennis van de Generaals, kommanderende in de provincie en in het generaal-kommando, aan den Minister van Marine zal moeten worden gevraagd.

*Bezoldiging, verdere toelagen, huisvesting en voeding aan land.*

Art. 29. De traktementen en soldijen der Officieren, Onder-officieren en manschappen van mindere graden, van het korps Mariniers, worden bepaald als volgt:

II. DEEL.

| Rangen.                               | Traktementen en Soldijen.      |                        |                  |
|---------------------------------------|--------------------------------|------------------------|------------------|
|                                       | daags.                         | 's maands.             | in het jaar.     |
| Kommandant . . . . .                  | f 0,00                         | f 366,66 $\frac{2}{3}$ | f 4,400,00       |
| Kommandant van divisie . . . . .      | - 0,00                         | - 216,66 $\frac{2}{3}$ | - 2,600,00       |
| Kapitein . . . . .                    | - 0,00                         | - 133,33 $\frac{1}{3}$ | - 1,600,00       |
| Eerste Luitenant . . . . .            | - 0,00                         | - 75,00                | - 900,00         |
| Tweede „ . . . . .                    | - 0,00                         | - 58,33 $\frac{1}{3}$  | - 700,00         |
| Onder-Adjutant . . . . .              | - 1,05                         | - 00,00                | - 383,25         |
| Sergeant-Majoor . . . . .             | - 0,80                         | - 00,00                | - 292,00         |
| Sergeant-Fourier . . . . .            | - 0,70                         | - 00,00                | - 255,50         |
| Tamboer-Majoor . . . . .              | - 0,80                         | - 00,00                | - 292,00         |
| Korporaal-Tamboer of Pijper . . . . . | - 0,40                         | - 00,00                | - 146,00         |
| Geweermaker . . . . .                 | - 0,35                         | - 00,00                | - 127,75         |
| Kleedermaker . . . . .                | - 0,25                         | - 00,00                | - 91,25          |
| Schoenmaker . . . . .                 | - 0,25                         | - 00,00                | - 91,25          |
| Korporaal . . . . .                   | - 0,40                         | - 00,00                | - 146,00         |
| Tamboer . . . . .                     | - 0,30                         | - 00,00                | - 109,50         |
| Pijper . . . . .                      | - 0,30                         | - 00,00                | - 109,50         |
| Mariniers                             | { van de 1ste klasse . . . . . | - 0,35                 | - 00,00 - 127,75 |
|                                       | „ „ 2de „ . . . . .            | - 0,30                 | - 00,00 - 109,50 |
|                                       | „ „ 3de „ . . . . .            | - 0,25                 | - 00,00 - 91,25  |

De Adjutanten, eerste en tweede Luitenants, zullen eene verhooging van tweehonderd guldens genieten, boven het traktement van hunnen rang.

De Kapitein-kwartiermeester zal een traktement van f 1600,00, een eerste Luitenant-kwartiermeester zal een traktement van f 900,00 en een tweede Luitenant-kwartiermeester f 700,00 genieten.

De Administrateur van kleeding en wapening, een traktement van f 1600,00 's jaars genietende, zal betaald worden op denzelfden voet, als bij Ons besluit van den 17den Maart 1816, n°. 41, ten aanzien van de Administrateurs van kleeding en wapening, bij de korpsen van de Landmagt, is bepaald.

De geneeskundige Officieren bij dit korps zullen dezelfde traktementen genieten, als die van de Landmagt, te weten:

|                                        |           |             |
|----------------------------------------|-----------|-------------|
| De Chirurijn-Majoor . . . . .          | f 1600,00 | } 's jaars. |
| De Chirurijns der 2de klasse . . . . . | - 900,00  |             |
| De „ „ 3de „ . . . . .                 | - 500,00  |             |

Art. 30. Het fonds van reserve zal aan de Onder-officieren en manschappen van mindere graden bij het korps Mariniers, aan den

wal zijnde, op denzelfden voet, als aan de Onder-officieren en Soldaten van de troepen der Land-armée te voet, worden goedge-  
daan, berekend tegen 5 cents per man daags.

Art. 31. Het equipmentsgeld en het aanritsgeld, zoo voor nieuw aangenomen als gereëngageerd wordende manschappen, zal almede aan het korps Mariniers, op denzelfden voet als aan de artillerie, worden toegekend, zoolang daaromtrent geene andere bepalingen zullen zijn vastgesteld; te weten:

Voor aanritsgelden van iedere man . . . . . f 25

Voor equipmentsgelden . . . . . 06 cents daags.

Art. 32. De Officieren van het korps Mariniers, welke eene verplaatfing zullen ondergaan, of anderzins om dienstzaken alleen moeten reizen, zullen dezelfde vergoeding en de Onder-officieren en Mariniers, in zoodanig geval, hetzelfde reisgeld ontvangen, als aan de troepen van de Landmagt is toegekend.

Art. 33. Met betrekking tot de uitdeeling van brood of andere levensmiddelen, zal het korps Mariniers, aan land, steeds gelijk staan met de Landmagt en op dezelfde wijze gevoed worden.

Art. 34. De Hoofd-officieren en Adjudanten van het korps Mariniers zullen niet gerechtigd zijn tot den ontvangst van rations fourages voor paarden, dan wanneer zij te velde trekken; wanneer zij, te dien opzigte, gelijk zullen staan met de Officieren en Adjudanten van de artillerie.

Art. 35. De bestaande of in het vervolg te maken bepalingen omtrent de kazernering van de Landmagt, zullen op het korps Mariniers toepasselijk wezen; met zoodanige uitzondering echter, als in het vervolg, wanneer bepaald mogt worden, dat zij in hangmatten zullen slapen, noodig mogt geoordeeld worden.

Art. 36. De gedeelten van het korps Mariniers, welke, aan land zijnde, zullen marcheren, zullen op gelijken voet als de landtroepen en tegen gelijke betaling van huisvesting, voeding en transportmiddelen voorzien worden.

#### *Van de kleeding, equipering en wapening.*

Art. 37. De groote kleeding van de Korporaals en Mariniers zal bestaan uit:

Een' korten donker-blaauwen lakenschen rok, van onderen omgeflagen, met blaauwe faaije voering, op de hoeken met roode hartjes, waarop een geel anker.

Blaauwe lakensche kleppen en opflagen, roode kraag, met eene blaauwe bies, en roode bies om den rok, kleppen en opflagen; op ieder schouder een wing van donker-blaauw laken, met rood katoenen galon bezet, ankerknoopen volgens model.

Een blaauw lakensch vest met mouwen, roode kraag en ééne rij knoopen volgens model.

Eene blaauwe lakensche, wijde, lange broek, met eene bies op den buitenrand en een paar korte slobkousen, om onder dezelve te dragen.

Een blaauwe karfaaijen peijekker, gevoerd met baai, knoopen volgens model.

Een ronden lederen hoed, van voren met eene koperen plaat, aan de linkerzijde opgeslagen, met eene geele kemelsharen lis, lederen oranje kokarde en roode cronjère of kleine pannahe.

Alle de voormelde kledingstukken zullen vervaardigd worden naar het Ons, door den Minister van Marine, aangeboden en hierbij goedgekeurd model.

Art. 38. De tijd van duur wordt bepaald als volgt:

1. De korte blaauwe lakensche rok, 3 jaren.
2. Het blaauwe lakensch vest met mouwen, 1 jaar.
3. De blaauwe lakensche, wijde, lange broek en een paar dito korte slobkousen, 1 jaar.
4. De peijekker, 3 jaren.
5. De ronde hoed, 3 jaren.

Art. 39. De Onder-officieren zullen volmaakt gelijk als de Korporaals en Mariniers gekleed wezen, met dat onderscheid, dat de tijd van duur van hunnen rok slechts twee jaren zal zijn.

Art. 40. Het klein equipement van iederen Onder-officier, Korporaal en Marinier zal bestaan als volgt:

Drie hemden, twee bonten en één wit.

Twee paar schoenen.

Twee paar wolle fokken.

Twee onderbroeken.

Een linnen pantalon.

Een paar linnen slobkousen.

Een lakensche kwartiermuts.

Eene zwart lederen halsdas, met eene gesp.



- Twee kammen.
- Drie borstels; te weten: een kleede-, een schoe- en een geweerborstel.
- Eene vetdoos.
- Een naaizakje met toebehooren.
- Een blikken oliefleschje.
- Een zakboekje, in een blikken koker.
- Een gewascht linnen overtrekfel, voor den hoed.
- Een grijs linnen dito, voor de patroontasch.
- Een grijs linnen rokzak.

- Alle de gemelde voorwerpen van klein equipement zullen aan nieuw aangenomene of gereëngageerde manschappen, even als bij de Landmagt, door middel van het aanritsgeld, ten koste van de equipments-kas van het korps worden verstrekt; terwijl de vernieuwing derzelve, voor het vervolg, aan land zijnde, ten laste van hunne reserve zal komen.

Aan iederen nieuw aangenomen man zullen slechts twee hemden, één wit en één bont, gegeven worden, en het derde uit zijne reserve moeten worden aangeschaft, zoodra dezelve daarvoor toereikende zal wezen.

Voor zoo veel de gereëngageerde manschappen eenige der meergemelde voorwerpen van klein equipement niet zullen behoeven, zal de waarde derzelve in het laten staan van hunne reserve worden gebragt.

Art. 41. De Officieren zullen dezelfde uniform dragen als de Onder-officieren en Mariniers, met dat onderscheid, dat zij sluitende pantalons, laarzen, lange rokken, sluitende jassen, en in plaats van ronde lederen, ronde vilten hoeden, met eene vergulden plaat zullen dragen, en verder fabels in plaats van degens, volgens model.

Zij zullen ook eenen kleinen monteringrok hebben, en buiten dienst eenen driekanten hoed kunnen dragen, gelijk mede aan boord. uitgezonderd bij gala of groote parade, een wijden pantalon over de laarzen.

Art. 42. De onderscheidingsteekenen van de Officieren, de Onder-officieren en de Korporaals, en de versierfelen van den Tamboer-majoor, de Korporaals-tamboer, Korporaals-pijpers en de Tamboers en Pijpers, zullen gelijk staan met die van Onze armée.

De Mariniers van de 1ste klasse zullen op den linker arm een

dubbele chevron hebben, gelijk aan die, welke de Korporaals op de beide armen dragen.

De Mariniers van de tweede klasfe zullen op den linker arm eene zoodanige chevron enkel dragen.

Art. 43. De Kwartiermeesters zullen dezelfde uniform als die van de Landmagt dragen.

De Administrateur van kleeding en wapening zal de uniform van Kwartiermeester dragen.

De geneeskundige Officieren zullen dezelfde uniform als die van de Armée dragen.

Art. 44. De wapening en het ledergoed zal bij het korps Mariniers gelijk zijn aan dat van de infanterie, met dat onderscheid, dat ook de Mariniers fabels zullen dragen.

Het ledergoed zal zwart wezen, zoo als bij het bataillon Jagers.

De randfels zullen ook zijn van zwart leder.

*Van de betaling, voeding en kleeding aan  
boord van de schepen.*

Art. 45. De Mariniers zullen, van den dag van hun embarquement, op de scheepsrollen worden gebragt, en, tot den dag van hun debarquement, voor hunne gagie en reserve, bij het korps, voor memorie gevoerd worden.

Het equipmentsgeld zal voortdurend goedgeedaan worden voor de manschappen, welke zullen zijn geëmbarqueerd, ten einde daaruit de kosten van hunne groote kleeding bestendig te kunnen vinden.

Art. 46. De Officieren zullen, gedurende dat zij ingescheept zijn, hun traktement behouden, en daarenboven, zonder onderscheid van graad, ieder eene toelage van tafelgeld genieten van *f* 25 's maands, en de Kadets van *f* 10, boven en behalve het scheepsrantsoen.

Art. 47. Van de traktementen der Officieren zal hen, gedurende dat zij geëmbarqueerd zijn, des verkiezende, een vierde, met en benevens het opgelegde tafelgeld, alle drie maanden, door de Schrijvers der scheeps-equipagen, aan boord betaald kunnen worden.

Over twee der overblijvende vier gedeelten, of drie, wanneer zij niet verlangen aan boord een kwart te trekken, zullen zij, ten

hunnen behoefte, of hunne gemagtigden, aan land kunnen beschikken, hetzij door procuratie, hetzij door wissels af te geven op den Raad van Administratie van het korps Mariniers.

Het laatste vierde van hun traktement zal blijven staan tot hunne ontschepping en terugkomst bij hun korps, en zal hen alsdan uitbetaald worden, zoodra zij, ten genoegen van den Raad van Administratie, rekening en verantwoording zullen hebben gedaan, zoowel van alle zoodanige gelden en goederen, als waarvoor zij, gedurende hunne inschepping, rekenplichtig zouden kunnen zijn geweest, als wegens de kleeding, equipering en wapening van hunne onderhebbende manschappen, met de zorg voor welke zij aan boord waren belast.

Art. 48. De Onder-officieren, Korporaals en Mariniers zullen, te rekenen van den dag dat zij ingescheept worden, de volgende scheepsfoldij genieten, te weten:

|                                  |                      |            |   |
|----------------------------------|----------------------|------------|---|
| Een Onder-adjutant.....          | f 43,00              | 's maands. |   |
| „ Sergeant-majoor.....           | - 34,00              | „          |   |
| „ Sergeant-fourier.....          | - 28,00              | „          |   |
| „ Korporaal-tamboer of Pijper... | - 16,00              | „          |   |
| „ Geweermaker.....               | - 14,00              | „          |   |
| „ Korporaal.....                 | - 16,00              | „          |   |
| „ Tamboer.....                   | - 11,00              | „          |   |
| „ Pijper.....                    | - 11,00              | „          |   |
| „ Marinier {                     | der 1ste klasfe..... | - 13,00    | „ |
|                                  | „ 2de „.....         | - 11,00    | „ |
|                                  | „ 3de „.....         | - 9,00     | „ |

Art. 49. De betaling van deze scheepsfoldij zal op denzelfden voet geschieden, als aan de Dek-onder-officieren en matrozen van 's Rijks zeemagt.

Art. 50. De Onder-officieren en Mariniers zullen, gedurende den tijd dat zij geëmbarqueerd zijn, even als de overige scheepelingen, over een gedeelte van hunne scheepsfoldij, ten behoeve van hunne vrouwen, kinderen, ouders, broeders of zusters kunnen beschikken, overeenkomstig het bepaalde bij de resolutie van den Minister voor de Marine van den 15den April 1815, n<sup>o</sup>. 31 en 21sten Februarij 1816, n<sup>o</sup>. 33 en 34.

Art. 51. De Onder-officieren en Mariniers zullen aan boord der schepen gevoed worden, even als de overige scheepelingen en op hetzelfde rantsoen aanspraak hebben.

Art. 52. Bij hunne komst aan boord der schepen, zullen de Onder-officieren en Mariniers, ieder op rekening van hunne scheepsfoldij, de volgende scheepsuitrusting ontvangen, welke almede, voor zoo veel noodig, op rekening van gemelde foldij zal moeten vernieuwd worden:

- Eene hangmat met de noodige lijnen.
- Een paardenharen matras.
- Een dito kussen.
- Een wolle deken.
- Een vlaamsch linnen baaitje.
- Een vlaamsch linnen broek.
- Een dito boezeroen.
- Een zwarte zijden halsdas.
- Een zwart lederen petje.

Na de ontschepping blijft deze scheepsuitrusting het eigendom van de Mariniers, en zal voor hen in het magazijn van het korps worden bewaard.

Bij een volgend embarquement zullen zij dezelve, voor zoo veel dit nog bruikbaar is, weder naar boord mede nemen, en alzoo geen nieuwe op rekening behoeven te ontvangen.

Art. 53. De Onder-officieren en Mariniers zullen, aan boord der schepen, ook succesfelijk van de noodige kleine equipmentsstukken, ten laste en op rekening van hunne scheepsfoldij, worden voorzien.

Onze Minister van Marine zal maatregelen nemen, opdat de noodige voorraad van kleine equipmentsstukken, tot dat einde, zich aan boord bevinde van ieder schip, waarop Mariniers zullen zijn geplaatst.

Art. 54. Onze Minister van Marine zal almede maatregelen nemen, opdat de groote kleedingstukken der geëmarqueerde Mariniers, buiten 's lands zijnde, voor rekening van de equipments-kas van hun korps, kunnen worden vernieuwd, naar gelang dezelve zullen zijn versleten.

Art. 55. Het batig saldo der rekening van de scheepsfoldij van iederen Onder-officier en Marinier, op den dag van zijne ontschepping, zal aan den Raad van Administratie van het korps Mariniers worden uitbetaald, die het bedragen daarvan zal doen brengen in het te goed der reserve van iederen man.

Art. 56. Het bedrag der gelden, welke, ingevolge van het bepaalde bij het laatst voorgaande artikel, in het credit der reserve van de Onder-officieren en Mariniers zullen worden gebragt, of wel hetgeen daarvan zal resteren, nadat zij, bij hunne terugkomst bij hun korps, van alle vereischte kleine equipmentsstukken, alsmede voor zoo veel daartoe, volgens de bestaande orders, termen mogten zijn, van groote kleeding- en equipmentsstukken, op rekening van hunne reserve, zullen zijn voorzien, zal hen, gedurende den tijd van één jaar of twaalf achtereenvolgende maanden, na hun debarquement, en wel ieder maand, een twaalfde gedeelte daarvan worden betaald.

Ingeval van wederinscheping staat deze maandelijksche betaling stil, doch de Onder-officieren en Mariniers zullen het regt hebben om over dezelve, ten behoeve van wien zij willen, te beschikken; manschappen, met paspoort afgaande, of wier tijd van dienst verstreken is, en zich op nieuw engageren, zullen de volle uitbetaling (de laatste voornamelijk) wanneer zij zulks verlangen, ontvangen.

*Aanstelling, bevordering, werving en ontslag uit de dienst.*

Art. 57. Met betrekking tot de aanstelling en bevordering der Officieren, zal bij het korps Mariniers op denzelfden voet gehandeld worden, als bij Onze Landmagt; met dien verstande nogtans, dat de voordragten dienaangaande steeds door Onzen Minister van Marine zullen worden gedaan.

Art. 58. Geen Kadet zal als Officier worden aangesteld, dan die den vollen ouderdom van 18 jaren zal bereikt hebben.

Art. 59. De Onder-adjutant zal door den Kommandant van het korps en de Onder-officieren door de Kommandanten der divisien, respectivelijk aangesteld en afgezet worden, onder approbatie van den Kommandant van het korps, en de Korporaals door de Kapiteins, onder approbatie van de Kommandanten der divisien; aan boord zal zulks geschieden door den Kommandant van het schip, op voordragt van den Officier, het detachement Mariniers kommanderende, zij zullen ook aan boord niet kunnen afgezet worden, dan bij verwijzing van eenen Scheepsraad.

Art. 60. De Kadets zullen ter aanstelling, door den Kommandant van het korps, aan den Minister van Marine worden voorgedragen.

Zij zullen de vereischten moeten hebben, welke, ten opzigte van die der Landmagt, bij Ons besluit van den 23sten Februarij 1815, n°. 93, zijn vastgesteld.

Art. 61. Niemand zal tot Marinier van de 1ste klasse kunnen worden benoemd, die geene zes achtereenvolgende jaren, en niemand tot Marinier van de 2de klasse bevorderd worden, die geene drie achtereenvolgende jaren bij het korps Mariniers zal gediend hebben, en de noodige geschiktheid, gepaard met een goed gedrag, heeft, en nooit gedeferteerd is.

Gedurende de eerstvolgende drie jaren, na dato van Ons tegenwoordig besluit, blijven echter deze termijnen van zes en drie jaren respectvelijk met de helft verminderd.

De Minister van Marine zal ook, zonder aanzien van den tijd van dienst, tot belooning van loffelijk gedrag en militaire verdiensten, eenen Marinier van de 2de tot de 1ste klasse, of eenen Marinier van de 3de tot de 2de klasse, kunnen bevorderen.

Art. 62. De bepalingen betrekkelijk de werving voor de staande armée en speciaal voor de infanterie, gemaakt bij Ons besluit van den 22sten Augustus 1815, n°. 17, en het reglement op het visiteren der rekruten, goedgekeurd bij Ons besluit van den 22sten Maart 1816, zullen bij het korps Mariniers worden opgevolgd en in acht genomen.

De werving voor het korps Mariniers zal echter, onbepaald, door de geheele uitgestrektheid van Ons Rijk kunnen plaats hebben.

Art. 63. De bepalingen omtrent de engagementen en het verleenen van paspoorten bij de Landmagt, gemaakt bij Ons besluit van de 14den Julij 1816, n°. 16, zullen ook op het korps Mariniers toepasselijk wezen.

Geene paspoorten zullen echter verleend worden aan Onder-officieren of Mariniers, welke zich aan boord van Onze schepen van Oorlog, in vreemde havens of in de Kolonien zullen bevinden; deze zullen, wanneer hun tijd van dienst mogt zijn verstreken, moeten blijven dienen, totdat zij in eene haven van Ons Rijk zullen ontscheept kunnen worden.

*Van de administratie en inspectie over dezelve.*

Art. 64. De administratie van het korps Mariniers zal, voor zoo ver geene bepalingen bij dit besluit vastgesteld, daartegen mogen strijden, gevoerd worden, op denzelfden voet als bij Onze Landmagt, en speciaal bij de afdeelingen infanterie, plaats heeft.

Art. 65. De algemeene administratie van het korps zal bij het dépôt gevoerd worden door eenen Raad van Administratie, bestaande uit den Kommandant, President en de vier oudste presente Officieren als leden.

Art. 66. De administratie zal bij iedere divisie gevoerd worden door den kommanderenden Officier en de twee oudste presente Kapiteins, of, bij ontstentenis van deze, door de twee oudste presente Officieren.

De Administrateurs zullen ondergeschikt en verantwoordelijk wezen aan den Raad van Administratie van het korps bij het dépôt.

Art. 67. De administratie van het korps Mariniers zal staan onder de inspectie van de Inspecteurs of Onder-inspecteurs van de administratie van de Landmagt, en zullen de troepen, dit korps uitmakende, even als de landtroepen, door dezelve worden gemonstert.

Art. 68. Te dien einde zal door den Intendant-generaal van de Administratie van Oorlog, naar omstandigheden, een van hen, daartoe speciaal worden gedefigneerd, of zal deze dienst worden opgedragen aan den Onder-inspecteur der 1ste en 2de klasse, in de generale kommando's en provincien, waarin het korps Mariniers, of eenig gedeelte van hetzelfde, zal zijn gestationeerd.

Art. 69. De Onder-inspecteurs, welke, in voege voorschreven, met de monstering en het toezigt over de administratie van het korps Mariniers of gedeelten van hetzelfde zullen zijn belast, zullen, te dien opzichte, tot den Minister van Marine in gelijke betrekking staan, als zij ten opzichte van de Land-armée staan, tot den Intendant-generaal van de Administratie van Oorlog.

Wanneer echter Onze Minister van Marine zal noodig achten, om eenen Onder-inspecteur voor de dienst van het korps Mariniers buiten zijne gewone verblijfplaats te zenden, zal hij, te dien opzichte, handelen met overleg van Onzen Staatsraad Intendant-generaal van de Administratie van Oorlog.

Art. 70. De Onder-inspecteurs, welke met de monsteringen van het korps Mariniers en het toezigt over de administratie van hetzelfde zullen wezen belast, zullen geen afzonderlijk traktement wegens deze werkzaamheden genieten; doch, daartoe termen gevonden wordende, zullen zij eene verhooging voor kantoorkosten genieten; waarvan, in dat geval, het quantum aan Ons, door Onzen Minister van Marine en Staatsraad Intendant-generaal van de Administratie van Oorlog, met gemeen overleg, zal worden voorgedragen.

Zij zullen ook voor reiskosten worden gedefroyeerd, overeenkomstig het tarief, deswege voor de Landmagt bestaande.

#### *Van de geneeskundige dienst.*

Art. 71. Al wat de geneeskundige dienst betreft, de aanstelling, bevordering, verplaatfing en verloven van geneeskundige Officieren, zal bij het korps Mariniers op denzelfden voet als bij de korpsen van de Landmagt bestaan.

Art. 72. De zieken van het korps Mariniers zullen, in de militaire hospitalen of anderzins aan land, op dezelfde wijze verpleegd worden als de zieken van de Landmagt, en, geëmbarqueerd zijnde, op denzelfden voet als de andere schepelingen.

#### *Van de krijgstuclit en algemeene dienst-orde.*

Art. 73. Het korps Mariniers is onderworpen aan de krijgswetten en reglementen van de Landmagt, en speciaal, ten aanzien der reglementen, van die, welke de artillerie betreffen.

Art. 74. Aan boord der schepen zullen echter de Mariniers, in geval van misdaden of overtredingen, volgens het crimineel wetboek voor het krijgsvolk te water gestraf worden.

Geen Marinier zal anders dan op last of autorisatie van den Kommandant van het schip, met slagen mogen worden afgestraf.

Art. 75. Daar de Officieren, Onder-officieren en verdere manschappen van de Marine en van het korps Mariniers, van gelijke rangen zijnde, aan elkander gelijk staan, zullen die van gelijke rangen zich wederkeerig met achting en onderscheiding behandelen, en de minderen ten aanzien van hunne meerderen, onverschillig tot welk korps zij behooren, die gehoorzaamheid en ondergeschiktheid in acht nemen, welke de militaire subordination vordert,



tot voorkoming van alle misverstand, te dien opzigte, en ten einde vaste bepalingen daaromtrent te maken, wordt een Onderadiutant en Sergeant-majoor gelijk gesteld aan eenen Opper-stuurman, Opper-schipper, Konftapel-majoor, Opper-timmerman en Opper-zeilmaker.

Een Sergeant en Fourier, aan eenen Bootsman, Schieman, tweeden Timmerman, tweede Zeilmaker, eersten Kuiper, eersten Smid, eersten Bootsman-maat, en eersten Schiemans-maat, een Korporaal aan eene Konftapels maat en Kwartiermeester.

Art. 76. Aan land zullen de Officieren van de Landmagt en van het korps Mariniers, volgens hunne rangen en ancienniteit, waar zulks te pas kan komen, in de dienst door elkander rouleren.

Art. 77. Het korps Mariniers zal, aan wal zijnde, bij paraden of gecombineerde dienst, rang nemen na de artillerie der Land-armée; aan boord daarentegen, wanneer op de schepen of vaartuigen van Oorlog, troepen der Land-armée geëmbarqueerd, of voor gecombineerde dienst geplaatst zijn, zullen de Mariniers den rang voor dezelve hebben, en als zoodanig, bij gelegenheid van parade en anderzins, zich op den regtervleugel stellen.

Art. 78. Tot formering van dit korps wordt bestemd het tegenwoordig bataillon Mariniers, hetwelk overeenkomstig de vorenstaande bepalingen zal worden geregeld en gewijzigd; terwijl de completering van hetzelfde, voor zoo ver noodig, zoo door aanwerving als anderzins zal plaats hebben.

Art. 79. De Officieren, welke, hetzij van de Land-armée, hetzij uit het korps der Zee-officieren, bij de Mariniers zullen overgaan, zullen rang nemen naarmate van hunne benoeming in het korps, wel verstaande echter, dat deze bepaling zich niet verder dan tot de respectieve gelijkstaande rangen zal uitstrekken.

Onze Minister voor de Marine, Onze Commisfaris-Generaal van Oorlog, enz.

Gegeven te 's Gravenhage, enz.

*BESLUIT van den 18den Maart 1825, houdende toepassing van het besluit tot aanmoediging van 's Rijks militaire en vooral van de vrijwillige dienst, op het korps Mariniers, behoudens de daarbij gemaakte uitzonderingen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien Ons besluit van den 19den Februarij laatstleden, n<sup>o</sup>. 97, houdende daarfstelling van middelen tot aanmoediging van 's Rijks militairen en vooral van de vrijwillige dienst;

Herzien de voordragt van het Departement van Marine van den 15den te voren, lett. B, n<sup>o</sup>. 24;

Gelet op de Onzentwege aan hetzelfde gedane aanschrijving van den 19den dier maand, n<sup>o</sup>. 98;

Gezien het nader rapport van voorschreven Departement van den 15den dezer, lett. B, n<sup>o</sup>. 31;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat Ons bovengemeld besluit van den 19den Februarij 1825, n<sup>o</sup>. 97, mede van toepassing zal zijn op het korps Mariniers, onder de na te melden uitzonderingen:

- 1<sup>o</sup>. Dat de naamregisters, volgens art. 14 van Ons gemeld besluit bij het Departement van Oorlog te houden, voor zoo veel het korps Mariniers aangaat, bij het Departement van Marine zullen gehouden worden, zullende dien ten gevolge de bij art. 15 bedoelde extracten uit de registers, betrekkelijk de Mariniers, door laatstgemelde Departement aan de hoofden der Departementen van algemeen Bestuur en aan de Gouverneurs der provincien worden toegezonden.
- 2<sup>o</sup>. Dat de bedieningen van portiers, bij 's Rijks magazijnen van Oorlog, niet begrepen zullen worden onder die, waarop de Mariniers, na twaalfjarigen dienst, aanspraak zullen hebben, als wordende het daarvoor gehouden, dat het Departement van Oorlog daartoe geschikte voorwerpen uit de

gegeerde of werkelijk nog dienende militairen van de andere korpsen der Armée zal kunnen bestemmen.

3°. Dat van de toepassing van Ons meergemeld besluit op het korps Mariniers het 19de artikel, als alleen tot de Nationale militie betrekking hebbende, mede zal zijn uitgesloten.

En is het Departement van Marine belast enz.

*REGLEMENT op het bezigtigen van 's Rijks werven voor de Marine, van vestingen en vestingwerken, geschutgieterijen, artillerie - constructie - winkels, tuighuizen of andere bewaarplaatsen van oorlogsbehoefsten voor de Zee- en Landmagt, mitsgaders de onderscheidene militaire gebouwen, door Officieren en andere personen, uit hoofde hunner dienstbetrekkingen daartoe niet onmiddellijk bevoegd, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van den 10den Februarij 1825, n°. 16.*

Art. 1. De Directeuren en Onder-directeuren der Marine in de Hoofd- en Onder-departementen, zullen aan de Nederland-sche Vlag-officieren, Kapiteins, Kapitein-Luitenants en Luitenants ter zee, gelijk mede aan de Hoofd-beambten, zoo bij het Ministerie voor de Marine, als bij de Directie in de respectieve Hoofd- en Onder-departementen, de bezigtiging der werven, magazijnen en werkplaatsen, ook der model-kamers kunnen toestaan bij mondelijke vergunning. Hetzelfde zal ook kunnen plaats hebben ten opzichte der Nederlandsche Officieren van de Landmagt; mitsgaders ook aan andere inwoners van dit Rijk, wanneer deze laatstgemelden ten volle aan de Directeuren of Onder-directeuren bekend zijn; doch niet dan voorzien van eene schriftelijke vergunning, ten ware zij door de Directeuren of Onder-directeuren zelve vergezeld zijn.

Art. 2. De plaatselijke Kommandanten in eene vesting, zullen aan alle de Officieren der Nederlandsche armée, gelijk me-

de aan de verdere Hoofd-beambten tot het Departement van Oorlog behorende, de bezigtiging der vestingen, vestingwerken en militaire gebouwen (met uitzondering der tuighuizen of andere artillerie-etablisfementen); onder hun bevel staande, mondeling kunnen vergunnen. Die vergunning zal door hen ook schriftelijk gegeven kunnen worden aan de Nederlandsche Officieren van de Zeemagt, of ook aan andere inwoners van dit Rijk (mits de laatstbedoelden ten volle aan hem plaatselijken Kommandant bekend zijn), ten ware hij in de plaats der schriftelijke vergunning een of ander in persoon wilde vergezellen.

Art. 3. De Officieren van het Nederlandsche korps Ingenieurs, Mineurs en Sappeurs zijn nogtans, uit den aard van hunne dienst, gerechtigd tot het bezigtigen der vestingwerken in plaatsen buiten hun garnizoen; mits te voren (zoo als de reglementen op de dienst zulks vorderen) zich bij den plaatselijken Kommandant aangemeld hebbende; als ook bij den eerst aanwezenden Ingenieur, met betrekking tot het bezigtigen der werken en gebouwen, onder het beheer der Genie staande; welke laatste, voor zoo veel noodig, bij de bezigtiging van een en ander zal tegenwoordig zijn.

De eerst aanwezende Ingenieurs zullen er altoos zorgvuldig voor waken, dat er geene bezigtiging te dezen (buiten dienstbetrekking) plaats hebbe, dan met voorkennis van den plaatselijken Kommandant, en aan wien zij dus daartoe iedereen (welke zich het eerst bij hen mogten aanmelden) behooren te verwijzen.

Voorts zal in ieder geval, wanneer het er bij de bezigtiging op aankomt om werken of gebouwen te openen, een opzigter of bediende der fortificatien daartoe benoemd worden, opdat men zich van de wedertoesluiting gerust kan verzekerd houden.

Art 4. De Directeuren der artillerie-etablisfementen zullen aan alle Officieren der armée, gelijk mede aan de Hoofd-beambten, tot het Departement van Oorlog behorende, de bezigtiging der tot hunne onderhoorige directie behorende etablisfementen, bij mondelinge vergunning, kunnen toestaan.

Hetzelfde zal ook kunnen plaats hebben ten opzichte der Nederlandsche Officieren van de Zeemagt, als ook van andere inwoners van dit Rijk, mits bekende personen zijnde; doch niet dan voorzien van eene schriftelijke vergunning, ten ware

zij door den Directeur, of eenen Officier van wege hem, zijn vergezeld.

Art. 5. Nederlandsche Artillerie-officieren hebben den vrijen toegang tot openstaande tuighuizen en andere bewaarplaatsen van artillerie-materieel; doch indien zij, zoodanige bewaarplaatsen gefloten vindende, mogten verlangen dezelve te bezigtigen, zullen zij (daar zij volgens de dienstreglementen zich bij den plaatselijken Kommandant bereids zullen hebben aangemeld) zich vervoegen bij den kommanderenden Officier der artillerie in de plaats, die alsdan den Magazijnmeester zal doen weten, dat zoodanig Officier het tuighuis enz. zal bezigtigen, op het uur, in den loop van den dag, door den Magazijnmeester te bepalen.

Indien andere Officieren der Nederlandsche armée, of wel der Zeemagt, mitsgaders andere personen, inwoners van het Rijk, de tuighuizen en artillerie-bewaarplaatsen, met uitzondering der buskruid-magazijnen, wenschen te zien, zullen deze daartoe de vergunning moeten vragen en bekomen van den Directeur der artillerie-directie, waaronder de plaats behoort, in welke deze gebouwen gelegen zijn; van welke voorzien, en na alvorens deze vergunning door den plaatselijken Kommandant en door den kommanderenden Officier der artillerie in de plaats geviseerd te zijn, zal de Magazijnmeester hem op een door hem te bepalen uur tot de bezigtiging toelaten.

Art. 6. Aan Officieren of inwoners van andere Staten, in vrede met dit Rijk, welke daartoe eene schriftelijke aanvraag aan het Departement voor de Marine, of aan dat van Oorlog zullen doen, met overlegging van een bewijs van bij een geaccrediteerd persoon in dit Rijk, of bij den Gezant van den Staat, waartoe zij behooren, bekend te zijn, zal het bezigtigen van 's Rijks werven, vestingen, artillerie-etablisfementen en andere militaire gebouwen, bij eene schriftelijke vergunning van den Minister voor de Marine of van den Commisfaris-Generaal van Oorlog, elk voor zoo verre die bij de bezigtiging betrokken is, kunnen worden toegestaan. Zullende zoowel de bij art. 1, als bij dit artikel bedoelde personen, aan welke de vergunning tot het bezigtigen van 's Rijks werven enz. zal worden toegestaan, altijd door een' door de Directeuren of Onder-directeuren der Marine te benoemen persoon moeten verge-

zeld zijn, hetgeen ook het geval zal moeten zijn bij het bezigtigen der artillerie-etablifementen, tuighuizen enz., door andere dan Officieren der Nederlandsche armée, waartoe de Artillerie-directeur een militair of ander perfoon zal benoemen.

Art. 7. Wanneer hooge personen, als Vorsten, Admiraals, Generaals of andere, uit landen waarmede dit Rijk in vrede is, zich in eenige plaats of vesting mogten bevinden, en de bezigtiging mogten verlangen, zoo van de gebouwen en werkplaatsen der Marine (te Amsterdam, Rotterdam, Vlissingen, aan het Nieuwe Diep, te Medemblik of te Hellevoetsluis) als der vestingwerken en aanwezige artillerie-etablifementen, doch niet in de gelegenheid zijn, om de bij art. 6 vermelde toestemming van den Minister voor de Marine of van den Commisfaris-Generaal van Oorlog, vooraf te vragen en te bekomen, wordt het voldoen aan derzelve verlangen overgelaten aan de voorzigtigheid, voor zoo verre de werven enz. betreft, van de respectieve Directeuren of Onder-directeuren der Marine; wanneer het de vestingen of militaire gebouwen (buiten die der artillerie) aangaat, van de respectieve plaatselijke Kommandanten, en als het de artillerie-etablifementen betreft, aan de respectieve Artillerie-directeurs, en waar er geen aanwezig is (onder voorkennis van den plaatselijken Kommandant), van den kommanderenden Artillerie-officier, of, bij ontfentenis van dezen, alleen van de plaatselijke Kommandanten. Met dien verstande echter, dat, in zoodanige gevallen, de bedoelde personaadjen bij de bezigtiging worden vergezeld, der Marine-gebouwen en werkplaatsen, door den belanghebbenden Directeur of Onder-directeur; der vestingen, vestingwerken of militaire gebouwen, door den plaatselijken Kommandant of althans door een Ingenieur; en der artillerie-etablifementen, door hem in perfoon (of een Officier daartoe door hem te benoemen), welke gemeend heeft tot de bezigtiging de vergunning te mogen geveer.

Zullende echter van de ter dezer zake verleende vergunning dadelijk (door hem die dezelve heeft gegeven) rapport moeten worden gedaan aan het daarbij betrokken Departement van de Marine of dat van Oorlog; terwijl de plaatselijke Kommandanten tevens hunne provinciale Kommandanten daarvan zullen moeten berigten; en voor zoo veel de bezigtiging der artillerie-etablifementen aangaat, waar de vergunning niet door den belanghebbenden

Artillerie-directeur kan worden gegeven, zal de kommanderende Artillerie-officier (of de plaatselijke Kommandant, wanneer deze de vergunning heeft gegeven) dit mede aan den Directeur ter kennis brengen.

*BESLUIT van den 15den Maart 1820,  
houdende strafbepalingen tegen het  
vernieten, afzeilen of doen afdrijven  
van baken en tonnen.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwegende het groot belang, hetwelk er voor de scheepvaart in gelegen is, dat gewaakt worde voor het behoud der in de onderscheidene zeegaten en op de stroomen en rivieren geplaatste baken en tonnen, en in ervaring gekomen zijnde, hoe dezelve dikwijls, hetzij dan met moedwil, hetzij uit onachtzaamheid, vernield of van hare reepen of touwen afgezeild of afgedreven worden;

Gezien de voordragten van Onzen Minister voor de Marine;

Gelet op het rapport van Onzen Minister voor het Publieke Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Kolonien;

Gelet op de advijsen van Onzen Minister van Justitie;

Den Raad van State gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De schippers of gezagvoerders van schepen en vaartuijen, welke zullen bevonden worden de, in de onderscheidene vaarwaters van dit Rijk, liggende tonnen of baken te hebben afgezeild, vernield of van hare reepen gedreven, zullen, naar gelang der omstandigheden, en, voor zooverre niet zal blijken, dat zulks, buiten hunnen wil en buiten hunne schuld, door redenen van merkelyk ongeluk, plotselinge verandering van weder en andere ongevallen van hooger hand is veroorzaakt, gestraft worden met eene boete van ten minste twintig en ten hoogste vijftig guldens, of, ingeval van onvermogen om die boeten te voldoen, met eene gevangenis van ten minste vijf en ten hoogste veertien dagen, onverminderd de vergoeding der tonnen of baken, welke mogten zijn vernield of verloren geraakt.

Art. 2. De Inspecteurs en Onder-inspecteurs van het Loodswezen, de tonnen en baken, benevens de, door hen, als opzigtters te benoemen personen, zullen hierop naauwkeurig acht geven en doen geven, en zullen van de feiten, bij het vorig artikel vermeld, wanneer zoodanige zullen gepleegd zijn, doen blijken bij deswege op te maken procesfen-verbaal, welke zij zullen doen toekomen aan den Officier van Justitie bij de Regtbank van eerften aanleg in het arrondissement, ten einde de daarbij vermelde overtredingen te vervolgen in gelijker voege, als ten opzigte van gewoné correctionele zaken gebruikelijk is.

En zullen de loodfen, onder welker bevel de fchepen of vaartuigen varen, waardoor de tonnen of baken reddeloos gemaakt worden, in gelijker voege als de fchippers of gezagvoerders van fchepen of vaartuigen en in hunne plaats, deswege aansprakelijk zijn, en in de bij het vorig artikel bepaalde boeten vervallen, behoudens mede hunne verpligting tot vergoeding der tonnen en baken, en op pœne van fufpenfie of demiffie, ingevalle zij in gebreke mogten blijven, om, zoowel het eene als het andere, te voldoen: zullende insgelijks de loodfen gehouden zijn, om, zoodra zij van het afzeilen, vernielen of reddeloos maken van tonnen of baken, op eenigerhande wijze, kennis mogten verkregen hebben, daarvan aan de Inspecteurs of onder-inspecteurs van het Loodswezen, of de door hen als opzigtters gestelde personen, aangifte te doen, en, te dien opzigte, alle mogelijke aanwijzingen en inlichtingen te geven, mede op pœne van fufpenfie of demiffie, naar omftandigheden.

Art. 3. Ingeval van betrapping op heeter daad, zullen de fchepen of vaartuigen, door welke het feit zal zijn gepleegd, worden aangehouden, ten zij door de fchippers of gezagvoerders behoorlijke cautie mogt worden gesteld voor de boeten en fchadevergoedingen, waartoe zij mogten worden verwezen, of ten zij daarvoor, ten genoeg van de voornoemde Inspecteurs of Onder-inspecteurs, eene genoegzame fom mogt worden gesigneerd, in welk geval de aangehoudene fchepen of vaartuigen zullen worden vrijgegeven en aan dezelve geen verder oponthoud zal worden veroorzaakt; en zal insgelijks aan de fchepen of vaartuigen in hunne reize geen oponthoud worden





## ZEE-LOODSWEZEN.

*NIEUWE Ordonnantie en Instructie van de Staten van Holland en West-Vriesland, beroerende het stuk van de Pilotage en aankleven van dien, waarnaar alle aangenomen Loodslyden op Huysduynen, Helder, Petten, Calansoog, Texel en andere Plaatsen daar omtrent (1), zich zullen hebben te reguleren, in date den 24. October, 1698 (2).*

**D**e Staten van Holland en West-Vriesland verstaan hebbende de menigvuldige disorders en excessen, naast eenige jaren herwaardts in 't stuk van de Pilotage gepleegt, en noodig bevin-

---

(1) Ook op den 24sten October 1698 werd door de Staten uitgevaardigd eene nieuwe Ordonnantie voor de Loodslieden op Vlieland en Terfchelling, welke bijna woordelijk overeenstemt met deze; en daarom door ons niet noodig geacht is over te nemen.

(2) Meermalen is het gezegd, dat geene zee door onze schepen meer bevaren en doorkruist wordt, dan die welke onze kusten bespoelt; maar dat er ook geene is, die des winters, met stormachtig, ongestadig en mistig weder, gevaarlijker is dan deze; geen wonder derhalve, dat onze voorvaderen, om de eerste en voorname bron van 's Lands welvaren, den koophandel, voor alle gevaren te behoeden, bij onderscheidene wetten reeds vroeg getracht hebben bijzondere middelen daar te stellen, waardoor een gemakkelijker toegang tot onze havens en stranden voor de zeevarende lieden, anders zoo gevaarlijk, zoude daargesteld, en zij voor gevaren gewaarschuwd worden. Onder die middelen behoort het plaatsen van tonnen, met zware ijzeren kettingen en steenen of ankers van de grootste foort aan de diepte gekluisterd; het stellen van bakken, kapen, vuurbakken en vuurtorens, waarin 's avonds en 's nachts wordt licht gebrand; maar de voornaamste van allen is de instelling van zoodanige mannen, die ervaren in de diepten, banken enz. van onze kusten zijn, en dienen, om de schepen behouden binnen te brengen. Deze mannen worden genoemd *peil-loot*, *pijl-loot*, *pij-loot*, *loods* (*loots*), *loodsman* (*lootsman*). De oorsprong van deze benaming wordt gevonden in het lood, waarmede zij peilen. Dit woord *loods*,

dende daarin te doen voorzien, hebben gecommitteert en geauthoriseert de Heeren Mr. Nicolaas Witsen, Burgemeester en Raad der stad Amsterdam, Mr. Willem Crap, Burgemeester en Raad der stad Hoorn, Mr. Gerard Moeskoker, Burgemeester en Raad

met het zelfstandig naamwoord vereenigd, brengt bij ons voort het *loodswezen*, en een schip in zee of binnen brengen heet *uit- of binnen-loodsen*. Behalve het buiten-loodswezen is er ook een binnen-loodswezen.

Wij kunnen ons verder ter dezer plaatse niet bezig houden met de geschiedenis der wetgeving over het loodswezen, uit welke voldoende blijkt, dat men steeds overtuigd was, dat deze instelling, zoo belangrijk voor koophandel en zeevaart, verbeteringen noodig had, en meer op eenen gelijken en geëvenredigden voet behoorde ingerigt te worden, doch dat alle pogingen vruchteloos zijn geweest. Wenschelijk is het derhalve, onder het Bestuur van onzen geëerbiedigden Koning, dat dezelve een beter gevolg mogen hebben, en cenmaal eene algemeene Wet of Ordonnantie op het Loodswezen moge daargesteld worden. Intusschen hebben wij gemeend, naar den aard van ons werk, die wetten te moeten mededeelen, welke nog in gebruik zijn gebleven.

Deze Ordonnantie van 1698, waarin wij de vrijheid hebben genomen de oude spelling eenigzins te veranderen, strekt ten algemeene rigtsnoer in het Noordelijk gedeelte van Holland, gewoonlijk genaamd benoorden de Maze; echter hebben eenige hoofdstukken van dezelve, uit hoofde van den veranderden staat van zaken, kracht verloren, vooral die, welke over de Jurisdictie handelen, en het Oppertoezicht betreffen. Bij de wet van den 4den Januarij 1814 (*Staatsbl.* n<sup>o</sup>. 4), behelzende de Manier van procederen in zaken rakende de middelen te water en te lande, in art. 10, was aan het Hoog Geregtsch Hof, voor de Finantien en Zeezaken der Vereenigde Nederlanden, onder anderen, ook gedelegeerd de Judicature over zaken, rakende de Pilotagie en alle questien daaruit resulterende; doch bij de wet van den 24sten December 1819 (*Staatsbl.* n<sup>o</sup>. 59) is dit Hof gesupprimeerd, en tevens tot den gewonen Regter weder overgebracht de Judicature over zaken, rakende de Pilotagie; terwijl het Crimineel wetboek voor het Krijgsvolk te water van de Vereenigde Nederlanden ook op loodsen toepasselijk is, wanneer zij, en zoolang zij, als zoodanig, aan boord van 's Lands oorlogschepen dienst doen, gelijk blijken kan uit art. 5, 104 en 105 van dat Wetboek, en art. 50 van de Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Geregtsch Hof. Het oppertoezicht behoort thans tot het Ministerie van Marine en Kolonien, ingevolge het besluit van den 7den December 1813; er bestaan wijders Inspecteurs en Onder-inspecteurs, als een Inspecteur, belast met het opzicht over het Loodswezen, vuren, tonnen en baken in het Departement der Zuiderzee; en een in de Departementen van de Maze en de Schelde; een Onder-inspecteur over het Loodswezen enz. aan de Helder; te Terschelling; te Brielle; te Vlisfingen; te Ostende; te Groningen.

Bij de wet over de heffing der regten van in- en uitvoer van den 3den October 1816, waren den loodsen nog eenige verpligtingen opgelegd, welke echter bij de volgende wet van den 12den Mei 1819 (*Staatsbl.* n<sup>o</sup>. 20)

der stad Enkhuysen, en Mr. Nicolaes Brouwer, Burgemeester en Raad der stad Medenblik, omme tot Huisduinen, Helder, Petten, Calans-oog, Texel en andere Plaatsen daar omtrent, op het stuk van de voorschreve Pilotage, ende aankleven van dien, behoorlijke order te stellen; mitsgaders geordonneerd, als zij ordonneren bij dezen, de Poincten en Artikelen hier na volgende, omme bij al-len en eenen iegelijken die zulks mag aangaan, nagekomen en achtervolgd te worden.

Art. 1. Eerftelijk zal zich niemand, 't zij van Huisduinen, Helder, Petten, Calans-oog, Texel of ander Plaatsen daar omtrent, van nu voortaan in eenige schepen mogen begeven, om de-zelve binnen of buiten de Zee-gaten dezer Landen, aan de Zui-der-zee strekkende, te brengen, ten zij hij daar toe alvorens, na examinatie bij de voorschreve Commisfarisfen, ofte hunne gequali-ficeerden, of nog bij hun te qualificeren, zal zijn geadmitteerd, waar van Actens aan de Gequalificeerders zullen worden ter hand gesteld, zijnen naam zal hebben laten aantekenen, en een Loodsmans Teeken en de Numero van dien, door de Officieren hier toe spe-ciaalijk doen maken, zal hebben ontvangen; mitsgaders bij Eede in handen van de Heeren Commisfarisfen, of een van hen zal hebben beloofd, de tegenwoordige Ordonnantie en Instructie, zoo veel hem aangaat, na zijn vermogen te onderhouden.

op den ophef van de in- en uitgaande regten en accijnfen niet zijn opgeno-men en herhaald. Deze laatstgemelde Wet, art. 21, bepaalde ook: „ dat, „ wanneer een schip door storm, ijsgang, of andere onvermijdelijke omstan- „ digheden verhinderd wordt, de eerste wacht aan te doen, en de schipper „ of bevelvoerder verplicht is, de rivier of het vaarwater op te zeilen, zal „ dezelve nevens de equipagie en loodsen, voor zoo veel die aan boord „ zijn, hiervan moeten doen blijken door de gewone scheepsverklaring;” en art. 34 van die wet bepaalde: „ zeelieden, loodsen, enz., welke als me- „ depligtigen der sluikers bevonden zijn, zullen ieder voor hun hoofd aan „ sprakelijk wezen voor eene boete van f 100.” Bij de nieuwe algemeene Wet van den 26sten Augustus 1822 (Staatsbl. n<sup>o</sup>. 38) wordt, in art. 7, de Administratie gelast om te zorgen, „ dat de inkomende schippers alom- me op de eerste wacht onderrigting kunnen bekomen van de orders, bij die wet, vooral op het stuk der generale verklaring, gesteld; en dat een uit- trekfel derzelve in de Nederd., Hoogd., Engelsche, Fransche, Deensche, Zweedsche, Russische, en zoodanige andere talen, als in het belang van den handel noodig zal bevonden worden, aldaar verkrijgbaar zij. De lood- sen zullen hetzelfde gratis kunnen bekomen, zoo ter eigene inlichting, als om daarvan voorloopige inzage te geven aan de door hen bediend wordende schippers.”

Art. 2. Ende zullen de voorschreve Commisarisfen niemand tot het Loodsmanfchap admitteren of promoveren, dan kloeke Mansperzonen, boven de vijf en twintig, en onder de zestig jaren oud zijnde, dewelke ook de Zee-gaten den tijd van vier achtereenvolgende jaren, ten minften, zullen hebben gebruikt, en dagelijks daar nog mede bezig zijn, en die daar benevens kennisfe hebben van de Texel-froom op te zeilen, en de zware fchepen behoorlijk kunnen regeren.

Art. 3. Zullen mede de Stuurlieden van de Galjoten of Loodsbooten, Loods-fchuiten of Twijfelaars, tot vermindring van alle onlusten en oneenigheden, als mede tot securiteit, zoo van uitgaande als inkomende Schepen en Goederen, een van de geadmitteerde Loods-lieden, welke zij voor de bekwaamfte zullen houden, mogen overzetten, of gelasten over te gaan in het fchip, 't welk zal dienen in- of uitgebragt, zonder dat de andere zich tegens 't zelve zullen mogen onderwinden, of zich op eenige beurten of looten te beroepen, maar zal een ieder die order van den Stuurman moeten gehoorzamen, zonder daar tegens te doen of te ondernemen, op pøene van zes guldens, ten zij de Schipper een ander uit het Loots-vaartuig begeert.

Art. 4. Welke geadmitteerde Loods-lieden, tot een teeken van hunne admiffie, het Loodsmans-teeken, voren geroerd, benevens hunne Ordonnantie, zullen moeten dragen, en hetzelfde aan den Officier van de plaats hunner residentie restitueren, zoo wanneer zij op Oosten, Westen, of eenige andere plaatsen willen varen, op pøene van dertig guldens, binnen driemaal vier en twintig uren te verbeuren door degenen, die daarin gebreklijk bevonden zullen worden; en zullen dezelve Loodslieden, weder te huis gekomen zijnde, niet vermogen te loodfen, vóór dat zij het voorschreven Teeken en Ordonnantie wederom zullen hebben ontvangen, nadat zij alvorens over het verlopen der gronden en gaten, door de gequalificeerden, als boven, zullen zijn geëxamineerd en bekwaam geoordeeld, op pøene van vier en twintig guldens, opdat door het verlopen van gronden en gaten, in hunne abfentie, daar zij onkundig van konden zijn, geene fchade gefchiede; doch zullen hiervan uitgezonderd zijn de Loodslieden, die met de Kruifers of Oorlogfchepen in zee gaan, alsmede die ten Haring- of Verfchen varen; ook die gezonden worden om de Oost- en Westindifche fchepen op te zoeken, en door de Bewindhebberen van de Oost- en Westindifche Compagnie daartoe speciaal worden

aangenomen, mits dat zij zullen gehouden wezen, eer zij uitvaren, eene akte daarvan te vertoonen aan den Officier tot Huisduinen en de Helder, of op Texel, en anders geene; gelijk mede de weduwen of erfgenamen van de overleden Loodslieden het voorschreven Teeken en Ordonnantie zullen moeten restitueren, gelijk zij insgelijks het Teeken zullen moeten overleveren, als zij hun Officie of Loodsmans-ambt komen te verlaten, op pøene van zes guldens, waarvan de Officieren van Huisduinen, de Helder en Texel, gelast worden pertinent boek te houden, en alle drie maanden aan Commisfarisfen kennis te geven; en zal ieder Loodsman, die zijn Loodsmans-teeken wederom ontvangt, aan den Officier betalen tien stuivers, alzoo geen Loodslieden voortaan zullen mogen wezen, hetzij op Huisduinen, de Helder, Texel, Petten, Calans-oog of daaromtrent, die eenige schepen zullen vermogen binnen of buiten de gaten te brengen, zonder alvorens wel geëxamineerd te zijn bij de Overlieden van Huisduinen, de Helder of Texel, als gemagtigden van Commisfarisfen, ten overstaan van den Officier en een Burgemeester, en invoege voorschreven behoorlijken eede gedaan te hebben, tot voorkoming van eenig ongeluk aan schip en goed, lijf en leven, op pøene van vier en twintig gulden als boven; zullende de Officier eens jaarlijks, of zoo dikmaals als Commisfarisfen zulks zal welgevallen, gehouden zijn van de oude en nieuw aangestelde Loodslieden een lijst over te zenden aan Commisfarisfen voornoemd.

Art. 5. En zullen de geadmitteerde Loodslieden hun Loodsmans-teeken niet vermogen te verzetten, veralieneren, aan anderen uitleenen of verdrinken, of anderzins te verduisteren, op pøene van zes guldens.

Art. 6. Des zullen geen andere Loodslieden, als de gene, die in maniere als voren aangenomen en beëdigd zijn, mitsgaders het vorengenoemde Teeken ontvangen hebben, in of uit de voorschreven zeegaten eenige schepen mogen loodsen of brengen, welk Teeken met de Ordonnantie de geadmitteerde Loodslieden ook aan de schippers gehouden zijn te vertoonen, eer zijlieden eenige schepen in of uit de voorschreven zeegaten loodsen en brengen, op pøene van vier en twintig guldens, zoo dikmaals als zij ter contrarie gedaan zullen hebben; en zoo wanneer aan anderen eenige overtreding dezès bekend is, en zij

het den Officier op Texel of Huisduinen niet openbaren, die zullen van gelijken hoofd voor hoofd elk vier en twintig guldens verbeuren; welke voorschreven boete de Officier aan den Stuurman van 't Galjoot, Loodschuit of Twijfelaar, zoo dikwijls zal verhalen, als bij iemand, die met hem gevaren heeft, eenige overtreding gepleegd of verzwegen zal wezen, die ook daarenboven het ontvangen loodsgeld, in cas van contraventie, zal doen restitueren; alsmede zal de Officier uit alle deze boeten, die door zijn devoir, of door zijn Gecommitteerde gevorderd wordt, genieten een derdepart, en de andere twee derdeparten zullen wezen voor zieke en behoeftige zeevarende lieden, alsmede gevangenen of anderzins, hetwelk zal staan tot de dispositie van de respectieve Officieren, en benevens hun van jaar tot jaar een regerend Burgemeester, en een van de Overlieden, die hiertoe bij dezen worden geauthoriseerd, om den ontvang en distributie van deze penningen te hebben, en zullen de overtreders hunne boeten dadelijk, zonder eenige regtsverordering, in handen van de Geauthoriseerden voorschreven moeten betalen, op pøene dat de onwilligen dubbele boeten verbeuren zullen, waartoe alle de Loodslieden gehouden zijn de gebrekige te openbaren, of, bij faute van dien, gelijke boete mede te betalen, en zal van de voorschreven boeten jaarlijks in geschrifte rekening moeten worden gedaan aan Commisfarijsen.

Art. 7. De Loodslieden zullen schuldig wezen de inkomende schepen ordinarie te brengen over het Vlak, maar indien de schippers verder zoeken gebragt te worden, zullen de Loodslieden hetzelfde niet mogen weigeren, maar niettemin boven het gestelde Loodsmans-geld van de schippers betaald worden, te weten, indien zij één, twee of drie dagen verder opzeilen, met de somme van zes guldens eens, voor welke somme de Loodsman één, twee of drie dagen gehouden zal zijn te dienen, ten ware het schip eerder aan of voor de losplaats kwam, beginnende de eerste dag met zons opgang, nadat over 't Vlak zullen zijn gekomen, uitgezegd dat van schepen, met stukgoederen geladen, negen guldens betaald zullen worden; wel verstaande dat alle schepen, buiten deze Vereenigde Provinciën toebehoorende, in plaats van zes guldens, mede negen guldens zullen betalen, exempt de Osfeschepen, en zoo dezelve Buitenlandsche schepen met stukgoederen geladen zijn, zullen zij

betalen dertien guldens tien stuivers, alzo de zorge van de Bui-landfche fchepen alleen op den Loodsman aankomt; en langer onder wegen zijnde als drie dagen, zullen boven 't gefelde Loodsmans-geld nog twee guldens daags worden betaald, boven hun ordinaris geld; doch door vorst of ijsgang, of ander noodwendig belet, het fchip drie dagen op een goede reede vertuit zijnde geweest, zal het Loodsmans-geld verdiend zijn, ten ware de fchipper den Loodsman tot twee guldens daagsch als voorfchreven wilde houden. En indien mogt gebeuren, alleen door faute van den fchipper, dat de Loodsman het fchip over 't Vlak gebragt hebbende, aldaar niet betaald werd, hetzij doordien de fchipper geen geld bij hem had, of anders, zulks dat daardoor de Loodsman genoodzaakt werd met het fchip te moeten opvaren, zal daarvoor de fchipper gehouden zijn den Loodsman te betalen, boven 't Loodsmans-geld, nog twaalf guldens, mits dat de fchipper alsdan zal vermogen den Loodsman te gebruiken tot de plaats van zijn arrivement, en als het gefchied, dat de Loodsman niet uit het fchip kan raken door gebrek van fchuiten, zal de fchipper alsdan niet gehouden zijn meer als het Loodsmans-geld te betalen. Wanneer het komt te gebeuren, dat inkomende fchepen hunne ankets op de Koopvaarders-reede laten vallen, en genegen aldaar hunne Loodslieden af te danken, zal hun geoorloofd zijn op de gulden vijf stuivers te korten, of tot onder de Vlieter zeilende, te korten twee en een halve ftuiver van de gulden; en zoo iemand van de Koopvaarders-reede genegen is opgeloodst te zijn tot onder de Vlieter, zal daarvoor betalen één gulden van de voet, als het koopvaardijfchepen zijn, en vijftien ftuivers als het Lands oorlogfchepen zijn, en tot over het Vlak de helft. Zoo iemand onder de Vlieter gelegen, door een Loods werd afgehaald, en tot op de reede werd geloodst, zal betalen één gulden van de voet, wanneer het een koopvaardijman is, en vijftien ftuivers van de voet, als het een Lands oorlogfchip is.

Art. 8. Item zullen de Loodslieden gehouden wezen een mijl buiten de gronden aan boord te komen, en wie van henlieden binnen de eerfte ton aan boord komt, zal dezelve maar half geld voor zijn loon ontvangen.

Art. 9. Alle de fchepen en fmakken van Westen, Oosten, Levant, Barbarijen, Genua, de Eilanden van Canarien, Spanje, Frankrijk, Engeland, Moscovien, Groenland, Denemarken, Zweden, Koningsbergen, Dantzig, Riga, Bergen, Drontem, Ter Neuzen, Hamburg en andere plaatfen daaromtrent, komende, en



diep gaande zeven voeten en daar boven, hetzij wat natie dezelve zijn, zoowel vreemde als ingeboren, ook de snakken met kollen geladen, willende het Texel inkomen, zullen gehouden zijn de Loodslieden te gebruiken en betalen, volgens de Ordonnantie, indien dezelve buiten de tonnen aan boord komen en hunne dienst presenteren; wel verstaande dat de Noordvaarders zullen voor zomerloon betalen eene gulden vier stuivers van de voet, tot voor het Nieuwe Diep, of op de Koopvaarders-reede, naar behagen van den Schipper, en dan vrij zijn; doch voor winterloon zes en twintig stuivers, tot voor het Nieuwe Diep, of op de Koopvaarders-reede; maar zoo dezelve den Loodsman beliest te behouden tot over 't Vlak, eene gulden veertien stuivers van de voet voor zomerloon, en eene gulden zestien stuivers voor winterloon; de schepen komende van Normer, Drontheim, Romsdaal, geladen met pakken, ijzer, traan en andere stukgoederen, zullen betalen zoo veel huurloon als de Oostervvaarders, zonder eenige exceptie, maar snakken, diep gaande vier, vijf en zes voeten, en andere vaartuigen van gelijke diepte, zullen betalen zoo veel als de Noordvaarders: indien de Loodslieden buiten gaats aan boord komen, en binnen op de Koopvaarders-reede gekomen zijnde, zullen zij uit de schepen mogen vertrekken, maar wat Loodsman eerder uit de schepen hem vervorderen zal te gaan, zal verbeuren twaalf guldens, te weten, vier guldens voor den armen, en acht guldens voor den Officier; bij weigering van betaling zal de Loodsman den Schipper tot de plaats van zijn arrivement toe mogen vervolgen, om daar zijne betaling (met de kosten daarover gedaan) te consequeren, voor welke kosten hij genieten zal twee guldens daags; een derdepart geladen met stukgoederen, zullen betalen als art. 24; alles wat met de cornaat overgeheisd en met de hand overgegeven wordt, hetzij traan, ijzer, pakken, zakken, vaten, lood, zal voor stukgoederen gerekend worden, exempt alleen houtwaren, die voor geen stukgoederen gerekend zullen worden.

Art. 10. De Loodslieden zullen gehouden wezen alle maanden eens, ieder in zijn zeegaten, en voorts die van 't Vlie en Terschelling, Texel, Huisduinen en de Helder, alie vierendeel jaars gezamenlijk de zeegaten te peilen, hun op het verloop der gronden, kapen en gaten te informeren; mitsgaders speciaal zeer naauw reguard te nemen, of de tonnen ook verdreven, en de gronden en de zeegaten ook verloop zijn, hetwelk ieder van hun ook zal moeten doen, zoo menigmaal het een storm ge-

waaid zal hebben, van welke respectieve ondervinding zij aan de Officiëren en Overlieden van iedere plaats aanstonds kennis zullen moeten geven, gelijk ook zoodra iemand bevindt, dat de tonnen niet op hun behoorlijke plaats liggen, opdat alle Loodslieden daarvan gewaarschuwd en onderrigt kunnen worden, tot voorkoming van alle ongemakken, en zullen de Overlieden verpligt wezen, de Loodslieden van het verlopen der zeegaten en kwalijk liggen der tonnen aanstonds te waarschuwen; en zullen de Officiëren van iedere plaats gehouden zijn de heeren Commisfariſen daarvan rapport te doen, met bijvoeging, wanneer zulks alzo bevonden is, op pœne voor degene die daaraan nalatig blijft, voor de eerste maal op eene boete van twaalf guldens, en voor de tweedemaal te worden gefuspendeerd, tot wederzeggens van de heeren Commisfariſen toe, en voor de derdemaal te worden gedeporteerd.

Art. 11. En ingevalle het mogt komen te gebeuren (hetwelk God verhoede), dat eenig Loodsman een ſchip bij moedwil, ongeluk, zorgeloosheid of kwade gisfingen aan den grond kwam te verzeilen, zal zoodanige bij Commisfariſen, na genomen kennis, hetzij met ſuſpenſie, deportement, bannisfement, of zwaardere ſtraffe aan den lijve, zelfs ook met den dood geftraft worden; doch indien daartoe redenen van merkelyk ongeluk, ſubite verandering van weder of ſtroomen, of andere excuſen meriterende, mogten dienen of bijgebracht worden, zal bij Commisfariſen zulks worden gemodereerd, als naar gelegenheid bevonden zal worden te behooren; en worden bij dezen de respectieve Officiëren gelast, hun aangaande, dusdanige excessen behoorlyk te informeren, de informatien aan de heeren Commisfariſen over te zenden, en, des noodig zijnde, de Loodslieden, die de voorschreven excessen zouden mogen hebben gepleegd, in verzekering te doen nemen, ook vervolgens tegen dezelve, naar exigentie van zaken, te procederen; wordende de Hoofd-Officier, en een der Steden-Secretariſen, alwaar zoodanige criminele proceduren mogten voorvallen en gehouden worden (alzo aan de keur van Commisfariſen zal ſtaan waar zij die houden willen), geordonneerd en geautoriseerd, om de voorschreven heeren Commisfariſen in hunne voorzeide criminele proceduren te adſiſteren.

Art. 12. En bijaldien enige kwestie of misverſtand kwam te ontſtaan tuſſchen de Schippers, Reeders der ſchepen, of Eigenaars van de gebergde of geredde goederen, en voorts alle anderen, welke onder dien naam eenigzins konden betrokken worden, en de Loodslieden of bergers en helpers, Kaaglieden, Schui-

tevoerders, alsmede tusfchen Bergers en Bergers, over het berg- of ander loon van fchepen of goederen, die, in zee drijvende, reddeloos of befchadigd, of ook uit gezonken fchepen, of gebergd of binnengefleept worden, of eenige adfistentie en hulp hebbende gedaan, zullen zoodanige kwestien moeten worden afgedaan bij den Commisfaris, zoo de fchepen ontlofen daar een Commisfaris woont, of bij Goede Mannen, die de voorschreven Commisfaris ordonneren zal, en zullen de voorschreven Commisfaris of Goede Mannen, die de voorschreven kwestien afdoen, voor hunne moeite of falaris trekken twee ftuivers van de gulden, te weten, één ftuiver van de Eigenaars van het gebergde of geholpen fchip en goed, en één ftuiver van de Bergers; en zullen de Schippers, Loodslieden en Bergers, of de Eigenaars van de fchepen en gebergde goederen, voor den Commisfaris of Goede Mannen moeten verfchijnen, en, driemaal door een' Notaris of Gerechtsbode tot hunnen koste gedagvaard zijnde, en niet comparerende, bij default worden gecondemneerd, zonder dat daarvan eenig appel zal vallen, anders dan aan Onze Gecommitteerde Raden in Westvriesland en het Noorderkwartier, die hiertoe exprefkelijk worden gecommiteerd, waarnaar zoowel de Schippers, Eigenaars, Loodslieden en Bergers van de gebergde en andere goederen of fchip, zich zullen moeten reguleren, op pøene dat, indien (buiten vermoeden) zoodanige afmaking of accoord bij iemand anders mogt worden of wezen gedaan, de voorschreven Commisfaris het regt van de voorschreven twee ftuivers te trekken volkomenlijk zal behouden, en de overtreders van dien verpligt zijn zulks aan hem, zonder eenig tegenspreken, prompt, parate-lijk, en zonder eenige regtspleging te betalen, op eene boete van vijf en twintig guldens daarenboven te verbeuren, ten behoeve als art. 6, zulks alles mede aan de gebrekigen en overtreders van dien, met parate executie, als boven, te verhalen; en ingevalle ter plaatfe, alwaar de voorschreven fchepen moesten losfen of te huis behooren, geen Commisfaris zoude mogen zijn, zullen de voorschreven kwestien worden gedetermineerd bij het Gerecht van de plaats, alwaar het fchip of goed te huis behoort of moest losfen, zonder dat de Loodslieden of Bergers zullen vermogen het fchip, wrak, anker of touw, of eenig ander goed of goederen bij zich te behouden, tot dat eenig accoord gemaakt zal wezen, maar zullen gehouden zijn op het fpoedigfte alle hulp en adfistentie te bewijzen, ten einde het fchip of andere goederen, voren gemeld, met er daad worden gebragt of gezonden ter plaatfe, alwaar die

te huis behooren, of waar zij de wil hadden die te losfen, en zulks in handen van de Eigenaars overgeleverd, hetzij ook onder wiens jurisdictie die zouden mogen behooren, onder akte van fuffifante cautie, ten genoegen van Commisfarifsen, voor al hetgene bij afmaking zal worden verftaan, dat voor berg- of ander loon zal moeten worden betaald, op poene van honderd guldens, boven de fchade die daardoor zal komen te ontftaan, doordien het goed ter plaatfe, alwaar het te huis behoorde, niet is gebragt; wel verftaande, bijaldien het fchip hier te Lande niet te huis behoorde, en weder uit wilde gaan, dat zulks dan bij het naastgelegene Gerecht zal worden afgedaan; en zullen de Bergers en Helpers van geborgen of geholpen goederen maar alleen gehouden wezen met dezelve aan land te varen, dezelve aan hunnen Officier getrouwelijk aan te geven, en, ten overftaan van denzelfen, één Burgemeester en één Overman, of, bij abfentie van dien, eenig ander publiek perfoon, daartoe te kiezen, te doen inventariferen, met expurgatie, des noods, onder eede, dat zij geene meerdere of andere goederen en effecten geholpen of geborgen hebben, en alsdan dezelve te brengen in maniere als voren is gezegd, zonder dat zij Bergers of Helpers gehouden zullen wezen zoodanige geborgene of geholpene goederen in 's Lands of Schouts pakhuis op te ftaan (ten ware dat de goederen nat geworden waren, en daarom noodig was, dat dezelve gedroogt werden, of dat er geene bekwame vaartuigen waren, om die aanftonds op te zenden, of dat de Eigenaar, of Schipper, of Gevolmagtigde zulks begeerden), veel min dat zij dezelve naar eenige andere plaatfen, dan waar ze behooren, brengen; doch zoo iemand van de Officieren mogt bevinden, dat eenige Helpers of Bergers, die geholpen of gebergde goederen, of eenige van dezelve, in hunne particuliere huizen kwamen te bergen, zoo wordt de Officier aldaar geautorifeerd om dezelve te doen halen, en in 's Lands pakhuis op te ftaan, tot dat dezelve bekwamelijk kunnen worden opgezonden, daar des behoort, en worden de Officieren, des noods, en de Helpers, Berger of Bergers, en anderen geautorifeerd, om een fchip of fchuit te mogen huren ten lafte van den Eigenaar, om het gebergde goed daarmede te verzenden waar het behoort, mitfgaders een perfoon daarbij te ftellen of zenden, om het berg- of ander loon te ontvangen, welke voor zijne reis- en teerkosten, boven het bergloon, zal genieten twee guldens daagsch, gelijk ook genieten zullen alle Loodslieden, Bergers en anderen, die moeten opkomen, om hun berg- of ander loon te doen afmaken en ont-

vangen, en dat voor iederen dag, zoo in het opkomen, legdagen en keeren, alles naar goedvinden van den Commisfaris of Goede Mannen; en zal voortaan niemand, hetzij met galjoot, kaag of fchuit, eenig anker of touw vermogen op te visfchen, zonder confent van den Schipper, Stuurman of hun Gefubfiteerde, ten ware zijlieden daar niet omtrent waren; en zullen zij van zoodanig touw of anker, waarvan de eigenaar niet te bekomen is, moeten kennis geven aan een' der Commisfarisfen, alwaar zij oordeelen en gelooven hetzelve te huis te behooren, opdat order worde gefield zoo het behoort, op pœne van honderd guldens, hoofd voor hoofd te verbeuren; gelijk ook niemand zich zal vervorderen eenige boeijen of boeireeps van eenig anker af te fnijden, veel min te verduisteren, of eenig anker te mogen ontstokken, ten ware bij nood, op de verbeurte van gelijke honderd guldens, als boven, van iederen boei of boeireep en ankerftok, te appliceren als art. 6; en zullen de Bergers gehouden zijn dadelijk het gebergde anker en touw aan het fchip te brengen, en in het minnelijkfte met die van het fchip te accorderen, is het mogelijk, of, zoo niet, één of twee mannen in hunne fchuit te nemen, om aan land, op de naaste plaats, dat gefchil voor den Commisfaris of zijn' gefubfiteerden, en daar, waar geen Commisfaris woont, voor het Geregt af te handelen naar gelegenheid van zaken; worden de wel fcherpelijk verboden aan Loodsfen, Bergers en alle anderen, geene geborgene goederen te vervoeren naar andere provincien, ter afmaking of regtftelling, op pœne van verbeurte hunner bergloonen, en ftraffe van banniffement of anderzins, zwaarder naar exigentie van zaken te worden gecorrigeerd.

Art. 13. En opdat de voorfchreven en volgende punten beter zouden mogen worden onderhouden, zullen de voorfchreven Commisfaris of Commisfarisfen en Geregte respectivelijk, daar de fchepen, wrakken, ankers, touwen en andere goederen te huis behooren, vermogen de voorfchreven Eigenaars van de gebergde goederen, Schippers, Piloten, en Bergers voor zich te citeren, en bedwingen voor henlieden te compareren, en ook de vonniffen in de voorfchreven zaken te wijzen, tegen dezelve ter executie te ftellen, waarin de Officieren en Magiftraten van die plaatsfen respectivelijk, waaronder de voormelde Eigenaars van het gebergde fchip of goed wonen, en ook de

Piloten en Bergers woonachtig zijn, gehouden zullen wezen, den Schipper, Pilot, Berger, Helper of Eigenaar alle behoorlijke hulp en adfistentie te bewijzen, zoo zulks aan hen door den Commisfaris wordt verzocht.

Art. 14. En zullen niettemin de voorschreven respective Officiëren gehouden wezen, zich behoorlijk te informeren en te procederen tegen alle Piloten en Bergers, onder hunne jurisdictie wonende, die deze Ordonnantie zouden mogen contraveniëren, en te dien einde vermogen zij dezelve Piloten en Bergers bij preventie voor de respective Geregten van hunne plaatsen te causeren, ter zake van de boeten, pœnen en straffen, die zij door de overtreding van deze Ordonnantie zouden mogen verbeurd of verdiend hebben; alsmede tegen de Loodslieden, die uit de schepen vertrekken, vóór dat dezelve in het uitzeilen volkomenlijk in zee zijn, op eene boete van vier en twintig guldens, te bekeuren als art. 6, onverminderd het regt, den Commisfaris of Commisfarisfen bij het 11de artikel verleend.

Art. 15. En zoo zich iemand zoude mogen bezwaard vinden bij het vonnis van een der Commisfarisfen, het meerendeel van dien, of hen allen geweest, hetzij dat het proces langer dan zes weken na de drie citatien komt te duren, of anderzins, hetzij bij het vonnis op de aanklagte van eenige der voorschreven Officiëren geweest, dezelve, hetzij Officier, Pilot of Berger, zal daarvan mogen provoceren aan het Collegie van de heeren Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier, welke, in zoodanig geval, tot afdoening van dezelve questie, bij provisie geautoriseerd worden, die alsdan zoodanige zaak zullen moeten afdoen binnen zes weken.

Art. 16. Ballastschepen en boeijers, uitvarende, zullen betalen, tot tien voeten toe, acht stuivers den voet, elf voeten negen stuivers, twaalf voeten tien stuivers den voet, en meerder voeten twaalf stuivers den voet, waarvan de Noordvaarders in het uitzeilen geëximeerd zijn, en, bij weigering, zal de Schipper, terugkomende, door den Loodsman tot zijn arrivement toe mogen vervolgd worden, om aldaar zijne voorschreven betaling, met de kosten daarom gedaan, te consequeren, voor welke kosten hij nog genieten zal twaalf guldens. Van de schepen, een derdepart stukgoederen inhebbende, en daar boven,

zullen de Loodslieden genieten (1) voor uitbrengen, als volgt:

Namelijk van een schip of boeijer, diep gaande

| voeten              | guld. | stuiv. | voeten              | guld. | stuiv. |
|---------------------|-------|--------|---------------------|-------|--------|
| 7 à 8 .....         | 6     | — 0    | 14 .....            | 16    | — 0    |
| 8 en een half ....  | 6     | — 10   | 14 en een half .... | 18    | — 0    |
| 9 .....             | 7     | — 0    | 15 .....            | 20    | — 0    |
| 9 en een half ....  | 7     | — 10   | 15 en een half .... | 22    | — 10   |
| 10 .....            | 8     | — 0    | 16 .....            | 25    | — 0    |
| 10 en een half .... | 9     | — 0    | 16 en een half .... | 27    | — 10   |
| 11 .....            | 10    | — 0    | 17 .....            | 30    | — 0    |
| 11 en een half .... | 11    | — 0    | 17 en een half .... | 35    | — 0    |
| 12 .....            | 12    | — 0    | 18 .....            | 40    | — 0    |
| 12 en een half .... | 13    | — 0    | 18 en een half .... | 44    | — 0    |
| 13 .....            | 14    | — 0    | 19 .....            | 48    | — 0    |
| 13 en een half .... | 15    | — 0    | 19 en een half .... | 53    | — 0    |
|                     |       |        | 20 .....            | 58    | — 0    |

en dieper, van ieder' voet twaalf guldens, en halve voeten zes guldens, voor kwartvoeten niet te rekenen.

Art. 17. En zal ieder Loodsman bij het schip, om uit te loodsen, moeten en gehouden zijn te blijven, zonder een ander te mogen aannemen, hetzij de schepen in eene vloot waren of niet, vóór en aler het eerste zal zijn uitgebragt, op eene boete van vijf en twintig guldens, en suspensie voor den tijd van twaalf weken; en zal ook daarom ieder Stuurman van eene loodschuit zoo vele Schippers in zijne schuit mogen nemen, om aan de schepen te brengen, als hij Loodslieden uit zijne schuit in de schepen overzetten kan, op de boete van negen guldens,

(1) Bij besluit van den 8ten Maart 1819 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 9) is, om de regelmatige voldoening van de loodsgelden, door de Nederlandsche en andere koopvaardij-schepen, te verzekeren, bepaald: „dat geene koopvaardij-schepen, zoo min Nederlandsche als vreemde, zonder onderscheid, welke in de havens of zeegaten van dit Rijk binnenvallen, of uit dezelve verrekken, bij het Departement der in- en uitgaande regten en accijnzen afrekening of uitklaring zullen bekomen, dan nadat de schippers of bevelvoerders van zoodanige schepen, inkomende, aan het kantoor, alwaar zij hunne afrekening bekomen, en, uitgaande, bij de beambten tot de uitklaring, zullen hebben vertoond een behoorlijk bewijs, dat door hen of van hunnentwege, om het even of zij al dan niet een' loods zullen genomen hebben, de volgens de bestaande reglementen verschuldigde loodsgelden zijn voldaan.”

door dengene te verbeuren, die hetzelfde contrarieert; dan in geval dat er eenige Schippers in dezelve schuit kwamen, zullen zij gehouden wezen elk een Loodsman mede te brengen, om hunne schepen uit te zeilen, ten ware de Schippers verklaarden hunne Loodslieden binnen scheepsboord te hebben, en met namen en toenames dezelve Loodslieden wisten op te noemen, op pøene dat, die contrarie doet, hetzij wetens of onwetens, voor elken Schipper, dien hij zonder Loodsman aan boord brengt, verbeuren zal negen guldens; ook de Schuitvoerder, aan land komende, zal gehouden zijn den Officier de namen van de Schippers, die hij aan boord gebragt heeft, benevens de namen der Loodslieden, die in de schepen zijn, pertinente-lijk op te geven, op de verbeurte van achttien guldens, te appliceren als art. 6.

Art. 18. De Loodslieden zullen gehouden wezen terstond, na dat zij de schepen aan boord zullen gekomen zijn, den Schipper of Stuurman af te vragen, hoe diep dat het schip gaat, en de Schipper of Stuurman ook gehouden zijn, daarop pertinente en opregte verklaring, des verzocht zijnde, bij gefchifte, van het diepgaan van het schip te doen, met distinctie van maat, hetzij dat hij het diepgaan verstaat naar Amsterdamsche voetmaat, of wel Maas- of andere voetmaat, opdat de Loodsman perfectelijk het ware diepgaan van het schip kan weten, op pøene van zestien guldens voor den voet, ten profijte van den Loodsman.

Art. 19. En zullen de Loodslieden van de inkomende Schippers het hierna gespecificeerde Loodsmansgeld ontvangen, naar de schepen diep gaan, de oorlogschepen daaronder begrepen, bij heele en halve voettallen te rekenen, hetwelk de Schippers ook gehouden zullen wezen de Loodslieden te betalen, exempt de Noordvaarders, als art. 9.

Art. 20. Namelijk, voor zomerloon, beginnende van den 1sten April tot den 1sten September, als wanneer het schip over het Vlak zeilt, het zomer- of winterloon zijn begin zal nemen, en niet te rekenen na den dag dat het ingekomen is.

Van ieder schip of smak, diep gaande



| voeten              | guld. | stuiv. | voeten              | guld. | stuiv. |
|---------------------|-------|--------|---------------------|-------|--------|
| 7, 8, 9 en 10 ....  | 12    | — 0    | 15 .....            | 32    | — 0    |
| 10 en een half .... | 13    | — 10   | 15 en een half .... | 36    | — 0    |
| 11 .....            | 15    | — 0    | 16 .....            | 40    | — 0    |
| 11 en een half .... | 16    | — 10   | 16 en een half .... | 47    | — 10   |
| 12 .....            | 18    | — 0    | 17 .....            | 55    | — 0    |
| 12 en een half .... | 19    | — 0    | 17 en een half .... | 63    | — 10   |
| 13 .....            | 20    | — 0    | 18 .....            | 72    | — 0    |
| 13 en een half .... | 23    | — 0    | 18 en een half .... | 81    | — 0    |
| 14 .....            | 26    | — 0    | 19 .....            | 90    | — 0    |
| 14 en een half .... | 29    | — 0    | 19 en een half .... | 100   | — 0    |
|                     |       |        | 20 .....            | 110   | — 0    |

Art. 21. Voor winterloon, beginnende den 1sten September tot den laatsten Maart daaraanvolgende, van ieder schip of smak, diep gaande

| voeten              | guld. | stuiv. | voeten              | guld. | stuiv. |
|---------------------|-------|--------|---------------------|-------|--------|
| 7, 8, 9 en 10 ....  | 18    | — 0    | 15 .....            | 43    | — 0    |
| 10 en een half .... | 19    | — 10   | 15 en een half .... | 48    | — 10   |
| 11 .....            | 21    | — 0    | 16 .....            | 54    | — 0    |
| 11 en een half .... | 22    | — 10   | 16 en een half .... | 63    | — 0    |
| 12 .....            | 24    | — 0    | 17 .....            | 72    | — 0    |
| 12 en een half .... | 26    | — 0    | 17 en een half .... | 82    | — 0    |
| 13 .....            | 28    | — 0    | 18 .....            | 92    | — 0    |
| 13 en een half .... | 31    | — 0    | 18 en een half .... | 103   | — 10   |
| 14 .....            | 34    | — 0    | 19 .....            | 115   | — 0    |
| 14 en een half .... | 38    | — 10   | 19 en een half .... | 127   | — 10   |
|                     |       |        | 20 .....            | 140   | — 0    |

Art. 22. Des zullen de schepen, boven de twintig voeten diep gaande, van ieder' voet boven de twintig voeten, betalen vijf en twintig guldens; en zal de bovenstaande betaling maar van geheele en halve voeten worden betaald, zonder kwartvoeten te mogen rekenen, op pøene van twintig guldens.

Art. 23. Zullen mede de Oostindische retourschepen, uit Indiën komende, moeten betalen, in plaats van twee guldens, zes guldens, waarvoor de Loodslieden gehouden zullen zijn, twee wel ervaren en geadmitteerde Loodslieden op ieder schip over te zetten, zonder daarvoor iets meer te mogen genieten, op pøene als boven; maar zoo meerder Loodslieden verzocht worden, zullen dezelve ook gehouden zijn over te komen, ieder

Loodsman (buiten de twee voornoemde) voor enkel loon. En zullen alle dezelve gehouden zijn, in de schepen te blijven tot op Pampus, en dat voor hetzelfde loon, alhier uitgedrukt; en ingeval het mogt gebeuren, dat er eenige Oostindische of andere schepen, voor het land komende, één of twee Loodslieden, met believen van den Schipper, Stuurman of Commies, in ieder schip overgekomen waren, en door tegenwind of stroomen Texel voorbij drijvende, zoo op 't Vlie, Terfchelling, Amelander-gat, of andere plaatsen, mogten komen te vervallen, dat het schip door andere Loodslieden binnengebragt werd, zullen evenwel de eerste Loodsman of Loodslieden voor hunne moeite en tijdverzuim genieten de helft van het geheele Loodsmansgeld; gelijk ook, ingeval de schepen, voor 't Vlie gekomen zijnde, naar Texel of andere plaatsen, door voorschreven intervallen, kwamen te geraken, en alzoo mede door andere Loodslieden binnengebragt worden, de eerstovergekome Loodslieden insgelijks de helft ontvangen zullen van de som in de Ordonnantie gespecificeerd, en zullen de laatste Loodslieden, die het schip zullen binnenbrengen, ontvangen en genieten het volle Loodsmansgeld, in maniere en alzoo gelijk of de eerste Loodslieden niet in het schip geweest waren; doch wanneer eenige Oostindische schepen in zee gelooopen waren, en door tegenwind of ander ongeval weder genoodzaakt werden binnen te komen, zal van dezelve voor Loodsmansgeld niet meer ontvangen worden als van andere particuliere schepen, in conformiteit van deze Ordonnantie, moet betaald worden.

Art. 24. Alle schepen uit de Levant, Barbarijen, de Eilanden van Canarien, Spanje, Frankrijk, Engeland, Rusland, en van alle plaatsen, als art. 9, komende, en een derdedeel stukgoederen geladen hebbende, of meer, zullen voor stukgoederen gerekend worden, en betalen, in plaats van twee, drie guldens, mits dat de rest met zout, kurk en dergelijke gemeene waren geladen is; de schepen, die beneden de derdepart stukgoederen geladen zijn, zullen betalen volgens de voorgaande voetfallen, in de Ordonnantie begrepen.

Art. 25. En al de schepen, uit Guinea komende, zullen betalen van

| voeten              | guld. | stuiw. | voeten              | guld. | stuiw. |
|---------------------|-------|--------|---------------------|-------|--------|
| 8 .....             | 20    | — 0    | 14 .....            | 51    | — 0    |
| 8 en een half ....  | 21    | — 10   | 14 en een half .... | 58    | — 0    |
| 9 .....             | 23    | — 0    | 15 .....            | 65    | — 0    |
| 9 en een half ....  | 25    | — 0    | 15 en een half .... | 73    | — 0    |
| 10 .....            | 27    | — 0    | 16 .....            | 81    | — 0    |
| 10 en een half .... | 29    | — 10   | 16 en een half .... | 94    | — 10   |
| 11 .....            | 32    | — 0    | 17 .....            | 108   | — 0    |
| 11 en een half .... | 34    | — 0    | 17 en een half .... | 123   | — 0    |
| 12 .....            | 36    | — 0    | 18 .....            | 138   | — 0    |
| 12 en een half .... | 39    | — 0    | 18 en een half .... | 155   | — 0    |
| 13 .....            | 42    | — 0    | 19 .....            | 172   | — 0    |
| 13 en een half .... | 46    | — 10   | 19 en een half .... | 191   | — 0    |
|                     |       |        | 20 .....            | 210   | — 0    |

Doch zullen de schepen uit Westindien, Suriname, of van de Kusten daaromtrent komende, half geladen met stukgoederen, betalen als de Guineesvaarders, maar die met zout uit de Westindiën of uit de Straat komen, zullen alleen betalen als andere zoutschepen, volgens deze Ordonnantie.

Art. 26. Wel verstaande, dat de Loodslieden van de schepen, welke in een' zwaren storm of onweder zijn, item anker, mast, touw, of roerloos of anderzins beschadigd, of wel door nood zullen binnengebragt hebben, boven het gewone salaris nog zoo veel meer zullen genieten, als door den Commisaris of Goede Mannen, door den Commisaris te stellen, zal geöndevonden worden.

Art. 27. 's Lands schepen, diep gaande veertien voeten, zullen bij het uitzeilen betalen acht guldens, en, dieper gaande, zoo veel als andere uitzeilende schepen, naar de mate der voeten; wel verstaande, dat ze half zoo veel zullen betalen als de Stukgoedvaarders.

En zal ook niemand, eenig schip aangenomen hebbende, aan een ander overdoen, op de boete van zes guldens, te appliceren als art. 6, maar de Loodsman ziek wordende, zal de Schipper mogen huren, wie hij wil.

Art. 28. Dat de Loodslieden, eenige schepen zullende uit- of inbrengen, de Schippers niet lastig zullen zijn om meer dan één Loodsman op te dringen en over te zetten, noch met het

voorzeilen van galjoten of schuiten eenige buitengewone onkosten in te brengen ten laste van den Schipper, op eene boete van vijf en twintig guldens, ten zij de Schipper hetzelfde expresfelijk komt te begeeren, en zal van die begeerte van den Schipper moeten blijken, zonder welke door den Schipper niet anders zal worden betaald dan enkel Loodsmansgeld.

Art. 29. Geene Loodslieden zullen vermogen hunne Ordonnantien over te geven, onder eenig voorwendfel, dan alleen om ten oorlog of ter koopvaardij te varen, zoo als art. 4, en zoo wie dezelve om eenige andere redenen komt over te geven, zal hem, zoo wanneer hij die daarna weder terug begeert, worden geweigerd, en zoo, wanneer de schepen door Vischers zullen zijn binnengebragt, zal hetzelfde niet op eenig beding, in zee gemaakt, worden betaald, maar zal door den Commisaris of zijne Gefubstitueerden, of door Goede Mannen, door denzelven daartoe gesteld, worden afgedaan, naar gelegenheid van zaken.

Art. 30. Indien eenig schip, voor het land komende, bij nacht of anderzins, en geene Loodslieden ziende of bekennende, eenige Vischers, geene geadmitteerde Loodslieden zijnde, mogt bejegenen of vernemen, en verzoekende van dezelve binnen de zeegaten gebragt te worden, zullen de Vischers gehouden wezen zelve, als binnen boord komen, namelijk, dat zij Vischers en geene Loodsen zijn, den Schipper te kennen te geven, behoudens dat de geadmitteerde Loodslieden, naderhand dezelve schepen aan boord komende, en hun dienst presenterende, vóór den Vischer, daar binnen zijnde, zullen moeten geprefereerd en aangenomen worden, en de voorschreven Vischer gehouden zijn, zich weder uit het schip te begeven, ten ware hij met de nagekomen Loodslieden het Loodsmansgeld half en half begeerde te participeren en genieten, hetwelk den eenen en den anderen vrij zal staan te doen. Zoo wanneer de schepen door Vischers of anderen zullen zijn binnengebragt, zal hetzelfde niet op eenig beding, in zee gemaakt, worden betaald, maar zal door den Commisaris of zijne Gefubstitueerden, of door Goede Mannen, door denzelven daartoe gesteld, worden afgedaan, naar gelegenheid van zaken.

Art. 31. Maar ingeval de Vischers het schip binnen de eerste ton gebragt hadden, vóór en aler de voorschreven gewone Loodslieden aan boord komen, alsdan zal de Vischer niet ge-

houden wezen te ruimen, noch van het halve Pilotagegeld afstand te doen.

Art. 32. Insgelijks zullen alle schepen, in nood zijnde, twee Loodslieden mogen verzoeken en innemen, en dezelve dubbel geld betalen, maar indien, buiten des Schippers verzoek, meer Loodslieden dan één in het schip overkomen, zullen dezelve niets hebben te pretenderen, ten ware hun iets werde geschorren.

Art. 33. De Loodslieden, wanneer zij een schip binnengebragt en hun verdiende salaris ontvangen hebben, zullen den Schipper daarvan quitantie moeten geven, inhoudende de diepte van het schip en de som van hun salaris, ontvangen bij hunnen naam, merk, of iemand anders van hunnentwege geteekend, welke quitantie de Schippers van de Loodslieden mede gehornden zullen wezen te vorderen, om dienvolgens het Loodsmansgeld van de Kooplieden wederom te mogen ontvangen, of zullen de Kooplieden anders niet gehouden zijn eenige restitutie te doen, en daarenboven zal de Schipper en Loodsman elk verbeuren zes guldens.

Art. 34. En zullen geene Loodslieden zich vervorderen in eenige schepen te gaan, om dezelve uit- of in te loodsen, dronken zijnde, op pøene van vier en twintig guldens iedere reize te verbeuren, en daarenboven zes weken te wezen gesuspendeerd.

Art. 35. Zal ook niemand eenige van de geadmitteerde Loodslieden openlijk op de straten of stranden, of in de huizen of herbergen, wegens hun officie mogen naroepen, bespotten, injurieren, dreigen of eenig letsel aandoen, met woorden of werken, op pøene van zes guldens voor de eerste reize, voor de tweede reize van twaalf guldens en arbitraire correctie, en voor de derde reize achttien guldens, en daarenboven voor twee jaren door den Geregte uit de landen, eilanden of plaatsen van hunne residentie gebannen te worden, zonder binnen den voorschreven tijd daar weder te mogen inkomen, op lijfstraffe.

Art. 36. Indien het gebeurde dat eenige schepen, door tegenwind of anderzins, de zeegaten inkwamen, en niet verder wilden wezen als in Texel, zullen van inkomen betalen voor Loodsmansgeld van de gulden vijftien stuivers; maar die over

het Vlak gebragt willen zijn zullen het volle geld moeten betalen, en zoo wanneer de Loodsman, met advijs en toestemming van den Schipper en Stuurman, alsmede door hoogdringenden nood van weder en wind, het schip behouden gebragt zal hebben in het Amelander-diep, zal de Loodsman gehouden zijn aldaar te blijven liggen tot des Schippers believen, en dat het weder en wind is, daar de Loodsman voor zijn leggeld genieten zal de som van zes guldens eens, en kost en drank binnen scheepsboord, om alzoo dan voorts de reize met het schip te vervorderen.

Art. 37. Voorts zoo eenigen begeeren, dat hunlieder schepen in de Balg gebragt zullen worden, zullen de Loodslieden gehouden zijn hetzelfde te doen, mits genietende voor ieder voet diep gaande ééne gulden; insgelijks weder uitbrengende, wederom zoo diep als zij dan gaan, van de voet ééne gulden; en de Loodslieden zijn gehouden de schepen zoo ver in de Balg te brengen, als de Schipper, Stuurman of hun Commies believen zal. En alzoo in de Balg verscheidene schuiten, om vóór de groote schepen te zeilen, gebruikt worden, tot verzekering van dezelve, zal voor iedere schuit, hetzij die met één of meerdere personen bemand is, nog twee derdeparten van het voorschreven voetgeld betaald worden; wel verstaande, dat zij van een schip met stukgoederen, volgens het 24ste artikel, een derdepart meer zullen genieten; dit alles zonder tegenzeggen, op de boete van twaalf guldens, boven het Loodsmansgeld, te appliceren als art. 9. En wordt verstaan, dat, zoo wanneer een schip door ijsgang of anderzins, ten believen van den Schipper, Stuurman of Commies, in de Balg is gebragt, het Loodsmansgeld zal zijn verdiend, en dat daarna voor het loodsen uit de Balg over het Vlak weder half Loodsmansgeld zal worden betaald.

Art. 38. Wordt verder wel expresfelijk alle Loodslieden verboden, tegen of contrarie deze Onze Ordonnantie eenige gemeenschap te maken, om in ééne beurs te varen, maar zullen zich wel in ééne galjoot of schuit mogen begeven, op de boete van vijf en twintig guldens voor de eerste reize, de tweede reize vijftig, de derde reize honderd guldens, en daarenboven arbitrairlijk, naar de gelegenheid van de zaken, gestraft te worden; maar de schuiten gelijkelijc afvarende, of te zamen in

zee zijnde, zullen vermogen gezamenlijk te accorderen, dat ze zich tot dienst van de kleine zoowel als van de grootste schepen eenpariglijk zullen laten gebruiken, opdat die alle door de Loodslieden geholpen mogen worden, strekkende alleen tot dien einde, dat zij elkanderen dan niet in gevaar met prang van zeilen brengen, en, aan land komende, zullen zij alsdan dat loodsgeld te zamen gelijkelijk als uit ééne beurs te deelen hebben.

Art. 39. De schepen van Oosten, Noorwegen, en daaromtrent komende, en een Loodsman, met consent van de Gecommitteerden, voor Stuur- en Loodsman gehuurd hebbende, zullen evenwel gehouden wezen, voor de zeegaten een' Loodsman over te nemen, en denzelven het loon betalen, volgens deze Ordonnantie, zullende dit Loodsmansgeld half en half genoten worden, mits dat de Loodsman, die met een galjoot aan boord gekomen is, op de Koopvaarders-reede vrij zal zijn.

Art. 40. En zal ieder loodsboot, loodschuit of twijfelaar moeten voeren een wit vlaggetje op de mast, waarop de nummer groot en klaar in gezien kan worden, van 1, 2, 3, 4 en 5, tot het getal van de loodsvaartuigen toe, of de nummer in het groote zeil, met bruine teer gesteld hebben, ieder letter twee voeten groot, boven in het zeil, naar de mast toe; en welke loodsboot, loodschuit of twijfelaar de kleine schepen voorbij vaart, en naar de groote schepen zeilt, zal door den Schipper aangeklaagd worden, en zal dan ieder Loodsman, hoofd voor hoofd, voor zijne boete vijf en twintig guldens verbeuren, als ook die vaart zonder vlaggeteeken op de mast, of groot en klaar nummer in het zeil, als voorschreven staat, gelijke vijf en twintig guldens, hoofd voor hoofd, zal verbeuren, het eene derdepart te appliceren als art. 6, en in zes weken niet vermogen te loodsen, en ook anderen, die het zien, en den Officier niet aanbrengen binnen acht dagen, zullen in gelijke boete vervallen.

Art. 41. Is verder gestatueerd, dat alle jaren, omtrent Allerheiligen, één van de Overlieden zal afgaan, en een ander aangesteld door den Officier der plaats, uit den naam van de heeren Commisfarijsen, uit eene nominatie van twee personen, door de blijvende en afgaande Overman op te stellen uit de Loodsen, die alsdan twee jaren in bediening zal moeten blijven,

doch bij versterf, in maniere als voren, deszelfs overledenen plaatse gesuppleerd worden.

Art. 42. Dat geene Loodsen, op pøene van vijf en twintig guldens, zich zullen vervorderen eenige schepen, die alleen invallen zonder op te gaan, weder uit te brengen, tenzij hun bij quitantie blijke het vuur- en paalgeld aan hen, die daartoe gelast zijn door Commisfariſen, zoo van Amsterdam, belangende het vuurgeld, als van Enkhuizen, belangende het paalgeld, voldaan te hebben, zijnde de Schippers gehouden, hetzelfde aan land te gaan voldoen, en de Loodsen daarvan kennis te geven aan hunne Overlieden, om wegens zoodanige schepen eene naauwkeurige notitie te houden, welke notitie zij jaarlijks op zullen zenden, één aan de Commisfariſen te Amsterdam, en één aan de Commisfariſen, te Enkhuizen reſiderende.

Art. 43. Als het mogt komen te gebeuren, dat eenig Loodsman van Petten fout of misſlag kwam te begaan in zijne bediening als Loodsman, zoo wordt de Officier van Huisduinen of Texel gequalificeerd, zich tegen die kwaadwillige Loods te informeren, en, zulks gedaan hebbende, de ſtukken en beſcheiden over te zenden, en Commisfariſen van de zaak kennis te geven, welke alsdan, na verhoor van partijen, de ſtraffe zullen decreteren, als zij meenen te behooren, waarvan de boeten, in conformiteit van het 6de artikel, aan hem Officier zullen worden toegevoegd; wordende hij gequalificeerd zoodanig een kwaadwillige Loodsman aanſonds te ſuspenderen van zijn emplooi.

Art. 44. De Officieren van Huisduinen en Texel zullen alle vierendeel jaars ten minſte eenmaal aan Commisfariſen overſchrijven, hoe de zaken der Loodslieden zich hebben toegedragen, of de Ordonnantie wel is gepractiſeerd, en of er ook misſlagen zijn begaan, om daarop bij dezelve te disponeren, als hen Ed. tot redres noodig zullen vinden.

Art. 45. En ten einde de voorchreven Ordonnantie te beter onderhouden en nagekomen mag worden, zullen de voorchreven Commisfariſen, of het meerendeel van dezelve, ten minſte eene reize des jaars, zich vervoegen tot Huisduinen en de Helder, mitsgaders (des noods) op de Eilanden van Texel, om zich te informeren of de tegenwoordige Ordonnantie ook worde



achtervolgd, het getal van de Loodslieden (des noods) te vermeerderen, zullende jaarlijks door de Overlieden aan Commisfarisfen overgegeven worden het getal en de namen hunner Loodslieden, mitsgaders derzelve nommers, en voorts op alles anders, het stuk van de Pilotage aangaande, behoorlijk order te stellen, mitsgaders het salaris, hier voren gespecificeerd, te vermeerderen of verminderen, naar zijlieden uit de gelegenheid van de zaken, tijden en schepen zullen bevinden te behooren.

En wordt mitsdien allen en eenen iegelijk, dezen komende te raken of aan te gaan, bevolen zich naar den inhoud van de voorschreven poincten en artikelen te reguleren; tot welken einde zoo zullen de Overlieden van de voorschreven Loodslieden, ja ook de Loodslieden zelve, gehouden zijn, zoo wanneer dezelve heeren Commisfarisfen op elke respectieve stroomen of plaatfen zullen aankomen, hen in alles te adfisteren en de behulpzame hand in het aan en afkomen te bieden, zoo des behoort, op poene van arbitraire correctie.

Gedaan in den Hage, onder Onzen Zegele, den vier en twintigsten October, zestien honderd acht en negentig. Onder stond, ter Ordonnantie van de Staten. Geteekend SIMON VAN BEAUMONT.

---

### QUITANTIE.

Dienende zoo ten behoeve van de Schippers als Loodslieden.

Ik ondergeschreven Loodsman, wonende te .....  
 bekenne ontvangen te hebben uit handen van den Schipper .....  
 wonende te .....  
 de fomma van ..... guldens, voor Pilotagegeld van het schip ..... diep gaande .....  
 voeten.

Actum .....

---

*ORDONNANTIE van den 28sten Decem-  
ber 1796, betreffende het Loodswezen,  
en de verplichtingen der Zeeloodsen van  
de Maze en het Goereefche gat (1).*

Het Committé tot de zaken van de Marine, allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Heil en Broederschap!

Naardien Wij, zoodra het loodswezen aan Onze zorg en befturing is toevertrouwd, al aanstonds tot ons innig leedwezen zijn ontwaar geworden, dat de Ordonnantie, daarop in vorige tijden vastgesteld en uitgegeven, in verval en onbruik is geraakt, en het tot meer gerijf en veiligheid van den Koophandel en de Zeevaart noodig is, dat daarin worde voorzien;

Zoo is het, dat Wij goedgevonden hebben te bevelen en vast te stellen, gelijk Wij bevelen en vaststellen bij deze, de artikelen hierna volgende, omme bij allen en een iegelijk, dien zulks zoude mogen aangaan, naauwkeuriglijk nagekomen en achtervolgd te worden:

Art. 1. Eerstelijk zal zich niemand van nu voortaan, op den naam of onder voorgeven van te zijn een beëedigd, en daartoe verkoren Loodsman, aan eenige fchepen mogen begeven, omme dezelve uit of binnen de Maze en het Goereefche gat te brengen en loodsen, ten zij dat hij daartoe, na voorafgegaan onderzoek, door een' der Commisfarijsen over de Loodfen bekwaam bevonden, en door het Committé tot de zaken van de Marine zal zijn aangesteld; een Loodsmansteeken, hiertoe bijzonder gemaakt, zal hebben ontvangen en bij eede beloofd, deze tegenwoordige Ordonnantie en Instructie, zoo veel hem die aangaan zal, naar zijn vermogen te onderhouden, op

---

(1) Hetgeen wij hier voren hebben aangemerkt in het algemeen ten aanzien van het Noordergedeelte van Holland, benoorden de Maze, is ook hier toepasfelijk. Deze Ordonnantie is thans nog in gebruik, en strekt ten algemeenen rigtfnoer voor het Loodswezen in het Zuidelijk gedeelte van Holland; om welke reden wij dezelve ook meenden te moeten overnemen.

straffe, dat de gene, die zich voor een gewoon of beëdigd Loodsman zal komen uittegeven, zonder alvorens daartoe in dier voege toegelaten en beëdigd te zijn, zal verbeuren eene boete van vijf en twintig guldens en daarenboven worden gestraft, zoo als men naar gelegenheid van zijne begane valscheid zal bevinden te behooren.

Art. 2. En zal voortaan niemand tot 't voorschreven Loodsmanschap worden toegelaten, dan wakkere en bekwame manspersonen boven de vijf en twintig en onder de vijftig jaren oud zijnde, en die de zeegaten van de Maze en het Goereefche Gat vier jaren aan den anderen, ten tijde van hunne toelating zullen hebben bevaren, en dagelijks daar nog mede bezig zijn en alzoo goede kennisse van de voorschreven zeegaten en stroomen zullen hebben, dewelke in dienst van het Loodswezen aangenomen zijnde, daarin zullen moeten blijven, zonder daaruit te scheiden, buiten uitdrukkelijke toestemming van het voornoemde Committé, of deszelfs Commisfarisfen.

Art. 3. De aldus toegelaten en beëdigde Loodslieden zullen, tot een bewijs van hunne toelating, een' afdruk van deze Ordonnantie, bij den President en Secretaris van het Committé tot de zaken van de Marine onderteekend, bij zich moeten hebben, het Loodsmansteeken hiervoren gemeld, openlijk dragen, en hetzelfde aan een' der Commisfarisfen van de Loodsfen terug geven, wanneer zij van hunnen post ontslagen of mogten komen afgezet te worden; gelijk mede de Weduwe en Erfgenamen van de overledene Loodslieden het voorschreven teeken zullen moeten terug geven, alles op boete van zes guldens.

Art. 4. En wordt aan de Loodslieden van eenige andere zeegaten wel uitdrukkelijk verboden de voorschreven toegelaten en beëdigde Loodsfen van de Maze en de Goedereede, in hunnen post, eenige afbreuk te doen, of hun werk te maken met het loodfen van schepen in of uit de gemelde twee zeegaten, op de boete van vijf en twintig guldens, en de verbeurte van het Loodsgeld ten voordeele van de Loodslieden, die tot het loodfen van de Maze en Goedereede toegelaten en beëdigd zijn.

Art. 5. De Loodslieden zullen verplicht zijn, de schepen te brengen in de Maze of in het Goereefche Gat, ter keuze en begeerte van de Schippers, zonder zich daartegen regtstreeks of

zijdelings te mogen verzetten, op straffe van afzetting, en zoo de Schippers begeren de Maze in te loopen, zullen zij de fchepen moeten brengen tot voor het Nieuwe Hoofd van den Brielle, en in het Goereefche Gat, tot voor het Hoofd van Hellevoetfluis, en de fchepen niet verder willende opzeilen, zullen de Loodslieden niet vermogen uit het fchip te gaan, voor dat het wel vertuid zal zijn.

Art. 6. De voorschreven aangefelde Loodslieden zullen zich ten dienfte van de zeevaart zoo wel bij nacht als bij dage, be-noorden of bewesten de Maze en het Goereefche Gat, moeten laten vinden, ten minste op de diepte van tien vadems water, ter plaatfe daar zij naar de faifoenen van het jaar, en de gelegenheid van weer en wind, zullen oordeelen, dat zij de meeste fchepen zullen kunnen vinden en aantreffen; en zullen dezelve Loodslieden gehouden en verplicht zijn zoo lange in zee te moeten verblijven, tot dat zij al hun volk aan de fchepen, om die in te loodfen, zullen hebben overgegeven, of wel tot dat zij ten minste den tijd van veertien dagen achter een in zee geweest zijnde, 't einde victualie of bij gebrek van andere noodwendige fcheepsbehoeften, genoodzaakt zullen wezen te moeten inkomen.

Art. 7. Op elk der loodsbooten zal een vaste Stuurman worden geplaatst, aan welken alle de aan boord zijnde Loodsfen eene behoorlijke gehoorzaamheid en ondergefchiktheid zullen betoonen, zoo wel aan land als ter zee, zonder zich op eenigerleiwijze tegen zijne bevelen te verzetten, op straffe van, in-geval van ongehoorzaamheid, met afzetting ofte anders, naar bevind van zaken, te zullen worden geftraft.

Art. 8. En wordt den Stuurlieden der loodsbooten bij deze wel uitdrukkelijk verboden zich, het zij op zee, of bij het in-komen of uitvaren alleen in de boot te laten vinden; zullende zij integendeel, altijd, ten minste een' hunner Vennoots bij zich in de boot moeten houden, om dezelve te helpen regeren, doch bij buitengewone drukte van inkomende fchepen, of andere uiterfte noodzakelijkheid, zal de Stuurman vermogen zijn laatsten Vennoot of Loodsman aan een inkomend fchip overzetten, mits dat in zoodanig geval, alvorens uit hetzelfde fchip zullen wezen overgegeven, en werkelijk in de boot overgekomen, een of meer perfonen, die bekwaam zijn, om, in plaats van zooda-

nigen laatsten Loodsman, tot het regeren en inbrengen van de boot den Stuurman behulpzaam te zijn, zullende de Stuurman aan de genen, die zulks mogten komen te weigeren, niet vermogen zijn' laatsten Vennoot of Loodsman over te geven, onder welk voorwendfel hetzelfde zoude mogen wezen, op de boete van honderd guldens ten behoeve van het Loodswezen.

Art. 9. Dezelve Stuurlieden hunnen laatsten Vennoot of Loodsman aan een inkomend schip in zee overgegeven hebbende, en geene andere inkomende schepen meer ziende, noch ontdekkende, en hunne afgegeven Loodsfen door de vijfde loodsboot niet weder terug ontvangen hebbende, zullen gehouden zijn, ten spoedigste naar binnen te zeilen, om hunne manschap, die inmiddels uit de ingebragte schepen aan land zullen wezen gekomen, van daar aftehalen, en met dezelve weder naar zee te loopen, zonder binnen Gaats te mogen vertoeven; doch ingevalle dezelve Stuurlieden, al hun volk als voren overgegeven hebbende, eenige andere inkomende schepen mogten zien of ontdekken, zullen zij die schepen met de boot moeten voorzeilen, en alzoo naar binnen brengen; zullende de Schippers van de schepen, welke door de lootsboot zullen wezen voorgezeid, gehouden zijn het volle Loodsgeld te betalen, even als of dezelve een' Loods aan boord hadden gehad, op de boete van vijftig guldens, te verbeuren bij de Schippers, die daarvan weigerig of in gebreke zouden mogen blijven.

Art. 10. De voorschreven Stuurlieden zullen hunne booten behoorlijk van mondkost en van al het noodige moeten voorzien, ten minste voor den tijd van veertien dagen, zonder binnen dien tijd tot het innemen van nieuwen mondkost of andere behoeften, of onder eenig ander voorwendfel, zich aan land te mogen begeven, op straffe van afzetting of opschorting naar gelegenheid van zaken.

Art. 11. Wanneer de Stuurlieden, bij zware en hevige stormwinden, het niet langer in zee kunnen houden, en door hoogen nood gedwongen worden, om naar binnen te moeten loopen, zullen dezelve niet te min verpligt zijn, van terstond op het afnemen van den storm, tijdig en met de voor-ebbe, wederom naar zee te moeten zeilen, ten einde de schepen, die gedurende den storm den wal mogten zijn genaderd, naar behooren te kunnen dienen, op de boete van vijftig guldens, te ver-

beuren bij die genen, die daarin nalatig zouden mogen worden bevonden.

Art. 12. En ten einde men zal kunnen weten, of de Loodslieden zich in voege voorschreven gestadig in zee onthouden, en hunnen pligt in deze behoorlijk betrachten, zullen dezelve Loodslieden, zoo wel wanneer zij in zee gaan, als wanneer zij van daar weder terug komen, telkens verplicht zijn daarvan kennis te geven aan de Commisfarisfen over de Loodsfen in de stad Brielle, of te Hellevoetsluis, op straffe van, bij gebrek van zoodanige kennisgeving, telkens te verbeuren eene boete van vier en twintig guldens; en worden de voorschreven Commisfarisfen bij deze gelast, behoorlijk aantekeningen en een omstandig dagverhaal te houden van het uitzeilen en weder invalen der loodsbooten, met bijvoeging van de redenen van dien, en met uitdrukkelijke melding van weer en wind, zullende dezelve dagverhalen, alle veertien dagen, aan Commisfarisfen van 't Committé tot de zaken van de Marine te Rotterdam moeten worden overgezonden, om door dezelve nagezien en onderzocht, en vervolgens aan het Committé verzonden te worden.

Art. 13. De voorschreven Stuurlieden en Loodsfen zullen gehouden zijn zich te benaarstigen, en alle vlijt moeten aanwenden om ook zoodanige schepen, welke den wil naar binnen hebben, en te laag beneden gaats mogten zijn vervallen, ofschoon dezelve met één en het zelfde getij niet kunnen worden ingebracht, echter zoo spoedig doenlijk, en zoo verre met de dienst van andere boven gaats inkomende schepen bestaan kan, van Loodsfen te voorzien, zonder daartoe een volgend getij aftewachten, op de boete van vijftig guldens, te verbeuren bij die genen, die daarvan, buiten wettige redenen en oorzaken, in gebreken mogten zijn gebleven, zullende het bovendien, in dat geval, aan de Visfcherlieden, of andere niet beeedigde personen vrijstaan, om dezelve binnen te loodfen.

Art. 14. En zullen de Loodslieden verplicht zijn alle schepen, zoo wel kleine als groote, ten dienste te staan, zonder de kleine schepen voorbij te mogen varen, en naar de groote toe te zeilen, op straffe van bij de Schippers of andere daarover aangeklaagd en schuldig bevonden wordende, telkens te vervallen in eene boete van een honderd guldens, terwijl het ook in dezen aan de Visfcherlieden en andere niet bij het

Committé tot Loodsfen aangefelde perfonen, even als in art. 13, zal vrijftaan om dezelve binnen te loodfen.

Art. 15. De Schippers van alle de fchepen, diep gaande zeven voeten, en daar boven, van welk volk dezelve ook zouden mogen zijn, zoo wel vreemde als inlandfche, willende komen in de Maze of het Goereefche gat, zullen gehouden zijn, om, wanneer hun, op de diepte van tien vadem waters, de dienst van Loodsfen wordt aangeboden, een' Loodsman overtenemen, en het gefelde Loodsgeld te voldoen, op de boete van vijftig guldens, te verbeuren bij diegenen, die daarvan weigerig of in gebreke mogten blijven, en zulks niettegenftaande zij alreede een' Visfcher of ander perfoon, geen beëdigd Loodsman zijnde, mogten hebben ingenomen, doch indien de Loodsman eerst zijn dienst komt aantebieden, binnen de voorfchreven diepte van tien vadem, zal de Schipper niet gehouden zijn een' Loodsman overtenemen, noch aan denzelven het gefelde Loodsgeld te voldoen.

Art. 16. Zoo eenig fchip in den wind van de loodsboot mogt wezen, zullen de Loodflieden het behoorlijk teeken doen, hetwelk hun zal verftrekken voor aanbod van hunne dienst, en zal de Schipper van zoodanig fchip alsdan gehouden zijn naar de loodsboot toetezeilen, om ingebragt te worden, en zulks niet doende, zal de Schipper echter het Loodsgeld fchuldig wezen, en verplicht zijn te betalen, ten ware dezelve Schipper met zijne bootsgezellen onder eede konde verklaren, het teeken van de loodsboot niet te hebben gezien.

En ingevalle de Loodsfen, door de holle zee of harden wind, zich buiten alle mogelijkheid mogten bevinden, om aan boord van dezelve fchepen te kunnen worden overgezet, zullen zij dezelve fchepen met de loodsboot moeten voorzeilen, en dezelve alzo binnen brengen, zullende in die gevallen het volle Loodsgeld voldaan moeten worden, even als hiervoren bij het 9de artikel is bepaald.

Art. 17. Wanneer de loodsboot, zich op de diepte van tien vadem bevindende, bij donkere nachten, mistig weder of andere oorzaken, door de fchepen tot op de voorfchreven diepte voor het land genaderd, niet mogte worden gezien, noch ontdekt, zal het in zoodanig geval aan de Schippers van dezelve fchepen vrijftaan, zich tot het inloodfen te bedienen van de

Visfchers of andere onbeëdigde perfonen, die zij in zee mogten ontmoeten; behoudens nogtans dat de beëdigde Loodslieden naderhand in zee, op of omtrent de voorschreven diepte aan boord van dezelve fchepen komende, en hunne dienst aanbiedende, voor alle anderen, fchoon reeds binnen dezelve fchepen zijnde, getrokken en aangenomen zullen moeten worden, en de Visfcher of ander onbeëdigd perfoon verplicht zijn, zich terftond en op de eerfte vordering van den beëdigden Loodsman, uit het fchip te begeven, mits daarvoor genietende een derde van het oude Loodsgeld; doch ingevalle dezelve perfoon, met goedvinden van den beëdigden Loodsman, aan boord van het fchip mogt blijven, zal het Loodsgeld tufchen hun beiden verdeeld en bij ieder voor de helft genoten moeten worden; maar indien de Visfcher of ander onbeëdigd perfoon het fchip reeds binnen de uiterfte Ton hadde gebragt voor en aler de beëdigde Loodslieden aan boord mogten zijn gekomen, zal alsdan de voorschreven perfoon niet gehouden zijn het fchip te ruimen, noch van het Loodsgeld afstand te doen. En zullen de beëdigde Loodslieden niet vermogen den Visfcher of andere onbeëdigde perfonen hunne verdiende Loodsgelden af te dringen, op ftraffe van het dubbeld van dien te zullen moeten terug geven; wordende de Stuurlieden van de loodsbooten bij deze gelast, de Loodsfen, die zich hieraan fchuldig mogten hebben gemaakt, hun eigen door hun zelven verdiend Loodsgeld bij de eerfte gelegenheid aftehouden, en hetzelfde overtebrengen aan een' der Commisfarisfen over de Loodsfen gefeld, die daarvan terftond kennisfe zal moeten geven aan Commisfarisfen der Marine te Rotterdam, ten einde zoodanige Loods of Loodsfen deswege, door 't Committé tot de zaken voor de Marine, met opfchorting of afzetting in of van hunnen post, naar bevinding van zaken, geftraft, en hetzelfde dubbele Loodsgeld aan de voorschreven Visfchers of andere onbeëdigde perfonen gegeven worde.

Art. 18. De Loodslieden zullen gehouden wezen terftond, na dat zij aan boord van de fchepen zullen gekomen zijn, den Schipper of Stuurman aftevragen, hoe diep het fchip gaat, en zal de Schipper of Stuurman verplicht zijn, daarvan naauwkeurige en opregte verklaring (des verzocht zijnde) bij gefchifte te doen, met onderscheidene opgaven van de voetmaat, het zij



naar de Maasfche, of wel naar de Amsterdamsche of andere voetmaat, op dat de Loodsman het ware diepgaan van het fchip volkomen moge weten, op de boete, ingeval van kwade opgave, van vijftig guldens, boven en behalve de verbeurte van het dubbel Loodsgeld, met alle de kosten daarop gevallen, mitsgaders op straffe van als een valsch aangever, naar gelegenheid van zaken, te worden geftraft.

Art. 19. En zullen de Loodslieden voor Loodsmansgeld ontvangen, naar dat de fchepen diep gaan, te rekenen bij Maaze-voeten, als volgt:

## WINTERLOON.

Voor Winterloon, beginnende den eerften October (1) en eindigende met den laaftten Maart, van ieder fchip, diepgaande zeven en acht voeten, twaalf guldens.

|                     |   |      |
|---------------------|---|------|
| Diepgaande 9 voeten | f | 15.  |
| ” 10 ”              | - | 19.  |
| ” 11 ”              | - | 24.  |
| ” 12 ”              | - | 30.  |
| ” 13 ”              | - | 37.  |
| ” 14 ”              | - | 48.  |
| ” 15 ”              | - | 56.  |
| ” 16 ”              | - | 64.  |
| ” 17 ”              | - | 94.  |
| ” 18 ”              | - | 120. |
| ” 19 ”              | - | 150. |
| ” 20 ”              | - | 165. |

## Art. 20. ZOMERLOON.

En voor Zomerloon, beginnende van den eerften April tot den laaftten September, van ieder fchip, zeven en acht voeten diep gaande, negen guldens.

(1) Volgens de Ordonnantie van 1698, art. 21, begint het Winterloon met den eerften September.

|            |    |        |   |      |
|------------|----|--------|---|------|
| Diepgaande | 9  | voeten | f | 12.  |
| "          | 10 | "      | " | 14.  |
| "          | 11 | "      | " | 20.  |
| "          | 12 | "      | " | 24.  |
| "          | 13 | "      | " | 29.  |
| "          | 14 | "      | " | 34.  |
| "          | 15 | "      | " | 40.  |
| "          | 16 | "      | " | 52.  |
| "          | 17 | "      | " | 70.  |
| "          | 18 | "      | " | 85.  |
| "          | 19 | "      | " | 111. |
| "          | 20 | "      | " | 135. |

Art. 21. Al wat een' halven voet mag halen, zal voor een' voet gerekend worden, maar wat geen' halven voet haalt, zal niet in rekening worden gebracht.

Art. 22. De schepen, boven de 20 voeten diep gaande, zullen van iederen voet betalen vijf en twintig gulden.

Art. 23. Alle schepen, geen zeven voet diep gaande, zal het vrijstaan een' Loodsman over te nemen, of niet, en, wanneer zij eenen Loodsman willen gebruiken, zullen zij mogen volstaan met half geld; doch de ballastschepen, zeven voeten en daarboven diep gaande, zullen gehouden zijn een' Loodsman over te nemen, en daarvoor te betalen half geld.

Art. 24. Geene haringschepen, hoe diep die ook zouden mogen gaan, zullen gehouden wezen eenig Loodsgeld te betalen, ten ware zij een' Loodsman begeerden, in welken gevalle zij zullen mogen volstaan met half geld, te rekenen als de grove waren, en niet voor stukgoederen.

Art. 25. De Noordvaarders zullen volstaan met half Loodsgeld.

Art. 26. De Oost- en Westindische schepen zullen het dubbel van het Loodsgeld, in art. 19 en 20 bepaald, moeten betalen; te weten, in de plaats van één, twee gulden, doch zullen wederom zoo vele en zoodanige Loodslieden mogen nemen, als zij dienstig vinden.

Art. 27. Alle schepen, uit welke havens en gewesten die ook zouden mogen komen, met een derde stukgoederen wezen,

de geladen, en verder met zout, kurk, of andere diergelijke geringe waren, zullen gehouden wezen, in plaats van één gulden, dertig stuivers te betalen; doch de schepen, die minder dan een derde met stukgoederen zijn geladen, zullen betalen volgens de berekening der voertallen, in art. 19 en 20 dezer Ordonnantie gesteld.

Art. 28. Maar van de schepen, welke door de Loodslieden in grooten storm of onweder, of anker-, mast-, touw- of roerloos zullen worden ingebracht, daarvan zullen dezelve genieten, boven het bepaalde Loodsgeld, als naar billijkheid zal geoordeeld worden te behooren.

Art. 29. Alle schepen, zeven voet en meer diep gaande, van welk volk dezelve ook zouden mogen zijn, zoowel vreemde als inlandsche, willende uitvaren, zullen gehouden zijn een Loodsman intenenemen, op de boete van vijftig guldens, te verbeuren bij de Schippers of Stuurlieden, die daarvan in gebreke mogten worden bevonden; en zullen de Loodslieden verplicht zijn, de uitgaande schepen in zee te brengen, tot op de diepte van vijf vadem water, of zoo veel minder, als het den Schipper gelieven zal, waarvoor de Loodsen zullen genieten één gulden per voet.

En in geval de Loodsen, ter bevordering van de Schippers, verder dan tot de voorschreven diepte van vijf vadem, aan boord van de uitgaande schepen blijvende, met dezulken bij noodzake van weder of wind in eenige vreemde havens of andere zeegaten mogten inloopen, van waar dezelve Loodsen zich weder naar de Maze of Goedereede zouden moeten begeven, zullen zij door de Schippers, Boekhouders of Reeders, wegens hunne reis- en teerkosten, naar redelijkheid worden tevreden gesteld.

En zal, ten aanzien van des gemeenen Lands oorlogschepen, alsmede die van de Oost- en Westindische Compagnie, zoo veel worden genoten, als tot nog toe gebruikelijk is geweest.

Art. 30. Alle schepen zullen twee Loodslieden mogen verzoeken en innemen, mits aan dezelve dubbel geld betalende, maar indien, buiten des Schippers verzoek, meer Loodslieden dan één in het schip overkomen, zoo zullen dezelve te dier oorzake niet meer dan enkel Loodsgeld mogen eischen.

Art. 31. En indien het gebeurde, dat eenige schepen, uit de Maze of de Goedereede uitgelopen zijnde, door tegenwind of andere ongelegenheid, in de Maze of Goedereede, of een van beide die gaten weder moesten inloopen, en naderhand weder wilden uitzeilen zonder last te breken, zoo zullen zoodanige schepen (zijnde Bijleggers) betalen voor Loodsgeld vijftien stuivers van iederen gulden, volgens de berekening van Zomer- of Winterloon, hier voren op het inkomen, art. 19 en 20, mitsgaders op het uitgaan, art. 29, gesteld; doch worden hieronder niet begrepen de schepen uit andere havens komende.

Art. 32. Zoo wanneer een Loodsman, met goetvinden van den Schipper of Stuurman, alsmede door hoogdringenden nood van weder en wind, het schip in eenige andere zeegaten behouden mogt hebben binnen gebragt, als tot zijne ontlading zijn bestemd, zoo zal dezelve Loodsman, tot des Schippers believen, binnen scheepsboord moeten blijven tot den tijd hij het schip op zijne bestemde losplaats zal hebben gebragt, mits genietende twee guldens daags voor zijn leggeld, boven zijn ordinaris Loodsgeld.

Art. 33. Wanneer de Loodslieden een schip binnen gebragt, en hun verdiend loon ontvangen hebben, zullen zij aan de Schippers geven een handschrift, inhoudende de diepte van het schip, en de som bij hun ontvangen, met hunnen naam, merk, of door iemand van hunnentwege geteekend, welk handschrift de Schippers van de Loodslieden zullen vorderen, om dienvolgende het Loodsmansgeld wederom van de Kooplieden te mogen ontvangen. En zullen de Loodslieden niet vermogen van de Bevelhebbers, Schippers, Reeders, of Kooplieden, eenige footjes van geld, plunje, eet- of drinkwaren, of andere goederen, onder den naam van vereeringen, aan te nemen, veel minder van iemand, in zee of aan land, af te vorderen, maar zich met hun loon tevreden moeten houden; alles op verbeurte van vijftig guldens voor de eerste maal, en voor de tweedemaal op ontzetting van hun ambt, en daarenboven andere straffen, naar bevind van zaken.

Art. 34. Wanneer verscheidene schepen, te zamen ééne vloot nitmakende, bij den anderen zijn, en één of meer van dezelve met Loodsen voorzien zijnde, hetzij bij het inkomen of uitva-

ren, de verdere schepen zouden willen voorzeilen, zullen al de verdere vereenigde schepen, offchoon geene Loodsen ingenomen hebbende, niettemin gehouden zijn ieder het gestelde Loodsgeld te voldoen. Doch zullen echter, in het vorengemelde geval, zoo vele Loodsen als uit de loodsboot kunnen worden gemist, aan boord der schepen moeten overgezet worden, op dat eene geheele vloot niet slechts door één of twee Loodsen alleen moge worden bediend.

Art. 35. De Schippers of Reeders, in gebreke blijvende de verschuldigde Loodsgelden bij het inkomen te betalen, zal de Loodsman den Schipper of Reeder mogen vervolgen voor den Geregte van de stad of plaats, daar het schip te huis behoort, of ter plaats, daar het komt te losfen, en ingeval hetzelfde aan meer dan éenen Eigenaar of Reeder toebehoort, als dan voor den Geregte van de stad of plaats, daar de Boekhouder van hetzelfde woonachtig is, en zal aldaar aan denzelven kort en onvertogen regt moeten worden gedaan. Maar, ingeval de Schippers, bij het uitvaren, weigerig zouden mogen wezen een Loodsman intemenen, of het uitgaande Loodsgeld te voldoen, zullen de Commisfariſfen, over de Loodsen in den Brielle of te Hellevoetfluis gesteld, bevoegd zijn, om dezelve schepen, ter bekoming van de verschuldigde Loodsgelden, aan te houden, en in beslag te nemen, zullende hetzelfde beslag, binnen den tijd van vier en twintig uren, voor den Geregte der stad Brielle of Hellevoetfluis moeten worden vervolgd. Doch ingeval de Schippers bereid mogten zijn, het gevorderde Loodsgeld in handen van de voornoemde Commisfariſfen in bewaring te geven, zullen dezelve daarmede kunnen volstaan, zonder dat zij als dan op eenigerlei wijze vertraagd of opgehouden zullen mogen worden; wordende vervolgens dezelve Schippers of wel de Reeders in dien gevalle gelaten onverlet, om uiterlijk binnen den tijd van één jaar zoodanig regt en geding, als ter zake van de voorschreven in bewaring gegevene Loodsgelden, ten laste van de Loodslieden, mogten vermeenen te hebben, voor den Geregte der stad Brielle of Hellevoetfluis intestellen, zoo en in dier voege als zij te rade zullen worden; en bij gebreke van dien zal hetzelfde Loodsgeld aan den Loodsman worden uitgeleverd.

Art. 36. En zullen wijders alle geschillen tusschen de Lood-

fen, de Schippers of Reeders, het Loodsgeld betreffende, gelijk mede alle bekeuringen en gedingen, tegen de Schippers uit kracht van deze Ordonnantie gedaan en ingesteld wordende, in de eerste plaats gebragt en voldongen moeten worden voor den Geregte in de steden en plaatfen, als hiervoren art. 35 is vastgesteld, om aldaar, overeenkomstig met deze Ordonnantie, en achtervolgens de letter van dezelve te worden beflist en afgedaan, wel verstaande nogtans dat het aan diegenen, die bij de eindelijke uitspraken van de voorschreven Regtbanken zouden vermeenen bezwaard te zijn, zal vrijstaan en geoorloofd wezen daarvan zich te beroepen op het Committé tot de zaken van de Marine, opdat bij hetzelfde, als Regters, waarop hij, die door een eerste vonnis bezwaard meent te zijn, zich beroept, over de voorschreven zaken worde gevonnisd, en daarin regt gedaan, zoo als zij zullen oordeelen te behooren; zullende wijders het Committé kennis nemen en regt doen over alle geschillen, welke tusschen de Loodfen onderling, aangaande het stuk van hun beroep, mogten komen te ontstaan, mitsgaders over alle klagten, beschuldigingen en bekeuringen, de dienst der Loodfen betreffende en tegen dezelve ingebragt of gedaan wordende.

Art. 37. En ten einde de Koophandel en Zeevaart door een genoegzaam aantal van Loodfen worde gediend, zoo zullen van nu voortaan altijd ten minste vier loodsbooten in het vaarwater moeten worden gebragt en gehouden, en elke boot met niet minder dan tien Loodslieden wezen voorzien, welke alle vlijt zullen hebben aantewenden, om alle inkomende en uitgaande schepen behoorlijk ten dienste te staan; zullen bij tourbeurten voor den tijd van veertien dagen altijd één voor de Maas, en één voor de Goedereede in Zee moeten verblijven, en twee binnen Gaats, om de uitgaande schepen der Maze en Goedereede te kunnen dienen. En zullen van de gemelde vier booten altijd twee in den Briel en twee te Hellevoetsluis te huis behooren, dewelke noch tot het innemen van mondkost, noch om eenige andere oorzaken van daar zullen mogen verzeilen, als op uitdrukkelijken last van één der Commisfarijen der Loodfen. En zal boven en behalve de voorschreven gewone Loodslieden een bekwaam getal van ten minste twaalf buitengewone Loodfen worden aangesteld en in dienst gehouden, ten

einde bij groote drukte van uitgaande schepen, tot het uitloodsen gebruikt te worden, die dan ook verplicht zullen zijn, zich naar den inhoud dezer Ordonnantie naauwkeurig te gedragen.

Art. 38. En, opdat aldus, ten dienste der Zeevaart, deze twee Zeegaten volgens gemelde bepalingen zouden worden bediend, zal er eene vijfde loodsboot vervaardigd worden, welke op navolgende wijze zal worden gebruikt:

- 1°. In geval van overgroote drukte in één der beide Zeegaten;
- 2°. Wanneer één der vier loodsbooten hersteld moet worden, om als dan in plaats van dezelve te worden gebruikt;
- 3°. Om, wanneer Commisfarisfen zulks doenlijk oordeelen, de Loodsfen, welke met de inkomende schepen aan wal zijn gekomen, weder naar hunne loodsbooten te brengen, ten einde die loodsbooten hunne standplaatsen zouden kunnen behouden, en de Koophandel en Scheepvaart ten allen tijde zoude kunnen gedijend worden.

Art. 39. En zullen van het geheele getal Loodsfen, altijd vier bij beurten aan wal moeten verblijven, ten dienste van de vijfde loodsboot; welke vier gemelde Loodsfen zullen deelen in de winsten bij hunne loodsbooten verdiend; terwijl het geld, door de vijfde loodsboot verdiend, gelijk onder al de Loodsfen zal worden verdeeld.

Art. 40. De kosten van deze vijfde loodsboot, mitsgaders ook van al de overige, voor zoo verre die door het Loodswezen worden gedragen, zullen, behalve uit hetgene daartoe, volgens het oude gebruik, door de Loodsfen uit hunne verdiende Loodsgelden worde uitgekeerd, mede gevonden worden uit het verhoogde Loodsgeld.

Art. 41. De loodsbooten, welker beurt het is, de tijd van veertien dagen zich binnen Gaats te moeten houden, zullen met de uitgaande schepen naar Zee gaan, om dezelve uittebrengen, de aan boord zijnde Loodsfen aftehalen, en ook ten dienste van inkomende schepen moeten seinen en bakenen, zonder verder dan uiterlijk vijf vadem waters in Zee te mogen loopen; en zullen, wanneer zij de Loodsfen weder overgenomen hebben, bij alle mogelijke gelegenheden, aldaar of in het

Zeegat post houden, tot zoo lange zij zeker zijn, dat geene schepen, van dit getij, op het Gat meer zullen afkomen, of in 't gezigt zijn; wanneer zij wederom zullen moeten naar binnen zeilen, ten einde dezelfde dienst, bij het naastvolgend getij, weder te hervatten. En zullen alle schepen, op het gezigt van het sein der loodsboot inkomende, schoon geen' Loodsman inhebbende, noch begerende, echter gehouden zijn het Loodsgeld te betalen; zullende, ter invordering van het Loodsgeld, aan den Stuurman van de loodsboot met zijn onderhebbende Loodsen, op den eed bij den aanvang hunner bediening gedaan, bevestigende, dat zij bij het inkomen van dezelve schepen voor den drooge hebben geseind en gebakend, volkomen geloof moeten worden gegeven; met dien verstande nogtans, dat, wanneer de Stuurlieden van het schip onder eede verklaren hetzelfde niet gezien te hebben, het voorschreyen Loodsgeld niet verschuldigd zal zijn.

Art. 42. En worde aan alle de Stuurlieden der loodsbooten, en verdere Loodsen, wel uitdrukkelijk verboden, met den anderen in eene gemeene beurs te varen, of de Loodsgelden, in Zee verdiend, met de anderen aan land zijnde Loodsen te deelen; maar zullen gehouden zijn tegen elkanderen partij te varen, en elk hun best moeten doen, om de schepen op te loopen, zonder in het minst of het meest te deelen als met diegenen, die met hun in ééne boot op Zee zullen zijn, op straffe van ontzetting van hunnen post, en zwaardere straffen, naar gelegenheid van zaken; wel verstaande nogtans, dat de loodsbooten, zich bij den anderen in Zee bevindende, en te gelijk eenige schepen ontmoetende, de Loodsen, in zoodanig geval, wel zullen vermogen onderling over één te komen, dat zij zich eenpariglijk tot de dienst van de kleine zoo wel als van de groote schepen zullen laten gebruiken, opdat die allen met Loodsen geholpen mogen worden, en, aan land gekomen zijnde, zal als dan dit Loodsgeld, alzoo te zamen in Zee verdiend, gelijkelijk onder de gezamenlijke met den anderen in Zee geweest zijnde Loodsen worden verdeeld.

Art. 43. De Loodslieden zullen gehouden wezen, ten minsten eens ter maand, de Gaten in en uit te zeilen, de diepten van dezelve te peilen, mitsgaders op de Gaten goede acht te nemen, als ook op de Tonnen en Kapen, of die ook verzet



ofte verdreven, en of de gronden ook verlopen zijn, hetwelk zijlieden ook daarenboven zullen moeten doen, zoo menigmaal het een' storm gewaaid zal hebben, van welk onderzoek zij gehouden zullen zijn aan Commisfarisfen van de Loodsfen, of een' derzelve telkens verflag te doen, op straffe van ontzetting van hunnen post.

Art. 44. Een ieder van de loodsbooten zal op de mast voeren eene witte vlagge, waarin de nommers van één tot vijf met zwart zullen moeten worden geteekend, om klaarlijk gezien en onderscheiden te kunnen worden.

Art. 45. En zullen geene Loodslieden bestaan, zich in hunne dienst in den drank te buiten te gaan, en veel minder om, dronken zijnde, eenige schepen in- of uit te loodsfen, maar verplicht zijn, zich nuchteren en ten allen tijde tot hunne dienst bekwaam te houden, op straffe van in het eerste geval iedere reize te verbeuren eene boete van vijf en twintig guldens, en daarenboven voor den tijd van zes weken te worden opgeschort; en in het tweede geval van volstrekt afgezet te zullen worden, en daarenboven van zwaarder straffe, zelfs aan den lijve, naar bevind en belang van zaken.

Art. 46. En ingevalle het mogte gebeuren (hetwelk God verhoede), dat eenig Loodsman een schip door dronkenschap, bij moedwil, zorgeloosheid of kwade gising, aan den grond kwam te verzeilen, zal de zoodanige bij het Committé tot de zaken van de Marine, na genomen kennisfe, hetzij met opschorting, afzetting, uitbanning of zwaarder straffe aan den lijve, zelfs ook met den dood gestraft worden; doch, indien daartoe redenen van merkelyk ongeluk, schielyke verandering van weder of stroomen, of andere redenen, die ontschuldiging mogten verdienen, konden worden bijgebracht, zal de straffe worden gematigd, als naar gelegenheid bevonden zal worden te behooren; en wordt de Substituut - Fiscaal van het Departement de Maze gelast, zich aangaande dusdanige buitensporigheden en verkeerde gedragingen behoorlijk te doen onderrigten, de ingewonnen berigten aan Commisfarisfen van 't Committé tot de zaken van de Marine te Rotterdam te zenden, en, des noodig zijnde, de Loodslieden, die de voorschreven wandaden zouden mogen hebben gepleegd, in verzekering te doen nemen, en

vervolgens tegen dezelve, naar vereisch van zaken, regt te vorderen.

Art. 47. Verbiedende wel uitdrukkelijk, dat de Loodslieden malkanderen, of de een den anderen, op eenige manieren, zullen verongelijken, beleedigen of beschadigen, op straffe van ontzetting van of opschorting in hunne bediening.

Art. 48. Alle voorverhaalde geldboeten zullen komen, een derde ten voordeele van den Substituut-Fiscaal, die de bekeuring zal doen, een derde voor den aanbrenger, en het overig derde gedeelte ten behoeve van het Loodswezen.

Art. 49. En, opdat deze Ordonnantie des te beter onderhouden en nagekomen mag worden, zoo zullen de tijdelijke Commissarissen bij 't Departement van de Maze, ten minste eenmaal des jaars, of zoo dikwijls het hun geraden dunkt, zich vervoe-gen ter noodiger plaatse, om de bakens, tonnen, diepten en droogten te beschouwen en te onderzoeken, en het gedrag van de Loodslieden, en of deze Ordonnantie in alle hare deelen wel en naar behooren wordt achtervolgd, nategaan; behoudende het Committé het regt, om deze Ordonnantie, naar omstandigheden van zaken, zoodanig te veranderen, als hetzelve, ten dienste van den Koophandel en de Zeevaart dezer Landen, zal bevinden te behooren; en in het bijzonder ook, om het getal der Loodsen te vermeerderen of te verminderen, zoo als hetzelve dienstig mogt oordeelen.

Lastende en bevelende allen en een iegelijk, die deze aan-gaat, den inhoud van de vorenstaande artikelen naauwkeuriglijk na te komen en te onderhouden, mitsgaders te doen nakomen en onderhouden.

En ten einde niemand zoude voorwenden, hiervan onkundig te zijn, zal deze alomme worden bekend gemaakt en aangeplakt, daar zulks te geschieden gebruikelijk is.

### *Formulier van den eed voor de aangestelde Zeeloodsen.*

Ik belove en zwere, dat ik in mijne dienst als aangesteld Loodsman, mij naauwkeuriglijk zal gedragen naar de bevelen op het stuk van het Loodswezen, en de verplichting der Zeeloodsen in de Maze en het Goereefche Gat, gesteld; en wel bijzonder,

dat ik alle de artikelen, vervat in de Ordonnantie dien aangaande, op den 28sten December 1796, vastgesteld, getrouwelijk, naar mijn vermogen, zal nakomen en onderhouden, zonder daarvan op eenigerlei wijze, ofte onder eenig voorwendfel, in gebreke te blijven: en in 't bijzonder, dat ik zal waarnemen en nakomen het 42ste artikel van dezelve Ordonnantie, gebiedende het partijvaren, zonder regtstreeks, of van ter zijde, iets daar tegen te doen, en dat ik mij voorts in mijnen post zal gedragen als een goed en getrouw Loodsman, ten dienste van den Koophandel en de Zeevaart, schuldig is te doen.

*Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!*

Aldus gedaan en vastgesteld ter Vergadering van het Committé tot de zaken van de Marine, in den Hage, den 28sten December 1796, het tweede jaar der Bataaffche Vrijheid.

(Get.) H. DE LANDRA VELDMAN, *Vt.*

Op last van het voorschreven Committé,

(Get.) J. KANTELAAR.

DECREET van den 12den December 1806,  
betreffende het Loodswezen (1).

## CHAPITRE I.

*Conditions pour l'admission des pilotes-lamaneurs;  
leur examen, leurs fonctions, et les marques  
distinctives de leur état.*

Art. 1. Le Ministre de la Marine et des Colonies fixera le nombre des pilotes-lamaneurs dans chaque port où il en existe,

(1) Men vindt dit Decreet bij RONDONNEAU, *Collection des lois Françaises exécutoires dans le Département de la Hollande*, Paris 1811, VI. vol. in 8°. en bij MERLIN, *Répert.* (ed. van Brusfel) voce *Lamaneur*, Tom. XVI. pag. 383, *seqq.* Wij hebben gemeend hetzelve in dit werk te moeten overnemen, omdat het mede nog schijnt gehouden te worden voor het rigtsnoer, waarnaar men zich in zaken, de pilotagie betreffende, moet

et dans ceux où il sera jugé nécessaire d'en établir, sur les propositions des chefs d'administration de la Marine, et de l'avis des chambres du commerce.

Art. 2. Nul ne pourra être reçu pilote-lamanetur ou locman, s'il n'est âgé de vingt-quatre ans : s'il n'a au moins six ans de

rigten, blijkens twee arresten van het Hof van Assises, welke in de *Disfert. statistico-Jurid. inag. super instituto navium per vada ductorum sive Pilotarum* etc. van wijlen den Heer PETRUS ANTONIUS TENBERGEN, bladz. 36 en volg. worden bijgebragt, en waarnaar wij den lezer verwijzen. Echter verklaart die Heer nergens gevonden te hebben, dat dit besluit in het Noordelijk gedeelte van Holland in gebruik is gebragt, maar dat het Placaat van 1698 steeds is achtervolgd; van gevoelen zijnde, dat dit Placaat en de Publicatie van 1796 nog vigeueren, terwijl dit besluit van den 12den December 1806 buiten werking zoude zijn gesteld, en geene kracht meer hebben; grondende dit zijn gevoelen, behalve op eenige andere redenen, bijzonder daarop (welke redenen ons zeer concludent voorkomt), dat bij art. 10 van de wet van den 4den Januarij 1814, behelzende de manier van procederen, rakende de middelen te water en te lande (*Staatsblad n<sup>o</sup>. 33*), wordt gestatueerd: „het Hoog-geregts-hof voor de Financien en Zeezaken der Vereenigde Nederlanden zal zich in de uitoefening van de aan hetzelfde gedelegeerde Judicature over de middelen te water, over buiten, prijzen, en wat daartoe gebragt kan worden, en over zaken, rakende de pilotage, en alle questien daaruit resulterende, regelen naar de verschillende wetten op deze respecten geëmaneerd, en bij de vereeniging met het Fransche Keizerrijk in vigueur; mitsgaders naar zoodanige nadere wetten en bepalingen, als sedert de gelukkige herstelling van zaken, tot alteratie of ampliatio van de voornoemde wetten reeds zijn of nog zullen worden daargesteld;” dat derhalve toen wederom kracht van wet hebben gekregen de wetten en verordeningen, die ten tijde van Koning LODEWIJK in vigueur en geene andere waren, dan het Placaat van 1698, en van 1796; en dat dus het besluit van den 12den December 1806 (hetwelk eerst na onze inlijving met Frankrijk hier te lande executor was verklaard bij het Décreet van den 3sten November 1810 in de Departementen der Monden van den Rijn, der Schelde en het Arrondissement Breda, en bij besluit van den 6den Januarij 1811 ook in de voormalige zeven Provinciën, welke het Koninkrijk *Holland* hadden uitgemaakt), door deze bepaling, alhoewel niet met uitdrukkelijke woorden, opgeheven, echter volgens den geest van den wetgever, en naar de tijdsomstandigheid waarlijk voor geabrogeerd mag worden gehouden; dat, hoezeer het Hooggeregts-hof van Financien en Zeezaken bij Koninklijk besluit van den 24sten December 1819 (*Staatsblad n<sup>o</sup>. 59*) is gesupprimeerd, echter de heginfeelen, welke bij de wet van den 4den Januarij 1814 waren vastgesteld, niet tevens zijn ingetrokken; wordende bij gemelde besluit van den 24sten December 1819 alleen hetgeen ter judicature gesteld was van een' extraordinair regter, weder terug gebragt tot den gewonen regter. Zie gemelde *Disfert.* pag. 24, 33 *seqq.*

navigation, pendant lesquels il aura fait deux campagnes de trois mois au moins, au service de l'État; et s'il n'a satisfait à un examen sur la manoeuvre, la connaissance des marées, des bancs, courans, écueils, et autres empêchemens qui peuvent rendre difficiles l'entrée et la sortie des rivières, ports et havres du lieu de son établissement.

Les services sur les bâtimens de l'État, comme ceux sur les navires du commerce, devront être extraits des rôles d'armement, et certifiés par les Administrateurs de la Marine.

Art. 3. L'examen des pilotes sera fait, en présence de l'Administrateur du quartier des classes, par un officier de vaisseau ou de port, deux anciens pilotes-lamaneurs et deux capitaines du commerce, qui seront nommés par l'officier commandant du port.

Cet examen sera gratuit; et il est défendu à ceux qui se feront recevoir pilotes-lamaneurs, de payer aucun droit ni rétribution aux examinateurs, et à ceux-ci d'en recevoir, sous peine de destitution.

Art. 4. Lorsque plusieurs marins concourront pour une place de pilote-lamaneur, celui qui sera jugé avoir subi l'examen prescrit, de la manière la plus satisfaisante, sera admis de préférence.

Art. 5. Le Ministre de la Marine fera expédier une lettre d'admission à chacun des pilotes-lamaneurs admis; cette lettre sera enregistrée au bureau de l'inscription maritime de leur résidence.

Art. 6. Pour être reconnu en leur qualité, les pilotes porteront une petite ancre d'argent, de cinquante millimètres (deux pouces) à la boutonnière de leur habit ou gilet.

Art. 7. Les fonctions des pilotes-lamaneurs exigeant un service continu, qu'il serait dangereux d'interrompre, ils seront exempts d'être levés et commandés pour le service de l'État et pour tout autre service personnel.

## CHAPITRE II.

*Remplacement des pilotes.*

Art. 8. Il y aura des aspirans pilotes, dont le nombre ne pourra excéder le quart des pilotes-lamaneurs, et qui feront destinés à les seconder et à les remplacer. Les marins admis à servir en qualité d'aspirans, devront avoir subi le même examen que celui des pilotes.

Art. 9. Tout pilote qui, par son grand âge ou ses infirmités, sera hors d'état de remplir complètement son service, sera obligé d'en prévenir l'administrateur préposé à l'inscription maritime, qui l'autorisera à s'adjoindre, s'il y a lieu, l'aspirant examiné le plus ancien, lequel sera tenu de faire le service et de donner au dit pilote le tiers des bénéfices; et à défaut de sa déclaration, l'administrateur du quartier maritime nommera un aspirant-adjoint sous les mêmes conditions.

Art. 10. Toute place vacante par mort ou par démission sera donnée à l'aspirant admis en cette qualité et le plus ancien au service, lorsque sa conduite sera sans reproche.

Art. 11. L'aspirant qui aura servi d'adjoint, conservera ses droits à la première place vacante, et sera remplacé auprès du pilote infirme par l'aspirant admis, qui viendra immédiatement après lui.

## CHAPITRE III.

*Inspection et police des pilotes-lamaneurs.*

Art. 12. L'inspection du service des pilotes est exercée par les officiers militaires chefs des mouvemens maritimes, par les officiers préposés à la direction du pilotage, et, en l'absence de ceux-ci, par les officiers des ports du commerce. Ces derniers rendront compte du résultat de leur inspection à l'administrateur de la Marine en résidence dans les ports.

Art. 13. Lorsqu'il y aura plusieurs stations, les pilotes devront porter, dans la partie supérieure de leurs voiles, et sur

les deux cotés au-dessus de la bandé du premier ris, la lettre initiale du nom de leur station, et les numéros qui leur seront indiqués par l'officier d'administration, chargé de l'inscription maritime, au lieu de leur résidence. La même lettre et le même numéro seront inscrits à l'arrière de leur chaloupe.

Art. 14. Les pilotes-lamaneurs ne pourront, sous peine de huit jours de prison, s'écarter du lieu de leur domicile ou arrondissement, sans un congé par écrit de l'officier d'administration préposé à l'inscription maritime, qui ne devra en accorder que pour des causes absolument nécessaires. En cas de récidive, il en fera rendu compte au Ministre de la Marine; il en fera de même, si leur absence a excédé la durée de huit jours.

Art. 15. Les pilotes qui abandonneront leurs fonctions pour naviguer au petit cabotage, ou pour pratiquer les pêches lointaines, seront par décision du Ministre, déchus de leur qualité de pilotes-lamaneurs, et en conséquence inscrits de nouveau sur la matricule des gens de mer de service. Alors ils seront commandés à leur tour pour servir sur les bâtimens de l'État.

Art. 16. Il sera tenu, au bureau de l'inspection maritime de chaque port, une matricule particulière, où seront enrégistrés les pilotes-lamaneurs, leur âge, la date de leur admission comme aspirans et comme pilotes, les services signalés qu'ils auront rendus, les récompenses qui en auront été la suite, leurs manquemens, leurs fautes graves, et les punitions qu'ils auront subies; enfin la cessation de leur service, soit par mort, démission ou infirmités.

Art. 17. Le service de pilote, dans chaque station, sera fait à tour de rôle pour la sortie. Néanmoins, tout capitaine qui voudra prendre un pilote à son choix, en aura la faculté; alors, il payera le pilotage en entier au pilote à qui revenait la conduite du navire, et au dit cas ce dernier prendra son tour.

Art. 18. Tout pilote, à quelque station qu'il appartienne, est tenu de faire la manoeuvre convenable pour faciliter l'abordage de la chaloupe du pilote de la prochaine station par lequel il va être relevé; il sera même tenu, lorsque le navire ne devra pas mouiller à la station où il le conduit, de faire le signal indiqué à l'art. 20 du présent règlement, dès qu'il fera

en vue de cette station, afin que le pilote de tour se prépare et ne rétarde pas le navire.

Art. 19. Tout pilote de tour qui ne se présentera pas vis-à-vis la station à bord du navire qui aura fait le signal, aura perdu son tour, et le premier pilote de la même station pourra le remplacer; à défaut, le pilote qui se trouvera à bord, pourra conduire le navire à la station suivante, sans crainte d'être démonté, et il gagera le pilotage.

Art. 20. Le signal qui annoncera le besoin d'un pilote, fera le pavillon Français à la tête du grand mât, pour les bâtimens de l'État; à la tête du mât de misaine, pour ceux du commerce; et, pour l'un et l'autre, le pavillon en berne et en poupe.

Art. 21. Ausfitot que le pilote fera à bord d'un navire, il fera amener les pavillons, faute de quoi, il fera tenu de payer douze francs en dédommagement à chaque pilote qui se présenterait pour aborder le navire.

Art. 22. Si un bâtiment amené par un pilote dans un port, provient de pays suspect de contagion, et que le dit bâtiment ne puisse conséquemment être admis à la libre pratique, le pilote conduira le bâtiment à l'endroit fixé pour les visites et précautions sanitaires, sans communiquer avec lui, s'il est possible. Le pavillon de quarantaine fera arboré à la tête du mât d'artimon; et, si le navire n'a qu'un mât, le pavillon fera frappé sur l'étau de beaupré et d'une manière visible.

Art. 23. Lorsqu'un pilote aura abordé un bâtiment destiné à entrer dans le port, il lui fera arborer de suite le pavillon de sa nation, et il préviendra le capitaine qu'il doit faire éteindre tous les feux avant d'être en dedans du port. Il fera puni de huit jours de prison, si, avant de mettre un navire à quai, il ne lui a pas fait décharger ses fusils et canons, et transporter ses poudres à terre.

Art. 24. Les pilotes-lamaneurs feront obligés de tenir toujours leurs chaloupes garnies d'avirons, voiles et ancres, et d'être en état d'aller au secours des bâtimens, au premier ordre ou signal, ou lorsqu'ils les verront en danger, à peine, contre



ceux qui s'y refuseraient, d'être poursuivis sur la dénonciation qui en sera faite, et d'être condamnés à un mois de prison, ou à la peine d'interdiction, et même à une punition plus grave, si le cas y échet, sauf à faire taxer particulièrement, par le tribunal de commerce, leurs salaires en cas de tempête, eu égard au travail qu'ils auront fait et aux risques qu'ils auront courus.

Tout pilote qui refuserait de marcher quand il en sera requis, fera puni de quinze jours de prison, et interdit en cas de récidive.

Art. 25. Le pilote-lamaneur qui entreprendra, étant ivre, de piloter un bâtiment, sera condamné à la perte de son salaire, à un mois de prison, et destitué en cas de récidive. Il en ferait de même s'il manquait au respect que tout individu doit au capitaine qui le commande.

Si le manque de respect, de la part du pilote, était accompagné de menaces ou de voies de fait, le pilote serait arrêté et traduit devant le tribunal compétent, pour être jugé et puni suivant la gravité des faits.

Art. 26. Les lamaneurs doivent piloter les bâtimens qui le présentent les premiers; et il leur est en conséquence défendu de préférer les plus éloignés aux plus proches, à peine de 25 francs d'amende.

Cependant, si l'un des bâtimens en vue était en danger, les pilotes feraient tenus alors de l'aborder le premier; tout bâtiment en péril devant être secouru de préférence à tout autre.

Art. 27. Si le pilote se présente au bâtiment qui aura un pêcheur à bord, avant que les lieux dangereux soient passés, il sera reçu; et le salaire du pêcheur sera déduit sur celui du lamaneur, eu égard à la distance du lieu que le pêcheur aura parcourue à bord du bâtiment.

Art. 28. Tout pilote convaincu d'avoir fait quelque manoeuvre tendant à blesser les intérêts des autres pilotes, ou d'avoir négligé celles dont l'omission aura produit le même effet, sera tenu de restituer ce qu'il aura perçu, en cas de récidive, sera puni d'un mois d'interdiction.

Art. 29. Il est défendu à tout marin qui ne ferait point reçu

pilote-lamaneur, de se présenter pour conduire les navires à l'entrée et sortie des ports et rivières. Les contrevenans seront punis, la première fois, d'une amende qui ne pourra excéder 50 francs et de trois mois de prison; la peine sera double, en cas de récidive.

Art. 30. Tout pilote est tenu de donner la préférence à un bâtiment de l'État, sous peine d'un mois de prison. La même peine sera infligée à celui qui aura évité de conduire un bâtiment de l'État, lorsqu'il en aura été requis: en cas de récidive, il sera interdit et levé comme matelot de classe inférieure, pour le service de l'armée navale.

Art. 31. Tout pilote qui, s'étant chargé de conduire un bâtiment de l'État ou du commerce, et ayant déclaré en répondre, l'aura échoué ou perdu par négligence ou par ignorance ou volontairement, sera jugé conformément à l'art. 40 (du tit. 2) de la loi du 22 Août 1790.

Art. 32. Le capitaine est tenu, aussitôt que le pilote-lamaneur est à son bord, de lui déclarer combien son navire tire d'eau, sous peine de répondre des événemens, s'il a recélé plus de trois décimètres (dix pouces).

Le capitaine doit aussi faire connaître la marche du navire, et ses qualités et défauts, afin qu'il puisse se régler pour la manoeuvre.

Art. 33. Il sera libre aux capitaines et maîtres de navires Français et étrangers, de prendre les pilotes-lamaneurs que bon leur semblera pour entrer dans les ports et rivières, sans que, pour sortir, ils puissent être contraints de se servir de ceux qui les ont fait entrer.

Art. 34. Tout bâtiment entrant ou sortant d'un port devant avoir un pilote, si un capitaine refusait d'en prendre un, il serait tenu de le payer, comme s'il s'en était servi. Dans ce cas, il demeurera responsable des événemens; et, s'il perd le bâtiment, il sera jugé suivant l'art. 31 du présent règlement. Sont exceptés de l'obligation de prendre un pilote les maîtres au grand et petit cabotage, commandant des bâtimens Français au-dessous de quatre-vingts tonneaux lorsqu'ils font habituelle-

ment la navigation de port en ports, et qu'ils pratiquent l'embouchure des rivières.

Mais les propriétaires des navires chargeurs, ou tous autres intéressés, pourront contraindre les capitaines, maîtres et patrons, à prendre des pilotes; et ils auront la faculté de les poursuivre devant les tribunaux, en cas d'avaries, échouemens et naufrages, occasionnés par le refus de prendre un pilote.

Art. 35. Il est expressément défendu aux pilotes, de quitter les navires qu'il conduiront, avant qu'ils soient ancrés dans les rades, ou amarrés dans les ports, ainsi que d'abandonner ceux, qui fortiront avant qu'ils soient en pleine mer, au-delà des dangers, à peine de la perte de leurs salaires, de trente francs d'amende, d'interdiction pendant quinze jours, et de plus forte punition, s'il y a lieu. Il est défendu aux capitaines de retenir les pilotes au-delà du passage des dangers, et aux pilotes de monter à bord contre le gré des capitaines.

Art. 36. Tout pilote qui conduira un navire entrant sur son lest, ne souffrira pas qu'il soit mis du lest sur le pont, ni à portée d'être jeté à l'eau; il s'opposera formellement à ce qu'il en soit versé dans les passes, rades, ports et rivières; et s'il s'apercevait que, malgré sa défense, il en aurait été jeté à l'eau, il en rendra compte, aussitôt sa mission remplie, à l'officier militaire chef des mouvemens maritimes, ou à l'officier chef du pilotage, ou à l'officier de port du commerce.

Les pilotes, qui négligeraient de faire de suite leurs rapports de cette contravention, de la part des capitaines, seront punis de huit jours de prison: les capitaines délinquans seront condamnés, conformément à l'art. 6, tit. 4, livr. 4 de l'ordonnance de 1681, à une amende de 500 francs pour la première fois; et en cas de récidive, leurs bâtimens seront saisis et confisqués.

Art. 37. Il est expressément enjoint aux pilotes-lamaners de visiter journellement les rivières, rades, et entrées des ports où ils sont établis, de lever les ancres qui y auront été laissées sans bouées, d'en faire dans les vingt-quatre heures leur déclaration à l'officier militaire des mouvemens maritimes, au bureau du pilotage et au capitaine de port du commerce.

Art. 38. S'ils reconnaissaient quelques changemens dans les

fonds et passages ordinaires des bâtimens, et que les bouées, tonnes ou balises ne soient pas bien placées, ils seront tenus de faire les déclarations prescrites par les articles 36 et 37.

Art. 39. Les maîtres et capitaines de navires et les pilotes qui auront été forcés, par la tempête, ou autre accident, de couper leur câbles et de laisser leurs ancres en rades, seront tenus d'y attacher, si faire se peut, des orins et bouées en bon état et capables de lever les dites ancres, et d'en faire la déclaration prescrite par les art. 36 et 37.

Les ancres et câbles seront levés au premier temps opportun, par les pilotes, et conduits à bord des bâtimens auxquels ils appartiennent, dans le cas où il n'y aurait pas déjà été pourvu par les équipages mêmes des dits bâtimens ou par d'autres bâtimens.

Lorsque les dites ancres seront trouvées sans bouées, il sera payé, si le bâtiment est Français, pour droit de sauvetage, le quart de la valeur des dites ancres et câbles; le sixième, si elles sont trouvées avec des bouées. Pour un bâtiment étranger, il sera payé la moitié si l'ancre est trouvée sans bouée; et le tiers, si elle a une bouée, le tout au dire d'experts qui seront nommés, l'un par le chef des pilotes, et l'autre par le capitaine ou maître du bâtiment.

Si l'ancre appartient à un bâtiment de l'État elle sera levée par les soins de l'administrateur de la Marine ou du capitaine de port; et les frais de sauvetage seront payés en proportion des travaux qui auront eu lieu.

## CHAPITRE IV.

### *Des salaires des pilotes.*

Art. 40. Les pilotes ne pourront exiger une plus forte somme que celle portée au tarif dressé dans chaque port, sous peine de la restitution de la totalité du pilotage, qu'ils auront reçu, d'être interdits pendant un mois; et, en cas de récidive, ils le seront à perpetuité.

Art. 41. Il sera dressé, dans chaque port où ce travail n'a pas encore été fait, et pour chaque station, un tarif des droits

de pilotage pour les bâtimens nationaux et étrangers, conformément à la loi du 15 Août 1792.

L'administration de la Marine et le tribunal de commerce du lieu concourront à la direction de ce tarif, qui, avant d'être soumis à l'approbation du Ministre de la Marine et des Colonies, devra être préalablement examiné et discuté par le Conseil d'administration de la Marine, établi dans le chef-lieu de la Préfecture maritime.

Lorsqu'il y aura lieu à modifier ces tarifs, il sera procédé de la même manière à leur révision.

Le même mode sera suivi, lorsque les Préfets maritimes reconnaîtront que, pour faciliter et assurer le service du pilotage dans les ports de leur arrondissement il est nécessaire de déterminer, par des réglemens particuliers et appropriés aux localités, les dispositions auxquelles les pilotes et les capitaines de navires devront être assujétis.

Art. 42. Lorsque, dans un port de commerce les armateurs et négocians voudront se réunir pour entreprendre le service du pilotage, et que les pilotes attachés à ce port consentiront à l'arrangement qui leur sera proposé, les Préfets maritimes détermineront, conformément à la loi du 15 Août 1792, les conditions d'après lesquelles le service du pilotage sera réglé, le nombre de chaloupes qui devra être constamment entretenu la nature de leur armement, les salaires des pilotes, le mode de la recette des droits perçus sur les navires nationaux et étrangers, et l'inspection à laquelle le service sera soumis.

Dans ce cas, les négocians et armateurs éliront annuellement trois d'entre eux, lesquels, réunis à l'officier de l'administration, préposé à l'inscription maritime, et à l'officier de Marine chef des mouvemens maritimes, ou à l'officier chef du pilotage, formeront une commission administrative pour maintenir le bon ordre et la régularité dans le service du pilotage.

Tous les arrêtés de cette commission, avant d'être exécutoires, devront être soumis à l'examen de l'administrateur supérieur de la Marine, lequel lorsqu'il y aura lieu, prendra les ordres du Ministre.

Cet administrateur et les trois négocians désignés par la chambre du commerce, se réuniront pour examiner et arrêter, dans le cours du mois de Janvier, les comptes des recettes et dépenses faites pendant l'année précédente par la commission administrative.

Dans les ports où le service du pilotage sera établi suivant le mode indiqué ci-dessus, il sera accordé, sur les fonds du pilotage, une solde de retraite aux pilotes que leur âge et leurs infirmités empêcheraient de continuer leurs fonctions, et qui auraient donné leur démission.

Cette solde sera réglée par la commission administrative, suivant la nature et la durée de leur service: tout ou partie de cette solde sera réversible à la veuve, à titre de pension alimentaire.

Art. 43. En cas de tempête et de péril évident, une indemnité particulière, fixée par le tribunal de commerce, sera payée par le capitaine au pilote; elle sera réglée sur le travail et les dangers qu'il aura courus.

Art. 44. Toutes promesses faites aux pilotes-lamaneurs et autres mariniers, dans le danger du naufrage, sont nulles.

Art. 45. Les pilotes rendus à bord du navire, pourront renvoyer de suite leurs chaloupes, à moins que le capitaine ne leur remette sur le champ une demande par écrit de les laisser pour le service du navire; et, en ce cas, il sera alloué au pilote la somme portée par le tarif, arrêté dans le port pour chaque jour que la chaloupe aura été employée à ce service.

Art. 46. Lors d'un gros temps, si la chaloupe d'un pilote, en abordant un navire à la mer, reçoit quelques avaries, elle sera réparée aux frais du navire et de la cargaison, et il en fera de même, si la chaloupe se perd en totalité.

Art. 47. Dans tous les cas, pour que les pilotes puissent réclamer une indemnité, ils seront tenus de produire un certificat du capitaine, qui constatera la perte des chaloupes ou leurs avaries; et si le capitaine s'y refusait, le fait sera constaté par l'enquête faite dans l'équipage du navire et celui de la dite chaloupe.

Art. 48. Les courtiers et consignataires des navires étrangers sont responsables du paiement des droits de pilotage d'entrée et de sortie.

Art. 49. Pour assurer la perception des droits de pilotage, tous consignataires de navire seront tenus dans les vingt-quatre heures de l'arrivée du navire à eux adressé, ou dont ils auront la consignation, de faire, au bureau du pilotage, ou au bureau du capitaine de port, s'il n'y a pas de bureau de pilotage, une déclara-

ration, par écrit et signée d'eux, contenant les nom, espèce, pavillon et tonnage du navire, font tirant d'eau sous charge et léger, le nom du capitaine, maître ou patron, le lieu d'où il a été expédié, la date de son arrivée, le nombre de tonneaux chargés, et s'il est arrivé en relâche, ou s'il est destiné pour le port.

Les consignataires seront tenus de faire pareille déclaration à la sortie.

## CHAPITRE V.

### *Des tribunaux compétens pour les affaires du pilotage, en matière civile, correctionnelle et criminelle.*

Art. 50. Les contestations relatives aux droits de pilotage, indemnités et salaires de pilotes, seront jugées par le tribunal de commerce du port.

Les pilotes-lamaneurs qui devront être punis par des peines correctionnelles, telles que la prison ou l'interdiction pendant moins d'un mois, seront jugés par l'officier chef des mouvemens maritimes ou par celui préposé à la direction du pilotage; et en l'absence de ceux-ci, par l'officier du port de commerce, sous l'autorisation de l'administrateur supérieur de la Marine, ou de celui proposé à l'inscription maritime.

Les délits qui devront donner lieu à des peines plus graves, à des amendes et à des peines afflictives, seront jugés par les tribunaux de police correctionnelle, et les cours de justice criminelle.

Art. 51. Lorsque les délits auront été commis à bord d'un bâtiment de l'État ou que les faits seront, par leur nature, de la compétence de l'autorité maritime et qu'ils intéresseront le service de la Marine de l'État, ils seront jugés suivant les lois et réglemens de la Marine.

Art. 52. Dans tous les cas comportant punition, la peine sera double, lorsqu'un bâtiment de l'État aura été l'objet du delit.

Art. 53. Le montant des amendes prononcées contre les pilotes, par quelque tribunal que ce soit, sera versé dans la caisse

des invalides de la Marine du port où les délits et contraventions auront eu lieu.

Art. 54. Une expédition de tous les jugemens prononcés contre les pilotes, sera adressée à l'administrateur de la Marine, dans le quartier sur les registres duquel le pilote sera inscrit, afin qu'il en soit pris note sur la matricule des pilotes.

Art. 55. Chaque pilote ou aspirant admis sera muni d'un exemplaire du présent règlement, lequel, dans chaque port, sera placardé dans le bureau de l'administrateur proposé à l'inscription maritime, dans celui du chef du pilotage et du capitaine de port.

Art. 56. Le Grand-juge Ministre de la Justice, et le Ministre de la Marine et des Colonies, sont chargés, chacun en ce qui le concerne, de l'exécution du présent décret, qui sera inféré au Bulletin des lois.

Art. 50. Les constatations aux procès-verbaux des pilotes, ni-  
démittés et démissionnaires, seront jugées par le tribunal de

*REGLEMENT voor het Loodswezen der  
Monden van de Schelde, gearresteerd  
bij besluit van den 2den November  
1818, n<sup>o</sup>. 61 (1).*

Art. 1. Tot bevordering en veiligheid der scheepvaart zal, zoo ten dienste van 's Lands- als voor de commercie-schepen, een vast loodswezen te Vlisfingen gevestigd zijn.

(1) Op den 19den September 1814 werd door den Minister der Marine een ontwerp van eene Provisionele Ordonnantie bekrachtigd, waarbij te Vlisfingen een vast loodswezen werd ingesteld; niet lang daarna, op den 2den Maart 1815, werd eene ampliatio van deze Provisionele Ordonnantie goedgekeurd, en de Jurisdicctie daarvan ook uitgestrekt over Veere en Zie-rikzee. Deze Provisionele Ordonnantie en ampliatio van dien is vervolgens vervangen door bovenstaand Reglement voor het loodswezen der Monden van de Schelde, gearresteerd bij Koninklijk besluit van den 2den November 1818, n<sup>o</sup>. 61. Bijna te gelijker tijd is het Provisioneel Reglement voor de dienst en het bestuur van het loodswezen der haven van Ostende, hetwelk wij laten volgen, bij Koninklijk besluit van den 21sten November 1818, n<sup>o</sup>. 47, goedgekeurd en gearresteerd.



Art. 2. Het loodswezen der Monden van de Schelde zal, ingevolge het besluit van Zijne Koninklijke Hoogheid den Sonvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden, van den 7den December 1813, bij hetwelk alle loodswezens onder het oppertoezigt en opperbestuur van het Departement der Marine gesteld zijn, door of van wege hetzelfde bestuurd worden.

Art. 3. Het loodswezen der Monden van de Schelde zal bestaan:

*Op de standplaats te Vlisfingen, in*

Eenen commissaris over de loodsen, die de dagelijkse dienst regelt; over het gedrag der loodsen waakt; alle opgaven en rapporten inwint en boek- en dagregister houdt van derzelve verdiensten, boeten, enz.

*Voorts, voor de zee- of buitendienst:*

*Vier* schippers der 1ste of 2de klasse.

*Zeven* gewone loodsen der 1ste dito.

*Acht* dito dito der 2de dito.

*Vijf* dito dito der 3de dito.

*Twaalf* kweekelingen der loodsen der 1ste of 2de dito.

*Dienst doende als matrozen:*

*Vier* buitengewone loodsen.

*Voor de rivier- of binnendienst:*

*Vier* gewone loodsen der 1ste klasse.

*Vier* dito dito der 2de dito.

*Acht* dito dito der 3de dito.

*Acht* buitengewone loodsen.

*Op de standplaatsen te Veere en Zierikzee, in*

*Twee* onder-commissarissen, als: *een* te Veere en *een* te Zierikzee.

*Voor de zec- of buitendienst.*

Een schipper der 2de klasfe.

Vijf gewone loodfen der 3de dito.

Drie kweekelingen der 2de dito.

Acht buitengewone loodfen, als: vier te *Veere* en vier te *Zierikzee*.

Art. 4. Alle deze personen zullen eene aanstelling van den Minister voor de Marine of van wege denzelfen ontvangen; zij zullen den eed afleggen in handen van den door den Minister daartoe gequalificeerden persoon, en zal aan hen een zilveren loodman-teeken ter hand gesteld worden, aanduidende hunne kwaliteit bij het loodswezen, alsmede eene ordonnantie op hetzelfde.

Art. 5. De commissaris der loodfen, de onder-commissarissen, de gewone, zoo buiten- als binnenloodfen, de schippers der loods-vaartuigen en kweekelingen of matrozen, zullen op eene vaste maandelijksche soldij gesteld worden; dezelve is bepaald als volgt:

|                                                |         |
|------------------------------------------------|---------|
| De commissaris.....                            | f 50.00 |
| De onder-commissaris.....                      | - 25.00 |
| De schippers der loodsbooten, 1ste klasfe..... | - 45.00 |
| De " " " 2de " .....                           | - 42.00 |
| De gewone loodfen der 1ste klasfe.....         | - 40.00 |
| De " " " 2de " .....                           | - 35.00 |
| De " " " 3de " .....                           | - 0.00  |
| De kweekelingen of matrozen, 1ste klasfe.....  | - 20.00 |
| De " " " 2de " .....                           | - 15.00 |

De buitengewone loodfen f 2,00 voor iederen voet scheepsdiepgang voor de buiten-, en f 3,00 voor de binnendienst.

Art. 6. Boven en behalve deze bovenstaande maandgelden, zal de commissaris der loodfen genieten *vijsftig cents* van ieder binnengeloedst, *vijsftig* van ieder uitgeloedst en *dertig cents* van ieder opgeloedst schip of vaartuig. De loodfen, namelijk dezulken, die voor de buitendienst bestemd zijn, zullen boven

hunne soldijen voor zich ontvangen *de helft* der bij het tarief bepaalde loodsgelden, wanneer behoorlijk zal gebleken zijn, dat zij zich bij de schepen hebben aangeboden op of buiten de onderstaande merken, als: voor de *Wielingen*, de toren van *Blankenberg*, in die van *Brugge* tot benoorden het *Rib* — voor den *Deurloo* en *Oostgat*, van benoorden het *Rib* en de evenge- melde merken, over *Schoone Velden* tot aan de buitenzijde der *Steenbank*; doch maar *een derde* van dezelve loodsgelden, wan- neer zij eerst binnen gezegde merken aan boord van de vaar- tuigen komen, en *een derde* van het gezegde loodsgeld der schepen en vaartuigen, welke door hen naar zee geloodst wor- den.

De binnenloodsen zullen, boven en behalve hunne soldij, ins- gelijks *een vierde* der loodsgelden genieten van de schepen, welke door hen worden opgeloodst, voor welke zij verplicht zullen zijn hunne terugreis te maken. De buitengewone binnen- loodsen of noodhulpen zullen voor salaris ontvangen *drie gul- dens* per voet scheeps-diepgang van ieder schip, hetwelk door hen wordt opgeloodst.

Art. 7. Het deel der loodsgelden, hetwelk aldus aan de buitenloodsen wordt toegekend, zal onder hen verdeeld worden in de navolgende evenredigheid, als:

|                                 |               |           |
|---------------------------------|---------------|-----------|
| Voor den schipper .....         | $\frac{1}{2}$ | gedeelte. |
| Voor iederen gewonen loods..... | 1             | „         |
| Voor iederen kweekeling .....   | $\frac{1}{3}$ | „         |

zoodat, bijaldien acht guldens aan boord van eene der loods- booten, op welke zich bevinden:

- 1 Schipper,
- 5 Gewone loodsen, en
- 3 Kweekelingen, te verdeelen zijn, de verdeling dan zal geschieden als volgt:

|                                               |        |
|-----------------------------------------------|--------|
| Voor den schipper.....                        | f 1.50 |
| Voor iederen gewonen loods f 1.00, maakt..... | - 5.00 |
| Voor iederen kweekeling f 0.50, maakt.....    | - 1.50 |
| Zamen.....                                    | f 8.00 |

Zullende de loodsen gehouden wezen, om telken reize dat zij een schip hebben binnengebragt, een bewijs van den kapitein of schipper van hetzelfde aan den commissaris over te leggen, inhoudende op welke hoogte zij aan boord gekomen zijn.

Art. 8. Er zullen vijf bekwame loodsbooten, geschikt om zee te kunnen bouwen, ten dienste der buitenloodsen onderhouden en bemand worden met:

- 1 Schipper,
- 5 Buitenloodsen der 1ste of 2de klasse, en
- 3 Kweekelingen of matrozen.

Drie van die booten zullen altoos buitengaats moeten zijn, namelijk eene voor den *Deurloo* en *Oostgat*, eene voor de *Wielingen*, en de derde voor de zeegaten van *Zierikzee* en *Veere*, welke zich, zoo veel mogelijk, in zee zal ophouden tusschen den *Banjaard* en *Steenbank*, terwijl de twee andere loodsbooten binnen zullen blijven, om de schepen te helpen uitloodsen, en de zich, van de in zee zijnde loodsbooten, aan wal bevindende loodsen weder naar boord van hunne respectieve vaartuigen te brengen.

De *stations* der twee eerstgemelde booten zullen alle vier dagen, of wel wekelijks, naar mate van het jaargetijde, verwisseld worden, invoege dat de boot, welke de eene week de *station* voor de *Wielingen* zal hebben gehad, de daaraanvolgende week dezelve voor den *Deurloo* en *Oostgat* zal hebben, en de derde week binnen zal blijven, en zoo beurtsgewijs.

De loodsbooten zullen niet in eene beurs, maar partij varen, zoodat het geld, door de loodsen op eene boot verdiend, order hen alleen verdeeld zal worden, zonder dat daarvan iets aan de loodsen van eene andere boot zal mogen uitgekeerd worden.

Art. 9. De loodsen der voor de zeegaten van *Zierikzee* en *Veere* gestationeerde loodsboot in zee, schepen naar *Vlissingen* gedestineerd ontmoetende, zullen, wanneer zij geene loodsboot voor den *Deurloo* of *Oostgat* zien, dezelve derwaarts kunnen loodsen, indien dezelve daarop geëxamineerd zijn, even als die voor de zeegaten van *Vlissingen* gestationeerd, schepen ontdek-

kende, den wil hebbende naar *Zierikzee* of *Veere*, daar naar toe zullen vermogen te loodfen, wanneer voor die zeegaten geene loodfen gezien worden, en zij voor de vaart in gezegde zeegaten geëxamineerd zijn; wel te verstaan, wanneer zulks in hunne akten van aanstelling vermeld staat, anders niet.

Art. 10. Een klein vaartuig zal altoos in gereedheid gehouden worden, om de buitenloodfen van de binnengekomen schepen af te kunnen halen, zoodra dezelve ingeklaard zijn, en te gelijker tijd eenen binnenloods aan boord van dezelve te brengen.

De schipper van dat klein vaartuig zal genieten een  
 dagloon van..... f 1.20  
 Deszelfs knecht..... " 0.90

Art. 11. De soldijen van den commissaris en andere bij het loodswezen geëmployeerde personen, de aankoop en het onderhoud der vaartuigen zullen gevonden worden uit het gedeelte der loodsgelden, hetwelk niet aan de loodfen wordt uitgekeerd, en daarvoor blijft staan, en naar welk benoodigd beloop het tarief der loodsgelden gebafeerd zal moeten zijn.

Art. 12. De loodsgelden, zoo voor oorlog- als commercie-schepen, zijn bepaald bij den voet scheeps-diepgang.

De voetmaat is berekend naar Amsterdamsche voeten.

Al wat eenen halven voet kan halen, zal voor eenen heelen voet gerekend worden.

Het winterloon vangt aan met den 1sten October, en houdt op met den 1sten April.

## Art. 15. TARIEF VAN LOODSGELDEN

voor uit zee naar de reede van Vlissingen en van  
die reede naar zee.

| D I E P G A N G<br>DER<br>S C H E P E N.                                     | Zomerloon. | Winterloon. |
|------------------------------------------------------------------------------|------------|-------------|
| Onder, en tot de 5 voeten ingesloten diep gaande                             | f 14       | f 17        |
| 6 voeten diep gaande                                                         | 17         | 20          |
| 7 " " "                                                                      | 20         | 24          |
| 8 " " "                                                                      | 24         | 30          |
| 9 " " "                                                                      | 30         | 35          |
| 10 " " "                                                                     | 35         | 40          |
| 11 " " "                                                                     | 40         | 45          |
| 12 " " "                                                                     | 45         | 50          |
| 13 " " "                                                                     | 50         | 62          |
| 14 " " "                                                                     | 62         | 68          |
| 15 " " "                                                                     | 68         | 74          |
| 16 " " "                                                                     | 74         | 84          |
| 17 " " "                                                                     | 84         | 90          |
| 18 " " "                                                                     | 90         | 114         |
| 19 " " "                                                                     | 114        | 140         |
| 20 " " "                                                                     | 140        | 165         |
| daar boven voor iederen voet meerder diep-<br>gang, vijf en twintig guldens. |            |             |
| <i>Van de reede van Vlissingen naar<br/>Antwerpen.</i>                       |            |             |
| Onder, en tot de 5 voeten ingesloten diep gaande                             | f 18       | f 21        |
| 6 voeten diep gaande                                                         | 21         | 24          |
| 7 " " "                                                                      | 26         | 30          |

| D I E P G A N G<br>DER<br>S C H E P E N.                             | Zomerloon. | Winterloon. |
|----------------------------------------------------------------------|------------|-------------|
| 8 voeten diep gaande                                                 | f 32       | f 36        |
| 9 " " "                                                              | 36         | 40          |
| 10 " " "                                                             | 40         | 44          |
| 11 " " "                                                             | 44         | 48          |
| 12 " " "                                                             | 48         | 56          |
| 13 " " "                                                             | 58         | 64          |
| 14 " " "                                                             | 65         | 75          |
| 15 " " "                                                             | 80         | 90          |
| 16 " " "                                                             | 90         | 100         |
| 17 " " "                                                             | 110        | 120         |
| 18 " " "                                                             | 120        | 130         |
| daar boven voor iederen voet meerder diep-<br>gang, twintig guldens. |            |             |
| <i>Voor uit de haven van Vlissingen<br/>naar en op de reede.</i>     |            |             |
| Onder de 10 voeten diep gaande                                       | f 3        | f 4         |
| Daar boven                                                           | 4          | 5           |
| <i>Van de reede van Vlissingen naar<br/>Sas van Gend.</i>            |            |             |
| Onder, en tot de 5 voeten ingesloten diep<br>gaande                  | f 5.00     | f 6.50      |
| 6 voeten diep gaande                                                 | 6.50       | 8.00        |
| 7 " " "                                                              | 9.00       | 10.50       |
| daar boven voor iederen voet meerder diep-<br>gang f 1.50.           |            |             |

| D I E P G A N G<br>D E R<br>S C H E P E N.                   | Zomerloon. | Winterloon. |
|--------------------------------------------------------------|------------|-------------|
| <i>Van de reede van Vlissingen naar Rammekens.</i>           |            |             |
| Onder en tot 5 voeten ingefloten                             | f 2.50     | f 3.00      |
| Boven de 5 tot 10 ingefloten                                 | 3.00       | 4.00        |
| <i>Van de reede van Vlissingen naar Middelburg.</i>          |            |             |
| Onder, en tot de 5 voeten ingefloten diep gaande             | f 5.50     | f 6.00      |
| 6 voeten diep gaande                                         | 6.00       | 6.50        |
| 7 " " "                                                      | 6.50       | 7.00        |
| 8 " " "                                                      | 8.00       | 9.00        |
| 9 " " "                                                      | 9.50       | 10.50       |
| 10 " " "                                                     | 10.50      | 12.00       |
| 11 " " "                                                     | 12.50      | 14.00       |
| 12 " " "                                                     | 15.00      | 18.00       |
| 13 " " "                                                     | 18.00      | 21.00       |
| 14 " " "                                                     | 21.00      | 24.00       |
| daar boven voor iederen voet meerder diepgang, drie guldens. |            |             |
| <i>Van Vlissingen naar Veere.</i>                            |            |             |
| Onder, en tot de 5 voeten ingefloten diep gaande             | f 8        | f 9         |
| 6 voeten diep gaande                                         | 9          | 10          |
| 7 " " "                                                      | 10         | 12          |
| 8 " " "                                                      | 12         | 14          |
| 9 " " "                                                      | 15         | 17          |
| 10 " " "                                                     | 18         | 20          |



| DIEPGANG<br>DER<br>SCHEPEN.                                      |  | Zomerloon. | Winterloon. |
|------------------------------------------------------------------|--|------------|-------------|
| 11 voeten diep gaande                                            |  | f 22       | f 26        |
| 12 " " "                                                         |  | 28         | 32          |
| 13 " " "                                                         |  | 34         | 40          |
| 14 " " "                                                         |  | 42         | 48          |
| daar boven voor iederen voet meerder diep-<br>gang, zes guldens. |  |            |             |

*Van Vlissingen naar Zierikzee,  
Tholen, Bergen-op-Zoom en Goes.*

|                                                                  |  |      |      |
|------------------------------------------------------------------|--|------|------|
| Onder, en tot de 5 voeten ingefloten diep<br>gaande              |  | f 14 | f 15 |
| 6 voeten diep gaande                                             |  | 15   | 16   |
| 7 " " "                                                          |  | 17   | 18   |
| 8 " " "                                                          |  | 18   | 20   |
| 9 " " "                                                          |  | 21   | 23   |
| 10 " " "                                                         |  | 25   | 28   |
| 11 " " "                                                         |  | 30   | 33   |
| 12 " " "                                                         |  | 34   | 37   |
| 13 " " "                                                         |  | 42   | 46   |
| 14 " " "                                                         |  | 48   | 52   |
| daar boven voor iederen voet meerder diep-<br>gang, zes guldens. |  |      |      |

*Van Vlissingen naar Brouwers-  
haven.*

|                                                     |  |      |      |
|-----------------------------------------------------|--|------|------|
| Onder, en tot de 5 voeten ingefloten diep<br>gaande |  | f 20 | f 22 |
| 6 voeten diep gaande                                |  | 22   | 24   |
| 7 " " "                                             |  | 24   | 26   |

| DIEPGANG<br>DER<br>SCHEPEN.                                      |  | Zomerloon. | Winterloon. |
|------------------------------------------------------------------|--|------------|-------------|
| 8 voeten diep gaande                                             |  | f 26       | f 28        |
| 9 " " "                                                          |  | 30         | 32          |
| 10 " " "                                                         |  | 34         | 36          |
| 11 " " "                                                         |  | 37         | 40          |
| 12 " " "                                                         |  | 40         | 43          |
| 13 " " "                                                         |  | 45         | 48          |
| 14 " " "                                                         |  | 50         | 54          |
| daar boven voor iederen voet meerder diep-<br>gang, zes guldens. |  |            |             |

*Van Vlissingen naar 's Gravendeel.*

|                                                                   |  |      |      |
|-------------------------------------------------------------------|--|------|------|
| Onder, en tot de 5 voeten ingesloten diep<br>gaande               |  | f 26 | f 28 |
| 6 voeten diep gaande                                              |  | 28   | 30   |
| 7 " " "                                                           |  | 30   | 32   |
| 8 " " "                                                           |  | 32   | 34   |
| 9 " " "                                                           |  | 36   | 38   |
| 10 " " "                                                          |  | 40   | 43   |
| 11 " " "                                                          |  | 45   | 50   |
| 12 " " "                                                          |  | 50   | 54   |
| 13 " " "                                                          |  | 64   | 70   |
| 14 " " "                                                          |  | 70   | 76   |
| daar boven voor iederen voet meerder diep-<br>gang, acht guldens. |  |      |      |

*Van Vlissingen naar Hellevoetsluis.*

|                                                     |  |      |      |
|-----------------------------------------------------|--|------|------|
| Onder, en tot de 5 voeten ingesloten diep<br>gaande |  | f 24 | f 26 |
| 6 voeten diep gaande                                |  | 26   | 28   |

| DIEPGANG<br>DER<br>SCHEPEN. | Zomerloon. | Winterloon. |
|-----------------------------|------------|-------------|
| 7 voeten diep gaande        | f 28       | f 30        |
| 8   "   "   "               | 30         | 32          |
| 9   "   "   "               | 34         | 36          |
| 10  "   "   "               | 38         | 40          |
| 11  "   "   "               | 43         | 43          |
| 12  "   "   "               | 48         | 52          |
| 13  "   "   "               | 62         | 68          |
| 14  "   "   "               | 68         | 74          |

daar boven voor iederen voet meerder diepgang, acht guldens.

*Van Vlissingen naar Dordrecht.*

|                                                  |      |      |
|--------------------------------------------------|------|------|
| Onder, en tot de 5 voeten ingefloten diep gaande | f 28 | f 30 |
| 6 voeten diep gaande                             | 30   | 32   |
| 7   "   "   "                                    | 32   | 34   |
| 8   "   "   "                                    | 34   | 36   |
| 9   "   "   "                                    | 38   | 40   |
| 10  "   "   "                                    | 42   | 45   |
| 11  "   "   "                                    | 47   | 52   |
| 12  "   "   "                                    | 52   | 56   |
| 13  "   "   "                                    | 66   | 72   |
| 14  "   "   "                                    | 72   | 78   |

daar boven voor iederen voet meerder diepgang, acht guldens.

| D I E P G A N G<br>D E R<br>S C H E P E N.                                                               | Zomerloon. | Winterloon. |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|-------------|
| <i>Van Vlissingen naar Rotterdam,<br/>den Briel, Maassluis, Vlaardingen,<br/>Schiedam en Delfshaven.</i> |            |             |
| Onder, en tot de 5 voeten ingesloten diep<br>gaande                                                      | f 32       | f 36        |
| 6 voeten diep gaande                                                                                     | 36         | 40          |
| 7 " " "                                                                                                  | 40         | 48          |
| 8 " " "                                                                                                  | 48         | 54          |
| 9 " " "                                                                                                  | 54         | 60          |
| 10 " " "                                                                                                 | 60         | 72          |
| 11 " " "                                                                                                 | 75         | 85          |
| 12 " " "                                                                                                 | 90         | 102         |
| 13 " " "                                                                                                 | 106        | 118         |
| 14 " " "                                                                                                 | 120        | 132         |

daar boven voor iederen voet meerder diep-  
gang, tien guldens.

Art. 14. Vreemde schepen en vaartuigen zullen een vierde van het loodsgeld meerder betalen dan het tarief bepaalt.

Art. 15. Het wordt aan allen en een iegelijk, die geen geautoriseerd of beëdigd loodsmansman is, ten strengste verboden, zich aan boord van eenig schip te begeven, om hetzelfde naar zee of de rivieren opwaarts te loodsen, zonder daartoe vooraf verlof ontvangen te hebben van den onder-inspecteur over het loodswezen of van den commissaris der loodsen, op pene van boven het door hem verdiend loodsgeld, te verbeuren vijftig guldens voor de beurs der oude en gebrekkige loodsen.

Art. 16. Alle zeeschepen en zeevaartuigen zijn verplicht eenen loodsmansman uit het vast loodswezen in te nemen, en zullen de schippers, die geenen loods van het vast loodswezen innemen, of die zich van personen bedienen, niet tot het loodswezen behoorende, desniettemin gehouden zijn, het loodsgeld te betalen; zullende echter van de verplichting, om een' loods te nemen, uitgezonderd zijn:

- 1°. De ballastvaarders onder de vijf voeten diepgaande.
- 2°. Alle nederlandsche vischers-vaartuigen, uitgerust ter verfsche, ter zoute visch en ter haringvangst, wanneer zij met de ladingen visch, door henzelven gevangen, regtstreeks op eene der havens van Veere, Vlisfingen of Zierikzee te rugkeeren; met bepaling, dat ingevalle dezelve mogten begeeren een' loods in te nemen, zij gehouden zullen zijn, om het volle voor de commercie-schepen bepaalde loodsgeld te betalen. Wordende het wijders aan de schippers van zoodanige vischers-vaartuigen bepaaldelijk verboden, om, buiten degenen, welke de bemanning van hunne vaartuigen uitmaken, personen, welke daartoe geene bevoegdheid hebben, tot het loodsen van derzelve bodems, aan te nemen, tenzij, binnenkomende, geene loodslieden te verkrijgen mogten zijn, en zulks anderzins, op poene als bij art. 24 van dit reglement is voorgeschreven.
- 3°. De voor den kusthandel in binnenlandsch gedestilleerd gebruikt wordende vaartuigen, alsmede de van Rotterdam en Duinkerken varënde beurtschepen; doch zullen desniettemin de helft van het bepaalde loodsgeld, zoo in als uitvarende, moeten betalen, ten voordeele van de kas van het loodswezen; terwijl ingevalle de schippers dezer vaartuigen mogten begeeren, een' loods aan boord te nemen, door hen even als de overige schippers, het volle loodsgeld zal moeten worden voldaan.

Art. 17. Van alle schepen en vaartuigen, een der zeegaten van Veere, Vlisfingen of Zierikzee uitgeloodst zijnde, en binnen de vier-en-twintig uren na hun vertrek, als bijlegger weder in die gaten binnen vallende, zal, zoo binnenkomende als uitgaande, niet meer dan de helft van het vastgestelde loodsgeld betalen, mits geen' last brekende, als in welk geval door hen het geheele loodsgeld zal moeten worden voldaan.

Van schepen en vaartuigen, den wil naar Antwerpen hebbende, welke, alvorens de zeegaten van de Wester-Schelde te bereiken, door eenige omstandigheden van weër of wind of anderzins, genoodzaakt mogten zijn, om te Veere of te Zierikzee reede te zoeken, en van daar zonder last te breken weder buiten om naar Vlisfingen verkiezen te zeilen, zal slechts tweemaal het loodsgeld worden afgevorderd, namelijk voor het te Veere of te Zierikzee

binnen brengen de *helft*, en voor het van daar weder naar zee loodfen insgelijks de *helft*, en verder voor het uit zee naar Vlisfingen brengen, het geheele loodsgeld.

Art. 18. Alle binnenlandsche vaartuigen, die eenen loods begeeren, zullen, even als de kapiteins of schippers van zeeschepen en zeevaartuigen, zich, ter verkrijging van denzelven, moeten wenden aan den commissaris der loodfen, en het loodsgeld betalen volgens het tarief.

Art. 19. Groote en diepgaande schepen kunnen, des begeerende, twee loodfen aan boord nemen, mits het dubbel loodsgeld betalende.

Art. 20. Indien het mogt gebeuren, dat een schipper den diepgang van zijn onderhebbend schip of vaartuig niet juist had opgegeven, zal hij eene boete betalen van *f* 25.00 voor iederen voet, welke aan zijne opgaaf ontbreekt. Dezelve zal komen ten voordeele der kas of beurs voor de oude en gebrekige loodfen.

Art. 21. Zoo eenig kapitein of schipper om eenige reden verkiest eenen loodsman aan boord te houden, zal zoodanige loods twee gulden daags leggeld genieten, en daarenboven de kost aan boord hebben.

Art. 22. Een loods zal niet vermogen aan boord van eenig schip over te gaan, hetwelk reeds door eenen vischerman tot binnen de buitenste ton of merken van den toren van *Heist* en die van *Brugge* gebragt is geworden; doch buiten dezelve ton of merken aan boord komende, zal die vischerman verplicht zijn, hetzelve te verlaten.

Art. 23. Geen vischerman zal meerder loodsgeld mogen afvorderen, dan bij het tarief bepaald is.

Art. 24. Een vischerman eenig schip binnengeloost hebbende, zal, gelijk de loodsman, gehouden zijn, zich dadelijk te vervoegen bij den commissaris der loodfen, ten einde opgaaf te doen van het door hem binnengeloost schip, en deszelfs certificaat van den kapitein toonen, op verbeurte van drie gulden voor de beurs der oude loodfen.

Art. 25. De loodsen, eenig fchip naar Antwerpen opgeloodst hebbende, zullen dadelijk, na hunne aankomst aldaar, zich vervoegen bij de, ter gemelde plaatse, bestaande directie van het loodswezen, om kennis te geven van hunne aankomst, en opgaaf te doen van het door hen opgeloodst fchip.

Art. 26. Geen koopvaardijfchipper, offchoon ook iemand aan boord hebbende, om het fchip binnen te loodsen, zal vermogen of trachten de loodsboot te ontzeilen, wanneer dezelve buiten gaats is, en deszelfs distinctie-teecken, zijnde een blaauwe standaard met een wit nommer in hetzelfde, heeft waaijen, op verbeurte van vijftig guldens voor de beurs der oude loodsen, boven en behalve het bij het tarief bepaald loodsgeld.

Art. 27. Zoo het gebeurt, dat, uit omftandigheden van weder en wind, eenig loods een fchip naar zee gebragt hebbende, noch op de loodsboot, noch op een ander vaartuig kon afgezet worden, zal hem door den fchipper of reeders van het fchip twee gulden daags betaald worden, zoo lang hij zich aldaar aan boord bevindt, benevens het reisgeld van de plaats, alwaar hij aan land gezet wordt, tot die van deszelfs bestemming, en daarenboven de kost aan boord genieten.

Art. 28. Alle twisten en gefchillen, welke tusfchen de loodsen en fchippers van vaartuigen zouden mogen ontftaan, zullen door den commisfaris der loodsen of door den onder-inspecteur over het loodswezen vereffend worden, tenzij dezelve van eene natuur zijn, om voor regterlijke magt gebragt te worden.

Art. 29. De dienst der commisfarisfen, alsmede die der fchippers van de loodsbooten, loodsen en kweekelingen, wordt door bijzondere instructien geregeld.

Art. 30. Het jaarlijksch batig slot der loodsgelden zal, met en benevens het geld der verbeuringen en boeten, dienen tot het daarstellen van een fonds of beurs, om in den nooddrift van oude en gebrekkige loodsen of derzelve weduwen te voorzien, alsmede tot de verbetering van het loodswezen zelf en der loodsvaartuigen.

Art. 31. De Koning behoudt zich voor, om in dit reglement zoodanige modificatien, alteratien en ampliatiën te brengen, als

bij nadere ondervinding, en naar gelang der omstandigheden, of bij het adopteren van een algemeen reglement voor alle de loodswezens in dit land, zullen noodig geoordeeld worden.

Gearresteerd bij Koninklijk besluit van den 2den November 1818, n<sup>o</sup>. 61, enz.

—

*PROVISIONEEL REGLEMENT voor den dienst en het bestuur van het Loodswezen der Haven van Ostende, gearresteerd en goedgekeurd bij besluit van den 21sten November 1818, n<sup>o</sup>. 47.*

Art. 1. Ten gevolge van het Koninklijk besluit van den 25sten Julij 1816, n<sup>o</sup>. 65, zal met 1<sup>o</sup>. Januarij 1819 het bestuur over het Loodswezen te *Ostende*, onder het oppertoezicht van den Minister voor de Marine, gevoerd worden door den Zee-Officier, belast met de inspectie over het Loodswezen enz. in het Zuider-Departement van Marine, onder het dadelijk toezigt van den Onder-Inspecteur over het Loodswezen enz. te *Ostende*.

*Perfoneel van het Loodswezen.*

Art. 2. Het perfoneel van het Loodswezen te *Ostende* zal provisioneel bestaan uit:

Een ontvanger der loodsgelden, genietende 3 per cent der onzuivere ontvangsten van de loodsgelden.

|                                                                     |          |
|---------------------------------------------------------------------|----------|
| Een onder-commisfaris der loodfen, 's jaars.....                    | f 300.00 |
| Een klerk, 's jaars.....                                            | - 450.00 |
| Twee schippers der loodsbooten, ieder per maand..                   | - 60.00  |
| Twee stuurlieden van loodsbooten ( „ )..                            | - 44.00  |
| Tien loodfen, „ „ ( „ )..                                           | - 35.00  |
| Acht kweekelingen of matrozen, ieder per maand van f 20.00 tot..... | - 24.00  |
| Een seinwachter, per maand.....                                     | - 7.50   |



Art. 3. De schippers, de stuurlieden, loodfen en kweekelingen of matrozen zullen verdeeld zijn in twee gelijke ploegen, om afwisselend den dienst in zee en binnen de haven waar te nemen.

*Materieel van het Loodswezen.*

Art. 4. Er zullen, ten koste van de loodskasfe, twee loodsvaartuigen onderhouden worden, volkomen geschikt om zee te kunnen bouwen, voorzien van derzelver volledige inventaris; voorts twee sloepen met derzelver riemen, tuig, zeilen en hulp-trosfen.

*Bepaling der te betalene loodsgelden.*

Art. 5. De loodsgelden zullen betaald worden volgens den diepgang der schepen, berekend in palmen, Nederlandsche maat, te weten:

Van uit zee tot in de haven van *Ostende*, of van daar naar zee:

| Voor schepen onder en tot  | 's Zomers. | 's Winters. |
|----------------------------|------------|-------------|
| 15 palmen diepgaande ..... | f 12.00    | f 14.00     |
| 20 " " .....               | - 15.00    | - 18.00     |
| 25 " " .....               | - 21.00    | - 24.00     |
| 30 " " .....               | - 30.00    | - 35.00     |
| 35 " " .....               | - 40.00    | - 45.00     |
| 40 " " .....               | - 50.00    | - 55.00     |
| 45 " " .....               | - 62.00    | - 68.00     |
| 50 " " .....               | - 74.00    | - 80.00     |
| 55 " " .....               | - 88.00    | - 94.00     |

en voor ieder palm meerder diepgang f 3.00 daarenboven.

Van voor *Ostende* of uit zee naar de reede van *Vlissingen*:

| Voor schepen onder en tot  | 's Zomers. | 's Winters. |
|----------------------------|------------|-------------|
| 15 palmen diepgaande ..... | f 17.00    | f 20.00     |
| 20 " " .....               | - 22.00    | - 26.00     |
| 25 " " .....               | - 30.00    | - 36.00     |
| 30 " " .....               | - 38.00    | - 44.00     |
| 35 " " .....               | - 48.00    | - 54.00     |

| Voor schepen onder en tot | 's Zomers. | 's Winters. |
|---------------------------|------------|-------------|
| 40 palmen diepgaande      | f 60.00    | f 66.00     |
| 45 " "                    | - 72.00    | - 78.00     |
| 50 " "                    | - 84.00    | - 90.00     |
| 55 " "                    | - 96.00    | - 104.00    |

en voor ieder palm meerder diepgang f 4.00 daarenboven.

Van voor *Ostende* of uit zee naar de reede van *Nieuwpoort* :

| Voor schepen onder en tot | 's Zomers. | 's Winters. |
|---------------------------|------------|-------------|
| 15 palmen diepgaande      | f 3.00     | f 4.00      |
| 20 " "                    | - 4.00     | - 5.00      |
| 25 " "                    | - 5.00     | - 6.00      |
| 30 " "                    | - 6.00     | - 7.00      |
| 35 " "                    | - 7.00     | - 8.00      |
| 40 " "                    | - 8.00     | - 9.00      |
| 45 " "                    | - 9.00     | - 10.00     |
| 50 " "                    | - 10.00    | - 12.00     |
| 55 " "                    | - 12.00    | - 14.00     |

en voor ieder palm meerder diepgang f 1.00 daarenboven, en wanneer de schepen te *Nieuwpoort* binnen geloodst worden, zal het loodsgeld, voor die standplaats bepaald, daarenboven moeten betaald worden.

Van voor *Ostende* of uit zee naar de reede van *Duinkerken* :

| Voor schepen onder en tot | 's Zomers. | 's Winters. |
|---------------------------|------------|-------------|
| 15 palmen diepgaande      | f 5.00     | f 6.00      |
| 20 " "                    | - 7.00     | - 8.00      |
| 25 " "                    | - 9.00     | - 10.00     |
| 30 " "                    | - 11.00    | - 12.00     |
| 35 " "                    | - 12.00    | - 14.00     |
| 40 " "                    | - 14.00    | - 16.00     |
| 45 " "                    | - 16.00    | - 18.00     |
| 50 " "                    | - 18.00    | - 20.00     |
| 55 " "                    | - 20.00    | - 24.00     |

en voor ieder palm meerder diepgang f 2.00 daarenboven.

Wanneer de schepen te *Duinkerken* binnen gebragt worden, zal het loodsgeld, voor die haven bepaald, daarenboven moeten voldaan worden.

Al wat drie palmen halen kan zal voor vijf palmen gerekend en betaald worden (1).

Art. 6. Alle schepen te *Ostende* binnenkomende, of daaruit gaande, zijn verplicht een' loods te nemen en de loodsgelden te betalen.

Hiervan zijn echter uitgezonderd:

1°. De schepen en vaartuigen van het Rijk, echter zich van een' loods dezer standplaats bedienende, zal het loodsgeld volgens het tarief voor hunnen diepgang betaald moeten worden.

2°. De vischERS vaartuigen, alleen gebezigd wordende tot den vischvangst en directelijk naar deze haven retourneerende, doch een' loods nemende, zal door hen ook het loodsgeld, even als door een commercie-vaartuig, betaald moeten worden.

Art. 7. Schepen en vaartuigen, uit deze haven gezeild en binnen de vier en twintig uren na hun vertrek als bijlegger binnen komende, zullen niet meerder dan het halve loodsgeld betalen.

Art. 8. Voor iederen nacht wakens zal den loodsman betaald worden..... f 2.00

En voor zijne terugreize naar zijne standplaats, voor ieder uur affland :

Binnen 's lands..... f 1.00

Buiten 's lands..... - 2.00

Art. 9. Vreemde schepen en vaartuigen, waarvan de bevel-

---

(1) Bij besluit van Zijne Majesteit van den 2den Februarij 1819, is bij ampliatie van art. 5 van het provisioneel reglement voor de dienst en het bestuur van het Loodswezen te *Ostende*, bij Koninklijk besluit van den 21sten November laatstleden, n°. 47, gearresteerd, bepaald, dat, ten einde den diepgang der aldaar binnen komende of van daar vertrekkende koopvaardij-schepen te kennen, dezelve telken reize, zoo bij het inkomen als uitgaan, zullen worden *onderhaakt*, en dat voor iedere zoodanige *onderhaaking* ten voordeele van den meter vijf en twintig cents betaald zullen moeten worden.

voeders niet kunnen aantonen, dat in de landen, waartoe dezelve behooren, de Nederlandfche fchepen en vaartuigen, ten aanzien van de loodsgelden, op gelijke wijze als de Nationale behandeld worden, betalen, in allen opzigte, een vierde meerder dan de Nederlandfche.

Art. 10. De confignatarifsen van de fchepen zijn verantwoordelijk voor de betaling der loodsgelden, welke vóór het vertrek van het fchip of vaartuig zullen moeten voldaan worden.

Art. 11. De loodsgelden zullen door den ontvanger geïncasfeerd en in dezelfs kas gefort worden, de 3 per cent, welke den ontvanger bij art. 2 als falaris zijn toegelegd, zullen hem tevens tot bureaustkosten verftrekken.

Art. 12. De opbrengst der loodsgelden zal bepaaldelijk geaffecteerd zijn tot de voldoening der vaste traktementen aan de fchippers, ftuurlieden, loodfen, matrozen en kweekelingen der loodsbooten, en dat aan den klerk en den feinwachter toegekend; voorts tot het onderhoud en verbetering der loodsvaartuigen en verder materieel, tot de betaling van onderftand aan de oude gebrekkige en behoeftige loodfen, en eindelijk, tot de betalingen der intereffen over de kapitalen, welke ten behoeve van het loodswezen zouden mogen genegotieerd zijn.

Art. 13. De ontvanger zal geene betalingen kunnen doen, dan op speciale autorifatie van den onder-infpecteur over het loodswezen enz. te *Ostende*, die dezelve niet zal kunnen verleen, dan op last van den zee-officier belast met het opzigt over dezen dienst, in het Zuider departement van pilotagie, met uitzondering echter der betalingen van vaste traktementen en penfioenen, voor welke hij, als zijnde onveranderlijke uitgaven, geene bijzondere autorifatie zal noodig hebben.

Art. 14. De ontvanger zal alle drie maanden een' ftaat in *triplo* van zijne ontvangften en uitgaven, aan den onder-infpecteur over het loodswezen overleggen, door wien de rekening zal worden opgenomen en provifioneel gefloten.

Ieder jaar zal deze rekening door den zee-officier, belast met het opzigt over de pilotagie in het Zuider departement, worden onderzocht, en definitivelijk onder approbatie van den

Minister voor de Marine, aan wien dezelve zal worden toegezonden, gefloten worden.

Art. 15. De ontvanger zal, dag voor dag, op een gezegeld en door den onder-inspecteur over het loodswezen gearafeerd register, zijne ontvangsten en uitgaven brengen, en hetzelfde bij het eindigen van ieder kwartaal, met alle justificative bewijzen, den onder-inspecteur ter provisonale sluiting, en bij het einde van het jaar aan den zee-officier, belast met het opzigt over de pilotagie in het Zuider departement, ter definitive sluiting, onder approbatie van den Minister voor de Marine, voorleggen.

Art. 16. De klerk of schrijver bij het loodswezen zal, op een als boven vermeld gearafeerd register, dagelijks aanteekeenen alle schepen en vaartuigen, die aankomen en vertrekken, met de namen der kapiteinen of schippers en der schepen, derzelve diepgang in palmen, of dezelve inlandsch of vreemd zijn, met bijvoeging van waar dezelve komen, waarnaar toegegaan, en aan wien geconfigureerd of geconfigureerd geweest.

Ieder dag zal hij een extract daaruit, door hem onderteekend, aan den ontvanger overleggen, hetwelk dezen zal strekken voor het houden van zijn register en voor de perceptie van de loodsgelden. Een eensluitend extract zal door hem klerk dagelijks aan de beurs opgehangen en wekelijks een dito overgelegd worden aan den onder-inspecteur over het loodswezen.

#### *Benoemingen.*

Art. 17. De ontvanger der loodsgelden, alsmede de onder-commisaris der loodsen, worden op voordragt van den Minister voor de Marine, benoemd door den Koning, de overige bij de loodsdienst te *Ostende* geëmployeerde personen, door den gezegden Minister, op voorstel van den zee officier, belast met het opzigt over de pilotagie in het Zuider departement.

#### *Bepalingen nopens de dienst en de straffen.*

Art. 18. De loodsen, gelijk mede de overige bij het loodswezen geëmployeerde personen, zullen in alles gehoorzamen aan de orders, welke hun, betrekkelijk deze dienst, door de overhen gestelde personen gegeven zullen worden, op pœne van op-

schorting in derzelve functien en inhouding van hun traktement, gedurende den tijd van veertien dagen, voor de eerste keer en van afzetting ingeval van herhaling.

Art. 19. De loodsbooten zullen beurtelings, gedurende tien dagen, de dienst buiten, en gedurende tien dagen, binnen verrigten.

Art. 20. De schippers, en, in afwezendheid van deze, de stuurlieden der loodsbooten, zullen hunne respectieve vaartuigen ten allen tijde in goede orde, en van het noodige voorzien houden, en de dienst buiten hebbende, zich naar de gelegenheid zoodanig posteren, dat door hen aan de schepen alle mogelijke hulp kan toegebracht, en van loodsen voorzien worden.

In gevalle zij lieden, bij gebrek van loodsen, zelve op een schip mogten overgaan, zullen zij het bevel van het vaartuig overgeven aan diegenen van hunne equipagie, welke zij daartoe het geschiktst zullen oordeelen.

Art. 21. De loodsbooten zullen derzelve kenteeken, zijnde eene *blauwe vlag* met een *wit nommer* daarin, ten allen tijde aan den top voeren en laten waaijen, ten einde zich daardoor aan de schepen kenbaar te maken en aan te bieden.

Art. 22. De schippers der loodsbooten zullen zich beijveren om de schepen, welke in gevaar zijn, alle mogelijke hulp toe te brengen en bijstand te verleenen, hetzij door dezelve buiten de banken te brengen, hetzij door het aan boord zetten van een' loods, en dezelve alzoo in eene der havens van *Ostende*, *Nieuwpoort*, *Vlissingen* of *Duinkerken*, binnen te loodsen.

Art. 23. Wanneer eenige loodsen aan schepen zullen zijn overgegeven, welke den wil hebben naar eene van de naburige havens, zal de bevelvoerder van de loodsboot de haven zoo veel mogelijk naderen, en het getal der afgegevene loodsen door het op- en neêrhalen van deszelfs vlag, te kennen geven, en dit seïn zoo dikwerf herhalen, tot dat hetzelfde door een gelijk signaal van den wal zal zijn beantwoord, in welk geval de bevelvoerder der zich aan land bevindende ploeg, de op de buiten loodsboot ontbrekende loodsen, dadelijk uit zijne ploeg zal doen vervullen.

Art. 24. De schipper, fluorman, loodfen, kweekelingen en matrozen van de aan land zijnde ploeg, zijn gehouden, om zich van half vloed tot half ebbe aanhoudend aan het bureau van het loodswezen te bevinden, ten einde aldaar zoodanige orders van den onder-commisfaris der loodfen te ontvangen, als aan ieder van hen in zijne betrekking kan gegeven worden, op pøene van opfchorting in deszelfs functie, en verbeurte van deszelfs traktement gedurende den tijd van veertien dagen voor de eerfemaal, en van afzetting bij herhaling.

Deze ploeg zal zorg dragen, dat de floep met riemen, tuigen en hulptrosfen fteeds gereed ligge, om op de eerfte order daarvan gebruik te kunnen maken.

Art. 25. Gedurende het laag water, wanneer de floep buiten de haven van geen nut zijn kan, zal er zich bij tourbeurt evenwel een der loodfen aan het bureau van het loodswezen op de wacht bevinden, ten einde te kunnen antwoorden op de vragen, welke door de kooplieden en fchippers aan het gezegd bureau mogten gedaan worden, op pøene als boven.

Art. 26. De onder-commisfaris der loodfen is gehouden om de kooplieden en kapiteinen, op derzelve eerfte aanvraag, van een' loods te voorzien, ten einde hunne vaartuigen naar zee te loodfen, op pøene als boven.

Art. 27. De loods, welke gewarfchuwd zal worden, om een vaartuig, gedurende den nacht, uit te loodfen, zal zich op het hem bepaalde uur daar aan boord moeten bevinden, op pøene van fufpenfie en inhouding van traktement gedurende veertien dagen, wel te verftaan, wanneer de warfchuwing hem in den loop van den dag gedaan is.

Art. 28. De in zee kruifende loodsboot zal niet vermogen naar binnen te komen, dan in klaarblijkelijk gevaar, als hooge zee, storm, lekkagie of ander ongemak, hetwelk zulks volftrekt noodzakelijk maakt, op pøene van fufpenfie van den bevelvoerder en verbeuring van zijn traktement gedurende veertien dagen.

Art. 29. Het is den bevelvoerder van zoodanig eene loodsboot daarboven en op dezelve ftraffe exprefelijk verboden

om in de bovenstaande gevallen in de haven te komen (tenzij bij nacht), zonder bevorens daartoe sein gedaan te hebben, met deszelfs vlag van achteren uit te steken, en het contrafein van de stad ontvangen te hebben, hetwelk gedaan wordt, met de groote vlag halver stok te hijschen.

Dit gedaan zijnde, zal de bevelhebber van de aan land zijnde ploeg zich dadelijk met de zijnen in gereedheid stellen, om met deszelfs onderhebbende loodsvaartuig naar buiten te gaan, en alle middelen daárfstellen, om voor te komen, dat er, door het binnenvallen van de buiten zijnde loodsboot, geene staking in de dienst worde te weeg gebragt, alles op gelijke straffe, als hier voren bepaald is.

Art. 30. Zoodra de loodsboot binnen zal gekomen zijn, zal de bevelhebber daarvan, met dien der aan land zijnde ploeg, zich onverwijld naar den onder-commisfaris der loodfen begeven en rapporteren, de eerste, wegens de redenen van het binnenvallen van de loodsboot, de ander, wegens de maatregelen, welke genomen zijn, om de dienst onverhinderd te doen voortgaan.

Art. 31. De bevelhebber van de loodsboot zal, naar zee gaande, zorgen, dat zijne manschappen ten minste voor den tijd van 12 dagen geproviandeerd zijn, hetwelk, alvorens uit te zeilen, door den onder-commisfaris der loodfen zal geverifieerd moeten worden.

Art. 32. Zoodra de bevelhebber der aan land zijnde ploeg eenig schip of vaartuig ontwaart, aan boord van hetwelk geen loodsman uit de kruisende loodsboot is kunnen overgezet worden, zal hij verplicht zijn, om met zijne onderhebbende manschappen dit vaartuig, hetzij met zijne boot, hetzij met zijne sloep, zoo verre mogelijk te gemoet te varen, ten einde hetzelfde tijdig van een' loods te voorzien, op gelijke straffe als hiervoren bepaald.

Art. 33. Wanneer één of meerder loodfen aan boord van schepen zijn overgezet, zal de loodsboot zich voor de haven begeven, om dezelve te doen vervangen uit de aan land zijnde loodfen, hetwelk gedaan zal worden met de *Werrie*.

Art. 34. De loodsbooten zich iedere tien dagen moe-  
tende



aflossen, de eene om de dienst in zee, de andere om die in de haven te verrigten, zoo zal de laatste, bij het expireren van dezen tijd, zich, na van het benoodigde voorzien te zijn, naar buiten begeven, om de kruisende loodsboot af te lossen, welke niet zal vermogen naar binnen te komen, vóór en al eer de andere zich op haren post bevinden zal. Wanneer er echter, door omstandigheden van reparatien als anderzins, maar ééne loodsboot in activiteit is, zal dezelve, bij het expireren der tien dagen kruifens in zee, in de haven komen, om van bemanning te veranderen, wel te verstaan, wanneer de gelegenheid van weér en wind het toelaat, om met hetzelfde getij weder naar zee te gaan; dit niet zoo zijnde, zal dezelve voor de haven af en aanhouden, en de equipagie der landbeurt aldaar, met hare levensmiddelen, door middel van de floep, aan boord gezet worden, om op hare beurt, gedurende tien dagen, de dienst in zee te verrigten.

Art. 35. Bijaldien het, om de eene of andere reden, noodzakelijk mogt geacht worden, om beide de loodsbooten uit te zenden, zoo zal die, welke de beurt *binnen* heeft, zich op de eerst te geven order daartoe in gereedheid stellen en uitvaren, op pæne van suspensie en inhouding van traktement gedurende ééne maand, en met afzetting van den bevelvoerder, bij herhaling.

Art. 36. Wanneer, uit hoofde van storm of eene al te hoo-ge zee, het onmogelijk is om loodsen op de schepen over te zetten, zullen die der loodsboot, hetzij door middel van den roeper of anderzins, zoo veel mogelijk aan de kapiteinen van die schepen de noodige instructien en merken geven, welke hen tot het binnenpeilen en tot het passeren der gevaarlijke plaatsen dienftig kunnen zijn.

Art. 37. Het is aan de bemanning der loodsbooten verboden, om op eenige andere wijze te vischen dan met de lijn, voor hun eigen dagelijksch gebruik, en zulks maar alleen gedurende het laag water, in de oogenblikken dat de loodsbooten van geen nut kunnen zijn, onder pæne, om voor de eerste reize gestraft te worden met eene opschorting van dienst en ophouding van traktement gedurende veertien dagen, en van afzetting bij herhaling.

Art. 38. De loodsen zullen in hunne vaarten aanhoudend het lood gebruiken, en nauwkeurige aantekeningen van hunne bevinding doen. De bevelhebber der aan land zijnde ploeg zal, gedurende de tien dagen, dat hij de binnendienst moet verrigten, zich in het bijzonder bezig houden met het inkomen der haven, zoo over de daarvoor liggende bank, als andere naburige, af te peilen en te doen afpeilen.

Art. 39. Aan ieder der bevelvoerders van de loodsbooten zal een register ter hand gesteld worden, in hetwelk de gelegenheden van weër en wind, mitsgaders alle voorvallen benevens hunne aanmerkingen, wegens de veranderingen in de vaarwaters of bakken voorgevallen, en het branden der vuren of lichten, nauwkeurig zullen aangeteekend worden.

Art. 40. Om tot kweekeling te worden aangenomen zal men Nederlander van geboorte moeten zijn, van een onbesproken gedrag, kunnende lezen, schrijven en ten minste den regel van drieën cijferen, hebbende den ouderdom van 18 en niet meerder dan 22 jaren, en twee jaren, hetzij ter vischvangst of koopvaardij, moeten gevaren hebben.

Art. 41. De kweekelingen zullen aan boord der loodsbooten de dienst van matroos verrigten, en zich in alles, wat een loodsman noodig heeft te weten, bekwaam maken, ten einde, na het afleggen van het vereischt examen, de openkomende loodsmansplaatsen te kunnen vervullen.

Art. 42. De kweekelingen zullen het dagregister moeten houden van al het voorgevallene, de veranderingen van weër en wind daarin aantekenen, alsmede de tijden dat de loodsboot onder zeil gegaan of ten anker gekomen is, op welke peilingen en diepte, welke schepen op dien dag en door wien bemand zijn geworden, en welke bij zons-ondergang in het gezicht waren, met de streek van het kompas, op welke die gezien zijn, hoe de kustvuren en lichten gebrand hebben, enz., enz. Ook zullen zij, wanneer de booten onder zeil zijn, gestadig het lood gebruiken en de loodsen op groote raafschepen moeten verzellen, ten einde de bewerking daarvan te leeren.

Art. 43. Het bergloon van ankers, touwen of andere door de loodsbooten in zee gevischte en geborgen voorwerpen, zal

voor de helft komen ten profijte van de bemanning der loodsboot, die dezelve gevischt of geborgen heeft, terwijl de andere helft gefort zal worden in de kas van het loodswezen.

Art. 44. Een bepaald getal bootjesgasten, geëvenredigd naar de meerdere of mindere drukte der scheepvaart, zullen daarenboven te Ostende blijven bestaan, welke bootjesgasten op de eerste aanvraag van de reeders of kapiteinen van schepen gehouden zullen zijn, ééne of meerder goed uitgeruste hulpvloepen met manschappen te leveren, op pøene van eene opschorting, welke de veertien dagen niet te boven zal gaan.

Niemand zal de bootjesgasten-dienst mogen verrigten, dan diegenen, welke zich daartoe hebben laten inschrijven, en door eene akte van aanstelling van den Kapitein ter zee, belast met het opzigt over het loodswezen in het Zuidelijk departement, daartoe geautoriseerd zullen zijn.

Voor eene hulpvloep zal betaald worden als volgt:

|                                         |        |
|-----------------------------------------|--------|
| Voor eene bemand met vier roeijers..... | f 6.50 |
| Voor eene bemand met drie roeijers..... | - 5.00 |
| Voor eene bemand met twee roeijers..... | - 4.00 |

Voor welke betaling zij verpligt zijn de schepen, bij het binnenkomen en uitzeilen der haven, behulpzaam te zijn, en bij dezelve te blijven tot dat zij, binnenkomende, gemeerd zijn, en, uitzeilende, zoo lang als de loods daar aan boord moet blijven, op verbeurte van hun salaris en ontzegging van dienst, gedurende veertien dagen.

Art. 45. De binnenkomende en uitzeilende schepen zullen door de bootjesgasten geholpen worden vóór diegenen, welke in de haven of in eene der basfins van plaats verwisfelen of verhalen willen.

Art. 46. De bootjesgasten, alsmede de feinwachter der waterhoogte, zullen, even gelijk de loodsen, gehoorzamen aan de orders, hun, betrekkelijk deze dienst, door de bevoegde Autoriteit, in het bijzonder door den Onder-Inspecteur en Onder-Commisfaris der loodsen, te geven.

Geaprobeerd bij Koninklijk besluit van den 21sten Novem-  
ber 1818, n<sup>o</sup>. 47, enz. (1).

(1) Bij onderscheidene wetten op de heffing der regten van in- en uit-  
voer, als van den 3den October 1816, n<sup>o</sup>. 53 en van den 12den Mei  
1819, waren eenige verpligtingen ook aan de loodsen opgelegd, doch daar  
die wetten vervangen zijn door de wet van den 26sten Augustus 1822,  
over de heffing der regten van in-, uit- en doorvoer, en van de accijnzen  
alsmede van het tonnegeld der zeeschepen n<sup>o</sup>. 38 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 38), ach-  
ten wij het onnoodig dezelve op te geven, alleenlijk moeten wij dit aanmer-  
ken, dat zij volgens art. 21 van de wet van 1819 gehouden waren, wanneer  
het schip door storm, ijsgang of andere onvermijdelijke omstandigheden ver-  
hinderd werd de eerste wacht aan te doen, en de schipper of bevelvoerder  
verplicht was de rivier of het vaarwater op te zeilen, met den schipper en  
equipage, hiervan mede te doen blijken door de gewone scheepsverklaring;  
wijders dat zij krachtens art. 314 als medepligtigen worden gestraft, zoo zij  
tot sluiking eenige hulp verleenen; eindelijk dat volgens art. 7 van de  
wet van den 26sten Augustus 1822 de administratie moet zorgen, dat de  
inkomende schippers alomme op de eerste wacht onderrigting kunnen beko-  
men van de orders bij deze wet, vooral op het stuk der generale verklaring  
gesteld, en dat een uittrekkel derzelve in de Nederduitsche, Hoogduitsche,  
Engelsche, Fransche, Deensche, Zweedsche, Russische, en zoodanige an-  
dere talen, als in het belang van den handel noodig zal bevonden worden,  
aldaar verkrijgbaar is. De loodsen zullen hetzelfde gratis bekomen, zoo ter  
eigener inlichting, als om daarvan voorloopige kennis te geven aan de door  
hen bediend wordende schippers.

## QUARANTAINÉ.

*PUBLICATIE van den 10den Januarij 1805,  
bevattende het algemeen reglement ter  
wering van besmettelijke ziekten, welke  
door middel der scheepvaart naar her-  
waarts zouden kunnen worden overge-  
bragt (1).*

**H**et STAATSBEWIND der BATAAFSCHE REPUBLIEK doet te weten:  
Dat het Wetgevend Ligchaam van het Bataaffche Gemeene-  
best, goedgekeurd hebbende de voordragt, door het Staatsbe-

(1) Wat de benaming betrefr. Het is bekend, dat bij de Franschen de voorzorgen tegen besmettelijke ziekte en pest den naam van *quarantaine* droegen; omdat zij, die gedurende 40 dagen, buiten de besmette plaats, gezond bleven, geacht werden niet besmet te zijn. Tegenwoordig, hoezeer de benaming is behouden, duurt dezelve nu eens korter dan eens langer.

Daar te Amsterdam onderscheidene malen de pest woedde, vindt men ook in die stad in het jaar 1469 de eerste wet geëmaneerd, bevattende eenige voorzorgen tegen dezelve; die keur werd vernieuwd in het jaar 1471 en 1493; vervolgens zijn er te Amsterdam ter voorkoming, afwending en beteugeling dier alles vernielende kwaal van tijd tot tijd nadere keuren gemaakt, welke allen onder den naam van *pestkeuren* bekend zijn. Men zie WAGENAAR, *Beschr. van Amsterdam*, I. D. bladz. 157, 240, 268, 418, 592, 605 en 664. Dit voorbeeld van Amsterdam volgde de Staten-Generaal bij placaat van het jaar 1709 (*Grootplacaatboek*, V. D. bladz. 1594) bij gelegenheid dat de pest in Duitschland en bijzonder in de plaatsen, aan de Baltische zee gelegen, heerschte, bevelende, dat geenegoederen, welke de besmetting zouden kunnen aanbrengen, in eenige haven zouden mogen gelost worden dan met toestemming van de Admiraliteit en derzelver geëmmiteerden enz. In het jaar 1710 verboden de Staten den invoer van zoodanige goederen, die de besmetting zouden kunnen aanbrengen, en welke opgegeven werden. Bij placaat van 1720 werd aan alle schepen, komende van Marseille en andere havens aan de Middellandsche zee gelegen, en uit de Levant, het inkomen verboden; en tevens gelast, dat er lazarettten zouden gebouwd worden in de dorpen aan zee gelegen, waarin de menschen moesten worden opgenomen, en de goederen geborgen; in gevalle van schipbreuk enz. van schepen komende van met pest besmette plaatsen. Twee jaren later hebben de Staten nog eenige voorzieningen daargesteld; zie

wind, daartoe, aan hetzelfde gedaan, is gearresteerd, gelijk wordt gearresteerd bij dezen, het navolgende:

Zoodra bij het Staatsbewind de tijding zal zijn ingekomen, dat in eenige landen, waarop, van wegens dezen Staat, handel wordt gedreven, zich eene besmettelijke ziekte geopenbaard heeft, (tot welke onverwijld kennisgeving, alle de buitenlandse, zoo diplomatieke als commerciële Ministers, Agenten, Commisfarissen, enz., bij expresse aanschrijving, gelast zijn) zal hetzelfde, door den Raad der Marine, de noodige orders doen stellen tot het nemen van zoodanige precautiën, waardoor het herwaarts overbrengen der besmetting op het krachtadigst belet wordt, en welke orders hier navolgende breder zijn gedetailleerd.

WAGENAAR *Vaderl. Histor.*, XVIII. D. bladz. 233. Naderhand zijn er nog vele wetten desaangaande gemaakt. Zie *Grootplacaatboek*, IX. D. bladz. 1236; enz. Door gecommiteerde Raden in Westvriesland en het Noorder kwartier werd bij art. 8 van het reglement op het havenen van de schepen in den nieuwer diepen haven, van den 6den Februarij 1788, wegens de ligging van schepen, die quarantaine moesten houden, eenige voorschriften daargesteld. De Raden der Admiraliteit statueerden den 6den Junij 1795, dat schepen, aan quarantaine onderworpen, in Texel moesten blijven leggen, de luiken moesten geopend, en de koopwaren, nadat ze aan de lucht zouden zijn blootgesteld geweest, over Wieringen naar Amsterdam moesten vervoerd worden. Het comité tot de zaken van de Marine heeft bij het reglement en de ordonnantie op het havenen en betalen van havengeld voor de schepen in het nieuwe diep en den Helder, van den 24sten Julij 1797, bij art. 20 daaromtrent nog eenige andere bepalingen gemaakt. Het Bestuur der Bataafsche Republiek heeft vervolgens op den 28sten November 1803 goedgekeurd eene petitie van wegens de Admiraliteiten van Amsterdam en Rotterdam gedaan: dat de schepen, de Maas binnen loopende, zouden moeten stationeren op eene plaats, *de tien gemeten* genaamd; en dat de schepen, welke Texel binnen kwamen, bij Wieringen zouden moeten blijven liggen; doch bij nader besluit van den 13den October 1804 is in plaats van *de tien gemeten* verkozen *het Hitzersche gat*: Wijders heeft het Bestuur der Bataafsche Republiek nog bij publicatie van den 2den December 1803 eenige regelen voorgeschreven, welke in acht moesten genomen worden, wanneer schepen, schipbreuk lijdende, stranden op de kusten van Holland, Zeeland, Vriesland en Groningen. Eindelijk is op den 20sten Januarij 1805 die algemeene wet gemaakt, welke wij hebben geoordeeld te moeten plaatsen, daar dezelve nog ten algemeene rigtfoer strekt (\*).

(\* Als men dit algemeen reglement vergelijkt met het placaat van den 12den September 1721 (*Grootplacaatboek*, VI. D. bladz. 1459) schijnt hetzelfde daaruit grootendeels te zijn overgenomen.

Art. 1. Alle ſchepen, komende van beſmette plaatſen, en uit welkers papieren niet zal blijken, dat zij eene directe deſtinatie herwaarts hebben, zullen in geene der havenen dezer Republiek worden geadmitteerd, maar zullen worden afgewezen; en wordt mitsdien aan alle loodſen, op ſtraffe des doods, verboden, om eenige ſchepen binnen te brengen of voort te zeilen, dan alvorens de ſchippers ondervraagd, en zich aldus verzekerd te hebben, dat dezelve of uit geene beſmette havens zijn uitgezeild, of wel eene directe deſtinatie hebben binnen deze Republiek; wordende wijders dezelve loodſen gelast, om de eerstgemelde ſchepen te waarfchouwen, dat zij in geene der havenen van deze Republiek zullen worden toegelaten, en, in gevalle eenige van deze ſchepen, door ſtorm of andere toevallen, genoodzaakt waren, in een of ander onzer zeegaten binnen te vallen, zullen zij die ten ſpoedigſte wederom verlaten, en bij onwilligheid, ook door middelen van geweld, daartoe worden genoodzaakt, zonder dat, gedurende hun verblijf, iemand van of aan boord zal mogen komen, op ſtraffe des doods, of eenige goederen uit dezelve gelost worden, op gelijke ſtraffe, en op pøene van vernietiging der geloste goederen.

Art. 2. De ſchepen, komende van beſmette plaatſen, en ge-deſtineerd naar eene der havens van deze Republiek, zullen, buitengewone toevallen van ſtorm- of ſcheepsnood uitgezonderd, in geene andere zeegaten mogen binnenvallen, dan, die naar de Maze ge-deſtineerd zijn, in de Goedereede; die naar Amsterdam, Westfriesland en Noorderkwartier, Friesland of Groningen zijn ge-deſtineerd, in Texel of 't Vlie; en die naar Zeeland zijn ge-deſtineerd, in het zeegat van Vliſſingen, op pøene van confisca-tie van het ſchip, en ten laſte van den ſchipper of ſchippers arbitaire correctie, welke naar bevind van zaken, zal worden geëxtendeerd tot de ſtraffe des doods, van welke orders de loodſen gelast worden aan de voorz. ſchepen kennis te geven.

Art. 3. De voorz. ſchepen, in een derzelve zeegaten zijnde binnengevallen, zullen niet vermogen op te zeilen, maar zich begeven te dier plaatſe, alwaar quarantaine zal worden gehouden, en aldaar blijven liggen, zonder verder op te zeilen, op pøene van confisca-tie der ſchepen en ſtraffe des doods tegen de ſchippers, ſtuurlieden of ander ſcheepsvolk, welke dien contrai-

rie zullen gehandeld hebben, zonder dat, in dien tusfchentijd, eenige perfonen of goederen van of aan boord zullen worden gebragt, insgelijks op ftraffe des doods en confiscatie der goederen.

Art. 4. De fchepen ter plaatfe der quarantaine gearriveerd zijnde, zullen de fchippers of ftuurlieden, ten fpoedigfte, een pertinent manifest of lijst hunner ingeladene goederen aan den genen, die daartoe gelast is, overgeven, met alle cognosfementen daartoe behoorende; zullende voorts aan hen worden ter hand gefield eene gedrukte tabel, behelzende vragen, betrekkelijk den ftaat van het fchip, der equipagie en paffagiers, op welke fchriftelijk moet worden geantwoord, met onderteekening van den fchipper, ftuurman en chirurgijn, (indien er een aan boord is), onder eede, en op ftraffe des doods in gevalle van verzwijging of ontrouwe opgave, van welk alles ten fpoedigfte, aan den Raad van Marine zal worden kennis gegeven; wordende voorts wel exprefelijk geftatueerd, dat de lijften, en in het algemeen alle papieren, in dit of de volgende artikelen vermeld, bij de over- en teruggave, door azijn gehaald en berookt moeten worden.

Art. 5. En ten einde des te efficacieufer het overbrengen der befmettingen worde tegengegaan, zullen geene gezondheidsbrieven of paffen van fchepen, komende uit landen of rijken, alwaar de befmettelijke ziekte heerscht, offchoon ook in die havens, uit welke dezelve zijn uitgezeild, geene dadelijke befmetting aanwezig ware, worden gerespecteerd, te dien effecte, dat dezelve fchepen dadelijk zouden mogen opzeilen, maar zullen gehouden zijn zich te begeven naar zoodanige ligplaats, als aan hen zal worden aangewezen, ten einde aldaar worde onderzocht, of zij ook eenige communicatie met befmette plaatsen hebben gehad, door aanzeilen, innemen van manfchappen, goederen of anderzins; zullende het deze fchepen niet vrijftaan, zich te begeven naar de plaatsen hunner destinatie, dan met fchriftelijk confent van wege den Raad der Marine, en nadat bij onderzoek gebleken is, dat er geen vermoeden van befmetting bij dezelve plaats heeft.

Art. 6. Schepen, komende van befmette plaatsen, zullen verpligt zijn de volle quarantaine van veertig dagen ult te houden, welke tijd echter door den Raad der Marine, naar bevind



van zaken en naar gelang der omstandigheden, verkort, verlengd, of wel geheel vernieuwd kan worden; moettende, in allen gevallen, het ontslag van quarantaine door of van wege den Raad der Marine schriftelijk worden verleend, zonder dat eenig schip de tot quarantaine bestemde plaats zal vermogen te verlaten en op te zeilen, dan na het bekomen van zoodanig schriftelijk ontslag, al ware het ook, dat de geprefigeerde tijd der quarantaine reeds geëindigd was, op poene van confiscatie van het schip, en straffe des doods tegen den schipper of stuurman van hetzelfde.

Art. 7. Gedurende den tijd der quarantaine zal het aan niemand, wie het ook zij, vrijstaan, aan boord der schepen te komen, dan alleen, indien zulks noodig geoordeeld werd, aan een' Medicus van de Marine, met behoorlijke qualificatie daartoe voorzien, alsmede geenerlei goederen worden aan boord gebracht, dan zoodanige behoeften, die tot onderhoud en verkwikking aan de ophebbende manschappen der schepen, en zulks alleen van 's Lands wege, mogten worden gezonden, welke goederen alsdan, zonder communicatie van personen, zullen worden overgeworpen of toegestoken; zullende geenerlei permissie, hiertegen strijdig, zelfs niet door den Raad der Marine, mogen worden verleend.

Art. 8. Geenerlei personen, hetzij behoorende tot het scheepsvolk of van de pasfagiers, ook niet de loods, wanneer hij zich aan boord bevindt, zullen zich, gedurende de quarantaine, van de schepen mogen afzenteren, op straffe des doods, welke straffe ook zal applicabel gemaakt worden op de loodsen, welke, zich aan boord begeven hebbende, vóór dat het schip binnengevallen en gevisiteerd zal zijn, hetzelfde zullen hebben verlaten. En ingeval, gedurende de quarantaine, één of meer derzelve personen zich mogten hebben geabsenteerd, of bij den schipper werden vermist, zal dezelve gehouden zijn, daarvan onmiddellijk kennis te geven, met bijgevoegd signalement, ten einde hetzelfde worde publiek gemaakt, en daarvan de noodige aanschrijving gedaan aan alle baljuwen, officieren en justicieren, om deswege alle mogelijke recherche te doen, en met verbod aan alle logement- en slaapsteêhouders, om den zoodanigen te verbergen, op poene van arbitraire correctie, naar bevind van zaken.

Art. 9. Gedurende de quarantaine zullen uit de schepen geenerlei goederen gelost worden, dan op schriftelijk consent van wege den Raad der Marine; zullende alle de zonder consent geloste goederen worden geconfiskeerd of vernietigd, en diegenen, welke daartoe de hand geleend hebben, met de dood gestraft worden; doch worden hiervan uitgezonderd de medegebragte brieven en documenten en andere scheeps-papieren, als welke dadelijk kunnen worden opgegeven en opgezonden, mits dat dezelve te voren behoorlijk beroekt en door azijn gehaald zijn.

Art. 10. En ten einde al het vorenstaande des te beter worde geobserveerd, zal, van 's Lands wege, voor bekwame ligplaatsen voor de schepen, die quarantaine moeten houden, gezorgd worden, alsmede, dat zich op elk dier ligplaatsen bevinde een hospitaalschip, of andere convenabele inrigting, voorzien van een' bekwamen Medicus der Marine, de noodige bedienden, en wijders alle zoodanige geneesmiddelen en behoeften, als ter daarstelling van het bij dit reglement bedoeld oogmerk mogten noodig zijn.

Art. 11. Ingevalle op de schepen, welke, als komende uit besmette havens, verplicht zijn quarantaine te houden, gedurende de reize, geene ziekten of dooden geweest zijn, noch eenige sporen der heerschende besmetting zich hebben geopenbaard, zal echter op dezelve, gedurende de quarantaine, met alle mogelijke oplettendheid, voor het zuiveren der lucht, voor het rein houden der schepen, en voor het gezond voedsel van het scheepsvolk gezorgd worden.

Art. 12. Zoodanige goederen, welke de besmetting kunnen aanbrengen, die als ongepermitteerde of suspecte goederen bekend staan, en in deze schepen zijn ingeladen, zullen terstond, indien het mogelijk is, gelost, en aan den wal gebragt, en aldaar ontpakt, gelucht en gezuiverd worden, daar het zijn kan, in schuren of loodsen, welke eenen vrijen doortogt der lucht toelaten, worden opgeslagen, of, zoo dit onuitvoerlijk is, zal men zoodanige goederen, bij gedeelten, op het dek of in een ligter overbrengen, aldaar luchten en zuiveren, terwijl men intusfchen alle mogelijke precautien in het werk zal stellen, ten einde dezelve niet beschadigd of ontvreemd worden; doch zal

deze losfing en verluchting der ongepermitteerde of fufpecte goederen niet mogen gefchieden dan op fchriftelijke order van den Raad der Marine, door welken ook tevens zal bepaald worden de tijd, gedurende welken deze verluchting en zuivering zal worden gecontinueerd, en de perfonen, welke daartoe zullen worden geëmployeerd; met zoodanige verdere precautien, als bij voorfchreven Raad zullen worden gereguleerd en in de permiffie uitgedrukt; zullende eindelijk deze goederen, na behoorlijke zuivering, op fchriftelijk confent van den Raad der Marine, en onder toezigt en directie van dezelfs geëmployeerden, in ligters of andere vaartuigen, naar derzelveftinatie kunnen worden opgezonden.

Art. 13. Gedurende de verluchting der ongepermitteerde, of fufpecte goederen, zal niemand vermogen te gaan aan of van boord van de ligters, vaartuigen of andere plaatsfen, tot de verluchting gefchikt, of van daar naar het fchip, waaruit de goederen gelost zijn, veel min eenige verluchte goederen, zelfs na de verluchting, mogen vervoeren, dan op fchriftelijk confent van den Raad der Marine, met fpeciale benoeming van de perfonen, fchepen en plaatsfen, alsmede van de goederen, die vervoerd zullen worden; alles op pøne van confiscatie der goederen, fchepen, vaartuigen en ligters, en ftraffe des doods, zonder eenige conniventie, tegen de fchippers, ftuurlieden, knechts der fchepen, vaartuigen of ligters, gelijk ook met de dood zullen worden geftraft alle diegenen, die, zonder permiffie, van of aan boord der fchepen, ligters, of ook in de plaatsfen, tot de verluchting gefchikt, zullen zijn gekomen, of daarvan uit zijn gegaan; zullende, in al hetgeen hiervoren gemeld is, de fchippers gehouden zijn, voor hun volk en voor de pafagiers te verantwoorden.

Art. 14. Wanneer op eenig fchip, komende van eene befmette of fufpecte plaats, één of meer manfchappen, aan de heerfchende befmetting laborerende, worden gevonden, zullen, op hetzelve fchip, alle mogelijke middelen in het werk gefield moeten worden, ten einde de befmetting worde ten onder gebragt, en derzelveft voortgang gefluit, daarin beftaande, dat in verfchillende gedeelten van het fchip, van tijd tot tijd, de ontwikkeling van een gifwerend gaz, bijzonder dat van *Mor-*

*veau*, worde in het werk gesteld; dat dagelijks de gezonden een weinig tinctuur van Kina, en Elixer Vitrioli, in water of witte wijn, worde toegediend, en voorts gezorgd voor gezond voedsel en zuiver water; dat eindelijk de zoodanigen, die verplicht zijn nabij de zieken te komen (hetwelk echter, zoo veel men kan, vermijd moet worden), door het voor den neus en mond houden van eene spons in azijn geweekt, voor het inademen der besmette lucht, zoo veel mogelijk, worden beveiligd.

Art. 15. Wanneer op het schip een zieke aan de besmetting gestorven is, waarvan dadelijk zal moeten worden kennis gegeven, zal het lijk, binnen zes uren, in eene welgeflotene en genoegzaam bezwaarde kist, over boord gezet worden, de hangmat, plunje, en al, wat verder door den lijder gebruikt is, zal verbrand worden, zonder dat het aan iemand, wie hij ook zij, vrijstaat, zich daarvan iets toe te eigenen, of hetzelfde te ontvreemden, op straffe des doods.

Art. 16. Wanneer, gedurende de reis, iemand der scheeps-equipage aan de besmetting gestorven is, of wanneer zich op hetzelfde, gedurende de quarantaine, de ziekte openbaart, alsdan zal zoodanig schip, in allen opzichte, als besmet beschouwd en behandeld worden.

Art. 17. En zullen de schepen, op welke de besmetting geheerscht heeft, ook na dat dezelve ten eenenmale heeft opgehouden, niet worden ontslagen uit de quarantaine, dan na alvorens op allerlei wijze gelucht, berookt en gezuiverd te zijn.

Art. 18. Ten einde het een ieder kennelijk zij, welke goederen voor ongepermitteerd, of vatbaar om de besmetting aan te brengen en voort te planten, gehouden worden, wordt bij dezen gestatueerd, dat als zoodanige zullen worden aangemerkt de navolgende:

- 1°. Alle katoenen, linnen, wollen, lakens en andere zoogenaamde manufacturen.
- 2°. Alle soorten van bewerkte en onbewerkte wol, garen, hennip, vlas, kemels-, konijn- en ander haar.
- 3°. Alle bewerkte en onbewerkte zijde, draadwerk, dat op zijden draden gewerkt wordt, daaronder begrepen.

- 4°. Alle gemaakte of ongemaakte pelterijen.
- 5°. Alle zeildoek en touwwerk, dat niet beteerd is.
- 6°. Alle huiden, vellen, leder, haren en borstels, matten en kaarfen.
- 7°. De cochenille; alle levendige, langharige en wollige dieren, pluimgevoelte, vederen, schrijfpennen, papier en boeken; voorts
- 8°. Alle muntspeciën, welke van verdachte of befmette plaatsen komen.

Art. 19. Daarentegen worden de navolgende goederen als gepermitteerde, of onvatbaar om besmetting aan te brengen en voort te planten, beschouwd als :

- 1°. Alle eet- en drinkwaren, waaronder voornamelijk het gezouten en gerookt vleesch, dito visch, versche en gedroogde vruchten, als, druiven, kastanjes, vijgen, rozijnen en krenten; voorts alle soorten van erwten en boonen, cacao, chocolade, citroen- en china's-, oranje- en curaçao-appelen, kaas, koffij en thee, rijst, garst, en verder alle granen, wijnen, brandewijnen, rum, arak, en alle gedestilleerde en gebrande wateren, honig, ruwe en geraffineerde suiker.
- 2°. Alle soorten van droogerijen, specerijen en zoogenaamde kruidenierswaren, als: amandelen, kaneel, komijn, foelie, saffraan, peper, pruimen, enz.
- 3°. Alle de basten, wortelen en verdere producten, die als geneesmiddelen gebruikt worden.
- 4°. Alle oliën en tranen, die in fleschen, kruiken en vaten geladen zijn.
- 5°. Alle verwstoffen en lijmen.
- 6°. Alle soorten van zouten.
- 7°. Alle aschen, potasch, enz.
- 8°. Alle soorten van houten, als: Brazilië-, palm-, Campeche-hout, enz.

- 9°. Walvischbaarden, balijnen en olifantstanden.
- 10°. Al het bewerkt lantaarnhoorn.
- 11°. Alle halve en heele metalen, ertsen, enz., uitgenomen de muntspeciën, welke van eene verdachte of besmette plaats komen.
- 12°. Alle diamanten en andere fijne en valsche steenen, voorts marmer, zarken en andere steenen, gelijk al het geheel of gebroken porcelein-, glas- en aardewerk.
- 13°. Alle foorten van meel, stijffel, pik, teer, was, zwa-  
vel, zeep en zwartfel.
- 14°. Al het reufel, vet, talk, enz.

En eindelijk

- 15°. Alle tabak in rollen en vaten.

Art. 20. De goederen, welke in geene van beide de voor-  
afgaande artikelen uitdrukkelijk vermeld, of onder de aldaar op-  
genoemde speciën begrepen zijn, worden voor suspect gehou-  
den, en behandeld even gelijk de ongepermitteerde goederen.

Art. 21. Na het eindigen der quarantaine, en wanneer geene  
prolongatie daarvan noodig geoordeeld wordt, kunnen de schip-  
pers, indien hunne lading, of hetgeen daarvan, na losfing der  
ongepermitteerde goederen, als in art. 12 is vermeld, is over-  
gebleven, ten eenenmale beftaat uit gepermitteerde goederen, en  
op bekomene fchriftelijke permiffie, opzeilen naar de plaats  
hunner destinatie, of hunne ingeladene goederen met ligters der-  
waarts opzenden; met dien verftande echter, dat die goederen,  
welke in zakken, ftroo, ftroomatten, korven, lederen zakken,  
ceroenen, papieren en dergelijke geëmballeerd, gepakt, of daar-  
mede omwonden zijn, van deze emballage ontbloom, en niet  
anders dan in vaten of houtwerk, behoorlijk gezuiverd, over-  
gepakt zullen worden; zullende alle de bovengemelde emballa-  
ge, benevens het daartoe gediend hebbend touwwerk, worden  
verbrand.

Art. 22. Ingevalle er dadelijk befmetting op het fchip heeft  
geheerscht, en daarvan, door ziekte of overlijden van één of

meer der manschappen, gebleken is, zullen alle de zich in het schip bevindende ongepermitteerde goederen, onder behoorlijke precautien, op eene afgelegene plaats aan wal gebragt, en aldaar verbrand worden.

Art. 23. En ten einde voor te komen, dat eenige besmettelijke ziekte, op eene indirecte wijze, hier te lande worde ingebragt, wordt hiermede verboden aan alle schippers, stuurlieden, loodsen, vischchers en alle andere, in zee eenige personen of goederen, in hare schepen of vaartuigen, hoe ook genaamd, over te nemen, uit schepen, komende van besmette of suspecte landen of plaatsen, en dezelve binnen deze Republiek in te brengen, op straffe van confiscatie der schepen, vaartuigen en goederen, en straffe des doods tegen de contraventeurs.

Art. 24. Het zuiver provenu der confiscatien, profluerende uit contraventien tegen het bij dit plakaat gestatueerde, zal tuschen den aanbrengrer en den officier, die de calange zal doen, elk voor de helft worden verdeeld.

Art. 25. De Raad der Marine zal gehouden zijn, alle schippers of stuurlieden van inkomende schepen te doen informeren van den inhoud van dit plakaat, met last aan dezelve, om ook hun scheepsvolk en pasfagiers daarvan te doen kennis dragen, ieder voor zoo veel hen aangaat.

Dienvolgens gelast het Staatsbewind, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme, daar zulks behoort, met last aan allen, dien het aangaat, om te zorgen, dat aan den inhoud dezès stiptelijk worde voldaan.

In den Haag, den 10den Januarij 1805.

(Was gearapheerd)

W. A. DE BEVEREN, Vt.

(Onder stfond)

Ter ordonnantie van het Staatsbewind,

(Was geteekend)

C. G. HULTMAN.

Voor kopij conform,

*De Griffier der Staten van Holland,*

J. VAN DER SLEYDEN.

BESLUIT van den 19den November 1819,  
n<sup>o</sup>. 47, op het stuk der quarantaine.

WIJ WILLEM, ENZ.

Overwegende, dat de voorzorgen van quarantaine, welke, volgens de bestaande verordeningen, reeds worden aangewend tot wering van de besmettelijke ziekte, welke thans in Spanje heerscht, en door middel van schepen uit besmettelijke plaatsen naar een der havens van dit Rijk bestemd, zou kunnen worden overgebracht, het gevaar niet kunnen afwenden, hetwelk zou ontstaan, bij gelegenheid van het stranden van zoodanige schepen op de Nederlandsche kust, en in het tegenwoordig jaargetijde meer bijzonder te duchten is;

En willende daarin zooveel mogelijk voorzien, op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 17den November 1819, G, n<sup>o</sup>. 24;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De Gouverneurs der provincien Groningen, Vriesland, Noordholland, Zuidholland, Zeeland en Westvlaanderen, zullen de spoedigste en meest krachtdadige orders geven, ten einde binnen derzelve respectieve ressorten, door de gemeentebesturen van alle, aan de zee gelegene plaatsen, onverwijld de noodige zorgen worden gedragen, dat, bij het stranden van alle schepen of zeedriften (1), van waar ook komende, gedurende den tijd, dat de maatregelen van quarantaine, voor schepen, uit besmette of verdachte plaatsen komende, in Onze zeehavens zullen worden in acht genomen, de manschappen van zoodanige vaartuigen, op het zorgvuldigste van allen

---

(1) Of zeedriften. Zeevonden of zeedriften worden onderscheiden *a rebus naufragis*, zie DE GROOT, *Inleiding tot de Hollandsche Regtsgeleerdh.*, II. B. IV. D. n<sup>o</sup>. 36. Zeevonden en zeedriften worden aangemerkt te zijn, *res nullius*, op welke dan de rechtsregel toepasselijk wordt gemaakt, *cedunt occupanti*; zij werden in ons oude regt dikwijls vergeleken bij goederen, die geen' eigenaar hebben, welker eigenaar onbekend is. Zie *Nederlandsche Jaarboeken van 1772*, bl. 2917, en de *Verhandel. over het Strandregt* van den Hoogleraar CRAS, bl. 275.



omgang of betrekking tot de inwoners van de plaats der stranding of nabij gelegene plaatsen, worden weerhouden.

Art. 2. Dezelve manschappen zullen te dien einde onverwijld worden gebragt in een afzonderlijk, zoo ver mogelijk van de overige wonende, afgelegen huizen, om aldaar te worden bewaard.

Art. 3. De gestrande goederen of die, welke uit de gestrande schepen geborgen worden, zullen voor eerst, zonder eenige uitzondering, aangemerkt worden als besmette goederen, en mitsdien als zoodanige, insgelijks op eene afzonderlijke plaats, op eenen genoegzamen afstand van de bewoonde verwijderd, opgeslagen en bewaard worden.

Art. 4. De Gouverneur der provincie zal van alle zoodanige strandingen onverwijld kennis moeten dragen, en met overleg van den President der Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt, al die maatregelen beramen en in het werk stellen, welke strekken kunnen om zich te verzekeren omtrent den staat der gefecludeerde schipbreukelingen en geborgen goederen, en het gevaar voor het overbrengen der besmetting af te wenden.

Art. 5. Het onderzoek, te dien einde te institueren, zal moeten geschieden door eenen daartoe te designeren geneeskundigen, met inachtneming van de algemeene bepalingen, vervat in het reglement ter wering van besmettelijke ziekten, welke door middel der scheepvaart naar herwaarts kunnen worden overgebragt (in dato den 10den Januarij 1805), voor zoo veel dezelve in het voorhanden zijnde geval toepasselijk zullen bevonden worden.

Art. 6. Bepaaldelijk zal de gedefigeneerde visitateur zich dienaangaande verzekeren door het voorstellen der vragen, vervat in de bijlage A. van Ons besluit van den 8ten Maart 1817, n<sup>o</sup>. 8, en een schriftelijk rapport van zijne bevinding inleveren.

Art. 7. Bij bevinding dat het schip gestevend is uit eene besmette of verdachte plaats, zal de Gouverneur aan het Gemeentebestuur de vereischte autorisatie en indicatie doen toe-

komen, werwaarts de gefecludeerde manschappen op de meest verzekerde wijze zullen kunnen worden getransporteerd, en verder zoodanig behandeld, dat van geene, door dezelve te verspreiden, besmetting eenige vrees meer zal kunnen ontfaan.

Art. 8. Wanneer bij het onderzoek der geborgen goederen zal gebleken zijn, dat dezelve behooren onder de ongepermitteerde, omschreven in art. 18 van bovengemeld reglement van den roden Januarij 1805, zullen dezelve, bijaldien het fchip uit eene befmette of verdachte plaats geftevend is, verbrand worden.

Art. 9. De gepermitteerde goederen, in art. 19 omschreven, zullen van derzelve emballage, als zakken, stroo, stroomatten enz., ontbloot, en in vaten of houtwerken, behoorlijk gezuiverd, overgepakt worden. Zullende al de voornoemde emballage, benevens het daartoe gediend hebbende touwwerk, worden verbrand.

Art. 10. De Gouverneurs der gemelde provincien zullen onverwijld aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken eenen staat inzenden van de kosten, welke, naar gelang der locale omftandigheden, tot het daarstellen van de noodige maatregelen van voorzorg te dezer zake, zullen moeten worden aangewend, ten einde dezelve met de wijze, om in de fpoedige betaling daarvan te voorzien, aan Ons voor te dragen.

Een affchrift dezer zal gezonden worden aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, om voor de uitvoering daarvan zorg te dragen, en gelijk affchrift aan Onzen Minister voor de Marine, tot informatie.

Gegeven, enz.

---

*VERORDENINGEN bij Gedeputeerde Staten der provincie Groningen vastgesteld, gepubliceerd den 21sten Mei 1827 (1).*

De Gedeputeerde Staten enz.

Gezien enz.

Gelet op de aanschrijving van den 24sten November 1819, lett. F, n<sup>o</sup>. 831, door den heer Gouverneur dezer provincie, ten gevolge van art. 1 van welgemeld Koninklijk besluit, gedaan aan de hoofden der plaatselijke Besturen van *Baslo, Eenrum, Kloosterburen, Leens, Ulrum, Uithuizen, Usquert, Uithuistermeeden, Warffum, Bierum, Delfzijl* en *Termunten*; aan hetzelfde besluit de meeste publiciteit te geven, en tevens zoodanige middelen van voorzorg te beramen, als noodig zijn geoordeeld, om de meest mogelijke zekerheid te bekomen, dat van elke stranding onverwijld kennis worde gegeven aan den Gouverneur dier provincie, opdat deze in staat moge zijn, om de verdere voorschriften van het Koninklijk besluit te doen opvolgen, en om zoodanige maatregelen te nemen, als de omstandigheden en de gelegenheid van zaken, bij eene onverhoopte stranding, zullen vorderen, en dat inmiddels door de plaatselijke Autoriteit de meest gepaste en spoedigst werkende middelen worden gebezigd, om de gestrande personen en goederen volstrekt afgezonderd en buiten alle gemeenschap of omgang met de inwoners van de plaats der stranding of nabijgelegen plaatsen te houden.

Hebben goedgevonden te bepalen:

Art. 1. Het gemelde Koninklijk besluit van den 19den November 1819, n<sup>o</sup>. 47, zal, door middel van deze publicatie,

---

(1) Zoo hebben ook Gedeputeerde Staten van Noord- en Zuidholland, bij dispositien van den 5den September 1822, n<sup>o</sup>. 26, en 13den September van dat zelfde jaar, n<sup>o</sup>. 11, gearresteerd eene Instructie voor de plaatselijke Besturen der aan zee en in de nabijheid der stranden gelegene gemeenten, de Opperstrandvonders derzelver gesubstitueerden mitsgaders de visitateurs der van besmetting verdachte uit gestrande schepen herkomstige personen, ter verzekering der rigtige executie van Zijner Majesteits besluit van den 19sten November 1819, n<sup>o</sup>. 47. Welke instructie gevonden wordt in de *Handleiding tot de kennis van het Staatsbestuur in het Koninkrijk der Nederlanden*, III, D. blad. 674.

ter kennis van de ingezetenen dezer provincie worden gebragt, opdat niemand daarvan eenige onwetendheid zal kunnen voorwenden.

Art. 2. De hoofden der plaatselijke Besturen, of, bij derzelver tijdelijke afwezigheid, een der asfessoren of een lid van den Gemeenteraad in die gemeenten, waar eenige stranding zou kunnen plaats hebben, worden, op derzelver verantwoordelijkheid, gelast te zorgen: vooreerst, dat van elke stranding van menschen of goederen, zonder onderscheid, onverwijld en met den meesten spoed, kennis worde gegeven aan den Gouverneur der provincie, om deszelfs nadere orders en voorschriften te bekomen, ten welken einde dadelijk een vertrouwd en geschikt persoon, als expresse, zal moeten worden afgezonden; ten tweeden, dat inmiddels en te gelijker tijd, mede zonder verwijl, de noodige provisionele maatregelen worden genomen, ten einde de manschappen van eenig gefrand vaartuij, op het zorgvuldigste van allen omgang of betrekking tot de inwoners van de plaats der stranding of nabijgelegen plaatsen, worden weehouden, en overzulks onverwijld worden gebragt in een afzonderlijk, zoo verre mogelijk van de overige woningen afgelegen, huis, om aldaar te worden bewaard; zullende de hierbij geconcerneerde plaatselijke Besturen met de eigenaars of bewoners van de daartoe geschikte behuizingen, in tijds en bij voorraad, overeenkomsten aangaan, om, bij eene onverhoopte stranding, derzelver huizen dadelijk te kunnen gebruiken, of wel, indien er geene geschikte huizen gevonden worden, of met derzelver eigenaars of bewoners geene overeenkomst kan worden getroffen, mede in tijds zorgen, dat er langs de kusten vaste of beweegbare barakken gevonden of tenten van zeilen kunnen opgeslagen worden; en voorts met de meeste zorgvuldigheid toezien, dat, bij het stranden van schepen, de middelen, welke plicht en menschlievendheid tot redding van schipbreukelingen voorschrijven, worden vereenigd met de maatregelen van voorzorg, ter wering van besmetting, en dat de schipbreukelingen in het loaal, waarin zij zullen worden gebragt, behoorlijk verzorgd en verpleegd en van het noodige voorzien worden; en ten derden, dat mede inmiddels, en op dezelfde wijze, worde gezorgd, dat de gefrande goederen, of die, welke uit de gefrande schepen geborgen worden, op eene afzonderlijke plaats,

op een' genoegzamen afstand van de bewoonde verwijderd, worden opgeslagen en bewaard.

Art. 3. Bijaldien eenig gestrand vaartuig nog in zijn geheel mogt zijn, en zich nog eenige personen daarop mogten bevinden, zal de plaatselijke Autoriteit zorgen, dat dezelve op de eene of andere wijze daarvan worden afgehaald, zoo veel immer mogelijk, zonder dat iemand zich aan boord begeve; zulende, indien er mogelijkheid mogt bestaan, om het schip weder vlot te krijgen, de noodige manschappen worden gerequireerd, om daartoe behulpzaam te zijn.

Art. 4. De plaatselijke Autoriteit zal al verder zorgen, dat er onverwijd rondom de plaatsen, waar de gestrande schipbreukelingen zich bevinden en de gestrande goederen zijn opgeslagen, een cordon wordt geformeerd; ten einde met de meeste zorgvuldigheid worde gewaakt, dat niemand met de gestrande personen of goederen eenige communicatie hebbe. Tot dat cordon zullen, in de eerste plaats, worden gerequireerd de veldwachters en politie-bedienden van al de omgelegen gemeenten, en, ingevalle deze niet genoegzaam mogten zijn, een detachement van de schutterij der gemeente, onder welke de stranding plaats heeft.

Art. 5. Dezelfde autoriteit zal zorgen, dat de gestrande goederen zoo hoog op het strand worden gehaald, dat dezelve met het wasfende water niet weder kunnen wegspoelen, daarbij, zoowel als bij het opflaan en bewaren dier goederen, art. 2 vermeld, in acht nemende, dat de goederen, welke gehouden worden vatbaar te zijn om besmetting aan te brengen, niet anders worden aangeraakt, dan door middel van houten of ijzeren werktuigen, zonder dat immer eenig ongeteerd touwwerk daartoe zal mogen gebruikt worden.

Art. 6. Als goederen, geschikt en vatbaar om besmetting aan te brengen en voort te planten, zullen worden aangemerkt: 1) alle katoenen, linnen, wollen, lakens en andere zoogenaamde manufacturen; 2) alle foorten van bewerkte en onbewerkte wollen, garen, hennip, vlas, kemels-, konijn- en ander haar; 3) alle bewerkte en onbewerkte zijde, draadwerk, dat op zijden draden gewerkt wordt, daaronder begrepen; 4) alle ge-

maakte of ongemaakte pelterijen; 5) alle zeildoek en touwwerk, dat niet beteerd is; 6) alle huiden, vellen, leder, haren en borstels, matten en kaarsen; 7) cochenille, alle levende langharige en wollige dieren, pluimgevogelte, vederen, schrijfpennen, papier en boeken; voorts 8) alle muntspecien, welke van verdachte of besmette plaatsen komen.

Art. 7. Daarentegen worden de navolgende goederen als ongeschikt en onvatbaar, om besmetting aan te brengen of voort te planten, beschouwd, als: 1) alle eet- en drinkwaren, waaronder voornamelijk het gezouten en gerookte vleesch, dito visch, versche en ingedroogde vruchten, als: druiven, kastanjes, vijgen, rozijnen en krenten. — Voorts alle soorten van erwten en boonen, cacao, chocolade, citroen- en china's-, oranje- en curaçao-appelen, kaas, koffij en thee, rijst, garst en verder alle granen, wijnen, brandewijnen, rum, arak en alle gedestilleerde en gebrande wateren, honig, ruwe en geraffineerde suiker; 2) alle soorten van droogerijen, specerijen en zoogenaamde kruidenierswaren, als: amandelen, kaneel, komijn, foelie, saffraan, peper, pruimen enz.; 3) alle de basten, wortelen en verdere producten, die als geneesmiddelen gebruikt worden; 4) alle oliën en tranen, die in fleschen, kruiken en vaten geladen zijn; 5) alle verfstoffen en lijmen; 6) alle soorten van zouten; 7) alle aschen, potasch enz.; 8) alle soorten van houten, als: Brazilie-, palm-, Campêchehout enz.; 9) walvischbaarden, balijnen en olifantstanden; 10) al het bewerkte lantaarnhoorn; 11) alle halve en heele metalen, ertsen enz., uitgenomen de muntspecien, welke van eene verdachte of besmettelijke plaats komen; 12) alle diamanten en andere sijne en valsche steenen; voorts marmer, zarken en andere steenen, gelijk al het geheel of gebroken porcelein, glas- en aardewerk; 13) alle soorten van meel, stijffel, pik, teer, was, zwavel, zeep en zwartfel; 14) al het reuzel, vet, talk, enz.; en eindelijk 15) alle tabak in rollen en vaten.

Art. 8. Bij stormachtig weder en dadelijk na een' storm zullen al de veldwachters en politiebedienden, in dienst van gemeenten, welke langs de kusten gelegen zijn, eene buitengewone waakzaamheid uitoefenen en zich naar de kusten begeeven, ten einde te ontdekken, of er eenige stranding hebbe plaats ge-

had, of iets op de kusten aanspoelde of staat aan te spoelen. Zij zullen gehouden zijn van elke ontdekking, welke zij zullen doen, dadelijk kennis te geven aan den Burgemeester ter plaatse of aan een' der Asfesoren, ten einde deze kunnen handelen, zoo als bij art. 2 is voorgeschreven.

Art. 9. De langs de kusten gestationeerde ambtenaren der in- en uitgaande regten en accijnzen, mitsgaders de ambtenaren van den Waterstaat, aannemers van publieke werken, of arbeiders aan de zeekeringen, die zich in de nabijheid der kusten mogten bevinden, en verder alle particuliere personen, zonder onderscheid, eenige stranding of aanspoeling ontdekkende, worden uitgenoodigd, mede zoodanige kennisgeving aan den Burgemeester der plaats of een der Asfesoren, onverwijld te doen; zullende aan dengenen, die het eerste daarvan berigt geeft, eene billijke belooning, naar de omstandigheden nader te bepalen, uit de gemeentekas worden uitgereikt.

En zal deze binnen al de gemeenten, waar eenige stranding zou kunnen plaats hebben, op de gebruikelijke wijze worden gepubliceerd en geafficheerd; voorts, door de zorg van de daarbij geconcerneerde Burgemeesteren, expresfelijk door de veldwachters worden gebracht ter kennisse van de ingezetenen, die langs of in de nabijheid van de kusten wonen enz. (1).

---

(1) Wij zouden op de wetten over het zeeloodswezen en quarantaine wel hebben laten volgen die, welke wegens het strandregt bestaan (\*), daar er tusfchen eerstgemelde en deze een naauw verband is, indien niet in ons aanstaand Wetboek van Koophandel, II. B. VII. Titel, handelende over fchibbreuk, stranding en zeevonden, algemeene bepalingen werden gemaakt en vastgesteld. Bij de zoo kort op handen zijnde invoering van dit reeds gearresteerd Wetboek oordeelden wij, dat het onnoodig was, ons werk met de vorige wetten, die deswege aanwezig zijn, te overladen, naardien, na de invoering van gemelde Wetboek niet alleen, zoo wij vertrouwen, de bestaande onzekerheid, welke wetten gevolgd moesten worden, zal zijn opgeheven, maar alle bestaan hebbende vaststellingen, hetzij algemeene, hetzij provinciale of plaatselijke, geacht zullen moeten worden vervallen te zijn, behoudens zoodanige reglementaire voorzieningen en instructien voor de

---

(\*) Indien men over het strandregt nader wenschte ingelicht te worden, behoeft men slechts te lezen de uitmuntende *Verhandeling van wijlen den Hoogleeraar CRAS*, geplaatst in deszelfs *Nagelatene Verhand.*, I. D. bl. 225 en volg.

ambtenaren, als noodig zal geacht worden ter verzekering en rigtige uitvoering dier algemeene wetsbepalingen.

Om deze reden zullen wij ons bepalen bij eene korte opgave der wetten, welke na het jaar 1813 in gebruik schijnen te zijn. Bij besluit van Zijne Majesteit van den 24sten Augustus 1814 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 97), wilde Hoogstdezelve (toen nog Souvereine Vorst der Nederlanden) bij provisie en tot deswege definitive bepalingen zouden zijn vastgesteld, eenige voorzieningen daarstellen en wegnemen de twijfelingen en onzekerheden, welke ten aanzien van het werk der strandvonderijen en de berging en redding van goederen in zee gevischt of uit gestrande, gezonken, of reddelooze schepen bestonden; bij dit besluit bepaalde Zijne Majesteit derhalve, ten aanzien der beheering der stranden, en het opzigt over de berging, redding en bewaring van goederen in zee of op de buitengronden opgevischt, of uit reddelooze, gezonken of gestrande schepen voorkomende, in of omtrent de zeegaten en langs de zeestranden der Vereenigde Nederlanden, dat dezelve zal gedaan en gehouden worden door de zoodanigen, welke, volgens de wetten ten jare 1810 in elke Provincie vigerende, daartoe bevoegd of belast waren; of wel, bij ontstentenis van de zoodanigen, door de hoofden der Gemeentebesturen enz. — In vele Provincien volgde men onderscheidene wetten. In Holland werd bijzonder het Plakaat van den 22sten Julij 1772 gevolgd; in Zeeland het Plakaat der Staten van Zeeland van den 14den Junij 1751 (*Groot-Plakaatb.* VIII. D. bladz. 107 en IX. D. bladz. 811); in Vriesland 's Lands ordonnantie van het jaar 1723, en het Plakaat van den 4den Julij 1724 (te vinden in het werk getiteld: *Verklaring van de Statuten, Ordonnantien, Reglementen en Costumen van Regten in Vriesland, uitgegeven door Mr. SIMON BINCKES, Lib. IV. tit. 8. vol. 4. bladz. 64*); in Groningen werden de Landregten gevolgd als het landregt der beide Old-Ambten, de Statuten van Groningen van 1618 enz.; op de eilanden Texel, Vlieland en Terschelling volgde men hetzelfde regt als hetwelk op het vaste land van Holland in vigueur was; op Ameland werden gevolgd de Besluiten, door de Prinzen van Orange, als Heeren van Ameland deswege genomen, als: het besluit van den 30sten September 1750, van den 13den Februarij 1778 en van den 31sten October 1781. — Ten aanzien van de kusten of stranden van de Zuiderzee vindt men mede onderscheidene wetsverordeningen, als: in Gelderland eene instructie voor den Keurmeester van de Veluwestroom (bij SCHRASSERT, *Cod. Gelr.*, vol. 2.); in Overijsfel de Landregten van Overijsfel, II. D. tit. 15. § 3. — In de Plakaatboeken van Vlaanderen worden vele bijzondere keuren en statuten van steden en plaatsen gevonden, welke hiertoe betrekkelijk zijn, bij voorbeeld van Gendt leest men: art. 54, *Caroline voor de stad Gendt*, 30 April 1540: „Stragiers (\*), bastaerdens ende vacante goederen binnen de stad Gendt behooren toe aan de Majesteit.” Bij het Plakaat van Keizer Karel V. van den 10den December 1547 zijn vervolgens de regten wegens gestrand goed bepaald. gelijk aan die, welke toenmaals in Holland vigeerden (*Placaatb. van Vlaanderen*, vol. 1. tit. 2. cap. 1). Zie ook LOENIUS, *Dec. en Observat.* pag. 592.

---

(\*) *Stragiers*. De beteekenis kan men afleiden uit hetgeen VERWER, *Nederl. Zeeregten*, bladz. 116, zegt: *Stranger* beduidt in het Vlaamsch aan den grond komen te zitten, ofte voor het strand, met behouden schip.



Eenige punten, welke met onderling overleg der hoofden van de Departementen van Binnenlandfche zaken, convoyen en licenten en indirecte belastingen vastgefteld zijn, ter regelmatige executie van hetgeen, in cas van ftranding, bij de wetten van den 15den September en 3den October 1816 (te vinden in het Staatsblad van dat jaar, n<sup>o</sup>. 48 en 53) wordt voorgeschreven, vindt men geplaatst in de *Handl. tot de kennis van het Staatsbestuur in het Koninkrijk der Nederl.*, III. D. 1827, bladz. 668.

Eindelijk merken wij aan, dat in de algemeene wet van den 26sten Augustus 1822 over de heffing der regten van in-, uit- en doorvoer enz. (Staatsblad van dat jaar, n<sup>o</sup>. 38), in art. 30 en volg. van het Vde Hoofdstuk, nog eenige bepalingen en voorzieningen wegens gestrande en geborgene goederen gemaakt worden.

## ZEEBRIEVEN EN TURKSCH E PASPOORTEN.

*WET van den 14den Maart 1819, over  
de algemeene bepalingen op het stuk  
der Zeebrieven en Turksche paspoorten.*

**W** IJ WILLEM, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten :

Alzoo Wij de noodzakelijkheid in aanmerking hebben genomen, om algemeene bepalingen op het stuk der zeebrieven en Turksche paspoorten te maken ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze :

Art. 1. Met den dag der bekendmaking dezès, zullen worden gehouden voor ingetrokken en afgeschaft alle vroegere wèten, besluiten, reglementen en verordeningen, welke tot hiertoe op het stuk der zeebrieven en Turksche paspoorten, hetzij in het Koningrijk der Nederlanden in het gemeen, hetzij in de Noordelijke of Zuidelijke provincien van hetzelfde in het bijzonder, zijn in werking geweest ; doch zullen dezelve van volkomen effect blijven, met opzigt tot de zeebrieven en Turksche paspoorten, welke bereids zijn uitgegeven, en zulks tot zoolang, dat de tijd, voor welken de zeebrieven, en de reize, voor welke de Turksche paspoorten zijn verleend geworden, zal zijn verstreken of volbragt.

Art. 2. Voortaan zullen voor alle s'chepen, groot of klein, aan onderdanen van dit Koningrijk toebehoorende, en uitvarende buiten de tonnen in zee (met uitzondering nochtans van Nederlandsche vis'chers-vaartuigen, haringbuizen daaronder begrepen), alvorens door dezelve van de Nederlandsche vlag eenig gebruik mag worden gemaakt, moeten worden geligt zeebrieven, en zulks

op eene boete van drie guldens voor ieder last van twee zeetonnen, waarop zoodanig schip zal zijn of worden gemeten.

Een vischers vaartuig, goederen naar buiten vervoerende, of tot eenig ander gebruik dan vischvangst gebezigd wordende, en niet met een' zeebrief zijnde voorzien, zal de schipper of gezagvoerende verbeuren eene boete van negen guldens voor ieder' last.

De zeebrieven zullen niet worden afgegeven, dan voor schepen in dit Koningrijk gebouwd en uitgerust, met uitzondering echter van schepen, buiten 's Lands gebouwd, welke, vóór de promulgatie dezer, bereids Nederlandsche zeebrieven hebben bekomen.

Wij behouden Ons voor, zeebrieven aan buiten 's Lands gebouwde schepen te verleen, voor zoo ver het belang van handel en scheepvaart zulks zoude vorderen, en mits men voor die schepen, waarvan de eigendom buiten 's Lands mogt verkregen zijn, gelijke regten van zegel en registratie binnen dit Rijk betale, als of die eigendom binnen hetzelfde verkregen was.

Art. 3. Voor onderdanen van dit Koningrijk, in het vorig artikel vermeld, zullen, ten aanzien van het verkrijgen van zeebrieven, geene andere worden gehouden, dan:

1°. Alle Nederlanders, geboren binnen dit Koningrijk of in deszelfs Buitenlandsche bezittingen, en zijnde hier te lande woonachtig, of als huizen van negotie geëtablisfeerd, of wel in eenig binnen dit Koningrijk gevestigd handelshuis geassocieerd; onder bepaling nochtans dat, in allen gevalle, de boekhouder en zoo vele reeders, als welker aandeelen, met dat van den boekhouder, ten minste vijf achtsten van het geheel bedragen, binnen dit Koningrijk moeten woonachtig zijn.

2°. Alle Nederlandsche ingezetenen, welke ten minste een jaar hunne vaste residentie binnen dit Koningrijk hebben gehouden, en onder geene vreemde vlag navigeren, ofschoon te gelijk onderdanen van eene vreemde Mogendheid zijnde.

Art. 4. De zeebrieven zullen in Onzen Naam worden uitgegeven door den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Reg-

ten en Accijnfen, volgens het formulier, achter deze Wet gefinfereerd.

Art. 5. Alvorens een' zeebrief te kunnen verkrijgen, zal de eigenaar, of, indien er meer deelhebbers zijn, de boekhouder, met zoo vele reeders, als welker aandeelen met dat van den boekhouder, ten minfte vijf achtften van het geheel bedragen, zich moeten vervoegen bij de Regtbank van eerften aanleg óver de plaats, alwaar het fchip te huis behoort, of de boekhouder resideert, en aan dezelve exhiberen:

1°. Bijaldien het een nieuw uitgehaald fchip is, den bijbrief, of declaratoir van den fcheepstimmerman, of, anderzins, den laatften koopbrief van hetzelfde, met vermelding, of het fchip binnen het Koninkrijk of buiten hetzelfde is gebouwd.

2°. Eene door den eigenaar, of door den boekhouder, en door of van wege de meerderheid der reeders geteekende verklaring of reederij-cedule, volgens het formulier, achter deze Wet gefinfereerd.

En zullen de voorfchreven eigenaar, of boekhouder en mede-eigenaars, in handen van de voornoemde Regtbank moeten zweeren, dat, voor zoo veel hun eigendom aangaat, *ftellig*, en, voor zoo veel dat van hunne mede-deelhebbers betreft, *naar hunlieder beste weten*, het fchip, voor hetwelk de zeebrieven zullen dienen, toebehoort aan onderdanen van dit Koninkrijk, en dat de eigenaars of reeders, bij de overgelegde verklaring of reederij-cedule vermeld, de eenige en ware reeders zijn; alsmede (ingevalle het fchip door hen is gekocht) dat dezelve koop is gaaf en ongeclaufuleerd, en dat aan niemand, buiten de opgegevene reeders, enig aandeel of interest in het fchip is gereferveerd, en dat, eindelijk, daarop door geen' buitenlander eenig geld is gefchoten.

Wanneer de Regtbank van eerften aanleg meer dan één uur verwijderd is van de plaats, alwaar het fchip te huis behoort, of de boekhouder resideert, zal de Vrederegter van het kanton dezelve vervangen voor alle die verrigtingen, welke uitdrukkelijk bij deze Wet aan voorfchreven Regtbank zijn opgedragen.

Art. 6. Insgelijks zal de schipper of gezagvoerende van zoodanig schip, waarvoor zeebrieven worden verlangd, wanneer hij zich ter plaatse bevindt, alwaar de verklaring of reederij-cedul wordt bezworen, mede compareren voor de Regtbank van eersten aanleg, en, nadat de reederij-cedul vertoond zal zijn, moeten zweren, dat op de voorschreven reederij-cedul, zijns wettens, geene reeders zijn verzwegen, en dat hem niet bekend is, dat eenige buitenlanders in zijn schip, direct of indirect, eenig aandeel of interest hebben.

Art. 7. De Regtbanken van eersten aanleg zullen den aan hen geëxhibeerden bij- of koopbrief ter hunner griffie doen registreren, en voorts gehouden zijn, op de verklaring van eigendom of reederij-cedulle te doen aanteekenen, dat de, bij art. 5 en 6 der Wet op het ligen van zeebrieven, op heden geëmaneerd, vereischte eed of eeden, na het exhiberen van den bij- of laatsten koopbrief, behoorlijk zijn afgelegd; wordende aan dezelve Regtbanken ten ernstigste aanbevolen, te dezen met alle oplettendheid te werk te gaan, en foigneufelijk acht te geven, dat in dezen geen misbruik van den eed worde gemaakt. Ingevalle zich eenige de minste twijfel of suspicie, van welken aard ook, tegen het afnemen van denzelven mogt opdoen, zal de Regtbank gehouden en verplicht zijn den verzoeker of verzoekers in persoon te renvoyeren aan den Directeur der In- en Uitgaande Regten en Accijnsen, in wiens directie de Regtbank gevestigd is, aan wien hij tevens de redenen van twijfel of suspicie zal opgeven; deze zal daarvan rapport doen aan den Directeur-Generaal, ten einde door denzelven, naar bevind van zaken, de noodige maatregelen worden genomen; terwijl eindelijk aan de meergenoemde Regtbanken, bij ontdekking van dadelijke fraude of contraventie tegen de te dezen vastgestelde bepalingen, wordt geënjungeerd, te zorgen, dat de zaak, zonder uitstel, ter kennis van den competenten Regter worde gebracht.

Art. 8. De boven omschreven verklaring of reederij-cedulle zal, vervolgens, aan den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnsen moeten worden geëxhibeerd, om daarop de zeebrieven af te geven; zullende dezelve verklaring of reederij-cedulle ter Secretarij van voornoemden Directeur-

Generaal moeten blijven berusten, en geregistreerd worden, met aantekening van den datum, op welken de zeebrief daarop is afgegeven, ten einde daarop, nadat de zeebrieven verlopen zijn, wederom nieuwe te kunnen worden geligt, behoudens nochtans, dat de Directeur der In- en Uitgaande Regten en Accijnzen bevoegd zal zijn het overleggen van eene nieuwe reederij-cedulle te vorderen, indien hij mogt vermeenen daarvoor redenen te hebben, en zal, in allen gevalle, eene nieuwe reederij-cedulle moeten worden geproduceerd, wanneer, na het expireren van den ouden zeebrief, eene nieuwe wordt gevraagd voor een schip, waarvan, door sterfgeval of om eenige andere oorzaken (buiten het geval van geheelen verkoop, hieronder bij art. 14 bedoeld), de eigendom geheel of gedeeltelijk aan andere onderdanen van dit Koningrijk is overgegaan.

Art. 9. Bij het afgeven van den zeebrief zal door den schipper, ten wiens behoefte dezelve wordt verleend, daarop in margine deszelfs handteekening moeten gesteld worden, welke handteekening geverifieerd zal moeten worden door den daartoe te delegeren ambtenaar, die den zeebrief zal uitgeven, en die gehouden zal zijn, achter deszelfs naam ook zijne kwaliteit uit te drukken.

Art. 10. De zeebrieven zullen voor den tijd van twee achtereenvolgende jaren, na den dag der uitgifte, gelden.

Schippers of gezagvoerenden, zich angevende ter uitklaring met zeebrieven, welke, ten tijde van hun vertrek uit dit Koningrijk naar zee, meer dan twee jaren geleden zijn uitgegeven, zullen verbeuren eene boete van drie guldens, voor elken last, welken het schip zal inhouden; doch schippers of gezagvoerenden, binnen de twee jaren na de uitgifte hunner zeebrieven, hetzij voor de eerste of ook voor volgende reizen, afvarende, zullen geene boete verbeuren, indien hunne aldus aangevangene reize langer dan de gemelde twee jaren mogt voortduren; en zal in dezen de dagteekening der expeditie ter uiterste wacht worden gerekend voor het tijdstip van het uitvaren.

Art. 11. De tijd, voor welken de zeebrieven zullen zijn verleend, geëxpireerd zijnde, zullen, bij het ligten van nieuwe zeebrieven, de verloopene in handen van den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnzen teruggaan.

Art. 12. De eigenaars zullen verplicht zijn den naam van hun schip op deszelfs achtersteven te doen stellen, met bijvoeging van den naam der plaats, alwaar hetzelfde te huis behoort, en wordt mits dezen aan allen en een' iegelijk wel ernstig geïnterdiceerd en verboden, aan zoodanig schip eenen anderen naam te geven, ten ware voor hetzelfde schip wederom een nieuwe zeebrief geligt worde; zullende, bij gebreke van dien, de eigenaars gehouden en verplicht zijn, den eens bekomen naam van hunne schepen te behouden; alles op eene boete van drie guldens per last.

Art. 13. Alvorens een schip, van eenen zeebrief voorzien, binnen dit Rijk zal mogen worden gesloopt, zal de zeebrief door de eigenaren moeten worden terug bezorgd aan den Ontvanger van zijn district (die hem daarvan een reçu zal geven, en den zeebrief aan den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnsen zal inzenden), en zulks op eene boete van duizend guldens.

Art. 14. Zoodra een schip, voor hetwelk een zeebrief is verleend, door verkoop geheel van eigenaar verandert, zal dezelve dadelijk worden gehouden voor vervallen; zullende de verkooper, bijaldien die verkoop binnen dit Koningrijk geschiedt, en het schip zich binnen hetzelfde bevindt, gehouden zijn den aan hem afgegeven zeebrief, veertien dagen na het gedaane transport, te doen geworden aan den Ontvanger van zijn district (die hem daarvan een reçu zal geven, en den zeebrief aan den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnsen zal inzenden), en zulks op verbeurte van eene boete van duizend guldens; en zal, in allen gevalle, aan zoodanig schip geen nieuwe zeebrief worden verleend, vóór dat de oude zal zijn terug gebragt.

Art. 15. Indien door onderdanen van dit Koningrijk schepen, van een' zeebrief voorzien, welke zich buiten 's Lands bevinden, worden verkocht, gelijk mede, ingevalle van slooping, of van verongelukking, wanneer de zeebrief mogt worden behouden of gered, zullen de schippers of gezagvoerenden gehouden zijn hunne zeebrieven dadelijk te royeren en door te snijden, en in dien staat aan Onzen Minister, Consul of ander Agent,

indien eenige daar ter plaats gevonden wordt, onder deszelfs akte of receptis, over te geven, om door denzelven Minister, Consul of Agent te worden overgezonden aan den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnsen; en, bijaldien daar ter plaats geen Minister, Consul of Agent van den Staat gevonden wordt, zullen de schippers of gezagvoerenden gehouden zijn, in presentie van hunne ophebbende manschappen, of, dezen niet aanwezig zijnde, van een publiek ambtenaar, daar te lande, de zeebrieven te royeren en door te snijden, en dezelve alzoo geroyeerde en doorgesnedene zeebrieven dadelijk op te zenden aan den voornoemden Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnsen.

Een schipper of gezagvoerende, bij verkoop, flooping of verongelukking buiten dit Rijk, van het door hem gevoerde of aan hem toebetrouwde schip, aan de verplichtingen, in dit artikel omschreven, niet hebbende voldaan, zal op deszelfs naam geen zeebrief, voor opvolgende gezagvoering op eenig schip, worden afgegeven.

Art. 16. Wanneer door een' reeder, schipper of gezagvoerenden, of eenig ander onderdaan van dit Koninkrijk, wie hij ook zoude mogen zijn, zeebrieven wordende gevraagd en verkregen, daarmede de eigendom van buitenlanders gemaskeerd is, of ook, indien dezelve zeebrieven door hem op eenigerhande wijze mogen zijn of worden verkocht, veraliëneerd, of ook bij voortduring gebruikt voor een schip, waarvan de eigendom geheel of gedeeltelijk aan vreemdelingen is overgegaan, of indien, door hem, met dezelve op eenigerlei wijze, ter kwader trouw mogt worden gehandeld, of ook, eindelijk, ingevale zulks met zijne voorkennis en medeweten door anderen mogt zijn geschied, zal niet alleen het aandeel in het schip, hetwelk bevonden wordt aan dengenen, die zich aan de overtreding dezer Wet heeft schuldig gemaakt, te competeren, dadelijk worden geconfisqueerd, of, het schip afwezend of anderzins niet arrestabel zijnde, zoodanige schuldige vervallen in eene boete van drieduizend guldens, maar zullen ook daarenboven de zoodanigen worden verklaard eerloos, en voorts, voor den tijd van vijf tot tien jaren, van het grondgebied van dit Koninkrijk en deszelfs Buitenlandsche Bezittingen en Etablissements gebannen worden.



Art. 17. Alle schippers of gezagvoerenden, onder Nederlandsche vlag uit de havens van dit Koninkrijk uitvarende, of in dezelve binnenkomende, zullen bij de visitatiën, ingevolge de wet der in- en uitgaande regten en accijnsen ter uiterste wacht te doen, verplicht zijn hunne zeebrieven te vertoonen, zullende de ambtenaren op de voorschreven uiterste wacht geene schippers mogen expediëren, dan nadat aan hen gebleken is, dat dezelve van behoorlijke zeebrieven zijn voorzien, ten blijke waarvan zij dezelve, met bijvoeging van dag- en jaarteekening, zullen viferen; alles onverminderd de boete, bij art. 2, wegens het niet ligten van zeebrieven, bepaald.

Art. 18. Nederlandsche schepen, in vreemde havens aankomende, alwaar een Consul van dezen Staat resideert, zal de schipper gehouden zijn zich, binnen driemaal vier en twintig uren na zijne aankomst, bij den gemelden Consul te vervoe-gen, en aldaar zijne zeebrieven te vertoonen en te doen vife-ren, zulks verzuimende, zal de schipper of gezagvoerende ver-beuren eene boete van één gulden voor elk last.

#### VAN DE TURKSCH PASPOORTEN.

Art. 19. De Turksche paspoorten zullen, even als de zeebrieven, in Onzen Naam, worden uitgegeven door den Direc-teur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnsen, vol-gens het formulier, achter deze Wet geïnsereerd.

Art. 20. Dezelve zullen niet worden verleend, dan aan sche-pen, van Nederlandsche zeebrieven voorzien, toebehoorende aan onderdanen van dit Koninkrijk en hier te lande van de noodige vivres voorzien en verder geëquippéerd en toegerust, ten ware door Ons, om bijzondere redenen, dispensatie van de laatstge-melde bepalingen mogt worden verleend.

Art. 21. Voor onderdanen, in het voorgaande artikel ver-meld, zullen geene anderen worden gehouden, dan dezulke, welke hierboven, bij art. 3, als zoodanig voor het verkrijgen van zeebrieven zijn erkend.

Art. 22. De Turksche paspoorten zullen worden verleend op productie van dezelfde bescheiden, welke, ingevolge art. 5, 7

## 534 ZEEBRIEVEN EN TURKSCH E PASPOORTEN.

en 8 hieboven, tot het obtineren van zeebrieven zullen zijn overgelegd geweest.

Art. 23. Vóór en aleeer Turksche paspoorten zullen kunnen worden verleend, zal, ten behoeve van den Lande, moeten worden betaald de navolgende belasting, te weten:

|                                                                                    |         |
|------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| Voor schepen, gaande van hier, door het Kanaal, tot aan de Sorlings en Hysant..... | f 3.00  |
| Voor schepen, verder gaande dan Hysant en tot Kaap Finisterre.....                 | - 6.00  |
| Voor schepen, gaande naar Portugal en Galiciën.....                                | - 12.00 |
| „ „ „ „ Kadix.....                                                                 | - 20.00 |
| „ „ „ „ boven Kadix tot Aleppo inclus                                              | - 30.00 |
| „ „ varende op de Westindiën, Afrika en Amerika.....                               | - 30.00 |
| Voor schepen, varende op de Oostindiën.....                                        | - 60.00 |

Art. 24. De Turksche paspoorten zullen aan de belanghebbers worden uitgereikt door den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnzen, in de Directie, alwaar het schip is liggende of te huis behoort.

Art. 25. Alvorens de Turksche paspoorten aan de geïnteresseerden af te geven, zal de voorschreven Directeur-Generaal, door den eigenaar, of, indien er meer eigenaars zijn, twee voornamereeders, waaronder de boekhouder, zoo die medereeder is, hetzij in eigen persoon, hetzij bij speciale procuratie, doen afleggen den eed, achter deze Wet geïnteresseerd.

En zal van het doen van den voorschreven eed, en van den tijd wanneer, aantekening worden gedaan in margine van de Turksche paspoorten.

Art. 26. Voorts zal dezelve Directeur-Generaal door bovengemelden eigenaar of reeders voldoende cautie doen stellen, en zulks onder behoorlijke renunciatie van alle exceptien ter contrarie, voor de getrouwe nakoming van al hetgene bij deze Wet, op het stuk der Turksche paspoorten, is gestatueerd; gelijk ook voor de betaling der boeten, daarbij bepaald en omschreven.

Art. 27. De hierboven vermelde borgtogten zullen niet geacht worden gezuiverd te zijn, dan nadat de paspoorten, zoo als hieronder nader zal worden bepaald, teruggebragt, of dat anders voldoende bewezen worde, dat de schepen verongelukt mogten zijn, behoudens echter, dat de hieronder nader te meldene akte van de Confuls of Ministers van den Staat, aan welke de schippers, bij verkoop van hunne schepen buitenslands, hunne paspoorten overgeleverd zullen hebben, aan de gemelde schippers en reeders ten allen tijde dienen zal voor volkomene decharge en acquit.

Art. 28. De Turksche paspoorten zullen alleen valideren voor de reize, bij het daartoe te doen verzoekschrift opgegeven, en verder of anders niet, en ook dan zelfs niet boven de drie jaren uiterlijk, beide behoudens de uitzonderingen hieronder, bij art. 31 en 32, nader omschreven.

Art. 29. De schepen, in de havens van dit Koningrijk getourneerd zijnde, zullen de schippers gehouden zijn de Turksche paspoorten, waarvan zij zich op hunne reize zullen bediend hebben, binnen den tijd van zes weken, terug te leveren aan den Directeur, door wien de uitgifte is geschied, ten einde door dezen, na het royeren der cautie, te worden opgezonden aan den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnsen, om ingetrokken te worden, op eene boete van duizend guldens voor den schipper, die te deze mogt in gebreke blijven.

Art. 30. Voor schepen, welke met Turksche paspoorten uit dit Koningrijk zullen zijn uitgevaren, en zich buiten 's lands bevinden, zal, ingeval van eene verdere destinatie, dan waarvoor het paspoort is geligt, worden toegestaan de regten, voor de voorschreven verdere destinatie, hierboven bij art. 23 bepaald, te suppleren, mits hetzelfde geschiede binnen veertien dagen, nadat de reeders daarvan de eerste kennis zullen hebben gekregen, of dat de tijding van die verdere destinatie hier te Lande zal zijn aangekomen, en zulks, ingeval van nalatigheid, op eene boete van driehonderd guldens, waarvoor de borgen zullen aansprakelijk zijn. En zal van de voorzeide verdere destinatie op de gefelde cautie aanteekening worden gedaan.

Art. 31. Voorts zullen ook voor schepen, zich actueel buiten 's lands bevindende, en zonder Turksche paspoorten uit deze Landen vertrokken zijnde, mitsgaders, in het vervolg, aan schepen, welker paspoorten, gedurende de reize, meer dan drie jaren oud mogten worden, Turksche paspoorten worden uitgegeven; mits dat deze schepen zullen voldoen aan de bepalingen, en de reeders nakomen de orders, bij deze Wet op het stuk der Turksche paspoorten voorgeschreven; doch zullen voor de laatstgemelde schepen geene nieuwe Turksche paspoorten worden uitgereikt, dan nadat de eerste paspoorten van dezelve zullen zijn gezuiverd, uitgezonderd wanneer dezelve schepen zich bevinden ter plaatse, alwaar residenten Ministers of Consuls van dezen Staat; in welk geval de nieuwe paspoorten aan dezelve Ministers of Consuls zullen worden toegezonden, om, na het overgeven aan hen van de oude paspoorten, aan de schippers uit te reiken; waarna de oude paspoorten, door dezelve Ministers of Consuls behoorlijk doorgesneden, zullen moeten worden teruggezonden aan den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnzen, bij wien dezelve zijn uitgegeven.

Art. 32. Indien de eigendom van een schip, hetwelk van een Turksch paspoort voorzien is, uit hoofde van sterfgeval, of om eenige andere oorzaken (uitgezonderd het geval van geheel verkoop, bij art. 33 bedoeld) aan andere onderdanen van dit Koninkrijk mogt zijn overgegaan, zal niet alleen zoodanig schip op het daarvoor bereids verleende Turksche paspoort deszelfs reize mogen volbrengen, maar zal ook de vernieuwing van hetzelfde nog zoo lang op de oude reederij-cedule kunnen geschieden, tot dat dezelve, na het expireren van den zeebrief, tot het obtineren van eene nieuwe, ingevolge art. 8 hierboven, door eene nieuwe reederij-cedul moet worden vervangen.

Art. 33. Indien echter eenig schip, voor hetwelk een Turksch paspoort is geligt, zich binnen het Koninkrijk bevond, en binnen hetzelfde geheel mogt worden verkocht, zal degene, die het paspoort zal hebben geligt, gehouden zijn hetzelfde paspoort, binnen veertien dagen, aan den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnzen, bij wien hetzelfde zal

zijn uitgegeven, terug te leveren, ten einde door denzelfden, na het royeren der gestelde cautie, aan den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnfen te worden opgezonden, om ingetrokken te worden, op eene boete van duizend guldens, ten laste van dengenen, die deswege in gebreke mogt blijven.

Art. 34. Indien eenig schip, van Turksch paspoort voorzien, buiten 's lands zijnde, mogt worden verkocht, zal de schipper gehouden zijn, voorschreven paspoort te royeren en door te snijden, en alzoo aan den Consul of andere Ministers van den Staat, indien er daar ter plaatse zoodanige zijn mogten, onder derzelve akte of recepis over te geven, om door dezelve Consuls of Ministers aan den Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en Accijnfen, bij wien hetzelfde is uitgegeven, ten fine zoo als hierboven is gemeld, overgezonden te worden, en indien geene Consuls of andere Ministers van dezen Staat daar ter plaatse gevonden mogten worden, zullen zoodanige schippers verplicht zijn de voorschreven paspoorten, in presentie van hunne ophebbende manschap, of, deze niet aanwezig zijnde, van een publiek ambtenaar daar te lande, te royeren en door te snijden, en dezelve alzoo dadelijk aan den voornoemden Directeur-Generaal over te zenden, met en benevens eene verklaring onder eede van derzelve manschap, waar en wanneer de voorschreven verkoop zal geschied zijn; en zullen, bij verzuim daarvan, de schippers verbeuren eene boete van vijfduizend guldens.

Art. 35. Niemand, wie hij zoude mogen zijn, zal een Turksch paspoort aan een' onderdaan van het Koningrijk mogen leenen of verhuren, overdoen, of gebruiken aan of voor eenige andere schepen, dan op welker naam hetzelfde zal geligt zijn, en zulks op eene boete van tienduizend guldens.

Art. 36. Ingeval iemand, wie hij zoude mogen zijn, Turksche paspoorten ten dienste van vreemde mogt geven, of afstaan, hetzij bij verkoop, leening, ruiling of onder welken anderen titel het zoude mogen zijn, of ook dezelve mogt nmaken of vervalschen, zal hij daarvoor met den dood worden gestraft.

Art. 37. Ingeval van overtreding of verzuim in de opvolging der bepalingen op het fluk der zeebrieven en Turksche paspoorten, bij de tegenwoordige Wet voorgeschreven, zal worden geprocedeerd op gelijken voet en wijze, als zulks ingeval van overtredingen der Wetten op de in- en uitgaande regten gebruikelijk is; de te verbeuren boeten zullen worden verdeeld op zoodanige wijze, als nader door Ons zal worden bepaald; zullende de schepen, voor zoo verre de waarde derzelve toereikende is, voor de boete zijn verbonden en executabel.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geïnfereerd, en dat alle Ministeriële Departementen en Autoriteiten, Collegien en Ambtenaren, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven enz.

(1) FORMULIER VAN DEN ZEEBRIEF.

(Koninklijk Wapen.)

WIJ WILLEM, *bij de gratie* GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOTHERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Allerdoorluchtigste, Doorluchtigste, Doorluchtige, Grootmagtige, Hoog- en Welgeboren, Wel-Edele, Erfeste, Achtbare, Wijze, Voorzienige Heeren, Keizers, Koningen, Republieken, Prinzen, Furstent, Hertogen, Graven, Baronnen, Heeren, Burgemeesteren, Schepenen, Raden, mitsgaders Regters, Officieren, Justicieren en Regenten, van alle goede steden en plaatsen, die deze Onze opene letteren zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Dat aan Ons voldoende is gebleken, dat, door den eigenaar of eigenaren van het ..... schip, genaamd ..... is verklaard, dat het voornoemde schip,

---

(1) Reg. . . . N<sup>o</sup>. . . . Fol. . . . Handteekening van den schipper . . . . . Gesteld in handen van mij . . . . . geëxpedieerd te . . . . . den . . . . . bij mij . . . . . der In- en uitgaande Regten en Accijnzen.

thans gevoerd wordende door ..... schipper ....  
 ..... groot ..... lasten of .....  
 zeetonnen, hebbende ..... dekken en .....  
 masten, en zijnde ..... deze Onze landen ge-  
 bouwd, binnen Ons gebied te huis behoort, en dat geene on-  
 derdanen van eenige vreemde Mogendheden daarin eenig part of  
 deel hebben. En, daar Wij den voorschreven schipper gaarne  
 gevorderd zagen in zijne regtvaardige zaak, zoo is Ons verlan-  
 gen, van allen voornoemd, en van ieder in het bijzonder, al-  
 waar de voorschreven schipper met zijn schip en ingeladene  
 goederen komen zal, hem vriendschappelijk te ontvangen en  
 behoorlijk te trakteren; gedogende hem op zijne gewone tollē  
 en ongelden; in het door- en voorbijvaren van havens, stroo-  
 men en gebied te laten pasferen, varen, en dezelve frequente-  
 ren, om zijne negotie te doen, daar en zoo als hij te rade  
 vinden zal; al hetwelk Wij genegen zijn te reciproceren (1).

Gegeven in 's Gravenhage, den ..... van het  
 jaar ..... en van Onze regering .....

Uitgegeven van wege den Koning.

*De Directeur-Generaal der In- en Uitgaande Regten en  
 Accijnsen.*

Ter ordonnantie:

*De Secretaris bij het Departement.*

---

*Formulier der verklaring van eigendom, en van  
 de beëdiging derzelve, wanneer het schip slechts  
 ééne eigenaar heeft.*

Ik ondergeteekende ..... wonende te .....  
 verklaar, bij deze, te zijn eigenaar van het .....

---

(1) De schipper is verplicht om, binnen driemaal vier en twintig uren na  
 aankomst in eene vreemde haven, alwaar een Nederlandsche Minister, Con-  
 sul of Agent resideert, dezen zeebrief bij denzelven te vertoonen en doen  
 viferen, op verbeurte eener boete van ééne gulden voor elk last, dat het  
 schip groot is.

schip, genaamd ..... , gebouwd te ..... ,  
 hebbende ..... dekken, ..... masten, zijnde  
 groot ..... lasten of ..... zeetonnen, te huis  
 behoorende (of thans liggende) te ..... en gevoerd  
 wordende door schipper .....

(Onderteekening van den eigenaar.)

*Eed-aflegging op de voorschreven verklaring bij  
 de Regtbank van eersten aanleg of bij den Vre-  
 deregter.*

Op heden, den ..... is voor ons, ..... ge-  
 compareerd de heer ..... , wonende te ..... ,  
 welke, na aan ons met en benevens den bij- of laatsten koop-  
 brief van het daarin omschreven schip, te hebben overgegeven  
 de bovenstaande verklaring van eigendom, daarop in onze han-  
 den heeft afgelegd, en in onze tegenwoordigheid heeft onder-  
 teekend den navolgenden eed:

„ Ik ..... , wonende te ..... , zwer, dat het  
 „ ..... schip, genaamd ..... , gebouwd te ..... ,  
 „ hebbende ..... dekken, ..... masten, zijnde  
 „ groot ..... lasten, te huis behoorende (of thans liggende)  
 „ te ..... en gevoerd wordende door schipper .....  
 „ ..... , geheel en al aan mij toebehoort; dat (*ingeval na-*  
 „ *melijk van koop*) hetzelfde schip door mij is gekocht, en dat  
 „ die koop is geweest gaaf en ongeclaufuleerd, zonder dat aan  
 „ iemand, veel min aan eenig buitenlander, eenig aandeel of  
 „ interest in het voorschreven schip is gereserveerd, beloofd of  
 „ naderhand verrekend zal worden; dat ik ben onderdaan van  
 „ het Koninkrijk der Nederlanden, bezittende de vereischten,  
 „ bij de vigerende Wet op de Zeebrieven en Turksche Pas-  
 „ poorten omschreven, en eindelijk, dat ook op het voorzeide  
 „ schip door geen' buitenlander eenig geld is geschoten.

„ Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!”

(Onderteekening van den eigenaar.)



## ZEEBRIEVEN EN TURKSCH E PASPOORTEN. 541

Is tevens voor ons gecompareerd NN. .... schipper, voerende het schip hierboven omschreven, welke, nadat hem de bovenstaande verklaring van den eigenaar was vertoond, mede in onze handen heeft afgelegd, en in onze presentie heeft onderteekend den navolgenden eed:

„ Ik ..... schipper, voerende het ..... schip,  
„ genaamd ....., hebbende ..... dekken, .....  
„ masten, groot zijnde ..... lasten, of ..... zee-  
„ tonnen, zweren, dat hetzelfde schip, mijns wetens, geheel en  
„ alleen toebehoort aan den heer ....., wonende te ....  
„ ....., en thans hier tegenwoordig, en dat mij niet be-  
„ kend is, dat eenig buitenlander, direct of indirect, in het-  
„ zelve eenig aandeel of interest heeft.

„ Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!”

(Onderteekening van den schipper.)

En hebben Wij, President der Regtbank van eersten aanleg, of Vrederegtter, den door bovengemelden eigenaar aan ons vertoonden bij- of laatsten koopbrief behoorlijk geëxamineerd en denzelven ter onzer Griffie doen registreren, onder n<sup>o</sup>. ...

Van welk een en ander Wij de tegenwoordige akte hebben opgemaakt, welke Wij met onzen Griffier hebben onderteekend.

---

*Formulier der reederij - cedul en van de beëdi-  
ging derzelve, ingeval een schip meer dan éenen  
eigenaar heeft.*

Wij ondergeteekenden ....., wonende te ..... en  
wonende te ....., boekhouder en voornamen medereeders  
van het schip, genaamd ....., gebouwd te .....,  
hebbende ..... dekken, ..... masten, zijnde groot  
..... lasten, of ..... zeetonnen, te huis behoorende  
(of thans liggende) te ..... en gevoerd wordende door  
schipper ....., verklaren, dat Wij, met en benevens  
onze hierna te meldene medereeders, zijn de eenige eigenaars  
van het voorschreven schip, en zulks ieder voor zoodanig ge-  
deelte, als achter elks naam zal worden uitgedrukt, te weten:

NN. ...., wonende te ....., boekhouder.

NN. ...., „ „ ....., „

NN. ...., „ „ ....., „

(Onderteekening van den boekhouder en voorname eigenaars.)

*Eed-aflegging op dezelve, bij de Regtbank van  
eersten aanleg of den Vrederegter.*

Op heden, den ....., zijn voor ons ..... gecompareerd de heeren NN. ...., wonende te ....., en NN. ...., wonende te ....., welke, na aan ons, met en benevens den bijl- of laatsten koopbrief van het daarin omschreven schip, te hebben overgegeven de bovenstaande reederij-cedulle, daarop in onze handen hebben afgelegd, en in onze presentie onderteekend den navolgenden eed:

„ Wij NN. ...., wonende te ....., en NN. ...., wonende te ....., boekhouder en voorname medereeders van het schip, genaamd ....., gebouwd te ....., hebbende ..... dekken, ..... masten, groot zijnde ..... lasten of ..... zeetonnen, te huis behoorende (of thans liggende) te ..... en gevoerd wordende door schipper ....., zweren, en zulks, wat ons bijzonder eigendom aangaat, *stellig*, doch voor zoo veel het eigendom onzer medereeders betreft, *naar ons beste weten*, dat wij te zamen met onze mede-eigenaren, op de hierboven door ons overgelegde reederij-cedulle uitgedrukt, zijn de eenige reeders van hetzelfde schip, dat (ingeval namelijk van koop) het voorschreven schip door ons is gekocht, en dat die koop is geweest gaaf en ongeclausuleerd, zonder dat aan iemand, veel min aan eenig buitenlander, eenig interest in hetzelfde schip is gerefereerd of beloofd, of naderhand verrekend zal worden; dat wij allen zijn onderdanen van het Koninkrijk der Nederlanden, bezittende de vereischten, bij de vigerende Wet op de Zeebrieven en Turksche Paspoorten omschreven, en eindelijk, dat ook op het voorzeide schip door geen' buitenlander eenig geld is gefchoten.

„ *Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!*”

(Onderteekening van den boekhouder en voorname eigenaars.)

Is tevens voor ons gecompareerd NN., schipper, voerende het schip hierboven omschreven, welke, nadat hem de bovenstaande reederij-cedulle was vertoon d, mede in onze handen heeft afgelegd en in onze presentie onderteekend den navolgenden eed :

„ Ik . . . . ., schipper, voerende het . . . . . schip, genaamd  
 „ . . . . ., hebbende . . . . . dekken, . . . . . masten, groot zijn.  
 „ de . . . . . lasten of . . . . . zeetonnen, zwere, dat op de bo-  
 „ vengemelde, aan mij op heden vertoon d reederij-cedulle van  
 „ hetzelfde schip, mijns wetens, geene reeders zijn verzwegen,  
 „ en dat mij niet bekend is, dat eenig buitenlander, direct of  
 „ indirect, in hetzelfde eenig aandeel of interest heeft.

„ Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!”

(Onderteekening van den schipper.)

En hebben Wij, President der Regtbank van eersten aanleg, of Vrederegter, den door bovengemelden boekhouder en voorname medereeders aan ons vertoon den bijl- of laatsten koopbrief behoorlijk geëxamineerd en denzelven ter onzer Griffie doen registreren, onder n°. . . .

Van welk een en ander Wij de tegenwoordige akte hebben opgemaakt, welke Wij met onzen Griffier hebben onderteekend.

(1) FORMULIER VAN TURKSCH E PASPOORT.

(Koninklijk Wapen.)

WIJ WILLEM, *bij de gratie* GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOTHERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Aan allen, dien het aangaat!

Laat pasferen het schip . . . . ., gevoerd bij schipper . . . . ., met zijne pasfagiers, goederen en koopmanschappen, zonder

(1) Reg. . . . . N°. . . . . de vereischte eed op dit paspoort is afgelegd voor mij ondergeteekenden . . . . . der In- en Uitgaande Regten en Accijnfen te . . . . . den . . . . .

eenig belet, verhindering, faifering of moleftatie, zijnde Ons bij goede getuigenifche gebleken, dat hetzelfde fchip toebehoort aan ingezetenen dezer Landen,

Gegeven te ....., den ..... van ..... het jaar ..... en van Onze regering het .....

Uitgegeven van wege den Koning.

De Directeur-Generaal, enz.

Ter Ordonnantie van denzelfen,

---

*Formulier van de verklaring, onder eede, door twee der voornaamfte reeders (de boekhouder, zoo die medereeder is, daaronder begrepen) ingevolge art. 25 dezer Wet voor de uitgifte der Turfche Pafpoorten, in handen van den Directeur der In- en Uitgaande Regten en Acijnsen af te leggen.*

„ Wij ondergeteekenden ....., wonende te .....,  
 „ verklaren, dat het ..... fchip, genaamd ....., heb-  
 „ bende ..... dekken, ..... matten, zijnde groot .....  
 „ laften of ..... zeetonnen, gevoerd door fchipper .....  
 „ en thans liggende te ....., is gebouwd ..... het Ko-  
 „ ningrijk der Nederlanden, en wel te .....

„ Dat wij, met en benevens onze medereeders, nitgedrukt op  
 „ de door ons geëxhibeerde reederij-cedul, allen onderdanen  
 „ van dezen Staat, bezittende de vereifchten, bij de vigeren-  
 „ de Wet op de Zeebrieven en Turfche Pafpoorten omfchre-  
 „ ven, zoo veel ons bekend is, de eenigfte eigenaars en reeders  
 „ zijn van het voorgemelde fchip; dat, mitsdien, niemand bui-  
 „ ten ons, veel min eenig buitenlander, daarin eenige portie of  
 „ aandeel heeft, noch door ons als zoodanig wordt erkend, dat  
 „ ook daarop door geen' buitenlander eenig geld gefchoten is,

„ of hem daarin eenig interest gereserveerd, beloofd of hierna  
 „ verrekend zal worden, en eindelijk, dat hetzelfde schip is, of  
 „ zal worden bemand, van de noodige vivres voorzien en ver-  
 „ der geëquipeerd en toegerust binnen het Koningrijk der Ne-  
 „ derlanden.

„ *Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!*”

(Onderteekening van de twee voornaamste reeders.)

*Formulier van de verklaring, onder eede, hier-  
 boven gemeld, wanneer het schip slechts  
 éénen eigenaar heeft.*

„ Ik ondergeteekende ....., wonende te .....,  
 „ verklaar, dat het schip, genaamd ....., hebbende .....  
 „ dekken, ..... masten, zijnde groot ..... lasten of ...  
 „ .... zeetonnen, gevoerd door schipper ..... en thans  
 „ liggende te ....., is gebouwd ..... het Koningrijk  
 „ der Nederlanden, en wel te ....., dat ik ben onder-  
 „ daan van dezen Staat, bezittende de vereischten, bij de vi-  
 „ guerende Wet op de Zeebrieven en Turksche Paspoorten om-  
 „ schreven, en de eenigste eigenaar en reeder van het voormelde  
 „ schip; dat mitsdien niemand buiten mij, veel min eenig bui-  
 „ tenlander, daarin eenige portie of aandeel heeft, noch door  
 „ mij als zoodanig wordt erkend; dat ook daarop door geen' bui-  
 „ tenlander eenig geld gefchoten is, of hem daarin eenig interest  
 „ is gereserveerd, beloofd of hierna verrekend zal worden, en  
 „ eindelijk, dat hetzelfde schip is, of zal worden bemand, van  
 „ de noodige vivres voorzien, en verder geëquipeerd en toe-  
 „ gerust binnen het Koningrijk der Nederlanden.

„ *Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!*”

(Handteekening van den eigenaar.)

*BESLUIT van den 29sten October 1823, houdende voorzieningen tegen de pogingen, welke worden in het werk gesteld, om, door middel van valsche bijbrieven, te bekomen zeebrieven voor schepen, die, volgens de Wet van den 14den Maart 1819, tot de vaart onder Nederlandsche Vlag niet kunnen toegelaten worden.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Staat, belast met de generale directie der ontvangsten, van den 11den Augustus laatstleden, n<sup>o</sup>. 154<sup>s</sup>, tot daarstelling van maatregelen tegen de pogingen, welke worden in het werk gesteld, om, door middel van valsche *bijbrieven, zeebrieven* te bekomen voor schepen, die, volgens de Wet van den 14den Maart 1819 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 12), tot de vaart onder Nederlandsche vlag niet kunnen toegelaten worden;

Gezien het rapport van Onzen Minister van Justitie, van den 30sten September laatstleden, lett. Y<sup>12</sup>;

Den Raad van State gehoord;

Hebben goedgevonden en verstaan:

*Vooreerst*: Onzen Minister van Staat voornoemd te magtigen, om door de Gouvernements-nieuwspapieren bekend te maken, dat voortaan, bij de overlevering der verklaring van eigendom of reederij-cedullen aan de Regtbanken van eersten aanleg of Vrederegters, ten einde tot het doen van den eed te worden toegelaten voor een schip, dat vroeger nog van geen en Nederlandschen zeebrief is voorzien geweest, altoos en dus ook in de gevallen, waarin men zoude kunnen volstaan met de overlegging van het laatste koopcontract, tevens dient te worden vertoond de oorspronkelijke *bijlbrief*, gesterkt door eene daarop te stellen verklaring van het Bestuur der gemeente, alwaar dezelve is afgegeven, houdende, dat hetzelfde Bestuur kennis draagt of zich overtuigt

houdt, dat het in den *bijlbrief* vermeld schip waarlijk daar ter plaatse is gebouwd of van stapel geloopt, bij den scheepstimmerman, en ten jare daarbij opgegeven of op te geven; met verdere waarschuwing, dat degenen, die zich tot aflegging van den eed mogten aanbieden, zonder te gelijk den *bijlbrief*, met zoodanige verklaring voorzien, over te leggen, uit kracht van art. 7 der meergemelde wet zullen worden verwezen naar den Directeur der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnzen, in wiens directie de Regtbank gevestigd is, ten einde als bij dit artikel is bepaald.

*Ten tweede:* Onzen Minister van Justitie te magtigen, om de Regtbanken van eersten aanleg en mede de Vrederegters, voor zoo verre deze laatste daarin, naar het slot van art. 5 der voorzeide wet, betrokken zijn, aan te schrijven of te doen aanschrijven, om wanneer aan hen, ten einde voor eenig schip voor het eerst een' Nederlandschen *zeebrief* te kunnen verkrijgen, wordt aangeboden een *bijlbrief*, voorzien van zoodanige verklaringen van het Gemeentebestuur, als hiervoren is gemeld, alsdan zulks aan den voet der aanteekening, welke uit kracht van art. 7 der wet van den 14den Maart 1819 op de reederij-cedullen moet geïfeld worden, te vermelden in dezer voege:

„ Volgens den vertoonden *bijlbrief*, voorzien van de bevestigende verklaring van het Gemeentebestuur te . . . . ., in dat . . . . ., is het in het hoofd dezer gemelde schip aldaar „ gebouwd en van stapel geloopt in den jare . . . . ., bij . . . . .” en om, indien men een' *bijlbrief* mogt overleggen, waarop zoodanige bevestigende verklaring wordt gemist, of wel slechts het laatste koopcontract (uitgezonderd het geval, dat door Ons, volgens het laatste gedeelte van art. 2 der wet, in de afgifte van een' Nederlandschen *zeebrief* voor een buitenlandsch gebouwd schip mogt zijn toegestaan), alsdan, uit kracht van art. 7 der wet, de verzoekers, om toegelaten te worden tot het afleggen van den eed, in persoon te verwijzen naar den Directeur der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnzen, ten einde als bij dat artikel is bepaald.

Zullende Onze voormelde Ministers in de door hen te nemen dispositien het vereischte gebruik maken van de autorisatie in het tegenwoordig besluit vervat, en Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en Waterstaat omtrent de eventuele afgifte der voor-

## 548 ZEEBRIEVEN EN TURKSCHE PASPOORTEN.

schreven verklaringen de noodige instructien aan de Gemeentebefturen doen toekomen, ten einde door dezelve, dienaangaande, niet dan met gepaste naauwkeurigheid en op gronden van overtuiging worde te werk gegaan.

Affchrift dezès zal aan ieder van de voornoemde Onze Ministers gezonden worden ter uitvoering, en aan den Raad van State tot informatie.

Gegeven enz.



---

## KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE MARINE.

---

*UITTREKSEL uit het Reglement voor  
het Koninklijke Instituut voor de Ma-  
rine te Medemblik, voorloopig goed-  
gekeurd bij Zijner Majesteits besluit  
van den 6den September 1828, no.  
56 (1).*

### EERSTE HOOFDSTUK.

#### *Algemeene bepalingen.*

**A**rt. 1. Het Koninklijke Instituut voor de Marine is bestemd tot het opleiden van jonge lieden tot Officieren voor de Marine.

Art. 2. Ook zullen op hetzelfde eenige jonge lieden worden toegelaten, bestemd tot Officieren voor het korps Mariniers en tot den scheepsbouw. De laatstgemelden worden op het Instituut in de noodige voorbereidende kundigheden geoefend, ten einde vervolgens op 's Lands werven het praktische onderwijs in de constructie der schepen met vrucht te ontvangen.

Art. 3. De Elèves van het Instituut zullen zijn adelborsten der tweede klasfe. Er zullen voortaan geene andere van deze klasfe aangesteld worden.

---

(1) Wij hebben geoordeeld te kunnen volstaan, met slechts uit dit Reglement in ons werk over te nemen het eerste, negende en tiende Hoofdstuk, en ten opzichte van de overige, bevattende verordeningen omtrent de formatie, het beheer, de kleeding en wapening, militaire, civiele en geestelijke beambten enz. en derzelver dienstverrigtingen enz.; over de tenue, ligging enz.; ten aanzien van de vakken van onderwijs en oefening; de bijzondere verordeningen van toezigt, policie en straffen; van het examen, en van de vacantie, te mogen verwijzen tot het geheele Reglement zelve, gedrukt ter Algemeene Landsdrukkerij, 1828.

Art. 4. Het Instituut wordt geplaatst op 's Lands werf te Medemblik; de adelborsten zullen aldaar in een daartoe geschikt lokaal gekazerneerd zijn.

Art. 5. In dit lokaal, zoo als ook in andere daartoe in gereedheid gebragte 's Lands gebouwen op gemelde werf, zullen de militaire en civiele beambten van het Instituut wonen.

Art. 6. Tot oefening in het praktische gedeelte der zeevaartkunde zal er steeds, ten dienste van het Instituut, een vaartuig zijn, om daarmede in de Zuiderzee te kruisen, en de verschillende havens en zeegaten van het Rijk aan te doen, terwijl de meestgevorderde adelborsten des zomers, op een ander vaartuig, grootere kruistogten in het Kanaal, de Noord- en Oostzee zullen doen.

Art. 7. Het getal der adelborsten, hetwelk op het Instituut zal toegelaten worden, wordt vooreerst bepaald op zeventig jongelingen, zijnde zoons van ingezetenen des Koninkrijks of van 's Rijks overzeesche Bezittingen. De jongelingen, die op het Instituut worden toegelaten, zullen niet beneden de dertien en niet boven de achttien jaren oud zijn.

Art. 8. Van deze adelborsten zijn zestig bestemd tot Officieren der Marine, zes tot Officieren voor het korps Mariniers, en vier tot Constructeurs van 's Lands schepen.

Art. 9. Dit getal en deze verdeeling is echter, naar gelang der omstandigheden en der behoeften van 's Rijks dienst, voor wijziging vatbaar.

Art. 10. Onder dit getal zijn begrepen de tegenwoordige adelborsten der 2de klasse, en de buitengewone adelborsten, voor zoo verre beiden non-actief of op 's Rijks wachtschepen dienende zijn, alsmede de kadets voor de Marine, die van de School te Delft op het Instituut overgaan.

Art. 11. De bijdrage, door de adelborsten jaarlijks te betalen, wordt bepaald op driehonderd vijftig guldens, waarvan de eene helft bij de intrede van den adelborst vóór of op den 15den November, en de andere helft vóór of op den 1sten Mei zal vooruit betaald worden, en voor de volgende jaren op dezelfde tijdstippen. De adelborsten zullen bij derzelver komst op het Instituut behooren mede te brengen eene complete uitrusting overeenkomstig met tabel A, gedurende derzelver verblijf aldaar ook in de suppletie en het onderhoud hunner kleedingstukken, en verdere

daarbij vermelde behoeften, voor eigene rekening behooren te voorzien.

Art. 12. Een zeker getal adelborsten zal op het Instituut toegelaten worden, die slechts de helft van deze jaarlijkse som betalen of geheel vrijgesteld worden.

De jongelingen, aan welke deze vergunning gegeven wordt, zullen zijn kinderen van verdienstelijke, doch minvermogene Officieren, en burgerlijke ambtenaren, of wier vaders in den oorlog of op eene andere wijze in de dienst van het Rijk het leven verloren hebben, of ouderlooze kinderen, wier vaders minvermogene Officieren of burgerlijke ambtenaren waren, of jongelingen, die een' bijzonderen aanleg toonen voor de zeevaarkundige vakken of die, ter zee varende, blijken geven van uitmuntende geestvermogens, daarmede gepaard gaande vlijt en onberispelijke zeden, en mitsdien eene zoodanige plaatsing als hoogste belooning voor deze vereenigde hoedanigheden verworven hebben.

Ook zullen de kadets voor de Marine, die thans op 's Rijks kosten te Delft zijn, zonder betaling van contributie naar Medemblik overgaan.

Art. 13. De tegenwoordige adelborsten der 2de klasse, en de buitengewone adelborsten zullen, voor zoo verre zij zich niet buiten 's lands in active dienst bevinden, op het Instituut overgaan, ten einde zich te oefenen in de vakken, welke aldaar onderwezen worden. Zij worden geplaatst in die klasfen, welke met hunne reeds gemaakte vorderingen overeenkomen, en hebben geen voorregt boven andere adelborsten; zij zullen dus ook niet bevorderd worden tot adelborsten der 1ste klasse, vóór dat zij bij het examen op het Instituut bewijzen van voldoende vorderingen gegeven hebben.

Zij blijven in het genot van hun activiteits-traktement, doch zal hetzelfde gestort worden in de kas van het Instituut, ten einde te strekken in mindering van de bepaalde contributie.

Art. 14. De adelborsten der 1ste klasse, die niet in active dienst zijn, zullen het onderwijs, dat op het Instituut gegeven wordt, kunnen bijwonen, en in het loaal van het Instituut gehuisvest zijn.

Zij zullen gedurende hun verblijf aldaar het gewone activiteits-traktement genieten, doch de bepaalde contributie voor derzelver onderhoud aan het Instituut moeten uitkeeren. Wanneer zij het

Instituut wederom verlaten, zal de militaire Kommandant aan den Minister voor de Marine en Kolonien een berigt geven van hun gedrag en gemaakte vorderingen, ingevolge art. 174 (1).

Art. 15. De leercursus op het Instituut zal van vier jaren zijn, welke tijd evenwel korter zal kunnen wezen voor die adelborsten, welke, vóór hunne komst op hetzelfde, reeds zoodanige vorderingen gemaakt hebben, dat zij den leercursus van het tweede, derde of vierde jaar, dadelijk kunnen bijwonen.

Art. 16. De adelborsten, bestemd tot Officieren der Marine, die bij een examen getoond hebben, in de vakken, welke in den vierjarige cursus onderwezen worden, genoegzame vorderingen te hebben gemaakt, zullen als adelborsten der 1ste klasse in het vaste korps geplaatst worden, ingevolge art. 229 (2).

Art. 17. Voortaan zullen geene adelborsten der 1ste klasse aangesteld worden, dan diegene, welke op het Instituut geweest zijn, met uitzondering van die adelborsten der 2de klasse, welke zich in actieve dienst bevinden.

Art. 18. De rol van het Koninklijke Instituut voor de Marine enz.

## TWEDE HOOFDSTUK.

### *Verordeningen omtrent de formatie, het beheer, de kleeding en wapening.*

#### I. ONDERDEEL.

##### *Formatie.*

Art. 19. De adelborsten zullen enz.

---

(1) Volgens dit artikel vervaardigt de Raad van toezigt het berigt, schetsende alles, waarin de gemelde adelborst zich, gedurende zijn verblijf op het Instituut, geoefend heeft, welke vorderingen bij gemaakt heeft, en hoedanig zijn gedrag en vlijt geweest is.

(2) Volgens dit artikel worden zij verder, als de gelegenheid zich daartoe aanbiedt, aan boord van een van Zijner Majesteits schepen of vaartuigen geplaatst. De adelborsten voor het korps Mariniers zullen als 2de Luitenanten bij dat korps worden aangesteld, of, zoo er geene vacaturen zijn, daarbij *à la suite* geplaatst worden. Adelborsten voor de Constructie zullen tot leerlingen bij de Constructie op eene van 's Lands werven aangesteld worden enz.

NEGENDE HOOFDSTUK.

*Wijze en voorwaarden van admisie op het  
Instituut.*

Art. 236. Ouders of voogden, die verlangen, dat hunne zonen of pupillen als adelborsten bij het Instituut voor de Marine worden geplaatst, zullen tot dat einde een rekwest indienen aan den Minister voor de Marine en Kolonien, die het examen van den jongeling zal gelasten, en daarvan een voldoende berigt ontvangen hebbende, hem ter admisie op het Instituut, indien er vacatures bestaan, aan den Koning zal voordragen.

Art. 237. Dit rekwest zal moeten aanduiden den naam, stand of beroep, de woonplaats, geboorteplaats, en godsdienst van vader en moeder, of van voogden, en tevens inhouden, voor welk dienstvak zij wenschen, dat de jongeling wordt opgeleid.

Art. 238. Hetzelve zal voorts vergezeld gaan van de volgende stukken:

- 1°. Van een certificaat van het Bestuur der woonplaats van de ouders, waaruit blijkt, hoelang dezelve aldaar gedomicilieerd zijn geweest, en of zij er goederen bezitten.
- 2°. Van de geboorteakte van den aspirant, waaruit blijkt, dat dezelve niet jonger zij dan dertien en niet ouder dan achtien jaren, ingevolge art. 7.
- 3°. Van een certificaat van een' geneesheer, inhoudende, dat de aspirant van eene goede fysieke gesteldheid is, zonder eenige lichaamsgebreken te hebben, welke hem voor de dienst ongeschikt maken, en gevaccineerd zij of de kinderpokken gehad hebbe.

Art. 239. De admisie op het Instituut zal slechts eenmaal in het jaar plaats hebben en wel op den veertienden November.

Art. 240. De aankondiging van den tijd, op welchen de admisie op het Instituut zal verleend worden, mitsgaders van de vereischen tot het verkrijgen van zoodanige admisie, zal jaarlijks in de Staatscourant en in de Gazette des Pays-Bas geschieden, en wel bij herhaling eenige maanden vóór het tijdstip, bepaald tot het houden van het examen der aspiranten.

Art. 241. Het examen zal voor als nog bestaan in de navolgende vakken :

- 1°. Het schrijven eener goede leesbare hand, de kennis der eerste gronden van de Nederlandsche of Fransche taal, zoodanig, dat de aspirant ééne dezer talen gemeenzaam kenne, en in de andere zoo verre bedreven zij, dat hij zonder veel moeite uit dezelve kan vertalen.
- 2°. De rekenkunde, vooral de leer der evenredigheden en der gewone en tientallige breuken, met toepassing op het nieuwe stelsel van maten en gewigten; wordende hier vooral vereischt, dat de aspirant naauwkeurig en vlug rekene.
- 3°. De eerste gronden der algemeene en der Vaderlandsche geschiedenis en der aardrijkskunde.

De aspiranten, welke in deze vakken het best voldoen, alsmede diegenen, welke reeds goede vorderingen in de wiskunde gemaakt hebben, zullen, indien er concurrentie is, bij voorkeur geplaatst worden.

Art. 242. Het voorgeschrevene examen zal te Medemblik, in tegenwoordigheid van den militairen Kommandant, door eene Commissie, bestaande uit de twee Hoogleraren, den eersten Officier en den Kapitein der Artillerie, afgenomen worden, en wel ééns in het jaar, in de maand Junij, ten aanhooren van de ouders of voogden der aspiranten.

Art. 243. Het proces-verbaal van dit examen zal door de Commissie aan den militairen Kommandant gegeven worden, die hetzelfde met zijne confideratien en advijs inzendt aan den Minister voor de Marine en Kolonien, welke alsdan daarvan eene voordragt doet aan den Koning.

## TIENDE HOOFDSTUK.

### *Ontslag der Adelborsten van het Instituut om bijzondere redenen.*

Art. 244. Wanneer een adelborst, gedurende zijn verblijf op het Instituut, aan lichamelijke gebreken onderhevig wordt, welke hem voor de dienst ongeschikt maken, of dat hij zijne studiejaren nutteloos doorbrengt, door gebrek aan lust, en vermogens

voor de studie, of dat hij onbuigzaam is, en alle vermaningen tot verbetering vruchteloos geweest zijn, of dat hij door zedebederf gevaarlijk voor de anderen wordt, zal hij van het Instituut verwijderd worden.

Art. 245. Deze verwijdering zal door den militairen Kommandant, met overleg van den Raad van toezigt, aan den Minister voor de Marine en Kolonien gevraagd worden, met bepaalde opgave van de redenen.

Art. 246. De ouders of voogden der adelporsten zullen in tijds hiervan verwittigd worden, opdat zij het ontslag van hunnen zoon of pupil kunnen vragen, overeenkomstig art. 229.

Art. 247. Ook zal het aan de ouders of voogden der adelporsten vergund zijn, om andere gewigtige redenen het ontslag van het Instituut voor hunne zonen of pupillen aan den Minister voor de Marine en Kolonien te vragen (1). Het rekwest zal deze redenen moeten aanwijzen en door den Minister aan den Raad van toezigt gezonden worden, ten einde daarop te adviferen (2).

---

(1) Naardien bij het besluit van Zijne Majesteit van den 25sten December 1829 het Departement van de Marine weder is afgescheiden van dat van Kolonien, komt het ons voor, dat zoodanig verzoek thans aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins FREDERIK der Nederlanden, bij besluit van Zijne Majesteit van den 25sten December 1829 benoemd tot Admiraal van 's Rijks vloot en Kolonel-Generaal van de onderscheidene wapens der landmagt, en als zoodanig aan Hoogstdenzelven opgedragen het opperbeftuur over de Departementen van Marine en Oorlog, zou behooren gedaan te worden. Wij zullen, om het hoogstbelangrijke van dit besluit, hetzelfde laten volgen.

(2) Wij achten het onnoodig hier te plaatsen de opgave van den staat van 's Rijks zeemagt in active dienst op den 31sten December 1828, maar meer voegzaam mede te deelen den inhoud van eene resolutie van Zijne Excellentie den Minister voor de Marine en Kolonien van den 16den Mei 1828, waarbij de Minister, overwegende, dat bij de buiten dienststelling van Zijner Majesteits schepen en vaartuigen van oorlog, het veeltijds is gebleken, dat de daaraan medegegevene zeeinstrumenten, kaarten en boeken niet met die zorg zijn behandeld, welke deze kostbare en nuttige voorwerpen vereischen, heeft goedgevonden te bepalen, dat voortaan de zorg en de zoo veel mogelijke verantwoordelijkheid over de gedachte voorwerpen, en wel speciaal over de *tijdmeters*, *sextanten*, *zee-barometers*, *kompassen* enz. onder het onmiddellijk opzigt der kommandanten van de scheepshoudens zelve, door hen zal opgedragen worden aan eenen van derzelve onderhebbende en daartoe meest geschikte officieren, welke, te

## 556 KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE MARINE.

dier zake, zorgvuldige aantekeningen zal behooren te houden, en daarentegen van eenige andere bezigheden, naar gelang der omstandigheden, zal vrijgewaard worden, zoodanig als zulks door de kommanderende officieren in het belang van Zijner Majesteits dienst zal noodig geoordeeld worden; zullende hiervan enz. — De voormelde opgave van den staat van 's Rijks zeemagt, en ook deze resolutie is opgenomen in de *Handleiding tot de kennis van Nederl. Staatsbestuur*, IV. D. bladz. 490.



---

N A S C H R I F T.

---

*BESLUIT van den 25sten December  
1829, betreffende het beheer van  
de zee- en landmagt.*

**W** IJ WILLEM, ENZ.

Hebben besloten en besluiten :

Art. 1. Onze beminde Zoon, Prins FREDERIK der *Nederlanden*, wordt bij dezen benoemd tot Admiraal van de vloot, alsmede tot Kolonel-Generaal der verschillende wapenen van de landmagt.

Art. 2. In die hoedanigheid zal Hij met Ons arbeiden, Ons in Onze tijdelijke residentie volgen, en zitting blijven houden in Onzen Raad van Ministers.

Art. 3. Te rekenen van den 1sten Januarij 1830, zal het beheer der zaken van Onze zee- en landmagt, onder het opperbeftuur van Onzen beminden Zoon Prins FREDERIK, als Admiraal en Kolonel-Generaal, worden opgedragen aan twee Directeuren - Generaal, de een voor de Marine en de andere van Oorlog.

Art. 4. De Admiraal en Kolonel - Generaal zal belast zijn met het algemeen toezigt over Onze zee- en landmagt, met het onderzoek van alle onderwerpen van aanbelang, die tot dezelve betrekking hebben, met het doen van alle zoodanige voordragten, als hij tot bevordering van 's Rijks dienst in beide die vakken zal noodig oordeelen, met het inspecteren of doen inspecteren van fchepen, troepen, vestingwerken, magazijnen of andere dergelijke inrigtingen, en in het bijzonder ook met het personeel Onzer zee- en landmagt.

Art. 5. Wij behouden Ons voor, om de attributien van Onzen Admiraal en Kolonel-Generaal, zoo jegens Ons, als in verhouding met de beide Directeuren-Generaal, mitsgaders al hetgeen verder in dezen voorziening mogt vereifchen, nader meer bepaaldelijk te regelen, op de voorftellen, die Ons deswege door Onzen Admi-

raal en Kolonel-Generaal, zoodra mogelijk, zullen worden aangeboden.

Art. 6. Tot Directeur-Generaal worden benoemd:

Voor de Marine, de Schout-bij-nacht J. C. WOLTERBEEK, thans Directeur van het Departement der Marine van de Zuiderzee;

En van Oorlog, de Luitenant-Generaal D. J. EERENS, thans belast met het onmiddellijk toezigt, enz., der korpsen infanterie, in het zesde groot militaire kommando.

Zullende de beide Generale-Directien in 's Gravenhage gevestigd worden.

En zullen affchriften dezès worden gezonden aan Onzen beminden Zoon, den Prins *van Oranje*, aan Onzen beminden tweeden Zoon, Prins *FREDERIK der Nederlanden*, als benoemd Admiraal van de vloot, en Kolonel-Generaal der verschillende wapenen van de landmagt, aan de Departementen voor de Marine en van Oorlog, en aan de verdere Departementen van algemeen Bestuur en Collegien, alsmede aan de benoemde Directeuren-Generaal, tot informatie en narigt.

Gegeven te 's Gravenhage, den 25sten December des jaars 1829, en van Onze regering het zeventiende (1).

---

(1) Volgens Koninklijk besluit van den 29sten December 1829, zijn de zaken, welke tot de Kolonien betrekking hebben, te rekenen van den eerste Januarij 1830, onder één Ministerie vereenigd met de zaken, thans behoorende tot de Administratien van den Waterstaat en de Publieke werken en van de Nationale nijverheid; en van dit tijdstip hetzelfde Ministerie opgedragen aan den Heer Mr. P. L. J. S. VAN GOBBELSCHROY, onder den titel van Minister voor den Waterstaat, de Nationale nijverheid en de Kolonien; en voorts, bij dit zelfde besluit, ook in plaats van dien Heer tot Minister van Binnenlandfche Zaken benoemd Jonkheer E. C. G. G. DE LA COSTE, thans Staatsraad, Gouverneur der provincie Antwerpen.

—

*NADERE inlichtingen en ophelderingen,  
behoorende tot de Wet voor de Schut-  
terijen, van den 11den April 1827.*

Nadat bereids de bladen n<sup>o</sup>. 18, 19, 20 en volgende van dit deel waren afgedrukt, zijn er nog, bij aanschrijvingen van het Departement van Binnenlandsche Zaken, eenige inlichtingen tot regt verstand van de wet op de schutterijen, of ter bevordering van hare rigtige uitvoering gegeven; wij hebben gemeend, den lezer geene ondiensnt te zullen doen, als aanhangfel, de voornaamste van dezelve kortelijk mede te deelen.

Bij circulaire van den 17den Februarij 1829 is ten aanzien van de Auditeurs bij de schutterijen beflist: dat de betrekking van Auditeur hem geen lid der schutterij doet zijn; en daar Auditeurs bij de wet niet onder de personen, welke voorwaardelijk of onvoorwaardelijk van deelneming in de dienst der schutterijen worden vrijgesteld, worden opgenoemd, geeft ook die betrekking hun geen regt tot vrijstelling; eindelijk dat die functie ook niet vereenigd kan worden met die van officier of eenige andere mindere betrekking bij de schutterij.

Bij dezelfde misfivè is ten aanzien van de nommerverwifeling bepaald, dat hoezeer dezelve haar volkomen beslag heeft verkregen, de fubftituant echter eigenlijk blijft de tot de dienst verpligte perfoon, en dus ten gevolge van het vertrek van den gefubftitueerde uit de gemeente niet kan worden ontfagen, vermits de wet zulks niet bepaalt: eindelijk ten opzichte der jaarlijksche contributie, die aan den gefubftitueerde volgens art. 22 is opgelegd; dat hij ter voldoening van dezelve niet verder dan over het dienstjaar, waarin de verandering van domicilie voorvalt, kan verpligt worden. Zie *Prov. blad van Zuidholland*, 1829, n<sup>o</sup>. 30.

Daar de gegevene inlichting wegens de bevoegdheid der Commisfie, bij art. 15 der wet ingesteld, om op reclames, naar aanleiding van art. 86 ingebragt, en die gegrond bevonden worden, in het

voordeel van de belanghebbenden te mogen beslifen, en welke inlichting wij hebben medegedeeld bladz. 302, ad art. 9 van het besluit van den 28sten Junij 1828, nota 2, geen doel schein getroffen te hebben, en de belanghebbenden dikwijls onkundig bleven van de Autoriteit bij welke, en van den tijd op welken zij hunne reclames hadden behooren in te brengen; heeft dit tot eene nadere aanschrijving aanleiding gegeven bij circulaire van den 28sten Februarij 1829, inhoudende: dat de plaatselijke Autoriteiten de op de bijzondere schuttersrol gebragte personen, welke mogten bevonden worden bij de voormalige schutterijen gediend te hebben, onverschillig in welken rang, of verhoogde contributie te hebben betaald, voor zoo verre zij niet reeds aan de reserve mogten zijn verwezen, nader bij biljetten op te roepen, om, indien zij vermeenen mogten, wegens eenen diensttijd van vijf jaren of langer, of wegens de betaling van verhoogde contributie gedurende vijf jaren of langer, op grond van gemeld art. 86 der wet, aanspraak te kunnen maken, om tot de reserve over te gaan, als nog binnen eenen zekeren te bepalen tijd bij die plaatselijke Autoriteiten dezelve te doen gelden en te bewijzen, enz. Verder, dat voortaan bij de uitvaardiging der publicatie of oproepingen aan de ingeschrevenen voor de schutterij, om zich voor de Commissie van onderzoek te siferen, ten einde aan dezelve hunne reclames te onderwerpen, tevens uitdrukkelijk zoude moeten bekend gemaakt worden, dat de belanghebbenden die reclames bij de Commissie voormeld moeten doen gelden, met informatie, welke bewijsstukken zij behooren over te leggen. *Prov. blad van Zuidholl.*, 1829, n<sup>o</sup>. 30. De uniforme kleeding en de onderscheidingsteekenen voor de Officieren van gezondheid bij de schutterijen is bepaald bij circulaire van den 3den Maart 1829.

Bij misfive van den 14den Maart 1829, is, wegens de volgorde, welke bij de toekenning der vrijstelling in het belang van bij hunne ouders inwonende broeders, zoude behooren in acht genomen te worden, nadere informatie gegeven, dat, vermits de oproeping in het jaar 1828, volgens de gegevene voorschriften, overal had plaats gehad naar volgorde der jaren, te beginnen met de ingeschrevenen in de klasfe van 1803, en de billijkheid vorderde, dat, voor zoo veel mogelijk, de bij hunne ouders inwonende broeders in dezelfde betrekking werden terug gebragt, waarin zij zich in 1828, tijdens de Commissie van onderzoek hare sefsien hield, hebben bevonden, het derhalve doelmatig was, bij de toekenning der be-

wuste vrijstelling de volgorde ten rigtſnoer te nemen, waarin de broeders op de bijzondere ſchuttersrol van 1828 moeten worden ingeſchreven; ten gevolge waarvan dan ook, door de toepaſſing van dit beginſel, bij voorbeeld in eene familie, vijf bij hunne ouders inwonende broeders bevattende, die veronderſteld worden *allen* bij de ſchutterij te zijn ingelijfd, en onder de nummers 1, 8, 10, 30 en 35 op de bijzondere ſchuttersrol bekend te ſtaan, zij, die aldaar n<sup>o</sup>. 1 en 10 hebben verkregen, in dienſt blijven, en daarentegen zij, wien 8, 30 en 35 op gedachte rol is aange-  
wezen, uit de ſchutterij kunnen worden onſlagen. Dat alleen dan van deze volgorde behoorde te worden afgeweken, als de broeders zelve eene wijziging mogten verlangen, waartoe de wet hun de bevoegdheid geeft; doch dat die afwijking niet behoorde plaats te hebben in het geval van tweeling- of in hetzelfde jaar geboren broeders. *Prov. blad van Zuidholl.*, 1829, n<sup>o</sup>. 36.

Bij miſſive van Zijne Excellentie den Miniſter van Binnenlandſche Zaken, van den 19den December 1828, n<sup>o</sup>. 81, zijn wegens de keurkompagnien, waarvan bij art. 28 der wet wordt geſproken, eenige inſtructien medegedeeld: 1<sup>o</sup>) dat zij zouden beſtaan in de eerſte plaats overeenkomstig genoemd artikel, uit on-  
gehuwden en gehuwden zonder kinderen enz.; 2<sup>o</sup>) dat bij ieder bataillon twee zoodanige kompagnien zouden aanwezig zijn enz.; 3<sup>o</sup>) bij geen volkomen bataillon, uit drie of twee kompagnien beſtaande, slechts éene keurkompagnie; 4<sup>o</sup>) dat de ongehuwden en gehuwden zonder kinderen genomen zouden worden in de orde, zoo als zij volgens de door hen getrokken nummers op de bijzondere rol voorkomen, te beginnen met het laagſte nummer; 5<sup>o</sup>) over de onderſcheidingsteekenen.

Het ſchijnt dat de naam van *keurkompagnie* aanleiding tot een verkeerd denkbeeld van dezelve gaf, daar men daaruit opmaakte, dat aan ſommigen eene voorkeur zoude kunnen en behooren gegeven te worden. Naar aanleiding van eene miſſive der Administratie voor de Nationale militie en Schutterijen, van den 29ſten Januarij 1829, n<sup>o</sup>. 22, heeft de heer Gouverneur van Zuidholland aan de Burgemeesteren enz., ter wegneming van dit verkeerd begrip, noodig geacht, het eigenlijk doel van die inſtelling, volgens de wet, nader bekend te maken. Die inſtelling heeft dan niet ten oogmerk, om bij eene ſchutterij éene of meer kompagnien te formeren, uit manſchappen zamengeſteld, die eenig meerder aanzien of andere bijzondere voorregten zouden hebben; maar om

die kompagnien in den eersten ban van den landform te begrijpen (art. 28 en 78 der wet, § 2) en dezelve in de eerste plaats tegen de aanvallen van den vijand te doen marcheren; dat juist de wet uit dien hoofde bepaalde, dat die kompagnien zouden worden geformeerd uit de, bij hunne inlijving, ongehuwden en gehuwden zonder kinderen; dat die dan ook, bij uitsluiting van alle anderen, tot de gemelde kompagnien behooren; dat ook juist uit dezen hoofde bij art. 78 der wet werd bepaald, dat men in de eerste plaats nemen moet zoodanige leden der schutterijen, die zich vrijwillig zouden aanbieden, en dan eerst overgaan tot de ongehuwden, en, bij een dringend gevaar, tot de verdere leden van den eersten ban, die volgens art. 28 uit de keurkompagnien bestaat. Zie *Prov. blad van Zuidholl.*, 1829, n<sup>o</sup>. 37, alwaar men ook vindt de vaststellingen der jaarlijksche traktementen van *auditeurs*, *adjudanten*, *kwartiermeesters*, *officieren van gezondheid*, *tamboer-majours*, *korporaals-tamboer* en *tamboers*.

Volgens *art. 66 der wet* was bepaald, dat één der leden van den Schuttersraad tevens als Secretaris zoude fungeren; dit schijnt zich echter enkel te bepalen tot schutterijen, waar geen 2de Luitenant-Kwartiermeester aanwezig is, daar anders de 2de Luitenant-Kwartiermeester, als Secretaris van den Schuttersraad, tegen een bepaald honorarium, zal moeten fungeren. Zie *Prov. blad van Zuidholland*, even gemeld.

Bij circulaire van den 4den Februarij 1829 zijn door het Departement van Binnenlandsche Zaken nog eenige gedane vragen beantwoord, te weten: dat, zoolang de nieuwe wet ook ten aanzien der Schuttersraden niet is ten uitvoer gebragt, de voormalige in die gemeenten bestaan hebbende Krijgsraden, op grond van de transitoire bepaling, in art. 86 der nieuwe wet vervat, niet kunnen beschouwd worden ontbonden te zijn, maar, tot daarin nader zoude zijn voorzien, in werking blijven; en dat, indien dezelve onvoltallig mogten wezen, de alzoo ontbrekende leden, op den voet bij de 2de alinea van art. 63 der wet van den 27sten Februarij 1815 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 20) voorgescreven, moeten worden aangevuld.

Wijders, dat de eenmaal bij de schutterijen ingelijfde ongehuwde personen, daaruit naderhand, ter zake van een federt aangegaan huwelijk, niet kunnen ontlagen worden, omdat het huwelijk bij de wet als eene reden tot vrijstelling niet bekend is.

Verders, dat hij, die van woonplaats verandert, *na reeds bij de schutterij te zijn ingelijfd*, volgens art. 27 der wet, zijnen diensttijd in de nieuwe gemeente moet volbrengen, onverschillig welk nummer hem bij de naloting in de nieuwe gemeente ten deel valt; daar die naloting alleen dient, om hem op de registers der schutterij onder een bepaald nummer te brengen; dat, zoo hij in de vorige gemeente niet dienstpligtig was, het van de naloting in de nieuwe gemeente afhangt, welke verpligting als dan op hem komt te rusten; wanneer namelijk uit de klasfe, waartoe hij behoort, in dat jaar of in een volgend, eene oproeping geschiedt, en onder de op te roepene nummers ook zijn nummer behoort, is hij dienstpligtig, en kan hij daarvan niet worden vrijgesteld, omdat hij in zijne vorige gemeente niet dienstpligtig geweest is, want in de gegevene omstandigheden zoude hij aldaar ook dienstpligtig zijn geworden.

Toen op deze wet eenige aanmerkingen van wege de Afdeelingen der Staten-Generaal, Tweede Kamer, gemaakt zijn, heeft het Gouvernement onder anderen op de vraag, van de 5de Afdeeling: of de vrijstelling bij § *k*, art. 3, ook toepasselijk zoude wezen op den broeder van iemand, die, volgens art. 23, bij de reserve geplaatst was? *ontkennend* geantwoord, hetgeen wij ook op bladz. 263, nota 1, hebben aangeteekend, echter wordt in de bovengemelde circulaire van den 4den Februarij 1829 die vraag nu *toestemmend* beantwoord, en gezegd: dat de vrijstelling bij § *k* van art. 3 der wet ook van toepassing zoude zijn op den broeder van hem, welke, krachtens art. 23 en 24 of art. 86 der wet, voor de reserve is opgeschreven, omdat hij, ten gevolge van het aan hem ten deel gevallen dienstpligtige nummer, op de bijzondere rol heeft moeten overgebracht worden; dat na het ontslag uit de reserve zoodanig iemand eerst van alle betrekking tot de schutterij volkomen wordt ontheven; dat hij, zoo lang hij bij de reserve geplaatst is, lid blijft der schutterij, en even als de andere leden van de dienstdoende of rustende schutterijen, in het geval bij art. 77 der wet aangeduid, ook tot de werkelijke dienst kan worden verplicht.

Wijders heeft men op de vraag: of bij de toepassing van de vrijstelling in art. 3, § *k* der wet, het geheele getal broeders, welke eene familie bevat, in aanmerking moet worden genomen, of wel alleen dat getal broeders, hetwelk bij hunne ouders is blijven inwonen? geantwoord, dat alleen het getal broeders, bij hunne ouders inwonende, in aanmerking kwam, en daarbij als voor-

beeld opgegeven, dat in eene familie, welke, bij voorbeeld, in het geheel zes zonen bevat, van welke twee afzonderlijk wonen, en de vier overige in het ouderlijk huis zijn gebleven, alléén de personele dienst van één of meer der vier laatsten tot vrijstelling van de anderen, in het ouderlijk huis overgeblevenen, in aanmerking kan komen, dat de dienst van de als nog in het ouderlijk huis geblevenen in geen geval frekt ten voordeele van de daaruit buiten wonende, even min als de dienst der laatsten ten voordeele komt hetzij van den tweeden buiten het ouderlijk huis wonende, of van de andere in het ouderlijk huis geblevene broeders.

Voorts dat alle, op grond van art. 3, §§ *l* en *m* der wet vrijgestelde personen, even als andere niet vrijgestelde, voor zoo verre namelijk de door hen getrokkene nummers dienstplichtig zijn geweest, doch verder niet, op de bijzondere schuttersrol worden overgenomen, en in mindering van het contingent, hetwelk de gemeente aan schutters in werkelijke dienst is opgelegd, zijn begrepen. Op gelijke wijze moet ook gehandeld worden ten aanzien van de, krachtens art. 86, aan de reserve toegewezen personen.

Het Gemeentebestuur moet het beoordeelen, of een schutter onvermogend is, om zich geheel of gedeeltelijk, volgens art. 41 der wet, te kunnen kleeden. Elk lid der schutterij moet zich, krachtens art. 53 der wet, overeenkomstig de bij de wet gemaakte bepaling gedragen; weigert hij, of is hij nalatig den hem tot het aanschaffen der uniforme kleeding gegeven last binnen den daartoe gestelden tijd op te volgen, zoo maakt hij zich aan ongehoorzaamheid of pligtverzuim schuldig, en valt in de termen van art. 58 der wet. Eindelijk de instructie voor de officieren van gezondheid bij de schutterijen vindt men mede in het *Prov. blad van Zuidholland*, 1829, n<sup>o</sup>. 19.

Nopens art. 4 der wet zijn van het Ministerie van Binnenslandsche Zaken, door den Administrateur van de Nationale Militie en Schutterijen, aan de Heeren Gouverneurs, bij circulaire van den 31sten Augustus 1829, eenige nadere inlichtingen gegeven, wegens de personen in dat artikel voorkomende: 1<sup>o</sup>. dat het zijn de zoodanigen, die bij vonnis, door geene nadere uitspraak of beslissing krachteloos gemaakt, tot eene volgens de wet ontteerende straf zijn verwezen; 2<sup>o</sup>. de zoodanigen, welke in gelijke voege gevonnisd zijn wegens eenig misdrijf, hetwelk den



gevonnisden als onbevoegd tot de dienst bij de schutterijen moet doen beschouwen; wordende bepaald, dat de Commissien van onderzoek bevoegd zijn, van de dienst der schutterijen uit te sluiten de sub n<sup>o</sup>. 1 gemelde personen, doch dat door Gedeputeerde Staten moet worden beslist, of er al dan niet termen zijn ter uitsluiting van personen sub n<sup>o</sup>. 2 vermeld enz. Men vindt die circulaire in het *Prov. blad van Zuidholl.*, 1829, n<sup>o</sup>. 92.

In art. 13 van Zijner Majesteits besluit van den 28sten Junij 1828 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 42) wordt abusiefelijk gezegd: de ONVOORWAARDELIJKE vrijstelling, vermeld in art. 3 enz., moet zijn: *voorwaardelijke* vrijstelling. Zie *Prov. blad van Zuidholl.* 1829, n<sup>o</sup>. 93.

Op de vraag: of leden der schutterijen, welke, na de loting, voorgescreven bij art. 87 der wet van den 11den April 1829 en geregeld bij besluit van den 18den Julij (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 52), in werkelijke dienst zijn gebleven, van nommer kunnen verwisfelen met hen, die, ten gevolge van deze loting, tot de reserve zijn overgegaan? is *ontkennend* geantwoord. Zie *Prov. blad van Zuidholland*, 1829, n<sup>o</sup>. 95.

Wegens de kosten van rechtspleging bij de schutterijen ook eenig bezwaar zijnde ontstaan, is daarover eene nadere inlichting gegeven bij de circulaire van den Administrateur der Nationale Militie en Schutterijen, te vinden in het *Prov. blad van Zuidholland*, 1829, n<sup>o</sup>. 96.

---

DRUKFEIL.

Bladz. 172, noot (†) staat: *zijn met afwijking enz.*  
lees: *zijn vervolgens, bij art. 3 van het*  
*besluit van den 4den Februarij 1824,*  
*n<sup>o</sup>. 106, met afwijking enz.*

